DZIŚ › PRZEWODNIK PO FILHARMONIACH
DYRYGENCI, MUZYCY, PLANY KONCERTOWE | DODATEK SPECJALNY

GAZETA wyborcza
wyborcza.pl
NIE MA WOLNOŚCI BEZ SOLIDARNOŚCI

Piątek, 16 października 2026 | Redaktorka prowadząca Alina Janusz | Cena gazety 12,99 zł (w tym 8% VAT) | nr 242.11341, 2
Nakład 82 tys. + 298,5 tys. prenumerat cyfrowych

FOT. MATEUSZ SKWARCZEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

„Alfabet Michnika”
Cykl rozmów z redaktorem naczelnym „Gazety Wyborczej”.

- **Każdy odcinek zaczyna się od słowa na kolejną literę alfabetu, które staje się punktem wyjścia do osobistej opowieści o ideach, wartościach i decyzjach.**
- **Premiera co tydzień w piątek w Wyborczej i na kanale YouTube AleHistoriaWideo.**
- Zekanuj kod

• DZIŚ ODCINEK 1 ▶ 17

Sikorski dla „Wyborczej”

Rosja jest słabsza

– Uważam, że lekceważenie niebezpieczeństwa, które ewidentnie rośnie, jest nieodpowiedzialne – mówi szef MSZ.
• Rozmowa ▶ 6-7

Wydaje Wyborcza Sp. z o. o.
nr indeksu 348198
ISSN 0860-908X

Kluczowy wyrok TSUE

Banki muszą oddać skradzione pieniądze

Trybunał Sprawiedliwości UE wydał wyrok, który nakłada na banki obowiązek natychmiastowego zwrotu pieniędzy wyłudzonych przez oszustów. **W ten sposób stanął po stronie jednej z klientek.**

Dominik Moliński

Wyrok TSUE dotyczy klientki jednego z polskich banków, która padła ofiarą phishingu. Oszust udawał, że jest zainteresowany zakupem przedmiotu, który klientka wystawiła w internecie na sprzedaż. Wysłał jej fałszywy link przekierowujący do strony internetowej, która łudząco przypominała jej bank.

Klientka nie wiedziała, że ma do czynienia z oszustwem. Podała więc swoje dane do logowania w bankowości elektronicznej. W ten sposób oszust wykradł z jej konta ok. 3 tys. zł.

Następnego dnia kobieta zgłosiła tę transakcję w swoim banku. Jednak ten uznał, że nie dopełniła obowiązku ochrony swoich indywidualnych danych uwierzytelniających, dlatego odmówił zwrotu skradzionej kwoty. Sprawa trafiła do polskiego sądu, a ten zwrócił się w tej sprawie do TSUE.

Bank nie może odmówić zwrotu

Trybunał w czwartkowym wyroku stanął po stronie klientki. Ogłosił, że nawet w przypadku nieautoryzowanej transakcji bank musi niezwłocznie zwrócić skradzione pieniądze. TSUE przekazał, że instytucja finansowa nie może odmówić natychmiastowego zwrotu środków tylko na podstawie własnego podejrzenia, że konsument dopuścił się rażącego zaniedbania.

Wyjątkiem jest sytuacja, w której istnieją uzasadnione podstawy, by podejrzewać klienta o oszustwo. Bank musi jednak dodatkowo powiadomić o tym właściwy organ krajowy.

W kontekście najnowszego wyroku TSUE, Związek Banków Polskich powiadomił, że polski sektor bankowy jako jeden z pierwszych w UE zaproponował konsumentom rozwiązania zgodne z orzeczeniem Trybunału.

TSUE przekazał, że instytucja finansowa nie może odmówić natychmiastowego zwrotu środków tylko na podstawie własnego podejrzenia, że konsument dopuścił się rażącego zaniedbania

10 podobnych postępowań

Natomiast Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów przypomniał, że cztery banki działające w Polsce – Alior Bank, mBank, BNP Paribas oraz Bank Millennium – już zobowiązały się zmienić swoje praktyki i ponownie przeanalizować zgłoszenia klientów, które wcześniej rozpatrzyły negatywnie. „Tego samego oczekujemy od pozostałych” – przekazał wczoraj Urząd.

UOKiK przez niemal cztery lata prowadził postępowania w sprawie tych czterech banków i potwierdził, że instytucje nie zawsze zwracały pieniądze w ustawowym terminie, a w niektórych przypadkach zwracały pieniądze tylko warunkowo – na czas rozpatrywania reklamacji. Urząd informował też, że prowadzi jeszcze 10 podobnych postępowań wobec innych banków. ● Więcej ▶ 14

FOT. SŁAWOMIR KAMIŃSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Afera Collegium Humanum

TŁOK W SĄDZIE

W Sądzie Okręgowym w Warszawie, w jego siedzibie przy ul. Kocjana na Bemowie, miał rozpocząć się wczoraj proces w głośnej sprawie afery Collegium Humanum. Tę lokalizację wybrano, bo znajduje się tam sala, która jest w stanie pomieścić wszystkich 23 oskarżonych. Zainteresowanie procesem było tak duże, że sąd wprowadził karty wstępu. Wśród oskarżonych są m.in. politycy, rektorzy wyższych uczelni, profesorowie, wykładowcy i strażacy. ▶ 4
Na zdjęciu po lewej europoseł Karol K.

eprasa.pl b79a8729a1

Walka o Trybunał Konstytucyjny

Demonstracyjna stronniczość prezydenta

Nawrocki dołączył do Bąkiewicza, Sakiewicza, Kaczyńskiego, Macierewicza i działaczy Klubów „Gazety Polskiej", którzy nie widzą w Trybunale Konstytucyjnym legalnie wybranych sędziów.

Kublik

Prezydent RP Karol Nawrocki zjawił się w środę niespodziewanie w siedzibie Trybunału Konstytucyjnego. Aleja Szucha 12A w Warszawie to teraz najgorętszy adres polityczny w Polsce.

O dziwo, Nawrockiego, pierwszą osobę w państwie, na schodach witał poseł PiS Mariusz Gosek (ciekawe, w jakiej roli, bo przecież nie gospodarza!), żołnierz Ziobry – zbiega, co to był ministrem sprawiedliwości i prokuratorem generalnym, a dziś ukrywa się w Ameryce.

To Nawrocki przyjechał do Święczkowskiego

Dziwne, że na schodach nie czekał prezes TK Bogdan Święczkowski. Ale być może nadal, niczym sądowy woźny, pilnował drzwi do sędziowskich pokojów, aby żaden z legalnie wybranych przez Sejm sędziów TK chyłkiem nie przedostał się do swojego miejsca pracy.

Wcześniej to właśnie Święczkowski, używając własnej siły – a to duży mężczyzna – uniemożliwił Maciejowi Berkowi, sędziemu TK, który w środę złożył ślubowanie wobec urzędu prezydenta, wejście do pokoi, gdzie pracują sędziowie. W tej sprawie jest już zawiadomienie do prokuratury.

I w takiej sytuacji Nawrocki pojechał do Święczkowskiego, a nie odwrotnie.

Przecież prezydent mógł zaprosić do siebie prezesa TK, mógł z nim porozmawiać przez telefon, ale wybrał właśnie tę demonstrację.

Dołączył do grupy, która nie widzi w Trybunale Konstytucyjnym legalnie wybranych sędziów – do nacjonalisty Roberta Bąkiewicza, Tomasza Sakiewicza, naczelnego TV Republika, Jarosława Kaczyńskiego, Antoniego Macierewicza czy działaczy Klubów „Gazety Polskiej". W stronę policjantów krzyczano: „Spierdalać!", „gestapo", „Hańba zdrajcom!", „Precz z komuną i Tuskowym reżimem!", „Brukselczyki sprzedawczyki".

To towarzystwo bliskie prezydentowi, który powinien być przecież prezydentem wszystkich Polaków. Ale nie jest, nigdy też nie zamierzał nim być.

Zaskakujące rzeczy działy się w środę przy Alei Szucha 12A – Bąkiewicz niezatrzymywany przez nikogo wszedł na teren TK, a poseł Gosek biegał po budynku Trybunału, jakby był u siebie. Natomiast sędziowie TK potrzebowali policyjnej ochrony, by móc przyjść do pracy! Jednak Berek i tak przegrał z siłą Święczkowskiego.

To właśnie wspiera Nawrocki – działania prezesa Trybunału Konstytucyjnego, który przepycha sędziego TK. Tak autorytet Trybunału Konstytucyjnego leci na dno

To właśnie wspiera Nawrocki – działania prezesa Trybunału Konstytucyjnego, który przepycha sędziego TK. Tak autorytet Trybunału Konstytucyjnego leci na dno.

Prezes będzie pilnować drzwi

Zbigniew Bogucki, prezydencki minister, tłumaczył później, że Nawrocki „udał się do tego organu, by poznać osobiście przebieg wydarzeń, i spotkał się z sędziami, którzy tam byli".

Pogratulować Nawrockiemu dociekliwości – sam pojechał na miejsce wydarzeń, ale przesłuchał tylko część naocznych świadków. Demonstracyjna stronniczość.

Święczkowski mówił, że czeka na decyzję Nawrockiego – wpuścić Berka czy nie wpuścić?

Ponieważ prezydent już wcześniej orzekł, że „Berek z pewnością nie jest sędzią TK", to Święczkowski zapewne usłyszał od Nawrockiego rozkaz, że Berka – oraz czwórki sędziów, którzy nie mogli złożyć ślubowania wobec prezydenta – ma nie wpuszczać do Trybunału. Będzie zatem znowu pilnować drzwi.

Ale czy to mu uniemożliwi orzekania? Nawrocki powinien to przemyśleć, bo tak, to wspólnie i w porozumieniu ostatecznie rozłożą Trybunał Konstytucyjny. Demonstracyjnie. ● **Agnieszka Kublik**

Liczba dnia

4,6

MILIONA ZŁOTYCH

Za taką cenę sprzedany został na akcji obraz „Autoportret z kwiatem ostu" Jacka Malczewskiego. Zajął tym samym trzecie miejsce na podium rekordowych cen osiągniętych za dzieła tego artysty. Rekordzistą pozostaje sprzedany w ubiegłym roku za 22 mln zł obraz „Rzeczywistość".

Więcej ▶ wyborcza.pl

Cytat dnia

Jestem nauczycielem akademickim i proszę sobie wyobrazić, jak ja prowadzę zajęcia od dekady, to jest coś niesamowitego. 10 lat temu nam się wydawało, że wszystko stanęło na głowie. Natomiast teraz nie dość, że stanęło na głowie, to jeszcze robi piruety

DR MARCIN KRZEMIŃSKI
konstytucjonalista
z Uniwersytetu Jagiellońskiego
w TOK FM, o tym, co się dzieje
wokół Trybunału Konstytucyjnego

W weekend w Wyborczej

Urodziny Adama Michnika
Denerwuje i prawicę, i lewicę

1 RP

www.nekrologi.wyborcza.pl/34457093

Krzysztofowi A. Zakrzewskiemu

wieloletniemu Partnerowi Zarządzającemu

Kancelarii DZP

wyrazy głębokiego współczucia i wsparcia

z powodu śmierci

Mamy

składają

Partnerzy i Zespół kancelarii

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34457305

ODESZLI.pl
Dziel się wspomnieniami o bliskich
Wejdź na serwis **odeszli.pl**

www.nekrologi.wyborcza.pl/34457296

Z ogromnym smutkiem żegnamy

prof. dr. hab. n. med.
Andrzeja Kułakowskiego

nestora polskiej onkologii,
współtwórcę nowoczesnej chirurgii onkologicznej,
wybitnego lekarza, chirurga i organizatora,
wieloletniego dyrektora Narodowego Instytutu Onkologii
im. Marii Skłodowskiej-Curie – Państwowego Instytutu Badawczego,
nauczyciela i wychowawcę kolejnych pokoleń lekarzy,
Kawalera Orderu Orła Białego,
Honorowego Obywatela Miasta Stołecznego Warszawy.

W naszych sercach Profesor na zawsze pozostanie Osobą o niezwykłej charyzmie, wrażliwości i poczuciu humoru, dla której medycyna była przede wszystkim służbą drugiemu człowiekowi.

Rodzinie, Bliskim oraz Przyjaciołom Pana Profesora

najgłębsze wyrazy współczucia
składają

Dyrekcja i Społeczność
Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie
– Państwowego Instytutu Badawczego

eprasa.pl b79a8729a1

Andrzej rysuje

Niezwykły robot

Skacze, robi salta, jeździ na kole

Wynalazek opisany w „Science Robotics" powstał w RAI Institute, jednym z czołowych ośrodków badawczych zajmujących się zaawansowaną robotyką. Instytut został założony w 2022 r. przez Marca Raiberta, legendarnego konstruktora robotów i twórcę Boston Dynamics, firmy znanej z humanoidalnego Atlasa i czworonożnego Spota. Na jego uruchomienie Hyundai i Boston Dynamics przeznaczyły ponad 400 mln dol.

RAI prowadzi badania w Cambridge k. Bostonu i Zurychu. Specjalnością instytutu są roboty, które potrafią poruszać się z niezwykłą sprawnością, uczyć się nowych umiejętności i radzić sobie w trudnym terenie. Tym razem zespół kierowany przez Benjamina Boksera postanowił nauczyć robota sztuczek, które dotąd były domeną najlepszych kolarzy górskich i zawodników uprawiających trial rowerowy. Ci ostatni potrafią pokonywać przeszkody, podskakując na jednym kole, utrzymywać równowagę niemal w miejscu i przeskakiwać z przeszkody na przeszkodę. Większość robotów poruszających się na kołach doskonale radzi sobie na równych nawierzchniach. Gorzej, gdy na drodze są schody, krawężniki czy zwalone drzewa. Z kolei roboty kroczące, wyposażone w nogi, potrafią pokonywać te przeszkody, ale ich konstrukcja jest bardziej skomplikowana, a poruszanie się zwykle pochłania więcej energii.

Naukowcy postanowili połączyć zalety obu rozwiązań. Tak powstał pojazd o wyjątkowej mobilności (*Ultra Mobility Vehicle*, UMV, **na zdjęciu**) – robot ważący 23,5 kg i zbudowany na bazie dziecięcego rowerka. Ma dwa koła, ale zamiast siodełka i kierownicy wyposażono go w ruchome ramię zakończone masywnym modułem, który konstruktorzy nazywają „głową". To właśnie głowa jest najważniejszym elementem wynalazku.

Umieszczono w niej akumulatory, elektronikę i silniki. Robot potrafi gwałtownie przesuwać tę masę do przodu, tyłu i na boki. Wykorzystuje zasady dynamiki podobne do tych, z których korzysta człowiek na rowerze. Jeśli robot chce podskoczyć, to się ugina, a następnie gwałtownie prostuje, odpychając koła od podłoża. Gdy jedzie na tylnym kole, odpowiednie ruchy głowy pomagają mu w utrzymaniu równowagi. A podczas salta zwija konstrukcję i jak łyżwiarz z rękami przy ciele obraca się szybciej.

Konstruktorzy wykorzystali uczenie ze wzmocnieniem, czyli metodę sztucznej inteligencji, w której system uczy się poprzez próby i błędy, otrzymując nagrody za osiąganie wyznaczonych celów. Robot ćwiczył manewry w symulacji komputerowej, a następnie przeniesiono wyuczone umiejętności do rzeczywistej maszyny.

FOT. RAI INTITUTE

Rezultaty są imponujące. UMV rozwija prędkość do 8 m na s, czyli niemal 29 km na godz., potrafi wskoczyć na platformę wysoką na 1 m, a więc wyższą od niego samego (kiedy maksymalnie się skuli, ma zaledwie 80 cm wysokości), przejechać po niej i bezpiecznie zeskoczyć.

UMV umie też poruszać się bokiem, podskakując na tylnym kole, oraz wykonać salto w przód i wylądować na kołach.

Czy przyszłość należy do roberów?

Na razie UMV jest przede wszystkim demonstratorem możliwości. Ale autorzy sugerują, że podobne roboty mogłyby w przyszłości dostarczać przesyłki w miastach albo prowadzić rozpoznanie w trudno dostępnym terenie.

Mogłyby szybko pokonywać długie dystanse na kołach, a kiedy napotkają przeszkodę, po prostu ją przeskoczyć.

Jednak do praktycznych zastosowań wciąż daleko. Najbardziej widowiskowe eksperymenty przeprowadzano w laboratorium, gdzie system kamer pomagał robotowi w precyzyjnym określeniu położenia i ruchu. Konstruktorzy muszą udoskonalić samodzielną nawigację, czujniki oraz odporność maszyny na wodę, kurz i uszkodzenia.

Salta są więc na razie pokazem możliwości. Ale niekoniecznie sztuką dla sztuki. Robot, który potrafi zrobić salto, dysponuje bowiem także umiejętnościami pozwalającymi na zachowanie równowagi, lądowanie po skoku i pokonanie przeszkód, które dla zwykłego robota oznaczają koniec misji. ●

Piotr Cieśliński

REKLAMA

Kraj/34456002

Albatros travel

Turcja
Imperium Sułtanów

2 posiłki dziennie

Poznaj 5 obiektów z listy światowego dziedzictwa UNESCO oraz 3 tysiąclecia historii podczas jednej podróży! Od panoramy Stambułu z licznymi kopułami meczetów, przez marmurowe uliczki Efezu, po białe tarasy Pamukkale. Pełna kulturalnych skarbów podróż przez zachodnią i środkową Turcję.

Program wycieczki: Dz. 1 Warszawa – Stambuł. Przylot do Stambułu, historyczna dzielnica Sultanahmet i kolacja powitalna. **Dz. 2** Stambuł – historyczne centrum miasta i rejs po Bosforze. **Dz. 3** Stambuł – Bursa. Osmańskie dziedzictwo, historia sułtanów i wioska Cumalıkızık. **Dz. 4** Bursa – Bergama – Izmir. Życie anatolijskiej wioski i starożytna sztuka leczenia. **Dz. 5** Efez – skarby UNESCO i starożytne cuda oraz wizyta w winiarskiej wiosce Şirince. **Dz. 6** Pamukkale. Tarasowe baseny wapienne, starożytne miasto i góry Taurus. **Dz. 7** Antalya. Wodospady Düden i urok starego miasta. **Dz. 8** Powrót do domu. Przelot Antalya – Warszawa.

8 dni | Wyloty z Warszawy 04/05, 04/06* 2027 | od 8.798,–

** przedłużenie pobytu o 2-dniowy wypoczynek na plaży*

NOWOŚĆ

Sumatra
wyspa orangutanów

8 obiadów i 5 kolacji

Od historycznej Malakki, przez lasy deszczowe i wulkany na Sumatrze, aż po ogromne jezioro Toba – przed nami podróż pełna spotkań z orangutanami, zachwycającej przyrody, fascynującej kultury i jednych z najbardziej niezwykłych krajobrazów Azji Południowo-Wschodniej, a na koniec wizyta w dynamicznej stolicy Malezji – Kuala Lumpur.

Program wycieczki: Dz. 1 Wylot z Warszawy. **Dz. 2** Przylot do Malezji i historyczna Malakka. **Dz. 3** Malakka – życie nad rzeką, kolonialna historia i urokliwe uliczki. **Dz. 4** Kuala Lumpur – Medan – Bukit Lawang, na spotkanie z orangutanami na Sumatrze. **Dz. 5** Bukit Lawang – wędrówka w dżungli i spotkanie z orangutanami. **Dz. 6** Bukit Lawang – kolejna wędrówka po dżungli i możliwość spływu po rzece Bohorok. **Dz. 7** Bukit Lawang – Berastagi. Z lasu deszczowego do krainy wulkanów. **Dz. 8** Berastagi. Wędrówka wśród wulkanów i kultura Karo-Batak. **Dz. 9** Berastagi – jezioro Toba – Samosir. Wodospad, wyżyny i ogromne jezioro wulkaniczne. **Dz. 10** Jezioro Toba / Samosir. Lokalne wioski i lud Batak nad jeziorem Toba. **Dz. 11** Jezioro Toba / Samosir. Wycieczka rowerowa i odpoczynek nad jeziorem. **Dz. 12** Jezioro Toba – Kuala Lumpur. **Dz. 13** Kuala Lumpur. Wielkomiejski rozmach, historia kolonialna i wieże Petronas. **Dz. 14** Czas wolny do wylotu. **Dz. 15** Powrót do domu.

15 dni | Wyloty z Warszawy 15/06, 08/09 2027 | od 12.998,–

albatros.pl | rezerwacja +48 22 128 48 81

Warszawa, ul. Marszałkowska 76, 8 p.

Kod reklamy: GW35

Cena zawiera: BILETY WSTĘPÓW, opiekę polskiego pilota, przeloty rejsowe, zakwaterowanie w pokojach 2-os., wyżywienie i transport zgodnie z programem, ubezpieczenie podstawowe.

eprasa.pl b79a8729a1

Proces w aferze Collegium Humanum odroczony

Wśród oskarżonych w aferze Collegium Humanum są m.in. politycy, rektorzy wyższych uczelni, profesorowie, wykładowcy i strażacy.

Magda Roszkowska

W Sądzie Okręgowym na warszawskim Bemowie miał rozpocząć się wczoraj proces w sprawie afery Collegium Humanum. Wybrano to miejsce, bo jest tu sala, która jest w stanie pomieścić wszystkich 23 oskarżonych.

Pierwsza część postępowania została utajniona. W czasie jej trwania strony składały wnioski.

W pierwotnym akcie prokurator oskarżył 29 osób, siedem z nich zgłosiło chęć dobrowolnego poddania się karze. Te sprawy zostały rozpoznane odrębnie. Sześciu oskarżonych już zostało skazanych, siódmy ze swojego wniosku zrezygnował i miał być sądzony. Grzegorz G. – do momentu zatrzymania w 2024 roku rektor Akademii Jagiellońskiej w Toruniu – nie został jednak prawidłowo wezwany na wczorajsze posiedzenie.

Obrońcy dwojga oskarżonych zgłosili, że ich klienci nie otrzymali odpisu oskarżenia, nie dostał go też jeden z obrońców.

Z powodu tych uchybień sąd odroczył rozpoczęcie procesu do 3 grudnia.

To będzie skomplikowany proces

Proces, który miał się zacząć wczoraj na Bemowie, dotyczy pierwszego aktu oskarżenia w aferze Collegium Humanum. Trafił do sądu pod koniec listopada 2025 r. Akt oskarżenia ma 716 stron. Śledczy zarzucają oskarżonym 67 przestępstw, przede wszystkim korupcyjnych. Prokurator Piotr Żak uważa, że materiał dowodowy – mejle, rozmowy z kontroli operacyjnej, wiele zeznań świadków – jest mocny, ale proces będzie skomplikowany. – Za wcześnie na żądanie kar, liczy się postawa oskarżonych podczas procesu – deklaruje prokurator.

• **Prezydent Wrocławia stawił się wczoraj w sądzie** FOT. SŁAWOMIR KAMIŃSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Wśród oskarżonych są m.in.:

- Artur G., były dyrektor biura i sekretarz zespołu nauk społecznych Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Prokurator utrzymuje, że miał on powoływać się na wpływy w Polskiej Komisji Akredytacyjnej i przyjąć od władz Collegium Humanum korzyść majątkową przekraczającą 900 tys. zł. W zamian miał uzyskać dla uczelni wiele pozytywnych decyzji, w tym zgód na otwieranie nowych kierunków i filii placówki. Za podobne przysługi w latach 2016-24 Artur G. przyjął korzyści w kwocie przekraczającej 2 mln zł od przedstawicieli innych uczelni wyższych.
- Karol K., były poseł do Parlamentu Europejskiego. Prokurator oskarżył go o powoływanie się na wpływy w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, które miały Collegium Humanum zapewnić otwarcie filii w Pradze, Bratysławie i Uzbekistanie. Za pośredniczenie w załatwieniu poszerzenia działalności o zagranicę rektor Paweł C. opłacił Karolowi K. raport sondażowy (14760 zł) oraz billboardy wyborcze w kampanii do Parlamentu Europejskiego (22195 zł).
- Ryszard C., były europoseł.
- Jacek S., prezydent Wrocławia. Prokurator zarzuca mu popełnienie czterech przestępstw: trzech dotyczących oszustwa oraz jednego o charakterze korupcyjnym.
- Przedstawiciele wierchuszki Państwowej Straży Pożarnej. Collegium Humanum podpisało umowę ze Szkołą Główną Służby Pożarniczej i otrzymało od niej 800 tys. zł jako dofinansowanie studiów podyplomowych strażaków. W zamian Collegium Humanum wystawiało fałszywe dokumenty ukończenia studiów MBA. W ten sposób dyplomy otrzymali m.in. Andrzej B., były Komendant Główny PSP oraz jego zastępca Krzysztof H.

Prokurator Piotr Żak uważa, że materiał dowodowy jest mocny, ale proces będzie skomplikowany. Wśród dowodów są mejle, rozmowy z kontroli operacyjnej, zeznania świadków.

Sala po gangu pruszkowskim

Proces będzie się toczył w budynku specjalnie zaadaptowanym w 2002 roku na potrzeby procesu gangu pruszkowskiego. Zbudowano wtedy m.in. „klatkę" dla oskarżonych za kuloodporną szybą. Kiedyś w budynku mieściło się kino wojskowe i klub „Garnizon".

Sale w głównej siedzibie Sądu Okręgowego przy Al. Solidarności nie spełniały wymogów bezpieczeństwa i nie były w stanie pomieścić aż tylu oskarżonych.

W przypadku procesu Collegium Humanum o wyborze miejsca przesądziły zapewne nie względy bezpieczeństwa, a liczba oskarżonych osób.

O co chodzi w aferze Collegium Humanum?

Prywatna warszawska uczelnia Collegium Humanum działała od 2018 roku. Według ustaleń prokuratury była zamieszana w proceder handlu dyplomami, korupcji, fałszowania dokumentacji oraz prania pieniędzy.

Szkoła wystawiała dokumenty potwierdzające fikcyjny przebieg studiów. Chodziło nie tylko o dyplomy MBA, ale również o stopnie licencjackie i magisterskie.

Kluczową rolę miał w całym procederze odgrywać były rektor Collegium Humanum Paweł C. Według prokuratury przyjmował korzyści majątkowe i osobiste w zamian za wydawanie świadectw. W pozyskiwaniu osób zainteresowanych szybkim zdobyciem dyplomu miała mu pomagać sieć około 30 rekruterów.

Do tej pory w śledztwie oskarżono ponad 80 osób i postawiono blisko 500 zarzutów, a także zabezpieczono mienie w kwocie 176 mln zł.

Do sądu już wpłynął także drugi akt oskarżenia w aferze Collegium Humanum, kolejne są szykowane. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY
Kraj/34414013

JUTRO W „WYBORCZEJ"

Adam Michnik

80 lat w pierwszym szeregu

Już raz złamaliśmy zakaz obchodzenia jego urodzin, upiekło się. Łamiemy więc i teraz. Jak moglibyśmy nie obchodzić takiej rocznicy?

Dlaczego był i pozostaje postacią dziejową – gigantem pięciu dekad polityki i życia publicznego?

Z okazji 80-tych urodzin życzenia Naczelnemu Wyborczej składają politycy, artyści, przyjaciele.

Wydanie sobotnie „Wyborczej" możesz kupić OD SOBOTY DO CZWARTKU! Szukaj w punkcie sprzedaży prasy.

1 RP

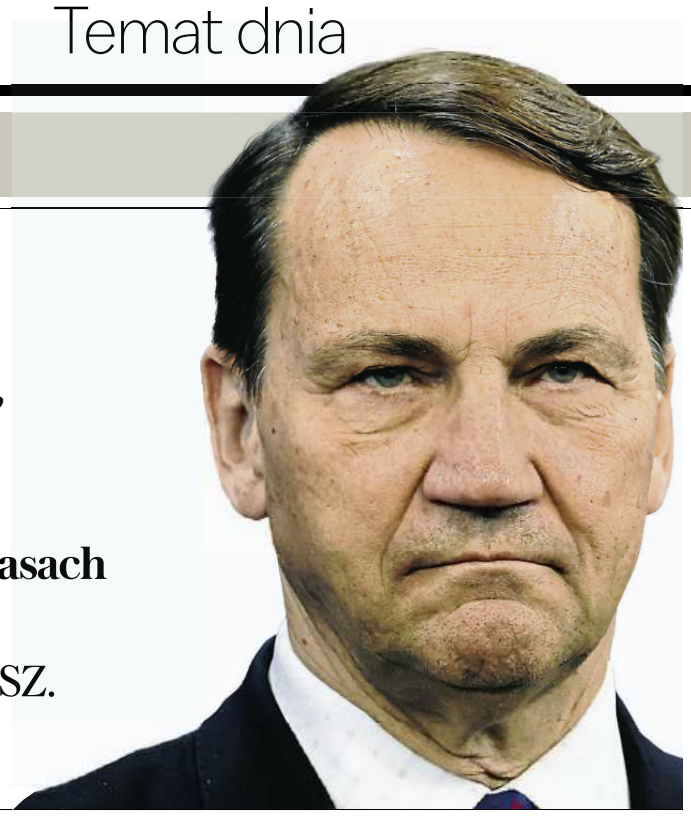
eprasa.pl b79a8729a1

Kraj/34455827

eprasa.pl b79a8729a1

Niektórzy na Zachodzie, w tym w Polsce, ciągle myślą, że powinniśmy działać jak w czasach pokoju – mówi szef polskiego MSZ.

FOT. KUBA ATYS / AGENCJA WYBORCZA.PL

Rosja ma rozpędzoną machinę wojenną

ROZMOWA Z
RADOSŁAWEM SIKORSKIM
wicepremierem,
ministrem spraw zagranicznych

BARTOSZ T. WIELIŃSKI: Prezydent Karol Nawrocki zarzuca rządowi, że dla korzyści politycznych, by wywołać efekt flagi, fałszywie podsycacie społeczny niepokój. Bo jak mówi w wywiadzie dla „Rzeczpospolitej", on nie widzi „drastycznej zmiany zagrożenia rosyjskiego".

RADOSŁAW SIKORSKI: Mamy dostęp do mniej więcej tych samych informacji. Prezydent swoją wiedzę czerpie od polskich służb specjalnych, które piszą raporty na podstawie informacji także od służb sojuszniczych. Zna też publiczne oświadczenia, choćby wystąpienie amerykańskiego gen. Alexiusa Grynkewicza, naczelnego dowódcy Sił Sojuszniczych NATO w Europie. W poniedziałek w Warszawie potwierdził, że widzi wzrastające zagrożenie atakami hybrydowymi ze strony Rosji. Natomiast Grynkewicz nie widzi na razie – i rząd to również komunikuje – przygotowań do rosyjskiej inwazji.

Sugeruję prezydentowi i jego otoczeniu, aby nie robili z tego polityki, bo to ryzykowne i niemądre. Ataki w Polsce nie są czymś wyimaginowanym. Nie ma tygodnia, żeby ich nie było. Ostatnio wynajęci obywatele Turcji podpalili stację obsługującą Starlinka. Mieliśmy w Polsce morderstwo na zlecenie służb rosyjskich, mieliśmy atak na pociąg na wysokim nasypie, który mógł skończyć się tragedią. Mieliśmy podpalenia, ataki dronów i wybuch pocisku manewrującego. Poważne źródła podają, że jesteśmy celem numer jeden w Europie, jeśli chodzi o ataki w cyberprzestrzeni. Nikogo rosyjscy hakerzy nie atakują częściej niż nas. Celami są elektrociepłownie, szpitale, wodociągi. Dodajmy do tego ataki rosyjskich dronów tuż przy granicy z Polską. A to tylko kilka przykładów.

Chciałbym, żeby pan prezydent powiedział, że nie widzi wzrostu zagrożenia, tym polskim funkcjonariuszom Straży Granicznej, którzy przed nadlatującymi rakietami czy dronami muszą się chować do nowo zbudowanych schronów.

To może to kwestia tego, że zagrożenie rosyjskie trwa od miesięcy i prezydent do niego po prostu przywykł?

– To pytanie nie do mnie. Jesteśmy w sytuacji, gdy lepiej budować zdolności do odparcia każdej formy agresji, niż lekceważyć zagrożenia. Rozumiem, że prezydentowi może być głupio, że próbował zablokować 44 mld euro dla naszego przemysłu zbrojeniowego i zawetował ustawę umożliwiającą korzystanie z unijnego programu SAFE. Czy mam słowa prezydenta o braku wzrostu zagrożenia rozumieć w ten sposób, że mamy zatrzymać inwestycje w przemyśle zbrojeniowym? Nie wydawać miliardów na budowę schronów czy na modernizację systemu ostrzegania ludności?

Sprawa jest chyba o wiele prostsza – prezydent po prostu w każdej sprawie musi mieć inne stanowisko niż rząd.

Prezydent upiera się przy tym, że takie dostaje informacje od wywiadu. I one się od miesięcy mają nie zmieniać. To prawda?

– Publiczne dyskutowanie o treści materiałów przekazywanych przez służby specjalne nie ma sensu. Wystarczy jednak spojrzeć na fakty. To, że liczba ataków wzrasta, jest powszechną wiedzą. Rosyjskie drony, które rok temu wleciały do Polski, czy drony, które naruszały przestrzeń powietrzną innych krajów NATO, były nieuzbrojone. Teraz przenoszą ładunki bojowe. Rosyjska rakieta, którą niektórzy nazywają rakietą Błaszczaka, która w grudniu 2022 r. spadła pod Bydgoszczą, właśnie za jego czasów w MON, miała w głowicy kawał betonu. A ta, która w lipcu wybuchła na Lubelszczyźnie, miała głowicę bojową i trzy niezależne systemy naprowadzania.

To, że rosyjski pocisk CH-101 spadł na pole we wsi Tarnawa-Kolonia pod Biłgorajem nie było przypadkiem, efektem awarii. On wybuchł tam, gdzie go Rosjanie wycelowali, prawda?

– Tak i to nie jest moja ocena ani prezydenta. Tak twierdzi dowódca operacyjny rodzajów sił zbrojnych gen. Ireneusz Nowak, który jest generałem polskiego lotnictwa. Przypominam też, że kiedyś Rosjanie próbowali umieścić w samolotach DHL łatwopalne paczki. Teraz na lotnisku w Lipsku korzystali z uzbrojonych dronów. Pan prezydent może uważać, że jeśli to działo się w Niemczech, to nas to nie obchodzi. Ale chcę mu przypomnieć, że Niemcy są naszym sojusznikiem i to ich radary wspierały obronę naszego nieba przed rosyjskimi dronami we wrześniu zeszłego roku.

Prezydent podkreśla jednak, że wie więcej. W domyśle: więcej niż pan czy premier.

– Jeśli prezydent, poza tym, co dostaje od naszych i sojuszniczych służb, ma jakieś uprzywilejowane informacje od USA, którymi nie dzieli się z rządem, albo od Rosjan, że nie zamierzają intensyfikować ataków na Polskę, zanotujmy to. Uważam, że lekceważenie niebezpieczeństwa, które ewidentnie rośnie, jest nieodpowiedzialne.

W takim razie proszę powiedzieć, jaka jest nasza rzeczywista sytuacja?

– Odblokowaliśmy wiele mechanizmów. Zaczęliśmy budować fabryki. Wojsko zaczęło inwestować w najnowocześniejsze technologie i platformy. Sojusz Północnoatlantycki traktuje zagrożenie rosyjskie poważniej niż kiedyś. Unia Europejska przeznacza środki i na Ukrainę, i na europejski przemysł obronny. Naczelny dowódca sił NATO w Warszawie ogłasza teorię zwycięstwa i zdolność do „fight tonight", czyli do natychmiastowego podjęcia walki. Ale czy jest tak, że wszyscy ci ludzie, cała Europa i sojusz NATO mylą się co do zagrożeń, a tylko nasz prezydent z jego głęboką znajomością spraw zagranicznych i strategii wie, że nic złego Polsce ze strony Rosji nie grozi?

Zostawmy już prezydenta. Dostajemy – jako dziennikarze – sygnały z wielu źródeł, że Rosja może w tym roku przeprowadzić przeciwko wschodniej flance NATO coś dużego.

– Rosja walczy w Donbasie już 13. rok i nie jest w stanie go podbić. Na liczącym 1,2 tys. km froncie sytuacja jest w tej chwili niemal statyczna. Na Morzu Czarnym mamy remis. Ani jeden, ani drugi kraj nie jest w stanie prowadzić tam eksportu. No a w powietrzu Rosja ma tylko lekką przewagę.

Siły rosyjskie są związane. Więc gdyby planowali jakieś działania wojskowe wobec którегokolwiek z krajów Sojuszu, to zobaczylibyśmy to z dużym wyprzedzeniem.

Rosja jest słabsza, niż się wydawała, ale ma rozpędzoną swoją machinę wojenną. Produkuje 100-120 pocisków balistycznych i manewrujących miesięcznie.

Pocisk CH-101, który spadł w Polsce, jest z tegorocznej produkcji.

– Tak, wyprodukowano go w drugim kwartale 2026 r. Moim zdaniem Rosja nie odbuduje takiej konwencjonalnej armii, która przegrała bitwę na podejściu do Kijowa. Buduje armię, której kształt wynika z doświadczeń wojny w Ukrainie, gdzie trwa technologiczny wyścig z Ukraińcami. Rosja, mimo że próbuje unikać nazwania tego wprost, przestawiła się na tryb wojenny, a niektórzy na Zachodzie – w tym w Polsce – ciągle myślą, że powinniśmy działać jak w czasach pokoju. Dlatego niepokojące jest to, że Rosjanie w pewnym sensie modernizują się szybciej od nas.

Uważam, że lekceważenie niebezpieczeństwa, które ewidentnie rośnie, jest nieodpowiedzialne

RADOSŁAW SIKORSKI
wicepremier

Mówi pan o wykryciu rosyjskich przygotowań. W 2014 r. nikt nie przewidział aneksji Krymu, nikt nie zauważył, gdy Rosjanie przygotowywali tę operację.

– Polemizowałbym z tym poglądem. Byliśmy jedynym państwem NATO, które miało konsulat w Sewastopolu. Podjąłem decyzję o otwarciu tego konsulatu dlatego, że przewidywałem, iż będzie celem rosyjskiej agresji. Podczas anszlusu Krymu był on bezcennym źródłem informacji dla całego Sojuszu.

Ale gdyby podobny scenariusz rozegrał się gdzieś na wschodniej flance, to też dowiedzielibyśmy się pewnie o nim, gdy pojawiłyby się „zielone ludziki".

– Taki atak – pojawienie się żołnierzy, których Putin by się wyparł, mówiąc, że takie zielone mundury można kupić w każdym sklepie z mundurami – to jeden ze scenariuszy, który bierzemy pod uwagę. Są też inne opcje. Do przeciwdziałania każdej z nich bardzo skrupulatnie się przygotowujemy. Zaszła też znacząca zmiana. Dziś już nikt nie ma żadnych złudzeń co do Putina i co do jego wiarygodności.

A co o zagrożeniach ze strony Rosji mówią Amerykanie?

– Stany Zjednoczone mają oczywiście zupełnie inną perspektywę, bo ich własne terytorium jest bezpieczne i są globalnym supermocarstwem wojskowym. Nadal obowiązuje jednak doktryna bronienia każdego cala natowskiego terytorium. To, że generał Grynkewicz wygłosił przemówienie akurat w Warszawie, jest bardzo ważnym sygnałem dla Rosji. Rosjanie na pewno je sobie przeczytali.

A co zawierały informacje przekazane ministrowi Siemoniakowi przez szefa CIA Johna Ratcliffa?

– Pan oczywiście nie spodziewa się, że zrelacjonuję panu to, co nasi decydenci usłyszeli od naszych amerykańskich sojuszników.

Nie, ale chciałbym się dowiedzieć, jak bardzo niepokojące były to informacje.

– Informacje CIA zawsze należy traktować poważne, szczególnie u bram wojny.

Są też inne sygnały z Ameryki. Prezydent Donald Trump zgodził się na eksport oleju napędowego przez Rosję do USA.

– Doszło do tego właśnie w dniach, gdy Unia Europejska uchwaliła największy pakiet sankcji na Rosję. Nałożono je na prawie 1600 podmiotów, dotyczą nawet przedsiębiorstw średniej skali, które dostarczają Putinowi ofensywnego uzbrojenia. Polska szykuje kolejny pakiet pomocowy dla Ukrainy. Dlatego liczymy na to, że Stany Zjednoczone będą solidarne, jeśli chodzi o utrzymywanie sankcji na Rosję. Zwłaszcza tych, które mają pozbawić Putina środków na prowadzenie wojny. Każdy wyłom w sankcyjnym reżimie budzi nasze niezadowolenie.

Co chce osiągnąć Donald Trump? Mam wrażenie, że bardziej interesuje go los rosyjskiego przemysłu petrochemicznego niż pokój w Ukrainie.

– To nie ja przyjaźnię się z Donaldem Trumpem, tylko prezydent Nawrocki. Panowie mają podobno intensywne kontakty, prowadzą głębokie rozmowy np. przy okazji walk w klatce. Więc to pytanie do pana prezydenta.

To znaczy, że nie ma żadnego przepływu informacji między panem a prezydentem w sprawie jego wizyt w USA?

– Prezydent najwyraźniej nie uważa, że rząd, który w naszym systemie odpowiada za prowadzenie polityki zagranicznej, powinien wiedzieć o jego działaniach i rozmowach z prezydentem Trumpem. Pan prezydent ma głęboko w poważaniu art. 133 konstytucji, który nakazuje prezydentowi współdziałać z rządem w polityce zagranicznej.

eprasa.pl b79a8729a1

Radosław Sikorski dla „Wyborczej”

Jednocześnie dochodzą nas informacje, że Stany Zjednoczone mogą odciąć Ukrainę od informacji wywiadowczych, które są kluczowe dla prowadzenia wojny.
– Na razie stan mojej wiedzy nie potwierdza tych doniesień.

Są też sygnały, że ograniczono funkcjonalność systemu Starlink wykorzystywanego przez ukraińską armię.
– Elon Musk jest prywatnym przedsiębiorcą, a my jesteśmy jego klientami. Doniesienia pojawiające się zresztą na serwisie społecznościowym pana Muska, że jakość Starlink w Ukrainie się obniżyła, brzmią niepokojąco. Rachunki za używanie ok. 25 tys. terminali Starlink w Ukrainie pokrywa Polska. Wymagamy więc właściwej jakości usług i nie akceptujemy mieszania do tego polityki. Mam nadzieję, że otrzymamy wiarygodne wyjaśnienia. [Elon Musk skomentował sprawę na platformie X i napisał, że „systemy StarShield są własnością rządu USA i pozostają pod jego kontrolą. Wszelkie ograniczenia dotyczące prędkości lub użytkowania są ustalane przez amerykańskie wojsko i ostatecznie przez prezydenta”].

A co z presją ze strony prezydenta Trumpa, by w Ukrainie zorganizować wybory prezydenckie?
– Mówiłem o tym z aprobatą podczas niedawnego posiedzenia Rady Bezpieczeństwa ONZ. Skoro strona rosyjska uważa obecne władze ukraińskie za nazistów, a wolny świat uznaje wybory w Rosji za niedemokratyczne, to jest sposób na wyjście z tej sytuacji. Trzeba zorganizować wybory prezydenckie pod międzynarodową obserwacją tego samego dnia, w obu krajach. Poza tym prezydent Zełenski powiedział bardzo jasno, że chce wyborów, tylko Ukraina potrzebuje 60 dni zaprzestania walk. Jaka była reakcja Rosji? Zaproponowali jeden dzień bez ostrzału w dniu wyborów. Absurd.

Czy Ukraina bez amerykańskiego wsparcia jest w stanie prowadzić wojnę?
– Amerykańskie wsparcie dla Ukrainy już jest znacznie mniejsze niż kiedyś. Za poprzedniej administracji pakiet pomocowy miał wartość ponad 60 mld dolarów. A teraz takiej pomocy w ogóle nie ma. Ukraina dostaje z USA informacje o wystrzeliwanych rakietach balistycznych. Stany Zjednoczone sprzedają jej sprzęt wojskowy. Płaci za niego Europa.

Wyczekujemy ciągle powtórki z historii, takiego nowego 1917 roku, licząc na to, że Rosja w pewnym momencie nie wytrzyma obciążeń tą wojną. Ale to ciągle nie następuje.
– Rosja w przeszłości przegrywała wojny na różne sposoby. Przegrała wojnę krymską w 1856 r. Przegrała wojnę z Japonią w 1905 r. To zresztą ciekawy odnośnik, bo mediatorem między Rosją a Japonią był ówczesny prezydent Stanów Zjednoczonych. W 1989 r. przegrała wojnę w Afganistanie, gdzie ONZ ułatwił Związkowi Radzieckiemu wyjście z tego konfliktu z twarzą. Negocjacje rosyjsko-ukraińskie zresztą ciągle trwają.

W Dubaju.
– I są postępy. Ileż już było rund, wymian jeńców i ciał poległych żołnierzy. Więc jeżeli tylko Rosja będzie chciała się dogadać z Ukrainą, to jest na to formuła. Wystarczy rozszerzyć zakres negocjacji.

Ale nikt nie jest w stanie Rosji do tego zmusić.
– Uważam, że Chińska Republika Ludowa byłaby w stanie to zrobić, tyle że nie chce. A bez chińskich komponentów, bez chińskich mikrosilników odrzutowych napędzających drony nowego typu rosyjska machina wojenna po prostu nie byłaby w stanie funkcjonować. Ale jestem też zdania, że prezydent Trump będzie skuteczniejszy w swoich zabiegach o pokój, jeśli będzie wywierał presję na agresora. Bo to agresor, czyli Rosja, musi zmienić swoje podejście. Zaś naciskanie na ofiarę, żeby skapitulowała, nam nie pomoże.

Jakie są nasze relacje z USA?
– Jesteśmy wdzięczni Stanom Zjednoczonym za sojuszniczą współpracę, a także za ostatnie inicjatywy polityczne. Mamy wsparcie Ameryki w drodze do pełnego członkostwa w grupie G20. Stany Zjednoczone już nas zaprosiły do udziału w jej pracach, i to na szczeblu prezydenta oraz na szczeblu ministrów, ale także uruchomiły proces budowania konsensusu wobec naszego pełnego członkostwa. Mamy już jedną stałą bazę amerykańską na polskim terytorium, w Redzikowie pod Słupskiem. Powstała na podstawie umowy, którą sam podpisywałem za czasów pierwszego rządu Donalda Tuska. Budowa za rządów PiS-u trochę się ślimaczyła, ale za naszego drugiego rządu baza wreszcie osiągnęła gotowość operacyjną. A do tego rząd przyjął uchwałę, że jesteśmy gotowi do przyjęcia drugiej bazy i jej zbudowania.

Wszystko zależy od tego, czy prezydent Nawrocki wyegzekwuje obietnicę, którą w maju na serwisie Truth Social złożył prezydent Donald Trump. I czy dostaniemy tę decyzję na piśmie. Wolałbym, żeby to się zdarzyło w najbliższym czasie, bo wiemy, że politycy mają większą skłonność do szczodrości przed wyborami, a nie po nich. Chciałbym w tym kontekście przypomnieć przypadek Karola Rozmarka, przywódcy Kongresu Polonii Amerykańskiej w 1944 roku, gdy ważyła się kwestia wyboru prezydenta Franklina D. Roosevelta na czwartą kadencję. Prezydent przyjechał wówczas specjalnie do Chicago i dał Rozmarkowi do zrozumienia, że popiera niepodległość Polski oraz nienaruszalność polskich przedwojennych granic. A to już było po konferencji w Teheranie, gdzie Roosevelt zgodził się na zabór połowy naszego terytorium.

Czytając doniesienia medialne, można odnieść dziwne wrażenie, że komuś zależy na tym, by Amerykanie mieszali się do naszej wewnętrznej polityki. Pojawiły się sygnały, że decyzja o budowie bazy zapadłaby szybciej, gdyby Polską rządził inny rząd.
– To byłoby oczywiście niedopuszczalne. My nie ingerujemy w amerykańskie procesy wyborcze, nigdy nie zdarzyło się, bym podczas wizyty w Chicago agitował za jedną czy drugą amerykańską partią. I wymagamy od wszystkich krajów, a tym bardziej sojuszniczych, żeby uszanowały nasz porządek konstytucyjny i integralność naszych procesów wyborczych.

Po lekturze – delikatnie mówiąc mało koncyliacyjnych – tweetów ambasadora Toma Rose'a o marszałku Sejmu Włodzimierzu Czarzastym mam wrażenie, że Amerykanie właśnie to robią.
– A ja mam wrażenie, że pan ambasador bardzo docenił obecność marszałka Czarzastego na uroczystościach rocznicowych w Jedwabnem. Zbulwersował go za to antysemityzm prawicowych oszołomów, którzy propagowali tam różne kłamliwe treści.

Pęknięcie między Stanami a Europą jest faktem. Będzie już trwałe?
– Żywa dyskusja transatlantycka jest tak stara jak nasz sojusz. Przecież nie jest tak, że zawsze interesy europejskie są tożsame z amerykańskimi. To normalne, że mamy różne postrzeganie różnych spraw. W Europie inaczej patrzymy np. na zakres wolności słowa niż Amerykanie, mamy inne podejście do regulacji posiadania broni.

Putin liczy na to, że złamie jedność Zachodu, ale przecież Rosjanie próbowali tego od czasów Stalina, i to w dramatyczniejszy sposób. Stalin oferował zjednoczenie Niemiec w zamian za ich zneutralizowanie. Dzisiejsze trudne dyskusje to pieszczoty w porównaniu z tym, co się wtedy działo.

Dyskusje, dyskusjami, ale jakoś chcemy wejść pod francuski parasol nuklearny. Na wszelki wypadek...
– Stoję na stanowisku, że sprawy nuklearne powinny być dyskutowane na grupie planowania strategicznego, a nie publicznie. I nie akceptuję tej maniery, że ten jest większym patriotą, kto częściej publicznie dywaguje o nuklearnych scenariuszach. Więc nie będę też komentował francuskich ćwiczeń manewrów strategicznych „Poker”.

Tymczasem w Europie umacniają się wspierani przez Rosję populiści. To ich piąta kolumna?
– Premier Wielkiej Brytanii ostatnio powiedział, że władze miały informacje o rosyjskich ingerencjach jeszcze podczas referendum w sprawie brexitu. Rosjanie sprzyjali i ściśle współpracowali z rządem Viktora Orbána na Węgrzech. Mamy na to dowody w postaci przelewów i nagrań, na których mój dawny węgierski odpowiednik Peter Szijarto brzmi jak uczniak albo podwykonawca rosyjskiego ministra spraw zagranicznych Sergieja Ławrowa. Nikt nie zaprzecza, że partie skrajnej prawicy w różnych krajach korzystały z rosyjskich pieniędzy. Wiemy też, jaką rolę odegrały rosyjskie media, Russia Today czy Sputnik, w byłym NRD. Jakie są efekty?

Alternatywa dla Niemiec wygrała wybory w dwóch landach. Chce odbudować gazociąg Nord Stream i znormalizować relacje z Rosją.
– Wiemy też, kto najbardziej nakręcał histerię wokół kryzysu migracyjnego w hiszpańskiej Ceucie. Za każdym razem, gdy ruska rakieta czy dron wlatuje do Polski, kto natychmiast krzyczy, że stoją za tym Ukraińcy? Wiemy, którzy europejscy, w tym i polscy politycy tak chętnie powielają te rosyjskie narracje.

Prezydent Nawrocki nie wyklucza współpracy z jednym z takich polityków. Z jawnie prorosyjskim Grzegorzem Braunem.
– To zaskakujące, że prezydent, choć sam też jest ukrainosceptykiem i zachodosceptykiem, chce dopuścić Brauna do politycznego mainstreamu. Że autorytetem urzędu chce wybielić antyukraińskich, antyzachodnich, prorosyjskich antysemitów. To oburzające. Uważam, że niestety, prezydentowi jest ideowo bliżej do tych antysemitów niż do umiarkowanych partii prawicowych w Europie z EPP.

Kilka dni temu czytałem, że Braun nazwał Kancelarię Prezydenta „judenratem” [radą żydowską]. Stwarza to pewien poznawczy rozdźwięk.

Prezydent ogłosił też, że w kwestii nominacji ambasadorów nie dotrzymuje pan obietnic i zasłania się premierem. Dlatego chce rozmawiać o nominacjach bezpośrednio z nim. O co chodzi?
– Zanim prezydent może w ogóle podpisać nominację, potrzebna jest kontrasygnata premiera. Ambasador jest przedstawicielem całego państwa polskiego, a nie tylko Kancelarii Prezydenta. To MSZ i premier, i Komisja Spraw Zagranicznych Sejmu, a także kontrwywiad muszą wyrazić zgodę, by dana osoba mogła zostać ambasadorem.

Rozumiem, że pan prezydent z byle ministrem nie chce o tych sprawach rozmawiać, mimo że art. 133 konstytucji mówi, że powinien. Ma więc do wyboru trzy ścieżki. Może negocjować z premierem – do czego go zachęcam. Może zacząć podpisywać nominacje, umożliwiając w zdecydowanej większości zawodowym polskim ambasadorom obsługiwać jego wizyty i reprezentować państwo polskie. Albo może nadal łamać konstytucję i utrudniać pracę polskiej dyplomacji. Przypominam, że prezydent Andrzej Duda podpisał 24 moje wnioski, a prawo się nie zmieniło.

Czy była jakaś lista nazwisk, którą MSZ negocjował z Kancelarią Prezydenta?
– Zawsze jestem pierwszy do zgody, więc prowadziliśmy nieformalne sondaże. Nie było natomiast żadnego podpisanego czy nawet parafowanego porozumienia. A ludzie pana prezydenta fakt tych rozmów upublicznili. W ten sposób je zerwali. Ważniejsze, że prezydent wszystkie te decyzje w sprawie nominacji warunkował w zasadzie jedną sprawą.

Czyli?
– Przyniesieniem mu na tacy głowy senatora, ministra, więźnia PRL-u Bogdana Klicha. Uzasadniano to tym, że ów „potwór” Klich jest rzekomym zamachowcem smoleńskim. Albo że 10 lat temu napisał jakiś tweet, który był niewystarczająco entuzjastyczny wobec Donalda Trumpa. Dzisiaj już wiemy, po co panu prezydentowi potrzebny jest wpływ na placówkę w Waszyngtonie.

Po co?
– Po to by Adam Bielan z Nikodemem Rachoniem mogli jeszcze skuteczniej zohydzać polski rząd przed administracją amerykańską i próbować wciągać prezydenta Stanów Zjednoczonych w ich polityczne intrygi. Na to oczywiście zgodny nie ma ani nie będzie.

Czy ambasador Klich w ogóle jest w stanie pełnić swoją funkcję, nie mając prezydenckiej nominacji?
– Jest skuteczny, ma spotkania także w Białym Domu. Po takich spotkaniach przysyła depesze, które dostaje również pan prezydent. Ostatnio elegancko interweniował, publikując list w „Washington Post” i protestując przeciwko Tuckerowi Carlsonowi, koledze naszej prawicy, człowiekowi, który niegdyś uzyskał ekskluzywny wywiad z prezydentem Andrzejem Dudą, a który dzisiaj uważa, że Hitler miał rację, napadając na Polskę.

Radzę politykom z naszej prawicy, żeby w przyszłości uważali, z kim się bratają w Waszyngtonie. I przypomnę, że nie było żadnej reakcji ze strony Kancelarii Prezydenta na skandaliczne wypowiedzi Carlsona ani na jego poprzedni wywiad z Putinem, w którym też pozwalał sobie na kretyńskie interpretacje europejskiej historii.

Czy problemy z nominacjami utrudniają funkcjonowanie naszej dyplomacji?
– Prezydent odbywa podróże zagraniczne i mówi, że skutecznie i profesjonalnie obsługują go kierownicy placówek. Wkrótce wybiera się do Wielkiej Brytanii, niedawno wrócił z Filipin, wcześniej był w Berlinie. We wszystkich tych miejscach placówkami kierują doświadczeni ludzie, którzy służyli w dyplomacji także za czasów rządów PiS. Ambasador Jan Tombiński w Berlinie służył np. w Kijowie podczas Majdanu jako szef przedstawicielstwa Unii Europejskiej, działał na rzecz polskich i europejskich interesów, mając aprobatę całej Wspólnoty.

To, że cała Unia Europejska mu zaufała, i ja uważam to za atut, to w oczach pana prezydenta zapewne dowód zdrady. ●

OGŁOSZENIE
Kraj/34457254
ORGANIZATOR
WARSAW SECURITY FORUM
FUNDACJA IM. KAZIMIERZA PUŁASKIEGO
www.pulaski.pl
PATRONAT MEDIALNY
wyborcza.pl

eprasa.pl b79a8729a1

Wejście siłowe jest nie do pomyślenia. Ale musi być granica

Nie jestem krwiożerczy, ale jestem zwolennikiem zdecydowanego działania władz. Gdzieś musi być postawiona granica – mówi o wydarzeniach w Trybunale Konstytucyjnym jego były prezes Jerzy Stępień.

Agata Kondzińska

W ostatnich dniach wydarzenia wokół Trybunału Konstytucyjnego przyspieszyły. W środę Maciej Berek, ostatni z ósemki sędziów TK wybranych przez posłów tej kadencji, złożył ślubowanie w Sejmie. Prezydent, który przez kilka tygodni nie zaprosił go do Pałacu, uważa, że takie ślubowanie jest nieważne, a Berek nie jest sędzią.

Według zapowiedzi rządu Berek ma przyspieszyć zmiany w Trybunale wciąż kontrolowanym przez PiS. W środę tak jak inni sędziowie, którzy ślubowali w Sejmie, nie został jednak dopuszczony do orzekania. Po krótkim spotkaniu z prezesem TK Bogdanem Święczkowskim opuścił budynek Trybunału.

Przed budynkiem od kilku tygodni stoi miasteczko ustawione tam przez prawicowych „obrońców Trybunału". W środę wzywali do protestu, na którym zjawili się politycy PiS, w tym Jarosław Kaczyński. Po południu Trybunał odwiedził też prezydent Karol Nawrocki.

ROZMOWA Z
PROF. JERZYM STĘPNIEM
byłym prezesem TK

AGATA KONDZIŃSKA: Prezydent jedzie do Trybunału Konstytucyjnego, odwołuje zagraniczną podróż, Jarosław Kaczyński mówi o zamachu stanu...
JERZY STĘPIEŃ: – Można tylko rozłożyć ręce i zastanowić się, jakimi drogami biegnie myśl pana prezydenta. Do Jarosława Kaczyńskiego jesteśmy przyzwyczajeni, wiemy, że potrafi robić z igły widły. Ale nie przypominam sobie, żeby prezydenci wizytowali Trybunał Konstytucyjny poza jakimiś nadzwyczajnymi uroczystościami – 3 maja, dorocznym Zgromadzeniem Ogólnym sędziów czy wyjątkowymi konferencjami.

To jak czytać wizytę prezydenta Nawrockiego?
– Proszę ode mnie tego nie wymagać, nie potrafię. Jesteśmy zaskakiwani każdego dnia jakimiś wydarzeniami. Kiedyś nie mieściło nam się w głowie, że można nie przyjąć ślubowania od sędziego TK.

Ostatnio wróciła historia sprzed lat o sędzi, która została zaprzysiężona wbrew woli ówczesnego prezydenta Lecha Kaczyńskiego. I słyszałem, jak Jarosław Kaczyński mówił, że owszem, jego brat zgodził się na to, ale było takie porozumienie między prezydentem a sędzią, że pani sędzia potem złoży rezygnację. To nie jest prawda. Byłem wtedy prezesem Trybunału, pani sędzia przyszła i powiedziałem jej, że na drugi dzień wszczynamy postępowanie wyjaśniające w związku z jej działaniami w poprzedniej pracy. I kiedy ona się zorientowała, że będzie jakieś postępowanie, że wszystko wyjdzie, to sama zrezygnowała.

• **Protestujący przed siedzibą Trybunału Konstytucyjnego** FOT. KUBA ATYS / AGENCJA WYBORCZA.PL

I na pewno nie było wcześniej żadnej umowy. To jest dorabianie faktów do rzeczywistości, która była inna.

Ale dziś mamy taką rzeczywistość: prezydent wybiera, od których sędziów przyjmie przysięgę, a gdy pominięci przez niego ślubują w Sali Kolumnowej Sejmu czy u marszałka, poświadczają to notarialnie i przesyłają do Pałacu, to prezydent mówi, że to nie są sędziowie. A prezes TK Bogdan Święczkowski...
– Wykonuje wolę prezydenta.

Działają w duecie.
– Tylko prezes TK zapomina o tym, że jest odrębną, niezależną władzą sądowniczą, a prezydent jest władzą wykonawczą. Oczywiste jest, że prezydent nie ma żadnych kompetencji w kreowaniu sędziego Trybunału Konstytucyjnego. Konstytucja nie mówi o jakiejkolwiek jego roli w tym zakresie, to tylko ustawa przyjęta za rządów PiS zobowiązuje do złożenia ślubowania „wobec prezydenta". Samo pojęcie jest trochę niejasne, ale do 2015 roku nikt nie miał żadnych wątpliwości, że naturalna kolej rzeczy jest taka: Sejm wybiera, a drugiego czy trzeciego dnia sędzia jedzie do prezydenta i składa ślubowanie. To uroczystość, która ma podnieść rangę wydarzenia i tyle. Pierwszą osobą, która zakwestionowała ten utarty szlak, był prezydent Andrzej Duda, od tego wszystko się zaczęło. Razem z przywódcą większości, jaka wtedy była, czyli z Jarosławem Kaczyńskim, zaczęli decydować, kto może zostać sędzią, kto może być zaprzysiężony, a kto nie.

Jest opinia Komisji Weneckiej, że jeśli prezydent odmawia przyjęcia ślubowania, sędzia może ślubować inaczej. Jest zabezpieczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, uzasadnione tym, że nie można sędziom utrudniać pracy. I nic, nikt tego nie respektuje.
– Czas najwyższy, by ktoś zaczął dyktować odpowiednie zachowania. Kto może to robić? Sami sędziowie, ta ósemka [wybrana przez Sejm tej kadencji], oni muszą prezentować odpowiednią postawę. Ale też prokuratura. Prokurator powinien już dawno wystąpić z wnioskiem o uchylenie immunitetu Bogdanowi Święczkowskiemu.

Siły porządkowe muszą zapewnić bezpieczeństwo sędziom i możliwość wchodzenia do Trybunału, niezależnie od tego, co się będzie później działo

PROF. JERZY STĘPIEŃ

A kto uchyla immunitet?
– Zgromadzenie Ogólne sędziów.

A kto zwołuje zgromadzenie?
– Właśnie, prezes TK. Ale przepis mówi wyraźnie, jeśli taki wniosek zostanie złożony, to TK w ciągu 30 dni, musi odpowiedzieć – tak lub nie. Jeżeli pan Święczkowski nie będzie chciał zwołać tego Zgromadzenia Ogólnego, trzeba uznać, że on nie działa, wtedy musi to zrobić jego zastępca.

A jak zastępca też tego nie zrobi?
– Wtedy sędzia o najdłuższym stażu. Początek to jest działanie prokuratora, który musi złożyć wniosek w postępowaniu karnym. Innej drogi nie ma. Nie możemy sobie wyobrazić, że to będzie wejście siłowe, złapanie pana Święczkowskiego za klapy i wyrzucenie go, to jest nie do pomyślenia i tego nie możemy zaakceptować.

A te obrazki: sędziowie w asyście policji, szpalery funkcjonariuszy torujących drogę, by weszli do Trybunału?
– Akceptuję to. Sędziowie mają prawo wejść do tego budynku. Mają prawo wykonywać swoje obowiązki.

Prezes Święczkowski blokuje drzwi do gabinetu.
– Jak ochroniarz w jakimś klubie. To są rzeczy żenujące.

Jarosław Kaczyński mówi do protestujących przed TK, że niezależnie od tego, kto jaki mundur nosi, jeśli uczestniczy we wprowadzaniu nowych sędziów, dopuszcza się przestępstwa. Bo demonstracja jest legalna, a rząd wprowadza system dyktatorski, absolutystyczny i to jest „barbarzyńska dzicz".
– To są słowa niedopuszczalne. Jaka legalna demonstracja, która trwa kilkanaście dni? Oni zajęli kawał pasa drogowego i z tego powodu powinno się ich usunąć. Siły porządkowe muszą zapewnić bezpieczeństwo sędziom i przynajmniej możliwość wchodzenia do Trybunału, niezależnie od tego, co się będzie później działo.

W wywiadzie dla „Rzeczpospolitej" prezydent pytany o losy TK mówi tak: „Co trzeba zrobić z Trybunałem? Trzeba wierzyć, że po 2027 roku doprowadzimy do sytuacji, w której w Trybunale nie będzie polityków, tylko sędziowie, którzy zajmują się sprawami państwa".
– To znaczy, że szykuje nam powtórkę z rozrywki. Co zresztą współgra z tymi wszystkimi postulatami tzw. resetu konstytucyjnego – żeby wszystkich sędziów, którzy są w tej chwili, przenieść w stan spoczynku i na nowo budować Trybunał.

Nie jest pan zwolennikiem takiego rozwiązania?
– Absolutnie, do tego nie możemy dopuścić. To jest wbrew konstytucji, sędziowie mają kadencje. Chyba że będzie większość, by zmienić konstytucję.

To co dalej? Przed TK zostanie miasteczko namiotowe obrońców, a nowi sędziowie niedopuszczani do orzekania będą przychodzić do pracy i siedzieć w korytarzu?
– No niestety, taka sytuacja może trwać do najbliższych wyborów, które to rozstrzygną.

Zastanawiam się, co i dlaczego się w naszym państwie dzieje, i mam taką odpowiedź: w gruncie rzeczy krótko praktykowaliśmy demokrację. W okresie międzywojennym siedem lat, teraz jest to ponad 30 lat, niemniej jednak te instytucje konstytucyjne, normalne standardy prawne nie osadziły się w świadomości społecznej ani w świadomości polityków. Większość ciągle uważa, że rozstrzygająca jest siła. Albo to będzie kryterium uliczne albo siła z wyborów parlamentarnych. Demokracja jest ciągle zadaniem. Wszystko zależy od społeczeństwa, tzw. elit, prawników, dziennikarzy. Czy będziemy wzmacniali standardy demokracji, czy machali ręką i je lekceważyli. O demokrację trzeba walczyć.

Na razie walkę zapowiada Jarosław Kaczyński, bo – jak mówi – władza siłowo przejmuje Trybunał Konstytucyjny.
– I jednocześnie nie widzi, że to on siłowo okupuje Trybunał. Nie jestem krwiożerczy, ale jestem zwolennikiem zdecydowanego działania władz, gdzieś musi być postawiona granica. To, co działo się w środę w TK, bardzo mi się podobało. Tak samo uważam, że rząd dobrze zrobił, odmawiając finansowania TK. Bije to też we mnie, trudno, jakoś dam sobie radę, ale naprawdę na tej linii nie można odstępować od demokratycznych celów, które sobie stawialiśmy. ●

Rozmowa została przeprowadzona na antenie Programu Pierwszego Polskiego Radia w programie Sygnały Dnia

1 RP

eprasa.pl b79a8729a1

PREZERO ARENA GLIWICE

Partnerstwo, które zmienia Arenę

Ponad 300 wydarzeń i blisko pół miliona gości rocznie. Kilkanaście tysięcy osób podczas jednego wieczoru. PreZero Arena Gliwice działa w dużej skali – dlatego także zmiany, które tu wprowadzamy, mogą mieć dużą skalę.

Od początku współpracy PreZero Polska i Arena Gliwice postawiły sobie jasny cel: stworzyć partnerstwo, które będzie oznaczało znacznie więcej niż obecność marki w nazwie obiektu.

Po jednej stronie – wiedza i doświadczenie PreZero. Po drugiej – zespół Areny, który zna obiekt, jego możliwości i codzienne wyzwania, a także wie jak organizować wydarzenia na najwyższym poziomie. To właśnie połączenie kompetencji pozwoliło stworzyć przestrzeń do testowania pomysłów, szukania nowych rozwiązań i – przede wszystkim – skutecznego wdrażania ich w życie.

Efekty? Mniejsze zużycie energii i wody, nowy system gospodarki odpadami, ograniczenie papieru i produktów jednorazowych, działania edukacyjne, a w 2025 roku także certyfikat Zero Waste – pierwszy tego typu w Polsce dla operatora obiektu tej skali.

– Nie chcieliśmy partnerstwa, które kończy się na logo czy nazwie obiektu. Chcieliśmy wykorzystać potencjał obu organizacji i stworzyć coś wspólnie. PreZero wnosi ogromną wiedzę i doświadczenie, a my mamy zespół, który potrafi przełożyć pomysły na codzienne funkcjonowanie jednego z największych obiektów eventowych w Polsce. To właśnie ludzie po obu stronach są siłą tego projektu – mówi Marcin Gawron, prezes PreZero Areny Gliwice.

Arena jako laboratorium dobrych rozwiązań

Współpraca rozpoczęta w 2023 roku szybko wyszła poza tradycyjnie rozumianą gospodarkę odpadami. Wspólny zespół PreZero i Areny zaczął przyglądać się całemu funkcjonowaniu obiektu: energii, wodzie, odpadom, gastronomii, dokumentacji, edukacji oraz codziennym procesom.

Nie chodziło o stworzenie listy efektownych inicjatyw. Chodziło o rozwiązania, które rzeczywiście działają. Arena stała się więc miejscem, w którym wiedza ekspertów PreZero spotyka się z doświadczeniem ludzi zarządzających na co dzień skomplikowanym obiektem eventowym. Każdy pomysł trzeba było skonfrontować z rzeczywistością – wydarzeniami dla kilkunastu tysięcy osób, intensywnym kalendarzem i zmieniającymi się potrzebami organizatorów oraz publiczności.

– Największą wartością tej współpracy jest zespół. Nie przychodzimy z gotową receptą i nie mówimy Arenie, co ma zrobić. Siadamy razem, analizujemy proces, szukamy rozwiązania, wdrażamy je i sprawdzamy efekty

Dzięki temu powstają rozwiązania dopasowane do realnego funkcjonowania dużego obiektu eventowego – mówi Patrycja Sopalska, Dyrektor Corporate Affairs w PreZero Polska.

I właśnie dlatego efekty są mierzalne. Zmiany w sterowaniu oświetleniem, częściowa wymiana źródeł światła na LED oraz lepsze zarządzanie systemami budynku pozwoliły ograniczyć zużycie energii nawet o 30 proc. rok do roku, mimo rosnącej liczby wydarzeń. Arena korzysta również z energii pochodzącej w 100% ze źródeł odnawialnych, certyfikowanej przez dostawcę.

Filtry i perlatory pozwoliły zmniejszyć zużycie wody nawet o 80 proc., a elektroniczny obieg dokumentów oznacza ponad 10 tys. arkuszy papieru mniej każdego roku.

Zmieniła się również gastronomia. Z obiektu zniknęły jednorazowe kubki do napojów ciepłych i zimnych oraz jednorazowe sztućce, a pracownicy i uczestnicy wydarzeń otrzymali dostęp do punktów z bezpłatną wodą pitną. Temat dostępu do wody pitnej był żywo komentowany w czerwcu tego roku, gdy podczas upałów obiekty zaczęły decydować się na rozdawanie butelek z wodą i umożliwiać dostęp do wodopojów. W PreZero Arenie Gliwice wodostacje są ogólnodostępne dostępne od 2024 roku.

To nie pojedyncza akcja. To setki małych decyzji podejmowanych każdego dnia przez ludzi pracujących w Arenie.

Zero Waste. Certyfikat, za którym stoją ludzie

Jednym z największych wspólnych projektów była całkowita analiza gospodarki odpadami.

Zespół PreZero Polska wspólnie z pracownikami Areny sprawdził, jakie odpady powstają w obiekcie, gdzie powstają i co można zrobić, żeby skuteczniej nimi zarządzać. Zmieniono rozmieszczenie pojemników, ich liczbę i oznaczenia, przeprowadzono badania morfologiczne odpadów, audyty oraz działania edukacyjne. Rezultatem było uzyskanie przez PreZero Arenę Gliwice certyfikatu Zero Waste według normy DIN 91436. Audyt potwierdził 92-procentową efektywność recyklingu odpadów przemysłowych, odpowiadającą poziomowi srebrnemu. Ale sam certyfikat jest tylko symbolem znacznie większej zmiany.

Nie projekt. Kierunek.

PreZero Arena Gliwice nie traktuje certyfikatu jako finisz swojej ekotransformacji. Wokół obiektu powstały łąki kwietne, rozwijane są kolejne rozwiązania ograniczające zużycie energii i wody, a współpraca z lokalną społecznością obejmuje działania edukacyjne dla dzieci i młodzieży dotyczące recyklingu, oszczędzania wody i odpowiedzialnego korzystania z zasobów. Jednocześnie Arena i PreZero chcą wykorzystywać zdobyte doświadczenia do poszukiwania kolejnych rozwiązań.

– Naszą ambicją jest znalezienie się w gronie najbardziej ekologicznych i odpowiedzialnie zarządzanych obiektów tego typu w Europie. Ale najbardziej cieszy nas sposób, w jaki do tego dochodzimy. To nie jest projekt jednej firmy czy kilku osób. To efekt współpracy zespołów PreZero i Areny oraz dziesiątek ludzi, którzy każdego dnia szukają możliwości zrobienia czegoś lepiej. Certyfikat Zero Waste pokazuje, że potrafimy zamieniać ambicje w konkretne rezultaty – mówi Konrad Kozioł, wiceprezes PreZero Areny Gliwice.

I właśnie tutaj przebiega granica między sponsoringiem a partnerstwem opartym na kompetencjach. PreZero wnosi wiedzę, doświadczenie i inspirację. Arena – wiedzę operacyjną, skalę i przestrzeń do wdrażania nowych rozwiązań. A pomiędzy nimi są ludzie, którzy potrafią połączyć te dwa światy. Dzięki temu efektem współpracy nie jest wyłącznie nazwa PreZero Arena Gliwice na elewacji obiektu.

Efektem jest Arena, która każdego roku zużywa mniej zasobów, lepiej gospodaruje odpadami, angażuje swoich pracowników i edukuje kolejne tysiące fanów przychodzących na wydarzenia.

Ponad 300 wydarzeń i blisko pół miliona odwiedzających rocznie sprawiają, że skala ma znaczenie. Dlatego partnerzy chcą dalej pracować nad tym, by PreZero Arena Gliwice była nie tylko miejscem dużych wydarzeń, ale także przykładem tego, jak duży obiekt może rozwijać się w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

eprasa.pl b79a8729a1

Zajączkowska-Hernik rzuca wyzwanie Mentzenowi

– Ewa nie pozwoli się wypchnąć z Konfederacji, chce być jedną z liderek partii, partnerką do rozmów dla Mentzena i Bosaka – mówią w Konfederacji. W walce chodzi o kształt list wyborczych do Sejmu.

Tomasz Nyczka

W ostatni weekend w Warszawie odbył się pierwszy, ogólnopolski zjazd Ruchu Biało-Czerwoni Ewy Zajączkowskiej-Hernik.

Europosłanka Zajączkowska-Hernik była tam gwiazdą – przemawiała ze sceny i zagrzewała swoich zwolenników do walki. Pochwaliła się, że w całej Polsce do jej stowarzyszenia zapisało się 1,5 tys. osób, a na zjazd przyjechało 600 członków.

Niepokój w Nowej Nadziei

– Właśnie rozpoczęliśmy wydarzenie, które jest milowym krokiem w budowie naszego ugrupowania – ogłosiła Zajączkowska-Hernik w swoich serwisach społecznościowych.

Politycy Konfederacji, a szczególnie Nowej Nadziei Sławomira Mentzena, uważnie śledzili kongres. Zaniepokoiły ich te słowa.

Liderkę Biało-Czerwonych wprost zapytał o to w serwisie X Karol Kołodziejczak, szef konińskiego okręgu Nowej Nadziei: – A to nie miało być stowarzyszenie? Czyli jednak partia?

Na to, że nie jest to żadna „bezpartyjna inicjatywa", bo Zajączkowska napisała o „milowym kroku w budowie ugrupowania", zwrócił też uwagę Michał Cichy, szef Nowej Nadziei w okręgu kieleckim.

Popularność i marginalizacja

Ewa Zajączkowska-Hernik ma fatalne relacje ze Sławomirem Mentzenem, jednym z liderów Konfederacji i prezesem Nowej Nadziei. To on na początku 2026 roku pozbawił ją funkcji prezeski podwarszawskiego okręgu Nowej Nadziei. Politycy ugrupowania mówili nam wprost, że Mentzenowi nie podobała się popularność Zajączkowskiej, i że ją marginalizował.

W marcu europosłanka zmieniła frakcję w Parlamencie Europejskim – z Europy Suwerennych Narodów, w której zasiadają ludzie Nowej Nadziei, na Patriotów dla Europy, gdzie pracują politycy Ruchu Narodowego. Mentzen i jego ludzie ogłosili, że – na podstawie partyjnego statutu – samowykluczyła się w ten sposób z partii.

Z taką interpretacją polityczka się nie zgodziła. Przekonywała, że „nie ma takiej formuły jak samowykreślenie".

Pójść za ciosem

Zajączkowska-Hernik postanowiła jednak pójść za ciosem. Pod koniec czerwca w Sejmie ogłosiła, że zakłada własne stowarzyszenie.

Politycy Nowej Nadziei nie kryli, że im się to nie podoba. Szef klubu Konfederacji, poseł Grzegorz Płaczek mówił wprost, że stowarzyszenie europosłanki „jest pewnego rodzaju konkurencją dla Nowej Nadziei". Jednak Zajączkowska-Hernik powtarza, że nadal jest w Konfederacji, nie wyobraża sobie działalności publicznej poza nią i z list Konfederacji chce startować w przyszłym roku w wyborach do Sejmu.

• **Październik 2024 r., Sławomir Mentzen i europosłanka Ewa Zajączkowska-Hernik w Sejmie** FOT. SŁAWOMIR KAMIŃSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Ale polityczka jest teraz zdecydowanie bliżej Ruchu Narodowego. Komplementuje Krzysztofa Bosaka, prezesa narodowców, robi sobie z nim zdjęcia. Wiadomo, że w Nowej Nadziei jest spalona, gdyby więc miała dostać miejsce na liście do Sejmu, to na pewno nie z Nowej Nadziei, tylko z „rozdzielnika" Ruchu Narodowego, który ma wystawić wspólnych kandydatów z Konfederacją.

Na początku 2026 r. Mentzen pozbawił Zajączkowską-Hernik funkcji prezeski podwarszawskiego okręgu Nowej Nadziei

Trzecia liderka

Zamiast tego polityczka postawiła na budowę własnego stowarzyszenia. – Jest popularna, poszerza nam elektorat, może odbierać wyborców, którzy głosują na PiS. Dla Konfederacji jest bardzo cenna. Teraz jest liderką własnego ruchu, buduje swoją pozycję polityczną, wszystko po to, żeby mieć mocne karty i dobrą pozycję negocjacyjną w Konfederacji – analizuje nasz rozmówca z Konfederacji.

Dodaje, że do negocjacji dotyczących kształtu list Zajączkowska-Hernik chce usiąść jako trzecia liderka Konfederacji – równorzędny partner dla Bosaka i Mentzena.

Dlatego zorganizowała zjazd Biało-Czerwonych i buduje w całym kraju struktury swojego ruchu. Stowarzyszenie ze strukturami wygląda jak regularna partia polityczna i trzeba się z nim liczyć.

Zajączkowska zarzeka się jednak, że Biało-Czerwoni to stowarzyszenie, a nie partia, miejsce dla tych, którzy niekoniecznie chcą działać w ugrupowaniu politycznym. W Radiu Zet tłumaczyła: – Ruch Biało-Czerwoni jest stowarzyszeniem, powstało na prośbę ludzi, którzy zjednoczyli się wokół mnie po wyborach do europarlamentu. Powiedzieli, że potrzebują szyldu, żeby móc działać w lokalnych społecznościach. Nowa Nadzieja i Ruch Narodowy to są partie polityczne, a nie każdy chce się zapisać do partii politycznej.

Przekonywała, że Biało-Czerwoni „absolutnie nie są konkurencją dla Konfederacji, to jest wsparcie Konfederacji".

Pytana o to, czy jej stowarzyszenie nigdy nie przekształci się w partię, dodała jednak: – Nie wiem, co się stanie w przyszłości. Gdyby ktoś mnie spytał trzy lata temu, czy będę europosłanką, czy będę miała swoje stowarzyszenie, to raczej bym podeszła do tego dosyć sceptycznie. Ja się absolutnie na nic nie zamykam. Natomiast teraz bardzo cieszę się z tego, że powołałam do życia takie stowarzyszenie – zaznaczyła.

Ewentualny rozwód

Politycy Konfederacji mówią nam, że Bosak zrobiłby miejsce dla Zajączkowskiej. Problemem jest Mentzen, który europosłanki nie cierpi. A żeby Zajączkowska i jej ludzie weszli na listy Konfederacji, trzeba zgody obu liderów.

– Ale jeśli za nią będzie stał cały ruch z kilkoma tysiącami członków, ze strukturami w całym kraju, to daje jej zupełnie inną pozycję, kiedy usiądzie przy stole do rozmów. Konfederacja wie, że ewentualny rozwód z Zajączkowską może partii wyłącznie zaszkodzić przed wyborami – mówi jeden z posłów.

Zajączkowska może więc grozić Mentzenowi palcem i trzymać konfederatów w niepewności. Niby mówi, że Biało-Czerwoni to tylko stowarzyszenie, ale – nie przez przypadek – pisze o „budowie ugrupowania". Mówi, że „nie wyobraża sobie sytuacji, że startowałaby z innego ugrupowania niż Konfederacja", ale mruga okiem do pozostałych liderów: „myślę, że koledzy z Konfederacji również nie wyobrażają sobie takiej sytuacji".

– Ona przede wszystkim nie chce dać się wypchnąć z Konfederacji, czyli podzielić losu Brauna, Korwin-Mikkego, Dziambora i innych działaczy. Dlatego musi mieć szable. I po to jest stowarzyszenie oraz sugestia, że ono może się w każdej chwili przekształcić w partię. To rozsądne, że nie siedzi i nie czeka na to, co się stanie, tylko przejęła inicjatywę. To wyzwanie rzucone Mentzenowi – podsumowuje jeden z konfederatów. ●

www.nekrologi.wyborcza.pl/34457190

Z głębokim żalem zawiadamiamy,
że w dniu 14 października 2026 roku zmarła w wieku 91 lat

Stanisława Mówińska

Dziecko Sybiru.
Wieloletnia nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 3 w Bartoszycach,
wykształciła 35 roczników uczniów.

Wyprowadzenie zwłok z Domu Pogrzebowego „Makart" przy ul. Kętrzyńskiej
w dniu 17 października 2026 roku o godzinie 15:00 do kościoła farnego.

Pogrzeb po mszy żałobnej na cmentarzu przy ul. Kętrzyńskiej w Bartoszycach.

O czym zawiadamia pogrążona w głębokim smutku

rodzina

www.nekrologi.wyborcza.pl/34457138

Z głębokim smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci

Profesora

Andrzeja Kułakowskiego

Wybitnego specjalisty, wspaniałego człowieka, z którym mieliśmy honor współpracować

Wyrazy głębokiego żalu i słowa wsparcia

Rodzinie, Bliskim i Kolegom

składają

Partnerzy i Współpracownicy
Kancelarii Sołtysiński Kawecki & Szlęzak

eprasa.pl b79a8729a1

Supermiasta i Superregiony

Dla seniorów dziś i jutro

Do 2040 roku osób po 85. roku życia będzie w Polsce dwa razy więcej niż dziś. – Dane powinny być fundamentem planowania – mówiła minister Marzena Okła-Drewnowicz podczas konferencji „Długowieczni”.

Karolina Najda

Konferencję zorganizowała we wtorek, 13 października, Wyborcza.pl w ramach akcji Supermiasta i Superregiony. Otworzyła ją Marzena Okła-Drewnowicz, pełnomocniczka rządu ds. polityki senioralnej: – Na pewno nie powinniśmy podchodzić do starzejącego się społeczeństwa, do osób starszych jak do obciążenia. To naprawdę wielka wartość i potencjał – mówiła. Zaraz potem pokazała liczby.

W 2025 roku osób po sześćdziesiątce było w Polsce 10 mln, czyli 26,9 proc. ludności, a w 2050 będzie ich 37,4 proc. Najszybciej przybywa najstarszych. Dziś po 85. roku życia jest ok. 840 tys. osób, a według minister już w 2040 roku będzie ich 1,7 mln.

– Dane demograficzne powinny być fundamentem do planowania – podkreślała Okła-Drewnowicz. Jej zdaniem, bez rynku usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania – czyli bez ludzi do pracy, nowych technologii i dziennych domów pobytu – same pieniądze nie wystarczą. Część tej luki ma wypełnić bon senioralny. Na IV kwartał 2026 rząd przeznaczył na niego 100 mln zł, a wsparcie może dostać prawie 19 tys. osób.

Przedszkole dziś, dom seniora jutro

W pierwszym panelu, „Czy jesteśmy przygotowani do zmiany demograficznej?”, prof. Marta Podhorecka z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przypominała, że seniorzy nie są jednorodną grupą społeczną.

– Każdy z nas pamięta ”Czterdziestolatka” Karwowskiego. To był stary człowiek, nie? Tak teraz 40-latek nie wygląda. I tak samo senior z lat 80. to nie jest ten sam senior, którego widzimy teraz – mówiła. Zwracała uwagę na problem „więźniów czwartego piętra”, czyli samodzielnych ludzi, którym podejmowanie aktywności uniemożliwia brak windy. Mówiła też o problemie brakujących geriatrów.

– Każdy kierunek studiów medycznych powinien mieć w swoim standardzie bardzo dużo geriatrii, bo prawie każdy medyk będzie się stykał z osobami starszymi – mówiła prof. Podhorecka. – Lukę może częściowo wypełnić technologia, ale pod warunkiem, że będzie wspierać człowieka, a nie go zastępować.

Arkadiusz Wiśniewski, prezydent Opola, był największym optymistą: – Wszyscy żyjemy dłużej i mamy żyć jeszcze dłużej. To jest efekt poprawiającej się służby zdrowia, warto o tym pamiętać. Perspektywy, wbrew temu, co pojawia się w dyskusji ogólnopolskiej, są całkiem dobre – mówił. Zaznaczył jednak, że miasta muszą się przygotować do nadchodzących zmian, przede wszystkim infrastrukturalnie. Opole zbudowało 100 mieszkań dla seniorów i dom opieki na ponad 100 miejsc. Wiśniewski odpowiedział też na zarzut, który usłyszał niedawno: – „Panie prezydencie, po co pan buduje przedszkole, jak dzieci się nie rodzą?” Po to, żeby za chwilę zamienić je w dom dziennego pobytu dla seniorów – stwierdził.

Przemysław Dwojak z NielsenIQ studził ten entuzjazm. Opole i Katowice nazwał wyjątkami w skali ogólnopolskiej, bo zmiany strukturalne sprzed lat zmusiły te miasta do strategicznego myślenia.

• **Izabela Marcewicz-Jendrysik, zast. prezydenta m.st. Warszawy, Sylwia Dobrzycka, prezeska Fundacji Widzew Łódź, Daniel Wiśniowski, dyrektor Departamentu Marki Kraków oraz Joanna Dzikowska z „Wyborczej”**

FOT. DAWID ŻUCHOWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

– Polska jest podzielona na dwie części: Polskę-awangardę, czyli miasta, które już to odkryły, i miasta, które być może tkwią w jakimś zawieszeniu – mówił. Tych drugich jest jego zdaniem zdecydowanie więcej.

Aleksandra Musioł, pełnomocniczka prezydenta Katowic ds. seniorów, przypominała o barierach cyfrowych, które uniemożliwiają seniorom korzystanie z technologii. Dzień wcześniej w warszawskim metrze widziała starszą panią, która nie wiedziała, gdzie skasować bilet: – Dla mnie bardzo ważna jest edukacja dnia codziennego, bo im wcześniej ją wdrożymy, tym łatwiej nam będzie – stwierdziła.

Drogowy patrol senioralny

W panelu o dobrych praktykach miast i regionów Joanna Dolińska-Dobek z warszawskiego Centrum Aktywności Międzypokoleniowej „Nowolipie” opowiadała o badaniu potrzeb seniorów w stolicy.

– Są zadowoleni z bezpieczeństwa, transportu i zieleni, ale brakuje im ławek, toalet i miejsc spotkań. Dlatego sercem każdego centrum powinna być kawiarnia z kawą za dwa, trzy złote – mówiła.

Samorządowcy opowiadali też o marzeniach i niespełnionych planach w obrębie polityki senioralnej. Dolińska-Dobek marzy o ogólnodostępnych usługach dla seniorów. A Michał Banacki, wiceprezydent Sopotu, o zakładzie opiekuńczo-leczniczym: – Mamy fantastyczny projekt na 100 milionów złotych i nie stać nas w tej chwili na jego realizację – przyznał.

Agnieszka Kowol z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego chciałaby zobaczyć na zajęciach dla seniorów więcej mężczyzn: – Ja nie znalazłam rozwiązania. Szukam. Jeżeli ktoś z państwa ma pomysł, jestem gotowa skopiować – mówiła.

Anna Zasada-Chorab z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Katowicach opowiadała o targach Silver Silesia, na które przyszło prawie 5 tys. seniorów. Za największe wyzwanie uznała jednak co innego.

– Co zrobić, kiedy senior wychodzi ze szpitala? Rodzina bardzo często nie jest na to przygotowana – mówiła. Śląsk ma więc przetestować model z koordynatorem, który przed wypisem sprawdzi, czy w domu na pacjenta czeka opieka.

„Krzyk rozpaczy”

Najostrzej mówił w panelu o transformacji społecznej Roman Szełemej, prezydent Wałbrzycha i kardiolog. Zaprotestował przeciwko pytaniu, dlaczego jego miasto się wyludnia.

– Polska się wyludnia. To jest krzyk rozpaczy naszych miast, miasteczek i włodarzy tych miast, który zwykle jest niesłyszany. Niezależnie od tego, jaki rząd sprawuje władzę, uważam, że w Polsce prawie nikt nic nie robi w tym temacie – mówił. Opowiadał, że między Tomaszowem, Hrubieszowem a Chełmem „są po prostu bezkresne pola, gdzie nie ma nikogo”. Mówił też, że dla zagranicznych pensjonariuszy dolnośląskich domów opieki polskie szpitale stały się „zapleczem geriatrycznym” Zachodu. Mimo to bronił systemu opieki zdrowotnej. Jego zdaniem Polacy oceniają polską służbę zdrowia gorzej niż cudzoziemcy i gorzej, niż na to zasługuje.

Dr inż. arch. Agnieszka Labus z Politechniki Śląskiej i Fundacji LAB 60+ apelowała, żeby miasta przestały reagować na starzenie się mieszkańców dobudowywaniem wind.

Jej zdaniem przestrzeń trzeba projektować dla tej samej osoby, niezależnie od tego, czy ma 8, czy 80 lat.

– Starzenie się to nie jest diagnoza medyczna, tylko proces, który towarzyszy nam praktycznie przez całe życie. Dobrze zaprojektowane sąsiedztwo, w którym do sklepu i przychodni można dojść pieszo, spowalnia starzenie się organizmu i obniża koszty opieki społecznej oraz medycznej – mówiła dr inż. arch. Labus. Wskazywała też na niewykorzystany potencjał osiedlowych dyskontów, przy których mogłyby powstać toalety, zieleń i kawiarenki.

Tadeusz Paweł Lempkowski, przewodniczący Rady Seniorów Województwa Mazowieckiego, przypominał o małych gminach: – Nie zapominajmy o tym, że te instrumenty muszą dotrzeć do lokalnych społeczności. Warszawa sobie z tym radzi. Mińsk Mazowiecki sobie z tym radzi. Nie radzą sobie małe, lokalne społeczności – mówił.

Aktywizować, a nie animować

W ostatnim panelu, „Aktywność nie ma wieku”, Sylwia Dobrzycka, prezeska Fundacji Widzew Łódź, przypominała, że seniorzy stanowią około 25 proc. społeczeństwa: – To nie jest nisza społeczna. Natomiast są najbardziej wykluczaną grupą społeczną. I to, co najbardziej jest im potrzebne, to nie jest opieka, tylko zaproszenie do naszego życia – mówiła.

Jak aktywizować seniorów, żeby nie brzmiało to jak pouczanie, a propozycja nie zamieniała się w przymus. Dobrzycka radziła mówić językiem, który do nich trafia: – Mówienie: słuchajcie, ćwiczcie, a będziecie zdrowsi i piękniejsi, to nie jest język, który przemówi do seniorów. To, czego wszyscy się boimy w wieku senioralnym, to jest utrata samodzielności. O tym trzeba mówić.

Daniel Wiśniowski, dyrektor Departamentu Marki Kraków, mówił o sprzecznych sygnałach.

– Z jednej strony mówimy, że budujemy uniwersytety trzeciego wieku, że budujemy centra aktywności seniora, a z drugiej strony jesteśmy zakładnikami wieku – mówił. Przyznał, że na miejskie wydarzenia przychodzi zwykle te same 200-300 osób z 200 tys. krakowskich seniorów. Dlatego miasto zaczęło szukać osób samotnych przez spółdzielnie mieszkaniowe. O promocji miast mówił bez ogródek.

– Przyciągnięcie młodego to jest automatycznie kapitał na przyszłość, bo zostanie, bo będzie pracował, bo będzie podatnikiem. Nie chciałbym mówić, że patrzymy na człowieka jak na dolara, ale trochę tak jest, jeżeli mówimy otwarcie i szczerze – przyznał.

Izabela Marcewicz-Jendrysik, zastępczyni prezydenta Warszawy ds. zdrowia i spraw społecznych, zgodziła się, że z oferty korzystają zwykle te same osoby, a seniorzy najbardziej potrzebują kontaktu z młodszymi. Panel zamknęła zdaniem o tym, czym właściwie ma być aktywność.

– To może być podróż dookoła osiedla, byle by dawała poczucie sensu i celu, dla którego warto wstać każdego ranka – powiedziała. ●

OGŁOSZENIE Kraj/34455821

SUPER MIASTA REGIONY
DŁUGOWIECZNI | wyborcza.pl

REKLAMA

PATRONAT HONOROWY
Pełnomocnik Rządu do spraw Polityki Senioralnej

PARTNERZY GŁÓWNI
DOLNY ŚLĄSK
Warszawa

PARTNERZY
Mazowsze. serce Polski
Warmia Mazury
BB 2026 Bielsko-Biała Polska Stolica Kultury
KATOWICE dla odmiany
Kraków
PRZEBOJOWE OPOLE
Sopot
WAŁBRZYCH

eprasa.pl b79a8729a1

Christo Groziew: Putin irracjonaln

– Putin osobiście wydał dyspozycje, by mnie zlikwidować – mówi „Wyborczej" dziennikarz, który rozpracował zabójstwo Aleksieja Nawalnego.

ROZMOWA
Z CHRISTO GROZIEWEM
bułgarskim dziennikarzem śledczym

FOT. KRISTINA SOLOVYOVA/SPUTNIK VIA REUTERS

• **5 października br. Kreml, Rosja. Władimir Putin wznosi toast z wojskowymi podczas uroczystości wręczenia odznaczeń państwowych "mentorom i nauczycielom" uczestników wojny w Ukrainie**

WIKTORIA BIELIASZYN: Przeprowadził pan wiele niewygodnych dla Kremla śledztw dziennikarskich, w tym ustalił, jak zabito Nawalnego. Teraz sam jest pan na celowniku. Kiedy zdał pan sobie z tego sprawę?

CHRISTO GROZIEW: Pierwszy ostrzegł mnie sam Nawalny. Po tym, jak udało nam się ustalić, kto próbował go zabić w 2020 roku, powiedział mi: „Christo, dotąd to ja byłem głównym wrogiem Putina. Teraz będziesz nim ty". Wtedy potraktowałem to jako komplement. Faktyczne potwierdzenie jego słów przyszło później, w połowie 2021 roku. Przedstawiono mi wtedy dowody na to, że Putin osobiście wydał dyspozycje, by mnie zlikwidować. Później były już konkretne sytuacje... Nie chcę teraz w to wchodzić, powiem tylko, że ludzie z różnych służb próbowali ten rozkaz wypełnić.

Jak to wpłynęło na pana życie?

– Nie mogłem dłużej mieszkać z rodziną, którą zresztą również naraziłem swoją działalnością; używać swojego imienia i nazwiska i pod nimi podróżować. Zresztą do wielu krajów w ogóle nie mogę jeździć: za duże ryzyko. Więcej nie powiem.

Dziennikarze są dzisiaj w stanie przewidzieć działania Kremla lub tamtejszych służb?

– W pewnym zakresie tak. Łatwiej niż kiedykolwiek możemy śledzić trasy przelotów, także prywatnymi samolotami, czy przypadki przekroczenia granicy przez wysoko postawionych rosyjskich urzędników i inne znaczące w Rosji figury, na przykład na pokładach prywatnych samolotów biznesmenów i oligarchów. Te możliwości zrównoważyły utratę kanału umożliwiającego zakup konkretnych baz danych od Rosjan.

Sporo to mówi o szczelności rosyjskiego systemu, który w dobie wojny powinien chyba być maksymalnie przez Rosjan zabezpieczony?

– Nie ze wszystkim Rosja jest w stanie sobie poradzić. Wiemy, że Kreml chce mieć pod kontrolą całą ludność kraju, w dodatku w większym stopniu niż miało to miejsce w ZSRR.

Wzorem dla Putina jest raczej doświadczenie NRD, gdzie ogromna liczba funkcjonariuszy Stasi śledziła obywateli wschodnich Niemiec. Wielu wprost mówi, że w NRD funkcjonował najbardziej rozbudowany aparat inwigilacji i kontroli obywateli w historii nowożytnej Europy.

Tak samo jest dzisiaj w Rosji.

Trzeba wypracowywać własne kanały informacyjne i pamiętać, by się tymi informacjami dzielić z innymi państwami europejskimi

Dziesiątki tysięcy funkcjonariuszy FSB, GRU i pracowników MSW mają dostęp do systemów śledzenia obywateli.

Fakt, że tak szeroka grupa ma dostęp do tych baz, zwiększa ryzyko wycieku. Nie można dać dziesiątkom tysięcy osób możliwości prowadzenia inwigilacji na wielką skalę i oczekiwać, że żadna z tych osób nie padnie ofiarą hakerów lub nie zostanie informatorem dziennikarzy.

Co kieruje ludźmi z rosyjskiego aparatu władzy, którzy decydują się przekazać panu informacje? Chodzi o zysk czy to sposób na wyrażenie ich rzeczywistych poglądów?

– Znam i takich, i takich. Ideologicznie wielu z nich od początku inwazji było przeciwko wojnie. I nie chodzi o humanizm, po prostu wojna sprawiła, że poziom ich życia się obniżył. Przecież ci ludzie dobrze przed wojną zarabiali, także dzięki korupcji. Teraz nie mogą w pełni korzystać z życia. Funkcjonariusze służb, personel MSW i wiele innych grup nie mają prawa wyjeżdżać za granicę, podróżować, korzystać z dobrodziejstw Zachodu, do których przez lata się przyzwyczaili. Dlatego większość z nich chciałaby, żeby wojna się skończyła i wszystko wróciło do tzw. normy. Przekazując informacje dziennikarzom śledczym, wierzą, że mają swój wkład w przyspieszenie końca wojny.

Były też sytuacje, kiedy wychodzili z propozycją sprzedaży danych niektórym zachodnim redakcjom, ale mało kto jest skłonny je dzisiaj kupić.

Bo zachodni dziennikarze nie mają do nich zaufania?

– Bardziej dlatego, że prędzej czy później hakerzy i tak dostaną się do tych baz i wrzucą je bezpłatnie do internetu. Po co tracić pieniądze?

Mówi pan, że funkcjonariusze FSB chcieliby końca wojny. Niedawno jednak rozmawiałam z Andriejem Sołdatowem i Iriną Borogan, cenionymi ekspertami od rosyjskich służb, którzy zgodnie podkreślali, że Putin ufa służbom, bo łączy go z nimi światopogląd. Że im też zależy na kontynuowaniu i eskalacji konfliktu.

– Skorygowałbym ich ocenę, bo dotyczy funkcjonariuszy FSB niższego szczebla. Oni faktycznie próbują utwierdzać się w przekonaniu, że nie są bydlakami, a wszystko, co robią, jest właściwe i służy ojczyźnie. Są, jak Putin, prowojenni.

Inaczej jest w przypadku wysoko postawionych „efesbeszników", wśród których – zapewniam – są ludzie pozwalający na „wycieki" informacji na Zachód, bo nie chcą, by obecna sytuacja trwała wiecznie. Mają możliwość kontrolowania tych procesów. Chcą też zachować na przyszłość pole manewru dla siebie i dla oligarchów, z którymi współpracują, na wypadek destabilizacji sytuacji. Dlatego nie zgodzę się z uogólnieniem i przedstawianiem FSB jako monolitu. Sam fakt, że funkcjonariusze zaczynają coraz bardziej ze sobą walczyć, dowodzi, że jest to dość podzielona struktura.

A jaki stosunek do kontynuowania wojny mają dziś przedstawiciele elit politycznych?

– Są dwa obozy. Prowojenny – skupia generałów, którzy uwierzyli, że celem ich życia jest udowodnienie sobie, że nie ustępują ukraińskim wojskowym, a przy okazji mogą na tym zarobić. A także lobby antywojenne, obejmujące praktycznie wszystkich oligarchów, nawet tych, którzy od prawie pięciu lat zarabiają na wojnie. Dla nich spadek jakości życia, który odczuwają w związku z wojną, jest ważniejszy niż te kilka dodatkowych miliardów, które się pojawiły.

Czyli w całej tej walce rosyjskich służb ze światem priorytetem są pieniądze?

– Tu też są dwa skrzydła. Jedno to ci, którzy chcą eskalacji z Zachodem i kierują się ideologią. To głównie starsze pokolenie, ludzie w rodzaju Nikołaja Patruszewa, ale też wojskowi, którzy co jakiś czas powtarzają, że Rosja zniszczy Polskę czy inne państwo NATO. A są też młodsi funkcjonariusze, którzy chcieliby, żeby wojna się skończyła i nastąpił pewien reset. Putin musi wybrać jedną z tych opcji. Nie może bez końca się wahać i zastanawiać, którą drogą pójść.

Wiele wskazuje, że wybierze drogę eskalacji.

– To duże ryzyko dla świata, ale i dla niego samego. Jego obecna postawa nie odpowiada bowiem ani jednej, ani drugiej grupie szeroko rozumianych rosyjskich elit. Na razie możemy jednak stwierdzić, że Putin skłania się ku grupie chcącej eskalacji.

I co wtedy?

– Na pewien czas sytuacja dla świata znacznie się pogorszy. Gotowość Rosji do eskalacji będzie jeszcze większa, jeszcze bardziej złowieszcza. W długoterminowej perspektywie nie mogę sobie jednak wyobrazić, by ci agresywni, wojowniczy, prowojenni ludzie byli w stanie kierować państwem. Przede wszystkim są już starzy, a także nie mają kompetencji, by to robić. W dalszej perspektywie doprowadziłoby to do końca imperium. Drugie lobby, antywojenne, może wtedy zostać silnie zmotywowane do usunięcia Putina. My, którzy nie należymy do kręgów moskiewskiej elity, dziwimy się samej idei, że Putina można usunąć, ale dla części służb specjalnych i części struktur, z którymi się kontaktujemy, nie jest to niewyobrażalne.

Wiem, że na Zachodzie działają nie tylko państwowe rosyjskie służby, ale też te, które sformowali sobie niektórzy biznesmeni. Na czym to polega?

– Przykładem może być Konstantin Małofiejew. Kojarzy się głównie z propagandowym, radykalnie prokremlowskim portalem Cargrad, ale jego działalność jest znacznie szersza. Małofiejew stworzył paramilitarną organizację, która brała udział w napaści na Ukrainę jeszcze w 2014 roku. Dzisiaj ma sieć szpiegów na całym świecie. Aktywnie przyciąga i werbuje młodych Amerykanów, którzy decydują się walczyć „za Rosję i przeciwko Zachodowi". Trzeba mu oddać, że jest self-made manem, sam wszystko zrobił – zresztą po to, by rozwiązać własne problemy z prawem, bo w Rosji toczyło się przeciwko niemu kiedyś sporo śledztw. Stworzył coś, z czego Putin nie jest w stanie zrezygnować.

Kto jeszcze?

– Oleg Deripaska, który finansuje niektóre operacje rosyjskich służb. Wykorzystuje agentów nie tylko „dla dobra ojczyzny", ale i we własnych porachunkach. Opłaca ludzi, których zadaniem ma być walka z rosyjską opozycją na emigracji, zwalczając przede wszystkim tych, którzy czymś mu podpadli.

Deripaska żywi bardzo złe uczucia do niezależnych rosyjskich dziennikarzy, nazywa ich szpiegami, mówi, że trzeba ich zlikwidować, bo zagrażają bezpieczeństwu Rosji. Tymczasem chodzi mu o śledztwo dziennikarskie na jego temat, m.in. o to, że na podstawie różnych ustalonych faktów został w nim określony mianem pedofila. [Niezależni dziennikarze ustalili, że miliarder był powiązany z rosyjską siatką stręczycieli, wykorzystujących nieletnie dziewczyny]. Większość osób, które wykonują jego zlecenia, to ludzie z zewnątrz, z outsourcingu. Łatwiej im podróżować po świecie, wzbudzają mniej podejrzeń, ich pochodzenie nie wskazuje od razu na „rosyjski ślad". Za wyszukiwanie takich zleceniobiorców odpowiadają z kolei ludzie z Rosji.

Doświadczony agent to jednak doświadczony agent. A ktoś przypadkowy z internetu to zupełnie inny poziom. Rosjanie to odczuwają?

– Są w stanie działać na znacznie większą skalę, ale efektywność faktycznie mocno spadła. Zleceniobiorcy nie zawsze dają sobie radę, wycofują się, próbują oszukiwać. No i ze względu na brak doświadczenia dają się często złapać.

Ich nieudolność to dla nas dobra informacja?

– Nie do końca. Bo przez brak profesjonalnego przygotowania stanowią zagrożenie także dla osób postronnych. Zawodowy szpieg nigdy sobie na to nie pozwala. Myśli bowiem o reputacji swojej organizacji. To, że Rosjanie decydują się dzisiaj na outsourcing, potwierdza, że generalnie są gotowi na znacznie większe ryzyko niż

eprasa.pl b79a8729a1

ie nienawidzi Polski

kiedyś. Mało tego, takie przypadkowe ofiary czy zniszczenia są im wręcz na rękę, bo wywołują w zachodnich krajach chaos, co jest dziś jednym z celów Kremla. Tak więc jeżeli przy próbie zabójstwa rosyjskiego opozycjonisty zginie niewinna osoba, to też ich to ucieszy.

W kontekście Rosji dużo mówimy o tzw. „czerwonych liniach", czyli granicach, które teoretycznie są nieprzekraczalne, ale wciąż się rozszerzają.
– Jedną z nich jest stosunek do prowadzenia operacji na terytorium głównego przeciwnika, USA. W ostatnim czasie ta granica po blisko 60 latach niepisanej umowy została naruszona. Widzimy, że Rosjanie pracują w USA, próbują zabijać tam ludzi. Przed 2022 rokiem, a nawet jeszcze przed rokiem 2024 coś podobnego było nie do pomyślenia.

Drugą rzecz – nie ma już czegoś takiego jak cena reputacji. Rosjanie są gotowi wysadzić samolot DHL i wszystko im jedno, że cały świat będzie wiedział, że to oni za tym stoją. Wcześniej Kreml starał się zachować wizerunek pełnoprawnego partnera Zachodu. Teraz to już nie ma znaczenia. Dla mnie to potwierdzenie tego, że Putin wybrał drogę eskalacji. Słucha ludzi, którzy mówią, że skoro wojna już trwa, trzeba ją prowadzić do końca. Te same osoby wmawiają mu, że cały świat usiłuje go zlikwidować.

Ale jednocześnie widzimy, że efektywność rosyjskich służb nie powala. Od momentu wybuchu pełnowymiarowej wojny słyszymy częściej o próbach zabicia znanych rosyjskich opozycjonistów, na przykład Kasparowa czy Ponomariowa, niż o udanych zamachach. To świadczy o nieudolności, czy rosyjskim służbom jednak bardziej zależy na wywołaniu strachu?
– Rosyjskie służby odpowiedziałyby, że ważniejsze jest dla nich zasianie paniki i chaosu. Wszystkie niepowodzenia próbują przedstawić jako sukces. Tak było po próbie otrucia Skripalów. Mimo że nie udało im się zabić Siergieja Skripala, a na skutek ich działań zmarła przypadkowa kobieta, na Kremlu mówiono o tym jako o sukcesie. Służby przekonywały, że dzięki temu udało im się zasiać strach i niepewność wśród antyputinowskich rosyjskich emigrantów na całym świecie.

Jestem przekonany, że ich celem faktycznie jest pozbawienie życia swoich krytyków. Na razie po prostu im się to nie udaje, głównie przez to, że angażują freelancerów.

Można powiedzieć, że działają w ramach nowego modelu biznesowego, który cały czas jest w fazie testowania. Boję się, że pewnego dnia uda im się wykonać zadanie.

Jak pan ocenia zagrożenie, na jakie narażona jest Polska?
– Jeszcze przed wybuchem dużej wojny ludzie z bliskiego otoczenia Putina mówili mi, że od lat ma on obsesję na punkcie Polski. Że nienawidzi jej do tego stopnia, że to aż irracjonalne i trudne do zrozumienia.

Mówili, że gdy zacznie wojnę przeciwko Ukrainie, wykorzysta wszelkie możliwości, by rozszerzyć działania wojenne w stronę Polski. Taka jest też narracja kremlowskiej propagandy. I trudno nie zauważyć, że to właśnie na terytorium Polski koncentracja działań sabotażowych jest duża. To nie jest przypadkowe.

Pana zdaniem polskie służby są skuteczne?
– Myślę, że są postrzegane przez służby innych państw jako jedne z najbardziej doświadczonych, jeśli chodzi o rosyjskie zagrożenie. Wiem, że inne państwa proszą je o konsultacje. Były jednak przypadki, które pokazują, że są jeszcze pewne luki w polskim systemie obronnym. Nie będę mówić dokładnie jakie, żeby nie powiedzieć zbyt wiele.

Ma pan jakieś rady?
– Pracować nad domknięciem tych luk. I nie liczyć wyłącznie na kanały informacyjne, które działały przed wojną. Wcześniej w Europie panowało przekonanie, że w razie czego zawsze ostrzeże nas Ameryka. Trzeba wypracowywać własne kanały informacyjne i pamiętać, by się tymi informacjami dzielić z innymi państwami europejskimi.

Mówimy, że Putin zdecyduje się na eskalację. Wiemy, co to oznacza dla Ukrainy, ale na co powinniśmy przygotować się w Polsce?
– Przede wszystkim uświadomić sobie, że to nie jest już wojna hybrydowa. W 2024 roku dotarliśmy do tajnego dokumentu FSB i SWR, w którym jest zapis, że Rosja znajduje się w „gorącej fazie wojny z Zachodem". I że ci, którzy uważają ją za hybrydową, powinni być uznani za zdrajców. Dlatego, powtarzam, Rosjanie mentalnie są w fazie gorącej wojny z Zachodem. I trudno mi zgodzić się z twierdzeniem, że jeszcze jej nie wypowiedzieli, skoro wiemy o planach zamachów, na przykład na Armina Pappergera, dyrektora generalnego niemieckiego koncernu zbrojeniowego Rheinmetall AG. Były też inne plany, o których udało się z wyprzedzeniem poinformować niemieckich partnerów, dzięki czemu Rosjanie nie dali rady ich zrealizować.

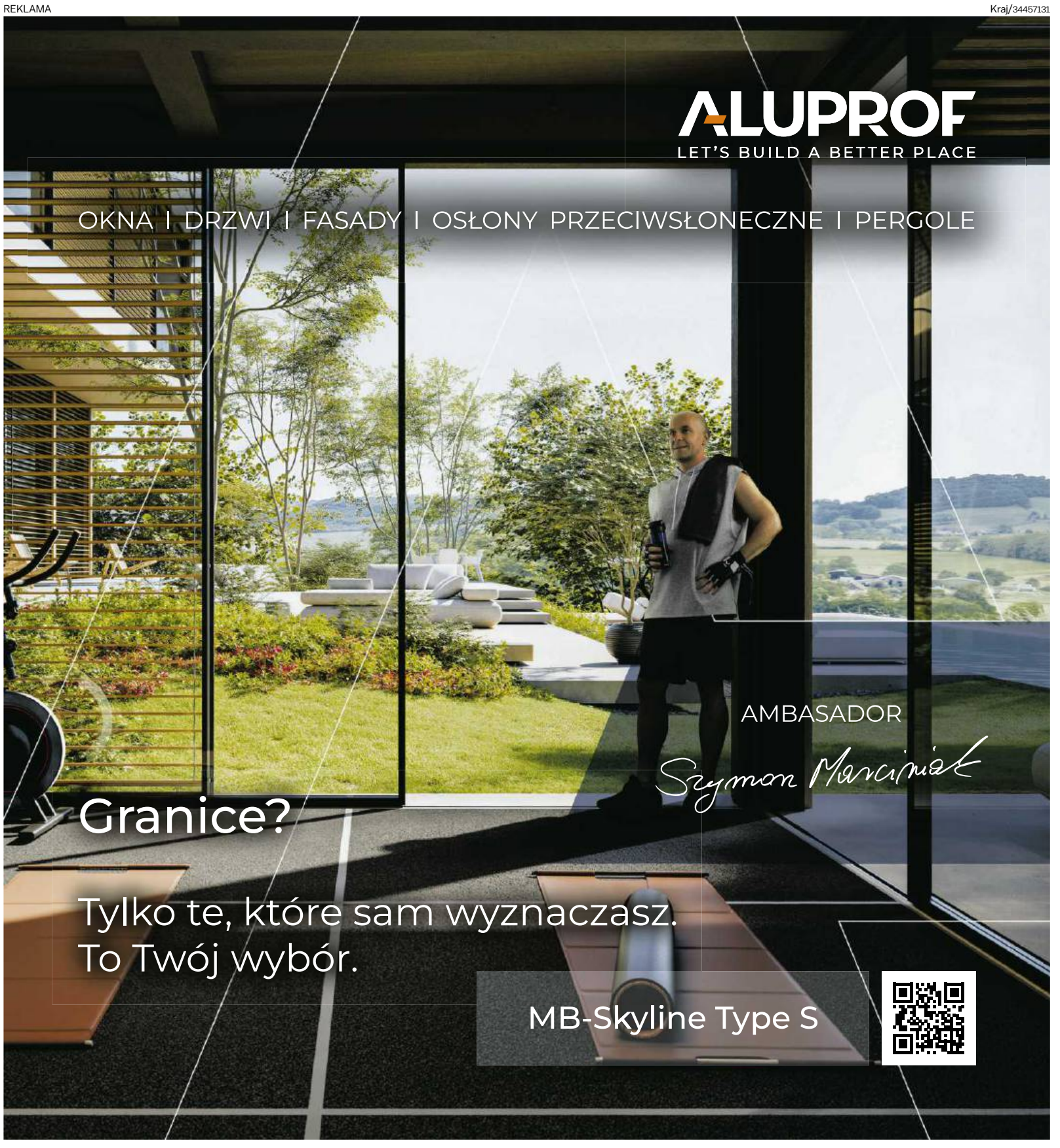
Jest też pewna konspirologiczna teoria. Putin ma podobno uważać, w czym utwierdzają go służby, że jeśli napadnie na jedno z państw członkowskich NATO, artykuł 5 o wzajemnej pomocy nie zadziała. I że kiedy się to potwierdzi, Rosja będzie mogła już działać wybiórczo. Może powinniśmy wziąć to pod uwagę i właśnie na taki scenariusz się przygotowywać. W najgorszym wypadku i my, i Rosja przekonamy się, że art. 5 działa. ●

Rozmawiała Wiktoria Bieliaszyn

Christo Groziew

- Bułgarski dziennikarz śledczy.
- Autor artykułów koncentrujących się na rosyjskich operacjach wywiadowczych.
- Szef działu śledczego w The Insider.
- Były główny śledczy ds. Rosji w Bellingcat.

REKLAMA
Kraj/34457131

eprasa.pl b79a8729a1

TSUE: interes klientów ważniejszy niż banków

Trybunał Sprawiedliwości UE wydał wyrok, który nakłada na banki obowiązek natychmiastowego zwrotu pieniędzy wyłudzonych przez oszustów. Tym samym stanął po stronie jednej z klientek.

Dominik Moliński

„Kolejne zwycięstwo. TSUE potwierdza to, o co apelowałem od dawna. Bank ma obowiązek niezwłocznie zwrócić środki utracone w wyniku nieautoryzowanej transakcji. (...) Klient zgłaszający oszustwo jest poszkodowany i fakt, że padł ofiarą manipulacji, nie oznacza, że można przypisać mu winę i odmówić zwrotu pieniędzy" – skomentował Michał Ziemiak, rzecznik finansowy.

• **Według TSUE dostawca usług płatniczych jest zobowiązany do bezzwłocznego zwrotu środków oszukanemu klientowi**

FOT. SHUTTERSTOCK

Fałszywy link, prawdziwe dane

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok w sprawie klientki jednego z polskich banków, która padła ofiarą oszustwa phishingu. Osoba trzecia podała się za zainteresowaną zakupem przedmiotu, który klientka wystawiła w internecie na platformie sprzedażowej. Oszust przesłał jej fałszywy link, rzekomo pochodzący z tej platformy i służący do potwierdzenia sprzedaży.

Klientka kliknęła w link przekierowujący do strony internetowej, która do złudzenia przypominała stronę internetową jej banku, po czym wpisała tam swoje dane do logowania do usług bankowości elektronicznej. Przy pomocy tych danych oszust przelał z konta bankowego klientki na swoje konto kwotę odpowiadającą około 700 euro, czyli ok. 3 tys. zł.

Następnego dnia klientka zgłosiła tę transakcję w swoim banku. Jednak ten odmówił zwrotu kwoty nieautoryzowanej transakcji płatniczej. Uznał, że klientka, poprzez rażące zaniedbanie, umożliwiła tę transakcję, nie dopełniając obowiązku ochrony swoich indywidualnych danych uwierzytelniających.

Klientka wniosła powództwo do polskiego sądu, który następnie zwrócił się do TSUE z pytaniem, czy w świetle prawa UE bank, jako dostawca usług płatniczych, jest zobowiązany do bezzwłocznego zwrotu kwoty nieautoryzowanej transakcji, nawet jeśli uznaje, że klientka dopuściła się rażącego zaniedbania.

TSUE bierze stronę klientki

TSUE w wyroku stanął po stronie klientki. „W przypadku nieautoryzowanej transakcji płatniczej dostawca usług płatniczych jest co do zasady zobowiązany do bezzwłocznego zwrotu kwoty tej transakcji, najpóźniej do końca pierwszego dnia roboczego po dniu, w którym się o niej dowiedział lub został poinformowany, pod warunkiem, że klient bez zbędnej zwłoki poinformuje o tym dostawcę usług płatniczych" – czytamy w wyroku.

TSUE uznał, że jest tylko jeden wyjątek od obowiązku natychmiastowego zwrotu: gdy bank ma uzasadnione podejrzenia, że sam klient oszukuje i dodatkowo poinformował na piśmie o tych podejrzeniach właściwy organ krajowy.

Fakt, że dostawca usług płatniczych uważa, iż klient umożliwił dokonanie nieautoryzowanej transakcji z powodu rażącego zaniedbania – w szczególności poprzez niepodjęcie niezbędnych środków w celu ochrony swoich indywidualnych danych uwierzytelniających – nie uprawnia go do odmowy bezzwłocznego zwrotu środków – podkreślono.

Trybunał wskazał, że prawo Unii pozwala oddzielić kwestię zwrotu kwoty nieautoryzowanej transakcji płatniczej od kwestii tego, kto ostatecznie powinien ponieść straty związane z taką transakcją. W związku z tym w pierwszej kolejności dostawca usług płatniczych jest zobowiązany do dokonania bezzwłocznego zwrotu środków.

W drugiej kolejności może – w stosownych przypadkach – dochodzić od klienta zwrotu poniesionych strat, jeżeli udowodni, że klient działał umyślnie lub rażąco zaniedbał bezpieczeństwo swoich danych. Bank musi to jednak udowodnić.

Banki często nie stawały po stronie klientów

Rzecznik Finansowy podał, że w latach 2022-2025 do jego biura wpłynęło ponad 10 tys. wniosków o interwencję w sprawach dotyczących nieautoryzowanych transakcji płatniczych. Chodzi o osoby, którym banki lub instytucje płatnicze odmówiły zwrotu utraconych środków, uzasadniając swoją decyzję m.in. zarzutem rażącego niedbalstwa.

Jednak zgodnie z ustawą o usługach płatniczych i sformułowaną tam zasadą D+1, bank oraz pozostali dostawcy usług płatniczych mają obowiązek niezwłocznie – po zgłoszeniu klienta – zwrócić mu utracone środki.

Bank nie może być sędzią we własnej sprawie, a zarzut rażącego niedbalstwa nie może być domyślnym uzasadnieniem odmowy zwrotu środków

MICHAŁ ZIEMIAK

Rzecznik Finansowy podkreśla, że wstrzymanie zwrotu jest możliwe tylko w przypadku, gdy bank ma uzasadnione i należycie udokumentowane podstawy, aby podejrzewać oszustwo klienta. „W praktyce jednak banki często odmawiały zwrotu środków, argumentując to rażącym niedbalstwem klientów" – dodał.

„Bank nie może być sędzią we własnej sprawie, a zarzut rażącego niedbalstwa nie może być domyślnym uzasadnieniem odmowy zwrotu środków. Rolą banku jako profesjonalisty jest ochrona klienta przed utratą środków, a nie obarczanie go winą i szukanie podstaw do odmowy zwrotu skradzionych pieniędzy" – skomentował wyrok Michał Ziemiak.

Zaznaczył, że osoby poszkodowane często padają ofiarą starannie zaplanowanych działań przestępców, dlatego nie można automatycznie przypisywać im rażącego niedbalstwa z powodu działań oszustów.

„Klient sam się nie okrada. Oszuści coraz częściej działają w sposób zorganizowany i profesjonalny. Potrafią angażować kilka osób, wykorzystywać różne kanały komunikacji i dostosowywać metody działania do konkretnej ofiary. Zdarza się, że nawet osoby świadome zagrożeń ulegają manipulacji. To jednak nie oznacza, że można automatycznie przypisywać klientowi rażące niedbalstwo tylko dlatego, że oszust doprowadził go do wykonania określonych czynności. Trzeba zbadać wszystkie okoliczności konkretnej sprawy" – podkreślił dr Michał Ziemiak.

Cztery banki ponownie sprawdzają zgłoszenia klientów

W kontekście najnowszego wyroku TSUE, Związek Banków Polskich przekazał, że polski sektor bankowy jako jeden z pierwszych w Unii Europejskiej zaproponował konsumentom rozwiązania zgodne z orzeczeniem.

„W ostatnich latach większość banków podejmowała działania dostosowawcze praktyki zwrotu środków do oczekiwań KNF oraz prezesa UOKiK, które wskazywały na obowiązek niezwłocznego zwrotu środków także w przypadkach rażącego niedbalstwa klienta" – powiadomił dr Tadeusz Białek, prezes ZBP.

Podkreślił, że zasadniczym wyzwaniem pozostaje skuteczne przeciwdziałanie przestępczości finansowej i ograniczanie skali oszustw płatniczych. „Banki stale rozwijają systemy bezpieczeństwa i mechanizmy przeciwdziałania wyłudzeniom. Skuteczna ochrona środków wymaga jednak również zachowania odpowiedniej staranności przez klientów oraz współpracy wszystkich uczestników rynku" – czytamy w komentarzu.

W kontekście najnowszego wyroku TSUE Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów przypomniał, że cztery banki działające w Polsce już zobowiązały się zmienić swoje praktyki i ponownie przeanalizować zgłoszenia klientów, które wcześniej rozpatrzyły negatywnie. „Tego samego oczekujemy od pozostałych" – napisał dziś Urząd na platformie X.

Chodzi konkretnie o Alior Bank, mBank, BNP Paribas oraz Bank Millennium. W ich sprawie Urząd prowadził postępowania i by doprowadzić do ich zakończenia, banki postanowiły zrewidować swoje praktyki.

Prezes UOKiK Tomasz Chróstny kwestionował w postępowaniach sposób, w jaki banki rozpatrywały zgłoszenia nieautoryzowanych transakcji. Urząd potwierdził, że instytucje nie zawsze zwracały pieniądze w ustawowym terminie, a w niektórych przypadkach zwracały pieniądze tylko warunkowo – na czas rozpatrywania reklamacji.

Natomiast jeśli później banki uznawały, że klient autoryzował transakcję lub ponosi za nią odpowiedzialność, wycofywały zwrot i ponownie pobierały pieniądze z jego rachunku. Według UOKiK pojawiały się też przypadki, w których banki uzasadniały odmowę zwrotu prawidłowym uwierzytelnieniem tożsamości klienta, uznając je za autoryzację transakcji.

UOKiK prowadzi jeszcze 10 postępowań, w których innym bankom postawiono analogiczne zarzuty.

eprasa.pl b79a8729a1

Niewidzialni trenerzy AI. Szkolą technologie Big Techów za grosze

AI nie jest trenowana tylko przez wybitnych matematyków i programistów w najbogatszych laboratoriach. Większość działań to praca chałturnicza, niskopłatna, wykonywana przez platformowych pracowników. Także w Europie i w Polsce.

Sylwia Czubkowska

– Są młodzi, ambitni, w niepewnej sytuacji zawodowej, wciąż szukają pracy albo chcą dorobić podczas studiów. Często mają specjalistyczne wykształcenie. I trafiają na ogłoszenie na Instagramie czy LinkedInie. A ogłoszenia te brzmią świetnie: elastyczna praca z dowolnego miejsca, obietnica sporych zarobków i rozwoju w tak bardzo przecież pociągającej branży, jaką jest AI – opowiada nam Thomas Le Bonniec z DiPLab, jeden z badaczy, którzy przyjrzeli się bliżej „niewidzialnym trenerom AI" z Europy.

– Potem okazuje się, że ta rozwojowa praca to trenowanie AI w takim trybie, w jakim kurierzy rozwożą jedzenie. Pod nadzorem algorytmu, ze stawkami, które w trudny do skontrolowania sposób spadają, i nad zadaniami, które niewiele mają wspólnego z naukowymi badaniami – dodaje Le Bonniec.

DiPLab wraz z Reversing Works są autorami szczegółowego europejskiego śledztwa dotyczącego platformy Outlier, należącej do Scale AI.

Outlier rekrutuje ludzi do trenowania modeli sztucznej inteligencji, oceniania odpowiedzi AI i tworzenia danych treningowych. Klientami tej platformy są m.in. Meta, Alphabet, OpenAI i xAI. Reklamuje się jako platforma oferująca pracę zdalną „premium" dla specjalistów z bogatych krajów, w przeciwieństwie do tanich „sweatshopów danych" z globalnego południa. Tyle że, jak wynika z raportu „Surveillance at Scale. How AI Training Platforms Gather Personal Data from European Workers", za tymi obietnicami ukrywa się proces uberyzacji pracy specjalistów od AI.

Chałtury AI

Badacze rozmawiali z 35 pracownikami z 13 krajów europejskich, w tym z Polski. Ich profil jest bardzo charakterystyczny: prawie wszyscy mają wyższe wykształcenie, a około połowa ma mniej niż 30 lat. Ich średni zarobek z poprzedniego miesiąca za pracę przy trenowaniu AI wyniósł 1214 euro. Co czwarty pracownik w okresie badania nie zarobił absolutnie nic.

Co więcej, zarobki z czasem gwałtownie spadają. Obietnice wysokich stawek (nawet 40–50 dolarów za godzinę) szybko rozjeżdżają się z rzeczywistością. Jakby tego było mało, istnieją poważne różnice w zarobkach w zależności od języka pracownika. W tych samych projektach Portugalczycy dostawali 10 dolarów za godzinę, a Niemcy i Szwajcarzy 50.

– Platforma zazwyczaj reklamuje stawkę godzinową. Mówi, że będzie ci płacić 20 dolarów za godzinę, ale później znajduje wiele sposobów, żeby w rzeczywistości było to o wiele mniej – opowiada Le Bonniec.

Zaraz dodaje, że płatne jest wyłącznie samo wykonywanie zadania.

Czas na czytanie instrukcji, szkolenia, czekanie na zadania i dyskusje z innymi pracownikami nie jest opłacany. Zadania pojawiają się nagle i znikają na zasadzie: kto pierwszy, ten lepszy.

Trzeba być stale podłączonym, przerywać zajęcia, pracę na etacie czy sen.

– Co więcej, jeśli przekroczysz określony limit czasu przeznaczony na zadanie, na przykład 15 minut, platforma informuje cię, że nie otrzymasz stawki 20 dolarów, lecz obniżoną, wynoszącą połowę tej kwoty. Czyli, jak w każdej innej pracy platformowej wykonywanej przez kurierów, kierowców czy złote rączki, mamy tu do czynienia z zarządzaniem za pomocą nietransparentnych algorytmów – tłumaczy badacz z DiPLab.

A jeśli nie przestrzega się wyśrubowanych reguł, konta są blokowane arbitralnie, bez wyjaśnień i możliwości odwołania.

Prekariat AI

Swoją pracę jako trenerki AI kilka miesięcy temu w reportażu dla magazynu „Wired" opisywała Ruth Flower. Scenarzystka po strajkach w Hollywood i zastoju w branży filmowej szukała możliwości dorobienia i na jednej z grup z ofertami pracy dla filmowców trafiła na propozycję trenowania AI.

„Dostałam pierwszy kontrakt jako trenerka AI we wrześniu 2025 roku, po wypełnieniu 10 aplikacji, przepracowaniu 20 (niepłatnych) godzin na licznych testach, żeby udowodnić swoje kompetencje, i rozmowie z rekruterem AI w postaci migającego światełka na ekranie. Zapytano mnie, co sądzę o przeciętnym, wygenerowanym przez AI fragmencie tekstu, składającym się z dwóch akapitów o żołnierzu w okopach, który wącha list pachnący lawendą. Używając wszystkich umiejętności zdobytych na anglistyce w Cambridge, powiedziałam, że to gówno. Sześć tygodni później zatrudniono mnie jako »generalistkę« do adnotacji danych, za 52 dolary za godzinę" – opisywała Flower.

Oceniała, czy ton chatbota jest naturalny, czy płaski, afektowany czy irytujący. Identyfikowała wzorce na zdjęciach mebli, przeszukiwała internet w poszukiwaniu grupowych zdjęć nieznajomych, z których następnie usuwała po jednej osobie. Pracowała dla firm takich jak Mercor, Task-ify, Turing, Handshake, Micro1 i, oczywiście, Outlier.

Outlier był też tematem śledztwa brytyjskiego „Guardiana", który dotarł do 10 pracowników, a raczej chałturników AI tej platformy. Opisywani jako „taskerzy" skarżyli się na upokorzenia takie jak ciągły monitoring, dorywcze i niestabilne zatrudnienie.

• **Outlier rekrutuje ludzi do trenowania modeli sztucznej inteligencji, oceniania odpowiedzi AI i tworzenia danych treningowych** FOT. SHUTTERSTOCK

Niektórzy taskerzy opowiadali, że musieli wielokrotnie odbywać niepłatne rozmowy z AI, by zakwalifikować się do konkretnych zadań. Kilkoro podejrzewało, że rozmowy te wykorzystywano później do trenowania sztucznej inteligencji.

Inni transkrybowali ścieżki dźwiękowe z pornografii albo oznaczali zdjęcia martwych zwierząt i psich odchodów. Jeden z doktorantów musiał opisywać diagram przedstawiający genitalia niemowlęcia.

Cyfrowe szwalnie

To nie są zadania, którymi chcieliby zajmować się wysoko opłacani pracownicy największych laboratoriów AI. Tymczasem doskonalenie dużych modeli językowych wymaga oceniania i analizowania zarówno treści, na których modele są trenowane, jak i tych, które generują, również pod kątem najbardziej osobliwych czy problematycznych elementów.

Tę pracę wykonują właśnie pracownicy wspomnianych „sweatshopów danych" w Kenii, na Filipinach czy w Wenezueli.

Sweatshop danych" to nie metafora. To realny, przemysłowy system, w którym człowiek staje się tanią, wymienną częścią maszyny uczącej inne maszyny.

Im lepsza AI, tym więcej takich niewidzialnych, słabo opłacanych rąk i oczu potrzeba na początku i tym bardziej te ręce stają się zbędne później, gdy modele są już wytrenowane na pracy ludzi. Na razie jednak potrzeba ich naprawdę wielu, w tym z Europy, by trenować AI także na lokalnych językach, kulturze, zrozumieniu prawa czy nawet memach.

Nic dziwnego więc, że Scale AI, do której należy Outlier, szybko się rozwija. W 2025 roku Meta kupiła 49 proc. udziałów Scale AI za około 14,5 miliarda dolarów, a wycena spółki skoczyła do 29 miliardów. Jej były prezes, Alexandr Wang, który od ubiegłego roku jest dyrektorem ds. AI w Mecie i kieruje jej laboratoriami Superintelligence Labs, został opisany przez Forbesa jako „najmłodszy na świecie self-made miliarder". Były dyrektor zarządzający Scale AI, Michael Kratsios, jest doradcą naukowym prezydenta USA Donalda Trumpa.

Czas na czytanie instrukcji, szkolenia, czekanie na zadania i dyskusje z innymi pracownikami nie jest opłacany

Trener trenuje na sobie

Te bliskie związki z amerykańskim przemysłem technologicznym podkreślają też autorzy raportu „Surveillance at Scale". Jedenastu pracowników udostępniło badaczom pliki HAR (czyli takie, które zapisują całą komunikację sieciową między przeglądarką a stroną internetową). Znaleziono w nich 16 trackerów wysyłających dane osobowe do firm trzecich (w tym Facebooka i X), ale także FullStory (który co kilka sekund robi zrzuty ekranu i pozwala odtwarzać całą sesję pracy jak nagranie wideo) oraz Sprig (zbierający imię, nazwisko, e-mail, telefon, stawkę i projekt).

Odnaleziono też połączenia z Personą, firmą przeprowadzającą weryfikację biometryczną (skan dokumentów i porównanie z filmem twarzy). Wszyscy kontraktorzy Outliera musieli z niej korzystać. Persona ma powiązania kapitałowe z Founders Fund Petera Thiela, współzałożyciela Palantir.

Dane trafiają do USA bez jasnej informacji dla pracowników. – To niesie poważne ryzyka, że dane europejskich pracowników mogą trafiać do systemów AI wykorzystywanych także w zastosowaniach wojskowych – podkreśla Le Bonniec. Sieć powiązań obejmuje Scale AI, Personę, Palantir, Anduril i Metę.

Ale przede wszystkim wokół „taskerów" platforma tworzy – jak wynika z analizy 94 instrukcji adnotacji (głównie dla Mety, Alphabet, xAI i OpenAI) – coś, co badacze nazywają „językiem nadzoru". Zadania sprowadzają się do oceniania, standaryzowania i dzielenia pracy na mikrofragmenty. Pracownicy nie wiedzą, dla kogo pracują, jak używane są ich dane ani jak działają algorytmy przydziału.

Efekt jest taki, że po cichu wyrósł rynek, w którym Outlier eksploatuje wysoko wykwalifikowanych Europejczyków za nieszczególnie wysokie stawki i jednocześnie buduje system ciągłego nadzoru oraz ekstrakcji danych, który może służyć zarówno treningowi AI, jak i celom komercyjnym czy wojskowym.

Dlaczego to tak poważny problem dla Unii tłumaczy Le Bonniec: – Kilka tygodni temu OpenAI ogłosiło, że rozwiązało jeden z problemów milenijnych: równanie Naviera-Stokesa. Okazało się, że firma zajrzała do logów rozmów dwóch hiszpańskich matematyków: Diego Cordovy i Luisa Martineza Soroa, którzy od lat pracowali nad tym zagadnieniem z pomocą ChatGPT. OpenAI metodą siłowa przejęło ich prace, wydając równowartość 15 milionów euro na tokeny, by formalnie przedstawić dowód oparty na cudzej wiedzy. ●

www.nekrologi.wyborcza.pl/34457247

Z głębokim smutkiem przyjąłem wiadomość o śmierci

Marcina Nawrota

urzędnika państwowego i dyplomaty,
Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnego
Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Azerbejdżanu (2001-2005)
i w Irlandii (2010-2014).

Rodzinie i Bliskim

składam najszczersze wyrazy współczucia.

Radosław Sikorski
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Spraw Zagranicznych

eprasa.pl b79a8729a1

Polityka

Awantura o Trybunał Konstytucyjny

Konflikt wokół sądu konstytucyjnego ośmiesza polskie państwo.

Dominika Wielowieyska

• **Święczkowski broni swojej skóry. Zarzuty mogą dotyczyć tego, że łamał prawo w aferze Pegasusa, a ponadto manipulował składami sędziowskimi w TK oraz nie dopuszcza do orzekania legalnie wybranych sędziów**

FOT. DAWID ZUCHOWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

Prezes PiS-u wiele lat temu podjął decyzję o zniszczeniu TK. Twierdził publicznie, że TK ma status trzeciej izby Parlamentu, która może blokować większość w Sejmie, choć nie ma mandatu wyborczego. W domyśle: Kaczyński chciał mieć pełnię władzy, dlatego musiał usunąć niezależny organ ze swojej drogi. Od 2015 roku konsekwentnie realizuje ten plan. Wykorzystał jako pretekst bardzo złą decyzję Platformy Obywatelskiej, która nadmiarowo obsadziła TK, co wytknął jej Trybunał i PO to orzeczenie przyjęła. Natomiast PiS tego nie uznał i na rympał wstawił swoich ludzi na stanowiska sędziów. Bez przypomnienia tego faktu jakakolwiek analiza nie ma sensu.

Międzynarodowe trybunały dawno orzekły, że TK jest nieprawidłowo obsadzony dublerami, wybór Julii Przyłębskiej na prezeskę ma wady prawne, analogiczny problem jest z wyborem Bogdana Święczkowskiego. Rząd Beaty Szydło nie opublikował wspomnianego wyroku TK, mimo że nakazuje to Konstytucja, bo celem ówczesnej władzy było nielegalne wprowadzenie dublerów. I to jest źródłem jej zepsucia. Rząd PiS po bardzo długim czasie opublikował orzeczenie legalnego TK, które blokowało szybkie przejęcie Trybunału i wprowadzenie doń dublerów. Wtedy, gdy nie miało ono już żadnego znaczenia. Jeśli dziś Pałac Prezydencki wytyka rządowi niedrukowanie decyzji Trybunału Święczkowskiego, to jest to po prostu zakłamanie.

Dziś prawica jest rozdrobniona, więc Kaczyński i na jego polecenie szef kancelarii prezydenta Zbigniew Bogucki kontynuują ten plan. Natomiast Konfederacja i Rozwój Plus Mateusza Morawieckiego udają niewinnych i nie chcą firmować tego żenującego konfliktu, rzucając puste hasła o resecie konstytucyjnym.

Gdy Sejm przyjmował uchwałę o takim resecie w marcu 2024 roku, ekipa Morawieckiego i Konfederatów głosowała przeciw. Było tam wezwanie do ustąpienia wszystkich sędziów i rozpoczęcie wyboru od nowa. Na jakich zasadach? Ustawa, którą Sejm w tej kadencji uchwalił, zakładała, że sędziowie będą wybierani większością kwalifikowaną i bez opozycji nie dało się delegować nikogo do TK. Ponadto do Trybunału nie mógł być wybrany nikt, kto w ciągu ostatnich czterech lat był ministrem, parlamentarzystą lub członkiem partii politycznej.

Przeciwko tym zasadom zagłosował PiS, w tym grupa Morawieckiego, oraz Konfederacja, a ustawa została ostatecznie zablokowana przez prezydenta Andrzeja Dudę i nie weszła w życie. Teraz ludzie Morawieckiego zgłaszają podobne rozwiązania, ustawiając się w pozycji odnowicieli. W przypadku Konfederacji nawet projektu nie ma. Duża część obecnych polityków Konfederacji, w tym Krzysztof Bosak, zagłosowała za wysłaniem Bogdana Święczkowskiego do Trybunału. Człowieka, który odpowiada za wykorzystywanie służb i prokuratury do zwalczania politycznych konkurentów, co więcej za jego czasów jako szefa ABW w wyniku pokazówki PiS-owskiej samobójstwo popełniła polityczka SLD Barbara Blida. Święczkowski to partyjny wojownik, człowiek bezwzględny, dla którego jakiekolwiek zasady przyzwoitości nie istnieją, a o państwie prawa nawet nie ma co mówić. Wiedzą to także byli politycy PiS z frakcji Morawieckiego, bo doskonale znają kulisy działania tego człowieka Zbigniewa Ziobry, byłego prokuratora krajowego.

Jarosław Kaczyński, który świadomie postawił na Święczkowskiego, prowadzi politykę konfrontacji z użyciem prezydenta. Prezes PiS chce maksymalnego podgrzania emocji, ponieważ musi utrzymać w stanie wrzenia swój twardy elektorat, aby utrzymać słabnące notowania partii przynajmniej na obecnym poziomie Nowogrodzka nie chce dopuścić do legalnego procesu wymiany sędziów w tej kadencji, bo obawia się, że Trybunał w nowym składzie uchyli przyjęte przez PiS niekonstytucyjne ustawy dotyczące sądownictwa i ludzie Kaczyńskiego zostaną pozbawieni posad w Sądzie Najwyższym. Zniknie parasol ochronny nad politykami tej partii, którym prokuratura stawia poważne zarzuty.

W oczywisty sposób prezydent ma obowiązek odebrać ślubowanie od wszystkich sędziów wybranych przez obecny Sejm. Łamie prawo, odmawiając wykonania swoich obowiązków. Potwierdziła to opinia Komisji Weneckiej, podkreślając, że sędziowie nie mieli wyjścia i musieli złożyć ślubowanie korespondencyjnie wobec obstrukcji Karola Nawrockiego. Gdyby tego nie zrobili, oznaczałoby to, że się zrzekają funkcji sędziego. Wszystko to, co żenującego dzieje się w Trybunale, obciąża Pałac Prezydencki i obóz PiS razem z Konfederacją..

Jest wielu komentatorów, którzy wytykają obecnej większości sejmowej błędy i niekonsekwencje. I w konkretnych przypadkach mają rację, ponieważ w sytuacji ostrego starcia, które trwa od wielu lat, demokraci miotają się, próbując połączyć sprawczość z praworządnością. I zmagają się z zabetonowaniem systemu przez PiS i odkręcenie zasad niekonstytucyjnych jest bardzo trudne.

Pierwszą niekonsekwencją jest to, że dziś koalicja rządząca powołuje się na opinię Komisji Weneckiej, ale w przeszłości nie zawsze realizowała jej zalecenia np. Komisja uznała, że mimo dublerów w TK jego decyzje powinny być drukowane w Dzienniku Ustaw, z adnotacją, że sąd był nieprawidłowo obsadzony. Rząd tego nie robi, kierując się wspomnianą marcową uchwałą Sejmu. Ale ta kwestia jest dyskusyjna, bo skoro zarówno TSUE, jak i ETPCz orzekły, że obecny Trybunał ma wady, to trudno respektować jego decyzje. Tym bardziej, że Święczkowski natychmiast brutalnie by to wykorzystał, paraliżując rząd w wielu sprawach. Co zresztą próbuje robić cały czas, wydając absurdalne orzeczenia.

Poza tym sam fakt takiej ostrożności Komisji Weneckiej, która kwestionowała też pomysły obecnego rządu dotyczące neo-sędziów, potwierdza tylko powszechną opinię o tym gronie, że stara się ono trzymać z daleka od konfliktów politycznych i analizuje każdą sprawę pod kątem prawnym. To niejako podbija ważność ostatniego stanowiska, z którego jasno wynika, że Karol Nawrocki łamie prawo.

Kolejny zarzut pod adresem obecnej większości: Sejm wybrał na sędziego Macieja Berka, prawą rękę Donalda Tuska, który przed chwilą pełnił funkcję ministra. To zaprzeczenie zasad, które koalicja zapisała w ustawie zablokowanej przez Dudę. I jest to zarzut słuszny, natomiast był podyktowany tym, że spokojni prawnicy, którzy zostali do tej pory wybrani przez Sejm, nie są w stanie toczyć bitew z radykałem Święczkowskim. Wybór Berka odbył się zgodnie z prawem, zarzuty dotyczące statusu radcy prawnego i nieodpowiedniego stażu, które formułuje Pałac, są tylko pretekstem, przedstawiciele samorządu radcowskiego dawno sprawę wyjaśnili. Poza tym prezydent nie ma kompetencji, by to oceniać. Są to kompetencje Sejmu.

Trzeci zarzut: rząd nie wydrukował m.in. orzeczenia, które było korzystne dla grupy emerytów, i wciąż owi emeryci muszą dochodzić swoich praw sądzie powszechnym. Wobec tego ekipa Tuska sankcjonuje przepisy niekonstytucyjne, krzywdzące część obywateli. Owszem rząd szykuje projekt, który ma to zmienić, ale idzie to jak po grudzie. Oczywiście jest to poważny zarzut, jednak trzeba pokazać pełny obraz sytuacji, zwłaszcza, gdy tę krytykę wygłaszają politycy PiS. Otóż przed 2023 roku rząd Morawieckiego i PiS-owski Trybunał nie zmienili tego stanu rzeczy, a mogli. Przerzucili to na swoich następców. Ta krytyka świadczy więc o pewnym zakłamaniu.

Dorzućmy jeszcze fundamentalny zarzut Pałacu Prezydenckiego, że obecny Sejm długo zwlekał z uzupełnieniem wakatów w TK, a potem za jednym razem wybrał szóstkę sędziów.

Stało się to z oczywistych powodów: w Trybunale są dublerzy, co w zasadzie unieważnia tę instytucję, a gdy kadencje dublerów zmierzają do końca, Sejm zdecydował się na wybór sędziów. To konsekwencja zniszczenia Trybunału przez PiS. Poza tym prezydent, a właściwie minister Bogucki, bo podkreślam, że Karol Nawrocki o tym wszystkim nie ma pojęcia, zapomniał, że PiS także wskazywał z opóźnieniem sędziów TK, gdy mu to pasowało. Przyganiał kocioł garnkowi, a sam smoli. Przy czym koalicja miała poważne powody ku temu, by wybór opóźniać, poparte orzeczeniami międzynarodowych sądów. PiS poza politycznymi żadnych powodów ku temu nie miało.

Plan koalicji jest taki, że w chwili, gdy pojawią się wnioski o uchylenie immunitetu Święczkowskiego, trzeba doprowadzić do zwołania Zgromadzenia Ogólnego Sędziów TK i ten immunitet uchylić. To z kolei oznacza, że człowiek Ziobry i działacz PiS zostanie odsunięty od zarządzania TK. I to jest także powodem awantur, bo Święczkowski broni swojej skóry. Zarzuty mogą dotyczyć tego, że Święczkowski łamał prawo w aferze Pegasusa, a ponadto wbrew prawu manipulował składami sędziowskimi w TK oraz nie dopuszcza do orzekania legalnie wybranych sędziów. Niezawisły sąd powinien te zarzuty ocenić.

Obawiam się starcia w chwili próby zwołania zgromadzenia, boleję nad tym, że może wtedy do TK wkroczyć policja lub SOP. Przeprowadzenie takiej operacji wymaga restrykcyjnego przestrzegania prawa i unikania prowokacji ze strony Święczkowskiego. Nie wiem, czy uda się to zrobić bezkolizyjnie. Na pewno Jarosław Kaczyńskim marzy o tym, aby doszło do gwałtownej awantury i ingerencji służb porządkowych.

Nie uciekając przed zarzutami, jakie są stawiane obecnej koalicji rządzącej, trzeba jednak dokonać bilansu win obu stron. Należy posegregować argumenty i zarzuty pod kątem hierarchii ważności i fundamentalnego wpływu na przestrzeganie prawa czy na porządek publiczny. I jedna, i druga analiza wskazuje, że działalność Pałacu Prezydenckiego, PiS-u oraz Konfederacji w roli Piłata, szkodzi państwu polskiemu, demokracji, porządkowi publicznemu. Wprowadza chaos i niszczy wizerunek Polski w świecie. ●

Dominika Wielowieyska

• **Teksty w dziale Opinie wyrażają poglądy autorów i nie muszą odzwierciedlać stanowiska redakcji**

eprasa.pl b79a8729a1

Alfabet Michnika

Antysemityzm to choroba polskiej duszy

Nie czuję się ofiarą '68. Dostałem za swoją działalność opozycyjną, w pewnym sensie zasłużenie. Ofiarami byli ci, których jedyną winą było to, że nazywali się Goldberg.

Słowem na „a" jest dla mnie antysemityzm. To jest jad, zaraza polskiej duszy. Kto dzisiaj wstrzykuje tę truciznę zatruwa polską świadomość. To jest tak, jakby podawać komuś obiad z trucizną.

Antysemityzm to temat, który z przerwami obecny jest cały czas w kulturze polskiej, w tym jej nurcie, którego nie lubię i który uważam za zatruty. Rzecz jasna to nie dotyczy wyłącznie kultury polskiej, uczciwie mówiąc to problem również kultury rosyjskiej, niemieckiej, francuskiej i anglosaskiej. Natomiast ja akurat żyję w polskiej, więc bardziej mnie ona obchodzi niż inne.

Sięgając w głąb pamięci historii Polski, nie da się uciec od obecności antysemityzmu w konfliktach społecznych, politycznych i kulturowych. Towarzyszy nam to tak, jak rasizm towarzyszył kulturze amerykańskiej. Nie ma kultury amerykańskiej bez tematu niewolnictwa, ona bez tego po prostu nie istnieje. Podobnie jest zresztą z Izraelem, którego kultury nie można zrozumieć bez syndromu arabskiego. W tym sensie polski antysemityzm nie jest i zarazem jest wyjątkowy. Wyjątkowość polega nawet nie na konflikcie etnicznym: jak dwie społeczności żyją na tym samym terytorium, a różnią się pamięcią zbiorową, językiem, kulturą, to nic dziwnego, że dochodzi do konfliktu. Chodzi o coś innego. Pewien mój kolega opowiadał, że spotkał wielu Polaków, którzy nie znoszą Żydów, spotkał wielu Żydów, którzy nie znoszą Polaków, ale nie spotkał ani jednego Żyda, który twierdziłby, że Polacy rządzą światem. To fundamentalna różnica, bo w antysemityzmie nie chodzi tylko o zwykły konflikt etniczny, tam jest coś z magii, dlatego wart jest namysłu.

• **W antysemityzmie nie chodzi tylko o zwykły konflikt etniczny, tam jest coś z magii, dlatego wart jest namysłu.** FOT. SŁAWOMIR KAMIŃSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Czy byłem zdziwiony, gdy w 1968 roku wybuchła nagonka antysemicka? Byłem tym kompletnie zdziwiony, oszołomiony. Uważałem wtedy, że po Holokauście, który dokonał się w dużej mierze w Polsce, nie ma miejsca na tej ziemi dla antysemityzmu. Nie uważam się natomiast za ofiarę tej nagonki. Dostało mi się wtedy za działalność opozycyjną, w pewnym sensie być może nawet na to zasłużyłem. Ale w tamtym czasie spotkałem wielu ludzi, których jedynym przestępstwem było ich etniczne pochodzenie. Byli lojalni wobec partii komunistycznej i władzy ludowej, ale wystarczało to, żeby nazywali się Goldberg czy Rabinowicz, a stawali się wrogami państwa.

Antysemityzm nie jest tylko niechęcią do wspólnoty żydowskiej. To jest nawet dziś marginalne i nie odgrywa wielkiej roli. Jest rodzajem znaku rozpoznawczego. Ja z kolegami rozpoznawałem się po tym, że lubiliśmy Włodzimierza Wysockiego i Bułata Okudżawę, a skrajna prawica często rozpoznaje się po antysemityzmie. Gdy Grzegorz Braun w sposób haniebny zgasił świeczniki chanukowe w Sejmie, nie wywołał nowej fali antysemityzmu, a raczej wpisał się w istniejący, wewnętrzny antysemityzm. To, co w Polsce jest problemem społecznym i politycznym to ukrainofobia, antysemityzm jest problemem kulturowym.

Jako społeczeństwo nie mamy jednak odwagi zmierzyć się z tym tematem w całości. Pokazuje to konflikt, który wywołują stwierdzenia, że byli i szmalcownicy, i antysemici w AK, że był pogrom w Jedwabnem i w Kielcach. Te tematy są jakby wymazywane z naszej pamięci. Oczywiście nie chodzi mi o to, że nie wolno mówić o tych tematach, wolno, tylko nie lubimy. Bo nikt nie lubi przypominać sobie, że jego mama się puszczała, a tata był tchórzem. Nie znam nikogo, kto mówiłby o tym z dumą.

W każdym społeczeństwie są tacy, którzy torują drogę do prawdy historycznej i są oni zazwyczaj w mniejszości. Mamy wiele takich białych plam, bo jesteśmy społeczeństwem pokaleczonym przez historię. To jasne, że chętniej będziemy wspominać powstania narodowe. Rzadziej będziemy opowiadać o tym, że były w dużej mierze dziełem środowisk szlacheckich, a chłopi tych powstańców często wydawali Rosjanom. Świetnie opisał to Stefan Żeromski. Ale nie lubimy pamiętać takich rzeczy, stąd wieloznaczne reakcje na filmy Andrzeja Wajdy, który tworzył obrazy pokazujące nie tylko jasne i heroiczne strony naszej historii.

Na amerykańskich uniwersytetach jest coś takiego jak *jewish studies*, myślę, że w Polsce powinny powstać ***antisemitism studies***, żeby studiować różne twarze i źródła antysemityzmu. Bo to zaraża i niszczy polską kulturę narodową. ●

Adam Michnik

„Alfabet Michnika"

• Cykl rozmów z redaktorem naczelnym „Gazety Wyborczej". Każdy odcinek zaczynamy od słowa, będącego punktem wyjścia do osobistej opowieści o świecie, w którym żyjemy. Program składa się z 24 odcinków odpowiadających kolejnym literom alfabetu. Premiera co tydzień w piątek na kanale YouTube AleHistoria Wideo i w formie felietonu w „Gazecie Wyborczej".

OGŁOSZENIE

Kraj/34457228

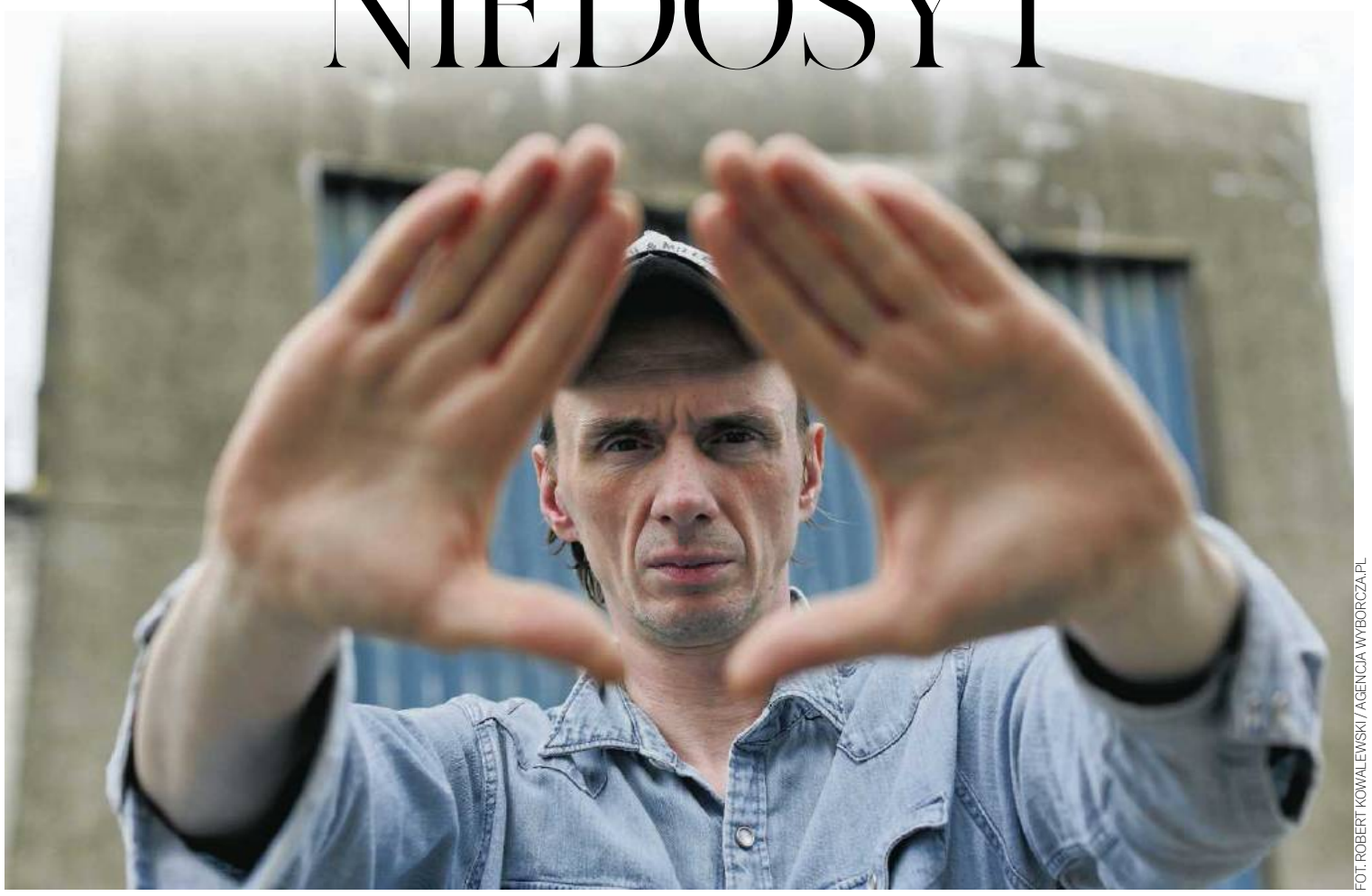
1 RP

eprasa.pl b79a8729a1

ROZMOWA
Z ANDRZEJEM KŁAKIEM
aktorem

Andrzej Kłak:

MAM OGROMNY NIEDOSYT

FOT. ROBERT KOWALEWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

W teatrze czuję, że zrobiłem już naprawdę dużo. W filmie mam poczucie, że najlepsze role są jeszcze przede mną
– mówi aktor, który gra w spektaklu na podstawie „Złego" Leopolda Tyrmanda.

MAJA STANISZEWSKA: W naszej zabawie „Akcja! Ekranizacja", o której pisaliśmy we wrześniu na Wyborczej.pl i Gazecie.pl, czytelnicy zdecydowali, że najchętniej zobaczyliby film na podstawie „Złego" Leopolda Tyrmanda. Na razie się na to jednak nie zanosi, za to czeka nas spektakl w warszawskim Teatrze Powszechnym, w którym gra pan Złego. Kim on jest?
ANDRZEJ KŁAK: Nie gram Złego, ale Drobniaka.

Czyli dokładnie tego bohatera, w roli którego widzieliśmy pana w naszej ankiecie...
–...ale jak w książce bierze się go za Złego. Możemy ich potraktować jako nierozerwalne części jednego bohatera. Być może będziemy ich trochę łączyć. W jakim stopniu? Nie wiem, jeszcze jest za wcześnie.

Nie jest łatwo odpowiedzieć na pytanie, kim jest Zły. To postać niejednoznaczna, trochę warszawski superbohater, a trochę vigilante: ktoś, kto ma swoje grzechy, ale kieruje się moralnym kręgosłupem i walczy ze złem. Myślę, że Tyrmand celowo stworzył figurę tajemniczą i trudną do zdefiniowania, dzięki temu łatwiej się z nią utożsamić czytelnikowi, każdy chce w pewnym sensie być takim Złym.

Choć czasy się zmieniły, mam wrażenie, że wciąż funkcjonujemy w świecie, w którym istnieją różne formy samowolki i przemocy. W powojennej Warszawie były to szemrane interesy i półświatek, ale i dziś potrzeba kogoś, kto próbuje przywrócić porządek tam, gdzie instytucje sobie nie radzą, pozostaje aktualna.

Rodzi się nowe chuligaństwo „nacjonalistyczne", te ataki na Ukraińców, te różne prowokacje sprawiają, że znów mamy jakby Dziki Zachód. Nie wiemy, jadąc tramwajem, czy nie dojdzie do takiej sytuacji, do jakiej już dochodziło wielokrotnie, że ktoś kogoś zaczepi tylko dlatego, że mówi inaczej. Nie chcę wchodzić na takie tematy geopolityczne, ale może się nie da... Mam wrażenie, że będzie coraz więcej tego bałaganu.

W spektaklu zostajecie w powojennej Warszawie?
– Nie potrafię jeszcze powiedzieć, jak dokładnie będzie wyglądał nasz „Zły", bo wciąż jesteśmy w próbach. Mam jednak poczucie, że będzie jednocześnie osadzony w przeszłości, teraźniejszości i przyszłości. To może być świat trochę poza czasem, momentami wręcz futurystyczny.

Reżyser Krzysztof Garbaczewski buduje światy sceniczne, kierując się swoją niesztablonową wyobraźnią, więc spodziewam się, że tutaj pojawi się świat trochę poza czasem, balansujący między mitologią, fantastyką, a współczesnością.

„Zły" jest elementem warszawskiej mitologii, jednym z fundamentów tożsamości miasta niczym teksty Stefana Wiecheckiego „Wiecha".
– Właśnie dlatego to trudny materiał. Trzeba odpowiedzieć sobie na pytanie, jak obchodzić się z legendą i jak traktować charakterystyczny język czy obyczajowość tamtego świata, tej warszawskiej ferajny.

Nie jest też łatwo inscenizować Tyrmanda. Wiedzą o tym filmowcy, którzy próbowali.

Warszawa bardzo się zmieniła. W powieści zaludniają ją ci najwierniejsi z wiernych, którzy wrócili mieszkać wśród gruzów, dziś to miasto w dużej mierze przyjezdnych.
– A wręcz miasto międzynarodowe, kosmopolityczne. Tym ciekawsze staje się pytanie, czy ta opowieść nadal może być dla mieszkańców czymś żywym i ważnym.

Sam nie jestem z Warszawy i znam ten świat głównie z książek, filmów czy archiwalnych materiałów. Pamiętam castingi do planowanej ekranizacji „Złego", kiedy próbowaliśmy oswoić warszawską gwarę – to było fascynujące zadanie. Nie wiem jednak, na ile współcześni widzowie ją rozpoznają. Nie wiem, czy będziemy jej używać w spektaklu, może pojawi się jako cytat czy czyjś znak rozpoznawczy.

Historia miasta podnoszącego się z ruin mogłaby być sposobem na promocję Polski.
– Gdyby powstał naprawdę dobry film akcji na podstawie „Złego", z rozmachem i odpowiednim budżetem, mógłby stać się świetną promocją.

Taki „Batman", tylko bez pieniędzy?
– Jak mówiłem – superbohater.

Andrzej Kłak

• Ur. 1982 r., aktor, absolwent Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej (obecnie Akademia Sztuk Teatralnych) we Wrocławiu. Od ukończenia studiów w 2008 r. związany z teatrami: Dramatycznym w Wałbrzychu, Polskim we Wrocławiu, od 2017 roku aktor warszawskiego Teatru Powszechnego. Na ekranie rozpoznawalność przyniosła mu rola Andrzeja, antagonisty Jana Pawła w serialu „1670", a występ w filmie „Prime Time" – nagrodę dla najlepszego aktora drugoplanowego na festiwalu w Gdyni w 2021 r.

Brakuje panu jakiejś ekranizacji polskiej literatury?
– Nie myślę takimi kategoriami. Wiele pozycji polskiej klasyki albo już jest zekranizowane, albo właśnie doczekały się nowych wersji. Mamy dwie „Lalki", kręcą się „Noce i dnie".

A jest bohater literacki, którego chciałby pan zagrać?
– Nigdy nie miałem marzeń związanych z konkretną rolą. Bardziej interesowały mnie historie i emocje, o których chciałbym opowiadać. Gdybym miał wskazać jakiś temat, byłaby to na przykład opowieść o mężczyźnie zmagającym się z depresją, w jakiejś zapaści, marazmie, alienacji. Dostojewski pisał takie role.

Od dawna marzę też o filmie, który opowiada przede wszystkim ruchem. Nie musi to być taniec, ale fascynuje mnie możliwość pokazywania stanów emocjonalnych współczesnego mężczyzny poprzez ciało i gest.

Jeśli miałbym coś jednak wybrać, to chętnie zagrałbym w filmie kostiumowym osadzonym na początku XX wieku albo w dwudziestoleciu międzywojennym: fraki, kamizelki, cylindry, laski i rękawiczki. Co prawda miałem już przygodę z tą epoką w serialu „Król", ale chętnie wróciłbym do takich klimatów.

Gra pan w kostiumie w „1670".
– Tak, w szlacheckim pięknym kontuszu.

Często słyszy pan śpiewane „Ależ piękna jest/Adamczycha bez/Andrzeeeja..."?
– Dość często, podobnie jak „chętnie byśmy porozmawiali, ale nie z tobą". Nawet mój własny sąsiad do mnie kiedyś powiedział, że „ma pecha do sąsiadów: Prusy, Rosja, Andrzej".

To świetne, bo świadczy o tym, że serial rzeczywiście chwycił, wszedł do popkultury. Z drugiej strony bohater ma tak samo na imię jak ja, więc czasem pojawia się lekki dysonans i zastanawiam się, czy żart dotyczy jeszcze postaci, czy już trochę mnie samego. Zadaniem serialowego Andrzeja jest bycie w opozycji do Jana Pawła i bycie od niego rozsądniejszym, choć sam nie jest bez wad. Widzowie lubią się z niego śmiać, pamiętam konkurs, w którym internauci wymyślali obelgi pod adresem Andrzeja. Przeczytałem ich sporo, niektóre były naprawdę twórcze, niektóre wulgarne, ale w pewnym momencie musiałem przestać. Kiedy czyta się własne imię w takim kontekście, zaczyna to działać na wyobraźnię. Ale to najlepszy dowód na popularność serialu.

To wyjątkowy projekt i wyjątkowa ekipa. Od początku czuliśmy, że serial jest bardzo dobrze napisany, ale nie spodziewaliśmy się, że będzie aż takim sukcesem. Chyba nikt się tego nie spodziewał, z Netfliksem na czele.

Ja może tego aż tak mocno nie odczułem, bo moja postać nie jest tak memiczna, jak Jan Paweł czy Bogdan. I też wydaje mi się, że ja jednak wyglądam z wąsem i w kontuszu zupełnie inaczej i chyba nikt nie wie, że ja to Andrzej.

Sąsiad wie.

eprasa.pl b79a8729a1

– No tak *(śmiech)*. Ale nie mogę się doczekać powrotu na plan w listopadzie.

W listopadzie? Czyli będzie polskie błoto à la Chełmoński?
– Będzie, a potem zima.

To już czwarty sezon, pamięta pan wielką dyskusję o poczuciu humoru Polaków, jaka wybuchła przy okazji premiery pierwszego? Dlaczego jednych „1670" śmieszy, a inni się oburzają?
– Myślę, że to przede wszystkim kwestia dystansu do siebie. Polak lubi się śmiać z Polaka na ekranie, bo myśli, że to nie o nim. Niektórzy jednak się rozpoznają i nadal się śmieją, inni zaś trochę obrażają.

My, dumni sarmaci...
– ...nie pozwolimy, żeby o nas źle mówiono. Ja tego nie rozumiem. Może się komuś nie podobać forma, ten rodzaj dowcipu go średnio bawi, mam takie osoby wśród znajomych, ale czuć się urażonym? Według mnie to brak dystansu do siebie i do tego mitu, że Polska to pępek świata. Lech jednak zawsze czuł się lepszy niż Czech i Rus.

Mówiliśmy o Warszawie jako mieście przyjezdnych. Pan jest jednym z nich, przejedźmy się więc drogą spod Zduńskiej Woli do Warszawy. Jak to się stało, został pan aktorem?
– Bardzo chciałem być malarzem. Chodziłem do liceum plastycznego w Zduńskiej Woli, byłem na specjalizacji ceramicznej. Ale zorientowałem się, że choć mam pewne predyspozycje i do dziś czasem maluję, to jestem przeciętny.

Przechodziłem też w liceum trudny okres. Taki typowy dla wrażliwego chłopaka w wieku lat 17-18 kryzys psychiczny. Byłem bardzo introwertyczny, miałem różne załamania emocjonalne, zdarzało mi się za bardzo zamykać w sobie. I lekarz, do którego trafiłem, i bliska osoba z liceum doradzali jako element terapii kółko teatralne, żeby pomóc mi się otworzyć. Brzmi naiwnie prosto, ale łącznie ze wsparciem farmakologicznym zadziałało.

Sam pan szukał pomocy lekarza, czy ktoś zauważył, co się z panem dzieje, i doradził pomoc?
– Wiedziałem, że coś się ze mną dzieje, ale to mama chyba pierwsza zwróciła na to uwagę. Z natury jestem człowiekiem wrażliwym i mocno przeżywającym różne rzeczy.

Miewałem okresy wycofania, takie psychiczne zapaści. Okazało się, że teatr pozwala mi wyrażać siebie dużo bardziej niż malarstwo albo po prostu inaczej, bardziej społecznie, i z natychmiastowym efektem. Poczułem się zaakceptowany, a nawet wyjątkowy. Miałem wrażenie, że mam do tego predyspozycje, że uruchamia to we mnie coś, czego wcześniej nie znałem. Pojawił się rodzaj metafizycznego przeżycia. To było wspaniałe uczucie. Dopiero wtedy odkryłem, że istnieje coś takiego jak szkoła teatralna i że można być aktorem. Postanowiłem do niej zdawać.

Polak lubi się śmiać z Polaka na ekranie. Bo myśli, że to nie o nim

ANDRZEJ KŁAK

Liceum było w Zduńskiej Woli, ale pan nie jest z tego miasta?
– Nie, jestem z małej wsi Zapolice pod Zduńską Wolą. Mieliśmy nawet taką przyśpiewkę: „Zapolice, Zapolice, dziesięć domów, dwie ulice".

Co się robiło w Zapolicach?
– To była siedziba gminy, więc mieliśmy dom kultury, a w nim możliwość spędzania czasu. Był bilard, stół do ping-ponga, wypożyczalnia kaset video, z możliwością oglądania na miejscu filmów. Były jakieś zajęcia z tańca, gry na instrumentach, koła zainteresowań. Wiele osób z mojego otoczenia grało. Pamiętam sąsiadów grających na harmonii, gitarze czy fortepianie. Do tego była duża szkoła podstawowa dla całej gminy, gdzie codziennie odbywały się zajęcia sportowe. Dużo się działo.

Miał pan szczęście, ja z lat 90. pamiętam raczej zamykanie domów kultury i cięcia w tych, które się ostały.
– U nas dom kultury był otwarty. Instrumenty były dostępne. Nawet jeśli nie odbywały się zajęcia, można było przyjść, patrzeć, jak inni grają, lub próbować samemu pod okiem tych, którzy już potrafią. To było bardzo cenne.

Policzyłam, że gra pan na sześciu instrumentach?
– Gram to zbyt dużo powiedziane. Grywam na różnych, ale na żadnym profesjonalnie. Raczej w bardzo podstawowym zakresie. Teraz mam fazę na trąbkę, próbuję się nauczyć sam, ale niezbyt mi idzie...

...rozumiem tego sąsiada w takim razie...
– ...„gram" też na kontrabasie, dostałem na 40. urodziny w prezencie od przyjaciół taki kontrabas elektryczny, bardzo go cenię. Bardzo chciałem pójść do szkoły muzycznej, ale logistycznie było to za trudne. Muzyka zawsze była dla mnie ważna. Wywołuje we mnie ogromne emocje, opowiada historie. Lubię ją tworzyć, ale też po prostu słuchać.

Jakieś rodzinne tradycje artystyczne?
– Od strony mamy były różne zdolności plastyczne. Dziadek rysował, brat mamy też, kuzyn mamy skończył to samo liceum plastyczne, co ja. Trudno jednak mówić o zawodowym zajmowaniu się sztuką.

To jak w domu zareagowali na szkołę aktorską?
– Już wybór liceum plastycznego nie spotkał się z entuzjazmem. Tata chciał, żebym poszedł do technikum elektronicznego. Kiedy potem oznajmiłem, że zamiast na ASP będę zdawał do szkoły teatralnej, było jeszcze większe zdziwienie i obawy, że ciągle zmieniam kierunek. Zresztą od dziecka słyszałem, że próbuję łapać za wiele srok za ogon. Miałem wiele zainteresowań: sport, malowanie, muzykę. Ostatecznie skończyło się na szkole teatralnej.

Bo jako aktor może pan robić te wszystkie rzeczy?
– I to jest właśnie fajne w tym zawodzie. W teatrze często pojawia się okazja, żeby sięgnąć po instrument. Nieraz przynosiłem na próby kontrabas albo trąbkę, kilka razy udało mi się nawet przemycić je na scenę. Nie zawsze wychodziło idealnie, ale przygoda była świetna.

Skończył pan Akademię Sztuk Teatralnych we Wrocławiu.
– Za pierwszym razem zdawałem wyłącznie tam. Fascynowała mnie pantomima, którą Henryk Tomaszewski tam założył, fascynował mnie też Grotowski i teatr oparty na ruchu. Nie wiem, dlaczego nie próbowałem zdawać do Krakowa. Wymyśliłem ten Wrocław i koniec.

A najbliższa Łódź w ogóle panu do głowy nie przyszła?
– Za pierwszym razem nie. Marzył mi się teatr, a „Filmówka" kojarzyła mi się właśnie z filmem, choć bardzo naiwne było to myślenie. Do Łodzi zdawałem za drugim razem i się nie udało. Za trzecim próbowałem jednocześnie w Krakowie i Wrocławiu.

Co pan robił w międzyczasie?
– Przez pół roku studiowałem politologię w Łodzi, co pozwalało uniknąć służby wojskowej. Potem trafiłem do studium przy prywatnym teatrze lalek w Toruniu. To był bardzo dobry rok. Praca z lalką rozwija inne rejony wyobraźni i uczy opowiadania innymi środkami niż słowo.

Szkoła teatralna była taka, jak pan sobie wyobrażał?
– I tak, i nie. Pierwszy, drugi rok może najbardziej tak. Wszyscy przychodzą do szkoły z marzeniem przeżycia czegoś niezwykłego, a ja naprawdę czułem wtedy, że mogę dotknąć czegoś metafizycznego, niemal mistycznego. Czegoś, czego inni doświadczają w modlitwie czy medytacji. Z czasem szkoła trochę to zabija. Praca zawodowa w teatrze też, albo ja nie umiałem o to zadbać. Choć takie momenty pojawiały się przy różnych projektach, zdarzyły się choćby podczas pracy z Krystianem Lupą. Ale na co dzień nie ma na to zbyt wiele miejsca. To raczej utopijna wizja, że ten teatr będzie przenosił na zupełnie inny poziom bytu.

Przenosił pana czy widzów?
– Egoistycznie powiem: mnie. Miałem poczucie, że teatr może mnie gdzieś wznieść. Pamiętam nawet sny o lataniu. Naprawdę wydawało mi się, że wszystko jest możliwe. Niestety, rzadko się o tym mówi, ale teatr od wewnątrz bywa również bardzo trudny, męczący, destrukcyjny, depresyjny. Nie zawsze jest „dobrą zabawą"

Sam mam dziś pewien kryzys związany z teatrem. Coraz trudniej zmobilizować się do ogromnego wysiłku przy stosunkowo niewielkiej nagrodzie emocjonalnej. Za każdym razem cieszę się, gdy jadę na plan zdjęciowy. Są nowe bodźce, nowe sytuacje. W teatrze proces wymaga znacznie większego zaangażowania, więc nie za każdym razem, gdy idę na próbę do teatru, idę z uśmiechem. Ale nadal mam nadzieję, że tych chwil uniesienia będzie jeszcze sporo.

Ale chyba nie dałoby się też stale tak unosić?
– Nie. To nie byłoby zdrowe. Nie da się cały czas funkcjonować na emocjonalnym haju. Moje oczekiwania pod koniec szkoły były niezbyt duże, bo czułem, że teraz będzie praca, praca, praca, a nie będzie tej metafizyki. Dopadł mnie tumiwisizm. Ale miałem ogromne szczęście, bo wylądowałem w teatrze w Wałbrzychu, gdzie spotkałem się z wieloma wybitnymi osobami reżyserskimi i aktorskimi. Jak to się mówi – głupi ma szczęście.

Pracowałem ze Strzępką i Demirskim, Korczakowską, Rychcikiem, Garbaczewskim. To była mocna liga, super to było rozwo-

REKLAMA
Kraj/34452427

Patronat honorowy: Pełnomocnik Rządu do spraw Polityki Senioralnej
Partnerzy: Bielenda GROUP
Partnerzy medialni: TVP VIVA! Trójka onet wyborcza.pl zwierciadło

1 RP

eprasa.pl b79a8729a1

jowe i tam się wielu rzeczy nauczyłem w myśleniu o teatrze.

Potem był Wrocław?
– Po czterech i pół roku w Wałbrzychu czułem, że trzeba iść dalej. Uważam, że aktor nie powinien siadać w jednym miejscu. Monika Strzępka zabrała mnie do spektaklu w Teatrze Polskim we Wrocławiu, a ówczesny dyrektor Krzysztof Mieszkowski zaproponował etat. I tu spotkałem Michała Borczucha, Ewelinę Marciniak, Michała Zadarę, Marcina Libera, Jana Klatę, no i Krystiana Lupę.

Potem przyszedł pan Morawski i zaczęła się wielka polityczna awantura i razem z partnerką wylądowaliśmy w Warszawie w Teatrze Powszechnym. gdzie Krzysiek Garbaczewski wziął nas do „Chłopów", a dyrektor Paweł Łysak zaproponował etat. I w Warszawie jestem już chyba dziesiąty rok.

I jak?
– Warszawa jest szybsza i bardziej chaotyczna niż Wrocław, tam żyło się spokojniej, ale zawodowo daje znacznie więcej możliwości.

No właśnie – o ile w teatrze grał pan u największych współczesnych reżyserów, to na ekranie długo pana nie było widać.
– Bo początkowo w ogóle o tym nie myślałem. Najważniejszy był teatr i zespół teatralny. Z Wałbrzycha trudno było nawet jeździć na castingi do Warszawy, trzeba było brać dwa dni wolnego. Dopiero po przeprowadzce do Warszawy zaczęło się coś dziać.

Przełomem był serial „Artyści"?
– Może trochę tak. Z Pawłem Demirskim i Moniką Strzępką towarzysko sobie rozmawialiśmy o tym, że można by zrobić serial, oni wymyślili tych „Artystów" rozgrywających się w teatrze i mnie obsadzili.

Czy to prawda, że parodiuje pan w nim reżysera Garbaczewskiego?
– Tak. Nawet niedawno Krzysztof cytował mi fragment tej parodii. Oczywiście mocno go przerysowałem, ale takie było zadanie. Bardzo go cenię i lubię, więc mam nadzieję, że mi wybaczył.

Potem był serial „Król", nagroda na festiwalu w Gdyni za rolę w filmie „Prime Time"...
– To wszystko przyspieszyło. Wcześniej uczyłem się po prostu pracy z kamerą. W teatrze mam skłonność do nadekspresji, a kamera wymaga czegoś innego. Chyba udało mi się pokazać, że dobrze się z nią dogaduję.

Mam jednak ogromny niedosyt. W teatrze czuję, że zrobiłem już naprawdę dużo. W filmie mam poczucie, że najlepsze role są jeszcze przede mną.

Zagrał pan w „Ojczyźnie" Pawła Pawlikowskiego.
– Byłem trzy dni na planie, ale ostatecznie nie ma mnie w filmie, wypadłem w montażu. Było mi przykro, ale co zdobyłem na planie to moje. Poznałem metodę pracy Pawła Pawlikowskiego, która oczywiście może być dla niektórych bardzo męcząca, bo to jest artysta-perfekcjonista. Ma coś wspólnego z Krystianem Lupą. Jak się zafiksują na jakąś rzecz, to będą ją rzeźbić bez końca. Więc to trwa. Ale było to wspaniałe przeżycie i superprzygoda.

Ale jeśli będzie nominacja do Oscara, to będzie miał pan w dorobku oscarowy film.
– Przynajmniej w filmografii.

Następny tytuł to „Adam", o Adamie Małyszu?
– Tak. Gram tam lekarza sportowego Małysza. Myślę, że ten film może być bardzo ciekawy. To nie jest opowieść o sukcesie, tylko o tym, co wydarzyło się wcześniej, zanim przyszły wielkie zwycięstwa. ●

Leopold Tyrmand „Zły", reż. Krzysztof Garbaczewski, Teatr Powszechny w Warszawie, premiera 16 października

„Digger" w kinach

Tom Cruise w filmowym kuriozum roku

„Digger" ugina się pod ciężarem własnych ambicji. Ten rodzaj satyry jest nieznośny. Wystarczy wspomnieć, że przez film przewija się żart o raku odbytu prezydenta.

Dawid Dróżdż

• W „Diggerze" magnat naftowy Digger Rockwell (w tej roli Tom Cruise, na zdjęciu po prawej) mieszka w oddalonej od cywilizacji, ociekającej złotem posiadłości
FOT. WARNER BROS. ENTERTAINMENT POLSKA SP. Z O. O.

Alejandro González Iñárritu marzył o nakręceniu „Doktora Strangelove'a" epoki katastrofy klimatycznej. Czarna komedia o starzejącym się magnacie naftowym, który niemal doprowadził do końca świata, była jednym z najbardziej wyczekiwanych filmów roku. Wielki budżet, gwiazdorska obsada, ważny społecznie temat. Co mogło pójść nie tak?

Okazuje się, że ten monumentalny projekt może przejść do historii kina. I nie będzie to powód do dumy dla jego twórców.

BLAH, BLAH, BLAH

Alejandro González Iñárritu wpadł na pomysł nakręcenia „Diggera" po pracy nad „Zjawą", za którą otrzymał Oscara. Wymyślił postać miliardera, od którego zależą losy świata. Rozpoczął prace nad filmem o roboczym tytule „Blah, Blah, Blah", w którym główną rolę miał zagrać Leonardo DiCaprio. Netflix, początkowo zaangażowany w realizację projektu, wycofał się jednak z niego, uznając, że jest zbyt podobny do „Nie patrz w górę" Adama McKaya (2021), opowiadającego o dwójce astronomów próbujących ostrzec ludzkość przed katastrofą.

Można mówić o pewnym trendzie we współczesnym kinie. Filmowcy coraz częściej mierzą się z zagrożeniami związanymi ze zmianami klimatu. Przykładem jest nie tylko wspomniany film McKaya, lecz także dystopijne produkcje science fiction, takie jak „Koniec" Joshuy Oppenheimera (2024), „Vesper" Kristiny Buožyte i Bruno Sampera (2022) czy znakomity serial „The Curse" (2023-24) Nathana Fielder a i Benny'ego Safdiego, demaskujący hipokryzję elit.

Iñárritu w końcu doprowadził do produkcji, a w głównej roli obsadził nie DiCaprio, a Toma Cruise'a.

Akcja „Diggera" rozgrywa się w dystopijnej rzeczywistości zarządzanej przez garstkę najbogatszych ludzi. Ich niepohamowana żądza zysku prowadzi cywilizację na skraj zagłady. Brzmi znajomo? Trudno nie odczytać tego jako komentarza do współczesności. Problem w tym, że diagnozy stawiane przez twórców nie są szczególnie odkrywcze. To kolejna opowieść utwierdzająca tych, którzy za kryzys klimatyczny obwiniają elity, w już posiadanych przekonaniach. Film sprawia przy tym wrażenie spóźnionego o kilka lat, nie wnosi nic nowego do myślenia o dzisiejszym świecie.

SATYRA NA BOGACZY

Przeterminowane spostrzeżenia nie są jednak największą bolączką filmu. „Digger" ugina się pod ciężarem własnych ambicji. To dzieło z założenia monumentalne, zarówno pod względem narracyjnym, jak i estetycznym. Iñárritu kreuje niezwykły, odrealniony świat. Magnat naftowy Digger Rockwell (Tom Cruise) mieszka w oddalonej od cywilizacji, ociekającej złotem posiadłości otoczonej ponurym ogrodem rodem z filmów Tima Burtona. To baśniowa przestrzeń, nie mająca wiele wspólnego z wyobrażeniami o współczesnych potentatach z Doliny Krzemowej. Wygląda tak, jakby apokalipsa już nadeszła.

Iñárritu kpi z rozbestwionych bogaczy. Digger jest zadufanym w sobie cynikiem, który bez skrupułów wykorzystuje swoją władzę. Jego przyszłość staje pod znakiem zapytania, gdy dochodzi do katastrofy: wskutek działań platformy wiertniczej od Grenlandii odrywa się gigantyczny szelf lodowy, który zmierza w kierunku Europy. Zderzenie z kontynentem grozi największą tragedią w historii ludzkości. Digger pozostaje jednak obojętny na jej globalne konsekwencje. Liczy się wyłącznie stan jego konta.

Akcja „Diggera" rozgrywa się w dystopijnej rzeczywistości zarządzanej przez garstkę najbogatszych ludzi. Ich niepohamowana żądza zysku prowadzi cywilizację na skraj zagłady

Digger jest zepsuty do szpiku kości. Podobnie jak przedstawiciele państwa z prezydentem Compsonem (John Goodman) na czele, którzy gorączkowo próbują zrzucić z siebie odpowiedzialność za katastrofę. Iñárritu wyśmiewa amerykańską obsesję na punkcie militaryzmu. Władze USA postanawiają wypowiedzieć wojnę lodowcowi, traktując go niczym militarnego przeciwnika. Narodowa pycha bierze górę nad rozsądkiem. Rząd lekceważy ostrzeżenia naukowca, doktora Nirava Ganesha (Riz Ahmed), który stanowczo odradza, przeprowadzenie „ataku".

Iñárritu tworzy karykaturalną rzeczywistość, której bohaterowie wyglądają tak, jakby zostali wyjęci z baśni lub komiksu. Niektóre sekwencje są kuriozalne i wywołują zażenowanie. Choć opowieść ma być alegorią współczesności, niewiele ją z nią łączy. Film ogląda się jak średnio zainscenizowaną sztukę teatralną. Taka satyra staje się nieznośna. Reżyser kpi z hipokryzji, szowinizmu i megalomanii bogaczy, ale jego dowcipom brakuje lekkości. Wystarczy wspomnieć, że przez film przewija się żart o raku odbytu prezydenta.

KLAPA WSZECH CZASÓW?

Iñárritu aspiruje do stworzenia uniwersalnego komentarza na temat współczesności. Kulminacją filmu jest dziesięciominutowy monolog Diggera: porywająca tyrada, w której bohater przekonuje, że odpowiedzialność za obecny stan świata ponosi całe społeczeństwo, korzystające z dóbr dostarczanych przez najbogatszych. Na nic zdaje się jednak ani pomysłowość inscenizacyjna, ani morderczy wysiłek Toma Cruise'a, ukrytego pod warstwą ciężkiej charakteryzacji. Iñárritu próbuje objaśniać rzeczywistość w sposób nazbyt dosłowny. Refleksje zawarte w tej scenie są banalne.

W pewnym momencie reżyser wykonuje zwrot i próbuje zgubić tropy, by zaskoczyć widza. Przesadnie rozbudowany scenariusz sprawia jednak, że film zaczyna nużyć. „Digger" z satyry na najbogatszych przeobraża się w opowieść o zbiorowym przeżywaniu żałoby oraz o roli, jaką w tym procesie może odgrywać sztuka. Ten autotematyczny wymiar okazuje się najmocniejszym elementem filmu. Bo mimo wszystkich swoich wad „Digger" pozostaje dziełem, które może pełnić funkcję wentyla dla tych, którzy traktują współczesność jako źródło lęku i frustracji.

Czy jednak w dobie kryzysu klimatycznego rzeczywiście potrzebujemy filmów poruszających ten temat? „Digger" nie zdobył uznania widzów. Wręcz przeciwnie. Produkcja zarobiła dotąd zaledwie około 35 mln dolarów. Analitycy przewidują, że ostatecznie zakończy kinową dystrybucję z wynikiem około 50 mln dol. Jeśli te prognozy się sprawdzą, film Iñárritu może stać się największą porażką finansową w historii kina. Wraz z kosztami marketingu jego budżet wyniósł bowiem około 280 mln dol. Oznaczałoby to stratę sięgającą nawet 230 mln dolarów Obecnie niechlubny rekord należy do twórców „Johna Cartera" (2012) Andrew Stantona, którzy mieli stracić około 200 mln dolarów. ●

eprasa.pl b79a8729a1

Kraj/34453226

eprasa.pl b79a8729a1

Witamy w Polsce

Cykl Witamy w Polsce tworzy zespół kilkudziesięciu reporterów „Wyborczej" pracujących w redakcjach w całym kraju.

PRZYTUL I POCAŁUJ

– Kacper we wtorek był w przedszkolu, w czwartek już nie żył. Pediatrzy stwierdzili infekcję meningokokową i nie szukali innych przyczyn.

MAGDA RÓŻKOWSKA

Adam pamięta, że wtorek, 22 września, był dniem jak każdy inny. Kacper wrócił z przedszkola. Bawił się autkami z dwuletnim bratem. Wulkan energii. Wieczorem do snu czytali bajkę i pili mleko. W nocy 3,5-latek zwymiotował. – Umyłem go, przebrałem i znowu zasnął. Myślałem, że to początek jelitówki – relacjonuje Adam. Z żoną podzielili się obowiązkami: ona zajmowała się ich młodszym synem, on – Kacprem.

W środę na śniadanie chłopiec zjadł bułkę z masłem, po kilku godzinach banana. Miał gorączkę. – Dałem mu paracetamol. Bawił się, ale był nieswój. Ok. 12 zwymiotował. Wołał „piciu". Dawałem mu wodę i myślałem, że skoro pije, nie jest źle. Po południu gorączka wzrosła do 39 st., ale spadła po leku – Adam spogląda w notatki (jest informatykiem, ma ścisły umysł).

Ok. 19 Kacper skarżył się, że boli go brzuch. – Na rękach się wiercił. Pomyślałem, że musi naprawdę cierpieć, bo nigdy się nie żalił. Masowałem mu brzuch. Potem znowu zwymiotował i ból ustąpił – opowiada Adam. Chłopiec chciał spać. Po godzinie wróciły wymioty. – Przychodziły seriami, raz miały kolor zielony. Potem zobaczyłem żółć – mówi. Ok. 22.30 zadzwonił po karetkę. Dyspozytor polecił, by zawieźć dziecko na SOR w Szpitalu Zachodnim w Grodzisku Mazowieckim.

SINE USTA

– Wziąłem go na ręce i chciałem przenieść do auta, ale w świetle zobaczyłem, że jest blady, a usta ma tak sine, że prawie czarne. Przeraziłem się. Znowu wykręciłem 112. Powiedziałem: „Boję się, że kiedy syn będzie w foteliku, nie skontroluję, co się z nimi dzieje". Karetka przyjechała po kilkunastu minutach. Ratownicy pytali Adama, czy mają jechać na „Banacha" w Warszawie czy do Grodziska Maz. – Żona prosiła ich, by jechali do stolicy. Ale dyspozytor przekazał, że na „Banacha" poczekamy kilka godzin, a w Grodzisku jest pusto.

„Banacha", 30 km od domu Adama, to Szpital Pediatryczny Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego WUM i jedna z najlepszych warszawskich placówek dziecięcych: z własnym SOR-em, Oddziałem Intensywnej Terapii, Chirurgią Dziecięcą, diagnostyką dostępną 24 h i 18 salami operacyjnymi. Zachodni w Grodzisku, który od domu Adama dzieli 20 km, to duża placówka powiatowa dla dorosłych. Działa w niej Oddział Pediatrii, nie ma tam żadnego oddziału zabiegowego dla dzieci, a na SOR-ze dla dorosłych dyżuruje jeden pediatra.

Ratownicy zdecydowali: Grodzisk. W Karcie Medycznych Czynności Ratunkowych zapisali, że w karetce chłopiec nie miał temperatury, prawidłowo oddychał, reagował na komunikaty, choć jego ruchy były spowolniałe. Miał tętno: 138 uderzeń na minutę. Krzyżyk postawili przy kratce: „wymioty" i „skóra blada", ale jamę brzuszną ocenili jako „w normie". W notatce z wywiadu zapisali: „chłopiec zgłaszał rodzicom ból brzucha". Oznaczyli wysoki poziom cukru: 212 mg/dl. W rozpoznaniu napisali: nudności i wymioty.

MIĘKKI BRZUCH

Z dokumentacji medycznej wynika, że karetka na SOR dojechała tuż przed północą. 20 min później pielęgniarka przeprowadziła triaż i przydzieliła Kacprowi kolor żółty. Oznacza stan pilny, wymagający diagnostyki, ale niezagrażający życiu. Lekarz powinien zobaczyć pacjenta w ciągu 30 min. – Kacper leżał na łóżku w poczekalni przed gabinetem. Wyglądał bardzo źle. To musiało trwać do 24.40, wtedy wysłałem wiadomość do żony. Kiedy pediatra w końcu zaprosiła nas do gabinetu, z Kacprem zaczęło dziać się coś dziwnego. Najpierw zwymiotował, gdy dotknęła patyczkiem jego warg. Potem zaczął tracić przytomność, a gałki oczne miał uniesione do góry. Przybiegły jeszcze dwie osoby z SOR dla dorosłych, potem anestezjolog i pielęgniarki z pediatrii – relacjonuje Adam i pokazuje mi kolejne wiadomości do żony, które wysłał około godz. 1.20: „nie mogą się wkłuć" i „coś o wstrząsie mówią".

Z notatki SOR wynika, że Kacper miał przyspieszony oddech i rytm serca 180 uderzeń na minutę, skórę marmurkową i wychłodzone kończyny. Podano mu maskę z tlenem, dostał kroplówki, leki przeciwbólowe i antybiotyk. Był ogrzewany. Jego stan zaczął się stabilizować. Lekarka zapisała: „brzuch miękki, wydaje się niebolesny, perystaltyka wzmożona". Nie zleciła wykonania kontrolnego badania USG czy rentgena (RTG).

– Potem mu się poprawiło: usiadł, rozmawiał ze mną i lekarką. Ona mówiła: „Kacper, ale nas przestraszyłeś, ale teraz już jest dobrze" – opowiada Adam. Informację o przebytym wstrząsie i późniejszej poprawie stanu 3,5-latka znajduję w zapiskach dwóch dyżurujących pediatrów. Między 1 a 2 w nocy jedna z pediatrów szukała dla Kacpra miejsca w szpitalu na Banacha. Adam twierdzi, że słyszał o gotowym helikopterze. Dzwoniła najpierw na oddział intensywnej terapii, ale Kacper nie kwalifikował się do przyjęcia, bo po lekach odzyskał przytomność. Potem na oddział obserwacyjno-izolacyjny, ale nie było miejsc. Skontaktowała się z SOR-em dziecięcym, powiedziano, że pewnie będzie miejsce.

Lekarka zeszła więc na SOR, by samodzielnie ocenić stan chłopca. Była 2.15 w nocy. Stan ogólny dziecka określiła jako „średni, dość dobry", choć jego serce uderzało 170 razy na minutę. W jej notatce czytam: „Pacjent rozmawiający z tatą, popijający płyny"; „brzuch wzdętawy, niebolesny, żywa perystaltyka, bez objawów otrzewnowych". Po tej konsultacji obie pediatrki uznały, że transport Kacpra do Warszawy nie jest konieczny i przyjmą go na obserwację na Oddział Pediatrii.

OSTATNIE SŁOWA

– Na oddziale byliśmy kilka minut po 3 nad ranem. Przełożyłem syna do łóżka. Powiedział: „Tato przytul mnie i pocałuj" i ja to zrobiłem, a potem się odwróciłem, bo chciałem zaścielić swoje łóżko. Panie pielęgniarki obmywały mu wenflony. Po chwili znowu na niego spojrzałem, miał takie dziwne oczy i ustami wykonywał ruchy jak ryba pod wodą. Krzyknąłem. Pielęgniarki przewróciły go na bok i zaczęły cucić. Wołały ze mną: „Kacper, Kacper". Zaczęła się reanimacja. Dołączył zespół reanimacyjny i anestezjolog. On cały czas sztorcował resztę, że źle uciskają, że warunki pracy nieodpowiednie. Krzyczał: „Jak mam ratować dziecko, monitor nie wyświetla parametrów!"; „Dlaczego nikt nie widzi, że on ma sztywny kark, brzuch i nogi" [podkurczone, zgięte w kolanach]. Kolejna lekarka przystawiła głowicę USG do brzucha Kacpra. Cały czas sprawdzali mu tętno, ono było złe. W końcu anestezjolog: to już chyba nie ma sensu. Nie słyszałem, by ktoś powiedział „tak", ale widocznie kiwnęli głowami, bo nagle wyłączyli wszystkie urządzenia. Była 5.26 rano. Mój syn nie żył. O 5.50 napisałem do żony: „Śpisz?", nie odpowiedziała.

Po śmierci Kacpra lekarze przystąpili do kompletowania dokumentacji. Pediatra dyżurująca na oddziale stworzyła aż trzy notatki. Pierwszą o godz. 6.30. Kolejną pół godziny później. W tej zapisała, że chłopiec przybył do szpitala z sinicą centralną i został natychmiast podłączony do tlenu. Tymczasem z dokumentów, które powstawały na bieżąco lub z niewielkim opóźnieniem, wiadomo, że tlen podłączono dopiero po godzinie od przyjazdu karetki na SOR. Sinicy centralnej nie rozpoznali ani ratownicy medyczni, ani pielęgniarka przeprowadzająca triaż, ani pediatra dyżurująca na SOR – ta pisała tylko o marmurkowej skórze. Wszyscy mieli bezpośredni kontakt z Kacprem. Sinica centralna to stan bezpośredniego zagrożenia życia (kolor czerwony na SOR).

BŁĘDNA DIAGNOZA

W czwartek rano pediatrzy zawiadomili Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Grodzisku Maz., że rozpoznali u dziecka zakażenie wywołane dwoinką nagminnego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, tj. meningokokiem. Napisali, że chorobę rozpoznali na podstawie wysokiej gorączki, 39 st., uporczywych wymiotów i odwodnienia. Napisali: najprawdopodobniej przeszedł sepsę meningokokową. – Mnie powiedzieli to samo. Ok. 10 dostałem maila z przedszkola z informacją do rodzi-

eprasa.pl b79a8729a1

ców, że z powodu możliwości zakażenia bakterią będzie się kontaktował sanepid. W kolejnej wiadomości odwołali alarm: „dziecko nie było zakażone meningokokami". Wtedy pierwszy raz usłyszałem, że diagnoza była błędna. Nie od lekarzy, z maila – opowiada Adam.

Z dokumentacji medycznej, którą mi przekazał, wynika, że badania bakteriologiczne były gotowe w czwartek po południu. U Kacpra nie wykryto ani meningokoka, ani żadnej z 42 bakterii wywołujących sepsę.

Dopiero 28 września przeprowadzono sekcję zwłok. Gdy patomorfolog otworzył brzuch Kacpra, zobaczył, że jelito cienkie zostało wciągnięte w zachyłek otrzewnej, a następnie zadzierzgnęło się na końcu, tj. okręciło wokół własnej osi, co doprowadziło do jego niedrożności, ale też skręciło i zablokowało okalające je naczynia krwionośne. To doprowadziło do martwicy. W dokumentach jako przyczynę śmierci wpisano: „niedrożność porażenna i niedrożność jelit bez przepukliny". Ta doprowadziła do nadmiernej utraty płynów przez uszkodzoną śluzówkę, co z kolei do wstrząsu, czyli skrajnego niedotlenienia narządów i śmierci.

– O wynikach sekcji rozmawialiśmy z ordynator pediatrii w Grodzisku. Powtarzała, że nawet gdyby postawili właściwą diagnozę i tak by umarł, bo za późno przywiozłem go do szpitala. Zapytałem, dlaczego nie zbadali mu brzucha, twierdziła, że badało go dwóch lekarzy rękami. O USG i RTG nie wspomniała – relacjonuje Adam. Potem dowiedział się też, że nie mówił od razu o dolegliwościach z brzuchem. – To absurd. Przecież z tego powodu wezwałem karetkę – denerwuje się.

RZADKA ŚMIERĆ

O zapalenie opon mózgowych spowodowane ciężkim przebiegiem infekcji meningokokowej pytam neurochirurga dziecięcego z warszawskiego szpitala. Mówi, że charakterystyczne są tu sztywność karku i pojawiające się na ciele wybroczyny. Kacper nie miał żadnego z tych objawów. Radiolożka dziecięca z kilkunastoletnim doświadczeniem w zawodzie uważa, że jeśli dziecko zgłasza silny ból brzucha, należy bezwzględnie wykonać

• 3,5-letni Kacper zmarł w Szpitalu Zachodnim w Grodzisku Mazowieckim

FOT. ARCHIWUM PRYWATNE

USG: – Nie zawsze zobaczymy skręcone jelito, ale można też zrobić zdjęcie RTG, a najbardziej precyzyjna jest tomografia komputerowa z kontrastem. Musi być wykonywana w obecności radiologa, a ten nie zawsze jest dostępny – wyjaśnia. Gdy opowiadam jej, że Kacprowi nie zrobiono nawet USG, bo podejrzewano infekcję meningokokową, radiolożka dziwi się, dlaczego z taką diagnozą, od razu nie przetransportowano go do specjalistycznego szpitala dziecięcego.

Od lekarki na SOR-ze w Grodzisku dowiaduję się, że w nocy na 24 września nie było radiologa. Ale na SOR lekarze są przeszkoleni do wykonywania USG. Kacper miał je dopiero podczas reanimacji. – Można było zrobić RTG. Jego opis byłby w ciągu 2 godz. – słyszę. Pytam, dlaczego Kacper nie został przetransportowany na Banacha. – Bo wymagał specjalistycznej karetki z lekarzem. Firma, z którą współpracujemy, nie ma ich wiele. Przyjeżdżają z Warszawy i czasem wszystko trwa nawet godzinę – twierdzi. O zadzierzgnięcie jelita u Kacpra pytam prof. Beatę Jurkiewicz, konsultanta krajowego chirurgii dziecięcej. Zastrzega, że o historii chłopca nie będzie się wypowiadać, bo nie analizowała jego dokumentacji. Mówi, że diagnozę zadzierzgnięcia jelita u dziecka powinien stawiać chirurg dziecięcy i radiolog. Dziecko musi jak najszybciej trafić na stół operacyjny, bo skręt jelita jest stanem zagrożenia życia. Należy usunąć część z martwicą, oczyścić jamę i przywrócić ułożenie narządów. Tylko takie działanie pozwala uratować życie. – Zadzierzgnięcie jelita zdarza się rzadko, jeśli dziecko nie było wcześniej operowane, to przyczyną jest zazwyczaj wada wrodzona, anatomicznie nietypowe ułożenie narządów. Ta ujawnia się w niemowlęctwie, ale może i u starszych dzieci – wyjaśnia prof. Jurkiewicz.

Objawy są niespecyficzne: silne dolegliwości bólowe i wymioty, potem objawy otrzewnowe, m.in. brzuch twardy jak deska. – Gdy dochodzi do martwicy, ból ustępuje, a martwa tkanka wydziela silne i niebezpieczne toksyny – uzupełnia. Śmiertelność u dzieci z tego powodu jest bardzo rzadka. We wszystkich chorobach związanych z zapaleniem otrzewnej wynosi do 1 proc.

Profesor uważa, że skoro 3,5-latek przyjechał do szpitala w Grodzisku ok. 24, a reanimacja rozpoczęła się o 3.25, to jego stan pogarszał się w piorunującym tempie, przy przyjęciu już musiał być poważny. – Zadzierzgnięcie jelita u dziecka nie prowadzi do śmierci tak szybko. Proces musiał zacząć się wcześniej – mówi.

Zapytałam szpital w Grodzisku o leczenie Kacpra. Odpowiedziała ordynator Oddziału Pediatrii Iwona Bubisz-Dukat. Na pytanie, dlaczego lekarze podejrzewali sepsę menigokokową – że u chłopca obserwowano charaterystyczne objawy. Wg lekarki Kacper czekał ok. 40 min na badanie na SOR, bo ratownicy z karetki ani SOR nie zakwalifikowali jego stanu jako zagrażający życiu. U Kacpra nie zlecono wykonania badań obrazowych, bo o ich zasadności decyduje wywiad i badanie przedmiotowe. Na pytanie, dlaczego pediatrzy nie poszukiwali innych przyczyn stanu, ordynator odpowiedziała, że piorunujący przebieg choroby czynił tezę o wstrząsie meningokokowym najbardziej prawdopodobną. Ale lekarze nie przyjęli za pewnik tej przyczyny. Rozpoznanie wg ordynator utrudniła skąpość objawów i ich niespecyficzność.

Ordynator: „System opieki szpitalnej jest zorganizowany w ten sposób, że nie jest możliwe przekazania pacjenta do innego szpitala, jeżeli nie została potwierdzona możliwość przyjęcia i leczenia w tamtejszym ośrodku". Ale z dokumentacji Kacpra wynika, że najpewniej było miejsce, mimo to pediatrzy z Grodziska zatrzymali Kacpra, bo uznali, że jego stan się poprawił. A niedziałający podczas reanimacji monitor? „Sprzęt był sprawny, zaobserwowano krótkotrwałe wygaszenie wyświetlacza w momencie przełączenia sposobu zasilania w czasie przygotowania do przejazdu do pracowni tomografii komputerowej. Ostatecznie nie doszło do badania z powodu zatrzymania akcji serca". Z odpowiedzi jeszcze: „Zespół szpitala z determinacją walczył o uratowanie życia dziecka". 30 września Adam złożył zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez lekarzy ze Szpitala Zachodniego. Prokuratura w Grodzisku prowadzi postępowanie ws. narażenia Kacpra na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia i ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.

– Młodszy syn ciągle pyta, kiedy brat się z nim pobawi. Nie wiem, co powiedzieć – Adam płacze.

REKLAMA
Kraj/34455494

1 RP

eprasa.pl b79a8729a1

TYLKO ZDROWIE

NIE MIESZAJ...

Karolina Lodzińska*

...kamienia nazębnego z suchością jamy ustnej

Na tempo i miejsce powstawania złogów kamienia nazębnego wpływ ma wiele czynników: nawyki higieniczne, dieta, nałogi, choroby ślinianek, skład mikrobiomu, wady zgryzu czy obecność aparatu ortodontycznego.

Znacznie szybsze formowanie kamienia obserwuje u osób zmagających się z kserostomią, czyli suchością jamy ustnej. Może być ona skutkiem chorób ogólnoustrojowych, takich jak zespół Sjögrena czy cukrzyca, ale też przyjmowania popularnych leków, w tym przeciwhistaminowych, przeciwdepresyjnych czy na nadciśnienie, które ograniczają przepływ śliny.

Podatniejsze są także osoby oddychające przez usta, palacze oraz pacjenci ortodontyczni, u których zamki i łuki utrudniają mechaniczne usuwanie biofilmu. Co ciekawe, znaczenie ma nawet naturalne pH naszej śliny: osoby o wyższym, bardziej zasadowym odczynie mają co prawda mniejszą skłonność do próchnicy, ale za to wapń i fosforany w ich ślinie krystalizują znacznie szybciej, doprowadzając do szybkiego twardnienia osadu. ● **Not. ET**

* higienistka stomatologiczna z S-Dent Medicover Stomatologia w Łodzi

PYTANIE DO... kardiologa sportowego

Czy badanie EKG zrobione zegarkiem ma sens?

prof. Łukasz Małek

autor książki „Kardio. Instrukcja obsługi Twojego zdrowego serca"*

Aktualnie jedynie wybrane smartwatche mają funkcję rejestracji i analizy jednokanałowego, czyli bardzo uproszczonego EKG. Procedura ta nie odbywa się jednak w sposób ciągły, a na żądanie. Uruchamiamy stosowne oprogramowanie w zegarku i przez 30 sekund przytrzymujemy obudowę zegarka, pozostając w spoczynku. Uzyskane EKG poddawane jest następnie analizie. Można je wyeksportować do aplikacji i wysłać lekarzowi. Trzeba pamiętać, że nie jest to pełne EKG, które rejestruje się u lekarza medycyny pracy czy w badaniach przesiewowych sportowców. Pełen pomiar zawiera bowiem 12 kanałów zapisu, a nie jeden. W związku z tym na podstawie danych z zegarka można znacznie mniej powiedzieć.

Agencje medyczne dały jednokanałowemu EKG zielone światło, traktując je jako pełnoprawne badanie medyczne, ale tylko w jednym obszarze: wczesnym wykrywaniu migotania przedsionków, czyli najczęstszej napadowej arytmii serca, zwykle przebiegającej bezobjawowo w pierwszej fazie, szczególnie u osób starszych.

Czasem zdarza mi się wykorzystywać zegarki do rozpoznania innych napadowych arytmii. Dzieje się tak w przypadku podejrzenia arytmii, które występują rzadko lub w specyficznych okolicznościach, przez co trudno jest je wychwycić i udokumentować klasycznymi metodami – holterem EKG, czyli dobowym lub kilkudobowym zapisem trój- lub dwunastokanałowego EKG, albo próbą wysiłkową. W tym wypadku wskazaniom zegarka towarzyszą jednak najczęściej objawy nienaturalnego, nieadekwatnego do poziomu wysiłku przyspieszenia pracy serca, trwającego zazwyczaj od kilku do kilkunastu minut, z objawami spadku mocy lub z zawrotami głowy. ●

*Tekst jest fragmentem tej książki

Liczba

36

PROC.

• polskich pracowników w wieku 45-59 lat spotkało się w ciągu ostatnich trzech lat z dyskryminacją wiekową – wynika z badania GeeX zrealizowanego przez Enpulse we współpracy ze Szkołą Handlową w Warszawie

Aplikacja

FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Złapałeś kleszcza? Zgłoś go! Bezpłatna aplikacja Pragmatick, dostępna w 22 językach, pozwala zgłaszać kleszcze znalezione na ludziach i zwierzętach. Zebrane dane pomogą naukowcom monitorować występowanie różnych gatunków w Europie i lepiej rozpoznawać zagrożenia związane z chorobami odkleszczowymi. Za funkcjonowanie aplikacji w Polsce odpowiada dr inż. Anna Wierzbicka z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. ●

Więcej na: pragmatick-action.eu.

Zmęczenie, słaba koncentracja, kiepskie włosy?

Zbadaj żelazo zgodnie z nowymi wytycznymi

Niedobór żelaza może zaczynać się wcześniej, niż wskazują aktualne normy laboratoriów. Jak czytać wyniki według nowych zaleceń?

Katarzyna Staszak

Ciągłe zmęczenie, senność, problemy z koncentracją, bóle i zawroty głowy, wypadanie włosów – tak może objawiać się niedobór żelaza. Przyczyną może być dieta ze zbyt małą ilością tego pierwiastka, ale też duże jego straty, na przykład przez obfite miesiączki.

– Możemy badać wolne żelazo krążące we krwi, ale to słaby parametr, bo bardzo niestabilny, zmienia się w ciągu doby, może wpłynąć na tę wartość to, co zjedliśmy, albo infekcja. Dlatego lepsze jest sprawdzanie stężenia ferrytyny we krwi. To białko, które magazynuje żelazo w organizmie – tłumaczy dr n. med. Karolina Karabin, diagnostka laboratoryjna i promotorka zdrowego stylu życia.

Normy ferrytyny przyjęte przez laboratoria, które badają krew, były dotąd bardzo szerokie. Dolna granica normy dla kobiet zaczynała się czasem już od 10 µg/l, dla mężczyzn od 15. To znaczy, że zaledwie tyle ferrytyny wystarczyło mieć, żeby stwierdzić brak problemów z żelazem. Jednocześnie górna granica jest bardzo odległa od minimalnego wyniku – dla kobiet to nawet 250 µg/l, a dla mężczyzn 500 µg/l.

Teraz eksperci uznali, że dotychczasowe dolne granice norm były zbyt niskie, przez co nie udawało się wykryć niedoboru żelaza u wszystkich osób, których ten problem dotyczył.

ŻELAZO. JAKIE SĄ NOWE NORMY

– Amerykańskie Towarzystwo Hematologiczne opublikowało nowe zalecenia dotyczące diagnostyki niedoborów żelaza. Eksperci uznali, że wartości minimalne powinny być wyższe i rozpisali je dla poszczególnych grup pacjentów. Mamy więc oceniać wynik w kontekście konkretnej osoby – dziecka, osób miesiączkujących, w ciąży czy z niektórymi chorobami. Wcześniej takie zmiany w normach postulowały także niektóre towarzystwa europejskie – wyjaśnia dr Karabin.

Nowe wartości graniczne stężenia ferrytyny w surowicy krwi, od których stwierdza się niedobór żelaza to:

- dzieci w wieku od 9 miesięcy do 4 lat: 20 µg/l lub mniej;
- dorośli oraz osoby miesiączkujące lub będące w ciąży: 30 µg/l lub mniej;
- grupy wysokiego ryzyka, w tym osoby z obfitymi krwawieniami miesiączkowymi oraz kobiety w ciąży z niedokrwistością: 50 µg/l lub mniej;
- dorośli ze stanem zapalnym, w tym osoby chorujące na nowotwory, nieswoiste zapalenia jelit lub choroby zakaźne – stężenie ferrytyny w surowicy poniżej 100 µg/l lub wysycenie transferyny (białka transportującego żelazo) poniżej 20 proc.

W komunikacie o nowych normach Amerykańskie Towarzystwo Hematologiczne zaznacza, że zaktualizowane wartości graniczne ferrytyny „stanowią jasną wskazówkę w obszarze, w którym dotychczas brakowało konsensusu". I że zalecenia pomogą pacjentom „lepiej rozumieć swój stan zdrowia i skuteczniej domagać się niezbędnych badań".

– Od dawna mówiło się, że dolny zakres referencyjny stosowany w laboratoriach jest za niski. To prowadziło do sytuacji, w których np. pacjentka miała objawy niedoboru żelaza, ale miała 20 µg/l ferrytyny, a lekarz widział, że zakres jest od 15, więc mówił, że wszystko jest w porządku. Oczywiście, wielu lekarzy interpretowało wynik szerzej, ale nie wszyscy – mówi dr Karabin.

POWSZECHNY NIEDOBÓR ŻELAZA

Amerykańscy hematolodzy w swoich zaleceniach przypominają, że żelazo odgrywa kluczową rolę w prawidłowym funkcjonowaniu mózgu, układu odpornościowego i mięśni, a także wpływa na kondycję skóry, włosów i paznokci. Gdy zapasy żelaza w organizmie są niskie, odczuwamy brak energii, a objawy poważnego niedoboru to duszności, przyspieszone bicie ser-

eprasa.pl b79a8729a1

TYLKO ZDROWIE

FOT. SHUTTERSTOCK

ca i bladość skóry. Nieleczony niedobór żelaza może rozwinąć się w anemię, która wpływa na poziom hemoglobiny.

– Hemoglobina to białko w krwinkach czerwonych, którego zadaniem jest transport tlenu z płuc do tkanek. Badamy stężenie hemoglobiny, gdy robimy morfologię krwi – przypomina dr Karabin.

Szacuje się, że niedobór żelaza występuje u 2 mld ludzi na świecie.

Zmęczenie może być objawem niedoboru żelaza

– Niedobór żelaza i niedokrwistość z niedoboru żelaza należą do najczęstszych, a jednocześnie najbardziej zaniedbywanych schorzeń na świecie. Wielu pacjentów żyje z objawami takimi jak zmęczenie, osłabienie, zawroty głowy lub trudności z koncentracją przez miesiące, a nawet lata, zanim niedobór żelaza zostanie rozpoznany – mówi dr Robert S. Negrin, prezes Amerykańskiego Towarzystwa Hematologicznego.

JAK ZJEŚĆ WIĘCEJ ŻELAZA

Po stwierdzeniu niedoborów żelaza lekarz może zalecić suplementację. Najlepiej jednak tak komponować dietę, żeby zjadać codziennie odpowiednią ilość żelaza.

Żelazo w produktach spożywczych występuje w dwóch postaciach: hemowej i niehemowej. Żelazo hemowe znajduje się w produktach odzwierzęcych i jest łatwiej przyswajalne. Żelazo z produktów roślinnych, czyli niehemowe, wchłania się trudniej – przypomina Narodowe Centrum Edukacji Żywieniowej w swoim poradniku. I podpowiada, jak jeść, żeby zjeść odpowiednio dużo żelaza:

– Najlepiej przyswajalne jest żelazo hemowe znajdujące się w mięsie, rybach i jajach. Jednak ilość spożywanych produktów odzwierzęcych powinna być umiarkowana. Mięso czerwone ogranicz do maksymalnie 350-500 g tygodniowo, a przetwory mięsne (wędliny, kiełbasy, pasztety, wyroby podrobowe itp.) do ilości tak małych, jak to możliwe.

– Podroby, takie jak wątróbka, są bogatym źródłem żelaza. Mogą pomóc w uzupełnianiu niedoborów tego pierwiastka, jednak nie są zalecane do codziennego spożycia. Mają wysoką zawartość cholesterolu i tłuszczów nasyconych, co przy zwiększonym spożyciu może przyczyniać się do problemów z układem sercowo-naczyniowym. Co więcej, podroby, zwłaszcza wątróbka, mogą zawierać wysokie stężenia toksyn i witamin. Przekroczenie zapotrzebowania na witaminę A może być szkodliwe dla zdrowia, szczególnie dla kobiet w ciąży. Nadmierne spożycie witaminy A sprzyja wadom rozwojowym płodu.

– Na co dzień wybieraj chude mięsa i jaja, a ryby jedz przynajmniej 1-2 razy w tygodniu.

– Żelazo niehemowe znajdziesz w pełnoziarnistych produktach zbożowych, nasionach roślin strączkowych, niektórych warzywach (buraki, brukselka, brokuły, szpinak, jarmuż, natka pietruszki), orzechach, nasionach i pestkach.

– Komponowanie posiłków opieraj na modelu Talerza Zdrowego Żywienia. Połowę talerza powinny zajmować warzywa i owoce. Ćwierć talerza – pełnoziarniste produkty zbożowe, ostatnią ćwierć – źródła białka zwierzęcego i roślinnego.

– Posiłki bogate w pełnoziarniste produkty zbożowe oraz warzywa i owoce, gwarantują odpowiednią ilość błonnika. Jest on szczególnie ważny w kontekście utrzymania prawidłowego mikrobiomu, który uczestniczy w procesach trawienia i wchłaniania składników odżywczych, w tym żelaza, witaminy B12 i folianów. A to może wpływać na wyniki krwi i niedobór żelaza.

REKLAMA
Kraj/34451082

ŻELAZO W DIECIE

Jak radzić sobie z niedoborami?

Niedobór żelaza to problem coraz większej liczby osób, szczególnie kobiet. Potwierdzają to dane Centrum Dietetycznego Online, którego specjaliści podczas konsultacji dietetycznych pomagają ustalić przyczynę niedoboru i wspierają w odpowiednim postępowaniu żywieniowym.

Aktualnie wiele kobiet mierzy się z problemem zarówno zbyt niskiego poziomu żelaza, jak i niskich zapasów tego pierwiastka w organizmie. Może to znacząco wpływać na jakość życia, a w niektórych przypadkach prowadzić do poważnych komplikacji zdrowotnych. Objawami alarmującymi są m.in.: zmęczenie utrudniające codzienne funkcjonowanie, senność, duszność np. przy wysiłku, zawroty i bóle głowy, problemy z koncentracją i pamięcią, bladość skóry i błon śluzowych czy też wypadanie włosów i łamliwość paznokci.

Kto jest najbardziej narażony na niedobory?

Problem może dotyczyć osób w każdym wieku i o różnym stylu życia. Najbardziej narażone są kobiety w okresie rozrodczym, a szczególnie w czasie ciąży, kiedy zapotrzebowanie na żelazo wzrasta prawie dwukrotnie. W grupie ryzyka są także kobiety zmagające się z obfitymi miesiączkami oraz regularnie uprawiające intensywny sport np. biegi długodystansowe. Niedobory mogą pojawić się także w przebiegu niektórych chorób np. autoimmunologicznych.

Jak wspierać dietą podaż żelaza i jego wchłanianie?

Dieta zapewniająca prawidłową podaż żelaza powinna uwzględniać dobre źródła tego pierwiastka - zarówno hemowego, jak i niehemowego, które warto łączyć w jednym posiłku. Żelazo hemowe, czyli pochodzące ze źródeł odzwierzęcych, wyróżnia się wysoką przyswajalnością. W posiłkach warto więc uwzględnić m.in. mięso drobiowe, ryby oraz w ograniczonych ilościach nieprzetworzone mięso czerwone (300-500 g tygodniowo). Żelazo niehemowe, obecne w produktach roślinnych, jest gorzej przyswajalne, jednak nie oznacza to, że należy z nich rezygnować. Warto regularnie uwzględniać w posiłkach różnorodne produkty bogate w żelazo, takie jak nasiona roślin strączkowych, pestki dyni, amarantus, komosa ryżowa czy sezam.

Dla zwiększenia przyswajania żelaza warto wdrożyć kilka zasad: łączyć w posiłkach produkty będące źródłem witaminy C (warzywa i owoce, szczególnie papryka, kiwi, truskawki, natka pietruszki) z produktami bogatymi w żelazo oraz sięgać po produkty fermentowane np. pieczywo na zakwasie, tempeh czy kiszone warzywa, które sprzyjają jego przyswajalności. Znaczenie ma także to, jakimi napojami popijane są posiłki – należy unikać herbaty, kawy czy kakao.

Dla wsparcia niedoborów żelaza poprzez odpowiednio skomponowaną dietę ważne jest indywidualne podejście. Warto skorzystać z pomocy specjalisty.

W Polsce można to zrobić bezpłatnie w ramach dostępnych dla każdego, internetowych konsultacji dietetycznych w Centrum Dietetycznym Online (cdo.pzh.gov.pl). Działania prowadzone są w ramach projektu Narodowego Centrum Edukacji Żywieniowej NIZP PZH - PIB i są finansowane ze środków Narodowego Programu Zdrowia.

Bibliografia dostępna u autora.

Ministerstwo Zdrowia
NPZ Narodowy Program Zdrowia
Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH Państwowy Instytut Badawczy
Narodowe Centrum Edukacji Żywieniowej
Centrum Dietetyczne Online

Zadanie realizowane ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2026, finansowane przez Ministra Zdrowia.

eprasa.pl b79a8729a1

TYLKO ZDROWIE

Niezdrowa moda na palenie

To strach przed wojną czy symbol buntu?

Wydajemy coraz więcej na zdrowie: treningi, badania, suplementy, zabiegi odmładzające. Dlaczego więc nagle wszędzie widać papierosy i popielniczki?

Katarzyna Staszak

FOT. SEBASTIAN RZEPIEL / AGENCJA WYBORCZA.PL

Zaczęło się od popielniczek. W ostatnich latach mało kto projektował ten gadżet. Jeśli chcieliśmy kupić popielniczkę, trzeba było poszukać jej raczej na pchlim targu. W domach osób niepalących porcelanowe i kryształowe okazy są często pojemnikami na biżuterię albo klucze.

Ale nagle magazyny wnętrzarskie zaczęły pokazywać popielniczki na środku stołu – jak dawniej, w czasach, gdy palenie było powszechnym zwyczajem. Postawienie popielniczki na stoliku kawowym może symbolizować nostalgię za dawnym życiem towarzyskim – tłumaczą eksperci od trendów.

Współcześni projektanci zaczęli znowu projektować popielniczki. Oficjalnie nikt palenia nie popiera, ale popielniczki przydają się też, jeśli dbasz o relaks – palisz świece lub kadzidła i chcesz gdzieś wrzucić zużyte zapałki.

Po popielniczkach zaczęła się moda na stylowe zapalniczki.

Widać je w rękach influencerek i na zdjęciach w kampaniach reklamowych, leżą obok kosmetyków.

– Ważna jest estetyzacja tego przedmiotu i pewne niedopowiedzenie, nie wiemy, do czego zapalniczka ma być użyta. Być może do jakiegoś rytuału związanego z dbaniem o siebie – mówi Maja Musznicka-Janiec, badaczka trendów, która pomaga firmom budować strategie biznesowe.

Zapalniczka jest niejednoznaczna, ale co w świecie reklam, który namawia nas do dbania o zdrowie, robią papierosy?

PALENIE JAKO SYMBOL SPRZECIWU

Amerykańska marka Sporty & Rich produkuje stroje do siłowni, do tenisa, na rower i wygodne ubrania weekendowe. Kojarzy się ze zdrowym stylem życia. Dlaczego w nowej kampanii modelka trzyma w ustach papierosa?

– Papieros jest wizualnie mocny, dlatego używały go fotografia i kino. Wiąże się z nostalgią, z latami 90., a my tęsknimy za tym, co analogowe, nieidealne, zwłaszcza w dobie sztucznej inteligencji – tłumaczy Maja Musznicka-Janiec. – Papieros jest oznaką buntu. Chcemy pokazać bunt wobec technologii, standardów, ale też wobec zastanej estetyki i kultury wellnessowej, kultury optymalizacji. Jesteśmy zmęczeni wellbeingiem.

Ekspertka podkreśla, że dbanie o zdrowie jest istotne, ale jednocześnie jest męczące, bo „nikt nie jest w stanie osiągnąć idealnego dobrostanu".

Postawienie popielniczki na stoliku kawowym może symbolizować nostalgię za dawnym życiem towarzyskim

– Papieros w ręce jest jak skok w niegrzeczność. Zdjęcia Sporty & Rich podkreślają status społeczny: z jednej strony dbasz o siebie, swoje ciało, ale nie podporządkujesz się temu wszystkiemu, tylko masz jakąś przestrzeń niezgody w sobie – tłumaczy badaczka trendów.

– Papieros symbolizuje niezależność, wyłamanie się z estetyki, którą rządzą algorytmy i wrzucają wszystkich do jednego worka – dodaje.

Wiosną na okładce amerykańskiego magazynu „Vanity Fair" z papierosem i zapalniczką wystąpiła celebrytka Kylie Jenner. Na podobne zdjęcie zgodziła się piosenkarka Sabrina Carpenter. Eksperci od zdrowia skrytykowali gwiazdy za „estetyzowanie palenia".

A JEŚLI NIE DOŻYJEMY PRZYSZŁOŚCI?

W 2025 roku wyszukiwania frazy „smoking pose" (poza z papierosem) wzrosły na Pintereście – platformie ze zdjęciami – o 70 procent wśród osób między 18. a 24. rokiem życia. Wówczas interpretacja ekspertów od trendów dotyczyła niepewności naszych czasów – młodzi nie widzą sensu w dbaniu o zdrowie, jeśli zaraz może wybuchnąć trzecia wojna światowa.

Prawdziwe zyski z dbania o zdrowie zobaczymy dopiero w przyszłości, ale czy na pewno czeka nas przyszłość?

Co piąty młody Polak uważa, że nie dożyje 60. urodzin – wynika z raportu o długowieczności, który powstał na zlecenie firmy farmaceutycznej Gedeon Richter.

Czy niezdrowa moda na papierosy jest chwilowa? Czy pozowanie z papierosem zachęca do palenia? To pokażą dane zebrane w przyszłym roku. Na razie z ostatnich raportów wynika, że liczba palaczy ogółem na świecie spada, chociaż rośnie liczba młodych wapujących i palących. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY
Kraj/34455560

DO 24 PAŹDZIERNIKA

Zamów PRENUMERATĘ TECZKOWĄ „Wyborczej"
na listopad u swojego sprzedawcy prasy

- Masz pewność, że każde wydanie będzie na Ciebie czekać (zamawiasz gazetę na cały miesiąc z góry)
- Masz niższą cenę niż przy zakupie pojedynczych wydań każdego dnia
- Masz bezpłatny dostęp do Wyborcza.pl*
- Masz gwarancję niezmienności cen w okresie realizacji prenumeraty
- Możesz zostać członkiem Klubu Wyborczej i mieć dostęp do archiwum tekstów

CENA 199,99 zł**
OSZCZĘDZISZ CO NAJMNIEJ 50 zł

Dostęp także do Wyborcza.pl*

*Prenumeratorów teczkowych zapraszamy do Klubu „Wyborczej". Jego członkowie mogą m.in. uczestniczyć w spotkaniach online z redakcją i jej gośćmi. Dodatkowo Klubowicze mają dostęp do archiwum tekstów „Wyborczej". Co zrobić, by zostać członkiem Klubu: 1. Skontaktuj się z naszą infolinią, tel. 22 555 54 55 (od poniedziałku do piątku w godz. 8-16). 2. Podaj numer dowodu zakupu prenumeraty teczkowej.
**Cena sugerowana. Kwota oszczędności wynika z różnicy ceny sugerowanej i sumy cen codziennej sprzedaży detalicznej.

1 RP

eprasa.pl b79a8729a1

Igrzyska Wolności

Tech for Humanity

23-25/10/2026, EC1 Łódź

XIII Festiwal Idei

ponad **500** prelegentów/-ek

ponad **150** spotkań, dyskusji
i wydarzeń artystycznych

Organizator
LIBERTÉ!

Miasto Gospodarz

Partner Strategiczny
Łódzkie Centrum Wydarzeń

Partnerzy Premium Plus
Bank Polski
100 lat Polskiego Radia

Współorganizator
elf

Partnerzy Premium
Fundacja PZU
RISING TIDE Foundation
ORLEN

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury - państwowego funduszu celowego w ramach programu „Promocja czytelnictwa"

Strategiczny Partner Medialny
Grupa Mediowa AGORA

Partner Transportowy
PKP Polskie Koleje Państwowe
200 lat kolei 100 lat PKP

Partnerzy Medialni
ams
Gazeta.pl
wyborcza
HELIOS
tokfm
ZF
wyborcza.biz
wysokieobcasy
BA
Polska The Times
tvn24bis
tvn24+
TVP

Kraj/34455268

eprasa.pl b79a8729a1

Śmierć nie pyta o wiek, śmierć nie pyta o ból.
Przychodzi, zabiera i pozostawia ogromny smutek i samotność,
ale nie wykreśli wspomnień, pięknych wspólnych chwil.
Nie zabierze pamięci, miłości i wiary w to,
że kiedyś spotkamy się w lepszym świecie...

Z głębokim smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci naszej koleżanki

ŚP

Katarzyny Trzeciak

Rodzinie i Bliskim

oraz wszystkim pogrążonym w bólu i żałobie
składamy wyrazy współczucia.

Zarząd Narodowego Funduszu Zdrowia wraz z pracownikami

www.nekrologi.wyborcza.pl/34457087

Z głębokim żalem i smutkiem zawiadamiamy,
że w dniu 13 października 2026 roku zmarł

Prof. dr hab. n med.

Andrzej Kułakowski

Chirurg Onkolog

Uroczystości pogrzebowe rozpoczną się
o godzinie 13:00 w dniu 20 października 2026 roku
w domu przedpogrzebowym na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach,
po czym nastąpi odprowadzenie Zmarłego
do grobu rodzinnego (kwatera A 13 – 8 – 2).

O czym zawiadamia pogrążona w głębokim smutku

Rodzina

www.nekrologi.wyborcza.pl/34457200

Z głębokim żalem i najwyższym szacunkiem
żegnam

prof. dr hab. n. med.

Andrzeja Kułakowskiego

nestora polskiej chirurgii onkologicznej
Był dla nas Wzorem, Nauczycielem, Mentorem i Przyjacielem
Wielkim Chirurgiem i Wielkim Człowiekiem

Bliskim

składam serdeczne wyrazy współczucia

prof. Sylwia Grodecka-Gazdecka

www.nekrologi.wyborcza.pl/34457209

ODESZLI.pl

Stwórz Miejsce Pamięci
Wejdź na serwis **odeszli.pl**

Wyciąg z ogłoszenia o przetargu

Wójt Gminy Nieporęt ogłasza, że w dniu 17 grudnia2026 r. o godz. 11.00 w budynku Urzędu Gminy Nieporęt adres: Plac Wolności 1, 05-126 Nieporęt odbędzie się ustny przetarg nieograniczony na sprzedaż niezabudowanej nieruchomości położonej w Nieporęcie, oznaczonej numerem ewidencyjnym 23/9, o pow. 0,2140 ha wraz z udziałem 1/4 w działce nr 23/7, o pow. 0,0594 ha stanowiącej wewnętrzną drogę dojazdową, dla których Sąd Rejonowy w Legionowie prowadzi księgę wieczystą Nr WA1L/00011832/4, stanowiącej własność Gminy Nieporęt.
Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego **działki stanowią teren usług turystyki i zieleni urządzonej** o symbolu w planie 1UT/ZP.

Cenę wywoławczą nieruchomości oraz wadium ustala się w wysokości:
Cena wywoławcza brutto: **1 413 300 zł w tym 23% VA**T
Wysokość wadium: **150 000 zł**

Wadium w wysokości podanej powyżej, należy wnieść w formie pieniężnej – z oznaczeniem nieruchomości (działki), której dotyczy – przelewem - na rachunek bankowy Gminy Nieporęt, prowadzony w Banku Spółdzielczym w Legionowie o/ Nieporęt Nr 25 8013 1029 2003 0003 7415 0002, w taki sposób, aby najpóźniej w dniu **11 grudnia 2026 r.** wadium znajdowało się na rachunku bankowym Gminy Nieporęt.
Ogłoszenie o przetargu zamieszczone zostało na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Gminy Nieporęt adres: 05-126 Nieporęt, Plac Wolności 1, na stronie internetowej Gminy Nieporęt oraz w http://www.bip.nieporet.pl.
Szczegółowe warunki i informacje dotyczące przetargu można uzyskać w Dziale Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Gminy Nieporęt Plac Wolności 1, 05-126 Nieporęt, telefon 22 763-94-08, e-mail: urzad@nieporet.pl, w godzinach pracy Urzędu.

Wójt Gminy Nieporęt
Agnieszka Powała

Kraj/34457257

INFORMACJA
STAROSTY STRZELECKO-DREZDENECKIEGO
z dnia 12 października 2026 roku

o wyłożeniu do wglądu projektu operatu opisowo – kartograficznego
dla trzech obrębów ewidencyjnych:
080601_5.0010 Osiek, 080601_5.0012 Chomętowo i 080601_5.0017 Ługi
położonych w jednostce ewidencyjnej gmina Dobiegniew, w powiecie strzelecko-drezdeneckim, województwo lubuskie.

Na podstawie art. 24a ust. 4 i 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1151, ze zm.) informuję, że **w terminie od 2 listopada 2026 roku do dnia 23 listopada 2026 roku** w siedzibie Starostwa Powiatowego w Strzelcach Krajeńskich przy ul. Ks. Stefana Wyszyńskiego 7, **I piętro pokój nr 200, w dni robocze w godzinach od 9:00 do13:00**, zostanie wyłożony do wglądu osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, sporządzony w ramach prac dotyczących modernizacji ewidencji gruntów i budynków projekt operatu opisowo – kartograficznego dla trzech obrębów ewidencyjnych: **0010-Osiek, 0012-Chomętowo i 0017 Ługi,** położonych w jednostce ewidencyjnej gmina Dobiegniew, w powiecie strzelecko-drezdeneckim, województwo lubuskie.

Na podstawie art. 24a ust. 6 ww. ustawy każdy, czyjego interesu prawnego dotyczą dane ujawnione w projekcie operatu opisowo-kartograficznego, może w okresie wyłożenia projektu do wglądu zgłaszać uwagi do tych danych.

Wgląd do dokumentacji będzie poprzedzony okazaniem dokumentu potwierdzającego tożsamość.

W imieniu zainteresowanych mogą występować umocowani w formie pisemnej pełnomocnicy.

Upoważniony pracownik starostwa powiatowego, posiadający uprawnienia, o których mowa w art. 43 pkt 2 ww. ustawy, przy udziale przedstawiciela wykonawcy prac geodezyjnych związanych z modernizacją ewidencji gruntów i budynków (Okręgowe Przedsiębiorstwo Geodezyjno-Kartograficzne Spółka z o.o., ul. Zwycięstwa 140, 75-613 Koszalin), w terminie 15 dni roboczych od upływu terminu wyłożenia do wglądu projektu operatu opisowo-kartograficznego, rozstrzyga o przyjęciu lub odrzuceniu uwag zgłoszonych do tego projektu, po czym informuje zgłaszającego uwagi o sposobie rozpatrzenia uwag oraz sporządza wzmiankę o treści zgłoszonych uwag i sposobie ich rozpatrzenia w protokole.

Po upływie terminu wskazanego powyżej, dane objęte modernizacją, zawarte w projekcie operatu opisowo – kartograficznego, stają się danymi ewidencji gruntów i budynków i podlegają ujawnieniu w bazie danych ewidencji gruntów i budynków (EGiB). Informację o tym Starosta ogłasza w Dzienniku Urzędowym Województwa oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej starostwa.

Każdy, czyjego interesu prawnego dotyczą dane zawarte w ewidencji gruntów i budynków ujawnione w operacie opisowo-kartograficznym, w terminie 30 dni od dnia ogłoszenia w dzienniku urzędowym województwa informacji, że dane objęte modernizacją, zawarte w projekcie operatu opisowo-kartograficznego stają się danymi ewidencji gruntów i budynków, może zgłaszać zarzuty do tych danych. O uwzględnieniu lub odrzuceniu zarzutów starosta rozstrzyga w drodze decyzji.

W myśl przepisów ustawy z dnia 7 października 2022 roku o zmianie niektórych ustaw w celu uproszczenia procedur administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. z 2022 r, poz. 2185 ze zm.), projekt operatu opisowo-kartograficznego będzie również udostępniony za pomocą środków komunikacji elektronicznej poprzez stronę internetową https://fsd.geoportal2.pl/ na warstwie „Wyłożenie – obręb NazwaObrębu" po naciśnięciu przycisku <GEOPORTAL – tryb publiczny>.
Zaznaczenie warstw „Wyłożenie – …", „Działki", „Klasoużytki" i „Budynki" pozwala dokonać wizualizacji ewentualnych zmian, jakie zawiera projekt modernizacji. Dodatkowe informacje w tej sprawie: Wydział Geodezji, Kartografii i Katastru Starostwa Powiatowego w Strzelcach Krajeńskich przy ulicy Ks. Stefana Wyszyńskiego 7, telefon 95-7637049 (Geodeta Powiatowy).

STAROSTA STRZELECKO-DREZDENECKI
Radosław Świekatowski

Kraj/34456982

WÓJT GMINY CZERWONAK OGŁASZA*

II USTNY PRZETARG NIEOGRANICZONY
na sprzedaż nieruchomości położonej w miejscowości Koziegłowy, przeznaczonej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod teren zabudowy usługowej „3U" stanowiącej własność Gminy Czerwonak oznaczonej geodezyjnie:

obręb Koziegłowy, arkusz mapy 12
dz. nr **154/4**, KW PO1P/00113745/3 **o pow. 0,5876 ha**,
cena wywoławcza brutto: ***3 701 880,00 zł***
Ustala się wadium w wysokości ***700 000,00 zł***

Wadium na działkę należy wpłacać w formie pieniężnej na konto Urzędu Gminy Czerwonak: **Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.**
nr 78 1020 4027 0000 1302 1636 7338
z dopiskiem „przetarg na działki nr 154/4" – najdalej do dnia 15 grudnia 2026 r.

Za dzień wpłaty wadium uznaje się datę wpływu środków pieniężnych na konto Urzędu Gminy Czerwonak.

Przetarg odbędzie się 21 grudnia 2026 r. o godz. 15[00]
w siedzibie Urzędu Gminy Czerwonak, ul. Źródlana 39, pok. 01.

Uwaga: *Szczegółowych informacji udziela Urząd Gminy Czerwonak ul. Źródlana 39 – Wydział Regulacji i Obrotu Nieruchomościami, pok. 213, tel. 61/65-44-285, 61/65-44-254. Ogłoszenie o II ustnym przetargu nieograniczonym wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Czerwonak (parter i II piętro), oraz opublikowano na: stronie internetowej Urzędu Gminy Czerwonak www.czerwonak.pl, oraz w Biuletynie Informacji Publicznej http://bip.czerwonak.pl/public.*

**Wyciąg z ogłoszenia o II ustnym przetargu nieograniczonym*

Kraj/34456880

eprasa.pl b79a8729a1

OBWIESZCZENIE

Stosownie do wymogów art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz.U.2025.1691) oraz art. 15 ust. 4 w związku art. 8 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. *o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu* (Dz.U.2025.1222),

WOJEWODA MAŁOPOLSKI

o wszczęciu 10 sierpnia 2026 r., postępowania administracyjnego, na wniosek z 06.07.2026 r. (uzupełniony 6 października 2026 r. na wezwanie z 21.08.2026 r.) złożony przez inwestora:
Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o., ul. Wojciecha Bandrowskiego 16, 33-100 Tarnów działającego przez pełnomocnika Jolantę Muchę;

w sprawie

wydania decyzji o udzieleniu pozwolenia na budowę inwestycji pn.: Budowa sieci gazowej średniego ciśnienia w m. Osielec gm. Jordanów - etap II wraz z wycinką drzew realizowana w ramach specustawy terminalowej z dnia 24 kwietnia 2009 r. *dla zasilenia zespołu kogeneracyjnego planowanego do montażu na terenie budynku szkoły podstawowej w Białce* **Dane nieruchomości** (miejsce wykonywania robót budowlanych): **województwo małopolskie, powiat suski, gmina Jordanów, miejscowość Osielec. Identyfikatory działek ewidencyjnych (numer księgi wieczystej): 121505_2.0003.3307 (KR1B/00074572/0), 121505_2.0003.3308 (KR1B/00074572/0), 121505_2.0003.3310/2 (KR1B/00077169/3), 121505_2.0003.3310/3 (KR1B/00035680/5), 121505_2.0003.3321/3 (KR1B/00070578/4), 121505_2.0003.3321/4 (KR1B/00041843/1), 121505_2.0003.3326/1 (KR1B/00043050/9), 121505_2.0003.3340/1 (KR1B/00036292/5), 121505_2.0003.3350/1 (KR1B/00049750/8), 121505_2.0003.3350/16 (-), 121505_2.0003.3350/18 (KR1B/00037569/5), 121505_2.0003.3350/19 (KR1B/00061353/5), 121505_2.0003.3350/20 (KR1B/00035010/8), 121505_2.0003.3350/21 (KR1B/00084402/1), 121505_2.0003.3350/22 (KR1B/00029524/9), 121505_2.0003.3350/23 (KR1B/00055426/3), 121505_2.0003.3350/24 (-), 121505_2.0003.3330/5 (KR1B/00037567/1), 121505_2.0003.3357/3 (-), 121505_2.0003.3358/2 (KR1B/00032520/5), 121505_2.0003.3358/3 (KR1B/00029524/9), 121505_2.0003.3402/1 (KR1B/00066753/4), 121505_2.0003.3402/16 (-), 121505_2.0003.3402/17 (KR1B/00077169/3), 121505_2.0003.3402/18 (KR1B/00070450/1), 121505_2.0003.3402/22 (KR1B/00066745/5), 121505_2.0003.3402/23 (KR1B/00027759/1), 121505_2.0003.3402/24 (KR1B/00027759/1), 121505_2.0003.3402/25 (KR1B/00081889/7), 121505_2.0003.3402/26 (KR1B/00081889/7), 121505_2.0003.3402/30 (-), 121505_2.0003.3402/36 (KR1B/00027759/1), 121505_2.0003.3624/1 (KR1B/00019206/1), 121505_2.0003.3624/11 (KR1B/00021710/4), 121505_2.0003.3624/2 (KR1B/00019206/1), 121505_2.0003.3624/25 (KR1B/00021710/4), 121505_2.0003.3624/26 (KR1B/00046299/7), 121505_2.0003.3624/27 (KR1B/00058535/1), 121505_2.0003.3624/28 (KR1B/00058535/1), 121505_2.0003.3624/29 (KR1B/00077169/3), 121505_2.0003.3624/34 (KR1B/00059186/6), 121505_2.0003.3624/36 (KR1B/00071766/6), 121505_2.0003.3624/37 (KR1B/00077169/3), 121505_2.0003.3624/47 (KR1B/00077567/3), 121505_2.0003.3624/48 (KR1B/00019206/1), 121505_2.0003.3624/49 (KR1B/00019206/1), 121505_2.0003.3624/50 (KR1B/00077567/3), 121505_2.0003.3624/6 (KR1B/00037561/9), 121505_2.0003.3624/8 (KR1B/00019119/4), 121505_2.0003.3635/6 (KR1B/00020260/7), 121505_2.0003.3638/2 (KR1B/00078212/7), 121505_2.0003.3638/3 (KR1B/00074176/4), 121505_2.0003.3644 (KR1B/00048497/9), 121505_2.0003.3645/1 (KR1B/00035596/9), 121505_2.0003.3645/2 (KR1B/00048497/9), 121505_2.0003.3646 (KR1B/00058239/6), 121505_2.0003.3992/8 (-), 121505_2.0003.4003/1 (KR1B/00073651/1), 121505_2.0003.4003/4 (KR1B/00064127/3), 121505_2.0003.4004/1 (-), 121505_2.0003.4352/11 (KR1B/00053163/7), 121505_2.0003.4352/12 (KR1B/00052566/5), 121505_2.0003.4352/14 (KR1B/00032203/7), 121505_2.0003.4352/15 (KR1B/00052566/5), 121505_2.0003.4352/4 (KR1B/00033320/0), 121505_2.0003.4352/8 (KR1B/00045697/0), 121505_2.0003.4352/9 (KR1B/00048781/7), 121505_2.0003.4363/1 (KR1B/00022740/0), 121505_2.0003.4363/2 (KR1B/00069146/7), 121505_2.0003.4365/1 (KR1B/00044590/3), 121505_2.0003.4367/2 (-), 121505_2.0003.4367/3 (KR1B/00053969/7), 121505_2.0003.8437/1 (-), 121505_2.0003.8437/2 (KR1B/00064127/3), 121505_2.0003.9438/21 (-), 121505_2.0003.9438/22 (-), 121505_2.0003.9438/24 (KR1B/00076107/4), 121505_2.0003.9639 (KR1B/00043050/9), 121505_2.0003.9807 (KR1B/00066142/8), 121505_2.0003.9865 (KR1B/00071766/6), 121505_2.0003.9887 (-).**

Obszar oddziaływania obiektu, a którym mowa w art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane* (Dz.U.2026.524 ze zmianami), nie wykracza poza teren objęty wnioskiem o pozwolenie na budowę.

Jednocześnie na podstawie art. 9 ustawy *Kodeks postępowania administracyjnego* oraz art. 15 i 16 ustawy *o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu,*

zawiadamiam,

iż w niniejszej sprawie wydano postanowienie znak: WI-II.7840.30.9.2026.BK, na podstawie art. 35 ust. 3 i art. 82 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*, art. 15 i 16 ust 1 i 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. *o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu* oraz na podstawie art. 77 § 1 i art. 123 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*, którym nałożono na inwestora obowiązek usunięcia nieprawidłowości w trzech egzemplarzach *projektu zagospodarowania terenu*, *projektu architektoniczno-budowlanego* oraz w *załącznikach projektu budowlanego*.

Inwestor został poinformowany, iż po bezskutecznym upływie określonego terminu zostanie wydana decyzja o odmowie zatwierdzenia projektu zagospodarowania terenu i udzielenia pozwolenia na budowę. Na wyżej wymienione postanowienie nie służy zażalenie.

Zainteresowane strony lub ich pełnomocnicy (legitymujący się pełnomocnictwem sporządzonym zgodnie z art. 32 i 33 *Kodeksu postępowania administracyjnego,* które podlega opłacie skarbowej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. *o opłacie skarbowej*) mogą zapoznać się z materiałem dowodowym oraz dokumentacją przedłożoną przez inwestora i w tym przedmiocie wnieść ewentualne uwagi lub zastrzeżenia (powołując znak sprawy: WIII.7840.30.9.2026.BK) w Wydziale Infrastruktury Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, ul. Basztowa 22, pokój nr 61, w dniach pracy Urzędu, po uprzednim umówieniu – telefon kontaktowy nr 12 39 21 490.

Pouczenie:
Zgodnie z art. 41 *Kodeksu postępowania administracyjnego* informuje się, że w toku postępowania strony oraz ich przedstawiciele i pełnomocnicy mają obowiązek zawiadamiać organ administracji publicznej o każdej zmianie adresu. W razie zaniechania tego obowiązku doręczenie pisma pod dotychczasowym adresem ma skutek prawny.

Zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. *o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*, do postępowania w sprawie pozwolenia na budowę inwestycji w zakresie terminalu stosuje się odpowiednio, między innymi przepis art. 8 ust. 1 i 1a, który zobowiązuje wojewodę do zawiadamia o wszczęciu postępowania w zakresie terminalu:

1. wnioskodawcę, wysyłając zawiadomienie na adres wskazany we wniosku;
2. właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości objętych wnioskiem, przy czym zawiadomienia wysyła się na adres określony w katastrze nieruchomości ze skutkiem doręczenia;
3. pozostałe strony, w drodze obwieszczenia w urzędzie wojewódzkim i urzędach gmin właściwych ze względu na lokalizację inwestycji w zakresie terminalu, w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie podmiotowej urzędu wojewódzkiego, a także w prasie o zasięgu ogólnopolskim; w obwieszczeniu zamieszcza się oznaczenia nieruchomości objętych wnioskiem według katastru nieruchomości oraz numery ksiąg wieczystych, które zgodnie z danymi zawartymi w ich dziale pierwszym są prowadzone dla tych nieruchomości, a także informację o miejscu, w którym strony mogą zapoznać się z aktami sprawy;
4. właściwe miejscowo organy w sprawach, o których mowa w ust. 2 pkt 2-4, przy czym wójt (burmistrz, prezydent miasta) niezwłocznie ogłasza o wszczęciu postępowania w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie podmiotowej urzędu.

Do postępowania w sprawie pozwolenia na budowę inwestycji w zakresie terminalu lub pozwolenia na rozbiórkę tej inwestycji przepisy art. 8 ust. 3 i 3a, ustawy *o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*, stosuje się odpowiednio, zatem w przypadku, gdy po doręczeniu niniejszego zawiadomienia nastąpi *zbycie własności lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości objętej wnioskiem o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę w zakresie terminalu lub przeniesienie wskutek innego zdarzenia prawnego własności lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości objętej wnioskiem o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę w zakresie terminalu* – nabywca i zbywca, są obowiązani do zgłoszenia właściwemu wojewodzie danych nowego właściciela lub użytkownika wieczystego.

Zgodnie z art. 12 ust. 1a ww. ustawy w przypadku nieuregulowanego stanu prawnego nieruchomości objętych wnioskiem o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę inwestycji w zakresie terminalu lub braku w katastrze nieruchomości danych pozwalających na ustalenie danych osobowych, w szczególności adresu zamieszkania, właściciela lub użytkownika wieczystego nieruchomości, zawiadomienie właściciela lub użytkownika wieczystego o wszczęciu postępowania o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę inwestycji w zakresie terminalu następuje w drodze obwieszczenia. Przez nieuregulowany stan prawny należy rozumieć także sytuację, kiedy dotychczasowy właściciel lub użytkownik wieczysty nieruchomości nie żyje, a spadkobiercy nie wykazali prawa do spadku.

Obwieszczenie podlega publikacji:
- na tablicach ogłoszeń Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, na stronie internetowej Urzędu Wojewódzkiego oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (art. 8 ust. 1 pkt 3 ustawy *o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*);
- na tablicy ogłoszeń, na stronie internetowej i w Biuletynach Informacji Publicznej:
  o Urzędu Gminy Jordanów;
  właściwej ze względu na lokalizację inwestycji w zakresie terminalu (art. 8 ust. 1 pkt 3 i 4 ww. ustawy);
- w prasie o zasięgu ogólnopolskim (art. 8 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy).

Kraj/34457096

or maybe...

Z uwagi Pesel (70⁺) szukam osoby, która mogłaby i chciała przejąć i kontynuować działalność stworzonego przeze mnie:

Cmentarza Małych Zwierząt w Rzędzianach - jedynego na wschód od Wisły.

A *„w pakiecie"* zaplecze i siedlisko z domem (A⁺⁺⁺) dla 2 osób i psa, przy S8, 4,5 ha gruntów inwestycyjnych na realizację dowolnych marzeń (SC/SU w planie ogólnym). Sprzedaż bezpośrednia ale via KOWR!

www.cmentarz-zwierzat.pl/sukcesja

Stały dochód, brak sasiadów i 100 minut do Warszawy - tylko po co - jest światłowód!

Kraj/34455511

Słupsk

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA

o I nieograniczonym przetargu ustnym na sprzedaż nieruchomości stanowiącej własność Miasta Słupska, położonej w Słupsku przy ulicy Bohaterów Westerplatte

Przedmiotem przetargu jest nieruchomość niezabudowana położona w obrębie nr 0016 miasta Słupska złożona z działek: nr 533 o powierzchni 1,3345 ha, nr 536 o powierzchni 2,3822 ha, nr 535 o powierzchni 0,0143 ha oraz nr 537 o powierzchni 0,0057 ha, dla których Sąd Rejonowy w Słupsku prowadzi księgę wieczystą nr SL1S/00068757/4.

Cena wywoławcza wynosi 4 000 000 zł,
wadium 400 000 zł

Do wylicytowanej ceny doliczony zostanie należny podatek Vat w stawce 23%.

Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego „Przy Obwodnicy" nieruchomości położne są na terenie o funkcji: tereny usług oraz obiektów produkcyjnych, składów i magazynów, tereny zieleni publicznej, tereny usług, tereny infrastruktury technicznej, elektroenergetyka, tereny infrastruktury technicznej - kanalizacja. Zasady, parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy oraz informacje dotyczące zagospodarowania przedmiotowego terenu zapisane zostały w kartach terenu 2.2.U/P, 3.5.ZP/U, 5.3.E.,6.1.K. ww. planu zagospodarowania.

Przetarg odbędzie się **w dniu 18.12.2026 r. o godz. 10°°**
w sali nr 212 Urzędu Miejskiego w Słupsku, Plac Zwycięstwa 3 (IIp.).

Warunkiem przystąpienia do przetargu jest wpłacenie **wadium do dnia 14.12.2026 r.** na konto: Miasto Słupsk, mBank S.A. Nr 08 1140 1153 0000 2175 4200 1011.

Pełna treść ogłoszenia została wywieszona na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Słupsku oraz na stronie internetowej http://bip.um.slupsk.pl/przetargi/ (mapa i plan zagospodarowania).

Szczegółowe informacje dotyczące przetargu można uzyskać w pokoju 224 tut. Urzędu lub telefonicznie 59 84 88 410.

Prezydent Miasta Słupska zastrzega sobie prawo do odwołania przetargu z uzasadnionej przyczyny w trybie właściwym dla ogłoszenia.

Kraj/34457012

Sopot

Prezydent Miasta Sopotu
ul. Kościuszki 25/27
81-704 Sopot

PREZYDENT MIASTA SOPOTU
81-704 Sopot, ul. Tadeusza Kościuszki 25/27
ogłasza II przetarg ustny nieograniczony na
zbycie nieruchomości

Forma zbycia	sprzedaż
Przeznaczenie	**lokal niemieszkalny nr 8**
Lokalizacja	**Sopot, ul. Armii Krajowej 74** Poziom piwnic – suterena
Powierzchnia użytkowa lokalu, Udział w częściach wspólnych	58,00 m², 88/1000 części
Dodatkowe informacje	I przetarg odbył się 16 lipca 2026 roku i zakończył wynikiem negatywnym. Lokal wymaga generalnego remontu
Cena wywoławcza (lokalu wraz z udziałem w prawie własności gruntu)	**415.000,00 zł** **(czterysta piętnaście tysięcy złotych)**
Wysokość wadium	80.000,00 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych)
Termin wpłaty wadium	najpóźniej do dnia 16 listopada 2026 r
Termin i miejsce przetargu	**19 listopada 2026 r., godz. 10.00** **sala nr 132, II piętro, ul. Rzemieślnicza 17-19, 81 – 855 Sopot**
Lokal można oglądać (po uprzednim telefonicznym uzgodnieniu terminu)	Administracja Gestia Zarządzanie Nieruchomościami s.c., 81-874 Sopot, ul. Reja 13/15, tel. 58 551 10 85

Wadium w wysokości 80.000,00 zł należy wpłacić na konto nr 38 1020 1811 0000 0202 0373 5842 prowadzone przez prowadzone przez Bank PKO BP.
Mając na uwadze art. 3 ust. 4 pkt. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 roku o charakterystyce energetycznej budynków (t.j. Dz.U z 2024r, poz. 101) Gmina Miasta Sopotu nie posiada świadectwa charakterystyki energetycznej dla lokalu niemieszkalnego nr 8 w budynku przy ul. Armii Krajowej 74 w Sopocie, gdyż przedmiotowy budynek wpisany jest m.in. w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Sopotu.
Przetarg przeprowadza się na podstawie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2026r. poz. 399 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 września 2004 r. w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania przetargów oraz rokowań na zbycie nieruchomości (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 2213 ze zm.).
Pełne ogłoszenie o przetargu znaleźć można na stronie internetowej miasta Sopotu **www.sopot.pl** oraz na tablicy ogłoszeń i w Wydziale Skarbu.
Szczegółowych informacji udziela Wydział Skarbu Urzędu Miasta Sopotu, pokój nr 241 na II piętrze budynku przy ul. Rzemieślniczej 17-19 w Sopocie, tel. (58) 52 13 829.
Prezydent Miasta Sopotu może odwołać przetarg z ważnych powodów, niezwłocznie podając informację o tym do publicznej wiadomości.

Kraj/34456908

eprasa.pl b79a8729a1

GAZETA wyborcza
DLA FIRM, URZĘDÓW I INSTYTUCJI

Przetargi,
licytacje,
zamówienia
publiczne

Ogłoszenia
sądowe
i rekrutacyjne

Nekrologi,
kondolencje,
wspomnienia

KONTAKT:

kontakt_komunikaty@wyborcza.pl,
tel. 507 094 232
nekrologi@wyborcza.pl,
tel. 22 555 55 55

Komunikaty.pl

nekrologi.wyborcza.pl

Sygn. akt I Ns 815/26 (poprzednio I Ns 588/25)

Ogłoszenie

Przed Sądem Rejonowym w Chrzanowie w sprawie objętej sygnaturą akt I Ns 588/25 z wniosku Andrzeja Niemczyka, Izabelli Oczkowskiej, Krzysztofa Niemczyka i Zofii Pająk toczy się postępowanie o stwierdzenie zasiedzenia własności nieruchomości stanowiącej część działek nr 1761/2 oraz 1761/3 położonych w Luszowicach, gmina Chrzanów, objętych Lwh 186 gm. kat. Luszowice oraz działki nr 1757 położonej w Luszowicach, gmina Chrzanów, objętej Lwh 1151 gm. kat. Luszowice. Sąd wzywa wszystkich właścicieli, współwłaścicieli nieruchomości, ich następców prawnych, lub inne osoby które mają tytuł prawny do wyżej opisanych nieruchomości, aby w terminie trzech miesięcy od dnia ukazania się niniejszego ogłoszenia zgłosili się do tut. Sądu i wykazali swe prawa, bowiem w przeciwnym wypadku Sąd stwierdzi zasiedzenie, jeżeli zostanie to przez wnioskodawcę udowodnione.

Kraj/34457149

Sąd Rejonowym w Grajewie I Wydział Cywilny na podstawie art. 609 § 2 k.p.c. wzywa do udziału w sprawie z wniosku Heleny Chwalińskiej o **zasiedzenie prawa własności nieruchomości niezabudowanej** oznaczonej numerami geodezyjnymi: 1052 o powierzchni 0,0137 ha, 1053 o powierzchni 0,0040 ha, 1054 o powierzchni 0,0024 ha, 1055 o powierzchni 0,0026 ha, 1056 o powierzchni 0,0051 ha, **położonej w obrębie 0001 Rajgród, jednostka ewidencyjna 200404_4 Rajgród - Miasto, powiat grajewski, województwo podlaskie**, dla której to nieruchomości nie jest prowadzona księga wieczysta - spadkobierców Haliny Truszkowskiej, córki Józefa i Heleny, Stanisława Osewskiego s. Andrzeja i Heleny, Bolesława Mońko s. Jakuba w terminie 3 miesięcy od dnia ukazania się ogłoszenia.

Kraj/34457202

GGiR.6840.17.1.2026

INFORMACJA

WÓJT GMINY OSIELSKO

ogłasza ustny przetarg nieograniczony na sprzedaż nieruchomości stanowiących własność Gminy Osielsko

Na podstawie art. 38 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (tj. Dz. U. z 2026r. poz. 399 ze zm.), § 3, § 6 i § 13 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 września 2004r. w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania przetargów oraz rokowań na zbycie nieruchomości (tj. Dz. U. z 2021r. poz. 2213) Wójt Gminy Osielsko ogłasza ustny przetarg nieograniczony na sprzedaż niezabudowanych nieruchomości gruntowych.

Lp.	LOKALIZACJA	Nr księgi wieczystej	Nr działki	Pow. w m²	Cena wywoławcza w zł	Wadium w zł
1.	**OSIELSKO,** ul. Marsowa	BY1B/00062959/6	17/47	1045	526 071,00	52 610,00
2.	**OSIELSKO,** ul. Marsowa	BY1B/00062959/6	17/48	1203	537 633,00	53 760,00

Termin i miejsce przetargów: 17 grudnia 2026r. godz. 09:00

Urząd Gminy Osielsko ul. Jana Pawła II 28, Osielsko – sala obrad Rady Gminy

Wadium: wpłaty do dnia 11 grudnia 2026r.

UWAGA – Licytacja nieruchomości odbędzie się w kolejności podanej w ogłoszeniu

Pełna treść ogłoszeń została zamieszczona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Osielsko (http://bip.osielsko.pl/) oraz na stronie internetowej www.osielsko.pl

Przetargi mogą być odwołane z ważnych powodów, o czym organizator przetargu powiadomi poprzez zamieszczenie informacji w prasie i na stronie internetowej Urzędu Gminy: www.bip.osielsko.pl.

Dodatkowych informacji udziela

Urząd Gminy Osielsko, Referat Gospodarki Gruntami i Rolnictwa, tel. (52) 324 18 32

Kraj/34457147

Słówko • Literówka
Quizy • Sudoku
Krzyżówki

Szukaj w APLIKACJI WYBORCZEJ

Zeskanuj QR kod
i pobierz aplikację

KSSE
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna

Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna Spółka Akcyjna w Katowicach

40-026 Katowice, ul. Wojewódzka 42,
tel. +48 32 2510736

informuje:

W dniu 16.10.2026 r. na stronie Katowickiej SSE S.A.: www.ksse.pl ukazało się ogłoszenie o organizacji przetargu mającego na celu wyłonienie nabywcy następującej nieruchomości:

Nieruchomość gruntowa o powierzchni 0,5000 ha (5 000 m²) położona w Gminie Leśnica, obręb Krasowa, stanowiąca własność Gminy Leśnica i obejmująca działkę o numerze 212/6.

Szczegółowe warunki przetargu określone są w ogłoszeniu zamieszczonym na stronie:
www.ksse.pl

Kraj/34457148

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA PREZYDENTA MIASTA ŁODZI

o ustnych przetargach nieograniczonych (licytacjach) na sprzedaż nieruchomości stanowiących własność Miasta Łodzi położonych w Łodzi przy:

- **ul. Chocianowickiej bez numeru, oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków jako działka nr 136/9 w obrębie G-36, o powierzchni 21 274 m², dla której prowadzona jest księga wieczysta nr: LD1M/00372897/6.**

  Cena wywoławcza nieruchomości wynosi **5 400 000 zł (słownie: pięć milionów czterysta tysięcy złotych) brutto** w tym podatek VAT według obowiązującej stawki 23%.
  Wadium wynosi **540 000 zł (słownie: pięćset czterdzieści tysięcy złotych).**

- **ul. Chocianowickiej bez numeru, oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków jako działka nr 132/8 w obrębie G-36, o powierzchni 23 209 m², dla której prowadzona jest księga wieczysta nr: LD1M/00052252/4.**

  Cena wywoławcza nieruchomości wynosi **5 800 000 zł (słownie: pięć milionów osiemset tysięcy złotych) brutto** w tym podatek VAT według obowiązującej stawki 23%.
  Wadium wynosi **580 000 zł (słownie: pięćset osiemdziesiąt tysięcy złotych).**

- **Al. marsz. Józefa Piłsudskiego 82, oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków jako działka nr 29/12 w obrębie W-23, o powierzchni 2101 m². dla której prowadzona jest księga wieczysta nr LD1M/00395108/6.**

  Cena wywoławcza nieruchomości **wynosi 2 000 000 zł (słownie: dwa miliony złotych) brutto.** Sprzedaż nieruchomości zwolniona jest z podatku VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2026 r. poz. 1263 i 1270).
  Wadium wynosi **200 000 zł (słownie: dwieście tysięcy złotych).**

Przetargi odbędą się w dniu 18 grudnia 2026 r. o godz. 10.00 w siedzibie Urzędu Miasta Łodzi, Łódź, ul. Piotrkowska 104 – sala nr 107 B.

OGŁOSZENIE PREZYDENTA MIASTA ŁODZI O PRZETARGACH zawierające szczegółowe informacje dotyczące przetargów wywieszone jest na tablicy ogłoszeń w siedzibie Wydziału Zbywania i Nabywania Nieruchomości w Departamencie Gospodarowania Majątkiem UMŁ, w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 104 (IV p.).

Ogłoszenie publikowane jest również w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem: https://bip.uml.lodz.pl/urzad-miasta/przetargi/sprzedaz-nieruchomosci/ oraz na stronie internetowej pod adresami: https://uml.lodz.pl/dla-biznesu/nieruchomosci-na-sprzedaz/sprzedaz-nieruchomosci/, https://nieruchomosci.uml.lodz.pl. Szczegółowe informacje dotyczące przetargów dostępne są również w siedzibie Wydziału Zbywania i Nabywania Nieruchomości w Departamencie Gospodarowania Majątkiem, w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 104, (IV p., pok. 457a lub 457) oraz pod numerami telefonów: (42) 638-43-31, 638-54-73. 638-44-14.

Kraj/34457017

eprasa.pl b79a8729a1

Mieli podbijać świat. Przez konflikt stracili miliardy

Arabia Saudyjska przestaje być bankomatem dla sportowców. Odwet Iranu za ataki USA i Izraela miał katastrofalne skutki dla naftowego biznesu tego królestwa. Saudyjczycy tną lub ograniczają kolejne sportowe projekty. Ucierpi nawet piłkarski mundial.

Michał Kiedrowski

• **Cristiano Ronaldo świętuje strzelenie gola podczas meczu ligi saudyjskiej Al Nassr Riyadh – Al Diriyah (3:0), 9 października 2026 r.**
FOT. REUTERS / HAMAD I MOHAMMED

Jak na razie najbrutalniej zostali potraktowani golfiści. Ogłoszony pięć lat temu nowy lukratywny cykl zawodów LIV Golf, najpierw wiosną został pozbawiony wsparcia przez saudyjski Public Investement Fund (PIF), a pod koniec lata ogłosił swoją upadłość. Wśród poszkodowanych golfistów znalazł się też Polak Adrian Meronk. Na upublicznionej przez media liście największych wierzycieli LIV Golf nasz rodak znalazł się na piątym miejscu. Przed nim są Jon Rahm (7,47 mln dolarów roszczeń wobec LIV Golf), Bryson DeChambeau (5,77 mln), Dustin Johnson (5,49 mln) i Cameron Smith (4,84 mln). Meronk wciąż czeka na swoje 4,44 mln.

Golfiści poszli pod nóż

Teoretycznie organizacja LIV Golf chce jakoś przetrwać z nowym inwestorem, ale z każdym tygodniem szanse są na to coraz mniejsze. Zwłaszcza, że najpotężniejsze golfowe toury, czyli PGA i DP World Tour, nie pozostawiają zawodnikom żadnych złudzeń: nikt, kto zostanie w LIV Tour, nie będzie miał prawa u nich grać – nawet gościnnie – w 2027 roku. – Zawodnicy muszą podjąć decyzję – mówi Guy Kinnings, szef DP World Tour (dawnej European Tour). – Jak powtarzaliśmy od wielu lat: mamy zasady i regulaminy, które chronią naszą trasę i których wszyscy członkowie muszą przestrzegać. Zawodnicy, którzy nie chcą przestrzegać naszych zasad i regulaminów, nie powinni starać się o dołączenie do naszego touru.

Najważniejszy na świecie cykl golfowych zawodów PGA Tour ogłosił natomiast, że nawet ci, którzy porzucą LIV Golf, będą musieli odcierpieć jeszcze rok banicji zanim wrócą do tej organizacji.

Tak kończy się saudyjski pomysł na nową jakość w sporcie. To miał być golf ery TikToka – krótsze turnieje, bardziej skondensowana rozgrywka. Gigantyczne pieniądze, jakie organizatorzy oferowali za sam akces dla LIV Golf, ściągnęły do nowego touru kilka wielkich nazwisk. I jeśli w 1999 roku watykański dziennik „L'Osservatore Romano" nazwał transfer Christiana Vieriego do Interu Mediolan za 90 miliardów lirów (ok. 50 mln dolarów) „obrazą dla ubogich", to w przypadku golfistów zabrakłoby mu słownika. Za sam podpis na kontrakcie Jon Rahm otrzymał 300 mln dolarów, Phil Mickelson – 200 mln, Brooks Koepka – 130 mln, Dustin Johnson – 125 mln, a Bryson DeChambeau – 125 mln. W sumie Saudyjczycy – zanim wycofali się z interesu – utopili w tym pomyśle 5 miliardów dolarów i nie dostali nic w zamian. Kibice golfa okazali się tradycjonalistami i nowinki nie przypadły im do gustu. Nie zapomnieli również, kto stoi za LIV Golf i jakie wartości wyznaje. Nawet operacja tzw. sportswashingu w tym przypadku okazała się całkowicie nieudana.

Nie będzie zimowych igrzysk

Klapą zakończył się też projekt organizacji zimowych Igrzysk Azjatyckich w planowanym kurorcie narciarskim Trojena w 2029 roku. Położony w górach ośrodek był częścią projektu NEOM, który miał połączyć w sobie nowoczesne miasto, centrum przemysłowe, kompleks wypoczynkowy i lotnisko. Koszty wszystkiego miały sięgać nawet 8,8 biliona dolarów. Jednak już w 2025 roku okazało się, że na gigantyczny projekt nie będzie pieniędzy. Wszystkie inwestycje zostały poważnie okrojone. A zamiast Trojeny, zimowe Igrzyska Azjatyckie zorganizują Ałmaty.

W NEOM miał również powstać futurystyczny stadion na piłkarski mundial 2034. Ten projekt również został skasowany. Turniej za osiem lat zostanie rozegrany na czternastu stadionach, zamiast na planowanych piętnastu.

Kurczące się przychody Saudyjczyków z eksportu ropy najpierw spowodowane obniżką cen, a potem blokadą cieśniny Ormuz, znalazły wyraz w ogłoszonej wiosną 2026 roku nowej strategii PIF. Kładzie ona nacisk na rentowność, efektywność i pozyskiwanie kapitału prywatnego. Jednym słowem – koniec z rozbuchanymi inwestycjami, które miały budować prestiż monarchii absolutnej znad Morza Czerwonego. Na razie bezpieczne są przede wszystkim te imprezy, których gospodarzem będzie Arabia Saudyjska. Inwestycje w gale bokserskie, MMA czy wrestlingu będą kontynuowane.

Liga z finansowymi ograniczeniami

Zmianę strategii widać już nawet w najbardziej udanym sportowym projekcie Saudyjczyków: piłkarskiej lidze. Co prawda kwoty, które saudyjskie kluby wydają na piłkarzy, wciąż są ogromne, ale już dużo niższe niż w poprzednich latach. W tym sezonie transferowy bilans netto Saudi Pro League jest o pół miliarda dolarów niższy niż trzy lata temu i prawie 200 mln niższy niż rok temu. W dodatku władze ligi wprowadziły latem nowe zasady finansowe ograniczające wydatki na pierwszą drużynę do 75 proc. przychodów klubów. A to oznacza kolejne dokręcanie kurka z kasą.

Zmianą strategii jest też częściowa prywatyzacja Al-Hilal. PIF sprzedał 70-procentowy pakiet klubu spółce Kingdom Holding Company, kontrolowanej przez księcia Al-waleeda bin Talala. Wartość transakcji była szacowana na około 373 mln dolarów. Latem Al-Hilal wydał na transfery międzynarodowe najwięcej z całej ligi. Odpowiadał za ponad 40 procent wszystkich wydatków wszystkich saudyjskich klubów.

Nowa strategia Arabii Saudyjskiej dotknęła także kulturę. Doroczna gala Joy Awards, która miała być konkurencją dla Oscarów i Grammy, została odwołana. ●

Na razie najbrutalniej zostali potraktowani golfiści. Wśród poszkodowanych znalazł się też Polak Adrian Meronk

SPORT.PL

- **Analizy wczorajszych meczów Lecha i Jagiellonii w Lidze Europy**
- **Zapowiedzi kolejnej kolejki piłkarskiej ekstraklasy**
- **Relacje z turnieju tenisistek w Wuhan**

Wiadomości, wyniki, historie sportowe znajdziesz na **Sport.pl**

Zapraszamy na Sport.pl+. Subskrypcja za 1 zł miesięcznie przez pół roku. Płatność 6 zł z góry za 6 miesięcy, potem 9,90 zł co cztery tygodnie.

34456437

wyborcza

REDAKCJA
ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa
E-mail: redakcja@wyborcza.pl
Listy do redakcji: listy@wyborcza.pl
Redakcja nie zwraca tekstów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania i skracania. Wnioski i pytania w sprawie ochrony danych osobowych: iod@wyborcza.pl

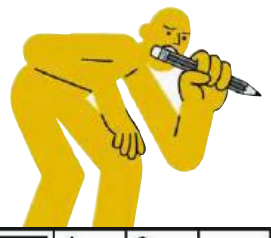
REDAKTOR NACZELNY: Adam Michnik
PIERWSZY ZASTĘPCA, REDAKTOR NACZELNY WYBORCZA.PL: Roman Imielski
ZASTĘPCY: Agata Żelazowska, Bartosz T. Wieliński
PROJEKT GRAFICZNY: Jacek Utko
KOLPORTAŻ: Michał Szałański
Problemy z dostępnością „Wyborczej" lub z właściwą mutacją lokalną: kolportaz@wyborcza.pl
Prenumerata cyfrowa: prenumerata.wyborcza.pl; pomoc@wyborcza.pl, 22 555 54 55, 519 255 455

Inne formy prenumeraty: wyborcza.pl/prenumerataGW
Gazeta Wyborcza w serwisach społecznościowych: facebook.com/wyborcza, bsky.app/profile/wyborcza.pl, instagram.com/gazeta_wyborcza
LICENCJE NA TREŚCI: licencje@wyborcza.pl

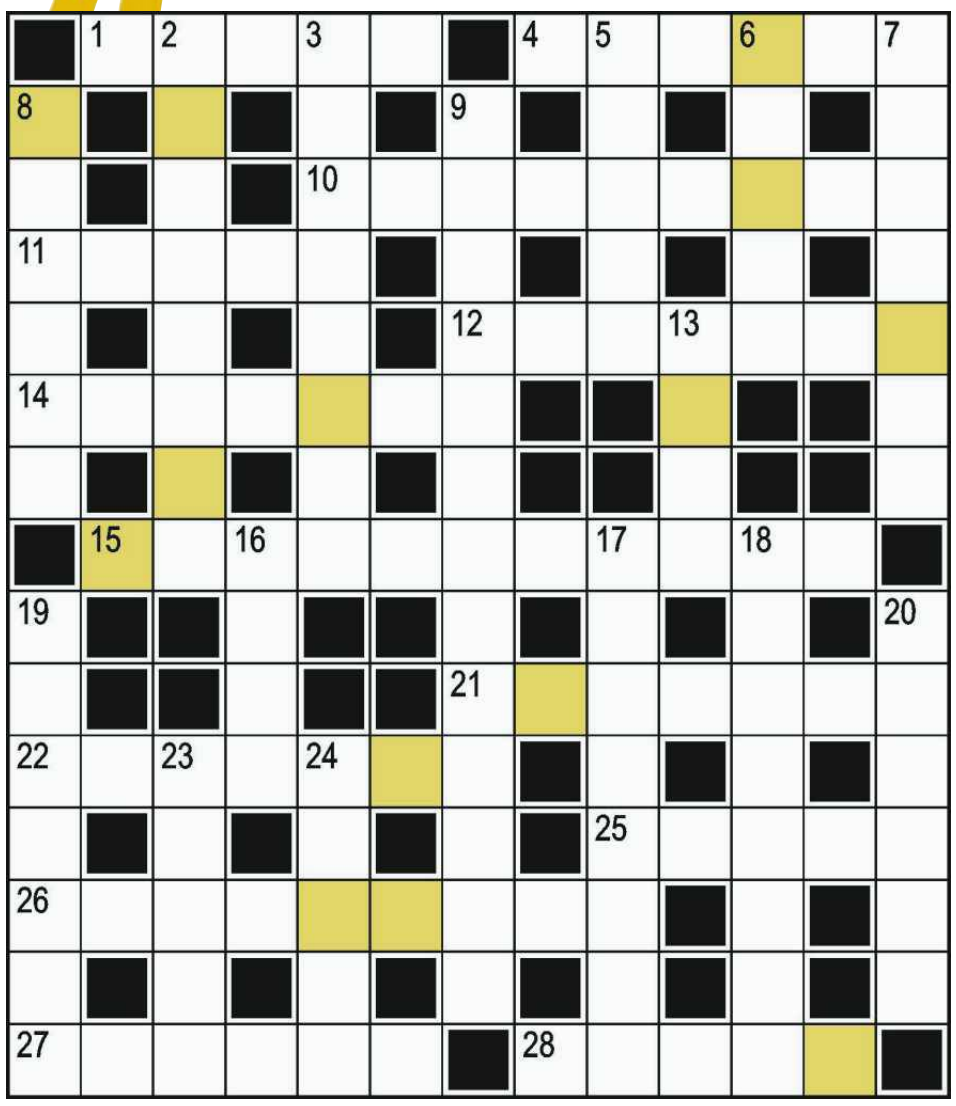
WYDAWCA
Wyborcza sp. z o.o., ul. Czerska 8/10
00-732 Warszawa; NIP: 521-403-30-11
PREZESKA ZARZĄDU: Aleksandra Sobczak
REKLAMA
Dyrektor sprzedaży: Bartosz Wysocki
Biuro reklam i ogłoszeń:
ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa
reklama@wyborcza.pl; 22 555 55 55, faks: 22 555 54 44
DRUK: Polska Press
ISSN 0860-908X

Rozpowszechnianie redakcyjnych materiałów publicystycznych bez zgody wydawcy jest zabronione.

eprasa.pl b79a8729a1

krzyżówka

Hasło:

Litery w kolorowych polach, czytane rzędami, utworzą rozwiązanie.

Poziomo:

1) czarnoziem albo less
4) film z Charlie Chaplinem (jak kajtek)
10) pomagają profesorom
11) „Obowiązek obowiązkiem jest, piosenka musi posiadać ...” (w piosence grupy Hey)
12) kojarzy się z cytatem „wstrząśnięte, nie mieszane”
14) Sophie, francuska aktorka („Braveheart”)
15) po raz pierwszy zagrała w sztuce
21) ze stolicą w Montevideo
22) cykl filmów Krzysztofa Kieślowskiego
25) inne dla skejterów, inne dla fejsbukowiczów
26) kolarstwo torowe – welodrom, short-track – ?
27) kalkulacyjny lub maturalny
28) „Kocham cię, ...”, śpiewa Edyta Geppert

Pionowo:

2) uprawiają hokej na trawie
3) Chłopcy z Liverpoolu
5) doskonały mówca
6) rodaczki pisarki Karen Blixen
7) lek, którego szukał Staś, by pomóc chorej Nel
8) gruzińskie miasto nad Morzem Czarnym
9) ostatni król Polski z dynastii Jagiellonów
13) kilkupiętrowy, upieczony na wesele
16) pływający znak na kąpielisku
17) obojętne elektrycznie cząstki w jądrach atomowych
18) Wacław, zagrał Kazimierza Pawlaka w „Samych swoich”
19) Heidi Klum lub Kate Moss
20) „... Mateusz”, serial z Arturem Żmijewskim
23) marka sprzętu fotograficznego
24) nazwisko autora „Opowieści z Narnii”

Rozwiązanie „krzyżówki” nr 140 z 15.10:
Poziomo: 1) obawa **4)** udźwig **10)** dwa światy **11)** Gabor **12)** mazurki **14)** żarówka **15)** Mała syrenka **21)** ciżemka **22)** Juliusz **25)** igloo **26)** Milwaukee **27)** Kmicic **28)** Jamno
Pionowo: 2) barbórka **3)** wędrówka **5)** dowóz **6)** wiatr **7)** Gryfice **8)** bagaże **9)** dalmatyńczyki **13)** Uran **16)** łęgi **17)** Elżbieta **18)** kameleon **19)** sejsmik **20)** całość **23)** lulki **24)** ułani
Hasło: Baśniowa noc.

sudoku

		1		5				
8			7	1	9		5	
5	9		6		2	4		1
1	3	8	2		5	9	6	
		4		9	6	2		
	2	9			8		4	
2		3		6	1	8		
9		5		8		6	7	2
	8				7	5		3

9	8		7		2	6	3	
	2		5					
		4			3	9		
			3			4		
	4		2			5		
6		7				2		
2		5		8	6		1	
4	3						6	

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY Kraj/34427030

Czekamy na Twoje uwagi i pomysły

ROZRYWKA @WYBORCZA.PL

zakreślanka

Zakreślaj słowa z listy na planszy. Mogą być ukryte w wierszach, kolumnach lub prowadzić wężykiem. Niewykorzystane litery czytane rzędami utworzą hasło

I	K	K	Ę	A	Ś	D
N	F	R	P	A	L	A
L	E	S	E	W	O	A
K	I	D	Y	N	U	I
A	I	N	B	O	D	N
A	Z	J	D	R	Y	E
K	B	R	G	O	T	I
R	Y	A	S	N	R	S
A	K	M	T	E	Z	Ę

stenogram
rybka
drobniaki
nudy
trzęsienia
weselnik
kępa
ślad

Hasło z 15.10: antidotum

skojarzenia

Mona Liza	Pelikan	Lampo	Beagle
Aurora	Wawel	Montmartre	Kapitol
Santa Maria	Mayflower	Notting Hill	Szarik
Puc i Bursztyn	Akropol	Ferdynand	Erin

Znajdź powiązania między hasłami i połącz je w cztery grupy po cztery hasła, by każdą grupę łączyło jedno wspólne skojarzenie.

Rozwiązanie z 15.10:
Sami ważni: Szyszka, Gruba ryba, Fisza, Prominent.
Gry w karty: Wojna, Dureń, Preferans, Oczko. **Łabędzi, łabędzia, łabędzie:** Jezioro, Puch, Śpiew, Szyja.
Po zmianie litery do nabycia w piekarni: Budka, Chatka, Bagienka, Robal

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY Kraj/34426992

Słówko
Wybierz słowo, sprawdzaj litery i kombinuj, aż skończą Ci się próby

Literówka
Kilka liter i jedno zadanie: ułożyć jak najwięcej słów

Jeszcze więcej rozrywki w Aplikacji Wyborczej
Szukaj w aplikacji

Zakreślanka

Skojarzenia

1 RP

eprasa.pl b79a8729a1

wyborcza

KATOWICE
TYGODNIK

Piątek, 16 października 2026 | Redaktorka prowadząca **Beata Widłok-Żurek** katowice.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: katowice@wyborcza.pl

Absurd w szpitalu w Sosnowcu

Eksponaty za 7 milionów złotych

Narodowy Fundusz Zdrowia nie podpisał kontraktu ze Szpitalem Miejskim w Sosnowcu na wykonywanie kolonoskopii. Wcześniej pozytywnie zaopiniował zakup drogiego sprzętu do nowoczesnej pracowni.

• **Szpital Miejski w Sosnowcu nową pracownię endoskopii i kolonoskopii ma od września** FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Anna Malinowska

W Szpitalu Miejskim w Sosnowcu uroczyście otwarto we wrześniu nową pracownię endoskopii i kolonoskopii.

Przypominano przy okazji, że rak jelita grubego przez długi czas może rozwijać się bez wyraźnych objawów. Dlatego tak duże znaczenie ma diagnostyka, która pozwala wykryć zmiany na wczesnym etapie. Kolonoskopia umożliwia obejrzenie wnętrza jelita, pobranie materiału do badania, a w określonych przypadkach także usunięcie polipów, zanim rozwinie się z nich nowotwór.

– Zależy nam, by Sosnowiecki Szpital Miejski miał warunki do rozwijania diagnostyki i leczenia onkologicznego. Pokazujemy konkretne efekty zakończonej właśnie inwestycji: nowoczesną aparaturę medyczną oraz przestrzenie stworzone z myślą o pacjentach. Dzięki nim mieszkańcy będą mogli korzystać z szerszego zakresu specjalistycznej opieki w swoim mieście, blisko domu – mówi w trakcie otwarcia Arkadiusz Chęciński, prezydent Sosnowca.

Brakowało pieniędzy

Pracownia dysponuje dwiema salami badań – gastroskopii i kolonoskopii – oraz wspólną myjnią endoskopów. Powstały także poczekalnia z rejestracją i pomieszczenie wybudzeń. Zakupione wyposażenie obejmuje m.in. wideogastroskopy, wideokolonoskopy, aparaturę do badań EUS/ERCP oraz systemy obrazowania HD/4K i obrazowania wąskopasmowego. Rozdzielenie strefy czystej i brudnej oraz wyposażenie myjni wspierają bezpieczne przygotowanie sprzętu do kolejnych badań. Pracownia została dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

O sprawie zakupu nowoczesnego kolonoskopu do sosnowieckiej lecznicy zrobiło się głośno już kilka lat temu. Na jednej z komisji zdrowia w 2024 roku poruszyła go Ewa Szota, radna z KO. – Badanie kolonoskopem niejednokrotnie ratuje ludzkie życie. Sprzęt w szpitalu jest stary, czasem wręcz bezużyteczny. Tymczasem usłyszeliśmy, że szpital chce kupić „sprzęt przejściowy" do czasu budowy nowego bloku. Jego koszt wynosi 150 tysięcy złotych. Tymczasem nowy, profesjonalny sprzęt do takich badań kosztuje 2 mln złotych. Po co kupować coś, co jest nazywane „przejściowym" o cenie niewspółmiernej do tego, co gwarantuje dobrą jakość – pytała Ewa Szota.

Nowa pracownia

Przedstawiciele szpitala wyjaśniali, że ówczesny sprzęt do kolonoskopii był serwisowany, przechodził obowiązkowe przeglądy i funkcjonował poprawnie, choć jak przyznawali, dochodziło do awarii. Jednocześnie szpital nie dysponował odpowiednią kwotą na zakup nowego sprzętu.

Szota tymczasem wyjaśniała, jak ważna jest jego jakość, bo kolonoskopia daje szansę na całkowite wyleczenie zmian nowotworowych na wczesnym etapie choroby. – Warto dodać, że w sosnowieckim szpitalu jest zatrudniony ceniony w środowisku medycznym diagnosta w zakresie badań kolonoskopii. Jednak nawet najlepszy specjalista nie jest w stanie precyzyjnie zdiagnozować pacjenta bez właściwych narzędzi pracy – akcentowała radna, która wysyłała do władz miasta interpelacje w sprawie sprzętu.

Nowy sprzęt po 5-6 latach będzie już przestarzały. Na rynku brakuje komponentów, które umożliwiają jego naprawę. Teraz zamiast służyć pacjentom, po prostu sobie stoi

Pusty slogan

W końcu udało się pozyskać pieniądze z Krajowego Programu Odbudowy. Za ponad 7 milionów złotych w szpitalu stworzono nowoczesną pracownię. – Wcześniej nasz wniosek pozytywnie zaopiniował Narodowy Fundusz Zdrowia uważając zakup za zasadny – przypomina Aneta Kawka, prezes sosnowieckiego szpitala.

Mimo że pracownia jest gotowa, to mogą z niej korzystać jedynie nieliczni pacjenci. – Jeśli ktoś jest hospitalizowany w naszej placówce i lekarz uzna, że badania w zakresie gastroskopii i kolonoskopii są konieczne, to pacjent korzysta z nowej pracowni. Ale tylko pacjent szpitala. Nie może zjawić się w niej pacjent ze skierowaniem na przeprowadzenie takich badań. Nie możemy ich wykonywać w ramach profilaktyki. To oburza osoby, które liczą na takie badanie, bo jak słusznie zauważają, mówienie o profilaktyce pozostaje jedynie pustym sloganem – zauważa Kawka.

Jak dodaje, gotowy do pracy sprzęt jest więc wykorzystywany jedynie w małym promilu, podczas gdy mógłby pracować pełną parą. – Niestety NFZ nie podpisał z nami kontraktu. Absurd tej sytuacji polega na tym, że wcześniej uznał, że trzeba wydać pieniądze i sprzęt kupić. Warto dodać, że po 5-6 latach ten sprzęt będzie już przestarzały. Niestety tak się dzieje z każdym medycznym sprzętem. Na rynku brakuje komponentów, które umożliwiają jego naprawę. Teraz zamiast służyć pacjentom, po prostu sobie stoi – martwi się Kawka.

„Szpital to nie galeria sztuki"

Katarzyna Adamek, dyrektorka śląskiego oddziału NFZ w piśmie wyjaśniającym sytuację, informuje, że w planie finansowym na obecny rok nie przewidziano pieniędzy na ogłoszenie uzupełniającego postępowania konkursowego na świadczenia w rodzaju ambulatoryjna opieka specjalistyczna – ambulatoryjne świadczenia diagnostyczne kosztochłonne w zakresie badania endoskopowe przewodu pokarmowego – gastroskopia i kolonoskopia.

„Wyjaśniam, że wartość zobowiązań, które Narodowy Fundusz Zdrowia zaciąga w danym roku na finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej, uwarunkowana jest poziomem środków zapisanych na ten cel w planie finansowym Funduszu" – informuje dyrektor Adamek.

Radna Ewa Szota przyznaje, że w takiej sytuacji trudno czuć satysfakcję ze stworzenia nowoczesnej pracowni. – To tak, jakby kupić nowy wóz strażacki, postawić przed remizą, uroczyście pokazać i nie pozwolić strażakom jeździć nim na akcje! Dziś w szpitalu mamy taką sytuację, że za 7 milionów złotych kupiono eksponaty, które możemy sobie pooglądać. Ale szpital to nie galeria sztuki! – denerwuje się radna i zapowiada, że nie zamierza złożyć broni w sprawie dostępu do badań w sosnowieckiej pracowni.

– Przygotuję projekt apelu kierowanego do NFZ i rządu, w którym opiszę absurd tej sytuacji. To kolejny przykład pokazujący, że obecny system ochrony zdrowia w naszym kraju musi runąć. To już nie czas na jego pudrowanie – konkluduje Ewa Szota. ●

eprasa.pl b79a8729a1

Rybnik pionierem edukacji regionalnej

Tak uczą dzieci śląskiej godki

W Rybniku do szkół trafiła właśnie nowa książka do edukacji regionalnej „Rajza z Majką”.

Adrian Karpeta

Edukacja regionalna to obowiązkowy przedmiot w czwartych klasach rybnickich szkół podstawowych już od 1 września 2016 roku. To tylko jedna godzina tygodniowo, ale dziecia ją uwielbiają. Poznają śląskie słowa, zwyczaje, kuchnię, obrzędy, tradycje. Niektóre znają doskonale z rodzinnych domów – tak jest np. w szkole w Kłokocinie, gdzie godo się nawet w sekretariacie. Inne spotykają dopiero w szkole.

– Bywa i tak, że w rodzinnym domu się nie godo, a kiedy dziecko przychodzi do szkoły, zaczyna rozmawiać po śląsku z rówieśnikami – mówi regionalistka Maria Stachowicz-Polak, współautorka (razem z Mariolą Reclik i Małgorzatą Małek) książki „Rajza z Majką”, z której czwartoklasiści poznawać będą swoje miasto i Górny Śląsk.

• **Maria Stachowicz-Polak, współautorka książki „Rajza z Majką”** FOT. DOMINIK GAJDA / AGENCJA WYBORCZA.PL

TU SIEDZĄ NAJSZWARNIEJSZE FRELKI

Dziesięć lat temu w Rybniku nie było podręczników śląskiego, przekłady klasyki literatury dziecięcej w śląskich tłumaczeniach dopiero raczkowały. Nauczyciele zastanawiali się, jak zachęcić dzieci do poznawania śląskiego. Wiedzieli, że jeśli będą próbować uczyć na siłę, to nic z tego nie będzie.

– Obawialiśmy się i nadal trochę obawiamy stwierdzeń typu: „Angielskiego się uczę, bo polecę w świat, ale śląski po co?” – przyznaje Maria Stachowicz-Polak.

Więc wymyślała. Na przykład deseczki ze śląskimi zdaniami, zwrotami czy nazwami kwiatów. I to zażarło, bo każda dziewczynka chciała usiąść przy deseczce z napisem „Tu siedzą najszwarniejsze frelki we wsi”.

A podręcznikowe szlaki przecierała w Rybniku książeczka „Kluska Wandruska” Kazimiery Drewniok, znanej śląskiej twórczyni. Pyzato dziołuszka, niezwykle ciekawa wszystkiego, co ją otacza, chętnie słuchała historii opowiadanych przez dziadków i rodziców. Uwielbiała wędrować i spotykać ludzi, odkrywać miejsca i krajobrazy.

MAJKA RAJZUJE PO ŚLĄSKU

Teraz jej rolę przejmuje Majka, która rajzuje po Śląsku. – Nie było łatwo rozstać się z Kluską Wandruską, ale świat się zmienia, zmieniają się dzieci i ich sposób postrzegania tego, co je otacza – mówi Maria Stachowicz-Polak. – Nie chciałabym jednak powiedzieć, że Majka jest Kluską Wandruską na nowe czasy. Bardziej widzę w niej pewną ciągłość, Majka może być jej młodszą, współczesną krewną – dodaje regionalistka, która na Śląsk trafiła z Woli Nieszkowskiej w Małopolsce.

Majka wychodzi z domu, a właściwie biegnie za szmaterlokiem [motylem], i wyrusza w podróż, ponieważ jest ciekawa świata. Rajzuje po Austrii, Niemczech, odwiedza Czechy. Smakuje tamtejszych potraw, poznaje różne miejsca, ale w pewnym momencie zaczyna tęsknić za domem. Wraca więc do siebie i zaczyna poznawać swoją małą ojczyznę, czyli Rybnik – miasto, jego dzielnice.

Majka prowadzi dzieci również do ich własnych środowisk lokalnych. Poznaje tradycje, zwyczaje i obrzędy, to, co dzieje się w domu i poza nim. Pyta swoich dziadków, babcię i rodziców o to, co jest najważniejsze w ich rodzinie i skąd pochodzą jej korzenie. Zachęca, by młodzi zadawali takie pytania w swoich domach.

ROBOTA NIE HAŃBI

Jaki jest Śląsk widziany oczami Majki? Pamięta o ciężkiej pracy rodziców i dziadków. Przypomina, że „starziki mówili, że robota nie hańbi”,

OGŁOSZENIE PŁATNE Katowice/34456963

Prezydent Miasta Mysłowice informuje:

Na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miasta Mysłowice, na II piętrze oraz na stronie internetowej www.myslowice.pl, BIP podano do publicznej wiadomości szczegółowe wykazy nieruchomości stanowiących własność Gminy Mysłowice przeznaczonych do:
dzierżawy:
– zawarcia na okres trzech lat umowy dzierżawy nieruchomości gruntowej, położonej w rejonie ulicy Krótkiej, stanowiącej własność Gminy Mysłowice – z przeznaczeniem pod cele rekreacyjne, obiekt gospodarczy, (przedłużenie dzierżawy), zarządzenie 543, 545,
– zawarcia na okres trzech lat umowy dzierżawy nieruchomości gruntowej, położonej w rejonie ulicy Krótkiej, stanowiącej własność Gminy Mysłowice – z przeznaczeniem pod cele rekreacyjne, (przedłużenie dzierżawy), zarządzenie 544,

termin wywieszenia: 16.10.2026 r. do 06.11.2026 r.

OGŁOSZENIE PŁATNE Katowice/34456624

BK-GN.6840.8.2026; BK-GN.6840.9.2026; BK-GN.6840.10.2026; BK-GN.6840.11.2026

Burmistrz Miasta Czeladź

informuje, że zgodnie z art. 35 ust.1 ustawy o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 roku (tekst jednolity Dz.U. 2026 r. poz. 399 ze zm.) podaje do publicznej wiadomości:

Informację o wywieszeniu **wykazu numer 147/2026** – dotyczącego przeznaczenia do zbycia niezabudowanych działek gruntu, stanowiących własność Gminy Czeladź, oznaczonych numerami: **nr 14191 obręb Czeladź** o powierzchni **0,0219 ha**, **nr 14192 obręb Czeladź** o powierzchni **0,0188 ha**, **nr 14194 obręb Czeladź** o powierzchni **0,0220 ha** oraz **nr 14195 obręb Czeladź** o powierzchni **0,0186 ha**, zapisanych w księdze wieczystej numer KA1B/00006110/9.

Wykaz wywieszony został na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miasta Czeladź – ul. Katowicka 45, 41-250 Czeladź, II piętro, a także zamieszczony na stronie internetowej www.bip.czeladz.pl na okres 21 dni, licząc od dnia wywieszenia wykazu, tj. **od 16 października 2026 r. do 6 listopada 2026 r.**

OGŁOSZENIE PŁATNE Katowice/34414054

KATOWICKIE CMENTARZE KOMUNALNE

POMOC W ORGANIZOWANIU POGRZEBÓW

ul. Murckowska 9
40-266 Katowice

CAŁODOBOWE USŁUGI
tel.: 32 255 21 32,
32 255 15 51, 607 399 321

mail: kck@kck.katowice.pl

OGŁOSZENIE PŁATNE Katowice/34457029

Rybnik

PREZYDENT MIASTA RYBNIKA

informuje o wywieszeniu od dzisiaj na okres 21 dni w siedzibie Urzędu Miasta Rybnika przy ul. Bolesława Chrobrego 2 oraz zamieszczeniu na stronie internetowej www.rybnik.eu wykazu gminnych nieruchomości gruntowych przeznaczonych do sprzedaży w drodze przetargu

RYBNIK.EU

OGŁOSZENIE PŁATNE Częstochowa/34457151

KSSE Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna

Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna Spółka Akcyjna w Katowicach

40-026 Katowice, ul. Wojewódzka 42,
tel. +48 32 2510736

informuje:

W dniu 16.10.2026 r. na stronie Katowickiej SSE S.A.: www.ksse.pl ukazało się ogłoszenie o organizacji przetargu mającego na celu wyłonienie nabywcy następującej nieruchomości:

Nieruchomość gruntowa o powierzchni 0,5000 ha (5 000 m^2) położona w Gminie Leśnica, obręb Krasowa, stanowiąca własność Gminy Leśnica i obejmująca działkę o numerze 212/6.

Szczegółowe warunki przetargu określone są w ogłoszeniu zamieszczonym na stronie:
www.ksse.pl

OGŁOSZENIE PŁATNE Katowice/34457115

Burmistrz Miasta Wojkowice
działając na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 roku

informuje,
że na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miasta Wojkowice przy ul. Jana III Sobieskiego 290a, w dniach od 16.10.2026 r. do 06.11.2026 r. zostaną wywieszone do publicznej wiadomości wykazy nieruchomości, przeznaczonych do sprzedaży:
- w drodze ustnego przetargu nieograniczonego
– Wojkowice, ul. Staffa - działka nr 1545/59, Wojkowice, ul. Tetmajera – działka nr 1545/62.

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34457122

1 KA

eprasa.pl b79a8729a1

i tradycji

że trzeba było mieć fach w rękach, być w czymś naprawdę dobrym. Bezpiecznie zjeżdżać na dół i wydobywać węgiel, piec taki chleb, żeby pachniało na całą dzielnicę, wyrabiać garnki czy produkować lodówki, które stały w kuchniach nie tylko na Śląsku, ale w całej Polsce i poza jej granicami.

Ale „Rajza z Majką" nie przedstawia Górnego Śląska jedynie przez pryzmat jego historii przemysłowej. – Ukazuje region jako miejsce bogate kulturowo, pełne tradycji, pięknej przyrody, ciekawych ludzi i wyjątkowych miejsc – podkreśla Maria Stachowicz-Polak. Zwraca uwagę, że Majka kształtuje postawy otwartości, szacunku wobec tradycji i różnorodności kulturowej, uczy odpowiedzialności za wspólne dobro oraz wzmacnia poczucie tożsamości lokalnej.

DLA KAŻDEGO UCZNIA

„Rajza z Majką" podana jest w wyjątkowej oprawie. Ma przyjazną, kolorową szatę graficzną przygotowaną przez uznaną rybnicką rysowniczkę Bognę Brewczyk. Jej ilustracje, uzupełnione o starannie dobrane zdjęcia z rybnickiego muzeum, są równie ważne co tekst. Dlatego ilustracje nawiązują do historii Rybnika i tradycji. – Chciałam, żeby książka do edukacji regionalnej była kolorowa, estetyczna i ciekawa dla młodych odbiorców, żeby była przedmiotem, który chętnie trzyma się w rękach – mówi Bogna Brewczyk.

Ilustratorka przyznaje, że praca nad książką była dla niej również okazją do lepszego poznania regionu, tradycji i ludzi.

„MAJKA" ODRYWA OD SMARTFONÓW

Książkę zredagowała Aleksandra Klich-Siewiorek, menedżerka kultury, dyrektorka Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rybniku, w ramach której powstało Centrum Wiedzy o Rybniku i Górnym Śląsku. Jego celem jest wzmacnianie tożsamości lokalnej i regionalnej, zbieranie i digitalizacja opowieści, zdjęć i dokumentów oraz popularyzowanie i edukacja.

– Gdy wróciłam po wielu latach do Rybnika, zaskoczyło mnie i zaimponowało mi to, jak konsekwentnie dba się tu o tożsamość regionalną, o przywiązanie do małej ojczyzny w przekonaniu, że bez tego nie da się zbudować dobrego miejsca do życia. „Rajza z Majką" jest kolejnym dowodem, że Rybnik staje się stolicą śląskiej tożsamości – mówi.

Z autorkami treści i ilustratorką chciały osiągnąć efekt książki, która wyzwala ciekawość, porusza wyobraźnię i odwołuje się do emocji. I odpowiada na właściwe potrzeby.

– Dlatego pomysł na nią konsultowałyśmy z dziećmi, rodzicami i nauczycielami. „Majka" odrywa od smartfonu, bo jest od niego atrakcyjniejsza. Wiedza o mieście, jego historii, języku śląskim jest tu punktem wyjścia, ale najważniejsze są doświadczenie, przeżycie i doznanie. To jest książka, która ma prowokować do wyjścia w miasto, zatrzymania się na ulicy, rozejrzenia wokół, pogadania w języku śląskim, nawet jeśli znamy tylko kilka słów – dodaje.

To ostatnie jest bardzo ważne, bo książka ma dawać wolność: nie trzeba mówić perfekcyjnie po śląsku, żeby się posługiwać godką, a śląskość nie sprowadza się do podręcznikowych definicji. – Jest sumą emocji, wspomnień, wartości naszych przodków i nas samych. Śląski to nasz język serca, nasze życie, dlatego cisnymy na kole, oglondomy gruba, zortujemy hasie, odkrywomy zielony Ślonsk. Po naszymu – podsumowuje Aleksandra Klich-Siewiorek.

W roku szkolnym 2026/2027 zajęcia edukacji regionalnej odbywają się w 34 szkołach podstawowych, w 68 oddziałach dla 1344 uczniów. „Rajzę z Majką" wydrukowano na razie w 2000 egzemplarzach, więc wystarczy dla wszystkich. Z nowego podręcznika mogą korzystać dzieci i starsze, i młodsze. Książki nie są jednak rozdawane na własność – trafiły do bibliotek i będą wypożyczane uczniom na czas nauki – tak jak pozostałe podręczniki.

DUDA I NAWROCKI WETUJĄ JĘZYK ŚLĄSKI

Z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań wynika, że w Rybniku 32 726 osób, czyli 24,13 proc. mieszkańców, identyfikuje się przede wszystkim jako Ślązacy, a w sumie narodowość śląską zadeklarowały 596 224 osoby. Przy czym jako pierwszą taką narodowość wskazało 236 588 osób (w tym jako jedyną 187 372 osoby), zaś jako drugą 359 636 osób.

Ślązacy od lat walczą o uznanie śląskiego językiem regionalnym. W 2024 roku ówczesny prezydent RP Andrzej Duda zawetował nowelizację ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych, która uznaje język śląski za język regionalny. Podobnie postąpił jego następca Karol Nawrocki, który już w kampanii wyborczej nie pozostawiał Ślązakom złudzeń. Ci jednak nie składają broni. Pochodzący z Rybnika europoseł Łukasz Kohut rozpoczął konsultacje ze śląskimi środowiskami w sprawie starań o wpisanie języka śląskiego na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego, co jest pierwszym krokiem do objęcia go ochroną międzynarodową i wpisania na listę UNESCO.

REKLAMA

Katowice/34456805

Festiwal
Ars Cameralis

3–27 listopada 2026

PUSTKA

arscameralisfestiwal.pl

Organizator: Województwo Śląskie; Ars Cameralis Silesiae Superioris – Ars Cameralis jest instytucją kultury samorządu województwa śląskiego

Partner: Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach programu „Muzyka", realizowanego przez Narodowy Instytut Muzyki i Tańca; Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Narodowy Instytut Muzyki i Tańca

Patronat medialny: Tygodnik Powszechny; Katowice dla odmiany; Radio Katowice; Gazeta.pl; Radio 357

Bilety: ticketmaster

1KA

eprasa.pl b79a8729a1

Hobby

Polowanie na czarne tablice

Z roku na rok jest ich coraz mniej. Szacuje się, że po polskich drogach porusza się ich nie więcej niż 20 tysięcy.

Wojciech Todur

Boczna ulica. Podmiejska zabudowa. Przy jednym z domów zatrzymuje się nieznane w tej okolicy auto.

Kierowca przystanął, gdyż jeden z pasażerów wypatrzył za płotem „auto na czarnych". – Wyskoczyłem zrobić zdjęcia, ale było to podejrzane dla sąsiada właściciela auta, który nas zauważył. Też złapał za telefon i nas obfotografował. Pewnie myślał, że to złodzieje – uśmiecha się Paweł z Sosnowca.

Określenie „auto na czarnych" dotyczy czarnych tablic rejestracyjnych. Ich wydawanie zakończyło się w Polsce 1 maja 2000 roku. Z każdym rokiem takich aut jeździ po naszych drogach coraz mniej. Okazuje się, że jest całkiem liczna grupa pasjonatów, którzy na takie tablice „polują".

POZNAJMY PLATESPOTTING

Naszymi przewodnikami po tym świecie są bracia Paweł i Robert z Sosnowca. Ich pasja to z angielskiego platespotting. To hobby polegające na wyszukiwaniu i dokumentowaniu tablic rejestracyjnych pojazdów. Jakby gałąź szerzej znanego carspottingu. Ten już koncentruje się na wyszukiwaniu, fotografowaniu i nagrywaniu samochodów, ale też motocykli, które z jakiegoś powodu są istotne dla uczestnika takiej zabawy.

– Platespotting jest popularny przede wszystkim w Europie oraz w Ameryce Północnej. W Polsce rozwinął się w latach dwutysięcznych. A z czasem, wraz z rozwojem internetu, przybrał na sile – mówią bracia.

Krajowi platespotterzy mają miejsce, w którym dzielą się swoimi znaleziskami i doświadczeniami. To portal Polskie Tablice Rejestracyjne, który istnieje od 2001 roku. Ojcem założycielem jest Cezary.

„Nie jestem ekspertem od tablic rejestracyjnych. Pomysł na witrynę o tablicach narodził się, gdy kończyłem studia na Politechnice Koszalińskiej. Moja praca dyplomowa dotyczyła programowania dla internetu i – ponieważ był to rok, w którym wprowadzano do użytku nowe tablice rejestracyjne – tablice nadawały się świetnie na pokazanie możliwości współpracy sieci z bazami danych. Początkowo były to dwa proste formularze, które na podstawie wprowadzonego wyróżnika z tablicy wyszukiwały stolicę powiatu, jego rodzaj i lokalizację. Drugi działał podobnie, ale danymi wyjściowymi były stolica i rodzaj powiatu" – opisywał twórca wortalu.

CHARAKTERYSTYCZNE WYRÓŻNIKI

Pierwsze polskie tablice rejestracyjne były tak naprawdę białe. Te z czarnym tłem i białymi znakami wprowadzono w 1937 roku. Z czasem oznaczenia zmieniano, a te, które pamiętamy najlepiej, wprowadzono w 1976 roku. Rok nie jest przypadkowy. Dokonał się wtedy nowy podział administracyjny kraju.

Zarządzenie ministra komunikacji z 15 marca 1976 r. w sprawie oznaczania pojazdów samochodowych i przyczep precyzowało, że tablice mogą być jedno lub dwurzędowe. To oznaczało ich różne wymiary. 520 mm na 120 mm dla tablic jednorzędowych oraz 290 mm na 230 mm dla dwurzędowych.

Na czarnych tablicach rejestracyjnych dla aut prywatnych umieszczano 7 znaków – 3 wielkie litery i 4 cyfry (pierwotnie). Pierwsze dwie litery to wyróżnik województwa, trzecia litera to wyróżnik pojazdu związany przeważnie z rejonizacją.

Wyróżników było wiele. Dla województwa warszawskiego były to: WA, WS, WI, WU, WG, WF, WX, WZ, WM, WT, WP, WV. A na przykład dla katowickiego: KA, KT, KB, KC, KD, KX.

JAK BIAŁY KRUK

Jazda na czarnych tablicach rejestracyjnych jest w Polsce wciąż legalna, ale liczba takich aut z roku na rok maleje. – W tym roku zezłomowaliśmy dwa takie auta – mówi nam Jacek Jura, który razem z bratem Zbigniewem prowadzi w Sosnowcu zakład blacharsko-lakierniczy.

To rodzinny interes zapoczątkowany przez ojca Zdzisława Jurę w roku 1971. Tyle, że samochody naprawiano w garażu przy ulicy 27 Stycznia już wcześniej. – Dziś auto na czarnych blachach jest jak „biały kruk". Wciąż jednak zdarzają się właściciele, którzy potrafią zadbać o swoje samochody tak, żeby przetrwały dekady. Gdybym miał wskazać auta sprzed lat z najbardziej odporną na korozję blachą, to wymieniłbym Warszawę i Wartburga – mówi nam Jacek Jura.

Platespotterzy z Sosnowca opowiadają, że złapanie ciekawego okazu nie ogranicza się tylko do czarnych blach. – Łapiemy przeróżne tablice. Także te białe, wprowadzone po 2000 roku, które mają ciekawe kombinacje cyfr bądź liter. Na przykład WE 3000W czy SBE 33333. Interesują nas też żółte tablice dla pojazdów zabytkowych, tymczasowe czerwone, granatowe dyplomatyczne. Największe perełki to jednak te czarne – opowiadają bracia, którzy starają się też fotografować rejestracje flagowe, czyli takie, które zamiast unijnych gwiazdek mają jeszcze polską flagę. – Też są coraz rzadsze, gdyż dotyczą starszych aut – mówią.

• **Wydawanie czarnych tablic zakończyło się w Polsce 1 maja 2000 roku. Na zdjęciu Katowice w 1996 roku** FOT. ROBERT KRZANOWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Platespotterzy z Sosnowca opowiadają, że złapanie ciekawego okazu nie ogranicza się tylko do czarnych blach. – Łapiemy przeróżne tablice. Także te białe, wprowadzone po 2000 roku, które mają ciekawe kombinacje cyfr bądź liter

POGOŃ JAK ZA POKEMONEM

W województwie śląskim imponującą kolekcję zabytkowych aut ma Robert Hendzel z Będzina. Prywatny przedsiębiorca stworzył w zagłębiowskim mieście razem z żoną Agatą muzeum Forda. Robert Hendzel kolekcjonuje stare auta od 2012 roku. Pierwszy w kolekcji był sportowy Triumph Spitfire z 1974 roku. Z czasem rozkochał się jednak w Fordzie T. Na pierwszego natknął się w czasie przeszukiwania internetowych aukcji. – To był Ford T z 1925 roku. Znajomy spakował go w kontener i wysłał w podróż przez ocean. Tygodnie oczekiwania i wreszcie jest! Uruchomiliśmy go. Był w miarę dobrym stanie. Potrzebna była tylko lekka kosmetyka. Jak usłyszałem pracę silnika, to się zakochałem. Tak się zaczęła choroba, która, niestety, postępuje – mówi.

– Rozumiem i doceniam każdą pasję związaną z samochodami. Auta na czarnych blachach to dla mnie nowoczesne samochody – uśmiecha się. – Żółtych tablic jednak u mnie nie brakuje – dodaje Robert Hendzel, który porównał platespotting do lotniczego spottingu, czyli robienia zdjęć samolotom.

Sosnowiczanie podpowiadają, że polowanie na tablice rejestracyjne przypomina też popularną przed laty grę na telefony, czyli łapanie pokemonów. – Różnica polega przede wszystkim na tym, że my uganiamy się za rzeczywistymi obiektami, a nie wirtualnymi pokemonami – mówią bracia Paweł i Robert, którzy czasem umawiają się na wspólne łowy z innymi platespottersami. Spotykają się także na zlotach samochodów.

WYROZUMIAŁY OJCIEC

Na przywołanym już portalu platespottersi dzielą się swoimi znaleziskami. Podpowiadają, gdzie warto pojechać, żeby upolować cenny okaz.

– Bardzo często działamy wspólnie. Wymieniamy się znaleziskami. Podajemy konkretne lokalizacje czy po prostu dyskutujemy o wszystkim, co jest związane z naszą pasją – opowiadają nam bracia z Sosnowca, którzy często robią zdjęcia swoich znalezisk.

– Przemieszczamy się różnie. Pieszo, na rowerach, transportem publicznym, a gdy trzeba podjechać gdzieś dalej, to jedziemy z tatą. Każdy wyjazd z Sosnowca to szansa na ciekawe znalezisko. Podczas ostatnich wakacji byliśmy na Mazurach. Zamiast pojechać oglądać ruiny zamku, krążyliśmy po dużym blokowisku w poszukiwaniu czarnych blach. No i udało się złapać kilka fajnych okazów z dawnego województwa suwalskiego – mówią nastolatki, które przyznają, że ojciec wykazał się daleko posuniętą wyrozumiałością, gdyż sam chciał przede wszystkim pokazać im pokrzyżackie ruiny.

1KA

eprasa.pl b79a8729a1

TWARZE WARTO ZAMAZAĆ

To właśnie duże blokowiska, ale i osiedla domów z czasów PRL-u oraz tereny wiejskie to miejsca, gdzie w teorii czarne tablice upolować najłatwiej.

– To jednak nie jest regułą, gdyż zdarza nam się natrafić na takie blachy i na nowych osiedlach, i w dzielnicach biznesowych. Są miasta, regiony, gdzie jest o nie łatwiej, a są i takie, gdzie znalezienie ich jest większym wyzwaniem. We Wrocławiu, Opolu czy Rzeszowie jest ich po prostu mało. Zaś po drugiej stronie stoją, naszym zdaniem, Warszawa, Szczecin, Poznań czy Białystok, gdzie jest ich zdecydowanie więcej – mówią Sosnowiczanie, którzy uważają, że to zależy od tego, jak do kwestii czarnych tablic podchodzą wydziały komunikacji opisywanych miast.

– Najbardziej oczywiście cieszy znalezienie nowej lokalizacji samemu. W Sosnowcu, Zagłębiu Dąbrowskim, trochę czarnych blach jeszcze zostało. Większość mamy już sfotografowane, ale wiemy też o autach i przyczepach, które są garażowane i trudno je uchwycić na ulicy. Zdajemy sobie sprawę, że nie każdemu właścicielowi auta może się podobać, że ktoś robi zdjęcie jego samochodu. Taka osoba może przede wszystkim nie rozumieć, nie wiedzieć, dlaczego ktoś to robi. Staramy się nie fotografować pojazdów z widocznymi w tyle prywatnymi budynkami. Zamazujemy adresy, nazwy ulic, twarze, jeśli te znajdą się na zdjęciu. Generalnie staramy się robić zdjęcia, gdy nikogo nie ma w okolicy – opowiadają.

TYSIĄC TABLIC W KOLEKCJI

Sytuacja, która opisaliśmy na wstępie, okazała się niegroźna, ale platespottersi znają też przypadki, gdy niepewność rodzi strach czy wręcz agresję. W większości przypadków pomaga rozmowa. Wyjaśnienie celu, dla którego pasjonat robi zdjęcie tablicy rejestracyjnej.

W tym środowisku nie brakuje też osób, które kolekcjonują tablice rejestracyjne. – Moim marzeniem jest mieć po jednej z 49 dawnych województw. Na razie mam kilkanaście. To niewiele. Zbiory niektórych kolekcjonerów sięgają kilkuset, a w niektórych przypadkach nawet powyżej tysiąca sztuk – mówi jeden z braci.

Tablice są dostępne na portalach sprzedażowych Allegro, OLX, Vinted czy eBay. Można je też kupić na targach i zlotach. Są też i firmy, które produkują repliki tablic.

„Wśród najczęściej wybieranych produktów znajdują się czarne tablice rejestracyjne. To wzór, który kojarzy się z dawnymi latami motoryzacji i ma w sobie wyjątkowy urok. Obecnie pełnią funkcję kolekcjonerską lub dekoracyjną, przyciągając uwagę miłośników klasycznych samochodów. Dzięki możliwości dodania własnego napisu, czarne blachy rejestracyjne zyskują jeszcze bardziej indywidualny charakter" – reklamuje się jeden z takich producentów.

Z ROKU NA ROK CORAZ MNIEJ

Wróćmy do pytania o to, ile pojazdów z czarnymi tablicami wciąż może poruszać się po polskich drogach.

– Licząc wszystko, czyli samochody, ciągniki, przyczepy, sprzęt rolniczy i porzucone pojazdy, to może to być około kilkudziesięciu tysięcy. Między 20 a 50. Natomiast wciąż poruszających się po polskich drogach samochodów jest już około kilkunastu tysięcy. Niestety, z roku na rok jest ich coraz mniej... – mówią bracia, którzy zachęcają innych, żeby też puścili się w pogoń za tablicami.

– To fajna pasja. Można poznać, zobaczyć, wiele miejsc. Czarne blachy są trochę jak zabytki, które są zagrożone. A już na pewno każda taka tablica jest starsza od nas. Ważne jest dla nas także to, że rejestrujemy to, co bezpowrotnie odchodzi. Dzielimy się tym z podobnymi nam pasjonatami, ale i z innymi, którzy pewnie nie zwracają na to aż tak bardzo uwagi – kończą. ●

1KA

Sosnowiec

„Łąka wspomnień" zamiast nielegalnego cmentarza

W sąsiedztwie cmentarza komunalnego przy ul. Wojska Polskiego w Sosnowcu może powstać grzebowisko dla zwierząt.

Wojciech Todur

W Sosnowcu trwa głosowanie w ramach Budżetu Obywatelskiego. Do końca pozostały już tylko trzy dni.

Głosowanie odbywa się tylko w wersji elektronicznej poprzez formularz na stronie internetowej. Uprawnionymi do głosowania są wszyscy mieszkańcy Sosnowca, bez względu na wiek. Można oddać dwa głosy: jeden na projekt rejonowy, a drugi na projekt ogólnomiejski. Można głosować na projekty z terenu całego miasta.

W rejonie ogólnomiejskim akceptację zyskał i został poddany pod głosowanie projekt „Łąka wspomnień". Stoi za nim radna Halina Sobańska.

W opisie projektu czytamy, że „Łąka wspomnień" zakłada „utworzenie miejskiego grzebowiska dla zwierząt domowych w Sosnowcu, gdyż zwierzęta są dla wielu mieszkańców Sosnowca członkami rodziny. Projekt obejmuje utworzenie estetycznego, ekologicznego i ogólnodostępnego miejsca pamięci, w którym mieszkańcy Sosnowca będą mogli godnie pochować swoje zwierzęta domowe (psy, koty, gryzonie). Projekt obejmuje wyznaczenie terenu, ogrodzenie, wytyczenie alejek, instalację małej architektury i inne prace niezbędne do stworzenia grzebowiska".

Kosz zadania określono na 1,5 miliona złotych.

10 lat starań o grzebowisko

„Łąka" miałaby powstać w sąsiedztwie cmentarza komunalnego przy ul. Wojska Polskiego. O takim pomyśle i takiej lokalizacji pisaliśmy ponad rok temu, gdy budowę grzebowiska zaproponował radny Jan Bosak.

– Robię to po raz drugi, bo o budowę cmentarzyska dla zwierząt upominałem się już dziesięć lat temu. Teraz znowu odezwały się do mnie osoby, które wskazują, że takiego miejsca w Sosnowcu brakuje – mówił nam radny, który zaproponował, żeby cmentarz dla zwierząt zorganizować po sąsiedzku z cmentarzem komunalnym przy ulicy Wojska Polskiego. – Grunt jest tam przygotowany pod taką inwestycję. Przestrzeni nie brakuje. Zyskalibyśmy także zarządzającego cmentarzem, czyli sosnowiecki MZUK – uważa.

Michał Zastrzeżyński, zastępca prezydenta Sosnowca, zapowiadał „analizę" i odpowiadał, że lokalizacja takiego miejsca musi być zgodna z obowiązującym prawem oraz uwarunkowaniami społecznymi i sanitarnymi.

Jan Bosak przypominał, że taką „analizę" i „poszukiwanie dogodnego miejsca" zapowiadano już dziesięć lat temu, gdy upomniał się o cmentarz po raz pierwszy. – To mydlenie oczu. Albo chcą się tym zająć, albo nie – komentował radny.

Trudne pożegnanie z Fado

Halina Sobańska mówi, że wspierała pomysł Jana Bosaka, a dziś może liczyć na jego wsparcie. – Sama w tym roku pożegnałam psa, który towarzyszył mi przez 14 lat życia. Wciąż trudno mi pogodzić się z tą stratą, chociaż wzięłam już ze schroniska kolejnego psa, który przypomina mi Fado. Pojechałam za nim aż za Poznań – mówi nam.

Fado został skremowany w Rudzie Śląskiej. Tymczasem pierwszy cmentarz dla zwierząt otwarto w Polsce w 1991 roku w mazowieckiej gminie Halinów. W naszym regionie od 2002 roku można grzebać zwierzęta przy Schronisku dla Bezdomnych Zwierząt w Bytomiu. W poszczególnych sektorach znajdują się tam oznaczone kamiennymi tabliczkami miejsca pochówków, które chętnie odwiedzają rodziny pochowanych tam zwierząt.

„Pierwszy rok utrzymania miejsca pochówku to koszt 600 zł. Kolejne lata – 120 zł za dany rok. Kolejny pochówek w jednym miejscu grzebalnym – 300 zł" – informuje schronisko. – Zainteresowane osoby dzwonią i przyjeżdżają nie tylko z naszego miasta i województwa, ale i całej Polski – przekazuje nam pracownica schroniska.

– Większość osób, właścicieli psów czy kotów, chce jednak swojego pupila pochować. Ci, którzy mieszkają w domach z ogródkiem, pewnie nawet nie przejmują się faktem, że tak nie można, i grzebią psa na działce. Ale co mają zrobić właściciele zwierząt mieszkający w blokach? – pyta radna.

• **W Sosnowcu jest nielegalne grzebowisko dla zwierząt. „Łąka wspomnień" miałaby je zastąpić** FOT. GRZEGORZ CELEJEWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Większość właścicieli psów czy kotów chce swojego pupila pochować. Co mają zrobić właściciele zwierząt mieszkający w blokach?

„Takie miejsca są potrzebne"

W Sosnowcu jest nielegalne grzebowisko dla zwierząt. Nie wiemy, kto pierwszy wbił tutaj łopatę, żeby pochować swojego przyjaciela. Na przestrzeni lat część mogił usunięto lub zatarł je upływający czas. Pojawiły się jednak nowe. Ktoś żegna Miętę. Inny Aronka. Pod nogami znicze, ulubione maskotki, przy jednej z mogił płonie smycz. Najwięcej pogrzebano tutaj psów, ale leżą też i koty, a nawet świnka morska.

Na drzewie zawieszono zabezpieczoną folią kartkę z informacją, by doły kopać przynajmniej na głębokość jednego metra, bo dzika zwierzyna wygrzebuje zwłoki.

„Do jednego z grobów podchodzi mężczyzna. Na smyczy ma szczeniaka. Przyszedł odwiedzić psa, którego pochował w tym miejscu. – Nigdy nie chorował i nagle wszystko się posypało. Lekarze nie wiedzieli, co mu jest. Za późno trafiłem do doświadczonego weterynarza, który powiedział, że to skręt kiszek, ale od czego!? Przecież zawsze miał świeże, zdrowe jedzenie – wielki chłop na wspomnienia psa ociera łzę" – opisywaliśmy.

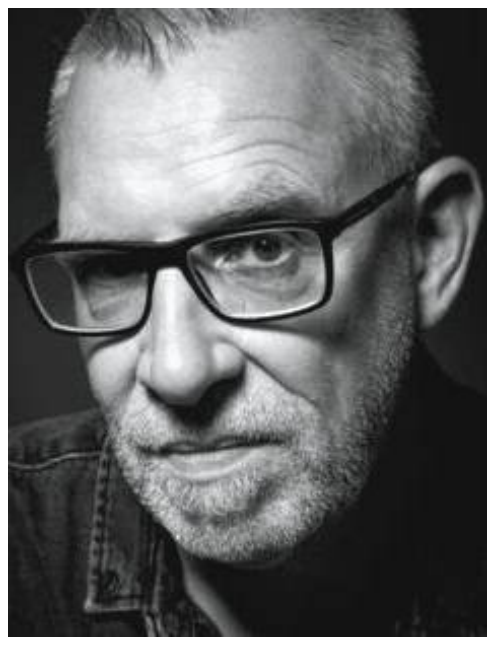
– To tylko pokazuje, że takie miejsca są potrzebne. Mam nadzieję, że projekt poprze wiele osób i wspólnie doprowadzimy do powstania takiego miejsca – mówi radna. ●

eprasa.pl b79a8729a1

Festiwal „Przestrzeń Słowa”

Czytelnik sam decyduje

Graeme Macrae Burnet będzie gościem Przestrzeni Słowa. Opowiada nam o granicach między prawdą a fikcją, zawodności ludzkiej pamięci i literaturze.

• **Graeme Macrae Burnet to autor nominowanego do Nagrody Bookera „Studium przypadku”** FOT. MATERIAŁY PRASOWE

ROZMOWA Z
GRAEME'EM MACRAE'EM BURNETEM
szkockim pisarzem

MARTA ODZIOMEK-PAWLIKOWSKA: „Studium przypadku” to powieść nie tylko o tożsamości, ale i o manipulowaniu czytelnikiem – zastanawiamy się, komu ufać i co jest prawdą. Bardziej zależało panu na stworzeniu przekonującej historii czy na wywołaniu w czytelniku poczucia niepewności?
GRAEME MACRAE BURNET: Niezależnie od tego, nad czym pracuję, najbardziej interesuje mnie tworzenie wiarygodnych, psychologicznie intrygujących postaci. To właśnie bohaterowie napędzają historię, dlatego zawsze chcę pozostawić przestrzeń, by mogli się rozwijać w nieprzewidzianych kierunkach. Nigdy nie rozpisuję fabuły z góry. Jeśli zaś chodzi o manipulowanie czytelnikiem, zdecydowanie nie jest to mój zamierzony cel. Rozumiem jednak, że sposób, w jaki konstruuję powieści, często przedstawiając różne punkty widzenia, stawia czytelnika w sytuacji niepewności. I właśnie wtedy, moim zdaniem, lektura staje się naprawdę interesująca – trzeba samemu zdecydować, co mogło się wydarzyć, a co nie, i czy narrator mówi nam całą prawdę.

W „Studium przypadku” bohaterka przyjmuje fikcyjną tożsamość, by lepiej poznać przeciwnika, ale z czasem zaczyna gubić granicę między odgrywaną rolą a własnym ja. Czy, pisząc tę powieść, myślał pan o tożsamości jako o czymś, co posiadamy, czy raczej jako o czymś, co nieustannie konstruujemy?
– To dla mnie bardzo ważne pytanie: czy istnieje prawdziwe ja, ukształtowane przez dziedziczność i warunki społeczne, czy też możemy – w bardziej egzystencjalnym sensie – wymyślać siebie na nowo i stawać się kimś innym? Na powieść duży wpływ miała twórczość szkockiego psychiatry R.D. Lainga, który na początku lat 60. opublikował książkę „The Divided Self” („Podzielone ja”) poświęconą temu problemowi. To zagadnienie niezmiennie mnie fascynuje. Nie jestem pewien, czy znam odpowiedź. Pociąga mnie myśl, że możemy wymyślać siebie na nowo, ale podejrzewam, że pewne elementy naszych życiowych okoliczności, psychiki czy osobowości pozostają nieuniknione.

„Jego krwawe zamiary” i „Studium przypadku” – dwie pana książki wydane po polsku – różnią się epoką, miejscem akcji i formą, ale obie skłaniają czytelnika do zastanowienia się, czy może zaufać przedstawionej historii. Czy niewiarygodność ludzkiej pamięci i relacji to tematy pana fascynujące?
– Zdecydowanie! Zarówno własne doświadczenia, jak i lektury poświęcone wydarzeniom historycznym utwierdzają mnie w przekonaniu, że nie poznajemy jednej, jedynej prawdy o danym zdarzeniu. Zawsze istnieją różne jego wersje wynikające z zawodnej pamięci lub błędnych obserwacji świadków, z ich interpretacji tego, co się wydarzyło, a czasem także z wyznawanej ideologii.

Nie chcę mówić czytelnikowi, co ma myśleć. Wolę przedstawić mu różne materiały i informacje, a następnie pozwolić, by sam wypracował własne rozumienie wydarzeń i ich interpretację.

Pisząc „Jego krwawe zamiary”, korzystał pan z materiałów przypominających autentyczne dokumenty i zeznania. W którym momencie materiał historyczny przestaje być dla pisarza źródłem informacji, a zaczyna stawać się tworzywem wyobraźni?
– W przypadku „Jego krwawych zamiarów” przeprowadziłem dość rozległe badania historyczne. Na początku czułem się nieco skrępowany zebranym materiałem – chciałem zachować wierność historycznym realiom w każdym szczególe. Jednak w miarę pisania to ograniczenie stopniowo słabło, a coraz większą rolę zaczynała odgrywać wyobraźnia.

Krytycy nie zawsze potrafią jednoznacznie zaklasyfikować pana książki. Określa się je jako thrillery, powieści psychologiczne, kryminały czy powieści historyczne.
– Moim powieściom przypisywano najróżniejsze etykiety. Napisałem trylogię powieści, których akcja rozgrywa się w niewielkim francuskim miasteczku. Sam zaliczyłbym je do kryminałów, choć bawię się w nich oczekiwaniami, jakie wiążemy z tym gatunkiem.

W przypadku pozostałych książek, a już na pewno „Studium przypadku”, w ogóle nie myślałem podczas pisania o przynależności gatunkowej. To dla mnie po prostu powieści, wykorzystujące różnorodne możliwości narracyjne, jakie daje ta forma.

Mieszkał i pracował pan w Londynie, Pradze, Porto i Bordeaux, a obecnie w Glasgow. Czy miejsce, w którym pan przebywa, wpływa na sposób obserwowania ludzi i opowiadania historii?
– Jestem przekonany, że kiedy przebywamy za granicą albo w miejscu, którego dobrze nie znamy, nasze zmysły się wyostrzają. Zaczynamy uważniej przyglądać się otoczeniu i dostrzegać znacznie więcej szczegółów. Myślę, że właśnie dlatego akcja trzech moich powieści rozgrywa się we Francji.

Kiedy jestem za granicą, staję się bardziej wyczulony na to, co dzieje się wokół mnie. Dlatego bez wątpienia życie w kilku różnych miejscach mocno wpłynęło na mnie zarówno jako pisarza, jak i człowieka. Być może właśnie dlatego nigdy nie napisałem powieści, której akcja rozgrywałaby się w Glasgow, i na razie nie mam takich planów. To miasto jest mi chyba zbyt dobrze znane.

Jakim jest pan czytelnikiem? Czy zdarza się panu pomyśleć: „Szkoda, że to nie ja napisałem tę książkę”?
– Czytam przede wszystkim europejską literaturę w przekładzie oraz literaturę faktu, głównie dotyczącą historii XX wieku. Oczywiście czasami trafiam na książkę i myślę: „Wow, to jest znakomite!”. Na pewno zdarza mi się też pomyśleć: „Szkoda, że to nie ja ją napisałem”.

Uważam jednak, że dobra książka nosi w sobie coś z DNA swojego autora. Nikt nie jest w stanie napisać cudzej książki. Z drugiej strony, kiedy zmagam się z własnym tekstem, często wracam do twórczości niektórych pisarzy – na przykład Georges'a Simenona czy Annie Ernaux – i przyglądam się temu, jak udaje im się osiągnąć określony efekt. Najczęściej chodzi o prostotę i precyzję. To właśnie te cechy najbardziej podziwiam u innych autorów i sam staram się je rozwijać.

Czy ma pan jakieś wspomnienia, skojarzenia albo wyobrażenia związane z Polską?
– Trochę mi wstyd się przyznać, ale po raz pierwszy odwiedziłem Polskę dopiero w zeszłym roku. Jestem jednak na tyle stary, by pamiętać telewizyjne relacje z działalności „Solidarności” w Gdańsku. Pamiętam też kilku znakomitych polskich piłkarzy z tamtych czasów – Bońka i Latę.

Jeśli chodzi o kulturę, jestem wielkim wielbicielem Ryszarda Kapuścińskiego. Myślę, że przeczytałem wszystko, co ukazało się po angielsku. Uważam go za pisarza obdarzonego ogromną wrażliwością i człowieczeństwem, a zarazem posługującego się niezwykle eleganckim, oszczędnym językiem.

Uwielbiam również twórczość Krzysztofa Kieślowskiego. „Krótki film o zabijaniu” zrobił na mnie ogromne wrażenie, kiedy zobaczyłem go po raz pierwszy. Kocham też trylogię „Trzy kolory”, szczególnie głębię jej zakończenia. Mam nadzieję, że podczas pobytu w Katowicach poznam kolejne rzeczy, które warto przeczytać, obejrzeć lub odkryć! ●

Rozmawiała Marta Odziomek-Pawlikowska

Pociąga mnie myśl, że możemy wymyślać siebie na nowo, ale podejrzewam, że pewne elementy naszych życiowych okoliczności pozostają nieuniknione

Graeme Macrae Burnet

• z czytelnikami spotka się 22 października w Bibliotece Śląskiej podczas wydarzenia „Wymazywanie – studium przypadku”. Po spotkaniu, które poprowadzi Szymon Kloska, wystąpi zespół Nagrobki znany z oryginalnego połączenia gitarowego hałasu, zimnej fali i tekstów poświęconych przemijaniu

REKLAMA
Katowice/34453706

Festiwal Przestrzeń Słowa
Ucieczka
2–24 października 2026
Biblioteka Śląska
Plac Rady Europy 1 / Katowice

20.10.2026 | wtorek | godz. 18.00
Różne formy ucieczki z Tradycji. Przypadek Jericho Browna
Spotkanie: Jericho Brown(USA)
Prowadzenie: Emilia Staniek, Bartosz Wójcik
Performance: Czarność/Białość Garde du corps

22.10.2026 | czwartek | godz. 18.00
Wymazywanie – studium przypadku
Spotkanie: Graeme Macrae Burnet(Szkocja)
Prowadzenie: Szymon Kloska
Koncert: Nagrobki

24.10.2026 | sobota | godz. 18.00
Schrony – rzeki, ptaki, rośliny i badyle
Występują: Maciej Robert, Adam Robiński, Urszula Zajączkowska
Prowadzenie: Szymon Kloska
Muzyka: Marciniak/Wosik/Markiewicz
Koncert: Adrian Crowley(Irlandia)

1 KA

eprasa.pl b79a8729a1

23. INTERPRETACJE
Ogólnopolski Festiwal Sztuki Reżyserskiej Katowice 2026

17 października | sobota

14.00 | Restauracja Kryształowa
panel dyskusyjny
SCHYŁEK REPUBLIKI. REŻYSERIA

17.00 | Duża Scena | 2 h 45' z przerwą
spektakl mistrzowski ENG PJM AD
KRZYŻACY
reż. Jan Klata | Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie

18 października | niedziela

16.00 i 19.00 | studio TVP Katowice | 1 h 20'
spektakl konkursowy ENG CC
NOWY PAN TADEUSZ, TYLKO ŻE RAPOWY
reż. Kamil Białaszek | Teatr Polski w Poznaniu

19 października | poniedziałek

18.00 | Duża Scena | 3 h 10' z przerwą
spektakl konkursowy ENG PJM AD
WSZYSCY JESTEŚMY BELÉN
reż. Katarzyna Minkowska | Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie

20 października | wtorek

17.30 | Kinoteatr Rialto | 1 h 5'
INTERPRETACJE Teatru Telewizji
KRÓLOWA MIŁOŚCI
reż. Monika Czajkowska

19.00 | Scena w Malarni | 2 h 20'
spektakl towarzyszący ENG
STRACH ZŻERA DUSZĘ
reż. Jędrzej Piaskowski | Teatr Śląski

21 października | środa

18.00 | Katowice Miasto Ogrodów | 1 h 30'
spektakl konkursowy PJM
NOWY WSPANIAŁY ŚWIAT
reż. Anna Obszańska | Wrocławski Teatr Pantomimy

20.00 | Duża Scena | 2 h
spektakl konkursowy AD
PROWADŹ SWÓJ PŁUG PRZEZ KOŚCI UMARŁYCH
reż. Ewa Platt | Teatr Narodowy w Warszawie

20.00 | Kinoteatr Rialto | 1 h 15'
INTERPRETACJE Teatru Telewizji
PEŁNA POWAGA. KOMEDIA DLA LUDZI BEZ POCZUCIA HUMORU
reż. Tadeusz Kabicz

22 października | czwartek

13.00 | Kinoteatr Rialto | 1 h 20'
INTERPRETACJE Teatru Telewizji
PUNKTY TKLIWE
reż. Marek Leszczewski

18.00 | Teatr Rozrywki | 2 h 55' z przerwą
spektakl konkursowy ENG AD
LALKA
reż. Mikita Iłynczyk | Teatr Dramatyczny w Warszawie

PO SPEKTAKLACH KONKURSOWYCH ZAPRASZAMY NA SPOTKANIA Z TWÓRCAMI

23 października | piątek

13.00 | Kinoteatr Rialto | 55'
INTERPRETACJE Teatru Telewizji
PIEŚNI PIEKARZY POLSKICH
reż. Klaudia Gębska

19.00 | Pałac Młodzieży | 2 h
spektakl konkursowy PJM AD
NIEUSTRASZONA MIŁOŚĆ EVE ADAMS
reż. Olga Ciężkowska | Narodowy Stary Teatr

24 października | sobota

14.00 | Restauracja Kryształowa
panel dyskusyjny
SCHYŁEK REPUBLIKI. DRAMATURGIA
współpraca z Festiwalem „Rzeczywistość przedstawiona"

16.00 i 19.00 | Scena Kameralna | 1 h 50'
spektakl towarzyszący ENG
CHŁOPACY
reż. Krzysztof Zygucki | Teatr Śląski

25 października | niedziela

12.00 | Kinoteatr Rialto | 1 h 25'
INTERPRETACJE Teatru Telewizji
CZŁOWIEK JAKI JEST, KAŻDY WIDZI
reż. Katarzyna Minkowska

18.00 | Duża Scena | 4 h 15' z przerwą
spektakl mistrzowski i gala finałowa CC
WYCINKA
reż. Krystian Lupa | Teatr Polski w Podziemiu

26 października | poniedziałek

18.00 | Duża Scena | 4 h 15' z przerwą
spektakl mistrzowski ENG
WYCINKA
reż. Krystian Lupa | Teatr Polski w Podziemiu

ENG performance with English surtitles
AD spektakl z audiodeskrypcją
PJM spektakl z tłumaczeniem na Polski Język Migowy
CC spektakl z napisami dla osób g/Głuchych i niedosłyszących

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury
Teatr Śląski im. St. Wyspiańskiego w Katowicach jest instytucją kultury Samorządu Województwa Śląskiego

sponsorzy: KRYSZTAŁOWA, RADA MECENASÓW Teatru Śląskiego
partnerzy: TEATR TELEWIZJI, SILESIA FILM, KINOTEATR RIALTO, 100 LAT @ POLSKIEGO RADIA, GALERIA KATOWICKA
patroni medialni: TVP3 KATOWICE, TVP Info, TVP KULTURA, Gazeta Wyborcza, ŚLĄZAG.PL, PAP Polska Agencja Prasowa, Dziennik Teatralny, Dziennik Zachodni, TEATR DLA WSZYSTKICH, Radio Katowice, POLITYKA, W KATOWICACH.EU

Katowice/34455900

1 KAL

eprasa.pl b79a8729a1

Gdzie się schować?

Jak powinniśmy reagow

Gdy rok temu w polskich miastach blisko granicy z Ukrainą zawyły syreny, większość mieszkańców nie wiedziała, co robić. Dlaczego?

Andrzej Ligocki

Od kiedy Rosja napadła na Ukrainę i rozpoczęła przeciwko temu krajowi pełnoskalową wojnę, w Polsce już nieraz zawyły syreny alarmowe. Głośno było o incydencie z września 2025 roku.

Wtedy Rządowe Centrum Bezpieczeństwa przesłało alert do mieszkańców kilku powiatów w województwie lubelskim, informując o „zagrożeniu atakiem z powietrza". Lotnictwo polskie i sojusznicze prowadziło prewencyjną akcję w związku z zagrożeniem dronami na Ukrainie, przy granicy z Polską. W niektórych miejscowościach, m.in. w Świdniku i Chełmie, uruchomiono nawet syreny alarmowe.

Jak wyjaśnił potem burmistrz Świdnika Marcin Dmowski, w takiej sytuacji nie ma miejsca na dyskusje. Jeśli wojsko lub sztab kryzysowy wyda polecenie uruchomienia syren, trzeba je wykonać.

Reakcje ludzi na syreny i rozesłany alert RCB były bardzo różne. Niektórzy, słysząc syreny, uznali, że to kolejny test sprawdzający, czy system jest sprawny. Kilka minut później przyszedł SMS z Rządowego Centrum Bezpieczeństwa potwierdzający, że syreny ostrzegają przed zagrożeniem, ale nie wszyscy spojrzeli do telefonów.

Jak relacjonują mieszkańcy, nie widać było na ulicach żadnych służb, więc uznali, że mimo ostrzeżeń nie dzieje się nic złego. Gdy burmistrz Świdnika napisał na swoim oficjalnym profilu na Facebooku, że to alarm, niektórzy dopytywali, co z dożynkami, czy nie zostaną odwołane. Ludzie siedzieli w restauracjach, w kinie, a mecz lokalnego klubu piłkarskiego KS Świdniczanka Świdnik nie został przerwany.

Mieszkańcy zachowywali się tak, jakby zapomnieli, że w Polsce są dwa rodzaje sygnałów alarmowych. Ogłoszenie alarmu to ciągły, modulowany dźwięk syreny trwający trzy minuty. Odwołanie alarmu to ciągły, jednostajny dźwięk syreny, również trwający trzy minuty.

Z myślą o bezpieczeństwie Polaków rząd przygotował i rozesłał do każdego gospodarstwa domowego w Polsce „Poradnik bezpieczeństwa".

Można przeczytać w nim, że jeśli ktoś przebywa w miejscu, w którym pojawiło się bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia, nie wolno zwlekać z ewakuacją. Ale uwaga: jeżeli władze lub służby ratownicze zdecydują o ewakuacji, bezwzględnie zastosuj się do poleceń.

CO ZROBIĆ, GDY USŁYSZYSZ ALARM?

Wszystko da się streścić w kilku punktach:
• zachowaj spokój;
• włącz radio lub telewizor;
• stosuj się do komunikatów służb;
• nie rozpowszechniaj niesprawdzonych informacji.

Mieszkańcy często też pytają o schrony. Tam ludzie chcą przebywać w razie alarmu, szczególnie gdyby dotyczył działań zbrojnych.

NIK O SCHRONACH

Najwyższa Izba Kontroli w 2024 roku, za rządów Prawa i Sprawiedliwości, przygotowała bardzo krytyczny raport na temat miejsc ukrycia się. NIK stwierdziła, że na miejsce w schronach i ukryciach może liczyć niecałe 4 procent mieszkańców, obywatele nie wiedzą, gdzie w razie zagrożeń mogą szukać bezpiecznego miejsca schronienia, zaś obrona cywilna nie istnieje.

Stało się tak, ponieważ ówczesny minister spraw wewnętrznych i administracji nie zadbał o wprowadzenie do tej ustawy przepisów przejściowych, przedłużających obowiązywanie uregulowań dotyczących obrony cywilnej funkcjonujących od niemal 60 lat.

Kontrola NIK dowiodła również, że przedstawione w oficjalnych raportach dane na temat miejsc ukrycia się były nierzetelne. W spisie obiektów ochronnych znalazły się bowiem takie, które były dla mieszkańców niedostępne.

Generalnie jednak straż pożarna zinwentaryzowała ok. 235 tys. obiektów budowlanych, najwięcej w województwach: mazowieckim – niemal 30 tys., najmniej w podlaskim – 6,2 tys. Wśród nich znalazło się 1903 schronów i 8719 ukryć. Żadnego schronu nie było w województwie lubuskim, tylko 22 zlokalizowano w województwie podlaskim, a 24 w lubelskim. Województwo lubuskie miało też najmniejszą liczbę ukryć – 75. Straż Pożarna zinwentaryzowała także ponad 224 tys. miejsc doraźnego schronienia, najwięcej w województwach mazowieckim – 28 tys. i śląskim – 23 tys., najmniej w świętokrzyskim i podlaskim – po 6 tys.

„Zarówno w schronach, jak i w ukryciach stwierdzono przypadki zdewastowania pomieszczeń, braku instalacji, zagruzowania lub trwałego zamknięcia wyjść ewakuacyjnych" – podsumował NIK. – „Brakowało urządzeń filtrowentylacyjnych, a istniejące były niesprawne, niepoddawane konserwacji ani przeglądom serwisowym. W wielu przypadkach nawet jeśli filtropochłaniacze zainstalowano, to nie były wymieniane od kilkunastu lat"- można było przeczytać w raporcie.

Inspektorzy wskazali również na alarmujące wyniki badania przeprowadzonego przez przez Instytut Badań Rynkowych i Społecznych na zlecenie InfoSecurity24.pl. Wynika z niego, że ponad 80 proc. badanych nie wie, gdzie w pobliżu miejsca zamieszkania znajduje się miejsce schronienia.

Znalezienie sprawdzonych miejsc ukrycia się ma ułatwić przygotowane pod koniec 2025 roku przez Państwową Straż Pożarną narzędzie „Gdzie się ukryć". Pomaga szybko znaleźć najbliższe punkty schronienia w sytuacji zagrożenia

INWESTYCJE Z RZĄDOWEGO PROGRAMU

Z tych powodów budowa nowych schronów, miejsc ukrycia i miejsc doraźnego schronienia oraz adaptacja istniejących budowli to priorytety Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej (OLiOC) w 2026 roku.

Jest bowiem oczywiste, że w ostatnich dekadach inwestycje w tym obszarze były ograniczone. Obecnie, dzięki przyznanym rządowym środkom, samorządy mogą wzmacniać bezpieczeństwo mieszkańców na poziomie lokalnym. Samorządy mogą w tym roku przygotować m.in. niezbędną dokumentację techniczną i budowlaną, która w przyszłości pozwoli na stworzenie nowych obiektów zbiorowej ochrony.

– Adaptacja budynków i pomieszczeń jest odpowiedzią na postulaty samorządów zgłaszane w ubiegłym roku. Nie wszystkie gminy dysponują bowiem obiektami zbiorowej ochrony. Wskazywano, że po odpowiednim dostosowaniu istniejących obiektów mogłyby one pełnić funkcję ukrycia lub miejsca doraźnego schronienia. W takich przypadkach przewidujemy możliwość dofinansowania tego typu zadań – zaznacza wojewoda śląski Marek Wójcik.

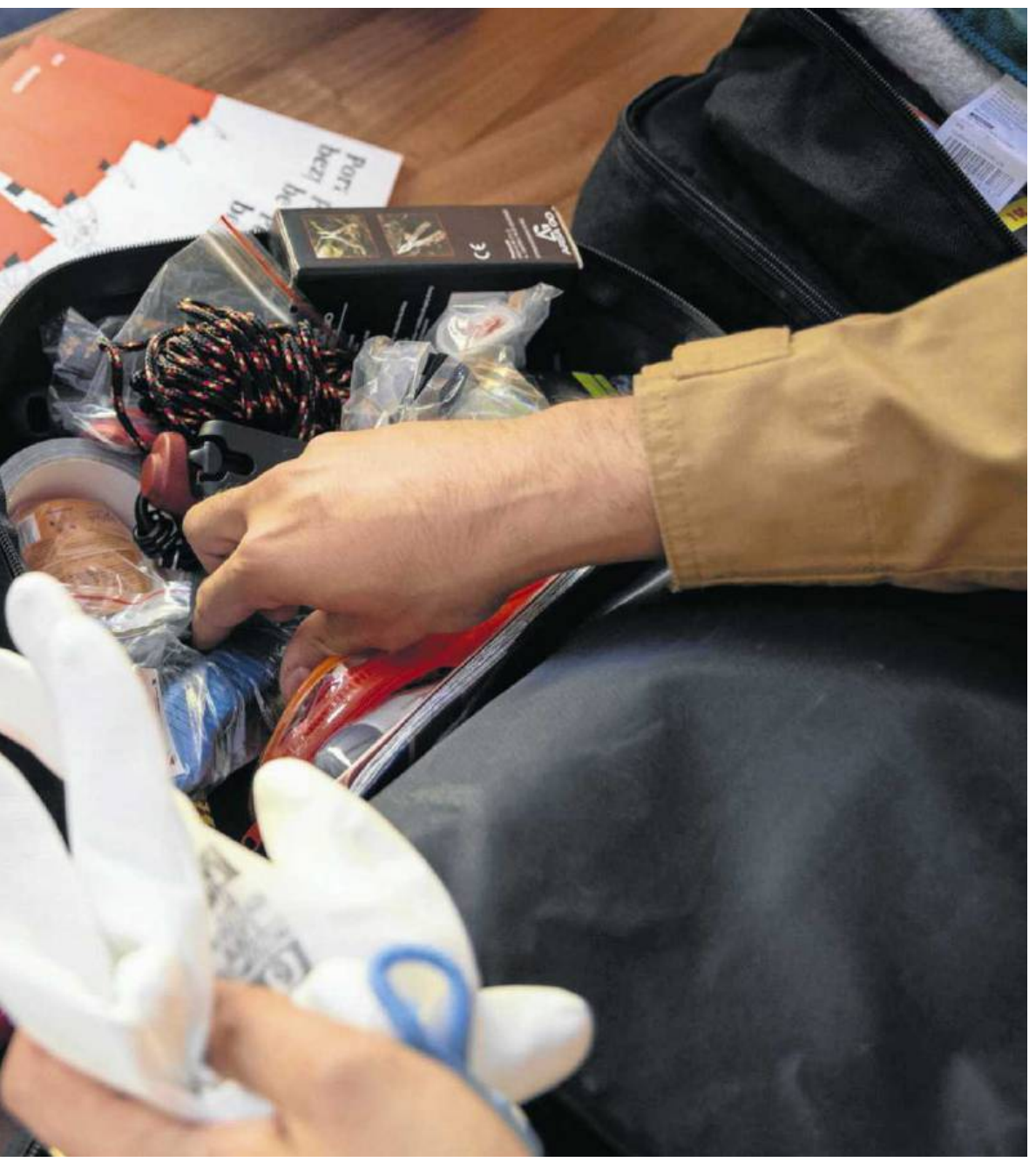
Wojewoda zapowiedział, że około 40 procent z 1236 różnego rodzaju miejsc ukrycia się, schronienia i schronów, będzie się nadawało do przebudowy. Wojewoda śląski dodaje, że schrony powstawać będą także w nowych budynkach.

– Projektanci, którzy będą projektowali nowe obiekty od przyszłego roku będą musieli przewidywać w nich miejsca schronienia. To jest nowość. My będziemy budowali nasze zasoby przez następne kilkadziesiąt lat, natomiast przełomowe jest to, że wreszcie mamy duże środki na to – mówi wojewoda.

Nowoczesna sieć schronów i miejsc schronienia nie będzie opierać się wyłącznie na obiektach o najwyższych parametrach ochrony. Plan zakłada szerokie wykorzystanie architektury cywilnej i współpracę z sektorem prywatnym, aby stworzyć także miejsca schronienia na wypadek np. katastrof naturalnych. – Nie każde miejsce schronienia będzie klasycznym schronem. Tworzymy całą sieć obiektów dostępnych w razie katastrof naturalnych lub długotrwałego zagrożenia. W proces ten zaangażowani będą także prywatni właściciele

eprasa.pl b79a8729a1

ać, gdy zawyją syreny

obiektów. Wprowadziliśmy również nowe regulacje, aby każdy nowy budynek wielorodzinny lub użyteczności publicznej, posiadający parking podziemny, mógł służyć jako miejsce tymczasowego schronienia – mówił kilka miesięcy Marcin Kierwiński, szef MSWiA.

Resort powtarzał, że jednym z kluczowych obszarów Programu OLiOC są obiekty zbiorowej ochrony – modernizacja lub adaptacja istniejących bądź budowa nowych budowli. Rząd przeznaczył 2,4 mld zł na finansowanie tych zadań w 2026 roku.

Efekty już widać. Na przykład kilka miesięcy temu w Lędzinach zakończono realizację pierwszego w mieście kompleksowo wyremontowanego miejsca doraźnego schronienia (MDS). Remont został w całości sfinansowany dzięki środkom pozyskanym z Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej. W ramach inwestycji przeprowadzono gruntowną modernizację i dostosowanie piwnic, które w przeszłości pełniły funkcję ukrycia. Obiekt został odpowiednio przygotowany do przyjęcia mieszkańców w sytuacjach kryzysowych i obecnie może zapewnić schronienie nawet 75 osobom. To pierwsze zmodernizowane MDS w Lędzinach.

• Z myślą o bezpieczeństwie Polaków rząd przygotował i rozesłał do każdego gospodarstwa domowego w Polsce „Poradnik bezpieczeństwa”

FOT. JAKUB ORZECHOWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Znalezienie sprawdzonych miejsc ukrycia się ma ułatwić przygotowane pod koniec 2025 roku przez Państwową Straż Pożarną narzędzie „Gdzie się ukryć”. Pomaga szybko znaleźć najbliższe punkty schronienia w sytuacji zagrożenia (np. bardzo silny wiatr, ryzyko odłamków).

Baza obejmuje obecnie ponad 85 tys. obiektów – są to m.in. przejścia podziemne, stacje metra, tunele, masywne garaże podziemne.

– Weryfikację obiektów przeprowadziła Państwowa Straż Pożarna. Znajdują się tam tylko sprawdzone punkty schronienia, a z czasem będą tam ujęte wszystkie obiekty docelowo pełniące funkcję schronów i miejsc schronienia. Spośród blisko zweryfikowanych obiektów około jedna czwarta to miejsca dostępne całodobowo, w których niezależnie od pory można szukać schronienia w przypadku alarmu lub sytuacji kryzysowej. W tej grupie znajduje się także około 4 tysięcy obiektów, wskazanych przez organy ochrony ludności jako docelowe miejsca pod schrony i miejsca doraźnego schronienia – mówił szef Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji Marcin Kierwiński.

Po zainstalowaniu aplikacji w telefonie na ekranie pokazuje się nam ikonka przedstawiająca białą tarczę na czerwonym tle. Po jej uruchomieniu widzimy mapę obszaru, na którym jesteśmy. Można ją przybliżać i oddalać. Jest dokładna i czytelna, bo to OpenStreetMap. Na tym podkładzie widzimy mnóstwo ciemnoniebieskich trójkątów wpisanych w pomarańczowe kółka. To symbol obrony cywilnej. Każdy taki znaczek to „punkt schronienia”.

Co ważne, po wcześniejszym pobraniu danych aplikacja działa również w trybie offline. Jak podkreślają autorzy, głównym celem aplikacji jest wzmocnienie odporności społecznej oraz wsparcie obywateli w podejmowaniu właściwych decyzji w sytuacjach zagrożenia, takich jak ekstremalne zjawiska pogodowe czy zagrożenia o charakterze militarnym, w tym napad powietrzny.

SZKOLENIA DLA KAŻDEGO DOROSŁEGO

Każdy, kto chce dowiedzieć się, jak reagować w kryzysowych sytuacjach, może wziąć udział w bezpłatnych powszechnych warsztatach ochrony ludności realizowanych przez partnerów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Podczas zajęć praktycznych uczestnicy uczą się się m.in. zasad pierwszej pomocy, przygotowania na pierwsze 72 godziny kryzysu, tworzenia rodzinnego planu awaryjnego oraz właściwego reagowania na zagrożenia.

Warsztaty są przeznaczone dla wszystkich osób pełnoletnich i odbywają się stacjonarnie na terenie całej Polski. Powszechne warsztaty ochrony ludności to zajęcia praktyczne oparte na treściach z „Poradnika bezpieczeństwa” opracowanego przez MSWiA, MON i RCB. Mogą być realizowane w ramach jednego, 8-godzinnego cyklu, lub dwóch 4-godzinnych dni warsztatowych.

Zapisy prowadzone są bezpośrednio przez organizatorów. Zajmuje się tym np. Polski Czerwony Krzyż. Zgłosić się można przez internet lub telefonicznie pod numerem infolinii: 800 088 136 (od poniedziałku do piątku od godz. 9 do 17, od soboty do niedzieli od godz. 9 do 15) albo kontaktując się z właściwym Oddziałem Okręgowym PCK.

Z pomocą pójdą też strażacy z Ochotniczych Straży Pożarnych. Zgłoszenia są przyjmowane telefonicznie pod numerem telefonu 780 729 619 w godzinach od 10 do 16.

Zajęcia będą realizowane do listopada 2026 r. na terenie całego kraju. Warsztaty mają charakter stacjonarny i odbywają się m.in. w remizach OSP, szkołach, bibliotekach, domach kultury, świetlicach wiejskich, salach parafialnych oraz innych obiektach udostępnionych przez partnerów i samorządy.

CO ROBIĆ W RAZIE ZAGROŻENIA?

Warto znać trzy proste kroki, które każdy z nas może wykonać już dziś, aby być przygotowanym na każdą ewentualność:

• Poznaj oficjalne sygnały: Zapamiętaj różnicę między dźwiękiem modulowanym (ogłoszenie alarmu) a ciągłym (odwołanie). Ta wiedza w krytycznym momencie pozwala na błyskawiczne podjęcie właściwych decyzji.

• Śledź oficjalne komunikaty: Zawsze opieraj się na zweryfikowanych źródłach informacji. Pobierz aplikację RSO (Regionalny System Ostrzegania) i nigdy nie ignoruj alertów RCB wysyłanych na twój telefon.

• Zbuduj odporność domową: Przygotowanie prostego plecaka ewakuacyjnego (z dokumentami, zapasem wody, latarką i radiem na baterie) oraz zabezpieczenie najważniejszych rzeczy w domu to wyraz dojrzałości, a nie przesady.

Wszystkie niezbędne informacje można znaleźć w oficjalnym „Poradniku bezpieczeństwa” oraz na rządowych stronach internetowych – na przykład w bazie wiedzy Rządowego Centrum Bezpieczeństwa czy w zakładkach kryzysowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. ●

REKLAMA
Katowice/34455884

Ochrona ludności i obrona cywilna

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW PROGRAMU OCHRONY LUDNOŚCI I OBRONY CYWILNEJ NA LATA 2025-2026

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Ochrona ludności i obrona cywilna

Śląski Urząd Wojewódzki

eprasa.pl b79a8729a1

Premiera w Teatrze Śląskim

Spektakl o traumach kobiet

Przemilczenia, zranienia, międzypokoleniowe traumy. Losy śląskich kobiet w spektaklu „Od jednego Lucypera” układają się w bolesną sieć, którą trudno rozplątać, bo tkana jest od dawna.

Marta Odziomek-Pawlikowska

• **Główną bohaterką spektaklu jest Kasia (intrygująca i odmienna od pozostałych rola Justyny Janowskiej) najmłodsza z rodu, odrzucająca śląską tradycję**
FOT. PRZEMYSLAW JENDROSKA/TEATR ŚLĄSKI

Kameralna produkcja Teatru Śląskiego w Katowicach z udziałem czterech zdolnych aktorek została wyreżyserowana przez Dorotę Ignatjew. Zrobiła to z dużą delikatnością, wrażliwością i uważnością w stronę bohaterek.

Kanwą jest tutaj powieść Anny Dziewit-Meller, umiejętnie zaadaptowana i udramatyzowana przez Ewę Mikułę, choć jej część historyczna została ograniczona do minimum, dużo za to scen z zakresu „kultury terapeutycznej”.

Zranione przez obcych i najbliższych

W niewielkiej, symbolicznej przestrzeni, w której pierzyna jest zarówno pierzyną, jak i nagrobkiem, a okazała futryna z drewna obrazem z Matką Boską i kredensem jednocześnie, na kilku płaszczyznach czasowych rozgrywają się dramaty kobiet, które łączy ta sama krew.

Prababka, babka i jej siostra, matka i córka. Każda z nich idzie przez życie z jakąś krzywdą, trudem, niespełnieniem. Zranienia te otrzymywały zarówno od obcych – funkcjonariusze PRL, personel szpitalny, sąsiedzi, robotnice – ale i od najbliższych.

Główną bohaterką jest Kasia (intrygująca i odmienna od pozostałych rola Justyny Janowskiej) najmłodsza z rodu, odrzucająca śląską tradycję. Ucieka od niej aż do Holandii. Podczas rozmów z terapeutką (świetna Barbara Lubos-Rokita, wspaniale prezentująca kilka ról) nie chce opowiadać o swej przeszłości, rodzinie ani uczuciach.

Powoli jednak mur, który wzniosła wokół siebie w samoobronie, kruszeje. Kasia znajduje zdjęcie cioci Maryjki (przejmująca Natalia Jesionowska) – siostry babci, o której w domu niewiele się mówiło. Próbuje dociec dlaczego? Za milczeniem skrywa się bolesna historia, która naznaczyła babcię. Wycofała ją z życia, sprawiła, że przestała się wychylać i sięgać po marzenia. Pewnie wpłynęła też i mamę, no i samą Kasię.

To też opowieść o ciele kobiety. Nieszczęśliwa Kasia katuje swą cielesną istotę. Nie lubi siebie, dlaczego więc miałaby o siebie dbać?

Zimny chów

„Od jednego Lucypera” to też opowieść o ciele kobiety. Nieszczęśliwa Kasia katuje swą cielesną istotę. Nie lubi siebie, dlaczego więc miałaby o siebie dbać? I czy ktoś ją tego nauczył? Skąd wynika to nielubienie, niezrozumienie, karanie siebie? Pewnie z przeszłości, z dzieciństwa. W jednej ze scen dowiadujemy się, że mama Kasi jakby wciąż ją za coś karała. A potem otrzymujemy odpowiedź, dlaczego.

Do tego dochodzi zimny chów obecny w śląskim domu i wycofany ojciec. Odejście matki. Milczenie babci (piękna postać stworzona przez Ewę Leśniak), gderanie nielubianej ciotki, nieudany związek. Odcięcie wydaje się najlepszym sposobem, dlatego Kasia emigruje i dlatego nie wie, co właściwie czuje.

Jej wędrówka w przeszłość pod okiem terapeutki, żeby przepracować i zaakceptować doznane krzywdy – te prawdziwe i symboliczne – okazuje się fascynującą, często bolesną, ale momentami zabawną przeprawą.

Oglądałam i słuchałam z wypiekami na twarzy. Układam sobie w głowie tę poplątaną historię, która zaistniała na scenie dzięki kunsztowi aktorek wcielających się w różne postaci z różnych czasów z taką swobodą, bez konieczności otaczania się rekwizytami.

Odkryłam wzruszającą pieśń w wykonaniu zespołu Śląsk, która towarzyszy równie wzruszającej scenie domykającej poszukiwania Kasi. Znalazłam uniwersalne tematy. Znajome mi doświadczenia. Cieszę się, że można o Śląsku mówić w ten sposób. Z perspektywy kobiecej, równie ciekawej, co męskiej, ale wciąż będącej nieco na uboczu, trudnej, naszpikowanej emocjami i cielesnością.

OGŁOSZENIE Katowice/34456761

1KA

eprasa.pl b79a8729a1

ODESZLI.pl

Dziel się wspomnieniami o bliskich

Żyją, póki pamiętamy

Wejdź na serwis **odeszli.pl**

KSSE
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna

Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna Spółka Akcyjna w Katowicach

40-026 Katowice, ul. Wojewódzka 42,
tel. +48 32 2510736

informuje:

W dniu 16.10.2026 r. na stronie Katowickiej SSE S.A.: www.ksse.pl ukazało się ogłoszenie o organizacji przetargu mającego na celu wyłonienie nabywcy następującej nieruchomości:

Nieruchomość gruntowa o powierzchni 0,5000 ha (5 000 m^2) położona w Gminie Leśnica, obręb Krasowa, stanowiąca własność Gminy Leśnica i obejmująca działkę o numerze 212/6.

Szczegółowe warunki przetargu określone są w ogłoszeniu zamieszczonym na stronie:
www.ksse.pl

Katowice/34457150

Panu

Arturowi Nowakowi

wyrazy głębokiego współczucia i żalu z powodu śmierci

Taty

składają

koleżanki i koledzy z Biura Zakupów ArcelorMittal Poland S.A.

www.nekrologi.wyborcza.pl/34456889

Spółdzielnia Mieszkaniowa „CHEMIK”

z siedzibą w Tarnowskich Górach przy ul. Kościelnej 87
ogłasza przetarg nieograniczony na wykonanie

remontu klatek schodowych w budynkach mieszkalnych, położonych w Krupskim Młynie przy ul. Prusa 3, ul. Prusa 8, ul. Prusa 12

Warunkiem przystąpienia do przetargu jest:

1. Dokonanie wpłaty, na konto SM „CHEMIK” nr 63 1020 2368 0000 2102 0022 1507, tytułem pokrycia kosztów materiałów przetargowych (wydania specyfikacji), w wysokości 200,00 zł + 23% VAT = 246,00 zł brutto (na każdy budynek). Koszty materiałów przetargowych nie podlegają zwrotowi.
2. Złożenie, w terminie do **02.11.2026r.** do godziny 15^{oo}, w sekretariacie Spółdzielni Mieszkaniowej „CHEMIK” w Tarnowskich Górach przy ul. Kościelnej 87, pisemnej oferty, opracowanej w oparciu o Specyfikację Istotnych Warunków Zamówienia oraz wniesienie stosownego wadium.

Specyfikację Istotnych Warunków Zamówienia, po okazaniu dowodu wpłaty, jak również dodatkowe informacje, można uzyskać w Dziale Technicznym SM „CHEMIK”, adres j.w., od dnia **19.10.2026r.**, tel. 32-390-35-45, w godzinach pracy Spółdzielni.

Oferty należy składać w zamkniętych, opieczętowanych kopertach, z napisem :
„Przetarg – remont klatek schodowych w Krupskim Młynie przy ul. Prusa 3”
„Przetarg – remont klatek schodowych w Krupskim Młynie przy ul. Prusa 8”
„Przetarg – remont klatek schodowych w Krupskim Młynie przy ul. Prusa 12”

Spółdzielnia zastrzega sobie prawo do unieważnienia lub odstąpienia od przetargu bez podania przyczyny.

Katowice/34457092

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny. Nasi najlepsi redaktorzy.
Możesz wybrać z bogatej oferty ponad **40** różnych newsletterów.

Zapisz się na:
wyborcza.pl/newslettery

wyborcza.pl

1 KAL

eprasa.pl b79a8729a1

Redaktor prowadzący **Michał Hyra**

Energetyka

Kolejny etap rewolucji

Nowy program dopłat NFOŚiGW pozwoli uzyskać nawet 16 tys. zł wsparcia na domowy magazyn energii.

Michał Hyra

Prezes Taurona Grzegorz Lot jest przekonany, że przyszłość energetyki opiera się na odnawialnych źródłach energii. W kolejnych latach państwowe spółki zainwestują miliony złotych w farmy fotowoltaiczne, wiatraki, a także w wielkie magazyny energii.

Te ostatnie sprawią, że sieć oparta na odnawialnych źródłach będzie bardziej elastyczna. Energia pochodząca z paneli będzie wykorzystywana wieczorami, kiedy fotowoltaika już nie pracuje. System będzie bardziej efektywny i przewidywalny.

Jak twierdzi prezes Taurona, żeby nowa energetyka funkcjonowała jak należy, potrzeba wspomnianych magazynów wielkoskalowych, ale też magazynów rozproszonych, czyli przydomowych. To niezwykle ważne. Obecnie łączna moc przydomowych instalacji fotowoltaicznych to ponad 13,6 GW. Do sieci jest podłączonych ponad 1,6 mln przydomowych instalacji.

Wiele z nich jest przewymiarowanych. Stare zasady rozliczania, net-metering polega na tym, że nadwyżki prądu z fotowoltaiki oddaje się do sieci i odbiera w stosunku 0,8 lub 0,7 kWh. Prosumenci mogą korzystać z wirtualnego magazynu i praktycznie nie płacić za prąd przez cały rok, nawet w okresach, gdy panele nie pracują.

Przewymiarowana fotowoltaika staje się problemem, gdy kilku sąsiadów obok ma instalację. Wówczas w okresach największej produkcji sieć nie jest w stanie przyjąć nadwyżki i falowniki są odłączane, a panele zamiast produkować energię stoją bezczynnie.

LEPIEJ MAGAZYNOWAĆ NIŻ SPRZEDAWAĆ

Od kilku lat w Polsce obowiązuje jednak nowy system rozliczania, net-billing, polega na odsprzedaży nadwyżek energii z fotowoltaiki do sieci oraz na zapisywaniu ich wartości na wirtualnym depozycie. W takim wypadku nie opłaca się robić przewymiarowanej instalacji, za to inwestycja w fizyczny magazyn energii staje się koniecznością. Stawki odsprzedaży są zazwyczaj bardzo niskie i wówczas lepiej magazynować energię, którą można wykorzystać wieczorem.

• **Magazyny energii to drogie urządzenia i nie wszystkich stać na ich montaż**
FOT. SHJTTERSTOCK

Magazyny energii to drogie urządzenia i nie wszystkich stać na ich montaż. Posiadacze paneli mogą jednak liczyć na programy wspierające zakup przydomowych magazynów energii. 20 października rusza kolejny: "Dofinansowanie przydomowych magazynów energii – część 2", na który Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przeznacza 1 mld zł ze środków Funduszu Modernizacyjnego.

Fundusz jest unijnym instrumentem, który ma pomóc w transformacji energetycznej. Beneficjentami są kraje, w których PKB per capita jest niższe niż 60 proc. średniej dla całej Unii

Sam fundusz jest unijnym instrumentem, który ma pomóc w transformacji energetycznej. Beneficjentami są kraje, w których PKB per capita jest niższe niż 60 proc. średniej dla całej Unii Europejskiej (względem roku 2013), czyli przede wszystkim państwa, które wstąpiły do wspólnoty w XXI wieku. Polsce przypadło 34 proc. wszystkich środków, czyli ok. 60 mld zł.

WIĘKSZA AUTOKONSUMPCJA TO NIŻSZE RACHUNKI

– Rozwój energetyki prosumenckiej w Polsce wchodzi w kolejny etap. Przez ostatnie lata wspieraliśmy inwestycje w mikroinstalacje fotowoltaiczne, a dziś coraz większego znaczenia nabiera efektywne wykorzystanie wyprodukowanej energii. Magazyny energii i magazyny ciepła pozwalają zatrzymać energię na własne potrzeby, zwiększają bezpieczeństwo energetyczne gospodarstw domowych i wspierają stabilną pracę krajowego systemu elektroenergetycznego. Dlatego uruchamiamy kolejny program, wspierający rozwój magazynowania energii w polskich domach. Przyczyni się on do zwiększenia autokonsumpcji energii produkowanej w mikroinstalacjach prosumenckich, a w konsekwencji do niższych rachunków za energię – mówi Paweł Augustyn, zastępca prezesa NFOŚiGW.

Jak zapowiada NFOŚiGW, wsparcie będzie można uzyskać na zakup i montaż: magazynu energii elektrycznej, magazynu ciepła, a także falownika hybrydowego lub urządzenia równoważnego, jeżeli jest ono niezbędne do współpracy magazynu energii z instalacją OZE.

Magazyn energii objęty dofinansowaniem musi posiadać pojemność nominalną wynoszącą co najmniej 10 kWh, a jednocześnie jego pojemność musi być równa lub większa od dwukrotności mocy szczytowej współpracującej instalacji PV. Takie rozwiązanie ma zapewnić, że wspierane urządzenia będą realnie zwiększać autokonsumpcję energii i przynosić wymierne korzyści zarówno użytkownikom, jak i systemowi elektroenergetycznemu.

Dofinansowanie do magazynu energii wyniesie do 30 proc. kosztów kwalifikowanych, jednak nie więcej niż 800 zł za 1 kWh pojemności nominalnej. Maksymalna kwota wsparcia wyniesie 16 tys. zł dla prosumentów rozliczających się w systemie net-billing oraz 8 tys. zł dla prosumentów rozliczających się w systemie net-metering.

W przypadku magazynów ciepła wsparcie wyniesie do 30 proc. kosztów kwalifikowanych, jednak nie więcej niż 1 tys. zł.

BONUS ZA PRODUKT EUROPEJSKI

Nowością programu jest obowiązkowe wyposażenie magazynów energii w system zarządzania energią (EMS), który umożliwia inteligentne sterowanie przepływem energii pomiędzy instalacją OZE, magazynem energii, magazynem ciepła i odbiornikami energii w gospodarstwie domowym.

Dodatkowo magazyny energii będą musiały zapewniać możliwość tzw. pracy wyspowej, czyli zasilania awaryjnego podczas przerw w dostawach energii z sieci elektroenergetycznej.

Program premiuje również urządzenia wyprodukowane na terenie Unii Europejskiej. Beneficjenci będą mogli otrzymać dodatkową premię do 2 tys. zł za zakup magazynu energii łącznie z falownikiem wyprodukowanych w UE. Dofinansowaniu podlegać będą wyłącznie magazyny ciepła wyprodukowane na terenie UE. ●

Kolumnę dofinansowano ze środków
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach
Za treści zawarte w publikacji dofinansowanej ze środków WFOŚiGW w Katowicach odpowiedzialność ponosi Redakcja

eprasa.pl b79a8729a1

wyborcza
KRAKÓW
TYGODNIK

Piątek, 16 października 2026 | Redaktorka prowadząca **Magdalena Mach**

krakow.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: krakow@wyborcza.pl

Łukasz Gibała wygrał niemal w całym Krakowie

W większości poparli go wyborcy PiS i Razem

Łukasz Gibała wygrał w niedzielę wybory na prezydenta Krakowa. Prawie wszyscy krakowscy wyborcy PiS, którzy w pierwszej turze poparli kandydata tej partii Michała Drewnickiego, przerzucili swoje polityczne sympatie na niego. Nowy prezydent Krakowa zyskał także zdecydowaną większość wśród elektoratu Partii Razem.

Bartłomiej Kuraś

Przewaga Łukasza Gibały nad Moniką Piątkowską po pierwszej turze wyborów w Krakowie wynosiła 6,47 punktu procentowego. Gibała, deklarujący się jako kandydat niezależny, popierany przez inicjatorów referendum w Krakowie, dostał wtedy 36,38 proc. głosów. A Monika Piątkowska, która miała wsparcie między innymi Koalicji Obywatelskiej i Polskiego Stronnictwa Ludowego, 29,91 proc.

Zdecydował w dużej mierze prawicowy elektorat

Można było przypuszczać, że o nowym prezydencie miasta w drugiej turze 11 października zdecyduje w dużej mierze prawicowy elektorat, który pierwotnie popierał kandydata PiS Michała Drewnickiego (17,5 procent głosów w pierwszej turze i trzeci wynik). Tak też się stało. Z badań pracowni sondażowych wynika, że niemal wszyscy wyborcy Michała Drewnickiego w finałowym głosowaniu poparli Łukasza Gibałę. Nowy prezydent Krakowa zyskał też sympatię większości wyborców Partii Razem, której kandydatka Aleksandra Owca osiągnęła czwarty wynik po pierwszej turze wyborów (6,91 proc. głosów) i Michała Klimka (Konfederacja Korony Polskiej – 4,11 proc. poparcia w Krakowie).

Tak szeroki elektorat – od mieszkańców o mocno prawicowych przekonaniach po lewicowych aktywistów – dał Łukaszowi Gibale dużą przewagę nad Moniką Piątkowską, kandydatką wspieraną przez Koalicję Obywatelską i Polskie Stronnictwo Ludowe.

Łukasza Gibałę poparło 62,12 proc. Krakowian, Monikę Piątkowską 37,88 proc.

Frekwencja w drugiej turze wyniosła 44,27 proc. A to oznacza, że głównej partii rządzącej obecnie naszym krajem nie udało się zmobilizować całego swego elektoratu w Krakowie. Zresztą część dawnych wyborców PO też

• **Łukasz Gibała wygrał II turę wyborów prezydenckich w Krakowie**

FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

poparła Łukasza Gibałę, który w przeszłości należał do tej formacji, a następnie do Ruchu Palikota. A wyborcy PSL, która to formacja oficjalnie popierała Monikę Piątkowską, w większości zagłosowali na Łukasza Gibałę.

Za to elektorat Darii Gosek-Popiołek (Nowa Lewica) – 4,81 proc. w pierwszej turze – w ostatnią niedzielę w większości poparł Monikę Piątkowską.

Monika Piątkowska wygrała w niewielu komisjach

Kandydat PiS Michał Drewnicki najlepszy wynik uzyskał we wschodnich dzielnicach Krakowa – nie jest to niespodzianką. Podobnie było w majowym referendum; prezydenta Krakowa, Aleksandra Miszalskiego z KO, odwołali przede wszystkim mieszkańcy dzielnic spoza centrum miasta, znaczący głos mieli wyborcy prawicy.

Takie preferencje wyborcze ludzi głosujących za odwołaniem prezydenta miasta z Koalicji Obywatelskiej w znacznej mierze pokrywały się z wynikami ostatnich wyborów w Krakowie. Zarówno tych centralnych, jak i samorządowych, w których kandydaci PiS i Konfederacji osiągali lepsze wyniki w dzielnicach poza ścisłym centrum miasta. Stare Miasto, Krowodrza czy Grzegórzki częściej wybierały kandydatów Koalicji Obywatelskiej.

Ale w drugiej turze 11 października Łukasz Gibała, który przedstawiał się jako kandydat niezależny, wygrał niemal w całym Krakowie. Monika Piątkowska miała przewagę tylko w kilkunastu komisjach bliżej centrum miasta. ●

Jacek Majchrowski o Łukaszu Gibale: „Lud się w końcu naje tych kremówek i obwarzanków”

Brak inwestycji i zwolnienia w miejskich spółkach? Fatalne podejście. Brak patronatu dla Marszu Równości? Słusznie.

ROZMOWA Z
JACKIEM MAJCHROWSKIM
prezydentem Krakowa w latach 2002-2024

MAGDALENA KURSA: Wiem, że nie jest pan szczęśliwy z wyboru Łukasza Gibały na prezydenta Krakowa, więc może zacznę nie tyle od rad dla niego, ale od tego, czego nie powinien robić.
JACEK MAJCHROWSKI: Odradzałbym populistyczne decyzje.

Ma pan na myśli jakieś konkretne działania?
– Niestety, nasza polityka w ogóle jest populistyczna. I to jest tragiczne. Wszystkie początkowe działania Aleksandra Miszalskiego, łącznie z tańcem na dachu były populistyczne. Trzeba mieć świadomość, że urząd prezydenta jest pewną godnością i trzeba się zachowywać godnie, a nie biegać z mopem czy robić podobne rzeczy.

Łukasz Gibała na dachu tańczyć raczej nie zmierza, zapowiada innego rodzaju działania.
– Zobaczymy, jakie.

Jakieś rady dla prezydenta Gibały?
– Ważne, by postawił na fachowych ludzi, którzy są zarówno w magistracie, jak i w miejskich spółkach. Tacy stanowią 95 proc. obecnej kadry kierowniczej. Jeżeli da im swobodę rządzenia w swojej dziedzinie i powie, że ma do nich zaufanie, to oni będą dla niego pracować.

Tej rady Łukasz Gibała nie posłucha, bo od dawna zapowiada najpierw zwolnienia, a potem otwarte rekrutacje. Może nawet publicznie transmitowane.
– Sztuka dla sztuki.

Dlaczego? Konkursy mogą okazać się dobrym postulatem.
– Tylko po co? Kraków ma najlepsze w swej dziedzinie spółki w Polsce: MPEC, Wodociągi, MPK. Miszalski powymieniał trochę ludzi w radach nadzorczych, takie jego prawo, ale one wciąż funkcjonują świetnie.

Jeśli Gibała mówi, że dla oszczędności zmniejszy rady nadzorcze do trzech osób, to jest to populizm.

Bo jest zasada, że dwa miejsca w radzie zajmują osoby ze związków zawodowych. Jeśli w sumie będą trzy miejsca, to Łukasz Gibała będzie mieć w radzie tylko jednego swojego człowieka, a to oznacza, że będą rządzić związki zawodowe. Prezydent nie będzie mógł wówczas spełniać funkcji zarządczych. Podobnie dwuosobowy zarząd jest bez sensu. Spółki to machiny, każdy z członków ma sprawy, którymi się zajmuje.

Brzmi przekonująco, ale jednak powszechną wiedzą jest to, że w spółkach, od tych skarbu państwa po miejskie, na potęgę znajdują zatrudnienie osoby związane z polityką. Od prawicy do lewicy. Prawdziwi fachowcy często nawet nie składają podań. Może właśnie Kraków wytyczy nową drogę?
– Stosowałem zasadę, że w radzie nadzorczej może być tylko jedna osoba z polityki. Reszta to fachowcy.

Niektórzy komentatorzy stawiają tezę, że te wybory były walką klasową: pan przez ponad 20 lat i potem Aleksander Miszalski mieliście dbać o interesy „Krakówka”, a teraz wreszcie Łukasz Gibała upomniał się o interesy ludu – zwykłych mieszkańców.
– Gibała przedstawicielem ludu? Że niby, co robi? Rozdaje obwarzanki, a jego brat kremówki. Lud się w końcu naje tych kremówek i obwarzanków.

• **Cała rozmowa na Krakow.wyborcza.pl**

eprasa.pl b79a8729a1

Józef M. postawił domy jako końskie poidła na obszarze chronionym

Sama grzywna to za mało

„Wzywamy do niezwłocznego, dobrowolnego, a przede wszystkim honorowego przywrócenia terenu do poprzedniego stanu” – piszą w projekcie rezolucji o domach udających poidła dla koni zakopiańscy radni.

Bartłomiej Kuraś

Rezolucję przygotowała grupa zakopiańskich radnych, która zamierza doprowadzić do skutecznego egzekwowania prawa na Bachledzkim Wierchu. To obszar chroniony znajdujący się na terenie Parku Kulturowego Kotliny Zakopiańskiej i jest jednym z ostatnich miejsc w Zakopanem z otwartą panoramą na Tatry oraz z polanami bez domów. Lokalne prawo nie dopuszcza tu zabudowy.

• **Józef M. przed dwoma laty postawił tu pięć domów. Przekonywał, że mają to być poidła dla koni** FOT. MAREK PODMOKŁY / AGENCJA WYBORCZA.PL

SAMOWOLA NA BACHLEDZKIM WIERCHU

Jednak Józef G.-M. (na co dzień przedstawia się jako Józef M.) przed dwoma laty postawił tu pięć domów. Przekonywał, że mają to być poidła dla koni.

– Inwestor drwi sobie z prawa, zwodząc urzędników, którzy w tej sprawie też nie reagowali zbyt szybko. Nie można pozwolić na samowole budowlane – zwraca uwagę Agata Wolak, prezeska zakopiańskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami. W tym roku sąd wydał nakaz rozbiórki domów. Sądowy prawomocny wyrok trafił w drugiej połowie lipca nie tylko do skazanego, ale i lokalnych władz, które powinny dopilnować wykonania nakazu rozbiórki.

Zakopiański magistrat wydał oświadczenie w tej sprawie: „Urząd Miasta Zakopane niezwłocznie po uzyskaniu informacji o prawomocnym rozstrzygnięciu podjął działania w tym zakresie. Obecnie sprawa, w tym możliwe dalsze kroki i tryb postępowania, jest szczegółowo analizowana pod względem prawnym. Sprawa pozostaje w obszarze zainteresowania i podejmowane są działania zmierzające do ustalenia właściwego sposobu dalszego postępowania”.

Nakaz rozbiórki wydał też Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Zakopanem.

– Nie chcę się wykazywać hurraoptymizmem, że jutro przyjdą przedstawiciele miasta i rozbiorą samowolę. Rada miasta musi wcześniej zabezpieczyć środki na taką rozbiórkę. Można się domyślać, że właściciel tych domów szuka możliwości odwołania. Jeśli dojdzie do rozbiórki tej samowoli, byłby to pierwszy taki przypadek po 1989 roku w Zakopanem. Wcześniej była taka sytuacja za PRL-u, gdy naczelnik miasta nakazał wyburzyć trzy domy – mówił „Wyborczej” Łukasz Filipowicz, burmistrz Zakopanego.

Inwestor drwi sobie z prawa, zwodząc urzędników, którzy w tej sprawie też nie reagowali zbyt szybko

AGATA WOLAK
prezeska zakopiańskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami

Faktycznie, Józef M. stara się odwlec rozbiórkę. Złożył zażalenie na postanowienie Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego, stwierdzającego samowolę, do wyższej instancji – Wojewódzkiego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w Krakowie.

W odwołaniach w sprawie samowoli ma już doświadczenie. Przed dwudziestoma laty wybudował też pięciopiętrowy pensjonat bez żadnego zezwolenia i od tego czasu ignoruje urzędnicze nakazy jego rozbiórki.

Tej jesieni urzędnikom przekazał, że nie jest już właścicielem tego obiektu. Postępowanie egzekucyjne będzie się więc musiało rozpocząć od nowa, już nie wobec Józefa M., ale nowego właściciela. Jego personalia nie są ujawniane ze względu na ochronę danych osobowych.

PROJEKT REZOLUCJI

Władze Zakopanego obawiają się, że podobny bieg będzie miała sprawa domów udających poidełka. Zwłaszcza że inwestor z zewnątrz już je wykończył. Zamontował nawet pompy ciepła. By rozebrać nielegalne domy w świetle prawa, urząd miasta musi ogłosić przetarg, który wyłoni firmę gotową zająć się samowolami. Szacunkowe koszty demontażu to ok. 300 tys. zł za każdy z pięciu domów. Do tego dochodzi także rozbiórka nielegalnej drogi. W sumie prace na Bachledzkim Wierchu mają pochłonąć ok. 1,7 mln zł. Urząd wyłoży je z własnego budżetu, a następnie wystąpi o wyegzekwowanie kosztów od Józefa M. Chyba że ten pozbędzie się też tych nieruchomości, podobnie jak wcześniej nielegalnego pensjonatu.

Obawiając się takiego scenariusza, grupa zakopiańskich radnych zamierza zająć się sprawą na najbliższej sesji, która ma się odbyć jeszcze w październiku.

– Należy jak najszybciej doprowadzić do skutecznego egzekwowania prawa na Bachledzkim Wierchu – przekazuje swoje stanowisko Grzegorz Jóźkiewicz, przewodniczący Rady Miasta Zakopane.

Podczas obrad planowany jest wniosek o zabezpieczenie w budżecie na przyszły rok kwoty 1,7 mln zł na „wykonanie zastępcze wyroku sądu”, czyli zburzenie obiektów przez wynajętą przez miasto firmę, a następnie odzyskiwanie tych kosztów od inwestora.

Jednak wśród zakopiańskich radnych nie ma jednomyślności na ten temat. Niektórzy z nich obawiają się, że wydawanie sporych publicznych pieniędzy na likwidację samowoli budowlanej może stworzyć precedens, który mocno nadwyręży budżet Zakopanego, jeśli zostaną zasądzone kolejne rozbiórki na terenie miasta.

Zwolennicy jak najszybszego wyegzekwowania prawa bronią swoich racji. W projekcie rezolucji, przygotowanym na najbliższą sesję, napisali m.in.: „Samo ukaranie sprawcy grzywną, bez faktycznego usunięcia skutków naruszenia, nie realizuje celu ochrony, dla którego Park Kulturowy został utworzony. (...) Wzywamy do niezwłocznego, dobrowolnego, a przede wszystkim honorowego przywrócenia terenu do poprzedniego stanu”.

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34457163

INGA IWASIÓW znalazła klucz, który otwiera świat. O jej nowej powieści „Tobiasz i wielki liść” – książce o emeryturze, samotności, końcu pewnego świata i... króliku, który niespodziewanie wypełnia pustkę

ARTUR DOMOSŁAWSKI o legendarnym reporterze i „Operacji Masakra”. Pióro, pistolet i srebrnolistne topole, czyli o tym, dlaczego niektóre reportaże stają się legendami

Dlaczego jesteśmy coraz bardziej zmęczeni i czy książki o wypaleniu naprawdę pomagają z niego wyjść?

Spotkanie Książkowego Klubu Książki, przegląd jesiennych nowości, kryminały i powieści z dreszczykiem oraz książki dla młodszych czytelników.

W sprzedaży, również z dostawą do paczkomatu

Zamów magazyn z darmową dostawą na: **Prenumerata24.pl** Więcej na: **Wyborcza.pl/ksiazki**

1KR

eprasa.pl b79a8729a1

Kraków

Uzyskaj informację
Zgłoś problem
Podziel się pomysłem

KRAKOWSKIE
CENTRUM
KONTAKTU
Kraków w Twoich rękach

Skontaktuj się
z nami

kontakt.krakow.pl
12 616 55 55
aplikacja mKraków

Kontakt telefoniczny dostępny w dni robocze,
od poniedziałku do piątku, w godzinach 7.40–15.30

Kraków/34454178

eprasa.pl b79a8729a1

Matka dziewczynki alarmuje

Horror małej Zuzi

Tata Zuzi, policjant, ma prokuratorskie zarzuty za znęcanie i zakaz zbliżania się do byłej partnerki. Mimo to sąd dał mu prawo do cotygodniowych spotkań z córką. U niespełna czteroletniej Zuzi psychiatra zdiagnozował zespół stresu pourazowego i przepisał leki na uspokojenie.

Anna Kolet

Zuzia ma na głowie opaskę z uszami kotka i dwa blond kucyki przewiązane różowymi wstążkami. Radośnie zbiega po schodach, trzymając mamę za rękę, rozmawiają o lodach truskawkowych, które obie uwielbiają. Gdy za przeszklonymi drzwiami Zuzia dostrzega swojego tatę i stojącego za nim jak cień dziadka, z jej ust momentalnie znika uśmiech. Dziewczynka zaczyna płakać, próbuje wyrwać się mamie, ale ona bierze ją na ręce i wynosi przed blok. Drzwi na klatkę się zatrzaskują. Zuzia nie może ich otworzyć od zewnątrz, mimo to desperacko próbuje. Szarpie za klamkę, kopie i cały czas krzyczy. Okłada mamę pięstkami, błaga, żeby otworzyła drzwi, woła, że chce do domu. Mama Zuzi mówi do byłego partnera: – Przejmij dziecko na kontakt.

Zuzia nawet nie patrzy w stronę ojca, który siedzi na chodniku przed blokiem i trzyma w rękach prezent. Z kolorowej torby wystaje głowa brązowego misia, ale nim dziewczynka też nie jest zainteresowana.

Ojciec biernie przygląda się histerii swojej córki, nie próbuje się do niej zbliżyć. Nic, tylko siedzi. Po kilku minutach, za zgodą kuratorki, matka może w końcu otworzyć drzwi i wpuścić dziecko na klatkę schodową. Zuzia natychmiast się uspokaja i pędem biegnie po schodach do swojego mieszkania. Mama idzie za nią. Za chwilę będzie musiała podać dziecku leki uspokajające, które i tak niewiele pomogą, a Zuzia do końca dnia będzie silnie pobudzona. W nocy znów nie będzie mogła zasnąć.

Ale tego Marcin, tata Zuzi i jej dziadek już nie zobaczą. Chwilę stoją jeszcze przed blokiem, rozmawiają z kuratorką, która notuje przebieg interwencji, po czym wsiadają do samochodu i odjeżdżają. Wrócą za tydzień, bo decyzją sądu Zuzia ma być „wydawana" ojcu w każdą pierwszą i trzecią niedzielę miesiąca i każdą drugą oraz czwartą sobotę.

O zawieszenie tych kontaktów apelują psychiatra, psychoterapeuta i terapeuta środowiskowy z MOPS. Sądy pozostają głuche.

– System nie chroni mojego dziecka – mówi 39-letnia Iwona, mama Zuzi.

ODCIĘTE KONTAKTY, PRZEMOC

Kobieta jest kłębkiem nerwów. Łzy nie przestają płynąć z jej oczu, kiedy przez ponad dwie godziny opowiada mi swoją historię.

– Byłam w nim bardzo zakochana. A on we mnie. Kiedy się poznaliśmy, wręcz nosił mnie na rękach. Był cudownym drugim tatą dla mojej córki Natalii, a kiedy na świat przyszła Zuzia, rzuciłam wszystko i wyprowadziłam się z Krakowa do niego na Podkarpacie. Zamieszkaliśmy w małej miejscowości niedaleko Krosna w mieszkaniu po jego dziadkach. Wtedy zaczęła się nasza gehenna – wspomina Iwona.

Mówi, że po przeprowadzce partner odciął ją od kontaktów z rodziną i znajomymi. Nie zgadzał się na ich odwiedziny. Nie wolno jej było rozmawiać z sąsiadami. Nie zgodził się na jej powrót do pracy i posłanie Zuzi do żłobka.

Coraz częściej pastwił się nad Natalką. Zaczęło się od tego, że nie pozwalał jej zbliżać się do siostry, bo uważał, że Natalia ma na nią zły wpływ. Naciskał, żeby dziewczynka zerwała kontakt ze swoim biologicznym ojcem, a kiedy Iwona nie chciała się na to zgodzić, zaczął domagać się, żeby pozbyła się Natalki i na stałe oddała ją ojcu.

Któregoś dnia przerzucił kilkulatkę przez ramię, wyniósł z domu i chodził tak po osiedlu, strasząc, że zostawi ją w lesie. Za karę wkładał ją w ubraniu pod prysznic i polewał zimną wodą. Wystawiał jej twarz na mróz albo klękał na jej plecach i wykręcał ręce do tyłu.

– Kiedy próbowałam stanąć w jej obronie, wypychał mnie z pokoju i zamykał drzwi. Chciał, żebym karała dziecko, nie dając mu jeść, bo jego zdaniem jedzenie, zabawki, czy telewizja to przywileje, na które Natalka musi sobie zasłużyć. Wyzywał mnie przy córkach od kurew i szmat. Coraz bardziej się go bałam, bałam się też poprosić kogoś o pomoc, bo Marcin jest policjantem i cały czas szantażował mnie swoimi znajomościami na komisariacie, mówił, że ma tam kolegów i jeśli się poskarżę, to zabiorą mi dzieci i zrobią ze mnie wariatkę – opowiada Iwona.

KOLEDZY NA INTERWENCJI

Na początku 2024 roku Marcin uległ wypadkowi w pracy. Miał zerwane więzadła, po domu poruszał się z pomocą kuli.

– Pastwił się wtedy strasznie nad nami, kazał sobie usługiwać, a kiedy nie wykonałyśmy jakiegoś polecenia, bił mnie i Natalkę tą kulą po nogach albo rzucał w nas brudnymi pieluchami Zuzi. Któregoś dnia Natalka oglądała bajkę w telewizji, a on ze złości się na nią o coś i krzyknął, żeby wypierdalała do swojego pokoju. Córka w samoobronie rzuciła w niego małą laleczką, którą trzymała w dłoni. Wtedy wpadł w furię. Wrzeszczał, wyzywał nas, groził Natalce, że zabierze jej pieniądze ze skarbonki. Na podłodze siedziała wtedy niespełna półtoraroczna Zuzia, która słysząc jego krzyki i wyzwiska zaczęła przeraźliwie piszczeć. Kiedy w końcu udało mi się uspokoić dziewczynki i wróciłam do gotowania obiadu, nagle poczułam cios w plecy. Jego kula ortopedyczna wylądowała na moim kręgosłupie, z bólu osunęłam się na podłogę, płacząc, zapytałam, dlaczego nam to robi. Odpowiedział, że chciał mi pokazać, jak to jest być uderzonym. Potem Natalka z płaczem przepraszała mnie, że to przez nią Marcin mnie uderzył. To zabolało mnie bardziej niż ten cios.

Po tym zdarzeniu Iwona w końcu odważyła się zadzwonić na „Niebieską Linię". Wtedy po raz pierwszy usłyszała, że jest ofiarą przemocy domowej i że nie da się już tego zatrzymać. Dyżurna psycholożka poradziła, by dla dobra swojego i swoich dzieci uciekła od oprawcy. W końcu wezwała policję.

– Przyjechali jego koledzy policjanci, w mieszkaniu pojawił się też ojciec Marcina, emerytowany celnik, który wmawiał funkcjonariuszom, że w naszym domu nie ma żadnej przemocy, że sobie coś wymyśliłam, że mi odbiło. Uwierzyli mu, odmówili wszczęcia procedury niebieskiej karty i odjechali – szlocha Iwona.

Wrócili dwa tygodnie później. Tym razem na wezwanie Marcina.

– Tego dnia byłam umówiona u adwokatki. Poprosiłam siostrę, by zajęła się w tym czasie dziećmi. Marcin znów wpadł w furię. Wyrzucił za drzwi moją siostrę i wezwał policję, mówiąc, że moja rodzina robi awanturę w mieszkaniu. Tym razem przyjechało aż trzech jego kolegów. Potem dojechało dwóch kolejnych, w tym komendant, bo uznali, że skoro Marcin jest policjantem, to jego obecność jest konieczna – wspomina Iwona.

Ponownie poprosiła o wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty" i ponownie jej odmówiono.

– Dopiero kiedy do mieszkania przyjechała moja adwokatka, zmienili zdanie. Założyli „Niebieską Kartę", a ja spakowałam to, co miałam pod ręką, do worków na śmieci i uciekłam z dziećmi, najpierw do

OGŁOSZENIE PŁATNE 34452019

KLEPSYDRA

CMENTARZ KOMUNALNY
I KREMATORIUM

INFOLINIA: 12 352 44 44
CMENTARZ: +48 502 930 185
KREMATORIUM: +48 502 930 170

Nowy zielony cmentarz
Pierwsza kwatera ekologiczna
Kolumbaria na urny
Kamieniarstwo i opieka nad grobami

www.cmentarzkrakow.pl | Kraków, ul. Wielogórska 16

eprasa.pl b79a8729a1

FOT. GIULIO FORNASAR

mojej siostry, a potem wróciłam do Krakowa – opowiada kobieta.

AKT OSKARŻENIA I ZAKAZ ZBLIŻANIA

Sprawą zajęła się prokuratura w Jaśle, która postawiła Marcinowi zarzuty znęcania się nad partnerką oraz jej starszą córką Natalią. Jednocześnie prokurator zastosował wobec niego dozór policji i wydał zakaz zbliżania się do Iwony i Natalki, ale nie do Zuzi.

Mężczyzna nie przyznał się do zarzucanych mu czynów. W grudniu 2024 roku prokurator skierował do sądu w Jaśle akt oskarżenia przeciwko niemu. Sprawa jest w toku, trwa przesłuchanie świadków.

Mężczyzna cały czas pracuje jako funkcjonariusz w jednej z podkarpackich komend. Po usłyszeniu prokuratorskich zarzutów został jedynie zawieszony w pełnieniu obowiązków na dwa tygodnie. Po tym czasie wrócił na służbę. Jak przekazała nam Sara Bania-Nowak z Komendy Miejskiej Policji w Krośnie, przeciwko funkcjonariuszowi nie toczy się też żadne postępowanie dyscyplinarne. Policja zasłania się „domniemaniem niewinności".

Niezależnie od postępowania prokuratorskiego, sąd rodzinny zdecydował, że Marcin ma prawo widywać się z córką w każdą pierwszą i trzecią niedzielę miesiąca w godzinach od 10 do 15 oraz w drugą i czwartą sobotę w godzinach od 10 do 18.

Mężczyzna co tydzień przyjeżdża więc po Zuzię. Zawsze w towarzystwie swojego ojca, który często filmuje próbę przekazania dziecka.

Czasem Marcin siada przed klatką na rozkładanym krześle, czasem rozsiada się wprost na chodniku i czeka. Bywa, że przyprowadza ze sobą kolegów policjantów po cywilnemu.

Iwona pokazuje nam zdjęcia i nagrania z tych wizyt. Na jednym z filmów Marcin ma ze sobą lalkę bobasa, chodzi z nią pod oknami mieszkania i przytula. Potem od psychologa Iwona usłyszała, że w ten sposób próbował wzbudzić w Zuzi zazdrość.

W połowie listopada ubiegłego roku przyszedł na osiedle ubrany w strój świętego Mikołaja. Podzwaniał dzwonkiem i pytał, czy Zuzia pomoże mu roznosić prezenty. Dziewczynka dostała ataku histerii, Iwonie trudno było ją uspokoić. Tak kończy się każda próba przekazania dziecka ojcu. Jeszcze nigdy Marcinowi nie udało się odebrać córki. Zwykle po kilku minutach koszmarnych wrzasków, kurator sądowy zgadza się, by dziewczynka wróciła do domu.

TERAPEUTKA MÓWI O WOJENNEJ TRAUMIE

Zuzia od roku jest pod opieką Poradni Zdrowia Psychicznego w Szpitalu Dziecięcym im. św. Ludwika w Krakowie, gdzie stwierdzono u niej zespół stresu pourazowego. Psychiatra przepisał dziewczynce hydroksyzynę na uspokojenie, a w zaświadczeniu lekarskim napisał: „Powtarzanie cotygodniowych spotkań z ojcem może w bardzo negatywny sposób wpłynąć na rozwój Zuzi, utrwalić obecne trudności emocjonalne. Im dłużej sytuacja ma miejsce, tym gorsze jest rokowanie dla poprawy stanu psychicznego dziecka".

Mężczyzna za karę wkładał dziewczynkę w ubraniu pod prysznic i polewał zimną wodą. Wystawiał jej twarz na mróz albo klękał na jej plecach i wykręcał ręce do tyłu

Dziewczynka uczestniczy w terapii. Psychoterapeutka poradziła jej rodzicom, żeby zawiesili realizację widzeń dziewczynki z ojcem. W rozmowie z nami tłumaczy: – Trauma, jakiej to dziecko doświadcza, może doprowadzić do nieodwracalnego uszkodzenia jej psychiki.

Dodaje, że przez cotygodniowy stres, skuteczna terapia Zuzi jest praktycznie niemożliwa.

– To tak jakby leczyć z wojennej traumy żołnierza i co tydzień kazać mu wracać na front – mówi obrazowo.

Terapeutka zaznacza, że dziewczynka potrzebuje czasu, by pozbyć się swoich lęków i napadów histerii. Jest przekonana, że gdyby pozwolono jej w spokoju przepracować lęk przed spotkaniami z tatą, mogłaby za jakiś czas wrócić do tych kontaktów.

Również terapeutka środowiskowa, która obserwowała rodzinę, nie ma wątpliwości: „Kontakt z ojcem ma negatywny wpływ na stan emocjonalny dziewczynki. Wskazane jest kontynuowanie wsparcia psychologicznego oraz dalsze obserwacje" – napisała w swojej opinii.

SĘDZIA GROZI KARAMI FINANSOWYMI

W styczniu tego roku adwokatka Iwony złożyła w krakowskim sądzie wniosek o wstrzymanie kontaktów ojca z Zuzią. Sąd do dziś go nie rozpatrzył. Zamiast tego na jednej z rozpraw sędzia z III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego dla Krakowa-Podgórza zapowiedział Iwonie, że jeśli nie będzie wydawać dziecka na kontakty z ojcem, grożą jej kary finansowe.

– Powiedział, że w jednej sprawie przekroczył milion złotych kar dla rodzica, który nie wydawał dziecka pod pretekstem, że dziecko tego nie chce. Mówił, że karał rodziców nawet za to, że dziecko nie było entuzjastycznie nastawione na kontakty i było podczas widzeń naburmuszone. Przekonywał, że obowiązkiem rodzica jest także psychiczne przygotowanie dziecka na te kontakty – Iwona relacjonuje to, co usłyszała od sędziego.

Kiedy na jednej z rozpraw jej adwokatka zapytała, czy widział nagrania z prób przekazania Zuzi, stwierdził, że nawet nie będzie tego oglądał. Powiedział, że matka ma się stosować do postanowień sądu, i kropka. I że w tej sprawie nie dopuści nawet żadnych dowodów.

Odsłuchaliśmy nagranie z tej rozprawy, które potwierdza relację Iwony.

Iwona postanowiła zainteresować sprawą Rzeczniczkę Praw Dziecka.

Już w ubiegłym roku poprosiła ją o interwencję. Próbowaliśmy ustalić, jakie kroki podjęła Monika Horna-Cieślak w tej konkretnej sprawie, ale w odpowiedzi nie dostaliśmy żadnych informacji na ten temat: „Rzecznik Praw Dziecka podjął działania zgodne z ustawowymi kompetencjami. Szanując dobro dzieci i ochronę ich prywatności Biuro RPD nie udziela szczegółowych informacji na temat indywidualnych spraw".

– Niezrozumiałe jest dla mnie, że system, który powinien chronić dziecko, skazuje je na takie cierpienia. Uważam, że zdrowie i życie tej dziewczynki jest zagrożone – tłumaczy psychoterapeutka Zuzi.

A Iwona dodaje: – Zuzia dużo choruje, w styczniu wylądowałyśmy nawet w szpitalu. Od jednej z lekarek usłyszałam, że długotrwały stres może obniżać odporność u dziecka i że wyniszcza organizm.

O Marcinie mówi: – Jemu nie chodzi o dziecko, w ogóle nie interesuje się losem córki, chodzi mu tylko o to, żeby uprzykrzyć mi życie, żeby mnie ukarać, bo ośmieliłam się odejść od niego. Zuzi używa jako broni i nie obchodzi go, że w ten sposób niszczy własne dziecko.

Spotkaliśmy się z ojcem Zuzi. Nie chciał jednak z nami rozmawiać. Zamiast tego postraszył wezwaniem policji. W tym czasie jego ojciec wszystko filmował. ●

Imiona dziecka i jego rodziców zostały zmienione

REKLAMA Kraków/34453480

eprasa.pl b79a8729a1

Ryanair ogłasza nowe kierunki z Krakowa

Ponad połowa pasażerów Lotniska Balice to ich klienci

W zeszłym roku ponad połowa pasażerów podróżujących z Lotniska Balice korzystała z linii Ryanair. Przewoźnik nie przestaje inwestować w Kraków i właśnie ogłosił kolejne, nowe połączenia.

Milena Kuchnia

W sezonie zimowym zbazujemy w Krakowie 16 samolotów, co oznacza inwestycję o wartości 1,6 mld dolarów. Będziemy obsługiwać 67 tras, w tym 4 nowe połączenia – wylicza Michał Kaczmarzyk, dyrektor Buzz, linii z grupy Ryanair.

Nowe kierunki Ryanair z Krakowa

Na każdej konferencji przedstawiciele przewoźnika podkreślają, że Kraków to ich największa baza w tym regionie Europy. Właśnie powiększają ją o kolejne 3 samoloty. To pozwoli nie tylko na uruchomienie nowych kierunków, ale i zwiększenie częstotliwości lotów na tych trasach, które już funkcjonują. Gdzie polecimy zimą?

- Budapeszt (od 11 października)
- Dubrownik (od 9 października)
- Rabat (od 27 października)
- Wenecja M. Polo (od 27 października)

Do najdalszego kierunku z tej listy – Rabatu – polecimy nawet za 100 zł. Ceny lotów do Budapesztu zaczynają się od 74 zł.

Ryanair zwiększy też częstotliwość lotów na swoich najpopularniejszych trasach, m.in. do Barcelony, Bari, Malagi i Walencji.

– W ubiegłym roku ponad połowa pasażerów krakowskiego lotniska podróżowała z Ryanair, a nasza działalność wspiera prawie 11 tys. miejsc pracy w Krakowie i Małopolsce oraz generuje ponad 300 mln euro wkładu do regionalnego PKB – chwali firmę Kaczmarzyk.

Czy jest tanio? Tak. Czy jest wygodnie? Jest tanio

Na razie, mimo unijnych zapowiedzi, nic nie zmienia się w jakości oferowanych lotów. Ryanair wciąż dopuszcza najmniejsze bagaże podręczne spośród swojej konkurencji.

W cenie lotu na pokład można zabrać ze sobą jedynie jeden przedmiot w wymiarach 40x30x20 cm. Tych, którzy przekroczą te liczby chociażby o centymetr, czeka spotkanie ze słynnym miernikiem.

Ryanair nie zamierza zmieniać swojej polityki bagażowej. Komentuje ją w charakterystycznym dla siebie stylu marketingowym: „Jeśli Twój chłopak liczy każdy grosz bardziej niż my, zostaw go" – pisze linia na swoim oficjalnym profilu na Facebooku.

I dodaje: „Ryanair, bo po co lecieć wygodnie, skoro można lecieć tanio".

• **Samolot linii Ryanair** FOT. MILENA KUCHNIA

W sezonie zimowym zbazujemy w Krakowie 16 samolotów, co oznacza inwestycję o wartości 1,6 mld dolarów. Będziemy obsługiwać 67 tras, w tym 4 nowe połączenia

MICHAŁ KACZMARZYK
dyrektor Buzz, linii z grupy Ryanair

Co słychać na krakowskim lotnisku?

1 października na Lotnisku Balice zaczął działać nowy, długo wyczekiwany ILS *(Instrument Landing System)*. To dopiero początek prac, ale już pozwoli na przyjmowanie większej liczby lądowań w trudnych warunkach. Wcześniej, 29 września, wmurowano kamień węgielny pod budowę nowego terminalu T6. Zaplanowano w nim aż 11 gate'ów. Poza tym 54 kabiny kontroli paszportowej i 20 bramek do samodzielnej odprawy. W budynku będzie działała także strefa komercyjna. Oddanie nowej części T6 do użytku jest planowane na połowę 2029 roku.

OGŁOSZENIE PŁATNE Kraków/34456864

Burmistrz Miasta i Gminy Uzdrowiskowej Muszyna
działając zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r.
o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz. U. z 2026 r., poz. 399 z późn. zm.)
informuje,
że w dniu **16 października 2026 r.** wywieszono na tablicy ogłoszeń Urzędu MiGU Muszyna i umieszczono na stronach internetowych Urzędu na okres 21 dni wykazy:

- nieruchomości położonych w Muszynie, Złockiem, Andrzejówce, Żegiestowie, Powroźniku, Jastrzębiku, Wojkowej, Leluchowie i Szczawniku przeznaczonych do oddania w dzierżawę,
- nieruchomości położonej w Złockiem, przeznaczonej do oddania w użyczenie,
- nieruchomości położonej w Musznie przeznaczonej do sprzedaży.

OGŁOSZENIE PŁATNE Kraków/34457098

Wójt Gminy Mogilany
informuje
o wywieszeniu w dniach
od **16 października** do **6 listopada 2026 r.**
(włącznie) w siedzibie Urzędu Gminy Mogilany, Rynek 2 wykazu nieruchomości przeznaczonej do sprzedaży, celem podania do publicznej wiadomości. Wykaz obejmuje działkę **nr 193/1** położoną we Włosani. Szczegółowe informacje dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Mogilany oraz w referacie GRO (pokój 7A i 8A lub pod nr tel. 12 270 10 13 wew. 244, 251).

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34457166

NEWSLETTERY WYBORCZEJ
Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny
Nasi najlepsi redaktorzy.
Możesz wybrać z bogatej oferty ponad **40** różnych newsletterów.
Zapisz się na: **wyborcza.pl/newslettery**
wyborcza.pl

OGŁOSZENIE PŁATNE Kraków/34452013

| Całodobowe wsparcie i doradztwo

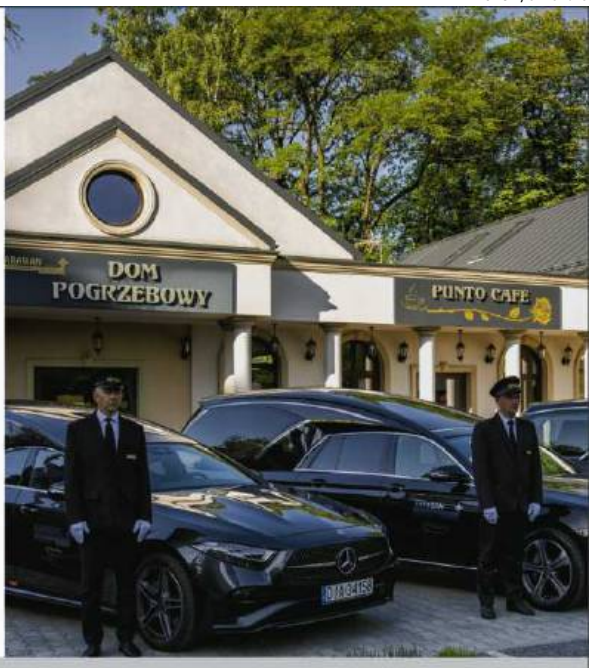
Dbamy o godne pożegnanie w każdej cenie

- Kompleksowe usługi pogrzebowe
- Rozliczenia bezgotówkowe
- Transport krajowy i międzynarodowy
- Własne krematorium
- Organizacja styp i pożegnań

KARAWAN GRUPA FIRM POGRZEBOWYCH TRADYCJE OD 1981 ROKU

Punkty Obsługi Klienta
10 lokalizacji w Krakowie

- ul.Rakowicka 26A 12 222 00 30
- ul. Sieroszewskiego 5B 12 686 61 45
- ul. Bieżanowska 24 12 656 21 11
- ul. Reduta 3B 12 222 50 49
- ul. Rakowicka 33A 12 421 89 83
- ul. Dolnych Młynów 3 12 632 11 22
- ul. Wrocławska 8 12 631 77 95
- ul. Ćwiklińskiej 10 606 793 279
- Cm.Batowice 12 413 63 46
- Cm.Grębałów 12 645 14 35
- Krakowskie Krematorium
- ul. Wielogórska 12 413 33 33

KRAKOWSKIE KREMATORIUM
tel. 12 413-33-33
biuro@kremacja-krakow.pl

30-398 Kraków, ul. Wielogórska 20
Gwarantujemy:
| bezpieczeństwo i profesjonalizm | duży wybór urn | możliwość przechowania po kremacji

Zapraszamy do współpracy firmy pogrzebowe

1KR

eprasa.pl b79a8729a1

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

W sprzedaży!

SPONSOR WYDANIA

MÖLLER'S OMEGA-3

żyć lepiej
psychologia codziennie

Więcej o psychologii czytaj na **wysokieobcasy.pl/zyclepiej**

eprasa.pl b79a8729a1

CO JEST GRANE

Conrad Festival 2026

Zakładnicy czasów, czyli jak rozumieć nieposłuszeństwo

O czym opowiada w nowej książce Olga Tokarczuk? Jak wspomina Alberta Camusa jego wnuk, David? Przed czytelnikami Festiwal Conrada, na który co roku przyjeżdżają najważniejsi pisarze i pisarki z całego świata. Święto literatury odbędzie się między 19 a 25 października.

Marta Gruszecka

• **Olga Tokarczuk w Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie, 28 października 2024 r.** FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Motywem przewodnim tegorocznej edycji jest „Nieposłuszeństwo".

– O tym, jak można je rozumieć i wprowadzać w życie, będą opowiadać gościnie i goście reprezentujący różne języki, kultury i wrażliwości. Bohaterowie tekstów Josepha Conrada stają się zakładnikami czasów postępującej globalizacji. Ich rzeczywistość naznaczona jest migracjami, współdzieleniem świata z ludźmi innych nacji, rewolucją przemysłowo-technologiczną. Muszą odnaleźć się w świecie, w którym stare zasady już nie obowiązują, a nowe jeszcze nie zostały ustanowione. Sto lat później żyjemy w rzeczywistości, w której dotychczasowy porządek okazuje się równie nieadekwatny. Poszukajmy zatem wspólnie nowych literackich kompasów – mówi Paulina Frankiewicz, dyrektorka programowa Conrad Festivalu.

75 LAT PO PREMIERZE

Dyrektorka Krakowskiego Biura Festiwalowego i dyrektorka wykonawcza Conrad Festivalu, Carolina Pietyra, dodaje: – Jestem przekonana, że bogaty program tegorocznej edycji odpowie na różnorodne potrzeby publiczności. Czeka nas bowiem spotkanie z noblistką Olgą Tokarczuk na temat jej najnowszej książki, ale też rozmowa z Nathachą Appanah, laureatką Listy Goncourtów, polskiego wyboru. Co więcej, do Krakowa powraca Didier Eribon. Tym razem będzie opowiadał o przyjaźni, wspólnie z Geoffroy de Lagasneriem i Édouardem Louisem. Festiwal Conrada to także spotkania z autorami komiksów Aurélienem Lozesem i Nicolasem Preslem, z ilustratorką i malarką Joanną Karpowicz oraz z jednym z najważniejszych polskich artystów wizualnych: Zbigniewem Liberą. Takiego święta zbuntowanej myśli nie można przegapić.

Ważną postacią tegorocznej odsłony przeglądu będzie Albert Camus. To dlatego, że w tym roku mija 75 lat od premiery „Człowieka zbuntowanego", w którym algiersko-francuski myśliciel przedstawił własną filozofię buntu. W dyskusji „Żyć to wzniecać paradoksy" o wpływowym eseju wezmą udział: pisarz i tłumacz, a także wnuk noblisty – David Camus, historyczka Joanna Ostrowska, politolog Basil Kerski oraz Maciej Kałuża – założyciel Polskiego Stowarzyszenia Alberta Camusa. Panel zaplanowano na 19 października.

Sto lat później żyjemy w rzeczywistości, w której dotychczasowy porządek okazuje się równie nieadekwatny. Poszukajmy zatem wspólnie nowych literackich kompasów

PAULINA FRANKIEWICZ
dyrektorka programowa Conrad Festivalu

LITERATURA W IMIENIU KOBIET

Kraków odwiedzi również w czasie festiwalu jeden z najbardziej uznanych pisarzy, tłumaczy i dziennikarzy Ameryki Południowej, Kolumbijczyk Juan Gabriel Vásquez.

– Jego książki, przełożone na ponad trzydzieści języków, są wyrazem niezgody: na politycznie poprawny fałsz i triumf teorii spiskowych, na spustoszenie wynikające z polaryzacji i wojny domowej w Kolumbii, wreszcie na sposób traktowania kobiet w maczystowskim społeczeństwie – podkreśla dyrektorka.

Temat przemocy wobec kobiet podejmuje także Cristina Rivera Garza – meksykańska pisarka i wykładowczyni, wymieniana wśród kandydatek do Nagrody Nobla. Laureatka Nagrody Pulitzera za książkę „Niezniszczalne lato Liliany" weźmie udział w spotkaniu „Co dzień jedna więcej" (22 października).

RAPER PEJA POETĄ?

Literaturę anglojęzyczną będzie reprezentować m.in. urodzona w Wielkiej Brytanii Sophie Gilbert. W swojej książce „Girl on Girl. Jak popkultura zwróciła kobiety przeciw sobie" autorka pokazuje, jak wygórowane oczekiwania wobec kobiet zostały spotęgowane przez rozwój mediów i kapitalizmu. Na ten temat Gilbert porozmawia z kolejną gościnią festiwalu, hiszpańską dziennikarką Begoñą Gómez Urzaiz, autorką książki „Wyrodne. Opowieść o macierzyństwie i poczuciu winy" (22 października).

Kto jeszcze wśród gości? Tegoroczny laureat Nagrody Literackiej Nike za książkę „Null", Szczepan Twardoch, René Karabash, której powieść „She Who Remains" polecała Dua Lipa, a także Ryszard „Peja" Andrzejewski, który weźmie udział w debacie o fenomenie hip-hopu pt. „Poezja w kapturze" (20 października).

Tegoroczną nowością programową będą „Konteksty Conrada", czyli pasmo spotkań i działań, podczas których hasło festiwalu zostanie poddane interpretacji z różnych perspektyw. – „Konteksty Conrada" proponują nowe sposoby na współuczestnictwo i dialog z partnerami festiwalu, którzy dzielą się własnym rozumieniem nieposłuszeństwa. W programie dyskusja o nieposłuszeństwie w kulturze, spacer śladami krakowskich buntowników i buntowniczek, warsztat o zależnościach pomiędzy ludźmi i robotami oraz w oprowadzanie po ekspozycji „Guanaquerx – emancypacja technologii" – mówi Barbara Balmas, menadżerka Festiwalu Conrada i kierowniczka Działu Literackiego KBF. Tradycją festiwalową jest natomiast „Kongres książki". To cykl spotkań obejmujący dyskusje o literaturze dziecięcej i tłumaczeniach, a także spotkania z twórcami i twórczyniami biorącymi udział w programie CELA (Connecting Emerging Literary Artists). Organizatorzy podkreślają, że festiwal jest międzynarodowy – spotkania z programu głównego są dostępne w języku polskim i angielskim.

DLA KOGO NAGRODA CONRADA?

Od 2015 roku, podczas Festiwalu Conrada, przyznawana jest Nagroda Conrada za najlepszy polski debiut prozatorski. W ramach tegorocznej edycji walczy o nią pięcioro autorów: Emilia Konwerska („Rzeczy robione specjalnie"), Arek Kowalik („Dźwięki ptaków"), Zofia Lorek („Stany przejściowe"), Maja Mozga-Górecka („Figlarnie") i Zofia Zaleska („Przejęzyczenie. Rozmowy o przekładzie"). Laureatkę lub laureata prestiżowej statuetki poznamy 24 października o godz. 19 podczas Gali Nagrody Conrada na Scenie MOS Teatru im. Juliusza Słowackiego (Rajska 12).

Szczegółowy program Conrad Festivalu na conradfestival.pl. Na wydarzenia w ramach programu głównego wstęp wolny, wyjątek stanowią spotkanie z Olgą Tokarczuk (23 października) i Gala Nagrody Conrada (24 października) objęte bezpłatnymi wejściówkami.

1KR

eprasa.pl b79a8729a1

Kraków

SCENA NCK

repertuar listopad 2026 – maj 2027

NOWOHUCKIE CENTRUM KULTURY • INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA

nowohuckie centrum kultury

nck scena

nck.krakow.pl

Zawsze aktualny repertuar znajdziesz tu:

Kraków/34455738

eprasa.pl b79a8729a1

CO JEST GRANE

Akademia Muzyczna w Krakowie

Nowa siedziba, czyli mar

– Budowa nowej siedziby Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie jest inwestycją w przyszłość całego środowiska artystycznego.

• **Studenci Akademii Muzycznej w Krakowie ćwiczą przed próbą „Bolera" Maurice'a Ravela, 17 kwietnia 2026 r.** FOT. JAKUB WŁODEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

ROZMOWA Z
PROF. DR. HAB. MARIUSZEM SIELSKIM
rektorem Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

MARTA GRUSZECKA: Spotykamy się w październiku 2026 roku, dwanaście miesięcy po XIX Konkursie Chopinowskim, w którego finałowych etapach zaprezentowało się aż trzech pianistów z Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie. Jak ich sukces wpłynął na rozpoznawalność uczelni w Polsce i na świecie?

PROF. DR HAB. MARIUSZ SIELSKI: To rzeczywiście niezwykła historia, zwłaszcza jeśli weźmiemy pod uwagę warunki, w jakich pracujemy. Mówię o tym z przykrością, ale nasze warunki lokalowe są bardzo trudne. Tym bardziej cieszy, że młodzi ludzie, nie tylko uczestnicy Konkursu Chopinowskiego, lecz także pozostali studenci, osiągają znakomite wyniki artystyczne i naukowe.

Cała trójka – Yehuda Prokopowicz, Mateusz Dubiel i Michał Basista – artystycznie rozwija się niezwykle harmonijnie. Jako Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie wspieraliśmy ich przed konkursem, korzystając również z pomocy krakowskich instytucji. Dzięki życzliwości Jana Tomasza Adamusa młodzi artyści mogli ćwiczyć w salach prób Capelli Cracoviensis przy ulicy Kopernika przez całą dobę na udostępnionych przez orkiestrę fortepianach. Po konkursie pojawiło się wiele propozycji koncertowych. Młodzi pianiści występują w Polsce i za granicą, podróżują po świecie, a jednocześnie nie ograniczają się do sukcesu konkursowego. Rozwijają repertuar i konsekwentnie budują swoją pozycję artystyczną.

Nasi studenci nie zapominają o lokalnej scenie – w grudniu zorganizowaliśmy ich koncert w Filharmonii Krakowskiej, a następnie nagranie w Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach. Niebawem ukaże się płyta „Chopin do potęgi trzeciej" wydana nakładem naszej oficyny: Penderecki Academy Press. Planujemy jej premierę jeszcze w tym roku. To kolejny ważny etap w rozwoju tych młodych artystów.

Kilka dni temu Akademia rozpoczęła rok akademicki 2026/2027. Z jakim przesłaniem wkraczacie państwo w nowy sezon?

– Inauguracja była bardzo udana, duże wrażenie zrobił na nas wykład profesora Włodzimierza Wróbla, który połączył zagadnienia prawa i muzyki. Prelegent, znany prawnik, zastanawiał się między innymi nad tym, dlaczego prawnicy boją się muzyki.

Dlaczego?

– Muzyka potrafi być siłą, która podejmuje walkę, dlatego bywa zakazywana i wykorzystywana przez polityków. Jest niezależna i trudno zamknąć ją w sztywnych ramach, podczas gdy prawo z natury rzeczy takie ramy wyznacza.

Wracając do inauguracji nowego roku akademickiego. Część artystyczną wypełnił występ Dominika Wani, naszego absolwenta, a obecnie profesora Akademii Muzycznej. To znakomity pianista jazzowy, który zaprezentował własne improwizacje inspirowane między innymi doświadczeniami z muzyką Karola Szymanowskiego i Maurice'a Ravela. Cieszy mnie również obecność licznych gości – przedstawicieli świata kultury, instytucji i życia publicznego. Aula Florianka była wypełniona po brzegi.

A w nowy rok akademicki wchodzimy razem. Jesteśmy wspólnotą, która ze sobą współpracuje, wspiera się i szanuje. Ważny jest dla mnie dialog, tolerancja i wolność wypowiedzi. To cechy, którymi kieruję się w codziennej pracy. To wysiłek, abyśmy wszyscy czuli się zaopiekowani i bezpieczni oraz mieli przestrzeń do kreatywnej pracy i wyzwań. Pracuję nad tym, aby tak właśnie czuł się każdy członek naszej muzycznej rodziny.

Jaki program artystyczny przygotowali państwo na najbliższe miesiące?

– Chciałbym podkreślić, że krakowska Akademia Muzyczna jest wyższą uczelnią artystyczną, a nie instytucją kultury, zatem my przede wszystkim kształcimy studentów i prowadzimy badania naukowe. Działalność artystyczna to prezentacja rezultatów pracy dydaktycznej ze studentami i wyników pracy badawczej kadry pedagogicznej, a zarazem okazja do zaprezentowania potencjału artystyczno-naukowego AMKP.

W nadchodzącym sezonie planujemy około pięciu koncertów Orkiestry Symfonicznej działającej w uczelni, a także projekty z udziałem Orkiestry Barokowej, Kameralnej i Dętej, Big Bandu oraz Chóru. Zależy nam na tym, aby po kolejnych okresach intensywnej pracy studenci mogli pokazać publiczności swoje postępy i poziom artystyczny.

Niestety, ze względu na ograniczenia lokalowe, o których wspominałem, większość koncertów musimy organizować poza uczelnią. Korzystamy z sal Filharmonii Krakowskiej, a także z gościnności Muzeum Lotnictwa Polskiego. Nasza aula Florianka doskonale sprawdza się w przypadku koncertów kameralnych i występów mniejszych zespołów. Sala, którą dysponujemy na co dzień, jest jednak zbyt mała, by pomieścić wszystkich zainteresowanych koncertami większych składów, a jej warunki akustyczne nie zawsze odpowiadają potrzebom wykonawców. Na przykład Orkiestrze Dętej, która, co chciałbym podkreślić, nagrała niedawno płytę we współpracy z amerykańskim uniwersytetem Denison University. Znalazła się na niej „Uwertura Pittsburska" Krzysztofa Pendereckiego, patrona naszej uczelni. Według posiadanych przez nas informacji to pierwsze nagranie fonograficzne tego utworu. Płyta jest dostępna na platformach streamingowych, szybko zdobywa słuchaczy i ma już ponad 80 tysięcy odtworzeń.

Wiele propozycji Akademii, jak na przykład Krakowska Wiosna Wiolonczelowa czy Dni Bachowskie, na stałe wpisało się krakowski kalendarz kulturalny. Uczelnia zamierza kontynuować tego typu festiwale w tym sezonie?

– Oczywiście, to nasze cykliczne przedsięwzięcia, niektóre organizowane od kilkunastu lat. Nie wyobrażamy sobie roku akademickiego bez nich. Zapraszamy też m.in. na festiwal Symetrie, Pieśń Przyszłości, Mosty, Przedwiośnie Młodych, Młodzi Pianiści, Pianofonie czy międzynarodowy konkurs duetów fortepianowych Duettissimo. Tradycyjnie, przygotowujemy też galę operową w wykonaniu studentów Wydziału Wokalno-Aktorskiego, która odbędzie się na scenie Opery Krakowskiej. Studenci tego wydziału rozpoczęli ponadto przygotowania do spektaklu „Juliusz Cezar", który zostanie zaprezentowany – tak jak przed rokiem „Dydona i Eneasz" – w Teatrze Łaźnia Nowa. Nasz kalendarz obejmuje również nadzwyczajny koncert chóru i orkiestry z II Symfonią Gustava Mahlera w Centrum Kongresowym ICE Kraków (marzec).

Cieszę się, że do Krakowa wraca międzynarodowe sympozjum poświęcone Beethovenowi, które dotychczas odbywało się przy okazji Wielkanocnego Festiwalu Ludwiga van Beethovena w Warszawie. Podobnie jak dotychczas organizujemy je siłami naszych znakomitych teoretyków muzyki. Kontynuujemy również konferencje i przedsięwzięcia naukowo-artystyczne, w tym cykl „Na drodze do

eprasa.pl b79a8729a1

CO JEST GRANE

zenie bliskie realizacji

Nowej Harmonii", który doczekał się już jedenastej edycji. Chcemy prezentować dorobek naszych pedagogów i studentów nie tylko w Krakowie, lecz także w innych ośrodkach.

Akademia współpracuje z uczelniami muzycznymi spoza Krakowa?
– Jednym z przykładów jest partnerstwo z Akademią Muzyczną im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, w ramach którego realizujemy wspólne projekty orkiestry dętej i barokowej. Po ubiegłorocznym koncercie połączonych zespołów z Krakowa i Salzburga w Lusławicach, tym razem, w listopadzie, nasi studenci wystąpią w słynnym Mozarteum. Koncert poprowadzi nasz znakomity pedagog i dyrygent Paweł Przytocki.

Współpracujemy też między innymi z Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia w Katowicach, rozważamy kolejne wspólne przedsięwzięcia z Filharmonią Podkarpacką. Prężnie działamy w ramach Akademii Orkiestrowej, której jesteśmy inicjatorami i która zrzesza polskie instytucje kultury.

A jak prezentuje się międzynarodowa współpraca uczelni?
– Znacznie zwiększyliśmy jej intensywność i rozszerzyliśmy kontakty o kolejne kraje. Przyjeżdżają do nas studenci między innymi z Chin, Ukrainy – to nasze najliczniejsze grupy zagraniczne, ale też z Czech, Słowacji, Peru, Chin, Ukrainy, Turcji, Wietnamu, Węgier, Meksyku, Gruzji, Hiszpanii, Litwy i Białorusi. Chciałbym podkreślić, że studentów z Ukrainy otaczamy szczególną opieką, mając świadomość okoliczności, w jakich znaleźli się oni i ich rodziny.

Ilu zagranicznych studentów rozpoczęło naukę w tym semestrze?
– Zainteresowanie studiami na naszej uczelni wzrosło. Liczba zagranicznych kandydatów zwiększyła się o 64 osoby, czyli o niemal 11 proc. w porównaniu z poprzednią rekrutacją. O przyjęcie na studia ubiegało się 58 kandydatów z zagranicy, spośród których 36 zostało przyjętych.

Rok akademicki rozpoczęło w sumie około 770 studentów kształcących się na siedmiu kierunkach w ramach czterech wydziałów. Największą popularnością tradycyjnie cieszą się instrumentalistyka, jazz i muzyka improwizowana oraz wokalistyka. Cieszy nas wzrost zainteresowania studiami mimo prognoz dotyczących niżu demograficznego. To potwierdza, że młodzi ludzie nadal chcą rozwijać swoje talenty muzyczne i wiążą z tym swoją przyszłość.

Muzyka potrafi być siłą, która podejmuje walkę, dlatego bywa zakazywana i wykorzystywana przez polityków. Jest niezależna i trudno zamknąć ją w sztywnych ramach, podczas gdy prawo z natury rzeczy takie ramy wyznacza

MARIUSZ SIELSKI

Zakładamy, że realizacja inwestycji potrwa sześć lat, a poprawa warunków pracy będzie wymagała czasu. Dlatego równie ważnym życzeniem jest utrzymanie obecnego poziomu kształcenia i działalności artystycznej

Może im w tym pomóc działające na terenie Akademii Centrum Rozwoju Kariery. Jaką rolę odgrywa ono w życiu studentów?
– Centrum pomaga studentom odnaleźć własną drogę zawodową. Wspiera ich w planowaniu przyszłości, organizuje koncerty i wydarzenia, dzięki którym mogą wcześniej poznać realia dorosłego życia artystycznego. Nie chodzi wyłącznie o karierę wykonawczą. Na uczelni prowadzimy również kierunek „Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej", przygotowujący przyszłych pedagogów do pracy w szkołach. Centrum Rozwoju Kariery może zatem wspierać studentów w poszukiwaniu różnych ścieżek zatrudnienia.

Wspomniał pan o trudnych warunkach lokalowych Akademii. Na jakim etapie jest budowa nowego kampusu?
– To obecnie najważniejsza sprawa dla naszej uczelni. Jesteśmy po posiedzeniu wspólnej komisji rządu i samorządu terytorialnego, podczas którego rozpatrywano projekt uchwały Rady Ministrów dotyczący wieloletniego programu finansowania budowy nowej siedziby Akademii. Czekamy na decyzję rządu i podpis premiera. Jeśli procedura zakończy się pomyślnie, będziemy mogli rozpocząć poszukiwania wykonawcy. Zakładamy, że sama budowa ruszy w przyszłym roku kalendarzowym.

Przeszliśmy bardzo trudną drogę legislacyjną. Za nami liczne rozmowy, spotkania i konsultacje z osobami oraz instytucjami, które mogą wesprzeć realizację projektu. Dziś jesteśmy już naprawdę blisko kolejnego etapu.

Gdzie powstanie nowa siedziba i kto odpowiada za jej projekt?
– Od trzynastu lat jesteśmy właścicielami czterohektarowej działki na krakowskich Grzegórzkach. Teren został już przygotowany pod inwestycję: wyburzyliśmy istniejące zabudowania, usunęliśmy samosiejki, a następnie ogrodziliśmy i oświetliliśmy działkę. Kilka miesięcy temu odebraliśmy kompletną dokumentację. Mamy również pozwolenie na budowę.

Projekt przygotowało Konior Studio, biuro architektoniczne znane między innymi z projektu siedziby Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach. Jesteśmy przygotowani do rozpoczęcia inwestycji, brakuje nam tylko zapewnienia finansowania w ramach wieloletniego programu rządowego.

O jakiej kwocie mówimy?
– Szacowany koszt inwestycji wynosi 795 milionów złotych, rozłożonych na sześć lat. Wybudujemy za tę kwotę kampus obejmujący dziewięć elementów, w tym budynki dydaktyczne i przestrzenie przeznaczone do pracy artystycznej.

Chcę podkreślić, że budujemy przede wszystkim budynki dydaktyczne. Potrzebujemy przestrzeni, w której studenci będą mogli uczyć się, ćwiczyć, rozwijać swoje umiejętności i przygotowywać do przyszłej pracy zawodowej. Odpowiednia nowoczesna infrastruktura jest niezbędna do utrzymania wysokiego poziomu kształcenia. Ta inwestycja jest ważna dla całego środowiska muzycznego – absolwenci Akademii zasilają krakowskie i małopolskie instytucje kultury. Kiedy odwiedzam Filharmonię Krakowską, Operę Krakowską czy inne instytucje kultury, w także szkoły muzyczne w Małopolsce, widzę, jak wielu pracujących tam artystów to nasi absolwenci. To pokazuje, jak ważną rolę Akademia odgrywa nie tylko w Krakowie, ale również w całym regionie i poza jego granicami. Kształcimy muzyków, na których opierają się instytucje kultury. Dlatego budowa nowej siedziby jest inwestycją w przyszłość całego środowiska artystycznego.

Czego życzy pan studentom i Akademii na nowy rok akademicki?
– Nie ukrywam, że ostatnio większość mojej uwagi pochłaniają sprawy związane z budową. Dlatego przede wszystkim życzę sobie i całej naszej wspólnocie akademickiej, aby udało się zapewnić finansowanie inwestycji. Wszystko wskazuje na to, że w najbliższych tygodniach możemy doczekać się przełomowego momentu.

Chciałbym jednak podkreślić, że nowa siedziba nie powstanie z dnia na dzień. Zakładamy, że realizacja inwestycji potrwa sześć lat, a poprawa warunków pracy będzie wymagała czasu. Dlatego drugim, równie ważnym życzeniem jest utrzymanie obecnego poziomu kształcenia i działalności artystycznej. Chcemy, mimo trudności lokalowych, nadal pracować na takim poziomie, jaki udało nam się wypracować.

Rozpoczęcie inwestycji będzie zapewne sporym wyzwaniem. Na szczęście mam znakomitych współpracowników, którzy wspierają mnie swoją wiedzą i kompetencjami. Żaden rektor nie poradziłby sobie z tak złożonym przedsięwzięciem bez pomocy osób, które znają procedury i potrafią sprawnie przeprowadzić je od strony administracyjnej. Jestem wdzięczny również pracownikom Departamentu Szkolnictwa Artystycznego w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego za wsparcie naszych starań. Wierzę, że uda nam się doprowadzić tę inwestycję do realizacji. Ufam, że marzenie spełni się, gdyż jesteśmy bardzo dobrze przygotowani do tego projektu. Włożyliśmy już w niego dużo serca i pracy. Teraz czekamy na decyzję, która pozwoli nam rozpocząć kolejny etap jakże istotny dla rozwoju naszej Akademii. ●

Rozmawiała Marta Gruszecka

Szczegółowy program artystyczny Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie na **amuz.krakow.pl**

eprasa.pl b79a8729a1

CO JEST GRANE

Fabryka Schindlera

Pomysł na wystawę wyszedł od zwiedzających

– Pierścionek wykonany w fabryce Deutsche Emailwarenfabrik Genia Manor otrzymała od swojego przyszłego męża, Nahuma Manora, na osiemnaste urodziny. Ich wspólne życie stało się świadectwem tego, co wydarzyło się w Fabryce Schindlera.

ROZMOWA Z
BARTOSZEM HEKSELEM
kuratorem wystawy „Fabryka Schindlera. Historie miejsca”

MARTA GRUSZECKA: Od 16 października w Fabryce Schindlera będzie można zwiedzać nową wystawę „Fabryka Schindlera. Historie miejsca”. O jakich historiach mowa?

BARTOSZ HEKSEL: – Pomysł na wystawę wyszedł od naszych zwiedzających, którzy w wielu opiniach, komentarzach, wpisach do książki czy księgi pamiątkowej pisali o tym, że chcieliby dowiedzieć się więcej o Fabryce Schindlera i o tym, co się tutaj wydarzyło. Nasza główna wystawa opowiada o Krakowie w czasie okupacji, przypominamy nią, jak miasto i jego mieszkańcy wówczas funkcjonowali. Nowa ekspozycja koncentruje się głównie na historii Fabryki Schindlera, jednak rozumianej nieco szerzej. Nie tylko jako budynek, ale fragment dzielnicy Zabłocie. Stąd tytuł „Fabryka Schindlera – historie miejsca”, bo choć to jeden obiekt, wiążą się z nim różne wspomnienia. Nie byłoby tutaj muzeum, gdyby nie ludzie, którzy przetrwali wojnę dzięki pomocy Oskara Schindlera i którzy przez wiele lat byli świadkami tego, co się wydarzyło. Zabiegali o tę pamięć, o jakąś formę upamiętnienia Schindlera, brali też udział w powstawaniu filmu Stevena Spielberga „Lista Schindlera”, a następnie część z Ocalonych pojawiła się na otwarciu wystawy w 2010 roku. Jest to zatem opowieść o ich życiu, która domyka się inauguracją działalności Fabryki Schindlera.

Jakie obiekty opowiedzą o tym miejscu? Zdjęcia, dokumenty?

– Tak, prezentujemy dużo zdjęć i kopii dokumentów. Pokażemy również kilka oryginalnych obiektów związanych z historią fabryki, m.in. emaliowane naczynia, które tutaj produkowano. Połączyliśmy je z relacjami świadków opowiadających o tym, jak wyglądała praca w zakładzie. Traktujemy te przedmioty jako nośniki historii. To nie tylko miska czy chochla, ale obiekty, za którymi kryją się ludzkie doświadczenia. Można powiedzieć, że są milczącymi świadkami tego, co się tutaj wydarzyło.

• **Uroczystość „wiechy” w hali produkcyjnej fabryki DEF, rok 1943**
FOT. MARCIN GULIS

Co jest przykładem takiego nośnika?

– Zaprezentujemy pierścionek wykonany w fabryce Deutsche Emailwarenfabrik, który Genia Manor otrzymała od swojego przyszłego męża na osiemnaste urodziny. Wówczas nazywał się on Henryk Monderer, a nazwisko Nahum Manor przyjął później, po wyjeździe do Izraela. Ich całe wspólne życie stało się potem świadectwem tego, co wydarzyło się w Fabryce Schindlera. Para poznała się tutaj w czasie II wojny światowej, a w 2010 roku przyjechała razem na otwarcie muzeum. Na naszej wystawie pokażemy m.in. filmy, w których opowiadają swoją historię. Genia Manor zmarła na początku 2026 roku. Była jedną z ostatnich żyjących osób ocalonych przez Oskara Schindlera.

Nie byłoby tutaj muzeum, gdyby nie ludzie, którzy przetrwali wojnę dzięki pomocy Oskara Schindlera i którzy przez wiele lat byli świadkami tego, co się wydarzyło

BARTOSZ HEKSEL

Od jakiego momentu na osi czasu zaczyna się opowieść o Fabryce Schindlera? Cofniemy się do okresu, w którym Zabłocie zaczęło się rozwijać?

– Zaczynamy od drugiej połowy XIX wieku, czyli okresu, w którym Zabłocie z osady rolniczej staje się przemysłowym zapleczem Podgórza i Krakowa. Wówczas zaczynają pojawiać się różnego rodzaju zakłady przemysłowe, rusza rozbudowa kolei. Powstaje m.in. stacja Kraków-Wisła, szereg bocznic i magazynów kolejowych. Już po I wojnie światowej tutaj powstaje ocynkownia, której zabudowania są widoczne na Zabłociu do dziś. Zaczyna rozwijać się tutaj zagłębie metalowe i właśnie dlatego w tym miejscu trzech przedsiębiorców żydowskiego pochodzenia buduje w 1937 roku fabrykę Rekord, która później, w 1940 roku zostaje przejęta przez Oskara Schindlera. Przedsiębiorca kontynuuje produkcję naczyń emaliowanych i garnków, oczywiście już z nowym logo i pod nową nazwą. Zatrudnia część z dawnych właścicieli, dla których ta praca staje się szansą na przetrwanie. Dzięki niemu historia fabryki ma ciąg dalszy.

Czego dotyczy najmłodszy wątek prezentowany na wystawie?

– Filmu „Lista Schindlera” Stevena Spielberga. Prezentujemy kilka rekwizytów wykorzystanych w trakcie zdjęć. Następnie, nasza opowieść prowadzi do otwarcia oddziału Muzeum Krakowa – Fabryka Schindlera. Wiele osób przyjeżdża odwiedzić tę wystawę motywowanych chęcią zobaczenia miejsc związanych z filmem. My, poprzez opowieść tekstową, pokazujemy jednak, że postać Oskara Schindlera i jego fabryki była bardziej złożona i skomplikowana niż obraz filmowy. Na wystawie mówimy, jakie wątki poruszone w filmie są prawdziwe, a co jest wyłącznie fikcją. Zależy nam, przede wszystkim, na podkreśleniu indywidualnych historii, pokazania losów ludzi, dzięki którym powstało nasze muzeum.

Powojenna historia Fabryki Schindlera jest mniej znana. Co się tutaj działo?

– Działał zakład TELEPOD, który zatrudniał prawie 5 tysięcy ludzi, z czego połowę stanowiły kobiety. Ciekawa jest również historia stanu wojennego, Solidarności i upadku tego przemysłu. W końcu historia Fabryki Schindlera zaczęła się prawie sto lat temu. ●

Rozmawiała Marta Gruszecka

Wystawę „Fabryka Schindlera. Historie miejsca” można oglądać od dziś do 8 sierpnia 2027 roku w Fabryce Schindlera (Lipowa 4). Pierwsze oprowadzanie kuratorskie w najbliższą niedzielę, 18 października o godz. 12. Informacje o wystawie na **muzeumkrakowa.pl**

1 KR

eprasa.pl b79a8729a1

wyborcza

WROCŁAW
TYGODNIK

Piątek, 16 października 2026 | Redaktor prowadzący **Leszek Frelich**

wroclaw.wyborcza.pl | Kontakt z redakcją: wroclaw@wyborcza.pl

Emeryt wzywał do rozprawienia się z władzą

„Harnaś" i ruch oporu

Wrocławianin Krzysztof N. ps. „Harnaś" podejrzany o przygotowania do zamachu stanu i zabójstwa nie był sam. „Nie jesteśmy partią polityczną. Chcemy zrobić porządek z tym bałaganem" – mówi w internecie jeden z jego współpracowników.

Marcin Rybak

• **Stopklatka z filmiku umieszczonego w mediach społecznościowych 2 października. „Część zarządu ruchu oporu"**

Przestępstwa przygotowania działań „zmierzających do usunięcia przemocą konstytucyjnego organu Rzeczpospolitej Polskiej" 66-letni Wrocławianin miał się dopuścić wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami – wynika z ustaleń śledztwa warszawskiej Prokuratury Okręgowej.

Do domu Krzysztofa N. policjanci wkroczyli w niedzielę 11 października po godzinie 16 i zaczęli przeszukanie. Po tym, co znaleźli, około godziny 21 go zatrzymali. Były tam „zmodyfikowane urządzenia wybuchowe" oraz – jak się dowiadujemy – kusza.

We wtorek 13 października po południu Wrocławianin był przesłuchiwany w prokuraturze. Do ogłoszonych mu zarzutów się nie przyznał.

Dodajmy, że w niedzielę rano, kilka godzin przed akcją w domu „Harnasia", premier Donald Tusk zwołał pilną naradę służb. Ujawniono, że pojawiła się bardzo poważna groźba zamachu na premiera i wicepremiera Władysława Kosiniaka-Kamysza.

Przejrzeliśmy kanały w serwisach społecznościowych prowadzone przez Krzysztofa N. i niektórych jego współpracowników. Polityków „Harnaś" określa mianem „banderowskich sk...". A są to zarówno „lewacka banda, która sprzedała się Żydom, Niemcom i banderowcom", a także pisowcy „z Kaczyńskim, Morawieckim i Dudą na czele".

Na czele narodu

Zaczął od sprzeciwu wobec szczepionek. W pierwszym dniu swojej działalności na portalu społecznościowym chińskich komunistów – 23 maja 2025 – Krzysztof N. zamieścił trzy nagrania. Udostępnił wezwanie młodego mężczyzny przedstawiającego się jako ratownik medyczny. W kontekście pandemii COVID 19 apelował do rządu o ujawnienie, „co wstrzyknięto 23 milionom Polaków".

Tego samego dnia „Harnaś" nagrał film, którym odniósł się do tego, co zrobić po pierwszej turze wyborów prezydenckich. Z jego słów wynikało, że nie należy głosować w drugiej turze, tylko stanąć do walki i przelewać krew. A na czele polskich patriotów powinien stanąć Grzegorz Braun.

Według Krzysztofa N. to on był prawdziwym zwycięzcą wyborów prezydenckich. Prezydentem nie został przez fałszerstwo. „Stajemy przed wyborem mniej śmierdzącego gówna z tego samego nocnika" – mówił. Rafała Trzaskowskiego nazywa „tęczowym sk...", „śmieciem, kretynem i idiotą". A dzisiejszego prezydenta Karola Nawrockiego „burdeltatą", człowiekiem, który wielokrotnie łamał prawo i nie zasługuje na to, by być prezydentem.

Do domu Krzysztofa N. policjanci wkroczyli w niedzielę 11 października. Znaleźli tam „zmodyfikowane urządzenia wybuchowe"

Do Brauna zaapelował. „Czas, aby stanął pan na czele narodu i byśmy powiedzieli tym wszystkim zdrajcom dość. Abyśmy odebrali im władzę". A „prawdziwych patriotów" wezwał, by „nie posadzili swoich jaśniepańskich dup w ciepłych fotelach. Tylko stanęli przy tym człowieku [Braunie] i wspólnie ruszyli k..., (...) żebyśmy mogli odebrać tym zdrajcom naszą ojczyznę".

„To my musimy odzyskać Polskę z rąk tej lewackiej bandy zdrajców" – apelował. Dodawał, że kiedy naród chciał odebrać władzę niechcianemu rządowi, to zawsze lała się krew.

W kolejnych nagraniach pojawiały się i wątki szczepionek, i polityczne komentarze. Najczęściej i najbardziej atakowanym politykiem był Donald Tusk określany najprzeróżniejszymi obelgami. Nigdy nie padło z ust „Harnasia" imię i nazwisko premiera, tylko różne frazy z rzeczownikiem: „rudy" albo „rudzielec".

Wreszcie były odezwy do polskich rolników, nagłaśnianie protestów. Oraz nawoływania, by były one ostrzejsze i radykalniejsze niż dotąd.

„Te k... z Sejmu"

Na początku lipca 2026 Krzysztof N. „Harnaś" wzywał: „Czas, żebyście podnieśli te swoje zasiedziałe tyłki, czas wyjść z tych nor, z domów, odkleić dupy od foteli i telefony od oczu".

Wściekły na odrzucenie przez Sejm projektu ustawy zakazującej propagowania banderyzmu krzyczał do kamery: „Rudy próbuje zastraszać, że Putin nas napadnie! To Ukraińcy nas napadną (...). A wy siedzicie cichutko. Na co czekacie? Aż zobaczysz, jak twoją żonę banderowiec nabije na widły!" – wołał. I wreszcie oznajmił, że należy przywrócić w Polsce karę śmierci, postawić całą „polityczną sitwę" przed „polskim narodowym sądem", osądzić i powiesić. Film opatrzony był numerem telefonu do kontaktu z nim.

Zaraz potem pojawiły się kolejne filmiki z nazwą organizacji Radykalny Polski Ruch Oporu.

9 lipca wyemitowane zostały dwa nagrania werbunkowe. „Rekrutacja do Radykalnego Polskiego Ruchu Oporu. Nie chcesz Ukrainy [zamiast nazwy państwa trzy ukraińskie flagi], nie chcesz Izraela [zamiast nazwy państwa trzy izraelskie flagi], nie chcesz czarnej dziczy" telefon:..."

W tle leciała „Rota". W końcu nagranie, w którym jako założyciel ruchu oporu wezwał Polaków, nacjonalistów i patriotów o zjednoczenie. Poparł też i zaapelował o wsparcie dla aresztowanych działaczy prorosyjskiej organizacji „Kamraci".

Bardzo fajne pomysły

Jeszcze w lipcu pojawia się nagranie innego działacza. Mężczyzna z brodą prowadzi samochód i zaprasza do Radykalnego Polskiego Ruchu Oporu. „Będziemy j... system" – oznajmia. Potem zaczyna narzekać, że Polacy płacą „po 3,4 a nawet 8 tysięcy ZUS-u", a do lekarza nie można się dostać. No i – dodaje zaraz – „banderowcy mają większe prawa od nas. W naszej Polsce".

Ten sam mężczyzna kolejny film nagrał następnego dnia. Raz jeszcze zapraszał do wstąpienia do ruchu oporu i raz jeszcze powtórzył „j...y system". Potem mówił o zamykanych porodówkach.

Trzy dni później młody człowiek przedstawiający się jako wiceprezes Ruchu Oporu Michał Kwiatkowski wygłasza krótkie przemówienie. Załamuje ręce nad tym, do czego doprowadzili politycy. Mówi, że Polacy zawsze byli narodem wojowników, za to dziś stali się narodem tchórzy i nędzarzy. A polska młodzież uciekła za granicę. „Czas się kończy, czas przestać być tchórzami, czas znów stać się narodem wojowników, który potrafi powiedzieć: dość".

„Każdy z nas czeka, aż zrobi to ktoś inny" – mówi młody mężczyzna przedstawiający się „pozdrawiam z Podkarpacia". A o ruchu oporu, że: „Nie jesteśmy partią polityczną. Nasz cel jest jeden. Zrobić porządek z bałaganem, który wyrósł wokół nas. Nie ufajcie politykom. Czy to z lewa, z prawa, ze środka. Każdy z nich ma ubrudzone ręce. Nie pytaj, jak to zrobimy, bo przez telefon ci tego nie powiem. Jest nas coraz więcej. Masz numer telefonu, zadzwoń. Połączmy ludzi, którym naprawdę zależy".

Pod koniec września 2026 „Harnaś" zaprosił do Łodzi ludzi, którzy chcą zacząć działać i robić coś konkretnego. W jednym z nagrań mówi: „Szukamy prawdziwych mężczyzn. Prawdziwych odważnych mężczyzn, którzy chcą bronić życia, wolności własnych dzieci, własnej rodziny i chcą zawalczyć o naszą Ojczyznę. Dzisiaj szczególnie do mężczyzn w wieku tak zwanym poborowym".

I zaczyna straszyć. Mówi, że żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej wysłano na Ukrainę, że pojechał tam syn jego znajomych. Mówi o planach wysiedlenia Polaków do innych państw. Na ich miejsce do Polski mają przyjść Żydzi, Niemcy i banderowcy. „Gdy wy będziecie wywożeni ciężarówkami, Żydzi będą już tańczyć w waszych mieszkaniach".

W jednym z ostatnich nagrań „Harnaś" emituje wezwanie tajemniczego mężczyzny, który określa siebie mianem dowódcy Słowiańskiej Armii Krajowej. Jest to odezwa, którą można rozumieć jako wezwanie do buntu w więzieniach. Ów mężczyzna mówi, że więźniowie mają się dziś stać się żołnierzami, a więzienia i areszty koszarami.

W poniedziałek 12 października – już po zatrzymaniu Krzysztofa N. – młody mężczyzna w trzyminutowym nagraniu mówi: „Jest nas bardzo dużo osób. Mamy naprawdę bardzo fajne pomysły i bardzo dobre narzędzia. Mamy ludzi, którzy pójdą w pierwszym szeregu".

We wtorek 13 października warszawska Prokuratura Okręgowa złożyła do sądu wniosek o tymczasowe aresztowanie „Harnasia".

– Czy zostały mu ogłoszone zarzuty kierowania zorganizowaną grupą przestępczą? – pytam.

– Za mało dowodów – odpowiada rzecznik prokuratury Piotr Skiba. ●

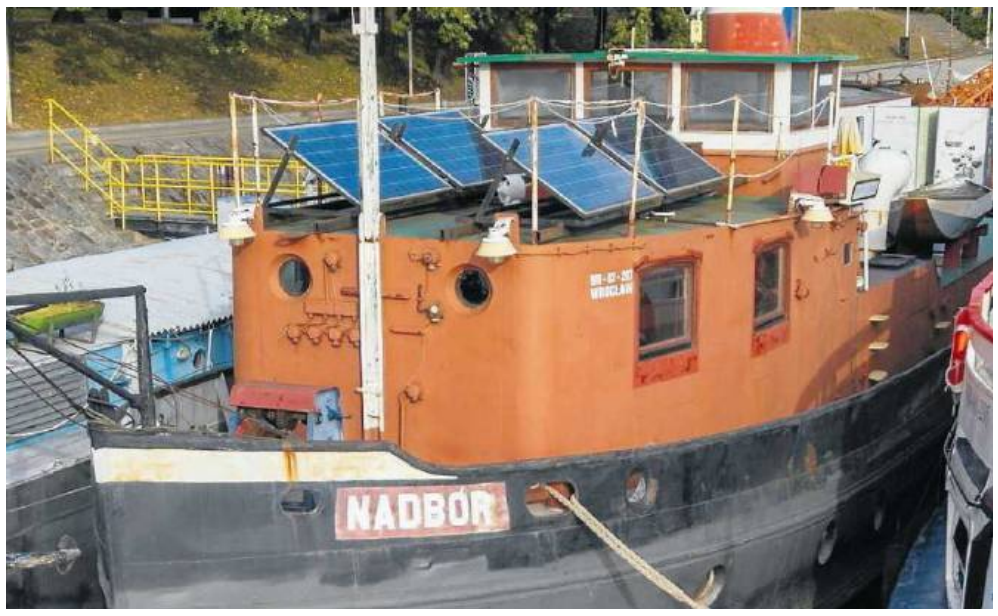
eprasa.pl b79a8729a1

Komornik zajął barkę, na której ma powstać Muzeum Odry

Konflikt o unikatowy statek

– Uzyskałam nakaz sądowy, ale przez pół roku nie otrzymałam należności – mówi właścicielka statku. Związana z Centrum Historii Zajezdnia fundacja, która go wynajmuje, uważa, że kobietę interesują tylko pieniądze.

Magdalena Kozioł

• **Statek „Nadbor" na Wybrzeżu Wyspiańskiego** FOT. KRZYSZTOF ZATYCKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Dwudziestego września Joanna Januszewska-Noga nagrywała rolkę na nabrzeżu Odry w rejonie Śluzy Szczytniki. Za plecami miała statki. Nagle w kadr wszedł jej mężczyzna i przerywał nagranie: – Proszę nie kłamać. Mogę tu robić, co chcę.

To był Grzegorz Majcher, prezes Fundacji Otwartego Muzeum Techniki i pełnomocnik dyrektora ds. Organizacji Muzeum Odry w Centrum Historii Zajezdnia. Ta ostatnia instytucja, współfinansowana przez gminę Wrocław i Ministerstwo Kultury ma w radzie tej fundacji swoich ludzi. A od początku lipca na barce „Irena" wynajmuje ponad 288 mkw powierzchni. Do końca roku za każdy miesiąc płaci 5 tys. zł, ale zgodnie z umową, warunkiem przekazania pomieszczeń było wpłacenie kaucji 30 tys. zł – tyle, ile FOMT była winna Januszewskiej-Nodze.

– Uzyskałam nakaz sądowy, ale przez pół roku pieniędzy nie otrzymałam. Komornik zajął więc barkę „Irena", na której ma powstać Muzeum Odry we współpracy Centrum Historii Zajezdnia – mówi w rozmowie z „Wyborczą" Januszewska-Noga.

Stanisław Januszewski był historykiem techniki, profesorem Politechniki Wrocławskiej, założycielem i wieloletnim prezesem Fundacji Otwartego Muzeum Techniki. Tej samej, z którą o statek walczy teraz jego córka

Jest prawniczką i wspólnie z mamą współwłaścicielką holownika „Nadbor" z 1949 roku, jedynego już śródlądowego statku parowego w Polsce, zachowanego w stanie bliskim pierwotnemu. To spadek po ojcu, Stanisławie Januszewskim. Był historykiem techniki, profesorem Politechniki Wrocławskiej i – co istotne – założycielem i wieloletnim prezesem Fundacji Otwartego Muzeum Techniki. Tej samej, z którą o statek walczy teraz jego córka.

Gdy nagrywała rolkę na nabrzeżu, konflikt właśnie eskalował. FOMT przeholowała „Nadbora" za „Irenę" i odsunęła go od brzegu bez zgody właścicielek.

SPÓR O PRAWO DO „NADBORA"

Protokół z posiedzenia rady FOMT z października ubiegłego roku jest chaotyczny, ale ciekawy. Pierwszy z wątków ma związek z właścicielem „Nadbora", którego fundacja ma tylko w użyczeniu. Prezes Majcher raz informuje w protokole, że nie posiada oryginału umowy i że „nieznani są spadkobiercy profesora", a w innym miejscu wymienia nazwisko Januszewskiej-Nogi.

„Jest otwarcie wroga, nie interesują ją żadne propozycje oprócz pieniężnych" – zapisano. I jeszcze to, że miał z nią nieudane spotkanie na temat planów sprzedaży statku za 200 tys. zł.

Wiąże się z tym drugi wątek, tak odnotowany w protokole: „Przeniesienie Ireny bliżej brzegu, a Nadbora do drugiej linii ma być problemem dla ewentualnego nowego właściciela Nadbora, ponieważ uzależni dostęp do niego z brzegu od woli fundacji, a także pozwoli wyeksponować Irenę".

Kto ma prawo do „Nadbora"? – Spadkobiercy zmarłego prof. Stanisława Januszewskiego – odpowiada teraz „Wyborczej" prezes Majcher.

Przeholowanie statku na Odrze wyjaśnia tak: – Powodem przestawienia statków jest fakt, że głównym obiektem wykorzystywanym przez fundację jest barka „Irena". Tam odbywa się jej główna aktywność: spotkania, warsztaty. Kolejny powód wynika z fizyki i praktyki marynarskiej. „Irena" jest dłuższą jednostką od „Nadbora" i zwykle w takiej sytuacji krótszy statek jest ustawiany do dłuższego. Holownik „Nadbór" jest wykorzystywany od zawsze jako biuro fundacji, w którym pracował prof. Januszewski. Po jego śmierci fundacja dalej korzystała z tych pomieszczeń, ale uznaliśmy, że takie ustawienie jest niepraktyczne dla naszych gości i podjęliśmy decyzję o nowym ustawieniu statków. Zapadła ona we wrześniu ubiegłego roku.

Pierwsza próba z 2019 r. była nieudana, FOMT przez późniejszy covid nie sfinalizował umowy z Wodami Polskimi. Teraz zgodę dostał.

– Ale bez naszej – zaznacza Januszewska-Noga. – „Nadbór" miał być widoczną częścią Wrocławia, łatwo dostępną dla mieszkańców i turystów. Ojciec powtarzał, że zabytek odcięty od ludzi traci swoją wartość kulturową.

Wobec przeholowania „Nadbora" bez jej zgody, wypowiedziała FOMT umowę użyczenia i zażądała zwrotu statku.

www.nekrologi.wyborcza.pl/34456578

Z głębokim żalem zawiadamiamy,
że 7 października 2026w wieku 90 lat
zmarła ukochana Mama, Babcia, Teściowa

ŚP

Krystyna Orzechowska

Lekarz stomatolog

Ceremonia pogrzebowa rozpocznie się
17 października 2026 roku o godzinie 11.00
mszą św. w kaplicy cmentarza parafialnego przy ul. Smętnej 3
we Wrocławiu, po czym nastąpi odprowadzenie zmarłej
do grobu rodzinnego.

Pogrążone w smutku

Córki z Rodzinami

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34456717

ODESZLI.pl

Dziel się wspomnieniami o bliskich

Wejdź na serwis **odeszli.pl**

www.nekrologi.wyborcza.pl/34457309

Zinie Kerste

wyrazy głębokiego współczucia
z powodu śmierci

Mamy

składa zespół
Wrocławskiego Teatru Współczesnego

OGŁOSZENIE PŁATNE Wrocław/34456913

Prezydent Miasta Lubina

informuje, że

w Urzędzie Miejskim przy ulicy Jana Kilińskiego 10 w Lubinie, na tablicy ogłoszeń (II piętro) zostały wywieszone do publicznej wiadomości na okres 21 dni wykazy dotyczące:

1. **Nieruchomości przeznaczonych do dzierżawy:**
   - **działka nr 182, obręb 5 miasta Lubina**

Szczegółowe informacje zamieszczone są na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Lubinie, w zakładce: NIERUCHOMOŚCI, na stronie https://bip.um.lubin.pl/

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY 34457315

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny
Nasi najlepsi redaktorzy.

Możesz wybrać z bogatej oferty
ponad **40** różnych newsletterów.

Zapisz się na:
wyborcza.pl/newslettery

wyborcza.pl

eprasa.pl b79a8729a1

NAGONKA CZY SŁUSZNA WALKA?

Stanisław Januszewski zmarł w maju ubiegłego roku, z rady FOMT wykruszyło się kilka osób, konieczne więc były nowe wybory. Nie obyło się bez zamieszania. Statut wskazywał 15 członków, a w skład zarządu wybierano 16. Emocje buzowały wtedy i buzują teraz. Januszewska-Noga nie dość, że założyła Fundację Muzeum Odry im. Stanisława Januszewskiego, to zaczęła być bardzo aktywna w sieci. Publikuje dokumenty, opisuje historię statku i robi nagrania.

– Ale wcześniej działalność ojca jej nie interesowała. Teraz robi na nas nagonkę, by wyłudzić statek – mówi jedna z osób z FOMT, zastrzegając anonimowość. Inni rozmówcy „Wyborczej", śledzący ten konflikt, również o nią proszą. Mają inny ogląd: – Była możliwość, żeby się dogadać z właścicielkami. Zarząd FOMT miał do nich negatywne podejście i to, co dzieje się teraz, nie powinno go zaskakiwać. Wszyscy wiedzieli, że panie są na prawie, dokument był w posiadaniu fundacji, bo potrzebny był przecież do składania wniosków na różne granty.

Druga strona zapewnia, że niewielu wiedziało, kto dziedziczy statek, bo profesor nie zostawił wytycznych. A wszyscy pracowali w dobrej wierze i pro bono nad zachowaniem „Nadbora" w jak najlepszym stanie. – Nie podziękowała nawet, że ludzie tak dbali o ten statek. Zrobiła się za to mocno roszczeniowa, a przecież tylko FOMT wypełnia misję profesora i nikt inny. Córka była zapraszana do rady fundacji, ale nie skorzystała.

Pytamy o to spadkobierczynię. – Pierwsze słyszę, żeby mnie gdziekolwiek zapraszano – zaznacza.

Zwolennicy Januszewskiej-Nogi mówią z kolei, że słusznie walczy z FOMT. – Widać, że coś chce dalej robić. W radzie fundacji może wreszcie się uspokoi, skończą się pyskówki i ściema – wystarczy poczytać te ich barwne protokoły.

Zdaniem prezesa Majchera utrudnia pracę fundacji. – Zamiast budować nową ofertę, musi mierzyć się z roszczeniami spadkobierców byłego prezesa i przygotowywać się do odparcia ich zarzutów – zauważa.

Wspomina, że musieli reagować, gdy komornik zajął „Irenę" w tygodniu, w którym FOMT przygotowywał się do przeprowadzenia w niej Nocy Muzeów.

Majcher: – Ta wyjątkowa noc jest dla nas coroczną szansą na pokazanie statków szerokiej publiczności. Musieliśmy uzyskać specjalną zgodę od komornika na udostępnienie naszego statku, co nie było łatwe. Natomiast nie uzyskaliśmy już takiej zgody na przemieszczenie statku na Dni Odry na Bulwarze Dunikowskiego, bo nie zgodziła się pani Joanna. Były wnioski do sądu o ustanowienie kuratora dla naszej fundacji również składane przez panią Joannę, po uzyskaniu wpisu nowego zarządu do KRS.

Joanna Januszewska-Noga odpowiada: – W tej sprawie chodzi o konstytucyjne prawo poszanowania własności.

ZOSTANIE ODDANY, ALE JESZCZE NIE TERAZ

Właścicielka „Nadbora" złożyła już zawiadomienie do prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa przez FOMT. Poinformowała o sytuacji Dolnośląskiego Konserwatora Zabytków, resorty infrastruktury i kultury, a także Urząd Żeglugi Śródlądowej, Wody Polskie i wrocławskich radnych.

Czy doczeka się oddania jej statku? – Tak, fundacja odda jednostkę, w czasie oznaczonym w umowie, zgodnie ze zdefiniowanym tam terminem wypowiedzenia i skutkiem wypowiedzenia – zapewnia prezes Majcher.

Czyli kiedy? – Przygotowujemy statek „HP Nadbór" do wcześniejszego oddania, które pierwotnie, w piśmie wypowiadającym umowę z 2025 r., zostało zdefiniowane przez spadkobierców prof. Januszewskiego na 31 grudnia tego roku.

Obie właścicielki zastrzegły, że po wyznaczonym przez nie terminie podejmą kroki prawne, wystąpią do sądu z wnioskiem o zabezpieczenie roszczenia. Będą się również domagać odszkodowania. Takie pismo do FOMT już poszło.

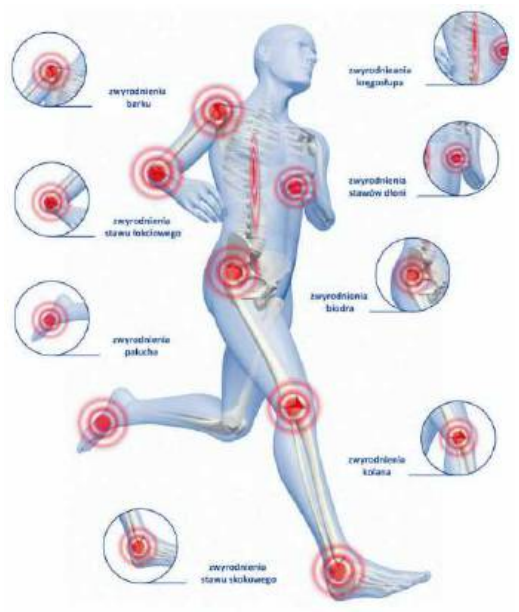
– Sprawa jest bardzo skomplikowana – przyznaje Majcher i wraca do 2025 roku, kiedy Joanna Januszewska-Noga zaoferowała fundacji odkupienie „Nadbora". Mówi, że pierwsza oferta ustna została sformułowana w czerwcu, a w październiku po raz pierwszy córka byłego prezesa wypowiedziała umowę dzierżawy. – Po jej wypowiedzeniu fundacja wielokrotnie udostępniała statek pani Joannie na jej życzenie, choć nie miała takiego obowiązku. Nie mieliśmy z tym żadnego problemu.

Padły kolejne propozycje odkupienia „Nadbora" przez FOMT. W marcu tego roku strony uzgodniły cenę i warunki, 1 kwietnia oferta została przekazana na piśmie. Januszewska-Noga potwierdza, że ją otrzymała, ale dodaje, że jej nie przyjęła. – Poza warunkami finansowymi stawiałam też pozafinansowe. FOMT miała informować, że „Nadbora" uratował mój ojciec i on był założycielem i prekursorem Muzeum Odry. Statek miał być w dobrym stanie. FOMT z aktualnym zarządem nie spełni tych warunków.

Rozmawiając z FOMT szukała też innego chętnego. I znalazła. – Ale mi go odstraszyli – kwituje.

REKLAMA

Wrocław/34456208

FENOMEN OSOCZA i FIBRYNY

Jedyne przyczynowe leczenie bólu - REGENERACJA KRĘGOSŁUPA, STAWÓW, MIĘŚNI I TKANEK

Dr Jawny System® Centrum Terapii Kręgosłupa

Jesteśmy w Centrum Terapii Kręgosłupa (SPONDLO-CLINIC group) prowadzone przez dra Jarosława Jawnego- (uznany ekspert w dziedzinie spondyliatrii i znany terapeuta manualny) – który pracuje ponad 30 lat z tkanką łączną a jego zespół to uznani specjaliści w swoich dziedzinach. **Centrum słynie z nowoczesnych i skutecznych metod leczenia kręgosłupa, stawów i mięśni.**

Z jakimi schorzeniami najczęściej trafiają do nas pacjenci?
Z bólami i uszkodzeniami kręgosłupa, kolana, biodra czy też barku (cały aparat ruchu) – uszkodzenie po urazie, przeciążenie, wiek i zwyrodnienie. Tam gdzie inni lekarze nie potrafili pomóc lub chcieli tylko operować. A **dysfunkcje i ból należy leczyć zawsze** i za wszelką cenę. Im wcześniej podejmiemy leczenie tym szybciej i taniej dojdziemy do zdrowia.

Co to jest proloterapia?
Proloterapia to najnowocześniejsza na świecie metoda leczenia i regeneracji kręgosłupa, więzadeł, stawów i mięśni. Podajemy preparat w miejsce uszkodzenia i w punkty sterujące. Likwidujemy ból poprzez **naprawę uszkodzonej** tkanki. Dużą skuteczność osiąga się podając gotowy **kolagen MD. PRP to osocze bogato-płytkowe a i-PRF to fibryna** które uzyskuje się po odwirowaniu z krwi własnej pacjenta. **PRP** to skoncentrowana objętość **płytek krwi** i **czynników wzrostu stymulujące** przebudowę naprawczą. **I-PRF** to najwyższe osiągnięcie medycyny regeneracyjnej, jest świetnie **usieciowana (struktura 3D) i zawiera dodatkowo znaczną ilość komórek macierzystych** (nazywana **jest osoczem III generacji)**. Z HBOT (**komora tlenowa** hyperbayczna) działa rewelacyjnie. **Odrasta zwykła, zdrowa tkanka.**

Metody u nas stosowane są uznawane za najlepsze na całym świecie
Dodatkowo aby przyspieszyć proces regeneracji stosujemy proloterapię, terapię manualną, igło-terapię, masaże, trening indywidualny kręgosłupa, kinezyterapię, dietę, ale też fizykoterapię - najnowsze technologie XXI wieku. Dzięki temu uzyskujemy **najwyższą skuteczność.**

Czemu kolagen jest aż tak ważny?
Kolagen a szczególnie fibrynogen jest odpowiedzialny za to, że nasze tkanki są elastyczne i mocne. Jego brak sprzyja uszkodzeniom wielu struktur (kolana, biodra, ale też dyskopatie czy przepukliny).

Czy starszym ludziom można pomóc?
Tak, dostarczamy kolagen w ten sposób, żeby w uszkodzonym miejscu następowała regeneracja. Do **pobudzenia regeneracji** należy podać **czynniki wzrostu(PRP), komórki macierzyste, tlen** i zapewnić nowoczesną rehabilitację. **Zaczynają być sprawni i bez bólu.**

A co z ludźmi po wypadkach lub urazach sportowych?
Ważne jest prawidłowe i szybkie rozpoczęcie leczenia. Zastosowanie **proloterapii z kolagenem, PRP lub i-PRF i właściwej rehabilitacji oraz fizykoterapii na najnowocześniejszym sprzęcie** znacznie skraca czas leczenia i całkowitego wyzdrowienia. Tutaj **HBOT** (hyperbaria tlenowa) czyni wręcz cuda. Mówimy o prawdziwej **rewolucji w regeneracji. Uważa się, że leczenie PRP, i-PRF i kolagenem jest lepsze od innych metod.** Około **90% ludzi po leczeniu u nas** funkcjonuje bez bólu. Nawet u pacjentów ze skierowaniem na operację mamy podobne wyniki.

Czy warto polecić leczenie tlenem pod ciśnieniem (HBOT)?
Tak. Leczenie **tlenem pod wyższym ciśnieniem** to nie moda ale **nowoczesna i bardzo skuteczna** metoda wspomagania terapii w bardzo wielu schorzeniach. Także **znacznie skraca czas leczenia i regeneracji**. Po kilku zabiegach w komorze tlenowej poziom **komórek macierzystych** zwiększa się nawet **7-8 krotnie**. To także skuteczna profilaktyka (**idealna w czasach COVID-19**) oraz najdoskonalszy **doping sportowy i intelektualny**.
Do naszej oferty wprowadziliśmy również INHALACJE WODOROWE, do których stosujemy jedno z najbardziej wydajnych i technologicznie zaawansowanych urządzeń na rynku (HIM-19). Inhalacje te stanowią uzupełnienie prowadzonej terapii - zwiększają odporność organizmu, działają antyoksydacyjnie oraz wspomagająco przy leczeniu wielu chorób (cukrzyca, nadciśnienie, astma, reumatyzm, alergie) oraz stanów zapalnych mięśni i uszkodzeń tkanek miękkich.

WARTO WIEDZIEĆ: Schorzenia, w leczeniu których się specjalizujemy to:
bóle kręgosłupa, dyskopatie (przepukliny), rwa kulszowa, bóle i zawroty głowy, migreny, bóle kończyn, barku, bóle kolan i bioder, łokieć tenisisty, wady postawy i skoliozy, bóle menstruacyjne, nerwobóle oraz wszelkie urazy sportowe i po wypadkach komunikacyjnych. Nasze metody (przy współpracy ze specjalistą stomatologii) są bardzo skuteczne przy **regeneracji stawu skroniowo-żuchwowego oraz przy leczeniu BRUKSIZMU (o ile wiadomo jesteśmy pierwsi)**
Dr Jarosław Jawny prowadzi szkolenia z praktycznego stosowania osocza i fibryny dla lekarzy z całej Polski propagując nowe metody.

ZAPRASZAMY DO CENTRUM TERAPII KRĘGOSŁUPA, Wrocław, ul. Wyszyńskiego 116/2, tel. 71 726-11-71, 503-183-095, www.ctkregoslupa.pl

1 WR

eprasa.pl b79a8729a1

Sławek Gortych dla „Wyborczej”

Milion książek, ekranizacja i rosyjskie trolle

Od 2022 roku Sławek Gortych wydał pięć książek, a czytelnicy pokochali karkonoską serię kryminalną.

Hubert Głuch

Ma zaledwie 29 lat i pięć książek na koncie. Wszystkie są kryminalnymi opowieściami o Karkonoszach, na kanwie prawdziwych wydarzeń. Według Biblioteki Narodowej w ubiegłym roku Sławek Gortych znalazł się na 22. miejscu najczęściej czytanych autorów w Polsce.

ROZMOWA ZE
SŁAWKIEM GORTYCHEM
pisarzem

HUBERT GŁUCH: W ciągu zaledwie czterech lat czytelnicy kupili milion twoich książek. Co czujesz?
SŁAWEK GORTYCH: – Po pierwsze: niedowierzanie, bo to się wydarzyło w naprawdę stosunkowo krótkim czasie. Pamiętam, że gdy pisałem pierwszą książkę, jeszcze na studiach, to kupiłem dość drogiego laptopa i moim jedynym marzeniem było, aby książka poszła do druku i żeby laptop się zwrócił.

Nie lubię natomiast komentarzy nieprzychylnych osób, które twierdzą, że po prostu mi „się udało”. To nie stało się samo. Za tym sukcesem stoi kilka lat pisania, szukania wydawców, wzlotów i upadków – trochę jak podczas górskiej wędrówki, gdy masz jakiś mglisty cel, ale nie wiesz, czy uda ci się do niego kiedykolwiek dojść. Czasami musisz modyfikować trasę i na bieżąco dostosować się do warunków.

To są lata pracy, której nie widać. I lata marzeń. To brzmi patetycznie, ale starałem się przy tych marzeniach trwać, mimo że czasem wydawało się, że to nie ma sensu. Niektórzy znajomi mnie pytali: po co ty znowu siedzisz i piszesz, przecież będziesz miał inną pracę, raczej nie wydasz książki.

A jednak ją wydałeś. Byłeś debiutującym autorem, który napisał książkę o górach i to wcale nie tych najwyższych. Co zdecydowało o sukcesie?
– Myślę, że złożyło się na niego kilka elementów. Po pierwsze to te góry, które właśnie wcale nie są najwyższe i przez to jeszcze do niedawna były w Polsce mniej znane.

Było takie spotkanie autorskie, które otworzyło mi oczy na to, jak w Polsce postrzegane są Karkonosze. Czytelniczka powiedziała, że bardzo się cieszy z tych książek, bo dzięki nim dowiedziała się, że na zachód od Beskidów są w naszym kraju jeszcze jakieś góry. Zacząłem się orientować, że ludzie z Polski centralnej czy wschodniej jeżdżą głównie w Tatry, nie tylko przez ich bliskość, ale też dlatego, że jest w tym coś z tradycji przekazywanej w rodzinach z pokolenia na pokolenie. Polacy jeżdżą w Tatry, bo tam po raz pierwszy zabrali ich rodzice, a rodzice dlatego, że kiedyś zabrali ich tam dziadkowie i tak dalej.

W przypadku Karkonoszy nie ma takiej ugruntowanej międzypokoleniowej ciągłości sprzed drugiej wojny światowej, bo wtedy te góry znajdowały się w innym kraju, były nam obce. Dlatego też część osób, które z założenia wybierały zawsze Tatry, tak naprawdę dopiero teraz zaczyna odkrywać Dolny Śląsk i Karkonosze. Paradoksalnie mam więc poczucie, że dlatego, że te góry były dotychczas nieco na uboczu, niezagospodarowane także literacko, to ludzie teraz się nimi zainteresowali.

Drugim elementem było to, że już na długo przed wydaniem książki prowadziłem swoje serwisy społecznościowe. W 2020 roku założyłem bloga, była to dla mnie odskocznia od pandemii i od którejś już z kolei odmowy wydawniczej. Blog jednak nie służył temu, żebym promował tam siebie, wrzucając zdjęcia z kawą i życząc miłego dnia, ale stanowił przestrzeń, w której mogłem swoje karkonosko-literackie marzenia spełniać w formie krótszych tekstów: esejów, reportaży, wpisów poświęconych historii schronisk i gór. Dzięki temu, gdy w 2022 roku pierwsza książka poszła do sprzedaży, istniało już jakieś grono ludzi, którzy na nią czekali.

A trzeci, ostatni element, to był brak moich oczekiwań, brak założeń co do liczb, nagród. I nie chodziło tu o brak wiary w siebie czy w powieść, ale raczej o to, by nie wywierać presji na sobie samym. Dzięki temu byłem bardziej odporny na początkowe trudności. Bo najpierw wydawnictwa mnie przekonywały, że nie ma w tym tekście zbyt dużego potencjału, po wydaniu książka nie od razu zaczęła się też tak spektakularnie sprzedawać. Zdarzały się spotkania autorskie, na które przychodziły po trzy-cztery osoby. Nie poddawałem się, przecież miałem do kogo mówić.

Teraz potencjał dostrzegły już nie tylko wydawnictwa, ale też inne media. Teatr im. Norwida w Jeleniej Górze od kwietnia tego roku wystawia sztukę na podstawie „Schroniska, które przestało istnieć”, a we wrześniu ogłosiłeś, że książka doczeka się ekranizacji – na razie utrzymujesz w tajemnicy, czy chodzi o film czy serial.
– To też są rzeczy, które nie od razu się udały. Po drodze była niezliczona ilość wstępnie chętnych producentów, którzy dawali jakąś nadzieję, zawierali ze mną i wydawcą „dżentelmeńską umowę” i prosili o wstępną rezerwację praw filmowych. Kilka razy zdarzało się, że przytrzymywaliśmy te prawa, czas płynął i nic z tego nie wychodziło. Aż wreszcie spotkałem Anetę Hickinbotham z Aurum Film. Kontakt nawiązaliśmy w 2023 roku, ale do podjęcia ostatecznej decyzji i podpisania umowy musiały upłynąć jeszcze trzy lata.

Ekranizacja była twoim pomysłem, czy to filmowcy przyszli do ciebie?
– Było jeszcze inaczej.

Drugi tom serii, czyli „Schronisko, które przetrwało”, został objęty honorowym patronatem prezydenta Jeleniej Góry, któremu bardzo zależy na promocji miasta. Po premierze książki prezydent zaprosił mnie do ratusza i to właśnie dzięki niemu skontaktowałem się z Anetą. Pamiętam, że byłem tą pierwszą rozmową dość mocno zestresowany, trochę jakbym szedł na casting albo rozmowę o pracę. Opowiedziałem Anecie, dlaczego sądzę, że warto dać szansę tej książce i dlaczego fabuła „Schroniska...” może zainteresować widzów. Ona przeczytała, potem pojawiła się na prowadzonym przeze mnie nocnym zwiedzaniu muzeum Hauptmana i zaczęły się rozmowy.

Uważam, że cierpliwość w poszukiwaniu właściwego producenta była dobra i cieszę się, że to Aneta nim będzie. Ma na koncie wiele świetnych ekranizacji, szczególnie myślę tu o „Ciemno, prawie noc” Joanny Bator. To przecież nie tylko niesamowicie piękna, ale też skomplikowana i przerażająca książka. Zrobienie dobrej ekranizacji wydawałoby się mało realne, a Anecie się to udało. Poza tym jest związana z Karkonoszami, ma tam swój dom, więc jestem spokojny o to, że nie pozwoli, by cokolwiek przy ekranizacji „Schroniska...” zrobić byle jak, bo góry jej tego nie zapomną.

Ekranizacja to pieśń przyszłości, zdjęcia ruszają w przyszłym roku. Na razie wróćmy do twoich książek. Wiele razy mówiłeś, że nie chodzi w nich tylko o odpowiedź na pytanie „kto zabił?”. Ja po przeczytaniu odnoszę wrażenie, najistotniejsze są pojedyncze ludzkie historie, które układają się w większą opowieść.
– Dobrze to ująłeś. Wczoraj wieczorem mignęła mi taka opinia, że „Święto Karkonoszy” to fatalna książka. Twórca opinii wystawił jedną gwiazdkę na dziesięć i zaznaczył, że autor powieści nie może się zdecydować jaki gatunek uprawia i że najwyższa pora, żeby się dowiedział, bo napisał już pięć książek. To żądanie wydało mi się nawet trochę zabawne, nie mamy przecież jakichś pudełek z gatunkami, w których są instrukcje, czy regulaminy instruujące, że na przykład nie wolno wprowadzać wątków obyczajowych w kryminale albo że w książce historycznej nie powinny się pojawiać wątki kryminalne. Kryminał to gatunek bardzo szeroki.

Jeszcze w liceum wielkie wrażenie wywarła na mnie książka „Ziarno prawdy” Zygmunta Miłoszewskiego. Chociaż jest to rasowy kryminał, to jednocześnie pojawia się w nim niesamowicie dużo wątków socjologicznych, uwag o historii Polski, refleksji i diagnoz naszych kompleksów czy funkcjonujących w społeczeństwie stereotypów. Dla mnie ta lektura była niesamowitym doświadczeniem, bo zorientowałem się, że choć interesowało mnie pytanie „kto zabił?”, to o wiele bardziej byłem ciekaw w tej powieści elementów prawdziwej historii Sandomierza, wątków socjologicznych i psychologicznych niż tego, co się jeszcze może wydarzyć. I myślę, że poniekąd właśnie tamto doświadczenie sprawiło, że w moich książkach to tło – hi-

eprasa.pl b79a8729a1

• **Sławek Gortych** FOT. JAKUB ŁUCHNIAK

storyczne, społeczne, polityczne, kulturowej – też stało się ważne.

Choć kryminał kojarzy nam się z tym, że musi być ofiara, śledztwo i rozwiązanie, to tak naprawdę to opowieść o walce dobra ze złem, która toczy się od zarania dziejów. To także opowieść o największej tajemnicy, z którą każdemu z nas przyjdzie się kiedyś zmierzyć – o śmierci.

Dlatego też od zagadki dużo ważniejsze są dla mnie dylematy i zachowania bohaterów zmuszonych do podejmowania różnych decyzji w momencie moralnych kryzysów. Czasami są to decyzje bardzo szlachetne, czasem bardzo podłe, których konsekwencje przyjdzie im dźwigać przez wiele lat.

W twoich książkach pojawiają się dwie linie czasowe. Jak udaje ci się łączyć wątki historyczne z fikcją?

– Myślę, że 65-70 procent czasu spędzam na gromadzeniu materiałów, planowaniu fabuły i bohaterów. Jest to dość czasochłonne, bo niełatwo jest tak posplatać wątki prawdziwe z fikcyjnymi, żeby razem dalej wyglądały wiarygodnie.

Zbieranie materiałów to jeden z ulubionych i najciekawszych dla mnie elementów pracy nad książką. Lubię poznawać nowe historie, lubię dreszczyk emocji, kiedy okazuje się, że jest jakieś miejsce w górach, które wydawało mi się, że znam już dość dobrze, a ono niespodziewanie odkrywa przede mną jakąś tajemnicę.

Trudniejsze jest natomiast wybranie, których historii użyję w książkach i jak je przedstawię. Mam problem z tym, że zazwyczaj wszystko wydaje mi się w nich istotne i ciekawe. Wykreślanie pewnych elementów jest więc dla mnie czasem bolesne, ale wiem, że na tym polega też praca pisarza – na umiejętności zsyntezowania w swojej opowieści tego, co istotne, zbudowania klimatu, nakreślenia realiów danych czasów, charakterów postaci, a jednocześnie zrobienie tego w taki sposób, by nie rozmyć biegu fabuły i nie dopuścić do tego, że czytelnik zacznie się nudzić albo się pogubi.

A jak często pojawiają się wątki oparte na opowieściach czytelników?

– Na pewno ta ilość zwiększa się procentowo w każdej kolejnej książce. Coraz więcej ludzi chce mi opowiedzieć swoje historie. Oczywiście nie jestem w stanie przedstawić wszystkich, ale nadal zdarza się tak, że jakaś historia na tyle mocno mnie zaskoczy i zaintryguje, że czuję, że to się musi w kolejnej książce pojawić. Mam notes, gdzie zbieram refleksje z takich rozmów. Zapisuję tylko krótkie hasła, na przykład: „Historia czytelnika o haku pod Dzierżoniowem". To wystarczy, już będę ją pamiętał i gdy przyjdzie dobry moment, wplotę ją do książki.

Bohaterowie często przyjmują cechy albo nazwiska twoich znajomych? Myślę na przykład o bohaterze czwartego i piątego tomu, policjancie Włodzimierzu Chmielewskim, którego dane są zbieżne z imieniem i nazwiskiem twojego policyjnego konsultanta Włodzimierza Chmiela.

– To rzeczywiście był ukłon w stronę Włodka Chmiela, bo jest on bardzo fajnym policjantem, którego pomoc przy pracy nad czwartym tomem była dla mnie nieoceniona. Nie oszukujmy się, nie znam się przecież na pracy policji.

Takich postaci jest więcej. Justyna Skała ma swój pierwowzór w rzeczywistości, podobnie w Reni Marszałkowej z drugiego tomu można doszukiwać się cech pewnej wrocławskiej prawniczki, która ma tak samo na imię, jest moją przyjaciółką i też jest bardzo odważną kobietą.

Było nawet tak, że kiedy tworzyłem w piątym tomie postać Witka, tego, który ma słabą głowę i ponosi przez to trochę krzywd, to myślałem sobie w duchu o osobach, które znam i bardzo lubię, ale wiem, że czasami różnie się u nich wydarza z alkoholem. I jedna z tych osób po przeczytaniu książki napisała do mnie: Ja się bardzo solidaryzuję z tym biednym Witkiem.

W drugim tomie pojawia się doktor Tomasz Kusy, bardzo nieprzyjemna postać, zainspirowana jednym z moich prowadzących na studiach. Kiedy słuchałem jego tyrad na zajęciach, uświadomiłem sobie, że to osoba, która cieszy się uznaniem współpracowników i studentów, opartym wyłącznie na strachu. I zacząłem się zastanawiać: jak może wyglądać twoja emerytura, gdy nagle stracisz władzę nad ludźmi? Czy oni nadal będą cię szanować, czy będą chcieli cię odwiedzać? I tak powstała postać Tomasza Kusego. Jest to postać fikcyjna, lekarz o zupełnie innej specjalizacji i historii życiowej, ale to nadal doktor na emeryturze, który bardzo gorzknieje, bo nie może zrozumieć, dlaczego dawni współpracownicy, pacjenci i studenci, nie chcą mieć z nim kontaktu.

Moralność bohaterów jest w twoich książkach bardzo istotna. I nie zawsze to Polacy są tymi dobrymi, a Niemcy złymi.

– Z tego powodu odbiór pierwszej książki był u niektórych czytelników negatywny. Jedna pani nawet powiedziała, że moje książki nie powinny być dozwolone do czytania przez młodzież, bo będą budowały negatywny wizerunek Polski i zakłamywały rzeczywistość. I takie tam jeszcze, że wywracam stolik z historią. Czy ma rację? Wydaje mi się, że nie. To nie tak, że piszę tylko o złych Polakach i dobrych Niemcach. Wręcz przeciwnie.

W każdej książce staram się przyjąć jakiś punkt widzenia, żeby tę samą historię pokazać z różnych perspektyw. I na przykład w czwartym tomie pojawia się głównie opowieść o sprawcach, którzy nie zostali ukarani, czyli kolokwialnie mówiąc o „złych Niemcach" – związanych z reżimem hitlerowskim dyplomatach, którzy mimo brudnej przeszłości uniknęli odpowiedzialności, a nawet doczekali się po wojnie sowicie opłacanych etatów w państwowych urzędach, spokojnych emerytur i pogrzebów z honorami. W piątym tomie z kolei jest zupełnie inny punkt widzenia, skupiam się bowiem na Niemcach – cywilach, którzy nie byli sprawcami w tej wojnie, a mimo to ponosili najwyższe jej konsekwencje, tracąc swoje majątki, ukochane domy, godność, a czasem nawet życie. Staram się im także współczuć.

I nie chodzi tu o to, żeby gloryfikować osoby złe, zacierać granicę między dobrem i złem, rozmydlać definicję sprawców i ofiar tej wojny, ale o to, żeby pokazać, że dobro i zło nie mają przynależności narodowej. I tak jak mógł się zdarzyć dobry Niemiec – co nie wyklucza sprawstwa Niemców w II wojnie światowej – to tak samo mógł się zdarzyć zły Polak. Podobnie obok złego Czecha mógł istnieć dobry Czech.

Niektórym czytelnikom nie spodobał się też twój krytyczny wpis dotyczący występu w Bolesławcu Gorana Bregovica, który koncertował w Moskwie i na okupowanym Krymie. Zarzucano ci, że wchodzisz w politykę, a pisarz powinien zająć się pisaniem.

– To prawda, takie zarzuty się zdarzają. Jednak nie angażuję się w politykę partyjną, nie agituję za konkretnymi ugrupowaniami, nie komentuję bieżących, mało istotnych – z punktu widzenia mojego, czy Karkonoszy – afer. Natomiast jeśli to są sprawy, które dotykają mnie, mojego miasta, czy regionu, to zdarza mi się zabrać głos. Na przykład, gdy pojawił się pomysł budowy ścieżki w koronach drzew na Zakręcie Śmierci w Szklarskiej Porębie, to bardzo ostro się o tym wypowiedziałem.

Tak samo zarzucano mi, że nietaktem było podziękowanie mojemu chłopakowi, gdy odbierałem nagrodę za książkę roku 2024 podczas gali portalu lubimyczytać.pl. Nie widzę w tym żadnego nietaktu. Mam swoje poglądy, mam też swoją orientację i nie będę jej ukrywał. Tak samo, jak inni dziękują swoim dziewczynom, czy żonom, ja dziękowałem swojemu facetowi.

Jeśli zaś chodzi o Bregovica, chciałem tylko zaznaczyć, że w kraju, dla którego gigantycznym zagrożeniem jest Rosja – i jeżeli ktoś tego nie widzi, to znaczy, że jest idiotą – zapraszanie osób, które z tą Rosją

To brzmi patetycznie, ale starałem się trwać przy marzeniach, mimo że czasem wydawało się, że to nie ma sensu

sympatyzują, nie jest w naszym interesie narodowym. A interes narodowy, to jest rzecz ponadpartyjna, w której powinniśmy się zgadzać. I w takich kwestiach na pewno nie będę milczał, bo ktoś stwierdzi, że „pisarz nie powinien" i tak dalej. W „Boskiej komedii" Dantego jest świetna myśl o tym, że najsurowiej będzie karane zachowanie neutralności w dobie moralnego kryzysu. Ja nie chcę pozostać neutralny, uważam, że milczenie jest formą zgody i przyzwolenia na działanie po złej stronie.

Swoją drogą przeraziła mnie część komentarzy, które pojawiły się pod moim wpisem, bo pokazują, jak niesamowicie internet jest zinfiltrowany przez ruskie trolle. Pouczali mnie na przykład, że Armia Czerwona zrobiła wiele dobrego dla Polski podczas II wojny światowej oraz nakazywali pamiętać, żeby jej nazwę pisać z wielkiej litery z szacunku dla naszych „wyzwolicieli". Litości! Nie przypominam sobie, żeby Armia Czerwona nas wyzwalała 17 września 1939, nie wspominając o tym, jak nas „wyzwalali" przez kolejne parędziesiąt lat po wojnie.

Co jednak niepokojące, te komentarze to nie były pierwsze lepsze wulgarne odzywki, ale były napisane poprawnie gramatycznie i dostosowane do treści mojego wpisu. Pojawił się nawet komentarz z sugestią związków mojego dziadka z komunistyczną władzą w Lubaniu. Domniemywam, że ktoś musiał wejść na Wikipedię, zobaczyć, że urodziłem się w Lubaniu i pomyśleć, że stamtąd pochodzę, więc bajeczka o dziadku-komuniście zabrzmi wiarygodnie. To bzdura, nie wiem, czy mój dziadek kiedykolwiek był w ogóle w Lubaniu, nie mamy tam też żadnej rodziny. A to, że urodziłem się w Lubaniu, wynika z tego, że lekarz, który prowadził ciążę mojej mamy, pracował właśnie tam w szpitalu.

Ten sam troll zamieszczał swoje komentarze na wszystkich stronach: na Wyborczej, na lokalnych portalach, a później napisał jeszcze prywatną wiadomość do jednej z pisarek, z którą miałem spotkanie autorskie, żeby ją przede mną ostrzec. I ta inwigilacja to jest coś, co musimy sobie uświadomić, czego powinniśmy się obawiać i na co powinniśmy zwracać uwagę, a nie mówić: pisarz nie może się wypowiadać na takie czy inne tematy.

Nie pomijasz trudnych tematów w książkach. Kolejne pojawią się zapewne w następnej powieści, a do karkonoskiej serii kryminalnej wrócimy już w przyszłym roku.

– Tak, jestem na finale zbierania materiałów na szósty tom. Zaczynam układanie historii, więc przechodzę z tego miłego etapu do nieco mniej miłego, jak już ustaliliśmy [śmiech – red.]. Tym razem chciałbym na historię Karkonoszy spojrzeć z perspektywy czeskiej, bo tego jeszcze w moich powieściach nie było. Wątki czeskie gdzieś się przewijały, ale były dość małe, bo wcześniej brakowało mi wiedzy na temat czeskich Karkonoszy. Teraz od roku uczę się czeskiego, zgłębiam kulturę naszych sąsiadów, częściej jeżdżę do Czech, dużo czytam o historii czeskich Karkonoszy i chciałbym ją Polakom przybliżyć.

Bo co my tak naprawdę wiemy o czeskich Karkonoszach? Że idziemy tam na czeski smażený sýr i pijemy dobre piwo. A historia niemiecko-czeskich relacji, jakie tam istniały, jest naprawdę niesamowita. To kilkaset lat współżycia obok siebie Czechów i Niemców, często naprawdę dobrego, pokojowego współżycia, zakończonego jednak dramatycznymi wydarzeniami II wojny światowej.

Czyli znany nam z poprzednich części Mikolas będzie głównym bohaterem?

– Nie, pojawią się nowi główni bohaterowie, pojawi się pewna znana karkonoska rodzina. Nie chcę jednak na razie zdradzać która, bo sprawny czytelnik, gdy usłyszy nazwisko tej rodziny, szybko zorientuje się, do którego schroniska powędrujemy w szóstym tomie. A chciałbym, żeby to na razie pozostało niespodzianką.

Tak samo, jak niespodzianką jest jeszcze jedna moja książka, która wyjdzie już niebawem, pod koniec listopada. Będzie to coś lżejszego, bardziej rozrywkowego. Napisałem ją z myślą o nadchodzących świętach i z zamysłem, żeby ta książka stanowiła prezent dla moich czytelników. Na razie mogę powiedzieć tylko, że choć nie będzie to kolejny tom Karkonoskiej Serii Kryminalnej, to pojawią się w nim Karkonosze i bohaterowie serii. Nie będzie to typowy, kryminał, nie będzie to też reportaż, przewodnik ani książka dla dzieci. Co więc to będzie? Zdradzę na koniec października. Już teraz mam jednak nadzieję, że czytelnicy miło spędzą z tą książką święta i że wywoła ona uśmiech na ich twarzach. ●

Rozmawiał Hubert Głuch

eprasa.pl b79a8729a1

Czarna seria w polskich szkołach

Czy naprawdę wiecie, co robią wasze dzieci?

– W szkołach, w których pracuję, wielokrotnie zabieraliśmy dzieciom noże. Pojawia się pytanie, skąd dzieci je miały.

ROZMOWA Z
JACKIEM ŚCIBOREM
nauczycielem informatyki w Chrząstawie Wielkiej, byłym redaktorem naczelnym magazynu „IT w Edukacji", założycielem bloga Superbelfrzy

• **Jacek Ścibor** FOT. KRZYSZTOF ZATYCKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

HUBERT GŁUCH: Zacznijmy od początku, czyli od twojej reakcji na ataki z poprzedniej środy i czwartku.

JACEK ŚCIBOR: Pierwsze pytanie powinno brzmieć, czy szkoła jest niebezpieczna. Bo teraz właśnie takie pytanie trzeba sobie zadać. Trzeba je zadać rodzicom, dzieciom i nauczycielom. Czy ja pracuję w niebezpiecznym miejscu? Nie wydaje mi się. Rodzice też oddają dzieci do szkoły z przekonaniem, że to najbezpieczniejsze miejsce, jakie mogą im zapewnić, że nic złego się tam dziecku nie stanie. I tak się dzieje w całej Polsce. A wracając do twojego pytania, wypadki zdarzają się wszędzie. Czy po tych wydarzeniach pojawił się strach? Tak.

Niezrozumiałą dla mnie sytuacją jest jednak zamykanie szkół. Po co? Bo mogą przyjść inni, którzy zabiją? Jeśli nie w piątek, to przyjdą w poniedziałek. Od tego, że policjanci rozmawiają z dyrektorami, też nie wzrasta bezpieczeństwo. Musimy po prostu trzymać się procedur, szkoły muszą być w jakiś sposób odcięte, żeby nikt niepowołany do nich nie wchodził.

Noszenie noży bojowych do szkoły? To chory pomysł. W szkołach, w których pracuję, wielokrotnie zabieraliśmy dzieciom noże. Pytam, skąd dzieci je miały i kto im je kupił. Bo chyba nie szkoła.

Jak pedagodzy czują się w tej sytuacji?

– Nauczyciele od dawna mają poczucie nie tyle zagrożenia, ile bezsilności. Nauczycielowi nie wolno dotknąć dziecka, nie wolno krzyknąć na dziecko, bo jak krzyknie, to dziecko będzie się stresowało. Nauczycielowi nie wolno, uwaga!, sprawdzić, co dziecko ma w plecaku. Czyli jak dziecko przyjdzie z bombą, a ja będę podejrzewał, że dziecko ma bombę, to jeśli otworzę jego plecak i sprawdzę, postąpię wbrew prawu.

Nie mogę też zmusić dzieci do rozmowy, bo znów powiedzą, że się stresują. W szkołach często nie ma dyskusji. Dzieci się boją, że zostaną wyśmiane, że będzie hejt. Dzisiaj pytam mojego syna, jak w jego szkole wyglądają dyskusje na lekcjach. Mówi, że nie wyglądają, bo każdy się boi odezwać, żeby potem nie było z tego beki. Czyli dzieci nie chcą rozmawiać nie tylko z nauczycielami, ale i ze sobą.

20 lat temu, jak pracowałem w poprawczaku, byłem w szoku, gdy zobaczyłem płytę, którą wychowankowie dystrybuowali między sobą. Były na niej filmiki z różnych egzekucji, nagrania z ucinania głów siekierami, większość scen z wojny w Jugosławii. Obrzydliwe rzeczy. Byłem wtedy w szoku, że ludzie to nagrywają. Dzisiaj nikogo to już nie szokuje. Wchodzisz na TikToka, na X i widzisz filmiki z wojny w Ukrainie.

W lutym 17-latek zabił prababcię i ojczyma. Morderstwo nagrał, a film można było łatwo znaleźć w sieci.

– Nie ma żadnych zakazów. Z drugiej strony jako informatyk zastanawiam się, jak wprowadzić blokady, by ktoś czegoś nie oglądał. Muszą się tym zająć platformy, które takie treści dystrybuują.

Nasze dzieci żyją w zupełnie innym świecie niż my. Gdy nie rozmawiają z nimi ani szkoła, ani dom, idą tam, gdzie ktoś jednak rozmawia. W sieci zawsze znajdą grupę, która powie: „Stary, masz zajebiste poglądy, świetne. Jesteś naszym najlepszym kumplem".

Dzisiaj na lekcji przez 20 minut opowiadałem dzieciom, czego nie wolno, co jest nie fair. Potem ćwiczyli programowanie i jeden z chłopaków „dla beki" zaprogramował swastykę. Co z tego, że przez 20 minut trułem, że tak nie wolno, że to mowa nienawiści, symbol nazizmu? Nie zdajemy sobie sprawy, że dzieci pielęgnują przyjaźnie w internecie. Często to koleżanki i koledzy, których znają, ale są tam także osoby, które mogą im namieszać w głowach. Mogą powiedzieć: „Jest taki challenge [wyzwanie], nic ci nie zrobią, bo jesteś nieletni".

Zatrzymajmy się na chwilę przy tym wyzwaniu. Minister Marcin Kierwiński powiedział, że informacje na temat internetowego wyzwania się nie potwierdziły.

– Nie wiem, co jest prawdą, bo w sieci znajdujemy sprzeczne komunikaty, które bardzo łatwo można spreparować. Niech wyjaśnią to służby.

Co możemy zrobić my, dorośli? Co powinni teraz zrobić rodzice i nauczyciele?

– Prostą rzecz: zająć się dziećmi i zacząć z nimi rozmawiać. Jeśli tego nie zrobimy, to porozmawiają sobie w internecie. To apel przede wszystkim do rodziców i opiekunów. Zadajcie sobie pytanie: czy naprawdę wiecie, co robią wasze dzieci? ●

Rozmawiał Hubert Głuch

Gdzie po pomoc

• **Całodobowy Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę** – 116 111 lub całodobowy chat pod adresem https://116111.pl/czatuj/

• **Całodobowy Kryzysowy Telefon Zaufania tworzony przez NASK i Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego** – 116 123 lub chat pod adresem: https://116sos.pl/ (również dostępny całą dobę)

• **Całodobowe Telefoniczne Centrum Wsparcia Fundacji ITAKA dla osób dorosłych w kryzysie psychicznym** – 800 70 2222 lub chat pod adresem https://centrumwsparcia.pl/

• **Całodobowy telefon zaufania Rzecznika Praw Dziecka** – 800 12 12 12. Pod numer interwencyjny mogą też dzwonić osoby dorosłe, aby zgłosić problemy dzieci lub rażące zaniedbania względem nich. Dla dzieci i młodzieży dostępny jest także całodobowy chat pod adresem www.brpd.gov.pl.

• **Całodobowe Ogólnopolskie Pogotowie dla Osób Doznających Przemocy Domowej „Niebieska Linia"** – tel. 800 12 00 02 lub numer WhatsApp 510 404 333

• **Telefon zaufania dla osób starszych Fundacji Mali Bracia Ubogich** – 22 635 09 54 (od poniedziałku do piątku w godz. 17-20, w środy w godz. 14-16 dyżur telefoniczny dla osób dotkniętych chorobą Alzheimera i ich opiekunów

OGŁOSZENIE
Wrocław/34456763

REKLAMA

ORGANIZATOR
wyborcza.pl

PARTNER GŁÓWNY WYDARZENIA
Łukasiewicz Sieć Badawcza

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

PARTNERZY
Dolny Śląsk — Koleje Dolnośląskie

HORIZON AUTOMATION

1 WR

eprasa.pl b79a8729a1

Inwestycje

Jak na Dolny Śląsk skutecznie przyciągać biznes

Sama infrastruktura drogowa nie wystarczy, by przyciągać inwestorów i specjalistów. Dolny Śląsk potrzebuje także sprawnej kolei, konkurencyjnych cen energii, silnych uczelni i przestrzeni, w której dobrze się żyje. O tym, jak połączyć te potrzeby, rozmawiali przedstawiciele samorządu, nauki i biznesu.

Mateusz Kokoszkiewicz

• **Uczestnicy debaty o przyszłości Dolnego Śląska (od prawej): Paweł Gancarz, marszałek Dolnego Śląska, Yong Girl Lee, dyrektor departamentu relacji zewnętrznych w LG Energy Solution Wrocław, prof. dr hab. inż. Arkadiusz Wójs, rektor Politechniki Wrocławskiej, Artur Brzozowski, „Gazeta Wyborcza"** FOT. BOGUSŁAW ZAPART

Istotnym tematem debaty „Inwestycje, które zmieniają Dolny Śląsk i Polskę" była infrastruktura. Od dawna bowiem władze regionu promują jako infrastrukturalne serce Polski, łączące dostępność drogową z rozwojem kolei.

– Inwestycje drogowe i kolejowe, które są ważne zarówno dla biznesu, jak i dla mieszkańców Dolnego Śląska. Które z tych inwestycji są najważniejsze? – zapytał prowadzący debatę Artur Brzozowski z „Gazety Wyborczej".

KOLEJ PRIORYTETEM REGIONU

Marszałek Paweł Gancarz nie miał wątpliwości, że to ogromny program rewitalizacji kolei jest czymś, co wyróżnia Dolny Śląsk.

– W ciągu ostatnich 15 lat na Dolnym Śląsku odbudowaliśmy 78 km regionalnych połączeń kolejowych razem z Karpaczem. Mamy też ambitny plan na najbliższe trzy lata: 220 kilometrów linii wyremontowanych w oparciu o środki z KPO i środki europejskie. To takie połączenia jak chociażby do Srebrnej Góry. To połączenie turystyczne, ale istotne też dla skomunikowania południa Dolnego Śląska – mówił szef wojewódzkiego samorządu.

Wymienił również linie do Stronia Śląskiego, Łagiewnik, z Kondratowic do Strzelina, do Lwówka Śląskiego i do Kowar. – Praktycznie wszystkie linie na południu regionu postaramy się odbudować. Nie ma drugiego takiego projektu w Polsce, a nawet w Europie ciężko byłoby dostrzec – wskazał.

Za infrastrukturą idzie też tabor. Jak podkreślił marszałek, Koleje Dolnośląskie podpisały umowę na zakup taboru o wartości ponad 1,5 mld zł, a teraz przygotowują się do zakupu szczególnie nowoczesnego taboru bateryjnego i wodorowego.

Gancarz wspomniał jednak również o planowanej w ramach programu Port Polska budowie Kolei Dużych Prędkości. Kolej ta zmieni podróżowanie po Polsce, a najbardziej skorzystają z niej Dolnoślązacy.

– W niecałe dwie godziny będziemy mogli dostać się połączeniem kolejowym do Warszawy. Na takie połączenie kolejowe oczekujemy, bo jazda dzisiaj przez Poznań czy przez Kraków do Warszawy trwa pięć godzin dłużej niż transportem kołowym – podkreślał marszałek Gancarz.

Gancarz naturalnie wspomniał też o drogach, na czele ze sztandarową inwestycją, czyli budową trasy ekspresowej S-8 w kierunku Kłodzka.

– Już powstaje odcinek do Łagiewnik będzie w połowie przyszłego 2027 roku. Kolejna część do Barda, pomimo opóźnień związanych z procesem odwoławczym, powinna powstać do 2030 roku – zapowiedział samorządowiec i dodał, że do 2031 r. gotowy będzie cały odcinek, aż do Kłodzka.

Rozwój infrastruktury transportowej ma też fundamentalne znaczenie dla biznesu, co przyznał przedstawiciel LG Energy Solution.

– Gdyby nie było rozbudowy infrastruktury drogowej, nie moglibyśmy rozwinąć przemysłu bateryjnego. Doskonałym pomysłem jest zarówno rozbudowa A4, jak i budowa drogi S-8. Tymi drogami można ściągać do naszego zakładu pracowników – wskazał Yong Girl Lee, dyrektor departamentu relacji zewnętrznych w LG Energy Solution Wrocław.

TRANSPORT ISTOTNY DLA NAUKI

Dostępność transportowa jest dostrzegana również w świecie nauki.

– W pierwszej kolejności istotna dla Politechniki Wrocławskiej jest warstwa podstawowej infrastruktury: drogi, kolej, energia, woda. Na przykład port lotniczy we Wrocławiu zmienił zupełnie sytuację naszego miasta – wskazał prof. Arkadiusz Wójs, rektor PWr.

Marszałek Gancarz potwierdził, że dzięki rozwojowi kolei Wrocław jest wybierany nie tylko przez studentów z Dolnego Śląska, ale i okolicznych regionów. Zielona Góra, Brzeg czy Leszno mają bowiem bezpośredni dojazd do Wrocławia dzięki pociągom KD.

Marszałek Paweł Gancarz nie miał wątpliwości, że to ogromny program rewitalizacji kolei jest czymś, co wyróżnia Dolny Śląsk

– Dobra komunikacja powoduje, że na uczelnie dolnośląskie przyjeżdżają studenci z sąsiednich województw, lubuskiego, opolskiego. Staramy się te kierunki rozwijać i obsługiwać taborem Kolei Dolnośląskich – zaznaczał marszałek.

Sam transport jednak nie wystarczy. W miarę rozwoju istotne są jednak bardziej zaawansowane inwestycje, które polepszają standard życia mieszkańców.

– Firmy muszą przyciągać ludzi, a uczelnie kandydatów na studia czy profesorów. Musimy liczyć z tym, że ludzi będzie coraz więcej i będą przyjeżdżać osoby z coraz większymi oczekiwaniami. Istotne są zatem inwestycje, które sprawiają, że dobrze się w mieście żyje. To nie tylko Narodowe Forum Muzyki czy Afrykarium, ale też inwestycje w czyste powietrze czy zielony transport miejski – dodał rektor Wójs.

Bez przyciągania naukowców nie będzie bowiem rozwoju.

– Jeśli ma się rozwijać najbardziej zaawansowana technologia, musimy mieć zaplecze edukacyjne, musimy mieć zasób intelektualny. Bez zaplecza, którym jest Politechnika Wrocławska i Uniwersytet Wrocławski, nie będzie dalszego rozwoju. Niedługo technologią zarządzać będzie sztuczna inteligencja, nasi inżynierowie muszą się w tej tematyce mocno szkolić – podkreślił dyrektor Yong Girl Lee.

CZYSTA ENERGIA DLA BIZNESU

Przedstawiciel LG zwrócił też uwagę na istotną rolę inwestycji w czystą energetykę.

– Musimy mieć zieloną energię w konkurencyjnej cenie. Użycie sztucznej inteligencji, robotyzacja i automatyzacja sprawiają, że potrzebujemy więcej prądu. Europa stara się teraz nadgonić, a odpowiednie regulacje prawne muszą iść w parze z dostępem do czystej energii w konkurencyjnej cenie – powiedział Yong Girl Lee.

Również prof. Wójs podkreślił rolę inwestycji w zielone źródła zasilania.

– Firmy muszą mieć dużo energii, tanią energię, ta energia musi być bezpieczna i stabilna, a w dodatku to wszystko musi dziać się bez zanieczyszczania środowiska. Tutaj na szczęście wchodzą nowe technologie – podkreślił rektor Politechniki Wrocławskiej i wskazał m.in. na badania w zakresie fuzji jądrowej, które mogą zrewolucjonizować produkcję prądu.

Według marszałka Gancarza odpowiedzią na problemy biznesu jest tworzenie lokalnego wytwarzania odnawialnych źródeł energii.

– Jestem zwolennikiem jak największego rozproszenia źródeł wytwarzania energii, spółdzielni energetycznych. Tak, by gmina potrafiła tak wytwarzać energię w oparciu o źródła odnawialne, żeby zaspokoić swoje potrzeby na swoim terytorium – tłumaczył. ●

• **Zapis całej debaty na wroclaw.wyborcza.pl**

OGŁOSZENIE Wrocław/34457277

ORGANIZATOR
wyborcza.pl
REKLAMA
PARTNERZY
DOLNY ŚLĄSK
LG Energy Solution Wrocław Sp. z o.o.

eprasa.pl b79a8729a1

Po premierze „Kościuszki”

Megawidowisko z patetyczną nutą

Katarzyna Mikołajewska

Charyzmatyczny wódz, inicjator powstania, ale też nieszczęśnik w kwestiach miłosnych – pecha miał nie tyle do kobiet, ile do ich ojców, którzy stawali na drodze do zaręczynowych planów Tadeusza. Na scenie wrocławskiego Capitolu oglądamy nie tylko polityka-żołnierza, ale również mężczyznę kochliwego, dumnego i o swą dumę walczącego.

Musical w reżyserii Konrada Imieli nie ucieka przed patosem, który jest wpisany w ryzyko opowiadania o bohaterach historycznych. Szczególnie takich, jak Tadeusz Kościuszko – jedyny przywódca, który zdołał zjednoczyć Polaków niezależnie od posiadanych przez nich poglądów, majątków czy interesów.

Otoczony plejadą barwnych bohaterek i bohaterów drugoplanowych, wcielający się w tytułową postać Rafał Kozok nie miał łatwego zadania, by zaistnieć na scenie czy wręcz nie dać się przyćmić. Okazuje się jednak, że nawet w zbudowanym z tak ogromnym rozmachem widowisku konsekwentne budowanie roli osadzonej na przemyślanym, uzasadnionym przez charakter postaci rysie dramaturgicznym, wystarczy, by zachować na scenie pierwszoplanowy blask.

Nie poznajemy Kościuszki zbyt drobiazgowo, ani też nie jest on ukazany wielowymiarowo – Imiela skupia się na kontekście miłosnych rozczarowań oraz politycznych porywów serca, ponieważ nawet w tej wojskowej działalności Kościuszko kieruje się najczęściej emocjami. Na jego sercu z kolei leży dobro Polski i dobro Polaków, dlatego trudne i może niekoniecznie potrzebne byłoby rozdzielanie tych dwóch porządków. Imiela swój spektakl również buduje na emocjach w znacznie większym stopniu niż na historycznym namyśle. Ostatecznym dowodem jest finałowa scena, która musi pozostać tajemnicą, by każdy z widzów sam mógł dać się zaskoczyć wizji reżysera, jednak na potrzeby recenzji dość wspomnieć, że jest to perspektywa utopijna, ale też z pewnością zrodzona z miłości do Polski.

Kościuszko zagrany przez Kozoka nie daje się przyćmić innym historycznym postaciom powołanym do życia w tym musicalu, ale robi im dużo przestrzeni, dzięki czemu spektakl przyniósł Capitolowi wiele fantastycznych występów, które warto odnotować w kronikach teatru. Na pewno powinni tam trafić Justyna Woźniak z solowym występem jako Izabela Czartoryska, Emose Uhunmwangho jako Grippy czy Albert Pyśk w roli Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Już na samym początku główny bohater spotyka godną sobie przeciwniczkę, gdy na scenie w roli Ludwiki Sosnowskiej pojawia się Ewa Szlempo-Kruszyńska. Pierwsza wielka miłość Kościuszki nie tylko nadaje całej historii bieg, lecz także przynosi znakomite duety, a których Szlempo-Kruszyńska i Kozok mogą połączyć siły i rozbłysnąć.

Na krótki, lecz bardzo zabawny i to w metateatralnym stylu na moment show kradną Gazeciarze: Tomasz Leszczyński, Bartosz Kwiatkowski i Zofia Banasik. Ich nagłe wtargnięcia w sam środek scenicznego chaosu i popchnięcie akcji do przodu, uzasadnione tym, że „fabuła nie może się tak wlec” są nie tylko puszczeniem oka do teatralnej umowności, ale również fantastycznym występem wokalno-tanecznym.

• **Spektakl „Kościuszko” w Teatrze Muzycznym Capitol we Wrocławiu** FOT. KRZYSZTOF ZATYCKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Również krótki, lecz wybitnie udany epizod zapisała na swoim koncie występująca gościnnie Wiktoria Glińska w roli Anieli – dziewczyny z chłopstwa. Wokal Glińskiej sprawia, że na chwilę zatrzymuje się czas i znika wszystko, co dzieje się na scenie, a pamiętajmy, że podczas powstania, także tego musicalowego, dzieje się naprawdę wiele.

W części insurekcyjnej na pierwszy plan wybija się też postać Wojtka Bartosa, nie tylko ze względu na jego istotną funkcję w trakcie powstania, lecz przede wszystkim ze względu na fenomenalną rolę Bartosza Pichera.

Choć aktorki i aktorzy Capitolu oraz część obsady występująca na deskach wrocławskiego teatru gościnnie z powodzeniem wypełnia swym talentem i charyzmą całą tę emocjonującą historię, twórcy dokładają jeszcze wiele innych elementów składających się na to, co możemy określić megawidowiskiem. Kostiumy Anny Chadaj i scenografia Justyny Elminowskiej osadzają musical w odpowiednio barwnych, pełnych przepychu i różnorodnych inspiracji czasie oraz przestrzeni. Świat historycznych bitew oraz salonowych negocjacji dopełniają projekcie autorstwa Agaty i Piotra Bartosów – wykorzystanie chóru mieszanego w materiałach audio-wizualnych sprawia, że w spektaklu osiągnięty został efekt jeszcze większego tłumu, tłoczącego się i przygotowującego do walki.

Wydarzeniami na scenie spójnie i dynamicznie kieruje muzyka tak różnorodna, jak emocje towarzyszące powstańcom. Kompozytor Grzegorz Rdzak udowadnia, że posiada klucze do wielu muzycznych krain i w „Kościuszce” zaprasza widzów do ich wspólnego odwiedzania. To zaskakujące i godne podziwu, jak spójnie udaje się w spektaklu pomieścić obok siebie patriotyczny patos z buntowniczym ravem, a jednym z głównych powodów osiągnięcia takiego efektu jest na pewno muzyka Rdzaka.

Jest w „Kościuszce” Imieli pewna spójność z dziejami tytułowego bohatera – on również nie uchronił się od niepowodzeń, choć zaistniał jako zwycięzca. Najnowszy spektakl Capitolu nie jest bowiem pozbawiony wad, ponieważ te same emocje i patetyczna nuta, które dają nam wiele wspaniałych muzycznych momentów, sprawiają, że bohaterowie są nie do końca wiarygodni, narysowani bardzo grubą kreską.

Wzniosły, marzycielski finał jest oczywistym puszczeniem oczka do widzów, na które twórcy mogą sobie pozwolić, ale które przenosi ciężar spektaklu w kierunku żartu, zabawy historyczną postacią, a nie jej przywołaniem w kontekście głębszej czy wielowarstwowej refleksji. By stworzyć wielowątkowe, wielkoobsadowe show trzeba było zrezygnować z rozbudowywania wątków poszczególnych postaci i ich charakterystyk, dlatego można odnieść wrażenie, że są to portrety odmalowane barwnie, lecz w gruncie rzeczy płaskie.

Spektakl wygrywa jako musical, dzięki doskonałej dyspozycji wokalno-aktorskiej całej obsady oraz pomysłowości i wytężonej pracy twórców, co widać w każdym aspekcie i każdej minucie przedstawienia, natomiast pozostaje przede wszystkim widowiskiem, w którym wybór głównego bohatera i tematu czy treści tej opowieści są mniej istotne niż sposób wykonania. ●

Katarzyna Mikołajewska

> Wydarzeniami na scenie spójnie i dynamicznie kieruje muzyka tak różnorodna, jak emocje towarzyszące powstańcom

eprasa.pl b79a8729a1

wyborcza

TWOJE WYMARZONE
MIESZKANIE

Piątek, 16 października 2026 | Redaktor prowadzący **Jacek Brzuszkiewicz**

wyborcza.pl

FOT. DUNA

W co inwestować w Lublinie?

▶ 3-6

eprasa.pl b79a8729a1

Giełda Mieszkań

Największe wydarzenie na Lubelszczyźnie

Lublin ponownie stanie się centrum rynku nieruchomości. W dniach 17-18 października 2026 roku w Galerii GALA przy ul. Fabrycznej 2 odbędzie się Giełda Mieszkań.

Aneta Kowalczyk

Giełda Mieszkań to największe i najważniejsze wydarzenie nieruchomościowe na Lubelszczyźnie.

A przede wszystkim wyjątkowa okazja dla osób poszukujących nowego lokum, inwestorów oraz wszystkich zainteresowanych rynkiem mieszkaniowym.

Co czeka na odwiedzających?
• Spotkania z czołowymi lubelskimi deweloperami
• Bezpłatne porady ekspertów finansowych – dowiesz się, jak uzyskać kredyt hipoteczny na najlepszych warunkach.
• Szeroka oferta mieszkań i domów
• Specjalne oferty przygotowane wyłącznie na czas Giełdy – to może być Twoja szansa na znalezienie atrakcyjnej nieruchomości w promocyjnej cenie!

• **Giełda Mieszkań odbędzie się w Galerii Gala przy ul. Fabrycznej 2 w Lublinie od soboty 17 października do niedzieli 18 października**
FOT. KRZYSZTOF ĆWIK / AGENCJA WYBORCZA.PL

• Wstęp na wydarzenie jest całkowicie darmowy!

Dlaczego warto przyjść?

Obecna sytuacja na rynku nieruchomości sprawia, że warto działać szybko i świadomie. Ceny mieszkań wciąż rosną, a popyt na nieruchomości w Lublinie nie słabnie (piszemy o tym na s. 8).

Jednocześnie deweloperzy przygotowują atrakcyjne promocje, aby zachęcić kupujących. Na Giełdzie Mieszkań znajdziesz najlepsze oferty w jednym miejscu i uzyskasz wsparcie ekspertów, co pozwoli podjąć najlepsze decyzje. ●

Gdzie i kiedy?

• Galeria GALA, ul. Fabryczna 2, Lublin (1. piętro)

• Sobota (17 października) godz. 10:00-17:00
• Niedziela (18 października) godz. 10:00-16:00

• Niezależnie od tego, czy szukasz mieszkania, domu, inwestujesz w nieruchomości czy dopiero zaczynasz planowanie – Giełda Mieszkań w Lublinie to miejsce dla Ciebie!

• Zarezerwuj termin i odwiedź nas 17-18 października w Galerii GALA.

• Wstęp wolny

REKLAMA 34455915

1LU

eprasa.pl b79a8729a1

Rynek mieszkań

W co inwestować w Lublinie i w regionie?

Przestronne mieszkanie na Bronowicach, lokal w akademiku przy ul. Głębokiej, czy elegancki apartament obok Ogrodu Saskiego?

• **Nowy Czechów, Kameralna 3** FOT. IMMOBILIA

Aneta Kowalczyk

Przedstawiamy najciekawsze oferty lubelskich deweloperów.

IMMOBILIA

Immobilia od lat wyznacza standard premium na lubelskim rynku nieruchomości, łącząc dopracowaną architekturę, nowoczesne technologie i odpowiedzialne podejście do urbanistyki.

Nowy Czechów

To wyjątkowa inwestycja mieszkaniowa przy ul. Kameralnej 3, zaprojektowana z myślą o komforcie, ekologii i codziennej wygodzie.

Zielone tarasy z jacuzzi i nowoczesnymi tarasolami, bezpośrednie sąsiedztwo zrewitalizowanego parku o powierzchni ponad hektara oraz prestiżowa architektura tworzą nową definicję miejskiego życia.

To pierwszy w Lublinie budynek mieszkalny z certyfikatem BREEAM, potwierdzającym najwyższe standardy zrównoważonego budownictwa.

Nowy Czechów to kompletne, nowoczesne osiedle, które oferuje wszystko, co potrzebne do komfortowego życia, od terenów rekreacyjnych, przez nowoczesną architekturę, po zrównoważone rozwiązania technologiczne, z inteligentnymi technologiami Smart Home i stacjami ładowania samochodów elektrycznych.

Lokalizacja: ul. Kameralna 3

The One

W samym sercu lubelskiego miasteczka akademickiego powstaje The One przy ul. Głębokiej 32A, nowoczesny projekt inwestycyjny zaprojektowany z myślą o stabilnym rynku najmu i długoterminowym wzroście wartości.

149 funkcjonalnych lokali, Smart Home, klimatyzacja, garaż podziemny ze stacją ładowania samochodów elektrycznych oraz bezpośrednie sąsiedztwo najwyższych uczelni tworzą jedną z najbardziej perspektywicznych inwestycji kapitałowych w Lublinie.

Każdy lokal został starannie zaplanowany z myślą o maksymalnym wykorzystaniu przestrzeni, komforcie codziennego użytkowania i estetyce wnętrza, a całość dopełnia rozbudowana strefa lifestyle: siłownia, sauna, sala kinowa, przestrzeń coworkingowa oraz zielona strefa relaksu, tworząc przestrzeń, która redefiniuje standard nowoczesnego życia w centrum akademickiego Lublina.

• **Nowy Czechów, Kameralna 3** FOT. IMMOBILIA

The One to także przemyślana lokata kapitału. Prognozowana rentowność najmu kompaktowego lokalu wynosi orientacyjnie 8,1–9,6 proc. rocznie przed kosztami i ok. 6,5–7,5 proc. po kosztach, powyżej średniej rynkowej w Polsce. To widełki prognozowane, nie stanowią gwarancji zwrotu ani oferty w rozumieniu art. 66 §1 Kodeksu cywilnego.

Lokalizacja: Głęboka 32A
Deweloper: Immobilia

MAK DOM

Ogólnopolski deweloper oferuje nowe lokalizacje na terenie trzech lubelskich osiedli, na Dziesiątej, Bronowicach i w rejonie Zalewu Zemborzyckiego.

Słoneczne Ogrody

Osiedle Słoneczne Ogrody to nowoczesny, realizowany etapowo kompleks dziewięciu budynków mieszkalnych, położony w rejonie ulic Droga Męczenników

eprasa.pl b79a8729a1

Majdanka, Wrońska i Lotnicza na Bronowicach.

Na kilkuhektarowej działce wybudowanych zostanie blisko 1200 mieszkań dla prawie 4 tys. osób.

Do chwili obecnej zakończono budowę pięciu budynków, w których znajduje się ponad 600 mieszkań. W najnowszym etapie osiedla został zrealizowany budynek G o 8 i 10 kondygnacjach, w ramach którego deweloper posiada w ofercie mieszkania dwu- i trzypokojowe o metrażach od 39 do 61 m. kw.

Każde mieszkanie wyposażone jest w przestronny balkon lub loggię. Z wyższych pięter budynku można podziwiać piękną panoramę Starego Miasta i innych dzielnic Lublina.

Mieszkańcy lokali na parterze będą mieli do dyspozycji kilkudziesięciometrowe prywatne zielone ogródki.

Budynek wyposażony jest w nowoczesne cichobieżne windy, zjeżdżające również do podziemnych parkingów i komórek lokatorskich. Wszystkie prace budowlane zostały zakończone a budynek otrzymał pozwolenie na użytkowanie.

Nowe Sokolniki

To nowe osiedle powstające w szerokim śródmieściu Lublina – zaledwie trzy kilometry od ścisłego centrum przy ul. Wyścigowej 39 na Wrotkowie.

– Na ponad 3,5-hektarowej działce powstanie spójne architektonicznie osiedle, które stanie się wizytówką dzielnicy, a o komfort komunikacyjny mieszkańców zadba niedawno powstała ulica Wyścigowa – podkreśla deweloper.

Plany zakładają budowę nowoczesnego osiedla składającego się z sześciu budynków mieszkalnych z parkingami, placami zabaw i całą niezbędną infrastrukturą. Dotychczas Deweloper oddał do użytkowania pięć budynków w tym najnowszy budynek przy ul. Wyścigowej 37.

Całość będzie tworzyła spójny architektonicznie obszar o niskiej zabudowie, a charakterystycznym elementem osiedla będzie rząd starych lip. Jako uzupełnienie istniejącej zieleni zostaną wykonane nasadzenia licznych drzew, ozdobnych krzewów i krzewów żywopłotowych.

Dojazd do osiedla będzie możliwy od ulicy Nowy Świat oraz od ulicy Wyścigowej.

W swojej ofercie deweloper posiada mieszkania gotowe o metrażach od 45 do 66 m. kw.

Atrakcje? Mieszkania na parterze z zielonymi ogródkami, a lokale na ostatnim piętrze z dużymi tarasami.

Inwestycja została już zakończona – mieszkania gotowe do odbioru.

Słoneczna Dąbrowa

Osiedle zlokalizowane jest w Lublinie przy ul. Ks. W. Granata, a jego bezpośrednie sąsiedztwo stanowią ciche i spokojne tereny.

W pobliżu znajduje się Zalew Zemborzycki otoczony kompleksem leśnym – Las Dąbrowa i osiedle mieszkaniowe Słoneczny Dom z bogatą infrastrukturą użytkową.

Cechą charakterystyczną osiedla jest nowoczesna i oryginalna architektura. Dotychczas wzniesiono sześć budynków wielorodzinnych oznaczonych odpowiednio symbolami: Bl, B2, B3, B4, A4 i A3.

W ramach najnowszego etapu osiedla powstał budynek A3 w którym znajduje się 70 mieszkań o metrażach od 33 do 78 m. kw.

• **The One** FOT. IMMOBILIA

• **Słoneczne Ogrody** FOT. MAK DOM

Oprócz mieszkań w ofercie znajdują się komórki lokatorskie oraz miejsca postojowe naziemne i podziemne.

– Wszystkie mieszkania posiadają przestronną loggię lub balkon, elektryczną instalację trójfazową, wentylację hybrydową i centralne ogrzewanie z sieci miejskiej (ciepło systemowe – red.) – informuje deweloper.

Słoneczne Piaski w Puławach

Budynek B4 to najnowsza propozycja MAK DOM w Puławach.

Inwestycja powstaje na terenie osiedla Słoneczne Piaski 2, zlokalizowanego w niedalekiej odległości od centrum Puław. Architektura budynków charakteryzuje się prostymi i eleganckimi formami a liczne detale nadają im indywidualnego i atrakcyjnego wyglądu. Bezpośrednie otoczenie otuliny Kazimierskiego Parku Krajobrazowego czyni inwestycję wyjątkową. Dającą możliwość czynnego wypoczynku oraz koegzystencji z naturalną przyrodą w okalających osiedle lasach.

W ofercie znajdują się mieszkania dwu i trzypokojowe o powierzchniach od 39 do 62 m. kw.

Planowany termin zakończenia prac to trzeci kwartał 2027 r.

Inwestor: MAK Dom Holding SA

ŻAGIEL DOM activeCity – osiedle blisko natury i miejskiej wygody

activeCity to inwestycja mieszkaniowa zlokalizowana w sąsiedztwie Zalewu Zemborzyckiego, przy skrzyżowaniu ulic Wapowskiego i Wolińskiego w Lublinie.

To propozycja dla osób, które cenią spokój, komfort oraz aktywny styl życia, a jednocześnie nie chcą rezygnować z wygodnego dostępu do miejskiej infrastruktury.

Osiedle zostało zaprojektowane jako przyjazna przestrzeń do życia i codziennego wypoczynku. Duże odległości między budynkami, starannie zaplanowana zieleń oraz strefy rekreacyjne tworzą kameralne i funkcjonalne otoczenie. Do dyspozycji mieszkańców przewidziano m.in. siłownię plenerową, boisko oraz patio z placem zabaw.

W sprzedaży dostępne są gotowe mieszkania dwu i trzypokojowe, do których klucze można otrzymać od ręki. Dodatkowo w ofercie mamy 4-pokojowe mieszkanie wykończone pod klucz Kolejny VI etap inwestycji będzie realizowany od listopada 2026 r.

Dzięki atrakcyjnej lokalizacji i przemyślanym rozwiązaniom activeCity łączy zalety nowoczesnego osiedla z bliskością terenów rekreacyjnych, oferując mieszkańcom wygodne miejsce do życia, odpoczynku i aktywnego spędzania czasu.

Adres: Ul. Wolińskiego od 15 do 35

Orkana Residence – prestiżowe osiedle, blisko centrum Lublina

Orkana Residence to osiedle premium w doskonałej lokalizacji Lublina, pomiędzy ulicami Orkana a Hetmańską, obok SPA Orkana na Czubach.

Jest to idealny kompleks mieszkaniowy dla osób, które cenią piękno, design oraz komfort życia.

Aktualnie w sprzedaży jest III etap budowy osiedla, czyli dwa budynki mieszkalne (od 2 do 4 pięter). Dostępne są mieszkania na sprzedaż w zróżnicowanych metrażach: od 27 do 69 m. kw. – kawalerki oraz mieszkania dwu i trzypokojowe.

Na najwyższych piętrach są tarasy, na parterach ogródki, natomiast na pozostałych piętrach duże balkony oraz loggie.

W każdym budynku zaplanowano eleganckie strefy wejścia zaprojektowane w wysokim standardzie. W garażu podziemnym

eprasa.pl b79a8729a1

34456297

1 LUR

eprasa.pl b79a8729a1

oraz w pobliżu budynku zainstalowane są ładowarki do aut elektrycznych.

Duży, wewnętrzny dziedziniec to miejsce, gdzie mieszkańcy mogą odpocząć, skorzystać z placu zabaw dla dzieci, a także innych atrakcji, które tworzą przyjazne i komfortowe otoczenie.

W standardzie, bez dodatkowych kosztów, wszystkie mieszkania w Orkana Residence będą wyposażone w system smart home. To pozwoli mieszkańcom korzystać z wielu inteligentnych funkcji, które ułatwiają codzienne funkcjonowanie, poprawiają komfort życia i zapewniają dodatkowe oszczędności (np. mniejsze zużycie energii).

– Orkana Residence to niepowtarzalne miejsce, w którym każdy mieszkaniec będzie czuł się komfortowo i bezpiecznie – informuje deweloper.

Mieszkania będą gotowe do odbioru w I kwartale 2027 r.

Adres: ul. Hetmańska 3

Wojciechowska Square – nowoczesne osiedle z przestronnym patio

Wojciechowska Square to nowoczesne osiedle mieszkaniowe w Lublinie, przy ul. Bohaterów Monte Cassino 51 (Konstantynów), blisko centrum miasta.

Obecnie w sprzedaży dostępny jest II etap osiedla, w ramach którego powstanie 158 mieszkań od jedno do czteropokojowych o metrażach od 28 do 104 m. kw.

Jednocześnie w ofercie dostępne są także gotowe mieszkania trzy i czteropokojowe, gotowe do zamieszkania oraz lokale usługowe. Mieszkania na parterze mają ogródki, na najwyższych kondygnacjach przewidziano tarasy, a do pozostałych przynależą przestronne balkony lub loggie.

Termin przekazania kluczy w II etapie zaplanowano na IV kwartał 2027 roku.

– Wojciechowska Square to łatwy dostęp do centrów biznesowych oraz infrastruktury wspierającej aktywny tryb życia – informuje deweloper.

I dalej: – Jest to atrakcyjne osiedle dla osób aktywnych zawodowo, które pracują w pobliskich firmach przy ulicach: Wojciechowskiej, Nałęczowskiej, Zana i chcą zaoszczędzić czas na codziennych dojazdach.

Podróż samochodem do centrum Lublina zajmuje zaledwie 10 minut.

Architektura budynku została zaprojektowana w sposób prosty, ale elegancki, co nadaje Wojciechowskiej Square ponadczasowy charakter. Dzięki przemyślanej przestrzeni ogólnej, projektowi zieleni oraz zabudowie kwartałowej, osiedle zyska unikalny charakter urbanistyczny.

Adres: ul. Bohaterów Monte Cassino 51

Saski Point – lokale typu studio w sercu Lublina

Saski Point to nowoczesne lokale typu studio w ścisłym centrum Lublina, przy ul. Długosza 6B – tuż obok Ogrodu Saskiego.

Jest to idealna inwestycja dla osób, które szukają elastycznych rozwiązań mieszkaniowych na wynajem krótko- i długoterminowy. Lokale te świetnie sprawdzą się zarówno jako miejsce zamieszkania dla pracowników firm, jako przestrzeń biurowa czy mieszkanie służbowe.

Lokale mają powierzchnię ok. 25 m. kw. (z łazienką, aneksem kuchennym, klimatyzacją i szybkim Internetem) i są w jest w pełni wyposażone, co zapewnia wygodę i komfort użytkowania.

Każdy lokal podzielony jest na trzy strefy: dzienną, wypoczynku, pracy/nauki.

Dla właścicieli i najemców lokali dostępne są liczne udogodnienia: parking podziemny, rowerownia, całodobowa siłownia, pralnia samoobsługowa, chill room – miejsce do odpoczynku i relaksu.

Deweloper zaprasza do zakupu gotowych lokali typu studio – wykończonych, w pełni wyposażonych i już wynajętych. To idealne rozwiązanie dla osób szukających gotowego biznesu.

Atutem Saski Point jest elastyczna formuła zakupu. W ofercie dostępne są zarówno lokale mieszkalne kupowane na użytek własny bez VAT, jak i lokale usługowe z funkcją mieszkalną, w przypadku których możliwe jest odliczenie podatku VAT. Dzięki temu inwestycja odpowiada na potrzeby różnych grup klientów – zarówno osób szukających lokalu dla siebie, jak i nabywców zainteresowanych zakupem o charakterze inwestycyjnym.

Adres: ul Długosza 6B

• **Słoneczna Dąbrowa** FOT. MAK DOM

• **Orkana Residence** WIZ. ŻAGIEL DOM

Niwa Park Puławy

Deweloper posiada w Puławach w sprzedaży gotowe mieszkania i realizuje nowy etap inwestycji.

Niwa Park to inwestycja mieszkaniowa Żagiel Dom realizowana przy ul. Spacerowej w Puławach.

Osiedle powstaje w atrakcyjnej lokalizacji, w sąsiedztwie terenów zielonych, co sprawia, że jest propozycją dla osób poszukujących spokojnego miejsca do życia, a jednocześnie z wygodnym dostępem do miejskiej infrastruktury.

Żagiel Dom obecnie realizuje III etap inwestycji w różnych układach i metrażach, zaprojektowane z myślą o codziennym komforcie mieszkańców.

Równocześnie w sprzedaży pozostają także gotowe czteropokojowe mieszkania w budynkach BS1 i BS2, co daje możliwość zakupu lokalu dostępnego od razu.

W sprzedaży dostępne są nowoczesne mieszkania o przemyślanych układach, od dwu do czteropokojowych w metrażach: 41-86 m. kw.

Do mieszkań na parterze przynależeć będą zielone ogródki, a do mieszkań na pozostałych piętrach przestronne, słoneczne balkony.

Zakończenie budowy tego etapu zaplanowane jest na IV kwartał 2027 r.

Części wspólne Niwa Park wykończone są w wysokim standardzie. Osiedle jest ogrodzone, co dodatkowo zapewnia mieszkańcom spokój i bezpieczeństwo.

Niwa Park to idealne miejsce dla osób, które szukają równowagi między naturą a miastem, ceniących wygodę, spokój i komfort.

Adres: ul. Spacerowa 3C, Puławy
Inwestor: Żagiel Dom

DUNA POLSKA REAL ESTATE

To doświadczona firmą deweloperska z ugruntowaną pozycją na rynku. Przekazała klientom już ponad 2 850 mieszkań, zrealizowanych w 16 projektach w całej Polsce.

Firma posiada własnego generalnego wykonawcę – Duna Polska S.A. (dawniej Mota-Engil Central Europe). Pozwala to na pełną kontrolę nad każdym etapem realizacji projektu: od koncepcji po finalne wykończenie.

– To gwarancja jakości, terminowości i zgodności z najwyższymi standardami – podkreśla deweloper.

Rezydencja Ogród Saski

Zlokalizowana w sercu dzielnicy Wieniawa, tuż przy Ogrodzie Saskim – jednym z najbardziej urokliwych i historycznych zakątków miasta.

– Rezydencja Ogród Saski to projekt stworzony z myślą o tych, którzy oczekują więcej: zarówno w aspekcie codziennego komfortu, jak i długoterminowej wartości inwestycji – informuje deweloper.

I dodaje: – Ta unikatowa inwestycja łączy ponadczasową elegancję z nowoczesną funkcjonalnością. Doskonale wpisuje się w miejską tkankę, oferując jednocześnie spokój, zieleń i bezpośrednią bliskość kulturowego centrum miasta.

Projekt wyróżnia się wyrafinowaną architekturą i starannie dobranymi materiałami, które definiują jego reprezentacyjny charakter. Detale wykończeniowe – od elewacji po strefy wspólne – zostały zaprojektowane z myślą o estetyce, trwałości i prestiżu. Wnętrza utrzymane w eleganckiej tonacji z akcentami złota tworzą spójną przestrzeń, która emanuje ekskluzywnością.

Rezydencja oferuje gotowe mieszkania w metrażach – od 25 do 79 m. kw. – oraz układy od jednego do czterech pokoi, które pozwalają na elastyczne dopasowanie oferty zarówno do potrzeb inwestorów, jak i klientów szukających prywatnego miejsca do życia w wyjątkowej lokalizacji.

To doskonała propozycja dla tych, którzy szukają bezpiecznej i przyszłościowej inwestycji, jak i dla osób oczekujących ponadprzeciętnego standardu na co dzień.

Deweloper: – Rezydencja Ogród Saski to nie tylko adres – to styl życia. Komfort, prywatność, przemyślane rozwiązania architektoniczne oraz wysoka jakość wykonania sprawiają, że inwestycja ta stanowi nowy punkt odniesienia dla eleganckiego budownictwa mieszkaniowego w regionie.

To przestrzeń stworzona z myślą o tych, którzy oczekują spokoju i dyskretnego luksusu, bez kompromisów. ●

Lokalizacja: Wieniawa
Deweloper: Duna Polska Real Estate

1LU

eprasa.pl b79a8729a1

Słoneczna **Dąbrowa**
ul. Granata

Nowe **Sokolniki**
ul. Wyścigowa

Słoneczne **Ogrody**
ul. Wrońska

Blisko Zalewu | Kameralnie i zielono | Blisko Centrum

MAKDOM

MAKDOM

Biuro Sprzedaży:
Lublin · ul. Fulmana 7
81 744 66 82

makdom.pl

34456066

eprasa.pl b79a8729a1

Rynek nieruchomości

Boom na mieszkania w Lublinie

Kto coraz częściej kupuje w Lublinie nowe mieszkania? – Lekarze, pielęgniarki, prawnicy, mundurowi – informuje znany lubelski deweloper.

• **W Lublinie mieszkania drożeją najszybciej, bo o 6,5 proc. rok do roku** FOT. JAKUB ORZECHOWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Jacek Brzuszkiewicz

Branżowy portal Otodom podał w sierpniu najnowsze dane dotyczące rynku mieszkań. Wynika z nich, że w pierwszych siedmiu miesiącach 2026 roku na siedmiu największych rynkach (Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań, Trójmiasto, Łódź, Katowice) sprzedaż mieszkań deweloperskich wzrosła o 25 proc.

Ale jeszcze szybciej sprzedaż mieszkań rośnie w miastach średniej wielkości. O 40 proc.

Absolutnym liderem jest 330-tysięczny Lublin – największe miasto we wschodniej Polsce, ale dość biedne, bez rozwiniętego przemysłu. W stolicy Lubelszczyzny zanotowano aż 45-proc. wzrost sprzedaży nowych mieszkań.

Sprawdzamy, co takiego wydarzyło się na rynku mieszkań w Lublinie?

Rynek w końcu ruszył

O zdecydowanie większym ruchu na rynku opowiadają wszyscy lubelscy deweloperzy, choć proszą o anonimowość.

– A czym miałbym się chwalić? Musiałbym powiedzieć pod nazwiskiem, że w sierpniu zeszłego roku sprzedałem jedynie trzy mieszkania – tłumaczy przedsiębiorca z Lublina budujący mieszkania w atrakcyjnej dzielnicy, kwadrans drogi od ścisłego centrum miasta (nazwijmy go deweloperem pierwszym).

W sierpniu zeszłego roku sprzedał trzy mieszkania, ale w sierpniu 2026 r. już dziewięć. O tym, że trend wzrostowy może być stały przedsiębiorca przekonuje się we wrześniu, bo w pierwszej dekadzie tego miesiąca nabywców znalazły jego trzy kolejne mieszkania.

Deweloper w ciągu dwóch lat wybudował pod klucz 170 mieszkań, z których zdołał sprzedać 133. Obecnie wznosi kolejny blok, a w planach ma inwestycję śródmieściu Lublina. W sumie w ciągu trzech lat wystawi na sprzedaż ponad 200 mieszkań. Średnia powierzchnia: 60 m kw.

Wspomniany przykład przedsiębiorcy nie jest w Lublinie odosobniony. O wzroście sprzedaży i rezerwacji mieszkań opowiada dwóch kolejnych deweloperów.

– 45 proc. wzrostu? Aż tyle to nie, ale generalnie nie jest źle. W sierpniu zeszłego roku sprzedałem sześć mieszkań, a sierpniu tego roku już jedenaście. Biorąc pod uwagę dłuższy okres: w pierwszych ośmiu miesiącach zeszłego roku sprzedałem 58 mieszkań, a w tym roku już równe 80 – zaciera ręce drugi deweloper.

Oferuje do sprzedaży dwie lokalizacje: 20 minut piechotą od lubelskiego ratusza. W 11-piętrowym wieżowcu ma do sprzedaży jeszcze 60 mieszkań z dwustu. A w bloku czteropiętrowym – pięć z 28.

Trzeci deweloper ma z kolei w Lublinie trzy lokalizacje w centrum, dzielnicy dworcowej (PKP i dworzec metropolitalny) oraz w dzielnicy-blokowisku na obrzeżach miasta.

– Rynek w końcu ruszył. W sierpniu nowych właścicieli znalazło 14 mieszkań. To najlepszy miesiąc w mojej firmie chyba od dekady. Dla porównania, przed rokiem w tym miesiącu sprzedałem zaledwie trzy mieszkania. Biorąc pod uwagę pierwsze osiem miesięcy także dostrzegam wyraźny wzrost. Z 30 mieszkań do 86 – porównuje przedsiębiorca trzeci.

Mieszkania dla studentów

Na początku września deweloper, którego nazwaliśmy pierwszym, sprzedał 50-metrowy, dwupokojowy lokal. Kupił go mieszkaniec Chełma, dla syna, który w październiku rozpoczął studia na UMCS.

– Wszystko dokładnie przeliczyłem. Za wynajęcie kawalerki musiałbym zapłacić co miesiąc 2,5 tys. zł, czyli rok studiowania kosztowałby mnie co najmniej 30 tys. A całe studia niewiele mniej jak 200 tys. zł – tłumaczył przedsiębiorcy ojciec studenta z Chełma.

I dalej: – Miałem 200 tys. zł oszczędności. Kolejne 200 tys. wziąłem z banku. Mieszkanie, kwadrans spacerkiem od miasteczka akademickiego UMCS, wykończy mi szwagier, budowlaniec. Razem z synem, w drugim pokoju będzie mieszkał jego kolega z chełmskiego liceum. I tak interes zacznie się powoli spłacać.

Trzy lata temu na studia medyczne w Lublinie dostała się córka mieszkańca Chełma. Wtedy nasz bohater na inwestycję się nie zdecydował. Do dziś jego córka mieszka w wynajętej kawalerce.

– Wszystko przez Putina i wojnę, bo 30 km za Chełmem już Ukraina. Wtedy obawiałem się inwestować w Lublinie, skąd do granicy tylko 100 km. Ale po tych kilku latach człowiek zdołał się już do tego wszystkiego przyzwyczaić. Przecież wojna wcześniej, czy później się skończy – tłumaczy.

W Lublinie jest ok. 50 tys. studentów. Dwie trzecie z nich to przyjezdni, z których w akademikach mieszka zdecydowana mniejszość.

Lekarze, prawnicy, wojskowi...

Drugi przedsiębiorca: – Pod koniec sierpnia sprzedałem, ładne, 60-metrowe mieszkanie. Kupił je rolnik spod Zamościa, gospodarujący chyba na 600-hektarach. Powiedział mi, że w sumie w ciągu roku zainwestował w Lublinie w cztery mieszkania, bo – jak powtarzał – to najlepsza lokata kapitału.

Deweloper numer trzy: – Rok, dwa, trzy lata temu rynek nowych mieszkań w Lublinie gwałtownie wyhamował. Lekarze, bogaci prawnicy wstrzymywali się z inwestycjami, w obawie przed ruskimi dronami. Albo uciekali z pieniędzmi do Krakowa, Poznania, Gdańska, czy Wrocławia. Jak najdalej od wschodniej granicy. Dziś ten przygraniczny stan im już spowszechniał. Znowu zaczynają inwestować w mieszkania w Lublinie, bo tu się urodzili, tu mieszkają i będą mieszkać.

Pierwszy przedsiębiorca: – Przed rokiem sprzedaż mieszkań w Lublinie praktycznie zamarła. Startowaliśmy w bardzo niskiej bazy. Dlatego lekkie podgrzanie koniunktury przekłada się w papierze na ponad 40-procentowy wzrost sprzedaży. Ale do sytuacji sprzed lat jeszcze daleko. Wtedy ludzie kupowali mieszkania, kiedy zaczęliśmy kopać fundamenty pod bloki.

Deweloper numer trzy: – Kto coraz częściej kupuje mieszkania oprócz lekarzy i dobrze zarabiających prawników? Pielęgniarki i mundurowi: wojskowi, pogranicznicy, przedstawiciele służby więziennej. Stać ich, bo prawie wszyscy zarabiają powyżej 11 tys. zł i wpadają w drugi próg podatkowy. Oniemiałem, kiedy zobaczyłem dochody pielęgniarki, młodej dziewczyny. W lipcu zarobiła 17,5 tys zł.

Deweloperzy ożywienie na rynku tłumaczą też niską inflacją i tańszymi kredytami hipotecznymi, które stają się coraz bardziej dostępne. Na przestrzeni ostatniego roku (wrzesień 2025 r. do września 2026 r.) NBP obniżył stopy procentowe o 100 punktów bazowych (jeden procent).

Deweloperzy, z którymi rozmawialiśmy zwracają jednak uwagę na jeden aspekt. Nowe mieszkania kupują 40-latkowie, ludzie w średnim wieku. – Wśród klientów, którzy oglądają nowe mieszkania praktycznie nie ma ludzi młodych, po studiach. A to oznacza, że ich na mieszkania po prostu nie stać, ale zarabiają zbyt mało, by otrzymać w banku kredyt – powtarzają zgodnie przedstawiciele lubelskiego rynku nieruchomości.

Średnie miasta, własne rynki

Z danych Otodom wynika, że tylko w lipcu tego roku na sześciu regionalnych rynkach deweloperskich (w Białymstoku, Bydgoszczy, Kielcach, Lublinie, Rzeszowie i Szczecinie) sprzedano łącznie 750 mieszkań, czyli o 11 proc. więcej niż rok wcześniej. Właśnie na tych rynkach sprzedaż mieszkań, w ujęciu procentowym, rośnie najszybciej

– Wspólny mianownik jest taki, że średnie miasta coraz rzadziej są mieszkaniowym zapleczem wielkich metropolii. Tworzą własne rynki, na których popyt, gospodarka i demografia tworzą własne, lokalne ścieżki rozwoju – tłumaczy Katarzyna Kuniewicz, dyrektorka badań rynku Otodom.

I dalej: – Jednak regionalne rynki nie tworzą jednolitej grupy. Rzeszów łączy wysoką aktywność budowlaną, relatywnie niskie ceny i korzystną demografię. Szczecin opiera się na położeniu przygranicznym oraz migracji, a Lublin na roli ośrodka akademickiego i usługowego, przy jednocześnie najwyższej dynamice cen. ●

3,6 tys. nowych mieszkań w Lublinie

• Zwiększająca się sprzedaż nowych mieszkań zderza się w Lublinie z coraz bogatszą ofertą. W tym roku lubelscy deweloperzy oddadzą do użytku ok. 3,6 tys. nowych mieszkań. To absolutny rekord od lat 70. zeszłego wieku, gdy w Lublinie budowano wielkie sypialnie na Czechowie i Czubach.

Za Lublinem plasuje się Szczecin z 2,8 tys. lokali. Podaż mieszkań i domów w standardzie deweloperskim przekracza 2 tys. również w Rzeszowie i Bydgoszczy.

Jednocześnie, jak wynika z danych portalu Otodom w Lublinie mieszkania drożeją najszybciej, bo o 6,5 proc. rok do roku.

O ile w zeszłym roku średnia cena metra kwadratowego nowego mieszkania wynosiła ok. 10,5 tys. zł, to w sierpniu tego roku przekroczyła już 11 tys. zł.

Białystok, Rzeszów i Kielce notują wzrosty cen nowych mieszkań o ok. 5 proc., podczas gdy Szczecin i Bydgoszcz rosną w tempie 3-4 proc. ●

1LU

eprasa.pl b79a8729a1

Nowy Czechów

LUBLIN, UL. KAMERALNA 3

PRESTIŻ W KAŻDYM DETALU

Wyjątkowa inwestycja dopracowana w najdrobniejszych szczegółach, w bezpośrednim sąsiedztwie ponad hektarowego parku i bogatym zapleczem handlowo-usługowym. Nowy Czechów został zaprojektowany z myślą o maksymalnej wygodzie i komforcie, w zasięgu spaceru do centrum Lublina.

WYSOKA JAKOŚĆ MATERIAŁÓW

DOSKONAŁA LOKALIZACJA

SMART HOME

Wizualizacja poglądowa. Materiał nie stanowi oferty (art. 66 §1 KC)

The One

LUBLIN, UL. GŁĘBOKA 32A

LOKALE INWESTYCYJNE W DOMU STUDENCKIM

The One powstaje w doskonałej lokalizacji: w sercu Miasteczka Akademickiego, z myślą o całorocznym wynajmie studenckim. Inwestycja stanowi połączenie funkcjonalności, elegancji i nowoczesnych technologii. W standardzie: klimatyzacja, aluminiowa stolarka okienna oraz system Smart Home.

WYJĄTKOWE CZĘŚCI WSPÓLNE

SIŁOWNIA · SAUNA · SALA KINOWA · CO-WORKING

Wizualizacja poglądowa. Materiał nie stanowi oferty (art. 66 §1 KC)

IMMOBILIA®

500 267 778

immobilia.com.pl

34456300

1 LUR

eprasa.pl b79a8729a1

Garaże

Lokata lepsza od mieszkania

Przed pandemią 15-metrowy garaż samochodowy można było kupić na lubelskim blokowisku za 25-30 tys. zł. Dziś to już koszt 130 tys. zł.

Jacek Brzuszkiewicz

• **Garaż, czyli świetna lokata kapitału** FOT. PATRYK OGORZAŁEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

W Lublinie krąży opowieść o panu Wojtku, zaradnym przedsiębiorcy, który skupował na potęgę garaże – wolnostojące albo w zabudowie szeregowej. Zgromadził ich ponad sto, płacąc średnio po 28 tys. zł za sztukę. Dziś jest milionerem.

– Część wynajmuje po 500 zł miesięcznie, część co jakiś czas wystawia na sprzedaż. Ale bardzo oszczędnie, żeby nie zepsuć swojego rynku. To lepszy biznes niż wynajmowanie mieszkań. Przecież w garażu nic się nie psuje, nikt nikogo nie zaleje. W garażu nie ma co się zniszczyć – opowiadają znajomi pana Wojtka. Sam przedsiębiorca nie chce rozmawiać z mediami o garażowym biznesie.

A gdzie jest garaż?

Dominik jest przedstawicielem handlowym znanej firmy z branży budowlanej. Ma pod sobą całą południowo-wschodnią Polskę. Z premiami wyciąga nawet 15 tys. zł.

– Na początku 2020 r. kupiliśmy z żoną 80-metrowe mieszkanie na Sławinie [jedno z nowszych blokowisk w północno-zachodniej części Lublina – red.]. Zapłaciliśmy niecałe 8 tys. zł za metr, zdążyliśmy w ostatniej chwili przed tą całą galopadą, bo dziś nie kupilibyśmy tego mieszkania za 12 tys. Kiedy przyjechali rodzice żony, teść od razu zapytał, gdzie garaż. „Tato, po co garaż, przecież kupiliśmy miejsce na samochód, na poziomie minus jeden. Jest tylko nasze i nikt inny tam nie zaparkuje. Elegancko, czyściutko, pachnąco". Teść popatrzył i tylko machnął ręką – opowiada Dominik.

I dalej: – Wystarczył rok, bym przyznał teściowi rację, garaż to garaż. Klientom wożę kupę gadżetów, ulotek, różnego sortu gratisów. Na początku wszystko składałem w swoim gabinecie, ale przestałem się mieścić. Pudła zacząłem ustawiać w sypialni. Do tego dochodziły opony na wymianę, do tego kartony po telewizorze, laptopie, bieżni do ćwiczeń. Muszę je trzymać, bo jak się popsuje, to mi nie przyjmą. Bez garażu jeden wielki dramat.

Kiedy żona powiedziała „dość", Dominik zaczął szukać garażu.

– Kupiłem dwa lata temu, trzysta metrów od bloku, w zabudowie szeregowej. Zapłaciłem 80 tys. zł i nie utargowałem ani złotówki, bo w kolejce stało już dwóch innych sąsiadów. Człowiek uczy się całe życie. Gdybym kupił garaż za namową teścia, dwa lata wcześnie wyszłoby co najmniej 20 tys. zł taniej. Ale i tak jestem na plusie, bo kumpel na początku stycznia za taki sam garaż zapłacił już 125 tys. zł – uśmiecha się 30-latek.

Ten sam problem, co Dominik mają ci, którzy niedawno powprowadzali się do swoich nowych wymarzonych mieszkań. Lokal na kredyt, wykończeniówka za kasę rodziców i teściów. A garaż? – Jakoś to będzie, przecież jest miejsce postojowe na parkingu pod blokiem – powtarzali.

Garaż na Ochocie

To jak jest z tym rynkiem garaży w Polsce? Sprawdzam na największym portalu z nieruchomościami, gdzie są także garaże.

W 330-tysięcznym Lublinie, największym mieście po prawej stronie Wisły, w ofercie jest co prawda 26 garaży, ale po dokładnym wczytaniu się widzę, że 12 z nich to tylko wydzielone miejsca postojowe. Garaży jest tylko 14. Ceny – w zależności od dzielnicy. Najtaniej, za 60 tys. zł, można kupić garaż w robotniczej dzielnicy obok nieistniejącej od 30 lat Fabryki Samochodów Ciężarowych (dostawcze żuki i lubliny).

Na terenie nowych osiedli ceny startują od 110 tys., nawet 125 tys. zł. Rekordzista, obok nowego osiedla na Wrotkowie, blisko Zalewu Zemborzyckiego, wycenił garaż na 129 tys. zł.

Brak garaży to problem całej Polski. W Warszawie tych wolnostojących jest w ofercie 19, ceny: od 130 tys. zł na Pradze Południe (to absolutna okazja), przez 260 tys. zł przy pl. Wilsona, po 360 tys. zł na Ochocie (Szczęśliwice). Wychodzi prawie 26 tys. zł za metr kwadratowy.

Tylko po kilkanaście garaży wystawiono na sprzedaż w innych dużych miastach – Szczecinie, Poznaniu czy Wrocławiu.

Garaż 1999

Rozmawiam z właścicielem dużej firmy deweloperskiej z Lublina, na rynku od 30 lat, zdążył wybudować w mieście już kilkaset mieszkań.

– Kiedy wybudował pan ostatni garaż? – pytam.

– Kiedy to było, kiedy to było... – przedsiębiorca krąży wzrokiem po ścianie gabinetu. Dzwoni do swoich kierowników – jednego, drugiego, trzeciego. Nikt w firmie nie pamięta. Deweloper traktuje sprawę mojego pytania ambicjonalnie i dłuższy czas myszkuje po internecie.

– Zaraz, zaraz, przecież wtedy nie było sieci – sam sobie odpowiada i prosi sekretarkę o segregatory inwestycji sprzed ponad 20 lat. W końcu bingo. Firma deweloperska mojego rozmówcy ostatnie garaże wybudowała w 1999 r.

– Takie eleganckie, na parterze, z segmentowymi bramami bez napędu, pod oknami mieszkań. To było na Czubach, na osiedlu Poręba. W jednym rzędzie postawiliśmy 16 garaży, każdy po 15 metrów – przedsiębiorca wczytuje się w startą dokumentację projektową.

Dlaczego nie ma nowych garaży?

Deweloperzy poprzestają na miejscach parkingowych na poziomie minus jeden. Nie budują garaży z powodu coraz bardziej rygorystycznych przepisów przeciwpożarowych.

– Każdy nowy kompleks garażowy, taki z prawdziwego zdarzenia, musi być wyposażony w tryskaczówkę. To urządzenie, które w chwili pojawienia się dymu czy ognia automatycznie włącza strumień wody tak jak z prysznica. Tylko wie pan, ile to kosztuje? Dla kilku garaży prawie 200 tys. zł. Wiem, bo niedawno sprawdzałem – tłumaczy inny deweloper z Lublina, też nie chce się przedstawiać z nazwiska.

I coraz bardziej się rozkręca: – Metr parceli, gdzie mógłby stanąć garaż to w Lublinie ok. 2 tys. zł. Kupa kasy. A przepisy coraz bardziej restrykcyjne. Garaż może stanąć minim 10 metrów od ściany bloku mieszkalnego, potem ma być kilkumetrowa przerwa. I dopiero kolejny garaż. Jakby to wszystko zsumować, metr garażu powinien kosztować 8 tys. zł, czyli prawie tyle, co mieszkanie. Efekt? Koszt 15-metrowego garażu to ok. 120 tys. zł. A gdzie zarobek dewelopera? Przecież, na boga, ja nie jestem instytucją charytatywną!

Jeszcze inny deweloper tłumaczy: – Mógłbym pójść z tymi garażami w górę, ale wtedy ceny jeszcze bardziej by strzeliły. Wystarczy zobaczyć, ile dziś kosztuje gruszka cementu i stal zbrojeniowa. Tak drogiego garażu nikt by nie wynajął. Tym bardziej nikt by nie kupił.

Efekt jest taki, że w ostatnich kilku latach w Lublinie nie powstał chyba żaden nowy garaż, taki w przyblokowej szeregówce. – A skoro czegoś na rynku nie ma, a jest na to olbrzymi popyt, ceny strzelają w górę, trzy, cztery, pięć razy – rozkłada ręce deweloper od garażu z 1999 r.

Dla porównania: każdego roku w Lublinie oddawanych jest do użytku ok. 3 tys. nowych mieszkań.

Bójka trzech klientów

Tomek jest prawą ręką właściciela dużej firmy deweloperskiej z Lublina. Stać go na dom pod miastem, ale nie wyobraża sobie życia poza blokiem. Mieszka w eleganckim apartamentowcu w rekreacyjnej dzielnicy Lublina. I inwestuje w garaże.

– Daleko mi do pana Wojtka, który ma ich ponad setkę. Ja mam cztery garaże, wszystkie kupowałem przed kilkoma laty, za 28-32 tys. zł, na tym samym osiedlu, gdzie mieszkam. Dziś każdy z nich z pocałowaniem w rękę sprzedałbym po co najmniej 120 tys. zł. Ale traktuję je jako świetną lokatę kapitału. Ich jedynym kosztem jest gminny podatek, w Lublinie to 34 zł od metra powierzchni, płacony raz do roku. Wychodzi niecałe 500 zł. To mniej niż mam miesięcznie za wynajem jednego garażu – wylicza.

– Ale najważniejszy jest święty spokój – ciągnie. – Wiem, co mówię, bo mam drugie mieszkanie, które wynajmuję studentom. A tam ciągłe problemy. Gazowy piecyk przepływowy przestał działać. Innym razem telefon przed północą, że zatkał się kibelek. Kiedy jadę go przepchać, okazuje się, że w mieszkaniu była ostra jazda i w kabinie prysznicowej jest pęknięta obudowa. A kibelek się zapchał, bo ktoś wrzucił tam rolkę papieru toaletowego. Jeden wielki, niekończący się problem. A z mieszkania kasa taka sama, jak z czterech garaży.

Jako że w Lublinie garaży jest za mało, w górę szybują od wielu miesięcy ceny na wynajem. Przyjęło się, że podnajęcie zadaszonego miejsca postojowego to średnio jedna trzecia wartości garażu wolnostojącego. Skoro za miejsce postojowe trzeba zapłacić minimum 200-250 zł, koszt wynajmu garażu w dobrej części Lublina to dziś 500-650 zł.

– Parę tygodni temu wystawiłem na wynajem jeden garaż. W trzy godziny miałem z 15 telefonów. A o umówionej porze jednocześnie zjawiło się trzech klientów – opowiada nasz rozmówca od czterech garaży. – Zrobiło się nieprzyjemnie, bo panowie zaczęli się między sobą przepychać, kto był pierwszy. O mało nie doszło do poważniejszych rękoczynów. ●

1LU

eprasa.pl b79a8729a1

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny
Nasi najlepsi redaktorzy.

Możesz wybrać z bogatej oferty
ponad **40** różnych newsletterów.

Zapisz się na:

wyborcza.pl/newslettery

wyborcza.pl

eprasa.pl b79a8729a1

activeCITY
WROTKÓW

SMART HOME
W STANDARDZIE

ORKANA
RESIDENCE
CZUBY

WOJCIECHOWSKA
SQUARE
KONSTANTYNÓW

żagieldom.pl
81 444 5 444

34456481
LUR 1
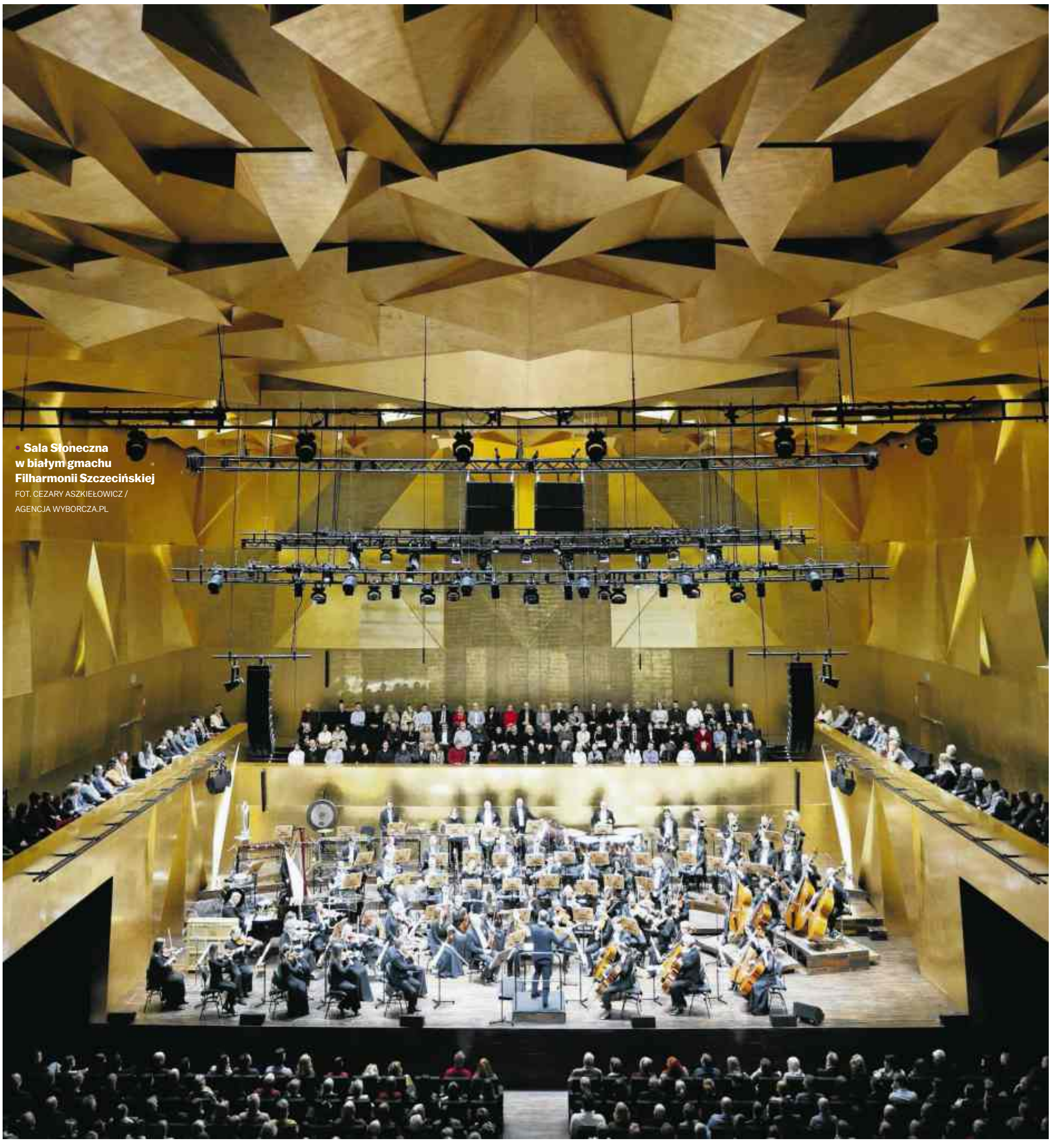
eprasa.pl b79a8729a1

wyborcza

REKLAMA/PARTNER PROJEKTU 34453620

PRZEWODNIK PO FILHARMONIACH

Piątek, 16 października 2026 | Redaktorka prowadząca **Dorota Wyżyńska** Wyborcza.pl

• Sala Słoneczna w białym gmachu Filharmonii Szczecińskiej
FOT. CEZARY ASZKIEŁOWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

eprasa.pl b79a8729a1

Wszystkie nasze filharmonie

Najstarsza ma 125 lat, najmłodsza – 15

Jest ich całkiem sporo. W Polsce działa aż 27 instytucji kultury o statusie filharmonii.

Anna S. Dębowska

Po II wojnie światowej powstawały jak grzyby po deszczu. Sieć filharmonii to bowiem na ogół pozostałość polityki kulturalnej Polski Ludowej.

Pozostałość pozytywna, bo nawet małe ośrodki wciąż mogą cieszyć się muzyką klasyczną na żywo, orkiestrą symfoniczną z własną siedzibą, dostępem do kultury. Dla przykładu – Częstochowa wprawdzie straciła status miasta wojewódzkiego w wyniku przeprowadzonej w 1999 r. reformy administracyjnej kraju, ale nadal ma własną, nieźle prosperującą filharmonię.

I pozostałość negatywna, bo wiele z nich wciąż boryka się z trudnościami, których korzenie tkwią w poprzednim ustroju. Rozsadzające je konflikty personalne często utrudniają działanie, do którego je powołano.

Są wśród nich ośrodki bardzo nowoczesne i świetnie dotowane. Są biedniejsze, ale trzymające poziom. Są wreszcie takie, które mają poważne problemy lokalowe, organizacyjne, nie mówiąc już o finansowych.

Filharmonię w Słupsku i Narodowe Forum Muzyki, w które przekształciła się Filharmonia Wrocławska, dzieli nie tylko odległość, liczona w setkach kilometrów, ale także przepaść cywilizacyjna.

A jednak obie są bardzo potrzebne, jedna na poziomie lokalnym, druga na poziomie krajowym, a nawet europejskim, będąc jedną z najlepszych sal koncertowych w Europie Środkowo-Wschodniej.

W pierwszej jak w lustrze widać, ile jeszcze jest w Polsce do zrobienia, w drugiej – jak dużo już osiągnęliśmy.

Trudny czas dla kultury to czas przekształceń myślenia o filharmonii. Czym ona jest? Niegdyś była zakładanym z zapałem jedynym ośrodkiem muzycznym w danym mieście. Ośrodkiem powstałym najczęściej na bazie orkiestry symfonicznej, tak dobrej i prężnej, że zyskała status instytucji kultury z własną siedzibą, zespołami (chór, zespoły instrumentalne), administracją i dyrekcją firmowaną nazwiskiem artystycznego autorytetu.

• **Filharmonia Łódzka nocą**
FOT. MARCIN STĘPIEŃ / AGENCJA WYBORCZA.PL

eprasa.pl b79a8729a1

W Polsce Ludowej były to instytucje państwowe, w III RP – są na ogół samorządowe, rzadziej miejskie, częściej podlegające urzędowi marszałkowskiemu, niekiedy ze wsparciem Ministerstwa Kultury, a także coraz bardziej istotnego mecenatu prywatnego.

Dziś ich zadaniem nie jest już tylko raczenie publiczności piękną muzyką. Biorą na siebie funkcje społeczne, edukacyjne, wychowawcze, towarzyskie. Stają się centrami kultury i życia miasta – tak postrzega „swoją" Filharmonię Łódzką jej dyrektor Tomasz Bęben.

Niegdyś filharmonia to był jedyny w mieście dom muzyki, do którego przychodzili wszyscy jej miłośnicy. Dziś takich miejsc jest więcej i niekoniecznie pod nazwą filharmonii. Siedziba Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach (NOSPR) ze swoją wspaniałą architekturą, doskonałą akustyką i świetnym zespołem nie ma statusu filharmonii, mimo że prowadzi intensywną działalność koncertową i jest ważnym społecznie punktem na mapie regionu.

Filharmonią nie będzie siedziba orkiestry Sinfonia Varsovia, kiedy już w końcu za parę lat powstanie. Chociaż orkiestra ta – jako gospodarz – będzie prowadziła w niej taką samą działalność koncertowo-edukacyjną jak Filharmonia Narodowa w Warszawie (lecz bez własnego chóru). Podobną rolę chce też odgrywać miejska orkiestra Sinfonietta Cracovia, która w przyszłości prawdopodobnie będzie zarządzała obiektem o nazwie Centrum Muzyki w Krakowie.

Z kolei „zielony" budynek Cavatina Hall w Bielsku-Białej z piękną salą koncertową to novum w Polsce. Powstał jako prywatna inwestycja komercyjna ze środków finansowych Cavatina Holding SA. Dopiero na tej bazie utworzono orkiestrę w międzynarodowym składzie (Cavatina Philharmonic Orchestra), przy czym program tego obiektu nie ogranicza się jedynie do muzyki klasycznej.

W niektórych ośrodkach orkiestry kameralne odgrywają rolę małych filharmonii bez filharmonicznego statusu i z działalnością ograniczoną do koncertowania. Stąd orkiestry kameralne: Elbląska, Toruńska z siedzibą w Centrum Kulturalno-Kongresowym Jordanki i Radomska. Ich znaczenie dla lokalnej społeczności jest nie do przecenienia.

Oto nasz przewodnik po filharmoniach w Polsce.

W ŚRODKU POLSKI

Filharmonia Narodowa w Warszawie

Najstarsza polska filharmonia obchodzi w tym roku 125 lat. Na otwarcie sezonu artystycznego 2026/2027 zabrzmiała muzyka polska, przede wszystkim ciekawa – wyciszona, a zarazem oparta na kontrastach – interpretacja „Stabat Mater" Karola Szymanowskiego pod dyrekcją Krzysztofa Urbańskiego, szefa artystycznego Filharmonii Narodowej w Warszawie.

W krótkiej przemowie dyrektorka naczelna Zofia Zembrzuska – pierwsza kobieta na czele tej instytucji w całej jej historii – powiedziała, że frekwencja w minionym sezonie sięgnęła 95 proc. Przy rosnącej cenie biletów i malejącym – wraz ze zmianą pokoleniową i cyfryzacją kultury – zainteresowaniu muzyką klasyczną to świetny wynik.

Koncert inauguracyjny Filharmonii Warszawskiej, złożony z utworów kompozytorów polskich, odbył się 5 listopada 1901 r. Orkiestrę poprowadził Emil Młynarski, dziadek poety i satyryka Wojciecha Młynarskiego i pradziadek muzyka Jana Młynarskiego. Solistami w tym historycznym koncercie byli Wiktor Grąbczewski (bas) oraz Ignacy Jan Paderewski, światowej sławy pianista, kompozytor i przyszły mąż stanu.

Tamta filharmonia nie przetrwała wojny, odbudowano ją w socrealistycznym stylu (otwarcie w 1955 r.), już wcześniej reaktywowano zespół. Instytucja przeszła przez różne ery wyznaczane nazwiskami kolejnych wybitnych dyrygentów: era Witolda Rowickiego, Bohdana Wodiczki, Kazimierza Korda, Antoniego Wita. Wówczas to orkiestra Filharmonii Narodowej przeżywała swoje najlepsze lata, koncertowała na całym świecie, mimo trwania zimnej wojny. W ostatnich latach zaś Jacka Kaspszyka i Andrzeja Boreyki.

Filharmonia Narodowa wychowała miliony słuchaczy, a kolejne pokolenia łapały bakcyla muzyki od cudownej Cioci Jadzi – Jadwigi Mackiewicz, która po mistrzowsku prowadziła koncerty dla dzieci. Dziś formuła koncertów dla najmłodszych się zmieniła, ale edukacja jest wciąż istotnym punktem jej programu.

Na rangę filharmonii pracuje wciąż jej historia – to tutaj odbywają się kolejne edycje Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień" oraz – co pięć lat – Konkurs Chopinowski.

Jednak podczas gdy w ostatnich latach w Katowicach, Wrocławiu i Szczecinie wybudowano nowoczesne, imponujące architekturą i akustyką sale koncertowe, warszawska filharmonia pozostaje budynkiem w dużej mierze archaicznym, z akustyką wymagającą poprawy. O przebudowie nie ma mowy, bo to zabytek. Warszawiacy liczą więc na powstanie w najbliższych latach wizjonerskiej pod względem architektury i funkcji siedziby orkiestry Sinfonia Varsovia na prawym brzegu Wisły.

Prawdopodobnie jednak nawet wtedy Filharmonia Narodowa będzie numerem jeden w kraju, choćby ze względu na nakłady finansowe z budżetu państwa (dotacja podmiotowa z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego to w roku 2026 61 mln zł).

Na pytanie dyrektor Zofii Zembrzuskiej, które brzmi: „Jak możemy sprostać wyzwaniom kultury cyfrowej, modeli językowych i sztucznej inteligencji w dobie ciągłego pobudzenia naszej uwagi?", dyrektor artystyczny Krzysztof Urbański odpowiada: „Bliska jest mi myśl Witolda Lutosławskiego: muzyka nie musi o niczym opowiadać – wystarczy, że jest piękna".

Filharmonia Łódzka im. Artura Rubinsteina

Jej protoplastą była Łódzka Orkiestra Symfoniczna, działająca od 1915 r. Filharmonię utworzono w 1949 r. W 1984 r. nadano jej imię Artura Rubinsteina, słynnego wirtuoza fortepianu, syna miasta Łodzi.

W 2004 r. na miejscu starego zdewastowanego gmachu przy ul. Narutowicza wzniesiono nowoczesną, przeszkloną siedzibę z salą koncertową na prawie 600 miejsc. W środku są podwójne organy – zbudowane w stylu barokowym i romantycznym.

– Pamiętam filharmonię, do której chodziłem jako uczeń szkoły muzycznej. W stosunku do tej instytucji, którą przyszło mi dziś zarządzać, to był po prostu inny świat. Różnica polega przede wszystkim na ofercie. W naszym programie nadal króluje repertuar symfoniczny i oratoryjny, ale nie jesteśmy już tylko od muzyki klasycznej i nie tylko dla znawców. Przychodzą do nas nowi odbiorcy. Mają zupełnie inne oczekiwania, na które musimy reagować. A przychodzą dlatego, że tu jest fajne miejsce, tu można się spotkać z przyjaciółmi, nie dostać po głowie i wyjść z poczuciem dobrze spędzonego czasu. Muzyka może być źródłem przyjemności – mówi „Wyborczej" Tomasz Bęben. Od 2011 r. jest dyrektorem Filharmonii Łódzkiej (dyrektorem artystycznym jest dyrygent Paweł Przytocki).

Jego „dzieckiem", wprowadzonym jeszcze w czasach, kiedy nie kierował filharmonią, ale jako wicedyrektor dbał o jej rozwój, jest letni festiwal wędrowny „Kolory Polski". Cykl koncertów w miastach i miasteczkach regionu łódzkiego, podczas których prezentowana jest muzyka klasyczna i nowoczesna, połączony jest ze zwiedzaniem ciekawych miejsc i przyciąga tłumy.

Na miejscu organizuje warsztaty, spotkania, półamatorską CZYŻby Orkiestrę, która okazała się strzałem w dziesiątkę – wiele osób chce wrócić do grania na instrumentach muzycznych, chociaż zawodowo zajmuje się czymś zupełnie innym. Działa też amatorski Chór dla (nie)opornych i niestandardowe zajęcia dźwiękowe dla dzieci i młodzieży.

Nowe plany to otwarcie Centrum Edukacji Muzycznej w dawnym budynku kina Bałtyk, miejsca, które – z błogosławieństwem Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego – będzie integrowało działania wszystkich miłośników muzyki z regionu.

Filharmonia Świętokrzyska im. Oskara Kolberga w Kielcach

19 stycznia 2012 r. nastąpiło uroczyste otwarcie Międzynarodowego Centrum Kultur – nowej siedziby Filharmonii Świętokrzyskiej im. Oskara Kolberga. Do jego powstania po 10 latach starań doprowadził dyrygent i kompozytor Jacek Rogala, od ćwierćwiecza dyrektor tej instytucji. Utworzona została w roku 1945, ale dopiero dzięki Rogali zyskała godne miejsce prezentacji muzyki.

Filharmonia nosi imię Oskara Kolberga, etnografa i kompozytora, sławnego z przeprowadzonych w XIX wieku kompleksowych badań nad polską muzyką tradycyjną. To samorządowa jednostka organizacyjna województwa świętokrzyskiego. Dotacja podmiotowa z budżetu województwa wynosi niewiele ponad 13 mln zł. Mimo to filharmonia wytrwale organizuje koncerty symfoniczne, kameralne, rodzinne, recitale fortepianowe. Rogala pozyskiwał dodatkowe fundusze na nagrania płyt z wartościową, a mniej znaną muzyką. Filharmonia zamawia nowe utwory, m.in. u Piotra Mossa czy Joanny Wnuk-Nazarowej.

– Publiczność można zaciekawić nawet trudniejszą współczesną muzyką. Może nie wszystkim się ona spodoba, ale chodzi o to, żeby odkrywać nowe muzyczne lądy, zagłębić się w nowe dźwięki, nowe barwy, odkryć coś, czego nie było. Ja takie koncerty porównuję z wizytami

• **Katowice. Filharmonia Śląska, otwarcie po generalnym remoncie i przebudowie**
FOT. DAWID CHALIMONIUK / AGENCJA WYBORCZA.PL

eprasa.pl b79a8729a1

w galeriach sztuki. W jednym obrazie zafrapuje nas struktura, faktura, w drugim kolor, w trzecim geometria, w czwartym pomysł malarza – mówił Rogala w jednym z wywiadów.

Filharmonia Świętokrzyska organizuje też festiwale muzyczne. Są to Świętokrzyskie Dni Muzyki poświęcone muzyce polskiej w różnych odmianach gatunkowych i stylistycznych, Festiwal Filmu i Muzyki, wakacyjny cykl Lato w Filharmonii. Współpracuje też z Międzynarodowym Festiwalem im. Krystyny Jamroz w Busku-Zdroju.

W SERCU WIELKOPOLSKI

Filharmonia Poznańska im. Tadeusza Szeligowskiego

Jedna z najważniejszych instytucji filharmonicznych w Polsce. Jej tradycje sięgają lat 20. XX wieku. Znajduje się w mieście o znakomitych tradycjach muzycznych, obejmujących wiolinistykę, lutnictwo, chóry dziecięce, teatr operowy, prężny ośrodek akademicki, a w wymiarze międzynarodowym Konkurs Skrzypcowy im. Henryka Wieniawskiego w Poznaniu.

O wysoki poziom oferty filharmonicznej od lat dba dyrektor Wojciech Nentwig, od kilku lat wzmocniony przez reprezentującą młode pokolenie menedżerów z wykształceniem muzycznym Karolinę Kaźmierczak, zastępcę dyrektora Filharmonii Poznańskiej. O wysoki poziom orkiestry dba z kolei dyrektor muzyczny i dyrygent-szef tego zespołu Łukasz Borowicz.

Dyrektor Karolina Kaźmierczak nie ma wątpliwości, że największym wyzwaniem dla instytucji jest zapewnienie zarówno muzykom, jak i odbiorcom „odpowiedniej infrastruktury z należytym zapleczem". Od lat filharmonia korzysta z gościnności Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza i koncertuje w Auli UAM, liczy jednak na nowoczesną salę koncertową w planowanym przez władze miasta Centrum Muzyki na terenach Międzynarodowych Targów Poznańskich.

Filharmonia Kaliska

Na jej czele stoi Ruben Silva, polski dyrygent pochodzenia boliwijskiego. Przez kilkadziesiąt lat był związany z Warszawską Operą Kameralną, również jako jej dyrektor artystyczny w latach 2013-2016. Pięć lat temu zastąpił Adama Klocka na stanowisku dyrektora Filharmonii Kaliskiej. Instytucja chwali się na swojej stronie internetowej nagrodą Grammy za płytę „Night in Calisia" nagraną przez Orkiestrę Symfoniczną Filharmonii Kaliskiej z triem Włodka Pawlika i trębaczem jazzowym Randym Breckerem. W repertuarze filharmonii mało można znaleźć koncertów muzyki klasycznej – to głównie klasyka XIX i XX wieku. Ważnym punktem są koncerty jazzowe oraz cykl „Filharmonia nie gryzie", w którym biorą udział artyści spoza klasyki, m.in. Gaba Kulka, zespół Zakopower, DeMono.

KUJAWY, WARMIA I MAZURY

Filharmonia Pomorska im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy

W tej filharmonii, której gmach słynie z bardzo dobrej akustyki, działają dwa etatowe zespoły artystyczne: Orkiestra Symfoniczna i Orkiestra Kameralna Capella Bydgostiensis. Widownia sali koncertowej Filharmonii Pomorskiej liczy 850 miejsc. Na estradzie mieszczącej orkiestrę i chór znajdują się 47-głosowe mechaniczne organy wybudowane przez firmę Rieger-Kloss z Krnova (Czechy). W Filharmonii znajduje się także sala kameralna i foyer główne, obie na 170 miejsc.

Wysoka pozycja artystyczna filharmonii to zasługa jej wieloletniego dyrektora Andrzeja Szwalbego. To on zamówił u Wojciecha Kilara, późniejszego patrona instytucji, jeden z jego najsłynniejszych utworów – „Siwą mgłę" na baryton i orkiestrę. Dążył też do łączenia muzyki z różnymi dyscyplinami sztuk.

Obecni dyrektorzy – Eleonora Harendarska, Cezary Nelkowski i Maciej Puto – starają się godnie kontynuować dzieło Szwalbego. W lecie tego roku rozpoczęła się modernizacja istniejącej infrastruktury oraz rozbudowa filharmonii o nowe przestrzenie, „które pozwolą jeszcze lepiej realizować działalność artystyczną, edukacyjną i społeczną".

Warmińsko-Mazurska Filharmonia im. Feliksa Nowowiejskiego w Olsztynie

W 2011 r. Warmińsko-Mazurska Filharmonia wprowadziła się do nowoczesnego gmachu z salą koncertową na blisko 400 miejsc. Był to wówczas jeden z najnowocześniejszych obiektów przeznaczonych do prezentacji muzyki klasycznej w Polsce. Przez 11 lat filharmonią kierował dyrygent Piotr Sułkowski, obecnie jej dyrektorem naczelnym jest Janusz Cieplński, trębacz i menedżer kultury. Za sprawy artystyczne odpowiada armeński dyrygent Alexandr Iradyan.

W programie filharmonii znajdziemy koncerty symfoniczne i kameralne, ale też jazzowe. Są transmisje przedstawień z Metropolitan Opera w Nowym Jorku, są koncerty, których program układa sama publiczność według własnego uznania. Instytucja realizuje też program zamówień kompozytorskich i artysty-rezydenta.

Wciąż ważnym wątkiem jest pamięć o patronie tej instytucji, wybitnym synu ziemi warmińskiej, kompozytorze Feliksie Nowowiejskim.

NA POMORZU

Polska Filharmonia Bałtycka im. Fryderyka Chopina w Gdańsku

W tym przypadku również najpierw była orkiestra – Miejska Orkiestra Symfoniczna działająca w Sopocie, Gdańsk bowiem leżał w gruzach. W 1949 r. orkiestra liczyła już 81 członków, należała do najlepszych w kraju, koncertowała w Trójmieście i zyskała nazwę Państwowej Filharmonii Bałtyckiej.

Kilka lat później połączyła się z operą jako Państwowa Opera i Filharmonia Bałtycka. Wciąż jednak prym wiodła orkiestra, która w latach 70. i 80. XX wieku miała swój złoty okres wyznaczany kolejnymi trasami koncertowymi po Europie Zachodniej, zwłaszcza w czasach, gdy związała się z dyrygentem Wojciechem Michniewskim. W 1994 r. filharmonia i opera poszły oddzielnie swoją drogą.

Dyrekcję Polskiej Filharmonii Bałtyckiej objął Roman Perucki, który kieruje tą instytucją do dziś.

W 1996 r. dyrektor Perucki stał się pomysłodawcą nowatorskiej w skali kraju rewitalizacji poprzemysłowego terenu po stuletniej elektrociepłowni na wyspie Ołowianka w Gdańsku – otwarcie obiektu, który dysponuje własnym studiem nagrań, nastąpiło w 2007 r.

Obecnie dyrektorem artystycznym zespołu jest George Tchitchinadze, jeden z najlepszych dyrygentów średniego pokolenia. Filharmonia Bałtycka organizuje 14 festiwali muzycznych w Gdańsku i w regionie, m.in. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej w Oliwie i Gdańską Jesień Pianistyczną, na którą zaprasza gwiazdy pianistyki pokroju Rafała Blechacza czy Marca-André Hamelina.

Polska Filharmonia Kameralna Sopot

W większości przypadków u podstaw instytucji kultury mającej status filharmonii leży działalność zespołu muzycznego – orkiestry symfonicznej, kameralnej lub smyczkowej. Nie inaczej było w przypadku Polskiej Filharmonii Kameralnej w Sopocie.

Jej podstawą była słynna Orkiestra Kameralna Wojciecha Rajskiego, która powstała w 1982 r. jako 19-osobowa orkiestra smyczkowa, nagrywała płyty i z powodzeniem koncertowała w Niemczech na najważniejszych festiwalach muzycznych, a także w czołowych salach koncertowych w Stanach Zjednoczonych. Siła osobowości dyrygenckiej Wojciecha Rajskiego sprawiła, że orkiestra stała się jednym z najlepszych polskich zespołów.

Jako Polska Filharmonia Kameralna Sopot stała się też organizatorką znakomitego Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego Sopot Classic. W Operze Leśnej w Sopocie festiwal gościł największe gwiazdy wokalistyki.

Od 2024 r. dyrektorem tej instytucji oraz szefem artystycznym festiwalu jest dyrygent Szymon Morus.

Polska Filharmonia Sinfonia Baltica im. Wojciecha Kilara w Słupsku

– Gdy objęłam w 2022 r. funkcję dyrektora, podpisałam zgodę na rozbiórkę i jesteśmy na etapie poszukiwania środków na budowę nowej siedziby – mówi Alina Ratkowska, dyrektor Polskiej Filharmonii Sinfonia Baltica w Słupsku.

To główny problem, z którym boryka się słupska instytucja kultury. Budynek jest w fatalnym stanie i jest przeznaczony do rozbiórki. Instytucja samorządowa prowadzona przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego od początku swojego istnienia (1977 r.) związana jest z odbywającym się co roku w Słupsku Festiwalem Pianistyki Polskiej.

Prowadzi cykl koncertów „Latająca Filharmonia". Powstał z potrzeby udostępniania kultury wysokiej w mniejszych miastach województwa pomorskiego (Łeba, Ustka, Człuchów, Chojnice), których mieszkańcy nie mają na co dzień możliwości korzystania z oferty koncertowej.

Filharmonia Koszalińska im. Stanisława Moniuszki

Filharmonia Koszalińska organizuje około 150 koncertów rocznie. Blisko połowę stanowią koncerty symfoniczne pod dyrekcją pierwszego dyrygenta tej instytucji, Jakuba Chrenowicza. Większość z nich odbywa się w efektownej pod względem architektonicznym siedzibie, która charakteryzuje się bardzo dobrymi warunkami akustycznymi.

Filharmonia, którą kieruje Robert Wasilewski, nie stroni od kameralistyki, jest też organizatorem Międzynarodowego Festiwalu Organowego, największej tego typu imprezy w Polsce. Jako instytucja miej-

• **Filharmonia Krakowska, próba do opery Józefa Michała Ksawerego Poniatowskiego „Pierre de Médicis"**

FOT. JAKUB OCIEPA / AGENCJA WYBORCZA.PL

eprasa.pl b79a8729a1

ska, ale współfinansowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, organizuje liczne koncerty w regionie Pomorza Środkowego i Zachodniego.

Filharmonia Szczecińska im. Mieczysława Karłowicza

Biały obłok pośród zieleni, szczyty gór, gotycki zamek – wspaniała architektura Filharmonii Szczecińskiej może budzić rozmaite skojarzenia wizualne. Inspiracją do zaprojektowania budynku stały się organy, instrument wykorzystywany m.in. przez Johanna Sebastiana Bacha i Georga Friedricha Händla.

Efekt to m.in. Nagroda Unii Europejskiej im. Miesa van der Rohe dla współczesnej architektury w 2015 r. Ale liczy się też to, co w środku. Wspaniała akustyka, studio nagraniowe i bardzo dobry zespół pod dyrekcją Przemysława Neumanna.

To także dziedzictwo kilku lat pracy Doroty Serwy, dyrektorki filharmonii w jej nowym architektoniczno-akustycznym wydaniu. Przeprowadziła instytucję przez okres modernizacji, zmiany siedziby oraz nowych wyzwań artystycznych i organizacyjnych. Efektem była poprawa oferty programowej i wyrobienie wysokiej marki artystycznej tej instytucji. I to w mieście, w którym kultura od lat boryka się z finansowym kryzysem.

MIĘDZY WISŁĄ I ODRĄ

Filharmonia Gorzowska – Centrum Edukacji Artystycznej w Gorzowie Wielkopolskim

Filharmonia Gorzowska przedstawia się jako najmłodsza instytucja kultury w Gorzowie Wielkopolskim i jedna z najmłodszych filharmonii w kraju – ma 15 lat.

Działa w nowoczesnym gmachu (projekt: Daniel Frąc) wyposażonym w salę koncertową na 600 miejsc i salę kameralną (150 miejsc). Otwarcie obiektu w 2011 r. napełniło dumą mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego – miasto czekało na ten moment 65 lat.

Nie chodziło tylko o mury – powołano też wówczas do życia zawodową orkiestrę złożoną z muzyków z Polski i zagranicy. Obecnie jej koncertmistrzem jest wybitna polska skrzypaczka Maria Małgorzata Nowak.

Filharmonia to instytucja miejska (miasto gwarantuje 10 mln zł rocznie) współprowadzona przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Jej dyrektor artystyczny, dyrygent Przemysław Fiugajski, dba, aby program uwzględniał koncerty oratoryjne, koncertowe wykonania oper, muzykę dawną, barokową, musicale, a nawet repertuar współczesny – jej prezentacji służy Festiwal Muzyczny im. Wojciecha Kilara.

Dużym powodzeniem cieszy się działalność edukacyjna i oferta dla młodzieży, obejmująca m.in. popularny cykl „Weź, posłuchaj”. Na własnej działalności (sprzedaż biletów, wynajem sal) filharmonia zarabia nawet 2 mln zł. Problemem są rosnące koszty utrzymania budynku i zespołów artystycznych (łączny koszt prowadzenia Filharmonii Gorzowskiej w 2025 r. to ponad 14 mln zł).

Jej działalność została zagrożona z początkiem tego roku. Joanna Pisarewicz, dyrektor Filharmonii Gorzowskiej, stanęła przed koniecznością znacznego okrojenia programu. Gorzowianie i mieszkańcy regionu pokazali, że potrzebują filharmonii, która pełni też funkcję centrum edukacji artystycznej. Pod ich naciskiem radni Sejmiku Województwa Lubuskiego przekazali instytucji „zastrzyk” w wysokości pół miliona złotych. Uratowano m.in. premierę musicalu familijnego „Król Maciuś Pierwszy” i program festiwalu muzyki współczesnej.

• **Szczecin, filharmonia zaprojektowana przez katalońskich architektów ze studia Barozzi Veiga**

FOT. MICHAŁ MUTOR / AGENCJA WYBORCZA.PL

Filharmonia Zielonogórska im. Tadeusza Bairda

Jedna z najmłodszych filharmonii w Polsce powstała w 1974 r., wykorzystując potencjał, którym była Zielonogórska Orkiestra Symfoniczna. Ostatnie lata to czas rozkwitu. Przez pięć lat dyrekcji Rafała Kłoczki, dyrygenta i kompozytora, filharmonia zaczęła zapraszać wybitnych artystów i przyciągać publiczność. Jedną z jego najcenniejszych inicjatyw był Międzynarodowy Festiwal Muzyczny im. Tadeusza Bairda.

Następczynią Rafała Kłoczki, który wygrał konkurs na dyrektora Teatru Wielkiego w Łodzi, została skrzypaczka Karolina Nowotczyńska, liderka Elbląskiej Orkiestry Kameralnej. Chce ona wzmocnić ofertę edukacyjną i skierowaną do młodzieży przy jednoczesnym zachowaniu dotychczasowej oferty dla starszej części publiczności.

NA DOLNYM ŚLĄSKU

Narodowe Forum Muzyki we Wrocławiu

Sercem Narodowego Forum Muzyki (projekt: Kuryłowicz & Associates Architecture Studio) jest sala mogąca pomieścić aż 1,8 tys. słuchaczy. To w niej zastosowano najciekawsze i najbardziej nowoczesne rozwiązania akustyczne. Sala posiada opuszczany wieloelementowy sufit oraz zainstalowane na ścianach kotary dźwiękochłonne. W ścianach znajduje się kilkanaście dwutonowych wrót, których otwarciem można zwiększać pogłos.

Akustyka tego miejsca, zaprojektowana przez firmę Arup, należy do najlepszych w Europie; daje ciepły, czysty dźwięk, zapewniając słuchaczowi komfort odbioru muzyki w każdym stylu i składzie.

Najpierw była Filharmonia Wrocławska im. Witolda Lutosławskiego, tradycjami sięgająca XIX wieku. Kierowana przez wybitnych dyrygentów: Andrzeja Markowskiego, Tadeusza Strugałę, Marka Pijarowskiego, organizowała słynny festiwal Wratislavia Cantans. Filharmonia przekształciła się w 2015 r. w Narodowe Forum Muzyki, które pod jednym dachem grupuje 10 zespołów muzycznych z NFM Filharmonią Wrocławską na czele.

Idea stworzenia wielkiej summy najważniejszych wrocławskich zespołów i stworzenia pierwszorzędnej sali

eprasa.pl b79a8729a1

Filharmonie

Polska Filharmonia Kameralna Sopot
ul. Stanisława Moniuszki 12, Sopot

Polska Filharmonia Sinfonia Baltica w Słupsku
ul. Jana Pawła II 3, Słupsk

Polska Filharmonia Bałtycka im. Fryderyka Chopina w Gdańsku
ul. Ołowianka 1, Gdańsk

Filharmonia Koszalińska im. Stanisława Moniuszki
ul. Piastowska 2, Koszalin

Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie
ul. Małopolska 48, Szczecin

POMORSKIE

ZACHODNIOPOMORSKIE

Filharmonia Pomorska im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy
ul. Andrzeja Szwalbego 6, Bydgoszcz

Filharmonia Gorzowska – Centrum Edukacji Artystycznej
ul. Dziewięciu Muz 10, Gorzów Wielkopolski

KUJAWSKO-POMORSKIE

Filharmonia Poznańska im. Tadeusza Szeligowskiego
ul. Św. Marcin 80/82, Poznań

Filharmonia Zielonogórska im. Tadeusza Bairda
pl. Powstańców Wielkopolskich 10, Zielona Góra

LUBUSKIE

Filharmonia Kaliska
al. Wolności 2, Kalisz

WIELKOPOLSKIE

ŁÓDZK

Narodowe Forum Muzyki im. Witolda Lutosławskiego
pl. Wolności 1, Wrocław

Filharmonia Częstochowska im. Bronisława Hubermana
ul. Wilsona 16, Częstochowa

Filharmonia Dolnośląska im. Ludomira Różyckiego
ul. Józefa Piłsudskiego 60, Jelenia Góra

Filharmonia Opolska im. Józefa Elsnera
ul. Krakowska 24, Opole

Filharmonia Zabrzańska
ul. Park Hutniczy 7, Zabrze

Filharmonia Śląska im. Henryka Mikołaja Góreckiego
ul. Sokolska 2, Katowice

Filharmonia Sudecka im. Józefa Wiłkomirskiego
ul. Juliusza Słowackiego 4, Wałbrzych

Filharmonia Rybnicka
pl. Teatralny 1, Rybnik

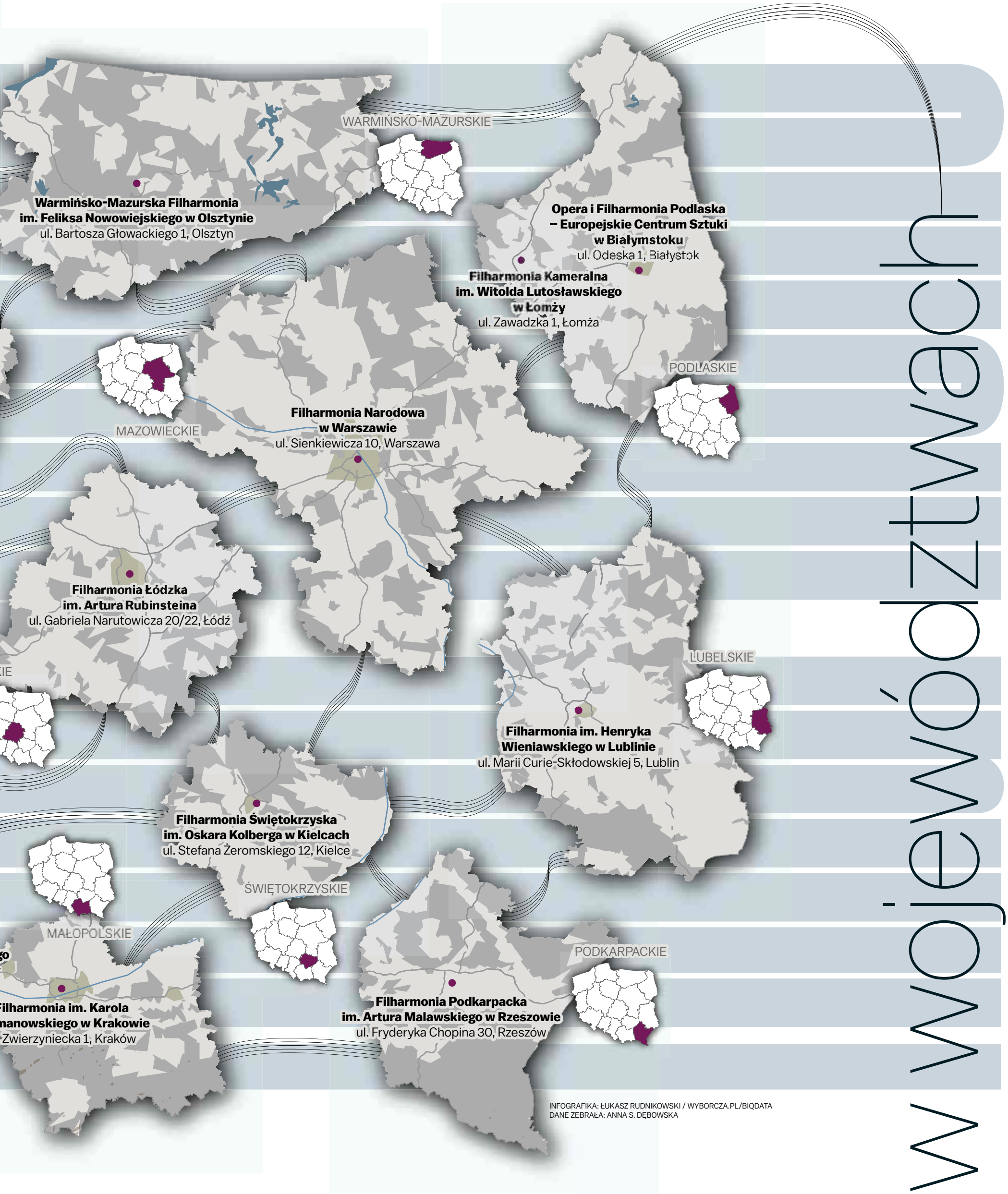
DOLNOŚLĄSKIE

OPOLSKIE

ŚLĄSKIE

eprasa.pl b79a8729a1

Filharmonie w województwach

INFOGRAFIKA: ŁUKASZ RUDNIKOWSKI / WYBORCZA.PL/BIQDATA
DANE ZEBRAŁA: ANNA S. DĘBOWSKA

eprasa.pl b79a8729a1

koncertowej wypłynęła od dyrygenta Andrzeja Kosendiaka, który przez wiele lat kierował NFM, a także Wratislavią Cantans. Jego następczynią jest Olga Humeńczuk, dyplomowana wiolonczelistka, menedżerka kultury, koordynatorka prac związanych z projektem i budową Narodowego Forum Muzyki oraz tworzenia struktury organizacyjnej tej instytucji.

W NFM odbywają się najlepsze koncerty symfoniczne, kameralne, oratoryjno-kantatowe, także jazzowe. W sumie jest ich ok. pół tysiąca rocznie, tworzonych siłami zespołów NFM i gościnnych.

Filharmonia Sudecka im. Józefa Wiłkomirskiego w Wałbrzychu

Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Sudeckiej prezentuje dzieła symfoniczne, oratoryjno-kantatowe i popularne; muzykę dawną, kompozycje klasyczne i romantyczne oraz muzykę współczesną, łącznie z prawykonaniami dzieł nowo powstałych. Dyrektorem instytucji podległej samorządowi województwa dolnośląskiego jest Joanna Kawalec.

Filharmonia Dolnośląska im. Ludomira Różyckiego w Jeleniej Górze

– Jesteśmy na końcu świata – w rozmowie z „Wyborczą" półżartem, półserio mówi dyrygent Marek Wroniszewski, dyrektor Filharmonii Dolnośląskiej w Jeleniej Górze. Podróż pociągiem z tego pięknie położonego miasta do Wrocławia wciąż zajmuje dwie godziny, a chodzi o 118 km. Dla porównania – podobną odległość z Łodzi do Warszawy pociągi Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej pokonują nawet w 70 minut.

Nowoczesną siedzibą Filharmonia Dolnośląska cieszy się od 2002 r. Zawdzięcza ją staraniom swej ówczesnej dyrektorki Zuzanny Dziedzic. Sala koncertowa na planie oktagonu liczy 320 miejsc. Jednocześnie Filharmonia Dolnośląska jest instytucją utrzymywaną wyłącznie przez urząd marszałkowski, który finansuje także dwie inne filharmonie (Sudecką w Wałbrzychu, Narodowe Forum Muzyki we Wrocławiu) oraz Operę Wrocławską. Dla Jeleniej Góry zostaje 14 mln zł na utrzymanie budynku i stuosobowego zespołu. Na działalność artystyczną nie zawsze wystarcza.

– W tym roku jest 25-lecie naszego festiwalu „Gwiazdy promują". Rozpocznie się 30 października, a ja nie mam ani złotówki. Zrobię wszystko, żeby się odbył – deklaruje dyrektor Wroniszewski.

Bywa, że brakuje rąk do pracy. – Dwukrotnie ogłaszaliśmy przesłuchanie do orkiestry na pierwszego skrzypka solistę, nikt się nie zgłosił. Czasem ktoś popracuje u nas kilka miesięcy i ucieka do Wrocławia, jeśli tam znajdzie pracę. Wielkie miasto daje większe perspektywy – przyznaje Wroniszewski, który sam jest wykładowcą w Akademii Muzycznej we Wrocławiu.

Jeleniogórzanie chcą mieć filharmonię. Są spragnieni klasyki. Tak samo jak mieszkańcy Legnicy, Głogowa, Jawora, dla których gościnnie występuje orkiestra Filharmonii Dolnośląskiej.

Przy instytucji działa klub melomana, w którym publiczność styka się z artystami. Cykl koncertów kameralnych, wprowadzonych przez dyrektora, z początku potraktowano z nieufnością, teraz zaś cieszą się olbrzymim zainteresowaniem. Dzięki współpracy z Narodowym Instytutem Fryderyka Chopina, w ramach programu „Efekt Chopina", filharmonia mogła rozpocząć sezon artystyczny koncertem jednego z laureatów Konkursu Chopinowskiego 2025 – Vincenta Onga, a pod koniec października powita jego konkursowego kolegę, Williama Yanga.

• Białystok, Opera i Filharmonia. Budynek zaprojektowany przez pracownię Marka Budzyńskiego

FOT. AGNIESZKA SADOWSKA/ AGENCJA WYBORCZA.PL

NA ŚLĄSKU

Filharmonia Częstochowska im. Bronisława Hubermana

Patronem Filharmonii Częstochowskiej jest wielki polski skrzypek pochodzenia żydowskiego Bronisław Huberman urodzony w 1882 r. w Częstochowie. Modernistyczny gmach filharmonii wyposażony w dwie sale koncertowe i salę prób powstał w latach 1955-1965 na fundamentach Nowej Synagogi spalonej przez Niemców w 1939 r. W 2012 r. został objęty renowacją.

Działalność Filharmonii Częstochowskiej firmuje swoim nazwiskiem Adam Klocek, wiolonczelista i dyrygent, od 2012 r. dyrektor artystyczny tej instytucji, od 2020 r. – dyrektor naczelny. Wcześniej kierował m.in. Filharmonią Kaliską i był inicjatorem powstania płyty „Night in Calisia" Tria Włodka Pawlika i trębacza Randy'ego Breckera, która w 2014 r. została wyróżniona nagrodą Grammy.

Filharmonia Śląska im. Henryka Mikołaja Góreckiego w Katowicach

O muzykalności Górnego Śląska i jego tradycjach związanych z muzykowaniem świadczy fakt, że w Katowicach działają dwie ważne instytucje muzyczne. Pierwsza to Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia (NOSPR), jedna z najlepszych polskich orkiestr wzmocniona wspaniałą siedzibą, która stała się dla Śląska powodem do dumy i od ponad 10 lat przyciąga publiczność jak magnes.

Druga to Filharmonia Śląska, której prestiż wypracował przed laty wybitny dyrygent Karol Stryja. Do najlepszych tradycji tej instytucji nawiązują dyrektor Adam Wesołowski oraz dyrektor artystyczny Yuri Shemet, który realizuje obecnie ambitny projekt wykonania wszystkich symfonii Gustava Mahlera.

„Działamy po to, by każdy, dla kogo nie ma życia bez muzyki, miał możliwość bezpośredniego styku z dziełami największych twórców" – deklarują dyrektorzy, którym nie brak pomysłowości i odwagi. Rozmach programowy ogranicza nieco niewielka estrada i mała widownia filharmonii, pozostałość po dawnych czasach. Jednak i na to znajduje się lekarstwo – najlepszy przykład to ubiegłoroczne galowe wykonanie VIII Symfonii – „Symfonii tysiąca" Mahlera w katowickim Spodku. Wzięło w nim udział kilkanaście chórów, w tym chóry dziecięce ze śląskich szkół muzycznych.

Filharmonia Zabrzańska

Tradycje muzyczne Górnego Śląska opierają się w dużej mierze na praktyce muzykowania w górniczych orkiestrach dętych, ale nie tylko – kultura muzyczna w tym regionie zawsze odgrywała istotną rolę. W czasach Polski Ludowej była wzmocniona ideologią wzmacniania tzw. świata pracującego, która na Górnym Śląsku zaowocowała przekonaniem, że górnik nie tylko potrafi wydobywać węgiel, ale także być

eprasa.pl b79a8729a1

artystą muzykiem. Nic zatem dziwnego, że powstała w 1950 r. w Zabrzu instytucja muzyczna zyskała nazwę Filharmonii Górniczej, nad którą całkowity mecenat objął Związek Zawodowy Górników.

Dziś to już przeszłość. Na szczęście, mimo trudności, które stały się udziałem górniczych miast w okresie transformacji, miasto Zabrze nie zrezygnowało z własnej filharmonii. Nie bez znaczenia – choćby czysto symbolicznie – jest fakt, że jest to rodzinne miasto Krystiana Zimermana, który w Zabrzu rozpoczął swoją edukację muzyczną.

Od 2026 r. dyrektorem naczelnym i artystycznym Filharmonii Zabrzańskiej jest dyrygent Szymon Bywalec. To wybitny wykonawca i propagator muzyki współczesnej, założyciel i szef Orkiestry Muzyki Nowej. Filharmonia Zabrzańska pod jego dyrekcją oferuje jednak przede wszystkim tzw. żelazny repertuar muzyki klasycznej i jej najpiękniejsze dzieła.

Filharmonia Rybnicka

Wywodzi się z tradycji Rybnickiej Orkiestry Symfonicznej, której początki sięgają 1934 r.

Działa przy Rybnickim Centrum Kultury, prowadząc koncerty symfoniczne, edukacyjne i festiwalowe, a także rozwijając projekty skierowane do młodzieży i najmłodszych melomanów. Dyrektorem jest Antoni Smołka.

Filharmonia Opolska im. Józefa Elsnera

Orkiestra Filharmonii Opolskiej założona została w 1952 r. jako Opolska Orkiestra Symfoniczna. Już po pięciu latach działalności zespół przemianowano na Państwową Orkiestrę Symfoniczną w Opolu. Od 1969 r. nosi ona imię Józefa Elsnera – kompozytora związanego z ziemią opolską, zarazem warszawskiego nauczyciela Fryderyka Chopina. Państwową filharmonią stała się w 1972 r.

Od 2024 r. dyrektorem jest Maciej Fortuna, kompozytor i trębacz jazzowy. Jego zastępcą, pierwszym dyrygentem i szefem artystycznym Orkiestry Filharmonii Opolskiej jest Jakub Chrenowicz, kierownik Katedry Dyrygentury Symfoniczno-Operowej w Akademii Muzycznej im. Paderewskiego w Poznaniu.

Chrenowicz to dyrygent wciąż młody, który zaczynał karierę jako asystent Antoniego Wita, wówczas szefa Filharmonii Narodowej w Warszawie, obecnie jest artystą z dużym dorobkiem dyrygenckim i olbrzymim doświadczeniem estradowym zdobytym w kraju i za granicą.

Z inicjatywy Filharmonii Opolskiej odbył się w tym roku I Konkurs Muzyki Polskiej im. Józefa Elsnera przeznaczony dla skrzypków w różnych grupach wiekowych.

PERŁA MAŁOPOLSKI

Filharmonia Krakowska im. Karola Szymanowskiego

Jeszcze nie ustały działania wojenne, gdy 3 lutego 1945 r. odbył się pierwszy koncert orkiestry symfonicznej Filharmonii Krakowskiej. Zalążkiem tej instytucji była zawodowa orkiestra pod kierunkiem Feliksa Nowowiejskiego powstała w 1909 r. Jako Filharmonia Krakowska im. Karola Szymanowskiego instytucja działa od 1962 r.

Przez dekady była jedną z najważniejszych instytucji muzycznych w Polsce, ale z czasem jej ranga podupadła – z początkiem nowego tysiąclecia pojawił się kryzys artystyczny i wizerunkowy.

W 2020 r. konkurs na stanowisko dyrektora Filharmonii Krakowskiej wygrał Mateusz Prendota, artysta śpiewak chóru tej instytucji, z wykształcenia historyk i menedżer. Trzy lata później frekwencja na koncertach wzrosła do 200 tys. osób.

– Filharmonia jest kulturalnym sercem regionu, gramy w Tarnowie, Nowym Sączu, Wadowicach, Kętach. Mamy stu siedemdziesięciu muzyków na etatach, działa u nas chór społeczny i zespoły dziecięce – podkreśla w wywiadach dyrektor Prendota, mający opinię znakomitego organizatora otwartego na współpracę z rozmaitymi podmiotami.

Do największych sukcesów artystycznych należy uznać koncert zespołów Filharmonii Krakowskiej z „Credo" Krzysztofa Pendereckiego w Kościele Santa Maria Maggiore w Rzymie (2025 r.).

Wyzwanie na nowe lata to przeprowadzka ze starej siedziby przy ul. Zwierzynieckiej. Nowa siedziba będzie własnością filharmonii (obecna należy do kurii) i będzie miała lepszą akustykę oraz większą przestrzeń. Zarząd województwa małopolskiego zdecydował, że nowy gmach projektu Ingarden & Ewý Architekci stanie przy Rondzie Grzegórzeckim, nie wcześniej jednak niż w 2032 r.

PO PRAWEJ STRONIE WISŁY

Opera i Filharmonia Podlaska w Białymstoku

To coś więcej niż filharmonia i coś więcej niż teatr operowy. Od 2004 r. istnieje w Białymstoku Europejskie Centrum Sztuki, które scala obie te instytucje. Współprowadzone przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Centrum mieści się w gmachu zaprojektowanym przez architekta Marka Budzyńskiego. Jego sercem jest audytorium liczące 850 miejsc z drugą pod względem wielkości sceną teatralną i drugimi co do wielkości organami piszczałkowymi.

Tu działa jeden z najlepszych chórów w Polsce, doprowadzony do mistrzostwa przez chórmistrzynię Violettę Bielecką, Chór Opery i Filharmonii Podlaskiej w Białymstoku. Instytucja dysponuje też chórem dziecięcym i młodzieżowym oraz zespołem baletowym (kierownik: Hanna Mocarska). Soliści śpiewacy to Wioletta Chodowicz, Anna Wolfinger, Joanna Motulewicz, Monika Ziółkowska, Maciej Nerkowski i Tomasz Rak. Konsultantem orkiestry symfonicznej, której tradycje sięgają roku 1954, jest dyrygent Mirosław Jacek Błaszczyk. Nad całością pieczę objęła Małgorzata Bil-Jaruzelska.

To właśnie tam powstała jedna z najgłośniejszych premier minionego sezonu artystycznego – arcypolska „Halka" Stanisława Moniuszki śpiewana po włosku, spektakl w reżyserii Michała Znanieckiego i pod dyrekcją Fabia Biondiego. Włoska wersja libretta powstała za życia i za aprobatą kompozytora, który liczył na karierę europejską. Biondi pierwszy raz dyrygował tą wersją blisko 10 lat temu. Ale „włoska" „Halka" na scenie – to wzbudziło duże kontrowersje. Plus za odwagę dla Białegostoku!

Filharmonia Kameralna im. Witolda Lutosławskiego w Łomży

Patron – Witold Lutosławski – wprawdzie przyszedł na świat w Warszawie, ale pochodził z rodziny ziemiańskiej, która miała swój majątek w Drozdowie koło Łomży.

Początkowo była to Łomżyńska Orkiestra Kameralna, działająca od 1978 r. Jako instytucja o statusie filharmonii zachowała swój kameralny charakter. Wizytówką pozostaje orkiestra smyczkowa z towarzyszeniem solistów flecisty i oboisty. Od 2004 r. szefem filharmonii i orkiestry jest dyrygent Jan Miłosz Zarzycki. Repertuaru na taki skład nie brakuje, stąd 20 płyt w dorobku zespołu.

Istotnym punktem repertuaru łomżyńskiej filharmonii jest Międzynarodowy Festiwal Kameralistyki „Sacrum et Musica". W 2026 r. odbyło się 15 koncertów na terenie trzech województw: podlaskiego, mazowieckiego i warmińsko-mazurskiego, a występowały zespoły orkiestrowe, chóry i soliści z kraju i zagranicy.

Filharmonia Lubelska im. Henryka Wieniawskiego

Filharmonia w rodzinnym mieście słynnego skrzypka Henryka Wieniawskiego nie ma ostatnio szczęścia do decyzji osób nią zarządzających.

W grudniu 2019 r. radni Sejmiku Województwa Lubelskiego zdecydowali o obciążeniu hipoteką budynków mieszczących kluczowe instytucje kultury, w tym filharmonię, w celu zabezpieczenia wielomilionowego kredytu zaciągniętego na ratowanie zadłużonego szpitala.

Trzy lata temu urząd marszałkowski chciał połączyć filharmonię w jedną instytucję z Teatrem Muzycznym i Centrum Spotkania Kultur. Z fuzji miała powstać Opera Lubelska. Filharmonia zachowała jednak swoją autonomię.

Jej dyrektorem został Dominik Mielko, klawesynista i organista. Rok temu zasłynął pomysłem zdemontowania organów piszczałkowych w sali koncertowej – są tam od 28 lat, zbudowane przez firmę Alexander Schuke z Poczdamu. Demontaż miał się przyczynić do poprawy akustyki sali koncertowej oraz „zwiększyć funkcjonalność sceny i widowni". Filharmonie zwykle walczą o to, aby mieć taki instrument jako część swego wyposażenia służącego działalności artystycznej, w Lublinie doszło do sytuacji odwrotnej. Lubelskie media sugerują jednak, że „dyrektor przeprosił się z organami" i w nowym sezonie artystycznym 2026/2027 zaprogramował nowy cykl koncertowy pod nazwą „Szlakiem lubelskich organów".

Dobrą decyzją było powierzenie funkcji pierwszego dyrygenta orkiestry Maciejowi Tworkowi, wybitnemu artyście ściśle związanemu z życiem i dziełem Krzysztofa Pendereckiego.

Filharmonia Podkarpacka im. Artura Malawskiego w Rzeszowie

Filharmonia Podkarpacka w Rzeszowie od 1967 r. odgrywa rolę centrum kultury muzycznej na Podkarpaciu. Jest organizatorem m.in. słynnego Muzycznego Festiwalu w Łańcucie. Od 2008 r. dyrektorem Filharmonii Podkarpackiej jest prof. Marta Wierzbieniec. Funkcję pierwszego dyrygenta Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Podkarpackiej pełni kataloński kapelmistrz David Giménez.

Patronem filharmonii jest Artur Malawski, kompozytor i pedagog Akademii Muzycznej w Krakowie. Jego wychowankiem był Krzysztof Penderecki.

Podstawą repertuaru filharmonii jest muzyka symfoniczna i kameralna. Działa w niej dziewięć zespołów kameralnych tworzonych przez muzyków solistów orkiestry symfonicznej Filharmonii Podkarpackiej. Tę działalność należy odróżnić od tzw. koncertów zewnętrznych, dla których filharmonia wynajmuje swoją salę, jak „Pop Opera" czy „Orkiestra księżniczek". ●

• Filharmonia Pomorska im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy
FOT. ANDRZEJ TYCZYNO / WYBORCZA.PL

• Filharmonia Narodowa. XIX Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina, przed trzecim etapem przesłuchań
FOT. SŁAWOMIR KAMIŃSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

eprasa.pl b79a8729a1

„Savoir-vivre” dla melomanów i początkujących

Kiedy klaskać, kiedy nie kasłać?

Filharmonia Narodowa publikuje przewodnik „Pierwsza wizyta”, a Filharmonia w Olsztynie swój „Savoir-vivre”. **To znak, że publiczności przybywa.**

Anna S. Dębowska

Myślisz, że nigdy nie pójdziesz do filharmonii, bo tam – jak sobie wyobrażasz – panują prawie policyjne zasady?

Jesteś przez cały czas pod obserwacją bileterów, którzy nie pozwolą ci strzelić foty w czasie koncertu. Musisz siedzieć w bezruchu – po prostu strach założyć nogę na nogę, żeby sąsiad nie spojrzał na ciebie z przyganą w oczach. Żadnych głośnych rozmów, spontanicznych oklasków czy zrywania się z miejsca w trakcie utworu.

Spóźnisz się, to cię nie wpuszczą na salę, dopóki orkiestra nie skończy grać. Chcesz wyjść w trakcie koncertu – do drzwi odprowadzi cię groźne spojrzenie wielu zniesmaczonych melomanów.

Być może poczujesz się jak na cenzurowanym i pomyślisz: „Straszne sztywniactwo. Bawcie się dalej, ale beze mnie”.

Wiedz jednak, że tutaj nic nie dzieje się bez przyczyny.

W salach koncertowych panują specyficzne warunki akustyczne. Dźwięk jest zwielokrotniony i wydłużony – specjalnie tak je projektowano, aby najdrobniejsza nuta zagrana na estradzie była słyszalna na końcu sali i na najwyższym balkonie. Pamiętaj, że skrzypce czy wiolonczela nie są nagłaśniane. Są „unplugged”, niepodłączone do prądu i głośników.

To sala je nagłaśnia, odbiera rezonans, w który wpadają instrumenty, gdy muzyk wydobywa z nich dźwięk, i zwielokrotnia go. Fizyka, fale dźwiękowe, czysta natura.

Niestety, akustyka „podchwytuje” też inne odgłosy: szeptów, kroków, kaszlu, odwijania cukierka z celofanu czy blistra, metalowego numerka lądującego (jakże często) na podłodze. Pamiętaj – nie za te odgłosy zapłacili ludzie, którzy kupili bilet na koncert.

Innymi słowy, specyficzne warunki akustyczne wymagają pewnej powściągliwości z twojej i – oczywiście – mojej strony. Oraz ze strony naszego sąsiada. Wszystko po to, aby pozwolić ludziom skupić się na muzyce.

W kinie też przecież z trudem tolerujesz rozgadanych sąsiadów z zapałem komentujących film lub Instagrama albo siedzących na fotelu obok amatorów prażonej kukurydzy.

A w teatrze nie ucieszysz się (chyba) w momencie, gdy komuś na widowni rozdzwoni się telefon, nawet jeśli to będzie twoja ulubiona melodia.

„Savoir-vivre”, czyli wiedzieć, jak żyć

Filharmonia Narodowa w Warszawie na swojej stronie internetowej publikuje przewodnik „Pierwsza wizyta”.

Z kolei Filharmonia Warmińsko-Mazurska w Olsztynie udostępnia swój „Savoir-vivre”, który zaczyna słowami: „Cieszymy się, że jesteś naszym gościem – być może po raz pierwszy. Dla Twojego komfortu przygotowaliśmy kilka krótkich wskazówek”.

A cóż to takiego ów „savoir-vivre”? Określenie pochodzi z języka francuskiego i dosłownie znaczy „wiedzieć, jak żyć”, w domyśle – „postępować w życiu”, w otoczeniu, w którym przyszło nam żyć, w tym przypadku – w filharmonii.

Krótko mówiąc: jak się ubrać? Jak się zachować? Kiedy klaskać? I czy można nie klaskać.

Chodzi o znajomość obowiązujących w danym środowisku zwyczajów – ich przestrzeganie świadczy o dobrej woli i otwartości osoby, która dopiero wchodzi w to środowisko.

Konwenanse, ogólnie przyjęte zasady bywają drażniące, to prawda. Budzą potrzebę działania wbrew, bywają traktowane z przymrużeniem oka. I słusznie, ponieważ zasady obowiązujące obecnie w filharmoniach i salach koncertowych utrwaliły się dopiero w ciągu ostatnich 150 lat. To w XIX wieku starano się stopniowo odzwyczajać publiczność od bardzo swobodnych zachowań rodem z XVIII wieku.

Wszystko jest więc względne. No, ale skoro już tak się utarło, to może warto podejść do tego z szacunkiem?

A dlaczego tak w ogóle się stało? „Dla XIX-wiecznej publiczności kompozytor stał się (s)twórcą, a muzyk wykonawca – jego kapłanem. Koncerty zaczęły przypominać nabożeństwa celebrowane z partytur Geniuszy. Podniosłą atmosferę ciągle zakłócały oklaski. Jako pierwszy zaprotestował przeciwko nim Wagner” – wyjaśnia Danuta Gwizdalanka, muzykolog i autorka książek o muzyce („Witold Lutosławski”, „Uwodziciel. Rzecz o Karolu Szymanowskim”, „Historia potrójnej tożsamości. Burzliwe losy Mieczysława Wajnberga”).

Jak wziąć tego byka za rogi?

Skoro więc istnieją już pewne utarte zwyczaje, co radzi nowym słuchaczom Filharmonia Warmińsko-Mazurska? Jak wziąć tego byka za rogi?

1 Przyjdź chwilę wcześniej: drzwi do sali otwieramy kwadrans przed koncertem. Dzięki temu spokojnie znajdziesz swoje miejsce wskazane na bilecie. Obsługa sali chętnie Ci w tym pomoże.

2 Będąc we foyer, nasłuchuj sygnałów: jeden gong – oznacza pięć minut do rozpoczęcia koncertu lub jego drugiej części; dwa gongi – zostały trzy minuty, warto już kierować się do sali koncertowej; trzy gongi – została jedna minuta, bądź na widowni.

3 Zostaw okrycie w bezpłatnej szatni – będzie Ci wygodniej.

4 Ubierz się elegancko – nie musisz mieć smokingu czy wieczorowej sukni. Dbajmy o wygodę, ale tak, byśmy wszyscy za sprawą ubioru czuli, że bierzemy udział w czymś wyjątkowym.

• **Jakub Józef Orliński podczas koncertu w Filharmonii im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie w styczniu 2023 roku**
FOT. CEZARY ASZKIEŁOWICZ / AGENCJA WYBORCZA.PL

eprasa.pl b79a8729a1

5 Wyłącz telefon – niech nic nie zakłóca wspólnej radości z przeżywania muzyki.

6 Nagradzaj artystów brawami, ale w odpowiednim momencie. Jeśli nie wiesz, kiedy – zaczekaj na ukłon dyrygenta lub solisty. Niech nie krępuje Cię cisza pomiędzy częściami utworu, jest jak najbardziej naturalna.

7 Ciesz się koncertem i pozwól cieszyć się nim innym: niepożądane dźwięki – nawet tak niepozorne jak szept czy szelest papierka – mogą zakłócać odbiór pozostałym słuchaczom. Miej na względzie także osoby o wyczulonym węchu – unikaj mocnych zapachów, takich jak intensywne perfumy.

8 I najważniejsze! Nie musisz być muzykologiem, aby czerpać radość z koncertu, liczy się Twoja wrażliwość i otwartość. A jeśli masz apetyt na wiedzę, przyjdź do sali kameralnej na prelekcję przed koncertem. O utworach i artystach przeczytasz też na stronie internetowej Filharmonii.

9 Dodałabym tu jeszcze punkt dziewiąty – nie rób konkurencji muzykom i nie daj śpiewać swojej komórce. Nie musisz jej wyłączać, wystarczy, że ją wyciszysz lub w ostateczności zastosujesz tryb samolotowy. Robię tak od lat, weszło mi to w nawyk. I dobrze mi z tym.

Nie dziw się, że nagły wybuch oklasków sprawia wrażenie wejścia komuś w słowo, w pauzę, której on lub ona potrzebuje na złapanie oddechu lub następnej myśli

Nie od razu sushi pałeczkami jadano

Punkt szósty jest szczególnie ciekawy. Kiedy klaskać? Kiedy okazywać, że nam się podoba? Nie zajrzałeś lub nie zajrzałaś do programu i nie wiesz, że minęła zaledwie pierwsza część całego dzieła. I klaszczesz w nagrodę, co jest miłym odruchem, ale to jeszcze nie teraz.

A może wiesz, że to jeszcze nie koniec, ale podobało ci się, więc reagujesz „na spontanie". Fajnie, ale warto uzbroić się w cierpliwość; za chwilę wytłumaczę dlaczego.

Coraz częściej słyszę te spontaniczne brawa, chodząc na takie festiwale jak Beethovenowski, „Chopin i jego Europa" czy na koncerty w Filharmonii Narodowej w Warszawie. To znak, że pojawia się nowa publiczność. Dobry znak.

Czy można się dziwić, że po porywającym wykonaniu pierwszej części V Symfonii Szostakowicza ludzie dają wyraz entuzjazmowi? Tak było 29 sierpnia tego roku, gdy w Warszawie wystąpiła Pittsburg Symphony Orchestra.

Niektórzy melomani byli zniesmaczeni tymi oklaskami. Tylko że na niezwykle popularnych londyńskich Promsach w Royal Albert Hall ludzie właśnie tak się zachowują. I nikt się na to nie krzywi. Spontaniczność jest mile widziana. Właściwie to powinniśmy się cieszyć, że przybywa ludzi do słuchania muzyki. A kto od razu jadł sushi pałeczkami, niech pierwszy rzuci łososiem.

No dobrze, ale dlaczego melomanów tak bardzo denerwują brawa pomiędzy częściami utworu? Wiedzą, że sonata, symfonia, suita orkiestrowa czy koncert na instrument solowy i orkiestrę symfoniczną to forma cykliczna, zamknięta. Jak książka podzielona na rozdziały.

Podobnie jak nie chwalimy dnia przed zachodem słońca, tak nie przerywamy komuś wypowiedzi, która składa się z kilku faz zróżnicowanych pod względem treści i sposobu ekspresji. Dopiero suma tych „faz" składa się na całość wypowiedzi.

Oczywiście, zdarzają się tak wspaniałe, brawurowe wykonania, że brawa zrywają się spontanicznie, ale to wyjątkowe sytuacje. To prawda, że inny zwyczaj panuje w operze, gdzie silna jest tradycja gwiazdorska. Tam nagradza się wybitnie zaśpiewaną popisową arię w trakcie przedstawienia. Ale też wiadomo, że nie można klaskać zbyt długo, bo „the show must go on".

• **Narodowe Forum Muzyki we Wrocławiu**

FOT. KORNELIA GŁOWACKA-WOLF / AGENCJA WYBORCZA.PL

Czym jest cisza w muzyce

A tak od siebie: słucham muzyki od dziecka i od pewnego czasu dochodzę do wniosku, że najważniejsza jest w niej cisza.

Jest tym, czym dla czerni bywa białe tło. W ciszy zamiera dźwięk – to wręcz fizyczne odczucie.

Znaczenie ma cisza, która następuje przed rozpoczęciem utworu. I cisza, która pojawia się po ostatnim akordzie. W zależności od kontekstu potrafi wyrazić więcej niż masa nut.

Dlatego nie dziw się, że nagły wybuch oklasków sprawia wrażenie wejścia komuś w słowo, w pauzę, której on lub ona potrzebuje na złapanie oddechu lub następnej myśli. A tego chyba nikt z nas nie lubi, prawda?

Czy wiesz, że...

Publiczne życie muzyczne narodziło się wiosną 1637 r. w Wenecji, gdy Benedetto Ferrari i Francesco Manelli otworzyli pierwszą operę, do której wejść mógł każdy, kto zapłacił za wstęp.

Ćwierć wieku później w Londynie skrzypek i kompozytor John Banister zorganizował w swoim domu koncerty, których za szylinga wysłuchać mogła dowolna osoba.

W roku 1725 w Paryżu zainaugurowano concerts spirituels, „koncerty duchowe", a 18 lat później lipskie koncerty, które z czasem przeniosły się do tamtejszego Gewandhausu, gdzie powstała później słynna lipska Gewandhausorchester Leipzig.

W Petersburgu śmietanka przybywa na koncert dworskiej orkiestry nie po to, by słuchać, lecz plotkować i spacerować po sali. Ludzie zaglądali muzykom w nuty. W niektórych salach słuchacze mogli korzystać z krzeseł, wtedy zdarzało się, że panowie siadali tyłem do orkiestry, a przodem do dam, bo w ten sposób wygodniej było prowadzić konwersację.

W 1800 r. 30-letni Ludwig van Beethoven zorganizował wielki, trwający cztery godziny koncert w Teatrze Nadwornym przy wiedeńskim Burgu. W programie była jego „nowa wielka symfonia" (I C-dur), septet, koncert fortepianowy w jego własnym wykonaniu, wybrana symfonia Mozarta, fragmenty ze „Stworzenia świata" Haydna. Zarezerwowano czas na improwizacje Beethovena przy fortepianie. Kompozytor sam sprzedawał bilety na swój koncert – można je było nabyć w jego mieszkaniu przy Tiefer Graben nr 241 albo „w kasie".

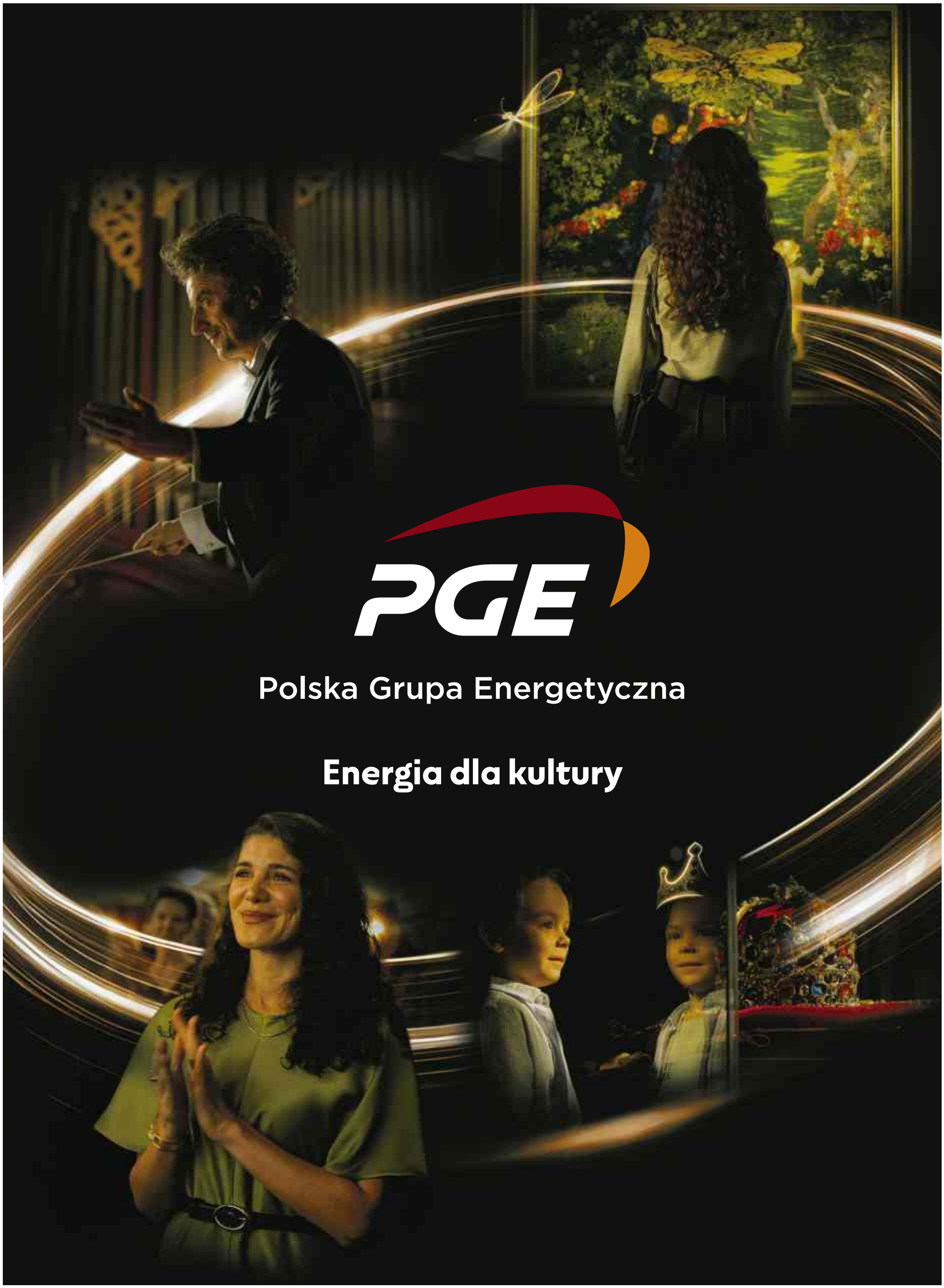
Publiczność wchodziła na koncert i wychodziła z niego wedle uznania. Dopiero w 1884 r. na polecenie Hansa von Bülowa podczas występów orkiestry dworskiej w Meiningen przestano wpuszczać na salę spóźnialskich. Niedługo później Gustav Mahler zabronił rozmów podczas spektakli operowych. Od tego momentu muzyki należało słuchać w nabożnym skupieniu.

Do początku XX wieku aplauz pomiędzy częściami był nieomal zasadą, a ciszę odbierano jako wyraz dezaprobaty. Stopniowo jednak przyjmował się obyczaj braw dopiero po zakończeniu utworu, bo tacy dyrygenci, jak Stokowski, Toscanini, Klemperer, Furtwängler, Kusewicki, domagali się ciszy między częściami. Z kolei Pierre Monteux był zdania, że wiele utworów skomponowanych jest w taki sposób, że częste brawa są reakcją naturalną. Podobnie sądził Artur Rubinstein. ●

Korzystałam z artykułu Danuty Gwizdalanki „Ceremonia koncertowa", który w internetowym wydaniu „Ruchu Muzycznego" ukazał się 28 grudnia 2021 r.

eprasa.pl b79a8729a1

REKLAMA

eprasa.pl b79a8729a1

wyborcza.pl
wyborcza TV
16-22 PAŹDZIERNIKA 2026
VOD: Netflix | Disney+ | HBO Max | Prime Video
CANAL+ | SkyShowtime | Player | Apple TV+

„OSTATNIA ZAGADKA”. ELEMENTARNE, SEÑOR HOLMES
S. 4-5

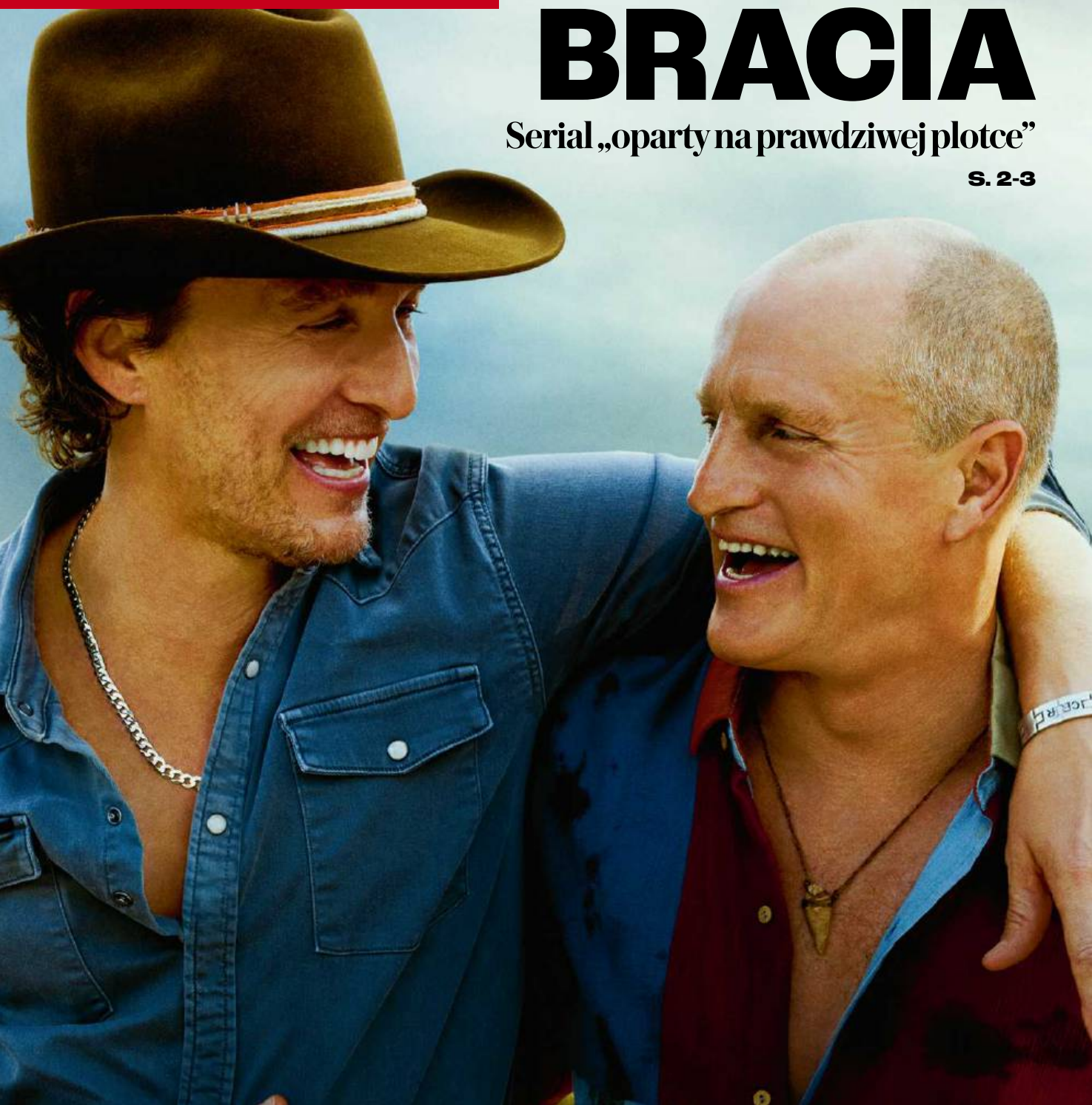
„THE LOVE HYPOTHESIS”. DOKTORANTKA I DOKTOR ZŁO
S. 5

„KUMPELE NA ZABÓJ”. NOWA KRÓLOWA KINA AKCJI
S. 6

BRACIA

Serial „oparty na prawdziwej plotce”

S. 2-3

VOD

NAJLEPSI mogą

Zamiast sięgnąć po test DNA, Woody Harrelson i Matthew McConaughey nakręcili o tym serial.

Uchodzą za najlepszych kumpli w Hollywood, choć nie są do końca zgodni co do tego, kiedy właściwie się poznali.

Woody Harrelson utrzymuje, że nastąpiło to na przyjęciu agencji aktorskiej w połowie lat 90. Matthew McConaughey nie ukrywa, że wspomnienia z tamtego spotkania ma raczej mgliste. Winna mogła być tequila.

Za to McConaughey doskonale pamięta współpracę z Harrelsonem przy „Ed TV" Rona Howarda z 1999 roku. W tej komedii o trzydziestolatku, którego życie zaczyna być transmitowane na żywo przez telewizję, panowie wcielili się w braci. McConaughey był w trakcie przymiarek kostiumów, kiedy na miejscu zjawił się Harrelson. – Słychać go było z odległości kilometra. Nosił kolarskie buty, które głośno stukały o chodnik. Nie przyjechał na rowerze, to był po prostu element jego codziennego stroju. Pomyślałem: „Co ten facet wyprawia?". I zaraz potem: „Już lubię tego gościa".

Pytany o największą zaletę przyjaciela, McConaughey wskazuje coś, co nazwał „umysłem początkującego": – Woody ma w sobie coś z dziecka, ale nie jest dziecinny. Za każdym razem patrzy na rzeczy tak, jakby widział je po raz pierwszy.

Harrelson jest dla niego uosobieniem spontaniczności. – Kiedy wybierasz się gdzieś z Woodym, na wszelki wypadek zabierz strój kąpielowy, bo nigdy nie wiadomo, gdzie wylądujesz – żartuje. Zarazem podkreśla, że ich relacja nie sprowadza się wyłącznie do wspólnych przygód. – Jasne, świetnie się razem bawimy, ale rozmawiamy też o tym, jak być lepszymi mężczyznami, lepszymi ojcami, lepszymi mężami i lepszymi aktorami.

Policjanci z „Detektywa"

Widzowie szczególnie zapamiętali kolejne spotkanie aktorów przed kamerą, w pierwszym sezonie serialu „Detektyw". McConaughey i Harrelson wcielili się w policjantów wydziału zabójstw z Luizjany tropiących seryjnego mordercę. Rust Cohle i Marty Hart różnili się niemal wszystkim: charakterem, podejściem do życia i sposobem prowadzenia śledztwa, ale właśnie z tego zderzenia narodził się jeden z najbardziej pamiętnych ekranowych duetów ostatnich lat.

Gdyby Nic Pizzolatto napisał dla nich jeszcze jeden sezon, McConaughey nie wyklucza powrotu. Za to Harrelson kategorycznie odmawia: – Nie chcę już nigdy widzieć gęby Rusta – przyznaje.

Z jego perspektywy tamta współpraca nie należała do najłatwiejszych. Przez większość czasu McConaughey pozostawał w roli zamkniętego w sobie, wręcz obsesyjnie skupionego na pracy detektywa.

Dlatego praca przy „Braciach" była dla niego dużo przyjemniejsza. – Tym razem grał Matthew McConaugheya. I bardzo dobrze sobie z tym poradził.

„Jesteśmy rodziną!"

Tytułowi bracia to właśnie Matthew i Woody. Żarty o możliwym pokrewieństwie kumpli z Teksasu podsycało podobieństwo, którego bliscy doszukiwali się na zdjęciach obu panów z dzieciństwa. Dzieci McConaugheya zawsze zwracały się do Harrelsona per „wujku Woody", podczas gdy dzieci Harrelsona nazywały McConaugheya „wujkiem Matthew".

Od lat obie rodziny spędzają wspólne wakacje w Grecji. I właśnie podczas jednego z takich wyjazdów Kay McConaughey,

VOD

KUMPLE
być braćmi

· RYAN GREEN/APPLE (3)

zwana przez wszystkich MaMac, odpaliła bombę. „Znałam twojego ojca, Woody" – rzuciła niby mimochodem, z naciskiem na słowo „znałam". Po czym nastąpiła wymowna pauza.

– To wystarczyło, żeby nawet mój sześcioletni syn pomyślał: „Chyba wiem, co to może oznaczać" – wspomina McConaughey.

– Dzieci zaczęły krzyczeć: „Wiedzieliśmy, że jesteśmy rodziną!".

Zaczęło się analizowanie osi czasu. Okazało się, że taki scenariusz był teoretycznie możliwy, ponieważ rodzice McConaugheya byli wówczas w trakcie drugiego z trzech rozwodów.

Harrelson wydaje się całą sytuacją szczerze podekscytowany. Zyskałby przecież brata. McConaughey podchodzi do sprawy znacznie ostrożniej. Nie ukrywa, że nie ma ochoty mierzyć się z pytaniem, czy człowiek, który go wychował, rzeczywiście był jego biologicznym ojcem. Jeśli nie, oznaczałoby to, że jego ojcem był Charles Harrelson, płatny zabójca, którego nigdy nie poznał.

„Oparty na prawdziwej plotce"

Dlatego konsekwentnie odrzuca pomysł wykonania testu DNA.

„Oparte na prawdziwej plotce" – głosi napis przed każdym odcinkiem serialu „Bracia" na Apple TV+. Trudno jednak ocenić, ile w tej plotce jest prawdy, a ile mitu mającego napędzać promocję.

Problem w tym, że sam serial okazuje się mniej interesujący od anegdoty, która go zainspirowała. Jakby twórcy uznali, że wystarczy sam duet McConaughey – Harrelson oraz nieustanne puszczanie oka do widza, który ma się zastanawiać, kiedy Matthew i Woody pokazują prawdziwe oblicze, a kiedy grają fikcyjne wersje siebie.

To działa, ale tylko przez chwilę. Obaj aktorzy mają ogromną charyzmę, a wieloletnia przyjaźń przekłada się na ekranową chemię. Kłopot w tym, że wyjściowy pomysł dość szybko się wyczerpuje, a wątki poboczne nie dorównują soczystością historii o możliwym pokrewieństwie. Matthew rozważa start w wyborach na gubernatora Teksasu i odkrywa mniej atrakcyjne oblicze polityki, podczas gdy Woody prowadzi prywatne śledztwo, próbując ustalić prawdę. Na jego drodze staje MaMac – grana przez Holland Taylor – która zrobi wszystko, by jej syn o niczym się nie dowiedział.

Bez większych emocji

Zamiast pójść w stronę spiętrzenia komplikacji i budować na nich zarówno kolejne zabawne sytuacje, jak i dramaturgię, showrunner Lee Eisenberg wybiera lekką, niezobowiązującą konwencję. Czy może raczej letnią? Bez większych emocji i stawki. Zamiast tego chętnie igra z publicznym wizerunkiem obu gwiazd oraz podkręca stereotypy.

Po jednej stronie stawia McConaugheya, który ucieleśnia konserwatywne wartości i teksańską tradycję. Dość powiedzieć, że na urodziny podaruje synowi broń i zabierze go na inicjacyjne polowanie. Po drugiej Harrelsona, pacyfistę, weganina i obrońcę środowiska, który choć urodził się w Teksasie, dziś uosabia raczej kalifornijski styl życia.

Twórcy ostentacyjnie eksponują te różnice, jakby chcieli zasiać w widzu wątpliwość: co właściwie połączyło tak odmiennych facetów? Chwilę później pokazują jednak, że obaj skrywają podobne wątpliwości i troski. Ostatecznie serial obiecuje znacznie więcej, niż jest w stanie zaoferować.

Piotr Guszkowski

BRACIA

Serial komediowy, USA 2026, wyk. Matthew McConaughey, Woody Harrelson, Holland Taylor, Natalie Martinez, Brittany Ishibashi

8 odcinków, Apple TV+.
Nowe odcinki co środę

Elementarne, señor Holmes

· FOT. QUIM VIVES/NETFLIX

· FOT. LANDER LARRAÑAGA/NETFLIX

VOD

Po pierwszym trupie musi być drugi, a po drugim trzeci. Kryminalny serial dla koneserów klasyki.

Benjamin Basil był wielkim hiszpańskim aktorem. W latach 30. wcielał się w Sherlocka Holmesa w hollywoodzkich filmach i lubił słyszeć, że robi to najlepiej. Ale jest już koniec lat 50., jego gwiazda dogasa, a on sam coraz bardziej ceni sobie anonimowość. Przypadkowe spotkanie z zaprzyjaźnionym producentem sprawia, że Basil przyjmuje zaproszenie na rejs jachtem z Majorki. Okazuje się jednak, że wycieczkę trzeba przełożyć: generator prądu i radio nie działają, a trzynaścioro obcych sobie osób zostaje odciętych od świata w luksusowym hotelu.

Jedna z nich oczywiście ginie już w pierwszym odcinku „Ostatniej zagadki" – opartego na powieści Arturo Pérezа-Reverte hiszpańskiego serialu kryminalnego, który czerpie nie tylko z dorobku Arthura Conan Doyle'a, ale przede wszystkim z klasyki Agathy Christie. Powieść była literacką ucztą, serial to zaś zabawa dla koneserów gatunku. Wskazówki leżą przed Basilem i widzami. Czy uda mu się rozwiązać zagadkę przed nami?

„Ostatnia zagadka" to kryminał wytworny, elegancki konstrukcyjnie i świetnie zagrany. Klasyczny w każdym calu, a jednak pogrywający sobie z flagowymi rozwiązaniami. Ci, którzy przeczytali najsłynniejsze powieści brytyjskiej królowej kryminału, bez trudu szybko wytypują mordercę. Czy to przeszkadza w seansie? Absolutnie nie.

Kto zabił?

Pierwszą ofiarą mordercy pada angielska turystka i flirciara Elisa Mander (Paloma Bloyd). Benjamin Basil (José Coronado) niechętnie, pod nieobecność policji, znów odgrywa swoją życiową rolę – wciela się w Sherlocka Holmesa.

Kto zabił? Może przystojny autor kryminałów Francisco Foxá (Martiño Rivas), który staje się Watsonem udawanego Holmesa? A może młoda i bardzo ambitna aktorka Vicky (Cristina Kovani)? Jej największym osiągnięciem jest to, że kiedyś zagrała w filmie z Garym Cooperem. Na liście podejrzanych są jeszcze pozostali goście.

Basil robi więc to, co umie najlepiej: zadaje pytania, obserwuje i wyłudza papierosy od innych gości. Początkowo podchodzą do niego jak do aktora, który nieco zbyt serio traktuje swoją postać. Ale okazuje się, że Benjamin Basil ma własny zmysł dedukcji. A to, że niegdyś był niezłym aktorem, pomaga mu odgrywać rolę bufona, któremu tylko się zdaje, że jest wielkim detektywem.

Zabić Sherlocka Holmesa

Po pierwszym trupie musi być drugi, a po drugim trzeci. Hotelowi goście padają jak muchy, a Basil orientuje się, że morderca zaprasza go do gry. Chce być udawanym Moriartym fałszywego Holmesa. Aktor przyjmuje zaproszenie i kilka razy daje się wyprowadzić w pole. Rozwiązanie „Ostatniej zagadki" jest sprytne i ma sens, trudno jednak nazwać je zaskakującym.

Basil niemal potyka się o wskazówki, które w finale mają spiąć się w misterną całość. Efektu zaskoczenia jednak nie ma, ale to wcale nie oznacza, że „Ostatnia zagadka" nie jest dobrym kryminałem. Tu, podobnie jak w powieściowym oryginale, chodzi o dochodzenie do prawdy, a nie o nią samą. A przede wszystkim o żonglerkę konwencją i literaturą, a więc o coś, w czym Pérez-Reverte'owi trudno dorównać.

„Ostatnia zagadka" swój tytuł czerpie z opowiadania Conan Doyle'a opublikowanego po raz pierwszy w 1893 roku. To w nim szkocki pisarz próbował zabić Sherlocka Holmesa i uwolnić się od niego na zawsze, strącając słynnego detektywa w otchłań szwajcarskiego wodospadu Reichenbach wraz z jego nemezis – profesorem Moriartym. Wielbiciele literatury kryminalnej rozpoznają też fabularne pożyczki z kilku powieści Christie.

Odrobina bzika

„Ostatnia zagadka" ze smakiem zaprasza widzów do świata wielkich rautów, pieniędzy i wiecznych wakacji. Bohaterowie mają tu bardziej funkcje niż charaktery, a całość ma sznyt drogiego serialu kryminalnego BBC i jest to komplement. W tle „Ostatniej zagadki" postaci mimochodem wspominają o wojnie i traumatycznych przeżyciach, a każdy z podejrzanych zdaje się nimi przygnieciony. To nadaje tej historii nieco głębi, nie na tyle jednak, by chcieć do serialu wracać. Ten fabularny meta-miszmasz chwilami wydaje się nieco zbyt chaotyczny.

Szkoda, że Benjamin Basil, którego nazwisko nawiązuje do słynnego odtwórcy roli Holmesa, Basila Rathbone'a, nie ma więcej czasu na to, by być naprawdę skonfundowanym. Zabrakło mi jego autentycznego skołowania, chwil, w których sam już nie wie, czy jest Holmesem, czy tylko jakąś jego emanacją.

Gdyby twórcy „Ostatniej zagadki" pozwolili mu nieco zbzikować, serial czytałoby się na kolejnym poziomie. A tak jest to po prostu sprawny, klasyczny kryminał, z którym przyjemnie będzie spędzić deszczowy wieczór.

Ja odgadłam, kto jest mordercą już w pierwszym odcinku. A Ty, drogi Czytelniku?

Marta Górna

OSTATNIA ZAGADKA
serial kryminalny, Hiszpania 2026, wyk. Jose Coronado, María Valverde, Martiño Rivas, Maribel Verdú, Gonzalo de Castro, Cristina Kovani, José Condessa, Pepón Nieto

4 odc., Netflix

VOD

Doktorantka i Doktor Zło

Z fanfiku o Rey i Kylo Renie na listę bestsellerów. Ta ekranizacja zagraża szarym komórkom.

Na początek słowo wprowadzenia: „The Love Hypothesis" jest ekranizacją powieści z listy bestsellerów „New York Timesa", napisanej przez neurolożkę Ali Hazelwood.

Hazelwood połączyła w nim bohaterkę nowej trylogii Rey ze skomplikowaną, acz namiętną relacją z Kylo Renem. Na fanfik trafił w 2020 roku agent literacki. Po delikatnym przepisaniu oraz usunięciu wszelkich odniesień do filmów książka ukazała się w 2021 r. Rok później ogłoszono, że powstanie jej ekranizacja.

I oto ją mamy – opowieść o biolożce Olive Smith (Lili Reinhart), doktorantce na Stanfordzie, pragnącej znaleźć lekarstwo na raka trzustki, który zabrał jej mamę.

Olive i jej przyjaciółce Ahn (Rachel Marsh) podoba się ten sam chłopak. Olive postanawia go jej odstąpić, a żeby ją przekonać całuje pierwszego napotkanego mężczyznę. Tym mężczyzną jest profesor Adam Carlsen (Tom Bateman), przez studentów zwany Doktorem Zło. Jest zasadniczy, nie ma poczucia humoru, a wszyscy się go boją.

Adam postanawia grać w jej grę. Będą udawać parę, co pozwoli mu przekonać władze uczelni, że zostaje w Stanford i warto inwestować w jego badania. I tak długo udają zakochanych, aż sami się zakochują.

Udawana komedia romantyczna

Ale to nie wyświechtana klisza z „fake dating" a właściwie wszystko inne jest tu problemem. Od aktorstwa przez dialogi po przedstawienie życia akademickiego.

· FOT. PHILIPPE BOSSÉ/ PRIME

Swój „związek" Olive i Adam sprzedają tak, że ciarki żenady wędrują po plecach. On jest potwornie sztywny i cedzi słowa przez zęby, ona zaś zmienia się w słodką idiotkę.

Trochę życia pojawia się dopiero wtedy, gdy na studenckiej imprezie, na którą Olive ściągnęła swojego „chłopaka", nieźle wstawieni uczestnicy budują na czas dwie konkurencyjne maszyny Rube'a Goldberga. Czyli stworzone z tego, co mają pod ręką, mechanizmy działające na zasadzie domina, które mają nadmuchać baloniki. Pomysłowość, odrobina fizyki i chemii, dużo zamieszania i głośnego śmiechu – w końcu ma się wrażenie, że ogląda się film o młodych ludziach.

Mąż swojej żony

Ale zaraz potem to wrażenie znika. Dalej jest już coraz bardziej przygnębiająco – nie dość, że jest to absolutnie nieprawdopodobne nie tylko na Stanfordzie, ale na żadnej współczesnej uczelni, nie dość, że naiwne jak nowonarodzone kocię, to jeszcze okraszone pseudonaukowymi dialogami i fatalnie zagrane.

Lili Reinhart robi jeszcze, co może, natomiast Tom Bateman zachowuje się jak cyborg. Przypomina też, nie tylko intensywnością spojrzenia, ale całym emploi: elegancko przyciętą brodą, starannie ostrzyżonymi włosami oraz ciemnymi ubraniami, Toma Ellisa z serialu „Lucyfer". Ellis grał tam Księcia Ciemności, Bateman zaś gra „Doktora Zło".

Z Batemanem związana jest za to jedyna zabawna anegdota dotycząca „The Love Hypothesis". Otóż jest on mężem Daisy Ridley, aktorki, która grała Rey. Czy to był klucz do jego obsadzenia? Myślę, że tak.

Maja Staniszewska

THE LOVE HYPOTHESIS
reż. Claire Scanlon, wyk. Lili Reinhart, Tom Bateman, Rachel Marsh, Nicholas Duvernay, Jaboukie Young-White, Arty Froushan, Jeananne Goossen, Aladeen Tawfeek

Prime Video

VOD

Królowa kina akcji

Hannah Waddingham jest tu zabójczynią na zlecenie, piekielnie utalentowaną i sprawną.

Porządne kino sensacyjne czy szpiegowskie z kobietą w roli głównej oglądam chętnie. Królową takich produkcji była Angelina Jolie, później koronę przejęły Scarlett Johansson i Charlize Theron.

Teraz niespodziewanie do grona takich gwiazd dołącza Hannah Waddingham, angielska aktorka i piosenkarka, której popularność już po czterdziestce przyniósł serial „Ted Lasso".

Zabójczyni na zlecenie

Wraz z popularnością pojawiły się rozmaite propozycje, od „Kaskadera" z Ryanem Goslingiem po „Mission: Impossible – The Final Reckoning" z Tomem Cruisem. Grała tam jednak niewielkie role.

W serialu „Kumpele na zabój" gra za to główną bohaterkę. Jest zabójczynią na zlecenie, piekielnie utalentowaną i sprawną. A do tego ma prezencję, która pozwala jej wchodzić bez zaproszenia na najbardziej ekskluzywne przyjęcia i do najelegantszych hoteli, w których lubią spędzać czas rozmaici złoczyńcy.

Bo Judith, działająca na zlecenie tajnej agencji, na której czele stoi grany przez Billa Nighy'ego Dyrektor w szytym na miarę garniturze, zabija tylko naprawdę złych ludzi. Na przykład handlarzy bronią.

Judith ma jednak sekret, który ukrywa nawet przed Dyrektorem – od 25 lat ma przyjaciółkę. Taką prawdziwą, od serca, której dzieci witała na świecie, której towarzyszyła w najpiękniejszych i najtrudniejszych chwilach. I której nie mówi tylko jednego – czym naprawdę się zajmuje.

Kobiety po 50-tce w szpiegowskiej aferze

Przyjaciółka ma na imię Debbie (laureatka Oscara Octavia Spencer). Jest amerykańską prawniczką, która dla miłości przeprowadziła się z Nowego Jorku do Londynu i stała się podporą swojego męża Davida, posła. A właściwie jest motorem jego kariery. Teraz, gdy dzieci wyprowadziły się z domu na studia, całą energię skupia na tym, by pomóc mu zostać premierem. No, może nie całą. Czasem też poluje na antyki i prowadzi ze znajomymi klub książki.

Hannah Waddingham jako zabójczyni na zlecenie · FOT. DUŠAN MARTINČEK/PRIME

KUMPELE NA ZABÓJ

serial akcji, USA, Wielka Brytania 2026, wyk. Hannah Waddingham, Octavia Spencer, Ed Skrein

1 sezon, Prime Video

Jej życie jest poukładane, szczęśliwe i spełnione, a małżeństwo zgodne oraz pełne miłości. Aż nagle, w drodze na przyjęcie, mąż mówi jej, że chce rozwodu. Świat Debbie wali się w gruzy, ale musi trzymać fason, przynajmniej do końca przyjęcia. Tam niespodziewanie natyka się na Judith, która przyszła wykonać kolejne zlecenie. Wszystko jednak idzie nie tak i przyjaciółki muszą uciekać.

W tym momencie dość klasyczna fabuła sensacyjno-szpiegowska wykonuje woltę. Okazuje się, że tytuł „Kumpele na zabój" nie był przypadkowy. Bo poza klasycznym „zabili go i uciekł", z pościgami, pojedynkami wręcz, myleniem tropów i zwrotami akcji w malowniczych europejskich okolicznościach, jest to opowieść o przyjaciółkach. Osobach, które są sobie najbliższe, choć jedna przez ćwierć wieku okłamywała drugą.

A także o kobietach po pięćdziesiątce, które często bywają już skreślane w pracy i niewidzialne dla innych. Nawet zwierzchnik Judith chce wysłać ją na emeryturę z piekielnie drogim zegarkiem w ramach pożegnalnego prezentu. O Debbie, której mąż nie tylko nie kocha, ale nawet nie docenia, nie wspominając.

Serial z dodatkową gwiazdką

Intryga jest skomplikowana, widoki piękne, ale sercem serialu są one. Waddingham jest wspaniała: posągowa i profesjonalna, z drugiej miękka jak wosk w pobliżu przyjaciółki. Octavia Spencer również wypada dobrze w roli kobiety podwójnie zdradzonej, która nie zamierza iść płakać w kącie.

„Kumpele na zabój" nie są jakimś wybitnym serialem, ale za wybór bohaterek, ich charaktery i za aktorki, które je grają, należałaby mu się dodatkowa gwiazdka. Gdybym je oczywiście przyznawała. A tak tylko polecam, jeśli macie ochotę na trochę akcji.

Maja Staniszewska

„WYBORCZA TV". Redakcja: Magdalena Birska; **Projekt makiety „Wyborczej TV":** Dorota Jezierska i Tomasz Lebioda; **Grafik:** Joanna Patyk;
Wydawca: Wyborcza Sp. z o.o., ul. Czerska 8/10, 00-732 Warszawa, tel. 22 555 66 00, **e-mail:** kultura@wyborcza.pl, **Licencje na treści:** licencje@wyborcza.pl
Naświetlanie i druk: Quad/Graphics Europe Sp. z o.o.; **Okładka:** Apple TV+; **Serwis telewizyjny przygotowuje media-press.tv.**
Za zmiany w programie wprowadzone przez stacje po wysłaniu numeru gazety do drukarni redakcja nie odpowiada.

PIĄTEK 16.10

KOLARSTWO

• ENECO TOUR
3. etap kobiet
10:25 | EUROSPORT 1
3. etap mężczyzn
14:20 | EUROSPORT 1

PIŁKA NOŻNA

• BUNDESLIGA
Eintracht Frankfurt – Köln
20:20 | ELEVEN SPORTS 1

• LIGUE 1 MCDONALD'S
Le Mans FC – Toulouse FC
20:40 | ELEVEN SPORTS 3

• PKO BP EKSTRAKLASA
Wieczysta Kraków – Raków
17:55 | CANAL+ SPORT 3 HD
Widzew Łódź – Wisła Kraków
20:25 | CANAL+ SPORT 3 HD

SIATKÓWKA

• TAURON LIGA
GKS Katowice – Aluron CMC Warta Zawiercie
17:20 | POLSAT SPORT 1, POLSAT SPORT EXTRA 2
PGE Projekt Warszawa – Energa Indykpol AZS Olsztyn
20:20 | POLSAT SPORT 1, POLSAT SPORT EXTRA 2

• TAURON LIGA KOBIET
#VolleyWrocław – LOTTO Chemik Police
19:00 | POLSAT SPORT EXTRA 3

TENIS

• ATP MASTERS 1000 – ROLEX SHANGHAI MASTERS
3. ćwierćfinał
08:30 | POLSAT SPORT PREMIUM 1 SUPER HD, POLSAT SPORT 1
4. ćwierćfinał
12:00 | POLSAT SPORT PREMIUM 1 SUPER HD, POLSAT SPORT 1

• WTA 1000 – DONGFENG VOYAH WUHAN OPEN
Ćwierćfinał
07:00 | 09:00 | 13:00 | CANAL+ SPORT2 HD

SOBOTA 17.10

KOLARSTWO

• ENECO TOUR
4. etap kobiet
12:35 | EUROSPORT 1
4. etap mężczyzn
14:30 | EUROSPORT 1

PIŁKA NOŻNA

• BUNDESLIGA
1. FC Union Berlin – Dortmund
15:20 | ELEVEN SPORTS 2
Goal Arena – 6. kolejka
15:20 | ELEVEN SPORTS 3
Bayern Monachium – RB Lipsk
18:20 | ELEVEN SPORTS 1

• MULTI PREMIER LEAGUE
15:55 | CANAL+ EXTRA 2

• PKO BP EKSTRAKLASA
Motor Lublin – Śląsk Wrocław
14:40 | CANAL+ SPORT 3 HD
GKS – Pogoń Szczecin
17:25 | CANAL+ SPORT 3 HD
Cracovia – Legia Warszawa
20:10 | CANAL+ SPORT 3 HD

• PREMIER LEAGUE
Everton FC – Chelsea FC
13:25 | CANAL+ EXTRA 1
Brentford FC – Liverpool FC
15:55 | CANAL+ EXTRA 1
Manchester City – Ipswich
15:55 | CANAL+ EXTRA 3
Newcastle United – Aston Villa
18:25 | CANAL+ EXTRA 1

• SERIE A ENILIVE
Venezia FC – SSC Napoli
14:55 | ELEVEN SPORTS 1
Bologna – Inter Mediolan
17:55 | ELEVEN SPORTS 2
AS Roma – Genoa CFC
20:40 | ELEVEN SPORTS 1

TENIS

• ATP MASTERS 1000 – ROLEX SHANGHAI MASTERS
1. półfinał
10:30 | POLSAT SPORT 2
2. półfinał
13:00 | POLSAT SPORT 2

• WTA 1000 – DONGFENG VOYAH WUHAN OPEN
Półfinał
11:00 | 13:00 | CANAL+ SPORT2 HD

NIEDZIELA 18.10

KOLARSTWO

• ENECO TOUR
5. etap kobiet
12:30 | EUROSPORT 1
5. etap mężczyzn
14:30 | EUROSPORT 1

• VENETO CLASSIC
UCI ProSeries
15:45 | EUROSPORT 1

PIŁKA NOŻNA

• 2. BUNDESLIGA
Dynamo Drezno – Magdeburg
13:25 | ELEVEN SPORTS 4

• BUNDESLIGA
Bayer Leverkusen – Freiburg
15:20 | ELEVEN SPORTS 1
Borussia Mönchengladbach – TSG 1899 Hoffenheim
17:20 | ELEVEN SPORTS 2

• MULTI PREMIER LEAGUE
14:55 | CANAL+ EXTRA 2

• PKO BP EKSTRAKLASA
Górnik Zabrze – Piast Gliwice
12:10 | CANAL+ SPORT 3 HD

KOSZYKÓWKA. W meczu Ligi Mistrzów FIBA zawodnicy Legii Warszawa (na zdjęciu) zmierzą się z KK Cibona. Transmisja ze spotkania w TVP Sport

· FOT. MICHAŁ BOROWCZYK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Zagłębie Lubin – Jagiellonia
14:40 | CANAL+ SPORT 3 HD
Lech Poznań – Korona Kielce
17:25 | TVP SPORT
Lech Poznań – Korona Kielce
17:25 | CANAL+ PREMIUM, CANAL+ SPORT 3 HD

• PREMIER LEAGUE
Leeds – Manchester United
14:55 | CANAL+ EXTRA 1
Nottingham – Arsenal FC
17:25 | CANAL+ EXTRA 1

• SERIE A ENILIVE
Udinese Calcio – US Lecce
12:25 | ELEVEN SPORTS 1
ACF Fiorentina – Como 1907
14:55 | ELEVEN SPORTS 2
AC Milan – Atalanta BC
17:55 | ELEVEN SPORTS 1
Juventus FC – SS Lazio
20:40 | ELEVEN SPORTS 1, POLSAT SPORT 3

TENIS

• ATP MASTERS 1000 – ROLEX SHANGHAI MASTERS
Finał
10:30 | POLSAT SPORT 2

• WTA 1000 – DONGFENG VOYAH WUHAN OPEN
Finał
12:30 | CANAL+ SPORT2 HD

PONIEDZIAŁEK 19.10

PIŁKA NOŻNA

• PKO BP EKSTRAKLASA
Wisła Płock – Radomiak Radom
18:55 | CANAL+ SPORT 3 HD

• PREMIER LEAGUE
Tottenham – Coventry City
20:55 | CANAL+ EXTRA 1

• SERIE A ENILIVE
AC Monza – Cagliari Calcio
18:25 | ELEVEN SPORTS 1
Parma Calcio 1913 – Torino FC
20:40 | ELEVEN SPORTS 1

TENIS

• WTA 500 – NINGBO OPEN
13:30 | CANAL+ SPORT2 HD

WTOREK 20.10

KOSZYKÓWKA

• LIGA MISTRZÓW FIBA
KK Cibona – Legia Warszawa
19:50 | TVP SPORT
21:00 | TVP SPORT

PIŁKA NOŻNA

• COPA SUDAMERICANA
Półfinał – rewanż: Vasco da Gama – Boca Juniors
02:25 | POLSAT SPORT 1

• LIGA MISTRZÓW UEFA
Fenerbahçe – SK Slavia Praga
18:40 | CANAL+ EXTRA 3
Sabah – Borussia Dortmund
18:40 | CANAL+ EXTRA 2
Liverpool FC – Villarreal CF
20:55 | CANAL+ EXTRA 2
Manchester City – AEK
20:55 | CANAL+ EXTRA 3
PSG – FC Barcelona
20:55 | CANAL+ EXTRA 1

• LIGA MŁODZIEŻOWA UEFA
13:55 | CANAL+ EXTRA 1

• MULTILIGA MISTRZÓW UEFA
3. kolejka fazy ligowej
20:55 | CANAL+ EXTRA 4

TENIS

• WTA 500 – NINGBO OPEN
07:00 | 09:00 | 11:00 | 13:00 | CANAL+ SPORT2 HD

ŚRODA 21.10

FUTSAL

• ELIMINACJE MISTRZOSTW ŚWIATA
Mecz w Gorzowie Wielkopolskim: Polska – Bośnia i Hercegowina
17:55 | TVP SPORT

PIŁKA NOŻNA

• COPA LIBERTADORES
Półfinał: Palmeiras – Fluminense
02:25 | POLSAT SPORT 1

• COPA SUDAMERICANA
Półfinał – rewanż: Montevideo City Torque – Atlético Mineiro
23:55 | POLSAT SPORT 1

• LIGA MISTRZÓW UEFA
Como – Manchester United
18:40 | CANAL+ EXTRA 2
Lille OSC – Galatasaray SK
18:40 | CANAL+ EXTRA 3
Aston Villa – Viking FK
20:55 | CANAL+ EXTRA 3
Bayern Monachium – Arsenal
20:55 | CANAL+ EXTRA 1
20:55 | TVP 1
Real Madryt – RB Lipsk
20:55 | CANAL+ EXTRA 2
Bayern Monachium – Arsenal
22:00 | TVP 1

• LIGA MŁODZIEŻOWA UEFA
15:55 | CANAL+ EXTRA 1

• MULTILIGA MISTRZÓW UEFA
3. kolejka fazy ligowej
20:55 | CANAL+ EXTRA 4

SIATKÓWKA

• TAURON LIGA
BOGDANKA LUK Lublin – Energa Trefl Gdańsk
17:20 | POLSAT SPORT 1
Warta Zawiercie – ZAKSA
20:20 | POLSAT SPORT 1

TENIS

• WTA 500 – NINGBO OPEN
09:00 | 11:00 | 13:00 | CANAL+ SPORT2 HD

CZWARTEK 22.10

KOSZYKÓWKA

• NBA
Philadelphia 76ers – Cleveland
01:00 | TVP SPORT

PIŁKA NOŻNA

• COPA LIBERTADORES
Półfinał – rewanż: Flamengo – Estudiantes La Plata
02:25 | POLSAT SPORT 1

• LIGA EUROPY UEFA
Lech Poznań – Sunderland AFC
18:35 | POLSAT SPORT 1
Jagiellonia – RSC Anderlecht
20:50 | POLSAT SPORT 1

SIATKÓWKA

• TAURON 1. LIGA
Fort Poznań – BKS Bydgoszcz
20:00 | POLSAT SPORT 3

TENIS

• WTA 500 – NINGBO OPEN
07:00 | 09:00 | 11:00 | 13:00 | CANAL+ SPORT2 HD

TENIS STOŁOWY

• LOTTO SUPERLIGA
Bogoria Grodzisk Mazowiecki – ASTS Olimpia Grudziądz
16:55 | TVP SPORT

eprasa.pl b79a8729a1

PIĄTEK 16.10

Od A do Z

21 JUMP STREET ★★★
komedia sensacyjna, USA 2012, reż. Phil Lord, Christopher Miller, wyk. Jonah Hill, Channing Tatum, Brie Larson
21:55 | hbo
Wspomnienie o serialu, który wypromował Johnny'ego Deppa: dwaj młodzi policjanci wracają do liceum, by pod przykryciem walczyć z penetrującymi szkołę dilerami narkotyków.

22 JUMP STREET ★★★
komedia sensacyjna, USA 2014, reż. Phil Lord, Christopher Miller, wyk. Channing Tatum, Jonah Hill, Peter Stormare
23:40 | hbo
Dwóch policjantów o młodzieńczym wyglądzie po sukcesach w walce z dilerami narkotyków w liceum zostaje skierowanych do studenckiego kampusu. Stara prawda: odpowiedzialność sprzyja dojrzałości.

BULLITT ★★★★
film sens., USA 1968, reż. Peter Yates, wyk. Steve McQueen, Jacqueline Bisset, Robert Vaughn
23:45 | warner tv
Steve McQueen jako samotny policjant na tropie mafijnych intryg wymierzonych w prokuratora. Ale liczy się tylko sekwencja samochodowego pościgu: Oscar dla montażysty i status klasyka dla filmu.

DIRTY DANCING ★★★
film muzyczny, USA 1987, reż. Emile Ardolino, wyk. Patrick Swayze, Jennifer Grey, Jerry Orbach
20:00 | canal+ premium
Obyczajowe przebudzenie na wakacjach 1963 roku: amerykańska nastolatka decyduje się na „zakazany" taniec ze starszym od siebie partnerem. Jest Patrick Swayze i Oscar za piosenkę. Bardzo zmysłowe.

JURASSIC WORLD ★★★★
film przyg., USA 2015, reż. Colin Trevorrow, wyk. Chris Pratt, Bryce Dallas Howard, Nick Robinson
22:05 | polsat
Pod auspicjami Spielberga: powrót do „Jurassic Parku" i od razu najbardziej kasowy film cyklu. Po parku ze wskrzeszonymi prehistorycznymi gadami grasuje genetycznie zmodyfikowany dinozaur morderca.

2001: Odyseja kosmiczna

20:05 | tvp kultura
★★★★★

· FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Kamień milowy w rozwoju gatunku: nowatorskie efekty specjalne (Oscar), a przede wszystkim tematyka – konsekwencje kontaktu homo sapiens z inteligencją pozaziemską. Wielkie kino Stanleya Kubricka.

FILM S.F.
WLK. BRYTANIA/USA 1968, REŻ. STANLEY KUBRICK, WYK. KEIR DULLEA, GARY LOCKWOOD, WILLIAM SYLVESTER

KILER ★★★★
komedia, Polska 1997, reż. Juliusz Machulski, wyk. Cezary Pazura, Janusz Rewiński, Jerzy Stuhr
22:35 | tvn
Superhit sezonu spod ręki Juliusza Machulskiego: warszawski taksówkarz wzięty za płatnego mordercę odwala kawał dobrej roboty dla siebie i dla społeczeństwa. Wyborny pastisz kina akcji: obowiązkowo!

KRYTYK ★★★
thriller, Wlk. Brytania/USA 2023, reż. Anand Tucker, wyk. Ian McKellen, Gemma Arterton, Mark Strong
22:25 | canal+ premium
W Londynie lat 30. XX wieku wpływowy krytyk teatralny, walcząc o zagrożoną posadę, namawia popularną aktorkę na romans z właścicielem gazety, obiecując w zamian pozytywne recenzje jej występów.

LISTY DO M. POŻEGNANIA I POWROTY ★★★
komediodramat, Polska 2024, reż. Łukasz Jaworski, wyk. Piotr Adamczyk, Maciej Stuhr, Roma Gąsiorowska
20:00 | tvn
Ostatnia (oby!) odsłona lubianego świątecznego cyklu: Maciej Stuhr jako wręcz dickensowski duch Świąt przeszłych, przyszłych i obecnych, który prostuje wigilijne ścieżki wybranych bohaterów opowieści.

LOKATORKA ★★
dramat krym., Polska 2021, reż. Michał Otłowski, wyk. Irena Melcer, Sławomira Łozińska, Barbara Jonak
22:05 | kino polska
Obraz dzikiej prywatyzacji w Warszawie z początku XXI wieku: przejmowania tysięcy lokali komunalnych z lokatorami. Plus nagrodzona w Gdyni Sławomira Łozińska w roli inspirowanej losem Jolanty Brzeskiej.

PLAN UCIECZKI ★★★
film sens., USA 2013, reż. Mikael Håfström, wyk. Sylvester Stallone, Arnold Schwarzenegger, Jim Caviezel
20:10 | ale kino+ hd
Specjalista od zabezpieczeń więziennych trafia za kraty w placówce, której system ochrony sam zaprojektował. Aby uciec i oczyścić się z fałszywych zarzutów, potrzebuje wspólnika: Stallone i Schwarzenegger.

PODZIEMNY KRĄG ★★★★
dramat psychologiczny, USA/Niemcy 1999, reż. David Fincher, wyk. Edward Norton, Brad Pitt, Helena Bonham Carter
23:30 | cinemax
David Fincher o stresach japiszonów: młody biznesmen na krawędzi załamania spotyka przewodnika, który pomaga mu zagospodarować skrywaną dotąd agresję. Mroczne, dwuznaczne, kontrowersyjne.

PRZYMIERZE ★★★★
film sens., USA/Wlk. Brytania 2023, reż. Guy Ritchie, wyk. Jake Gyllenhaal, Dar Salim, Sean Sagar
21:30 | cinemax
Po wyjściu Amerykanów z Afganistanu niedawny weteran wraca tam, by odnaleźć porzuconego na pastwę talibów miejscowego tłumacza, który uratował mu życie w trakcie niebezpiecznej misji.

ŚUBUK ★★★★
dramat obycz., Polska 2022, reż. Jacek Lusiński, wyk. Małgorzata Gorol, Andrzej Seweryn, Marta Malikowska
22:10 | tvn 7
Pozostawiona sama sobie młoda kobieta rodzi autystyczne dziecko, zmienia swoje życie pod jego potrzeby, a nade wszystko podejmuje zwycięską walkę o prawa kobiet i dzieci w jej sytuacji. Na faktach.

UNCHARTED ★★★
film przyg., USA/Hiszpania 2022, reż. Ruben Fleischer, wyk. Tom Holland, Mark Wahlberg, Sophia Ali
20:00 | hbo
Z tęsknoty za nowym Indianą Jonesem: Mark Wahlberg z Tomem Hollandem czy Antonio Banderas – który z nich pierwszy dotrze do wartego 5 miliardów dolarów skarbu Magellana, który zaginął kilkaset lat temu?

KONRAD J. ZARĘBSKI

TVP1

07:00 Msza święta
07:30 Agape blisko Ciebie
08:00 Serwis Info, pogoda
08:25 Okrasa łamie przepisy
09:05 Ranczo III (6/13)
10:05 Komisarz Alex III (4)
11:00 Ojciec Mateusz XXIII (1)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes
12:40 Magazyn rolniczy (812)
12:55 Maluchy z drugiej strony świata (2/6) - serial dok.
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info, pogoda
15:10 Reporterzy (636)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Totus Tuus - koncert
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5987)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Konflikt** (4/6) - miniserial Finlandia 2024
21:30 **Dzisiaj śpisz ze mną** ★ - dramat obycz. Polska 2023, reż. Robert Wichrowski, wyk. Roma Gąsiorowska, Wojciech Zieliński (100 min)
23:10 **Śmiertelna dawka (Overdose)** ★★ - film sens. F 2022, reż. Olivier Marchal (125 min)
01:15 **Rozdroże Cafe** ★★★ - dramat krym. Polska 2005, reż. Leszek Wosiewicz (120 min)

TVP2

05:30 M jak miłość
06:20 Anna Dymna – spotkajmy się (451) - dyskusja
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7708) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7708) - mag. Polska 2026
11:45 Operacja zdrowie (89)
12:25 Koło fortuny (2105) - teleturniej Polska 2026
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1094)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2106)
16:35 Familiada (3067)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1095)
18:50 Jeden z dziesięciu (9)
19:25 Barwy szczęścia

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Kocham Cię, Polsko!** (6) - quiz Polska 2026
22:15 **Gabi Drzewiecka zaprasza** (5) - talk-show Polska 2026
23:15 **To jest grane** (108)
23:50 **Porzucony według Harlana Cobena** (3,4/10) - serial obycz. Wlk. Brytania 2016
01:45 **Słońce też jest gwiazdą (The Sun Is Also a Star)** ★★ - dramat miłosny USA 2019 (105 min)

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - mag. informacyjny Polska 2026
08:00 Halo tu Polsat
11:40 Na ratunek 112 XV (3) - serial fabularno-dok.
12:20 Gliniarze Śląsk (32) - serial krym. Polska 2026
13:20 Gliniarze XVII (51,52) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (33) - serial fabularno-dok. Polska 2026, wyk. Aleksander Mackiewicz, Natalia Brudniak
16:55 Gliniarze Śląsk (33) - serial krym. Polska 2026
18:00 Pierwsza miłość 50 (96) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń"

19:55 **Twoja twarz brzmi znajomo** (232) - program rozrywkowy
22:05 **Jurassic World** - film ★★★★ przyg. USA 2015, reż. Colin Trevorrow, wyk. Chris Pratt, Bryce Dallas Howard, Nick Robinson (165 min)
00:50 **Spider-Man Uniwersum (Spider-Man: Into the Spider-Verse)** ★★★★ - film anim. USA 2018, reż. Bob Persichetti, Peter Ramsey, Rodney Rothman (150 min)

TVN

05:15 Nic straconego
05:40 Uwaga! (8109) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (44/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Włocławek – Karczma Kujawska 29 (7) - reality show
07:45 Dzień Dobry TVN (5807)
11:25 Kuchenne rewolucje: Zajazd „Dwa Koguty", Przędzel
12:35 Kuchenne rewolucje: Czeladź – Dobre Jadło XXIV
13:40 Ukryta prawda (41,42/48) - serial fab.-dok.
15:45 Młode gliny II (10) - serial krym. Polska 2026
16:50 Szpital św. Anny IV (35) - serial obycz. Polska 2026, wyk. Jolanta Fraszyńska
17:55 Detektywi VII (35) - serial fabularno-dok.
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:50 Uwaga! (8110) - mag.

20:00 **Listy do M. Pożegnania i powroty** ★★★ - komediodramat Polska 2024, reż. Łukasz Jaworski, wyk. Piotr Adamczyk, Maciej Stuhr, Roma Gąsiorowska, Magdalena Walach, Agnieszka Dygant (155 min)
22:35 **Kiler** - komedia Polska ★★★★ 1997, reż. Juliusz Machulski, wyk. Cezary Pazura (130 min)
00:45 **Kuba Wojewódzki** (7)
01:55 **Uwaga!** (8110)

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami (8,9/23) - serial krym. USA 1984, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XVI (1,4/15)
10:00 Zaklinaczka duchów III (9/18) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XV (10,11)
17:00 Rodzinny interes (20) - serial obycz. Polska 2019
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX - serial obycz.
20:00 **Komornik (The Debt Collector)** ★★ - film sens. Wlk. Brytania/USA 2018, reż. Jesse V. Johnson, wyk. Scott Adkins, David No (120 min)
22:00 **Komornicy (The Debt Collector 2)** ★★ - film akcji USA 2020, reż. Jesse V. Johnson, wyk. Scott Adkins (115 min)
23:55 **Wolni strzelcy (Freelancers)** ★★ - dramat krym. USA 12, reż. Jessy Terrero (125 min)
02:00 **Menu na miarę** (10)

TVN7

05:20 Ten moment (7/20) - serial fabularno-dok.
05:55 Żony Podlasia (3/10)
06:50 Szkoła (23,24/72) - serial fabularno-dok.
08:45 Ukryta prawda (5,2,3/60) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fabularno-dok.
13:55 Detektywi III (53/60)
15:00 Szpital św. Anny IV (25) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (19/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (29) - serial fab.-dok.
19:00 Ukryta prawda (35/60)
20:00 **Słaba płeć?** ★★ - komedia Polska 2015, reż. Krzysztof Lang, wyk. Olga Bołądź, Piotr Adamczyk, Piotr Głowacki (130 min)
22:10 **Śubuk** - dramat obycz. ★★★★ Polska 2022, reż. Jacek Lusiński, wyk. Małgorzata Gorol (145 min)
00:35 **Oszukać przeznaczenie II (Final Destination 2)** ★★ - horror USA/Kanada 2003, reż. David R. Ellis, wyk. Ali Larter (125 min)

MEZZO

11:45 Orkiestra Filharmonii Rotterdamskiej, Lahav Shani: Strauss, Mahler - muzyka klas.
13:40 Intermezzo
14:00 Vincenzo Bellini: Capuleti i Montecchi - opera B 2024
16:20 A. Kantorow, Daniel Lozakovich, Gautier Capuçon: Mendelssohn, Brahms
17:50 Bayfront Jazz Festival
18:45 Oregon – Berliner Jazztage - koncert
19:25 Lionel Hampton All Star Big Band – Berliner Jazztage 1979 - koncert Niemcy 1979
20:30 2026 Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny w Lublanie: Finały - muzyka klasyczna
21:40 NFM Filharmonia Wrocławska, C. Eschenbach: Bruckner – Wratislavia Cantans
23:30 Giuseppe Verdi: Trubadur - opera Włochy 2022

PULS 2

10:35 Basia II (20)
11:10 Gus. Mały (9,10/52)
11:35 Tomek i przyjaciele: Naprzód lokomotywy! 28 (10)
12:00 Lwia Straż (8,4/26)
13:00 Nowe przygody Kubusia Puchatka - serial anim.
13:35 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun V
14:35 Marta mówi! (30)
15:00 Miraculous VI
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (9,10/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob IX (9,10/26)
18:00 Pingwiny z Madagaskaru
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (24) - serial obycz.
21:00 Solomon Kane: Pogromca zła - film fantasy Wlk. Brytania/Czechy/F 2009
23:05 Księżniczka - film fantasy USA 2022

TV4

07:55 Bogaty dom – biedny dom XI (2) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XII (60,61,62/65) - serial obyczajowy Polska 2020
11:55 Na ratunek 112 XVI (29,30) - serial fabularno-dok.
12:55 Trudne sprawy XVI (17,19,35/40) - serial fabularno-dok. Polska 2018
16:55 Łowcy skarbów. Kto da więcej (462) - reality show
18:00 Policjantki i policjanci XXV (34,35) - serial obycz.
20:05 A na obiad... (6) - magazyn kulinarny Polska 2026
20:15 Góra Dantego - film katas. USA 1996, reż. Roger Donaldson, wyk. Pierce Brosnan, Linda Hamilton
22:35 Gwiazdy kabaretu
00:45 Opowiem ci o zbrodni II (7,6,1,2) - serial dokumentalny

METRO

07:26 Bez kompleksów (3)
08:30 Szpital (14,15/68)
10:25 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:25 Szkoła (13/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
13:25 Brzydula - serial obycz.
14:35 Drugie serce - serial obyczajowy Turcja 2025
15:35 Druga szansa (8)
16:45 The Floor (11, 2)
18:00 Złomowisko PL VI
19:00 Kartoteka VIII (29)
20:00 Dzień, w którym przyjdzie tata - komedia Francja 2012, reż. Martin Valente, wyk. Gérard Jugnot, François Berléand, Olivia Ruiz
22:10 Taskmaster (7) - program rozrywkowy Polska 2026
23:05 Zbrodnie z pierwszych stron gazet VIII (9,12/12)
01:05 Szpital (58/67)

PIĄTEK 16.10

STOPKLATKA

08:55 Robert Makłowicz (212) - mag. kulinarny
09:45 Wojny magazynowe: Kanada II (3,4/12) - serial dok. Kanada 2014
11:00 Aukcja w ciemno II (19) - serial dok. USA 2012
12:00 Kryminalne zagadki Mazur: Śmierć z miłości (7) - serial kryminalny Niemcy 2025
13:55 Hudson i Rex V (9/20)
14:55 Komisarz Montalbano (2/2) - serial krym.
17:05 Górski lekarz XIX (1/8) - serial obyczajowy
18:05 Komisarz Rex — Powrót do Wiednia (1,2/6) - serial krym.
20:00 Underworld: Ewolucja *** **(Underworld: Evolution)** - film sens. USA/Kanada 2006, reż. Len Wiseman, wyk. Kate Beckinsale, Scott Speedman (145 min)
22:25 Stój, bo mamuśka strzela! (Stop! Or My Mom Will Shoot) ** - komedia sensacyjna USA 1992, reż. Roger Spottiswoode, wyk. Sylvester Stallone, Estelle Getty (95 min)
00:00 Ekstradycja III (6,7/10)

KINO POLSKA

07:35 Polska z góry. Nad wodą II (6,7) - serial dok.
08:40 Moja - film krótkometrażowy Polska 2024
08:55 Tama - film krótkometrażowy Polska 2024
09:40 Książę - film krótkometrażowy Polska 2021
09:50 Dziewczyna i chłopak - komedia Polska 1980, reż. Stanisław Loth, wyk. Anna Sieniawska, Wojciech Sieniawski, Leonard Andrzejewski, Bogusz Bilewski
11:45 Pieczone gołąbki - komedia Polska 1966
13:50 Quo vadis - film hist. Polska/USA 2001, reż. Jerzy Kawalerowicz, wyk. Paweł Deląg, Magdalena Mielcarz
17:40 Stawka większa niż życie (9,14) - serial wojenny
20:00 Tam i z powrotem - film sensacyjny Polska 2001, reż. Wojciech Wójcik, wyk. Janusz Gajos, Jan Frycz, Olaf Lubaszenko, Mirosław Baka, Edyta Olszówka
22:05 Lokatorka - dramat kryminalny Polska 2021, reż. Michał Otłowski, wyk. Irena Melcer, Sławomira Łozińska
00:40 Sala samobójców. Hejter - thriller Polska 2020, reż. Jan Komasa, wyk. Maciej Musiałowski, Agata Kulesza

ALE KINO+

08:20 The Office PL II (11,12/12) - serial kom.
09:35 Bestia (5,6/6)
11:35 Detektyw Foyle (2/4) - serial kryminalny
13:40 Storm - dramat obycz. *** Norwegia 2022, reż. Erika Calmeyer, wyk. Tamina Ali (105 min)
15:25 Stan gry (State of Play) *** - thriller USA/Wlk. Brytania/Francja 2009, reż. Kevin Macdonald, wyk. Russell Crowe, Ben Affleck (160 min)
18:05 Detektyw Foyle (3/4) - serial kryminalny Wlk. Brytania 2002
20:10 Plan ucieczki (Escape Plan) *** - film sens. USA 2013, reż. Mikael Håfström, wyk. Sylvester Stallone, Arnold Schwarzenegger, Jim Caviezel (140 min)
22:30 Podwójna gra (Two for the Money) ** - thriller USA 2005, reż. D.J. Caruso (145 min)
00:55 Czarna rzeka (Fleuve noir) *** - dramat kryminalny Francja/Belgia 2018, reż. Erick Zonca, wyk. Vincent Cassel, Romain Duris (135 min)

POLSAT FILM

08:25 Przyjaciółki XXIII (9,10)
10:25 Świat według Kiepskich - serial kom. Polska 2002
13:55 Sztuka zrywania - komedia romant. USA 2006
16:05 Pamięć absolutna - film s.f. USA/Kanada 2012
18:40 Speed — niebezpieczna szybkość - film sensacyjny USA 1994, reż. Jan de Bont
21:00 Bez pamięci - film akcji USA 2022, reż. Martin Campbell
23:25 Transporter - film sensacyjny USA/Francja 2002
01:15 Ślad II (18/36) - serial kryminalny Polska 2019

FILMBOX+ ONE

11:50 Zagadki kryminalne nowej panny Fisher II (2/8)
12:55 Morderstwa według Agathy Christie III: Morderstwo na plebanii (10) - film krym. Francja/Szwajcaria 2016
15:00 Strażnik Teksasu VI (24,25/25) - serial sens.
17:05 Vera XI (6/6) - serial krym. Wlk. Brytania 2022
18:55 Poirot (5/10) - serial krym. Wlk. Brytania 1989
20:00 Zaginiona dziewczyna - thriller USA 2014
23:00 Suma wszystkich strachów - film sens. USA/Niemcy/Kanada 2002

TVP KULTURA

08:20 Tamte lata, tamte dni
09:00 Blisko, coraz bliżej (1)
10:30 Paryżanka (A Woman of Paris: A Drama of Fate) *** - melodramat USA 1923, reż. Charles Chaplin (100 min)
12:10 Kim Novak — buntowniczka z Hollywood
13:30 Magda Umer i mężczyźni jej życia (2)
14:50 Księżna łowicka — Noc listopadowa ** - dramat historyczny Polska 1932 (105 min)
16:35 Blisko, coraz bliżej (2)
18:00 Tygodnik kulturalny
18:50 Pamiętniki Sherlocka Holmesa (1/6)
20:00 Wstęp do filmu (609)
20:05 2001: Odyseja kosmiczna (2001: A Space Odyssey) ***** - film s.f. Wlk. Brytania/USA 1968, reż. Stanley Kubrick, wyk. Keir Dullea (160 min)
22:45 17. Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego
23:55 Pitbull (1) - serial sens.
00:50 Wstęp do filmu
00:55 Dziewiąte wrota (The Ninth Gate) **** - thriller Francja/Hiszpania/USA 1999 (140 min)

WARNER TV

07:30 Prawo Agaty II (4,5)
09:25 Bajer z Bel-Air IV
10:25 Cudotwórcy II (6,7/10)
11:20 Teraz albo nigdy! III
13:10 Bajer z Bel-Air IV (26,1,2,3/26) - serial kom.
15:05 Cudotwórcy II
16:55 Seks w wielkim mieście II - komedia USA 2010
20:00 Głupi i głupszy II: Kiedy Harry poznał Lloyda - komedia USA 2003, reż. Troy Miller
21:35 Bez smyczy - komedia romantyczna USA 2011
23:45 Bullitt - film sens. USA 1968, reż. Peter Yates

PARAMOUNT

10:30 Lara Croft Tomb Raider: Kolebka życia - film przyg. USA/Niemcy/Japonia/Wlk. Brytania/Hongkong 2003
13:00 Czarodziejki VI (1,2/23)
14:55 Pełzaki w Paryżu - film anim. Niemcy/USA/Tajwan/Wlk. Brytania/Kanada/Korea Południowa/Japonia 2000
16:30 Transformers: Wiek zagłady - film s.f. USA/Chiny 14
20:00 Transfomers: Ostatni Rycerz - film s.f. USA/Chiny/Kanada 2017, reż. Michael Bay
23:10 Poziom mistrza - film sensacyjny USA/Australia/Wlk. Brytania 2020

HBO

08:50 Noc w zoo - film animowany Kanada/Francja/Belgia 2024 (90 min) ***
10:20 Na planie (42) - mag.
10:50 IO - film przyg. Polska/Włochy 2022, reż. Jerzy Skolimowski (90 min) ***
12:20 Okiem Oscara - dramat obycz. USA 2024, reż. Jay Silverman (110 min) ***
14:10 All American VIII (1,2)
15:30 The Pitt II (13/15)
16:20 Było sobie kłamstwo - komedia USA 2009, reż. Matthew Robinson, Ricky Gervais (100 min) ***
18:00 Saga »Zmierzch« — Zaćmienie - film fantasy USA 2010 (120 min) **
20:00 Uncharted - film przyg. USA/Hiszpania 2022, reż. Ruben Fleischer, wyk. Tom Holland, Mark Wahlberg (115 min) ***
21:55 21 Jump Street - komedia sens. USA 2012, reż. Phil Lord, Christopher Miller (105 min) ***
23:40 22 Jump Street - komedia sens. USA 2014, reż. Phil Lord, Christopher Miller (110 min) ***
01:30 Klika - dramat obyczajowy USA 2026, reż. Michael Greene (85 min) **

CINEMAX

10:15 Miasto kłamstw - dramat krym. Wlk. Bryt./USA 2018
12:10 Trzy rodziny (1,2/2)
14:15 Śniadanie na Plutonie - komediodramat Irlandia/Wlk. Brytania 2005, reż. Neil Jordan
16:25 Inferno - thriller USA/Węgry 2016, reż. Ron Howard
18:30 Julian - film biograficzny Belgia/Holandia 2025
20:00 Krwawy sport - film sensacyjny USA 1987
21:30 Przymierze - film sens. USA/Wlk. Brytania 2023
23:30 Podziemny krąg - dramat psych. USA/Niemcy 1999

ROMANCE TV

08:05 Górski lekarz
09:10 Wszystko pół na pół - komedia Niemcy 2024
11:25 Rejs ku szczęściu
13:25 Bachmannowie. Stan zagrożenia - kom. Niemcy 2026
15:20 Inga Lindström: Droga do ciebie - romans Niemcy 2005, reż. Helmut Förnbacher
17:05 Gabinet z widokiem na morze - serial obyczajowy
19:00 Górski lekarz
20:00 Statek marzeń
21:55 Gabinet z widokiem na morze - serial obyczajowy
23:50 Górski lekarz
00:45 Statek marzeń

CANAL+ PREMIUM

09:15 Fuks - komedia sens. *** Polska 1999 (85 min)
10:40 Saga »Zmierzch« — Księżyc w nowiu ** - melodramat USA 2009, reż. Chris Weitz, wyk. Kristen Stewart (130 min)
12:50 LARP. Miłość, trolle i inne questy *** - komedia Polska 2025 (95 min)
14:25 Gdy powieje Harmattan - film dok.
15:50 Pod gwiaździstym niebem ** - komedia romant. USA 2025, reż. Michelle Danner, wyk. Alex Pettyfer (100 min)
17:30 Call me lala - film krótkom. Polska 2024 (25 min)
17:55 Łapu-Capu (248)
18:00 Zmierzch - film fantasy USA/Wlk. Brytania 2008, reż. Catherine Hardwicke (120 min) **
20:00 Dirty Dancing - film muzyczny USA 1987, reż. Emile Ardolino (100 min) ***
21:40 Apollo w ogniu: Apollo Has Fallen (6/8)
22:25 Krytyk - thriller Wlk. Brytania/USA 2023, reż. Anand Tucker (100 min) ***
00:05 Ali - film biograficzny USA 2001, reż. Michael Mann (155 min) ***

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi - serial dok.
09:50 Młode gliny (30/50)
10:55 Lekarze V (13)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (31/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej
17:10 Superbohaterowie (1)
17:45 Po pierwsze kino (24)
17:50 Istoty fantastyczne - komedia USA 2024
20:00 Szeregowiec Ryan - film wojenny USA 1998, reż. Steven Spielberg, wyk. Tom Hanks
23:30 Piłkarski poker - kom. PL 1988, reż. Janusz Zaorski

AMC

09:10 Czarnobrody (2) - film przygodowy USA 2006
10:55 Krokodyl Dundee - komedia Australia 1986
12:55 Przypadkowy mąż - komedia USA/Irlandia 2008
14:50 Płonąca pułapka - dramat obyczajowy USA 2004
17:05 Jedz, módl się, kochaj - melodramat USA 2010
20:00 Dom na końcu ulicy - thriller USA/Kanada 2012
22:00 Krwawa rozgrywka - film akcji Chiny/Hongkong/USA 2017, reż. Leo Zhang
00:15 Underworld: Wojny krwi - thriller USA 2016

AXN

08:25 Agenci NCIS XI (11/24)
09:20 Castle (6,7/10)
11:10 Rekrut VII (15,16/18)
13:10 Agenci NCIS XI
15:10 FBI: Most Wanted III
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (5,6/23)
19:05 Castle (8,9/10) - serial kryminalny USA 2009
21:05 John Rambo - film sens. Niemcy/USA/Tajlandia 2008, reż. Sylvester Stallone
22:55 Bad Boys For Life - film sensacyjny USA 2020
01:15 Castle (8/10)

EPIC DRAMA

08:20 Detektyw Murdoch XVIII
09:20 Wszystkie stworzenia duże i małe V - serial obycz.
10:15 Lekarze na start
11:50 Zatraceni w miłości
12:50 Sherlock i córka (1/8)
13:50 Agenci NCIS XVII (5/20)
14:50 Panna Marple V (2/4)
16:40 Poirot VI (2/4) - serial krym. Wlk. Brytania 1995
19:00 Agenci NCIS XVII (6/20)
19:55 Poirot V (3/8)
21:00 A.B.C. - serial krym.
22:00 Morderstwo w małym mieście II - serial krym.
22:55 Poirot V (3/8)
00:00 Agenci NCIS XVII (6/20)

TVN STYLE

11:25 Ostre cięcie (3)
12:25 Ugotowani (4)
13:25 Kuchenne rewolucje (6, 5) - reality show
15:30 MasterChef (5)
17:05 Teraz one - pr. rozrywk.
17:40 Kuchenne rewolucje (8, 9, 10) - reality show
20:50 Love the Look (3) - program rozrywkowy Polska 2026
21:50 Jestem z Polski XVIII (3,10/14) - serial dok.
23:50 Kobieta na krańcu świata XVII: Republika Konga (6/8) - cykl reportaży Polska 2026
00:50 EuroPOLKI studentki (6)

TVN TURBO

08:00 Gadżet 4.0 (6, 7)
09:00 Fani czterech kółek XVII
10:00 Raport Turbo (5089)
10:15 Samochód marzeń (6) - mag. motoryzacyjny
11:15 Wojny samochodowe (7)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować V
18:00 Raport Turbo (5090)
18:15 Mobilni mechanicy (3, 4)
19:45 Naprawy nie do naprawy (2) - mag. motoryzacyjny
20:30 Z drugiej ręki (2, 6)
22:00 Raport Turbo (5090)
22:15 Zawodowi handlarze (6)

BBC FIRST

08:50 Z pamiętnika położnej XII (3/8) - serial obycz.
09:55 Ojciec Brown VI (8,9/10)
11:55 McDonald i Dodds IV
13:50 Tajemnice Majorki
14:50 Powrót do raju II (4/6)
16:00 Tajemnice Brokenwood
18:00 Morderstwa w Midsomer XIII (3/8) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XIII (8/8) - serial kryminalny
21:00 Po powodzi II (3/6)
22:00 Blackshore (2/6)
23:05 Luther (1/6)
00:10 Lynley - serial krym.

FX

09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIV (10/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (14,15/25)
11:50 Castle II (6/24)
12:50 Lucyfer II (3/18)
13:45 FBI V (19/23)
14:40 Agenci NCIS (17/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (16,17/25)
17:25 Z Archiwum X IV
19:15 FBI V (20/23)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (14,15/17)
22:00 CIA (2/12) - serial krym.
22:55 Kod da Vinci - thriller USA/Malta/F/Wlk. Bryt. 2006

HGTV

08:05 Najbrzydszy dom Ameryki VII (2,3/6) - serial dok.
09:05 Ekstremalnie wymagający kupujący - serial dok.
10:00 Letnia chata na lata XIII
11:55 Nowe życie w starym domu: wyjątkowy pensjonat
13:55 Odlotowy ogród (2)
14:30 Mieszkanie na miarę II
16:25 Polowanie na ogród V
18:15 Weekendowa metamorfoza (3, 4) - reality show
20:05 Zgłoś remont (7, 3)
22:05 House Hunters
00:45 Poszukiwacze domów: Australia (2) - serial dok.

BBC LIFESTYLE

09:20 Zapraszam do stołu (12)
09:50 Bake off: zawodowcy (4)
10:50 Najpiękniej ukryte hotele (6/6) - serial dok.
11:55 Mistrzowie ceramiki (2)
13:05 10 lat mniej w 10 dni II
14:05 Wielkie brytyjskie wypieki (6) - program rozrywkowy
15:20 Mistrzowie szycia (10) - program rozrywkowy
16:30 Zapraszam do stołu
17:40 Masterchef: Australia (11, 12) - program rozrywkowy
19:45 Wielkie brytyjskie wypieki (7) - pr. rozrywkowy
21:00 Klinika Tavistock
22:05 Sex-notowania

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół VI (17/24)
08:55 Hoży doktorzy (7,8/24)
09:55 Przyjaciele V
11:55 Teoria wielkiego podrywu - serial komediowy
14:30 Dwóch i pół VI (18,19, 20,21/24) - serial kom.
16:30 Przyjaciele V (14,15, 16,17/24) - serial kom.
18:30 Hoży doktorzy (9,10/24)
19:27 The Office PL (8/12)
20:00 Teoria wielkiego podrywu X (24,24,23,24/24) - serial kom.
22:00 Miasteczko South Park 29 (3) - serial anim.

TVP SERIALE

08:30 Komisarz Alex XI (8)
09:20 Rodzinka.pl VIII (6)
09:55 Klan - telenowela
10:25 Ranczo IV (4/13)
11:15 Rodzinka.pl XIX (4,5)
12:20 Felicita (15,16) - serial obycz. Polska/Włochy 2026
13:35 Ojciec Mateusz (11,12)
15:30 Komisarz Alex XI (9)
16:20 Na sygnale
17:25 Ranczo IV (6,7/13)
19:30 Ojciec Mateusz (13,12) - serial krym. Polska 2009
21:30 Ranczo IV (8,9)
23:30 Ojciec Mateusz (1/17)
00:30 Gra z Cieniem II (6) - serial krym. Polska 2026

CANAL+ KUCHNIA

12:45 Czy na pewno umiesz gotować? - reality show
13:45 Sachie w Nowej Zelandii
14:40 ABC gotowania
15:45 Domowa piekarnia Kucharskiego (5, 6) - magazyn
16:40 Jamie: uczta za mniej (3)
17:35 Jamie Oliver (3, 4)
18:30 Planeta słodyczy (6)
18:55 Świeże czy mrożone?
19:55 Jakubiak rozgryza Tajlandię i Kambodżę (2)
20:20 Jamie: uczta za mniej (6)
21:15 Anthony Bourdain XI
23:55 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (6)

CANAL+ DOMO

12:10 Wielkie Projekty V (3/8)
13:05 Najbrzydszy dom na naszej ulicy (1) - reality show Wlk. Brytania 2022
14:05 Liczy się miejsce (6, 7)
15:55 Daleko od miasta XVI
16:50 Gardeners' World (15)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie Projekty V (5/8)
20:00 Daleko od miasta XIII (6)
21:00 Liczy się miejsce (7)
21:55 Wielkie projekty XII
23:05 Pomocy! Kupiliśmy wioskę (7/20) - serial dok.
00:00 Mały metraż w wielkim stylu II - serial dok.
01:00 W mieście czy na wsi

PLANETE+

13:40 Mongolia. Pomiędzy niebem a ziemią - serial dok.
14:50 Najdziksze ostępy Europy II (5/5) - serial dok.
15:50 360° – świat bez granic
16:55 Świat z góry XIII (4)
17:25 Premiera: Świat z góry
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (89,90)
18:40 Wytwórz i wyślij (4/4) - serial dok. Australia 2024
19:45 Pod ciśnieniem. Śledztwo w sprawie Ryanaira
20:50 Przed katastrofą
22:00 Syndrom hawański. Kto pierze umysły Amerykanów?

DISCOVERY CHANNEL

10:00 Budowa na końcu świata
11:00 Klan z Alaski II (8/16)
12:00 Fani czterech kółek XVIII
13:00 Dorwać komandosa
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita V (7/11)
15:00 Złomowisko PL X
16:00 Gorączka złota XVI - serial dok. USA 2026
17:00 Kroniki policyjne
18:00 Ciężarówką przez Route 66 (7/7) - serial dok.
19:00 Nagi instynkt przetrwania III (4,5/11) - serial dok.
21:00 Zawodowcy: drwale II
22:00 Najniebezpieczniejszy zawód świata XXII (13)

TVP HISTORIA

10:50 Fotograf partyzantów
11:30 Flesz historii (783)
11:55 Królowe, które zmieniły świat (6/6) - serial dok.
12:55 Machu Picchu: kamienne miasto - film dok.
14:00 Stawka większa niż życie (10/18) - serial wojenny
15:05 Sensacje XX wieku
17:30 Wojenne dziewczyny III
18:25 Wojownicy czasu
19:00 Mój wujek Papież
20:00 Midway - dramat wojenny USA/Chiny 2019
22:20 Historia w postaciach zapisana (7/9) - serial dok.

HISTORY

14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata III (21/22)
14:50 Największe tajemnice świata VI (18/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
16:15 Absurdy przeszłości: historie pełne ryzyka II (4)
17:10 II wojna światowa na Pacyfiku (3) - serial dok.
18:10 Największe tajemnice świata VII (12) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
21:00 Niewyjaśnione tajemnice wszechświata (4/8)
22:00 Starożytni kosmici XVII
23:00 Jak to wyjaśnić IV
23:55 Absurdy przeszłości II

NATIONAL GEOGRAPHIC

13:00 Egipt: miejsce pełne tajemnic V (5,6/10)
15:00 Katastrofa w przestworzach XXV (1) - serial dok.
16:00 Klucz do przepowiedni
16:55 Odkopać historię (8)
17:55 Utracone bomby zimnej wojny - serial dok. F 2018
19:00 Sztuka obrony (6/6)
20:00 Katastrofa w przestworzach XXI (2/10) - serial dok.
21:00 Premiera: Wojna na pustyni: walka z Rommlem (2)
22:00 Premiera: III Rzesza: droga do upadku VI (5)

FOCUS TV

10:00 Gwiazdy lombardu XXV
12:00 Niezwykłe megakonstrukcje ZSRR - serial dok.
12:30 Broń w hollywoodzkich filmach II (6) - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii VI - serial dok. Polska 2016
14:00 Okręty wojenne IV
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (16/20)
16:00 Dorwać tuńczyka VI
18:00 Rolnicy. Podlasie VII
20:00 Pompeje: Życie w rzymskim mieście (2/4) - serial dok.
21:00 Sekrety Biblii (5)
22:00 Potęga i mit hitlerowskiego SS - serial dok.

BBC EARTH

12:35 Najpiękniejsza droga Wielkiej Brytanii - serial dok.
13:35 Dzikie konie Gór Skalistych i ja - film dok.
14:40 W okowach mrozu IX (1)
15:35 Życie na pustkowiu XI
16:35 Niezwykłe wyspy tropikalne (3/3) - serial dok.
17:35 Dzikie konie Gór Skalistych i ja - film dok.
18:40 Najpiękniejsza droga Wielkiej Brytanii (4)
19:45 Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem II
20:55 W okowach mrozu XI
22:55 Zabójcza pogoda VI

POLSAT VIASAT HISTORY

10:05 Tajne bronie II wojny światowej (4/6) - serial dok.
11:10 Naziści: korzenie zła
12:10 Starożytne Pompeje – tajemnice Oplontis (1,2)
14:30 Cesarstwo Rzymskie: mity i fakty - serial dok.
16:40 Geografia wojny: II wojna światowa (4)
17:50 Tajne bronie II wojny światowej (5/6) - serial dok.
18:55 Historia sprawiedliwości
19:50 Przeklęte skarby (2/10)
21:00 Tajemnice machiny wojennej nazistów - serial dok.
22:10 Pompeje: nowe wykopaliska (3/3) - serial dok.

SOBOTA 17.10

Od A do Z

BANDYCI ★★
western, USA 2001, reż. Les Mayfield, wyk. Colin Farrell, Scott Caan, Ali Larter
20:10 | **ale kino+ hd**
Farmerzy Środkowego Zachodu buntują się przeciwko budowniczym kolei, którzy za ich plecami zagarnęli ich ziemię: narodziny legendy Dzikiego Zachodu, której bohaterami zostali bracia Frank i Jesse James.

GLADIATOR ★★★★
dramat historyczny, USA/Wlk. Brytania/Maroko/Malta 2000, reż. Ridley Scott, wyk. Russell Crowe, Joaquin Phoenix, Connie Nielsen
22:00 | **polsat**
"Bracia! Nasze czyny za życia brzmią echem w wieczności" - krzyczał do żołnierzy przed bitwą generał Maximus. "Siła i honor" - odpowiedzieli i poszli za nim. Tę historię można oglądać bez końca.

GLORIA BELL ★★★
komedia, Chile/USA 2018, reż. Sebastián Lelio, wyk. Julianne Moore, John Turturro, Caren Pistorius
21:35 | **tvp kultura**
Autorski remake obsypanej nagrodami „Glorii" Sebastiana Lelio: historia pani pod sześćdziesiątkę, która odnajduje radość życia w tańcu. Plus Julianne Moore zamiast nagrodzonej w Berlinie Pauliny Garcii.

IKONA MODY ★★
dramat obycz., Francja/USA 2025, reż. Alice Winocour, wyk. Angelina Jolie, Anyier Anei, Louis Garrel
21:50 | **canal+ premium**
Świat okiem Angeliny Jolie jako amerykańskiej reżyserki filmowej, która pod przepychem paryskiego Tygodnia Mody dostrzega ogół problemów współczesnego świata, a zwłaszcza zamieszkujących go kobiet.

JESTEM TAKA PIĘKNA! ★★
komedia romantyczna, USA/Chiny 2018, reż. Abby Kohn, Marc Silverstein, wyk. Amy Schumer, Michelle Williams, Emily Ratajkowski
21:30 | **tvn**
Amy Schumer w swoim żywiole. Dziewczyna o zaniżonej samoocenie budzi się po utracie przytomności z przeświadczeniem, że jest przepiękna. Przebudzenie będzie trudne i niekoniecznie zabawne.

Parachute

20:00 | **hbo**
★★★

· FOT. YALE ENTERTAINMENT

Dziewczyna z zaburzeniami żywieniowymi i depresją wkrótce po zakończeniu terapii odwykowej spotyka chłopaka, który może być jej szansą na wyzdrowienie. O ile oboje potrafią tę szansę wykorzystać.

KOMEDIA
USA 2023, REŻ. BRITTANY SNOW. WYK. COURTNEY EATON, THOMAS MANN, DAVE BAUTISTA

MECHANIK: PRAWO ZEMSTY ★★★
film sens., USA 2011, reż. Simon West, wyk. Jason Statham, Ben Foster, Donald Sutherland
22:50 | **tv puls**
Kiedy płatny morderca szykuje się do pomszczenia swego mistrza, który padł ofiarą zamachu, zgłasza się do niego syn zamordowanego z prośbą o przekazanie mu tajników tego krwawego rzemiosła.

MIŚ ★★★★
komedia, Polska 1981, reż. Stanisław Bareja, wyk. Stanisław Tym, Barbara Burska, Christine Paul-Podlasky
22:05 | **kino polska**
Polska schyłku gierkowskich lat 70. XX wieku w obiektywie Stanisława Barei według scenariusza Stanisława Tyma. Gryząca ironia, ale prawdziwe aż do bólu. Wręcz obiekt kultu – wstyd nie znać.

ODDZIAŁ DELTA ★★★
film akcji, USA/Izrael 1986, reż. Menahem Golan, wyk. Chuck Norris, Lee Marvin, Martin Balsam
23:55 | **tvp 1**
Brawurowa akcja komandosów z jednostki antyterrorystycznej uwalnia zakładników z porwanego na Bliskim Wschodzie samolotu. Niemal klasyk z Chuckiem Norrisem i Lee Marvinem.

REWOLWEROWCY ★★
western, USA 2025, reż. Brian Skiba, wyk. Stephen Dorff, Heather Graham, Nicolas Cage
23:50 | **hbo**
Zmierzch Dzikiego Zachodu: zbiegły z Nowego Jorku bandyta ukrywa się – po sfingowaniu swojej śmierci – w miasteczku na prowincji. Ale pewnego dnia zjeżdżają tam członkowie jego rodziny i łowcy nagród.

RODZINNE REWOLUCJE ★★★
komedia romantyczna, USA 2014, reż. Frank Coraci, wyk. Adam Sandler, Drew Barrymore, Kevin Nealon
19:10 | **warner tv**
Po nieudanej randce w ciemno para samotnych rodziców przyrzeka sobie nigdy nie spotkać się ponownie. Tymczasem już wkrótce ich rodziny czekają wspólne wakacje. Na ekranie Drew Barrymore i Adam Sandler.

SĘDZIA ★★★★
dramat kryminalny, USA 2014, reż. David Dobkin, wyk. Robert Downey Jr., Robert Duvall, Vera Farmiga
21:25 | **tvp 1**
Skłócony z bliskimi wielkomiejski prawnik wraca do rodzinnego miasteczka, by podjąć się obrony ojca, miejscowego sędziego, oskarżonego o morderstwo. Popis Roberta Downeya jr. i Roberta Duvalla.

SICARIO 2: SOLDADO ★★★
film sens., USA/Meksyk/Włochy 2018, reż. Stefano Sollima, wyk. Benicio del Toro, Josh Brolin, Isabela Merced
22:15 | **ale kino+ hd**
Na granicy z Meksykiem trwa wojna z narkotykowymi kartelami, handlującymi też bronią dla terrorystów. Zanim do akcji wkroczy wojsko, trzeba spróbować bardziej subtelnych – i skuteczniejszych – metod.

TRZYDZIESTU TRZECH ★★★
dramat obycz., USA/Chile/Kolumbia/Hiszpania 2015, reż. Patricia Riggen, wyk. Antonio Banderas, Rodrigo Santoro, Juliette Binoche
21:35 | **warner tv**
W konwencji dramatu dokumentalnego: głośny w 2010 roku przypadek zasypania w chilijskiej kopalni złota 33 górników, których udało się wydobyć na powierzchnię po trwającej blisko 70 dni akcji ratunkowej.

ZODIAK ★★★★
dramat kryminalny, USA 2007, reż. David Fincher, wyk. Jake Gyllenhaal, Mark Ruffalo, Robert Downey Jr.
20:00 | **cinemax**
David Fincher we właściwym sobie stylu drąży historię seryjnego mordercy posługującego się pseudonimem „Zodiak", który na początku lat 70. XX wieku terroryzował San Francisco.

KONRAD J. ZARĘBSKI

TVP1

05:15 Wykrywacz kłamstw
05:30 Pytanie dnia
05:55 Oko na świat (883)
06:20 Balans bieli (144)
07:00 Msza święta
07:40 Rok w ogrodzie (1187)
08:05 Rok w ogrodzie extra
08:20 Pełnosprawni
08:50 Ranczo III (7/13)
09:50 Felicita (14,15,16)
11:25 Ojciec Mateusz XXIII (2)
12:15 Dobre strony (15)
12:40 Sam Whiskey - western USA 1969 (105 min)
14:25 Okrasa łamie przepisy
15:00 Rolnik szuka żony (6) - reality show Polska 2026
16:00 Zaraz wracam (23,24)
17:00 Teleexpress
17:30 Ojciec Mateusz 35 (10)
18:40 Jaka to melodia? (5988)
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:25 **Komisarz Alex XXVI** (7) - serial krym.
21:25 **Sędzia (The Judge)** ★★★★ - dramat krym. USA 2014, reż. David Dobkin, wyk. Robert Downey Jr. (150 min)
23:55 **Oddział Delta (The Delta Force)** ★★★ - film akcji USA/Izr. 1986, reż. Menahem Golan, wyk. Chuck Norris (130 min)
02:05 **Dzisiaj śpisz ze mną** ★ - dramat obycz. Polska 2023, reż. Robert Wichrowski (100 min)

TVP2

05:10 Barwy szczęścia
06:25 M jak miłość
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7709) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7709) - mag. Polska 2026
11:25 Super Gary. Gotuj z Bosacką! (10) - magazyn
12:05 W poszukiwaniu dobrego filmu (53) - mag. kulturalny
12:40 Informacje kulturalne
13:05 Panna młoda
14:00 Familiada (3146) - teleturniej Polska 2026
14:35 Koło fortuny (2107)
15:15 Szansa na sukces. Opole 2027 (6) - show
16:20 Na dobre i na złe
17:15 Panna młoda
18:15 Omnibus – szybcy i mądrzy (50) - teleturniej
19:10 Słowo na niedzielę
19:25 Rodzinka.pl XIX (5)

20:00 **Rodzinka.pl XIX** (6) - serial komediowy
20:30 **The Voice of Poland: Bitwa** (11, 11)
23:00 **Program rozrywkowy**
23:30 **Postaw na milion**
00:30 **Cwaniaki z Hollywood (The Comeback Trail)** ★★★ - komedia USA/Wlk. Bryt. 2020 (110 min)
02:20 **Dziewczyna w sieci pająka (The Girl in the Spider's Web)** HD ★★★ - dramat krym. Niemcy/Szwecja/USA/Wlk. Bryt. 2018 (115 min)

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - mag. informacyjny Polska 2026
08:00 Halo tu Polsat (3265) - magazyn Polska 2026
11:35 SuperMarket Chef (3) - reality show Polska 2026
12:10 Nasz nowy dom (378, 337) - reality show
14:40 Jak rozpętałem II wojnę światową: Ucieczka - komedia Polska 1970, reż. Tadeusz Chmielewski, wyk. Marian Kociniak, Wirgiliusz Gryń, Stanisław Milski (110 min)
16:30 Awantura o kasę (298) - teleturniej Polska 2026
17:40 Hitster. Muzyczna gra przebojów (5) - pr. muzyczny
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Prezydenci i premierzy (471) - pr. publicystyczny

19:55 **Kabaret na żywo. Młodzi i moralni. Nad mętną rzeką** (179) - kabaret i satyra
22:00 **Gladiator** - dramat ★★★★ hist. USA/Wlk. Bryt./Maroko/Malta 2000, reż. Ridley Scott, wyk. Russell Crowe, Joaquin Phoenix, Connie Nielsen (195 min)
01:15 **Szybcy i wściekli 8 (The Fate of the Furious)** ★★★ - film sensacyjny Chiny/USA/Japonia 2017 (180 min)

TVN

05:15 Nic straconego - mag.
05:40 Uwaga! (8110) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (45/60)
06:50 Kobieta na krańcu świata XVII - cykl reportaży
07:45 Dzień Dobry TVN (5808) - magazyn Polska 2026
11:25 Bez kompleksów (3) - reality show Polska 2026
12:30 Na Wspólnej - serial obyczajowy Polska 2026, wyk. Joanna Jabłczyńska
14:00 MasterChef (6) - show
15:40 Poskromienie złośnicy II - komedia romantyczna Polska 2023, reż. Filip Zylber, wyk. Magdalena Lamparska, Mikołaj Roznerski, Agata Turkot, Piotr Cyrwus (135 min)
17:55 Taskmaster (7) - program rozrywkowy PL 2026
19:00 Fakty, sport, pogoda

19:45 **Azja Express** (7) - reality show Polska 2026
21:30 **Jestem taka piękna! (I Feel Pretty)** ★★ - komedia romant. USA/Chiny 2018, reż. Abby Kohn, Marc Silverstein, wyk. Amy Schumer (135 min)
23:45 **Oszukać przeznaczenie III (Final Destination 3)** ★★ - horror USA/Niemcy 2006, reż. James Wong (115 min)
01:40 **Uwaga!** (7749)
02:00 **CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XI**

TV PULS

06:00 Kobra – oddział specjalny XVI (13,1) - serial sens.
09:00 Taki jest świat (41)
09:25 Boso przez świat: Wyprawa do łowców głów (81)
10:00 Lombard. Życie pod zastaw XV (3,5,7,9,11,31,32, 33,34,35) - serial obycz. Polska 2024, wyk. Zbigniew Buczkowski, Henryk Gołębiewski. Krzysztof, właściciel hurtowni z materiałami biurowymi, postanawia drastycznie ciąć koszty. Jego absurdalne rozporządzenia sprawiają, że praca w firmie staje się nie do zniesienia. W lombardzie pewna klientka chce kupić huśtawkę dla psów.
20:00 **Twierdza (The Rock)** ★★★ - film sens. USA 1996, reż. Michael Bay, wyk. Sean Connery, Nicolas Cage, Ed Harris, David Morse (170 min)
22:50 **Mechanik: Prawo zemsty (The Mechanic)** ★★★ - film sens. USA 2011, reż. Simon West, wyk. Jason Statham, Ben Foster (100 min)
00:30 **Cash Out 2** ★★★ - film sens. USA 2025, reż. Randall Emmett, wyk. Gina Gershon (140 min)

TVN7

05:20 Wiza na miłość: pierwsze spotkanie IV - serial dok.
06:20 Bugs Bunny Builders - serial anim. USA 2022
06:35 Złoty kompas - film przyg. Wlk. Brytania/USA 2007, reż. Chris Weitz
08:55 The Floor. VIP Challenge
10:15 Ukryta prawda (54/60) - serial fabularno-dok.
11:20 Mówię Wam (9) - mag.
12:40 Ukryta prawda
14:15 Szpital św. Anny III (2,3/53) - serial obycz.
16:15 Detektywi III (49/60)
17:15 Shazam! - film przyg. USA/Kanada 2019, reż. David F. Sandberg, wyk. Zachary Levi, Mark Strong (165 min)
20:00 **Transformers III (Transformers: Dark of the Moon)** ★★ - film s.f. USA 2011, reż. Michael Bay, wyk. Shia LaBeouf, Rosie Huntington-Whiteley (200 min)
23:20 **Ruchomy chaos (Chaos Walking)** ★★ - film przyg. USA/Kanada 2021, reż. Doug Liman, wyk. Tom Holland, Daisy Ridley (135 min)
01:35 **Zbliżenie. Mówię Wam podcast** (4) - program rozrywkowy

MEZZO

12:05 Solrey & Traffic Quintet: Ciao Casanova - muzyka klas.
13:20 Intermezzo
13:30 James Carter „Trane: A Centennial Supreme" – Jazz in Marciac - koncert F 2026
14:30 Tisseurs de sons: Ludovico Einaudi, Hauschka, Joep Beving, Hania Rani
15:20 Gil Evans Orchestra & Mccoy Tyner Sextet – Berliner Jazztage - koncert
16:05 Giovanni Antonini i Il Giardino Armonico - muz. klas.
17:20 Intermezzo
18:40 Armenian State Symphony Orchestra, Sergey Smbatyan: Rimski, Tchaïkovski
20:30 Antonín Dvořák: Rusałka - opera Holandia 2020
23:05 Brahms : Kwintet klarnetowy h-moll, opus 115 – Berliner Solisten - Niemcy 89

PULS 2

08:00 Pingwiny z Madagaskaru III (1/15) - serial anim.
08:40 Kubuś i Hefalumpy - film anim. USA 2005
10:00 Był sobie kot - film anim. Wlk. Brytania/Kanada/Francja/Chiny/USA 2024
11:55 Boso przez świat (85, 86, 87) - cykl reportaży
13:35 Gwiazdy Mazurskiej Nocy Kabaretowej (12)
14:30 Puls Kabaret
15:35 Muzykanci z miasta Bremy - film fantasy Niemcy 2009, reż. Dirk Regel
16:50 Orli król - film fantasy Słow. 2025, reż. Tomás Janco
19:00 Pati i klątwa Posejdona - film anim. Francja 2022
21:00 Wyścig szczurów - komedia USA/Kanada 2001
23:10 Jak upolować faceta? - komedia romant. USA 2012

TV4

07:00 Galileo - pr. popularn.
09:05 #JesteśmyDlaDzieci (349) - mag. Polska 2026
09:30 A na obiad... (6) - mag. kulinarny Polska 2026
09:35 Galileo
12:40 Mini Galileo - program popularnonaukowy Polska 26
12:55 Miłość na talerzu - romans Australia/USA 2020, reż. Rosie Lourde
14:55 Policjantki i policjanci XXV (21,22,23,24,25) - serial obyczajowy Polska 2026
20:05 A na deser... (16) - mag. kulinarny Polska 2026
20:20 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (25,26,27,28) - serial krym. Polska 2026
00:25 Gwiazdy kabaretu (186, 185) - kabaret i satyra
02:25 STOP Drogówka (381) - mag. policyjny Polska 2026

METRO

07:00 Gorączka złota XIII (7,8/26) - serial dok. USA 2022
08:55 Klan z Alaski III (29,30,31/32) - serial dok.
11:55 Złomowisko PL V (13,14/16) - serial dok.
13:55 Makłowicz w drodze (2, 3) - mag. kulinarny
15:05 Farma Clarksona II (4/8) - cykl reportaży
16:10 Azja Express (6)
17:55 Kryminalni II (10,11) - serial krym. Polska 2005, wyk. Marek Włodarczyk
20:00 Miłosny bestseller - komedia romantyczna Wlk. Brytania/Meksyk/USA 2022, reż. Analeine Cal y Mayor, wyk. Sam Claflin, Verónica Echegui
22:15 Na własną rękę - film sens. USA/Meksyk 2002
00:25 Kuba Wojewódzki (7) - talk-show Polska 2026

SOBOTA 17.10

STOPKLATKA

08:00 Komisarz Rex IX (3,4/8)
10:00 Hudson i Rex V (10,11/20) - serial krym.
12:00 Kryminalne zagadki Mazur (8) - serial krym.
14:05 Starsza pani musi zniknąć (Duplex) ** - komedia USA/Niemcy 2003, reż. Danny DeVito, wyk. Ben Stiller (115 min)
16:00 Motylem jestem, czyli romans czterdziestolatka ** - komedia Polska 1976, reż. Jerzy Gruza, wyk. Andrzej Kopiczyński (115 min)
17:55 Czterej pancerni i pies (7,8) - serial wojenny
20:00 Ognisty podmuch (Backdraft) *** - film sens. USA 1991, reż. Ron Howard, Todd Hallowell, wyk. Kurt Russell, William Baldwin (165 min)
22:45 I stanie się koniec (End of Days) ** - film sens. USA 1999, reż. Peter Hyams, wyk. Arnold Schwarzenegger, Gabriel Byrne (160 min)
01:25 Historie miłosne **** - dramat obycz. Polska 1997, reż. Jerzy Stuhr, wyk. Jerzy Stuhr, Katarzyna Figura (100 min)

KINO POLSKA

07:40 Polska Kronika Filmowa 32AB/78 - reportaż
08:05 Dwie Joasie - kom. PL 1935, reż. Mieczysław Krawicz, wyk. Jadwiga Smosarska
09:55 Milion za Laurę - komedia Polska 1971
11:55 Poszukiwany, poszukiwana - komedia Polska 1974
13:50 Dzięcioł - komedia Polska 1971, reż. Jerzy Gruza, wyk. Wiesław Gołas, Violetta Villas, Alina Janowska
15:45 Nie ma róży bez ognia - komedia Polska 1974, reż. Stanisław Bareja, wyk. Jacek Fedorowicz, Halina Kowalska
17:50 Kogel-mogel - komedia Polska 1988, reż. Roman Załuski, wyk. Grażyna Błęcka-Kolska, Ewa Kasprzyk
20:00 Galimatias, czyli kogel–mogel II - komedia Polska 1988, reż. Roman Załuski, wyk. Grażyna Błęcka-Kolska, Dariusz Siatkowski, Katarzyna Łaniewska, Jerzy Turek
22:05 Miś - komedia Polska 1981, reż. Stanisław Bareja, wyk. Stanisław Tym, Barbara Burska, Krzysztof Kowalewski, Christine Paul-Podlasky
00:35 Pokaż, kotku, co masz w środku - komedia Polska 2011, reż. Sławomir Kryński, wyk. Jacek Borusiński

ALE KINO+

08:45 Angels Fall - film obycz. *** USA 2007, reż. Ralph Hemecker (120 min)
10:45 Daniel Brühl. Mr Marvelous. - film dok. Niemcy 2022
11:50 Niezwyciężony (Stronger) *** - dramat obyczajowy USA 2017, reż. David Gordon Green (150 min)
14:20 Punkty zwrotne (Puntos suspensivos) *** - thriller Hiszpania 2024, reż. David Marqués, wyk. Diego Peretti (110 min)
16:10 Poszukiwanie - serial krym. Niemcy 2021, wyk. Henny Reents, Lucas Gregorowicz ***
18:05 Stan wyjątkowy (Výjimečný stav) ** - komedia Czechy 2024, reż. Jan Hřebejk (125 min)
20:10 Bandyci (American Outlaws) ** - western USA 2001, reż. Les Mayfield (125 min)
22:15 Sicario 2: Soldado *** - film sensacyjny USA/Meksyk/Wł. 2018, reż. Stefano Sollima (145 min)
00:40 Eastern - thriller *** Polska 2019, reż. Piotr Adamski (100 min)

POLSAT FILM

09:30 Ron Usterka - film anim. USA/Wlk. Bryt./Indie 2021
11:40 Dziennik cwaniaczka III - komedia Kanada/USA 2012
13:50 Pogromcy duchów: Dziedzictwo - komedia sensacyjna USA/Kanada 2021
16:15 Hotel Transylwania III - film anim. USA 2018
18:30 Jurassic World: Upadłe królestwo - film przygodowy USA/Chiny 2018
21:00 Jeden gniewny człowiek - thriller Wlk. Bryt./USA 2021
23:20 Na złej drodze - thriller USA 2022, reż. John Patton Ford

FILMBOX+ ONE

07:55 Strażnik Teksasu VI
10:55 Vera VII (3/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2017
12:55 Seksmisja - komedia PL 1984, reż. Juliusz Machulski
15:20 Niezgodna - film s.f. USA 2014, reż. Neil Burger
18:00 Morderstwa według Agathy Christie (3) - film krym. Francja/Szwajcaria 2008
20:00 Vera VIII (1/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2018
22:00 Świat w ogniu - thriller USA/Wlk. Brytania/Portugalia/Kanada/Bułgaria 2019
00:40 Patriota - film akcji USA 1998, reż. Dean Semler

TVP KULTURA

08:20 Ruchomy zamek Hauru **** - film anim. Japonia 2004 (125 min)
10:25 Kosmos 1999 II (15/24) - serial sensacyjny
11:30 Wydarzenie aktualne
12:15 Podwójne życie paryskich kawiarni
13:20 Dzień z życia artysty (11) - mag. kulturalny
14:00 Sherlock Holmes: Ostatni wampir (Sherlock Holmes: The Eligible Bachelor) *** - film kryminalny Wlk. Brytania 1993, reż. Peter Hammond (120 min)
16:00 Czterdziestolatek (3) - serial kom. Polska 1975
17:05 Tamte lata, tamte dni
17:45 17. Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego (79) - koncert Polska 26
21:35 Gloria Bell - komedia *** Chile/USA 2018, reż. Sebastián Lelio (110 min)
23:25 Wstęp do filmu (609)
23:35 2001: Odyseja kosmiczna (2001: A Space Odyssey) ***** - film s.f. Wlk. Brytania/USA 1968, reż. Stanley Kubrick, wyk. Keir Dullea (150 min)
02:05 Wydarzenie aktualne

WARNER TV

08:45 Pokerowy blef - komediodramat USA/Niemcy/Aus. 2007, reż. Curtis Hanson
11:15 Skazani na Shawshank - dramat psych. USA 1994
14:10 Superman II - film s.f. USA/Wlk. Brytania/Kanada 80
16:40 Superman III - film fantasy USA/Wlk. Brytania 1983
19:10 Rodzinne rewolucje - komedia romantyczna USA 2014, reż. Frank Coraci
21:35 Trzydziestu trzech - dramat obycz. USA/Chile/Kolumbia/Hiszpania 2015
00:00 Hannibal II (4,5/13)

PARAMOUNT

07:35 Poznaj naszą rodzinkę - komedia USA 2010
09:35 Tata kontra tata - komedia USA 2015
11:45 Transfomers: Ostatni Rycerz - film s.f. USA/Chiny/Kanada 2017, reż. Michael Bay
15:00 Iluzja II - thriller USA/Hongkong 2016, reż. Jon M. Chu
17:55 Przyznaj się, Fletch - komedia krym. USA 2022
20:00 Bumbleebee - film s.f. USA/Chiny 2018
22:30 Uprowadzona II - film sensacyjny Francja 2012
00:15 Wściekłe psy - dramat kryminalny USA 1992

HBO

09:15 Wyzwolenie - dramat **** obycz. USA 2023, reż. Finn Taylor (105 min)
11:00 Królestwo niebieskie *** - dramat historyczny Wlk. Brytania/Niemcy/Hiszpania/Maroko/USA/Włochy/F 2005, reż. Ridley Scott (145 min)
13:25 Pan Popper i jego pingwiny ** - komedia USA 2011, reż. Mark Waters, Jonathan Waters (95 min)
15:00 Longing - komediodramat USA/Kanada/Izrael 2024, reż. Savi Gabizon, wyk. Diane Kruger, Marnie McPhail (110 min) **
16:50 I.S.S. - film s.f. USA 2023, reż. Gabriela Cowperthwaite (95 min) **
18:25 Klopsiki kontratakują *** - film animowany USA/Kanada 2013 (95 min)
20:00 Parachute - komedia *** USA 2023, reż. Brittany Snow (105 min)
21:45 Nieczysta gra - film sens. USA/Australia/Wlk. Brytania 2025 (125 min) **
23:50 Rewolwerowcy - western USA 2025, reż. Brian Skiba (105 min) **
01:35 30 dni mroku - horror *** USA 2007 (110 min)

CINEMAX

11:50 Manchester by the Sea - dramat obycz. USA 2016
14:05 Triumf - komedia Bułgaria/Grecja 2024
15:45 Piksele - komedia USA/Chiny 2015, reż. Chris Columbus
17:30 Transformers III - film s.f. USA 2011, reż. Michael Bay
20:00 Zodiak - dramat krym. USA 2007, reż. David Fincher
22:35 Ultimatum Bourne'a - film sens. USA/Niemcy/Francja/Hiszpania 2007
00:30 Kod da Vinci - thriller USA/Malta/F/Wlk. Brytania 2006, reż. Ron Howard

ROMANCE TV

14:20 Rejs ku szczęściu
16:15 Inga Lindström: W twoim życiu - dramat obyczajowy Niemcy 2015
18:05 Lilly Schönauer: Na zawsze i jeden dzień - dramat obyczajowy Austria/Niemcy 2008, reż. Holger Barthel
20:00 Kryminalne zagadki Mazur (7) - serial krym.
21:55 Rosamunde Pilcher: Płomień miłości - film obycz. Niemcy 2003, reż. Michael Steinke, wyk. Florentine Lahme
23:50 Katie Fforde: Miłość w Nowym Jorku - film obyczajowy Niemcy 2014

CANAL+ PREMIUM

08:50 Łapu-Capu (249)
09:05 Cudowne życie *** - komediodramat Francja/Kanada 2025, reż. Ken Scott (100 min)
10:45 Brat - dramat obycz. *** Polska 2025 (95 min)
12:20 Hollywood Buzz (20)
12:45 Tożsamość Bourne'a *** - thriller USA/Niemcy/Czechy 2002 (115 min)
14:40 Krucjata Bourne'a *** - thriller USA/Niemcy 2004 (105 min)
16:25 Saga „Zmierzch": Przed świtem, cz. 1 ** - film przygodowy USA 2011 (115 min)
18:20 Pompeje - film katas. ** USA/Niemcy 2014, reż. Paul W.S. Anderson, wyk. Kit Harington (100 min)
20:00 Samotnik - film sens. ** USA/Wlk. Bryt. 2026, reż. Ric Roman Waugh, wyk. Jason Statham (110 min)
21:50 Ikona mody - dramat ** obyczajowy Francja/USA 2025 (110 min)
23:40 21 gramów - dramat *** krym. USA 2003, reż. Alejandro González Iñárritu (120 min)
01:40 Skincare - thriller USA/ ** Włochy 2024 (95 min)

TVN FABUŁA

10:55 Pokemon: Detektyw Pikachu - film fantasy USA/Jap./Wlk. Bryt./Kanada 2019
13:15 Happy Feet: Tupot małych stóp - film animowany USA/Australia 2006
15:35 Happy Feet: Tupot małych stóp II - film anim. Aus./USA/Nowa Zelandia 2011
17:45 Na skraju jutra - film s.f. USA 2014, reż. Doug Liman
20:00 Poranek kojota - kom. PL 2001, reż. Olaf Lubaszenko
22:00 Ostatni samuraj - film przyg. USA/Nowa Zelandia/Jap. 2003, reż. Edward Zwick

AMC

07:30 Przyjaciel na wagę złota - komedia sens. Wł./USA 1981
09:45 Krokodyl Dundee II - komedia Australia/USA 1988
12:05 Quest - film sensacyjny USA/Kanada 1996
14:00 Transformers - film s.f. USA 2007, reż. Michael Bay
16:55 Siedem lat w Tybecie - film biograf. USA/Wlk. Bryt. 1998, reż. Jean-Jacques Annaud
19:50 Pan i pani Kiler - komedia sensacyjna USA 2010
22:00 Zabójcze roboty - film s.f. Australia 2020
00:50 Obsesja namiętności - thriller USA/Japonia 1992

AXN

08:00 FBI VI (4/13) - serial sensacyjny USA 2024
09:00 FBI: Most Wanted V (7/13) - serial krym. USA 2024
10:00 Rekrut VII (7,8,9, 10,11/18) - serial kryminalny
14:55 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas II (11,12,13,14,15/23) - serial krym. USA/Kan. 2001
20:00 Bad Boys For Life - film sensacyjny USA 2020
22:40 Dzień Świstaka - kom. USA 1993, reż. Harold Ramis
00:30 Jumanji - komedia USA 1995, reż. Joe Johnston

EPIC DRAMA

08:25 Zatraceni w miłości
11:25 Agenci NCIS XVII (2,3,4,5,6/20) - serial krym.
15:55 Panna Marple: Morderstwo odbędzie się... (4/4) - serial kryminalny
18:00 Poirot IX (2/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2003
20:00 Detektyw Murdoch: Oblicze zła XIX (19) - serial krym. Kan./Wlk. Brytania 2026
21:00 Inspektor Ricciardi II (4/4) - serial kryminalny
23:20 Hiszpańska księżniczka II (7/8) - serial historyczny
00:40 Zatraceni w miłości - serial obycz. Turcja 2024

TVN STYLE

11:30 Love the Look (3) - program rozrywkowy Polska 2026
12:30 Teraz one (3)
13:00 Jestem z Polski XVIII (3,8/14) - serial dok.
15:00 Bitwa o gości (1) - reality show Polska 2026
16:00 Ostre cięcie (3)
17:00 Zgłoś remont (2)
18:00 Poukładani (1)
19:00 Kuchenne rewolucje
21:05 Teraz one (3) - program rozrywkowy Polska 2026
21:40 Top Model (7)
23:05 Nagi raj. Wielka Brytania - reality show Wlk. Bryt. 2025

TVN TURBO

09:45 Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia II (6/17)
10:15 Naprawy nie do naprawy
11:00 Ciężarówką przez pół świata (6/9) - serial dok.
12:00 Duda kontra Szafrański
12:45 Kupione, zrobione, sprzedane (2/10) - serial dok.
13:45 Wojny samochodowe
15:45 Polski supersamochód
16:30 Z drugiej ręki (6)
17:15 Jeździć, obserwować VIII
18:00 Zawodowi handlarze (6)
18:45 Co tu się odjechało? (2)
19:15 Mobilni mechanicy
20:45 Zawodowi handlarze
22:15 Jeździć, obserwować V

BBC FIRST

08:30 Shakespeare i Hathaway II (9,10/10)
10:30 Morderstwa w Midsomer VII (5,5/6) - serial krym.
12:35 Ojciec Brown XII (5,6,7/10) - serial krym.
15:35 Shakespeare i Hathaway: prywatni detektywi II
17:35 Z pamiętnika położnej
18:45 Śmierć z dala od palm III
19:55 Śmierć pod palmami XIV
21:00 Lynley - serial kryminalny Wlk. Brytania 2025
22:00 Milczący świadek XXV
00:15 Po powodzi II

FX

08:05 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (6,7,8/17) - serial krym. USA/Kan. 2012
10:50 Z Archiwum X IV (6,7,8/24) - serial s.f.
13:35 CIA (2/12) - serial krym. USA 2026, wyk. Tom Ellis
14:30 Anioły i Demony - thriller USA/Włochy 2009
17:15 Terminal - komedia romant. USA 2004, reż. Steven Spielberg, wyk. Tom Hanks
19:45 xXx - film sensacyjny USA 2002, reż. Rob Cohen
22:20 Szklana pułapka III - film sensacyjny USA 1995
00:50 Zakłamanie

HGTV

08:10 Wymarzony dom we Włoszech (7/12) - serial dok.
09:05 Nowa Maja w ogrodzie
10:40 Uratuj swój ogród (29)
11:35 Uchwycić dom (1,2/8)
12:35 Dobrze zrobione w domu (4) - mag. Polska 2026
12:45 Zgłoś remont (3)
13:40 Weekendowa metamorfoza (7, 8) - reality show
15:35 Polowanie na ogród IV
17:15 House Hunters (5, 6, 7)
18:55 Weekendowa metamorfoza (5, 6, 7) - reality show
21:40 Mieszkanie na miarę II
23:35 Aloha, nowy dom! (5, 6)

BBC LIFESTYLE

10:25 Zapraszam do stołu (2)
11:00 Najdroższe brytyjskie domy II - serial dokumentalny
12:00 Niezwykłe hotele bez tajemnic IV (4/6) - serial dok.
13:05 Mistrzowie szycia (5, 6)
15:25 Zapraszam do stołu: wielka porcja (3) - reality show
17:25 Bake off: zawodowcy
19:25 Majorka: śródziemnomorskie smaki (1) - magazyn
19:55 Bezsenność: australijska rewolucja Michaela Mosleya (2) - serial dok.
21:00 ADHD: zrozumieć dziecko - film dok. Wlk. Bryt. 2025
22:00 Zdrady II - serial kom.

COMEDY CENTRAL

08:00 Hoży doktorzy (5/24)
08:30 Teoria wielkiego podrywu VIII - serial kom. USA 2014
12:45 Teoria wielkiego podrywu VIII (16,17/24)
13:30 Przyjaciele IV
17:00 Duchy II (13,14/22)
17:55 Czy to ty, czy to ja? - komedia USA 1995
20:00 Planeta Singli. Osiem Historii (6,5/8) - serial obycz.
22:25 The Office PL II (10/12)
23:00 Comedy Club (3, 4)
00:05 Miasteczko South Park XI (8,9,10/14) - serial anim.

TVP SERIALE

08:00 Na sygnale
10:10 Ranczo IV (2/13)
11:10 Na dobre i na złe
12:10 Rodzinka.pl XIX (4,5)
13:25 Ojciec Mateusz (5,6) - serial krym. Polska 2008
15:25 Komisarz Alex XXVI (6) - serial krym. Polska 2026
16:25 Ranczo IV (3/13)
17:30 Czarne chmury (10)
18:35 Stawka większa niż życie (7) - serial wojenny
19:45 Ojciec Mateusz (7,8,9) - serial kryminalny
22:40 Ranczo IV (4,5/13) - serial kom. Polska 2009
00:35 Komisarz Alex XXVI (6)

CANAL+ KUCHNIA

13:30 Proste smaki (1)
14:00 Eva Longoria w poszukiwaniu meksykańskich smaków
14:55 Kucharskiego pomysł na kuchnię (2, 3) - magazyn
16:00 Jamie: uczta za mniej (6)
17:05 Jamie Oliver (2/4)
18:05 Jakubiak rozgryza Maltę
18:35 Wyjątkowe smaki miast
19:50 Poza Bali: podróż do serca Indonezji (4) - serial dok.
20:50 Włoska uczta (13,14)
21:50 James Martin: hiszpańska przygoda - serial dok.
22:45 Tajemnice indyjskich smaków (10) - pr. rozrywkowy

CANAL+ DOMO

10:30 Ucieczka na wieś XXII
12:15 Nasz nowy dom w Grecji
13:10 Cudotwórcy – pod presją (2) - serial dok. USA 2026
14:10 Wielkie projekty
15:20 Gardeners' World (28)
16:30 Tomasz Pągowski (1, 2)
17:30 Room service. Hotele od kuchni (3/6) - serial dok.
18:00 Daleko od miasta XVI
19:00 Dom w miesiąc (1, 2)
20:00 Generalna odbudowa
21:00 Wielkie projekty X
22:00 Wielkie projekty: Australia XI - serial dok.
23:05 Wielkie amerykańskie rancza (3,4) - serial dok.

PLANETE+

13:05 Polska z góry. Nad wodą
13:30 Żywioły w akcji. Ziemia na krawędzi (1) - serial dok.
14:35 200 dni na bezludnym atolu - film dok. Francja 2025
15:45 Dzikie odmęty
16:50 Cieśniny. Między lądem a morzem (1/4) - serial dok.
18:00 Dokąd dzisiaj? IV (91,92)
18:40 Polska z góry IV
19:35 Kasparow. Gra o wielką stawkę - film dok. F 2023
20:45 James Dean – wrażliwy chłopak - film dok. F 2025
22:00 Scorsese znaczy kino

DISCOVERY CHANNEL

09:00 Ocalić dom: Interwencja
11:00 Od samochodu do domu
12:00 Kroniki policyjne
13:00 Złomowisko PL VI
15:00 Fani czterech kółek
16:00 Bracia Collins biorą się do roboty (12)
17:00 Wyścigi po antyki
18:00 Człowiek kontra niedźwiedź (2/8) - serial dok.
19:00 Fani czterech kółek: w trasie II (6) - serial dok.
20:00 W oku cyklonu III (8)
21:00 Najniebezpieczniejszy zawód świata XXII (13)
22:00 Alaska: Przetrwać na krańcu świata (5/8)

TVP HISTORIA

11:50 Wszystkie kolory świata
12:55 Plaże Europy (4/6)
13:55 Ex libris - mag.
14:30 Gangsterzy i filantropi - komedia Polska 1962
16:30 Flesz historii (783)
17:00 Królowe, które zmieniły świat (6/6) - serial dok.
17:55 Noce i dnie (3)
19:00 Tajemnice szpiegów
20:05 Zapomniane karty historii (1) - serial dok.
21:10 Zieja - film biograf. PL 2020, reż. Robert Gliński
23:10 Midway - dramat wojenny USA/Chiny 2019

HISTORY

09:15 Gwiazdy lombardu XIII
10:10 Wojny magazynowe XVII
11:10 Niewyjaśnione tajemnice wszechświata (4/8)
12:05 Starożytni kosmici XIV
13:05 Jak to wyjaśnić V (1)
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata IV (2/11)
14:55 Wielka inżynieria z Dolphem Lundgrenem (2/8)
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 Kursk: pierwsza katastrofa Putina - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
21:00 Starożytni kosmici
23:00 Niewyjaśnione tajemnice świata VII (11,12/18)

NATIONAL GEOGRAPHIC

08:00 Katastrofy pod lupą
10:00 Katastrofa w przestworzach XXIV (6,3,3,5,4,6/10)
15:55 Megamaszyny (1/6)
16:55 Złoto Hitlera (2/4) - serial dok. Czechy 2020
17:55 Żelazna kurtyna: życie pod radziecką okupacją (2/3)
19:05 Zaginione skarby Biblii: tajemnice wiary - serial dok.
20:00 Grecja: miejsce pełne tajemnic (3) - serial dok.
21:00 Premiera: Miłość w sieci oszustów - reportaż
22:25 Strzegąc granic IX (10)

FOCUS TV

08:00 Rolnicy. Podlasie VII
09:00 Wielkie wycieczkowce
11:00 Architektura z odzysku
12:00 Straż graniczna X
13:00 Rolnicy. Podlasie II
16:00 Wioski wioseczki (2,3)
17:00 Historie szalonych bogaczy (3,4) - serial dok.
18:00 Świat z góry. Bułgaria Południowa (2) - film dok.
19:00 Jak to wyjaśnić III
20:00 Świat z góry. Zamki II (4) - serial dok. Hiszpania 2025
21:00 Grobowce Egiptu (2/2)
22:00 Kataklizmy, które wstrząsnęły światem
23:00 Poza kontrolą

BBC EARTH

08:55 Planeta Ziemia III III
09:55 Niezwykłe wyspy tropikalne (3/3) - serial dok.
11:05 Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem II
12:15 W okowach mrozu VI
15:15 Malownicze trasy kolejowe V (5/10) - serial dok.
17:20 David Attenborough i cuda natury (2/5)
17:50 Dziki połów (5/8)
18:45 Tajemnice Słońca (1/2)
19:45 Wszechświat (1/5) - serial dok. Wlk. Brytania 2021
21:00 Życie na pustkowiu
22:00 W okowach mrozu II

POLSAT VIASAT HISTORY

08:35 Czołg: najważniejsza broń II wojny światowej - serial dokumentalny Australia 2025
09:40 Naziści: korzenie zła - serial dok. Kanada 2025
12:35 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
17:05 Berlin 1936: olimpiada Hitlera w kolorze - film dok.
18:10 Historia sprawiedliwości (7,8,9) - serial dok.
21:00 Życie prywatne przywódców Rzeszy (1,2/4) - serial dok. Niemcy 2025
22:55 Zapomniane taśmy wideo z nazistowskich Niemiec (1/2) - serial dok.

Od A do Z

80 MILIONÓW ★★★★
film przyg., Polska 2011, reż. Waldemar Krzystek, wyk. Wojciech Solarz, Krzysztof Czeczot, Maciej Makowski
22:25 | tvp historia
Na faktach, choć w konwencji komedii sensacyjnej: w przeddzień ogłoszenia stanu wojennego działacze wrocławskiej „Solidarności" wycofują z banku depozyt o wartości 80 mln zł. Polski kandydat do Oscara.

CZAS ROZLICZENIA ★★
film akcji, USA/Kanada 2019, reż. Shawn Ku, wyk. Nicolas Cage, Benjamin Bratt, Noah Le Gros
23:55 | tv puls
Po kilkunastoletnim wyroku za zbrodnie, których nie popełnił, gangster wychodzi na wolność. Co okaże się ważniejsze: nawiązanie utraconego kontaktu z synem czy zemsta na nielojalnych wspólnikach?

CZŁOWIEK ZE STALI ★★★
film sens., USA/Wlk. Brytania 2013, reż. Zack Snyder, wyk. Henry Cavill, Amy Adams, Kevin Costner
23:45 | tvn
Jeszcze raz Superman: adoptowany przez Ziemian przybysz z obcej planety odkrywa swoją tożsamość i istotę misji, jaką ma do spełnienia. Stara bajka w ciekawym ujęciu adaptatora komiksów Zacka Snydera.

DLA NIEJ WSZYSTKO ★★★
film sens., USA/Francja 2008, reż. Paul Haggis, wyk. Russell Crowe, Elizabeth Banks, Liam Neeson
20:40 | tvp 2
Kiedy żona – oskarżona o morderstwo – trafia do więzienia z dwudziestoletnim wyrokiem, przekonany o jej niewinności mąż podejmuje kroki, by ją stamtąd uwolnić.

DUNKIERKA ★★★★
dramat wojenny, Wlk. Brytania/USA/Francja/Holandia 2017, reż. Christopher Nolan, wyk. Fionn Whitehead, Mark Rylance, Tom Glynn-Carney
22:10 | cinemax
Christopher Nolan mistrzowsko eksperymentuje z czasem ekranowym, ukazując z lądu, morza i powietrza ostatnie dni operacji "Dynamo" – ewakuacji brytyjskiego korpusu z Francji w czerwcu 1940 roku.

Złoto pustyni

22:25 | warner tv
★★★★

· FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Między „Złotem dla zuchwałych" i „Paragrafem 22": awanturnicza wyprawa po irackie złoto w ramach operacji „Pustynna burza" nabiera nieoczekiwanie innego sensu – podobnie jak sama wojna dla widzów.

DRAMAT WOJENNY
USA/AUSTRALIA 1999, REŻ. DAVID O. RUSSELL, WYK. GEORGE CLOONEY, MARK WAHLBERG, ICE CUBE

GRINDHOUSE VOL. 2 PLANET TERROR ★★
horror, USA/Meksyk 2007, reż. Robert Rodriguez, wyk. Rose McGowan, Freddy Rodríguez, Josh Brolin
23:20 | canal+ premium
Ciąg dalszy hołdu taniemu kinu: dziewczyna z karabinem maszynowym zamiast nogi daje odpór hordzie zombi atakującej amerykańskie miasteczko. A gdzie cienka granica między pastiszem i kiczem?

LUCKY STRIKE ★★
dramat wojenny, USA 2026, reż. Rod Lurie, wyk. Scott Eastwood, Colin Hanks, Aunjanue Ellis-Taylor
21:30 | canal+ premium
Oparty na faktach epizod z bitwy o Ardeny z udziałem synów Toma Hanksa i Clinta Eastwooda: amerykański oficer otrzymuje polecenie powstrzymania hitlerowskich czołgów, w wyniku czego pozostaje na tyłach wroga.

NARZECZONY NA NIBY ★★
komedia romantyczna, Polska 2018, reż. Bartosz Prokopowicz, wyk. Julia Kamińska, Piotr Stramowski, Sonia Bohosiewicz
22:35 | polsat
Aby uniknąć prześladującego ją pecha, dziewczyna zaczyna przed potencjalnym partnerem koloryzować rzeczywistość, co prowadzi do mnóstwa komplikacji. Ale i do happy endu, na szczęście. Jednak niekoniecznie.

NIE MÓW ZŁA ★★★
horror, USA/Chorwacja/Kanada 2024, reż. James Watkins, wyk. James McAvoy, Mackenzie Davis, Aisling Franciosi
20:00 | hbo
Z duńskiego na hollywoodzki: rodzina przyjmuje zaproszenie od świeżych znajomych do domu na odludziu. Początkowo miła atmosfera gęstnieje, a na jaw wychodzą krwawe skłonności gospodarzy.

NIEPOKONANI ★★★
dramat obycz., USA/Emiraty Arabskie/Polska/Indie/Arabia Saudyjska 2010, reż. Peter Weir, wyk. Dragoş Bucur, Colin Farrell, Ed Harris
22:30 | kino polska
Z syberyjskiego gułagu do Indii: dzieje dramatycznej ucieczki więźniów w latach II wojny światowej. Ucieczka – z polskim udziałem – prawdziwa, relacja niezupełnie, ale i tak uwiodła Petera Weira.

S.W.A.T.: UNDER SIEGE ★★
film sens., USA 2017, reż. Tony Giglio, wyk. Sam Jaeger, Adrianne Palicki, Michael Jai White
22:20 | stopklatka
Uczestnicząc w akcji antynarkotykowej, jednostka specjalna policji zatrzymuje tajemniczego mężczyznę – źródło cennych informacji, a pewien superzbir gotowy jest wysłać armię najemników, by go odzyskać.

SIEDMIU WSPANIAŁYCH ★★★
western, USA/Australia 2016, reż. Antoine Fuqua, wyk. Denzel Washington, Chris Pratt, Ethan Hawke
20:00 | cinemax
Próba renowacji klasycznego westernu, inspirowanego samurajskim filmem Akiry Kurosawy: siedmiu rewolwerowców broni miasteczka przed bandą siepaczy. Tylko po co ta cała polityczna poprawność?

UKRYTY MOTYW ★★★
thriller, Dania/Szwecja/Francja 2025, reż. Gustav Möller, wyk. Sidse Babett Knudsen, Sebastian Bull Sarning, Dar Salim
22:40 | ale kino+ hd
Strażniczka więzienna rozpoznaje w nowoprzybyłym skazańcu mordercę swego syna. Przenosi się na oddział o zaostrzonym rygorze, gdzie przebywa więzień, by szukać zemsty. Plus Sidse Babett Knudsen.

ZGAGA ★★★
komedia, USA 1986, reż. Mike Nichols, wyk. Meryl Streep, Jack Nicholson, Jeff Daniels
22:45 | tvp 1
Meryl Streep i Jack Nicholson jako bohaterowie powieści, w której Nora Ephron opisuje dzieje swego małżeństwa z Carlem Bernsteinem, jednym z odkrywców afery Watergate. Solidne kino o posmaku plotki.

KONRAD J. ZARĘBSKI

TVP1

06:55 Słowo na niedzielę
07:00 Msza święta
08:00 Tydzień (1103)
08:30 Pociąg do Polski (7) - serial dok. Polska 2026
09:00 U Pana Boga w ogródku
09:55 Ojciec Mateusz XXIII (3) - serial krym. Polska 2020
10:55 Komisarz Alex XXVI (7)
11:55 Między ziemią a niebem
12:00 Anioł Pański
12:15 Między ziemią a niebem
12:45 Taize – Dom serca (4)
13:05 Ssaki (4/6) - serial dok.
14:10 Rolnik szuka żony (6)
14:30 Lalka (7) - serial obycz.
16:00 Zaraz wracam (25,26)
17:00 Teleexpress
17:35 Daję słowo – Maciej Orłoś (46) - talk-show
18:40 Jaka to melodia? (5989)
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:25 **Gra z Cieniem II** (7) - serial kryminalny
21:25 **Rolnik szuka żony** (7)
22:20 **Rolnik szuka żony. Odwiedziny** (7)
22:45 **Zgaga (Heartburn)** ★★★ - komedia USA 1986, reż. Mike Nichols, wyk. Meryl Streep, Jack Nicholson, Jeff Daniels, Maureen Stapleton, Richard Masur (120 min)
00:45 **Sędzia (The Judge)** ★★★★ - dramat kryminalny USA 2014, reż. David Dobkin (145 min)

TVP2

05:10 Barwy szczęścia - serial obycz. Polska 2026
06:25 M jak miłość
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7710) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7710) - mag. Polska 2026
11:00 Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka
11:40 The Voice of Poland
14:00 Familiada (3147)
14:35 Koło fortuny (2108)
15:10 Szansa na sukces. Opole 2027 (7) - show
16:10 Europa da się lubić – nowe pokolenie (7) - teleturniej Polska 2026, program prowadzi Katarzyna Zielińska
17:15 Tak to leciało! (92)
18:15 Omnibus – szybcy i mądrzy (51) - teleturniej
19:10 Kocham Cię, Polsko! (6) - quiz Polska 2026

20:40 **Dla niej wszystko (The Next Three Days)** ★★★ - film sens. USA/Francja 2008, reż. Paul Haggis, wyk. Russell Crowe, Elizabeth Banks, Liam Neeson, Olivia Wilde (140 min)
23:00 **Kwiatki polskie duże** (15) - mag. Polska 2026
00:00 **Matylda** (1) - serial kostiumowy Polska 2023
00:55 **Porzucony według Harlana Cobena** (3,4/10) - serial obycz. Wlk. Brytania 2016

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - mag. informacyjny Polska 2026
08:00 Halo tu Polsat (3272) - magazyn Polska 2026
11:25 Ewa gotuje (582) - mag. kulinarny Polska 2026
12:00 Wspólna chata (Parental Guidance) - komedia USA 2012, reż. Andy Fickman, wyk. Billy Crystal, Bette Midler, Marisa Tomei (135 min)
14:15 Twoja twarz brzmi znajomo (232) - program rozrywkowy Polska 2026
16:30 Awantura o kasę (299) - teleturniej Polska 2026
17:40 Hitster. Muzyczna gra przebojów (6) - program muzyczny Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:35 Być gwiazdą (7)

19:55 **Dancing with the Stars. Taniec z gwiazdami** (190)
22:50 **Narzeczony na niby** ★★ - komedia romantyczna Polska 2018, reż. Bartosz Prokopowicz, wyk. Julia Kamińska, Piotr Stramowski, Jan Szydłowski (140 min)
01:10 **Koniec świata, czyli Kogel Mogel 4** ★★ - komedia Polska 2022, reż. Anna Wieczur-Bluszcz, wyk. Grażyna Błęcka-Kolska (125 min)

TVN

05:10 Jak to jest zrobione? X - serial dok. Kanada 2012
05:35 Nic straconego - mag.
05:40 Uwaga! (7749) - mag. reporterów Polska 2025
05:55 Ukryta prawda (46/60)
06:50 Kuchenne rewolucje 33 (7) - reality show Polska 2026
07:45 Dzień Dobry TVN (5809) - magazyn Polska 2026
11:30 Kobieta na krańcu świata XVII - cykl reportaży
12:25 Co za tydzień (1265) - magazyn Polska 2026
13:20 Azja Express (7) - reality show Polska 2026
15:10 Shazam! Gniew bogów (Shazam! Fury of the Gods) - film przyg. USA 2023, reż. David F. Sandberg (165 min)
17:55 Nowa Szelągowska (4) - reality show Polska 2026
19:00 Fakty, sport, pogoda

19:45 **MasterChef** (7) - show Polska 2026
21:20 **Mayday** ★ - komedia Polska 2000, reż. Sam Akina, wyk. Piotr Adamczyk, Adam Woronowicz, Anna Dereszowska, Weronika Książkiewicz, Andrzej Grabowski (145 min)
23:45 **Człowiek ze stali (Man of Steel)** ★★★ - film sens. USA/Wlk. Brytania 2013, reż. Zack Snyder, wyk. Henry Cavill (185 min)

TV PULS

06:00 Kobra – oddział specjalny XVI (1/15) - serial sens.
07:05 Don Matteo: Boski detektyw XIII - serial krym.
09:15 Rodzinny interes
11:10 Ja cię kocham, a ty śpisz - komedia romantyczna USA 1995, reż. Jon Turteltaub
13:35 Zakonnica w przebraniu (Sister Act) - komedia kryminalna USA 1992 (125 min)
15:40 Zakonnica w przebraniu 2 (Sister Act 2: Back in the Habit) - komedia USA 1993, reż. Bill Duke (130 min)
17:50 Robin Hood: Początek (Robin Hood: Origins) - film przygodowy USA 2018, reż. Otto Bathurst (130 min)
20:00 **Mechanik: Konfrontacja (Mechanic: Resurrection)** ★★ - film sens. USA/Francja/Bułgaria/Niemcy/Tajl. 2016, reż. Dennis Gansel (120 min)
22:00 **Komando (Commando)** ★★ - film sens. USA 1985, reż. Mark L. Lester (115 min)
23:55 **Czas rozliczenia (A Score to Settle)** ★★ - film akcji USA/Kanada 2019 (130 min)
02:05 **Taki jest świat**

TVN7

05:35 Wiza na miłość: pierwsze spotkanie IV - serial dok.
06:35 Bez kompleksów (3)
07:30 Ochroniarz amator - komedia USA 2008, reż. Steven Brill, wyk. Owen Wilson, David Dorfman, Danny McBride
09:40 The Floor. VIP Challenge
11:00 Top Model (7)
12:30 Ukryta prawda (56,57/60) - serial fab.-dok.
14:30 Szpital św. Anny III (4,5/53) - serial obycz.
16:30 Detektywi III (50/60)
17:35 Rodzina od zaraz (Instant Family) - komedia USA 2018, reż. Sean Anders, wyk. Mark Wahlberg, Rose Byrne, Isabela Merced (145 min)
20:00 **Terminator: Genisys** ★★ - film s.f. USA/Kanada 2015, reż. Alan Taylor, wyk. Arnold Schwarzenegger, Jason Clarke, Emilia Clarke, Jai Courtney (165 min)
22:45 **Sanctum** ★★ - film przygodowy Australia/USA 2011, reż. Alister Grierson, wyk. Richard Roxburgh (130 min)
00:55 **Refugium (The Refuge)** ★★ - horror Bułgaria/USA 2023, reż. Renny Harlin (110 min)

MEZZO

12:10 Bruce Liu w Maison Chaumet: Recital Chopinowski
13:05 Intermezzo
13:30 L'Ensemble Intercontemporain gra utwory Roberta Negro - muzyka klas
14:30 Messiaen: „Kwartet na koniec czasów" na Festiwalu wielkanocnym w Aix-en-Provence - muzyka współczesna
15:20 Steve Reich – Colin Currie Group. Międzynarodowy Festiwal w Edynburgu
16:50 Intermezzo
17:45 Ludwig van Beethoven: Fidelio - opera Holandia 2024
20:30 Królewska Orkiestra Concertgebouw, Joyce DiDonato, Antonio Pappano: Heggie, Berlioz - muzyka klasyczna
22:05 Filharmonicy Berlińscy, Claudio Abbado: Beethoven, Brahms, Dvořák, Verdi

PULS 2

08:00 Aukcja w ciemno II
08:50 Boso przez świat
10:25 Klątwa Różowej Pantery - komedia kryminalna Wlk. Brytania/USA 1983
12:40 Różowa Pantera II - komedia kryminalna USA 2009, reż. Harald Zwart
14:25 Deszczowa wróżka - film fantasy Czechy/Niemcy 2010, reż. Milan Cieslar
16:30 Nawiedzony zamek - baśń filmowa Czechy/Słowacja/Niemcy 2025
18:45 Kalosze szczęścia - film fantasy Niemcy 2018
20:00 Ostatni legion - film przyg. Wlk. Brytania/Francja/Słowacja/Tunezja/Włochy/Bułgaria 2007, reż. Doug Lefler
22:00 303: Bitwa o Anglię - dramat wojenny Wielka Brytania/Polska 2018

TV4

07:00 Mont Saint-Michel: Zagadki niepowtarzalnej budowli - film dok. F 2024
08:15 Najdziwniejsze domy świata - film dokumentalny
09:20 A na deser... (16)
09:25 Galileo
11:25 Mini Galileo
11:50 Zabójcze maszyny - film sens. USA/Nowa Zel. 2018, reż. Christian Rivers
14:20 Góra Dantego - film katastroficzny USA 1996
16:45 Tower Heist: Zemsta cieciów - komedia sensacyjna USA/Japonia 2011
18:55 Uroczysko V (11,12) - serial krym. Polska 2026
20:05 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (25,26,27,28) - serial krym. Polska 2026
00:05 STOP Drogówka (382) - mag. policyjny Polska 2026

METRO

07:30 Gorączka złota XIII (10/26) - serial dok. USA 2022
08:30 Klan z Alaski III (32,1/32) - serial dok.
10:35 Królewskie wakacje - melodramat USA/Rum. 2017
12:25 The Floor (13, 14)
13:50 Diagnoza IV (9,10) - serial obycz. Polska 2019
15:50 Układ warszawski (3,4/13) - serial krym. Polska 2011, wyk. Jan Englert
17:50 Kryminalni II (12,13) - serial krym. Polska 2005
20:00 Wallander (7/13) - serial krym. Szwecja/Niemcy/Dania/Norwegia/Finlandia 2006
22:05 Chyłka – Kasacja II (6/6) - serial kryminalny
23:05 Chyłka – Rewizja III
00:00 Zbrodnie z pierwszych stron gazet IX (3) - serial dok.
01:00 Szpital (60/67)

NIEDZIELA 18.10

STOPKLATKA

08:00 **Komisarz Rex IX** (6/8) - serial kryminalny
10:00 **Hudson i Rex V**
13:00 **Komisarz Montalbano** (1/2) - serial kryminalny
15:30 **Adwokat (A Civil Action)** (***) - film sens. USA 1998, reż. Steven Zaillian, wyk. John Travolta, Robert Duvall, William H. Macy, John Lithgow (130 min)
17:40 **Stawka większa niż życie** (1,3/18) - serial wojenny Polska 1968, wyk. Stanisław Mikulski
20:00 **W potrzasku (The Hunted)** (**) - film akcji USA 1995, reż. J.F. Lawton, wyk. Christopher Lambert, John Lone, Joan Chen, Yoshio Harada, Yoko Shimada, Mari Natsuki (140 min)
22:20 **S.W.A.T.: Under Siege** (**) - film sens. USA 2017, reż. Tony Giglio, wyk. Sam Jaeger, Adrianne Palicki, Michael Jai White, Kyra Zagorsky (100 min)
00:00 **Kamienne pięści (Hands of Stone)** (***) - film biograf. USA/Panama 2016, reż. Jonathan Jakubowicz (140 min)

KINO POLSKA

07:50 Polska Kronika Filmowa 40A/73 - reportaż Polska 1973
08:00 Polska Kronika Filmowa 20B/78 - reportaż Polska 1978
08:15 Zakazane piosenki - dramat wojenny Polska 1947
10:35 ABC miłości - komedia PL 1935, reż. Michał Waszyński
12:45 Piłsudski - film biograf. Polska 2019, reż. Michał Rosa
14:55 Znachor - melodramat Polska 1981, reż. Jerzy Hoffman, wyk. Jerzy Bińczycki, Anna Dymna, Bernard Ładysz, Bożena Dykiel, Artur Barciś
17:50 Konsul - komedia sensacyjna Polska 1989, reż. Mirosław Bork, wyk. Piotr Fronczewski, Maria Pakulnis, Krzysztof Zaleski
20:00 Różyczka - dramat obyczajowy Polska 2010, reż. Jan Kidawa-Błoński, wyk. Andrzej Seweryn, Magdalena Boczarska, Robert Więckiewicz, Jacek Braciak, Grażyna Szapołowska
22:30 Niepokonani - dramat obycz. USA/Emiraty Arabskie/Polska/Indie/Arabia Saudyjska 2010, reż. Peter Weir, wyk. Dragoș Bucur, Colin Farrell
01:05 Mistrz - film biograficzny Polska 2020, reż. Maciej Barczewski, wyk. Piotr Głowacki, Jan Szydłowski

ALE KINO+

08:00 **Nora Roberts – Księżyc nad Karoliną (Carolina Moon)** (**) - thriller USA/Niemcy/Kanada 2006 (120 min)
10:00 **Uma Thurman, wojowniczka Hollywoodu**
11:05 **Rebeliant (Free State of Jones)** (***) - film sensacyjny USA 2016, reż. Gary Ross (165 min)
13:50 **Pęknięte lustro (The Mirror Crack'd)** (***) - komedia kryminalna Wlk. Brytania 1980, reż. Guy Hamilton (135 min)
16:05 **Charlotte Link: Poszukiwanie**
18:00 **Strefa interesów (The Zone of Interest)** (*****) - dramat wojenny Wlk. Brytania/Polska/USA 2023, reż. Jonathan Glazer (130 min)
20:10 **Oddział dla zuchwałych II** (5,6/6) - miniserial Wlk. Brytania 2025
22:40 **Ukryty motyw (Vogter)** (***) - thriller Dania/S/F 2025, reż. Gustav Möller, wyk. Sidse Babett Knudsen, Dar Salim (125 min)
00:45 **Córki dancingu** - musical (***) PL 15, reż. Agnieszka Smoczyńska (115 min)

POLSAT FILM

08:00 Sąsiedzi - serial anim.
08:15 Były sobie Ameryki
10:00 Jeźdźcy smoków: Na końcu świata III (11,12/13)
10:55 Hotel Transylwania III - film animowany USA 2018
12:55 Hot Shots! - komedia sensacyjna USA 1991
14:45 Speed – niebezpieczna szybkość - film sens. USA 1994
17:05 King Kong - film przyg. USA/Nowa Zel./Niemcy 2005
21:00 Transporter - film sensacyjny USA/Francja 2002
22:50 Wakacyjni przyjaciele - komedia USA 2021

FILMBOX+ ONE

07:55 Strażnik Teksasu VI (23,24,25/25) - serial sens.
10:55 Vera VII (4/4) - serial krym. Wlk. Bryt. 2017, wyk. Brenda Blethyn, Kenny Doughty
14:30 Potop, cz. 1 II (1) - film historyczny Polska 1974
17:55 Morderstwa według Agathy Christie: Niebezpieczny dom (4) - film krym. Francja/Szwajcaria 2009
20:00 Vera VIII (2/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2018
22:00 Osadzony - film sens. USA 1989, reż. John Flynn
00:25 Co z oczu, to z serca - komedia krym. USA 1998

TVP KULTURA

08:00 **Nabożeństwo luterańskie we Wrocławiu**
09:05 **Wspólny dom** (42)
09:40 **Przystań nad Biblią**
10:00 **Pamiętniki Sherlocka Holmesa** - serial krym.
11:05 **Kosmos 1999 II** (16/24) - serial sensacyjny
12:10 **Dudek** - spektakl teatralny Polska 1964
13:20 **Cyrk (The Circus)** (***) - komedia USA 1928, reż. Charles Chaplin (75 min)
14:35 **Jaśniejsza od gwiazd (Bright Star)** (***) - melodramat Wlk. Brytania/Francja/Australia 2009, reż. Jane Campion, wyk. Abbie Cornish (130 min)
16:45 **Czterdziestolatek** (4)
17:45 **17. Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego** (80) - koncert Polska 26
21:35 **Porozmawiajmy szczerze** (27)
22:15 **Współczesny mężczyzna** - film dok.
23:45 **17. Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego**
00:00 **Gloria Bell** - komedia (***) Chile/USA 2018, reż. Sebastián Lelio, wyk. Julianne Moore (105 min)

WARNER TV

12:15 Pan Niania - komedia USA 1993, reż. Michael Gottlieb, wyk. Hulk Hogan
14:00 Głupi i głupszy II: Kiedy Harry poznał Lloyda - komedia USA 2003, reż. Troy Miller
15:40 Invictus: Niepokonany - dramat historyczny USA 2009, reż. Clint Eastwood
18:20 Jackie Chan: Pierwsze uderzenie - film sens. Hongkong 1996, reż. Stanley Tong
20:00 Batman Forever - film fantasy USA/Wlk. Bryt. 1995
22:25 Złoto pustyni - dramat wojenny USA/Australia 1999

PARAMOUNT

08:30 Co wiecie o swoich dziadkach - komedia USA 2017
10:50 Poznaj naszą rodzinkę - komedia USA 2010
12:55 Moja super eksdziewczyna - film s.f. USA 2006
15:00 Tomb Raider - film przyg. Wlk. Brytania/USA 2018
17:30 Bumbleebee - film s.f. USA/Chiny 2018
20:00 Transformers: Przebudzenie bestii - film s.f. Kanada 2023, reż. Steven Caple Jr.
22:35 Memento - thriller USA 2000, reż. Christopher Nolan
00:55 Traffic - dramat krym. USA/Niemcy/Meksyk 2000

HBO

09:45 **Dzielna banda i tajemnica zaginionego wujka** (***) - film anim. Hiszpania 2024 (80 min)
11:05 **Green Book** - film (****) biograficzny USA/Chiny/Japonia 2018 (125 min)
13:10 **Król rozrywki** - film (****) biograficzny USA/Chiny 2017, reż. Michael Gracey (105 min)
14:55 **Pasażerowie** - film (***) s.f. USA/Australia/Hongkong 2016, reż. Morten Tyldum (115 min)
16:50 **Spinal Tap II: To nie koniec** (**) - komedia USA 2025 (80 min)
18:10 **Millerowie** - komedia (***) USA/Wlk. Brytania 2013, reż. Rawson Marshall Thurber (110 min)
20:00 **Nie mów zła** - horror (***) USA/Chorwacja/Kan. 2024, reż. James Watkins, wyk. James McAvoy, Mackenzie Davis (110 min)
21:50 **Creed 2** - dramat obycz. (***) USA 2018, reż. Steven Caple Jr., wyk. Michael B. Jordan (130 min)
00:00 **The Order: Ciche braterstwo** (***) - thriller USA/Wlk. Brytania/Kanada 2024 (115 min)

CINEMAX

10:15 Ultimatum Bourne'a - film sens. USA/Niemcy/Francja/Hiszpania 2007
12:10 Zabić wspomnienia - dramat obycz. USA 2007
14:15 Dwóch gniewnych ludzi - komedia USA 2003
16:00 Klik: i robisz, co chcesz - komedia USA 2006
17:50 Dla niej wszystko - film sensacyjny USA/Francja 2008
20:00 Siedmiu wspaniałych - western USA/Australia 2016
22:10 Dunkierka - dramat wojenny Wlk. Brytania/USA/Francja/Holandia 2017

ROMANCE TV

07:45 Górski lekarz (1,2,2)
12:30 Stracona szansa - komedia romant. USA 2024
14:20 Kryminalne zagadki Mazur: Zaginiona córka - serial kryminalny Niemcy 2024
16:15 Inga Lindström: Idealny facet na próbę - film obyczajowy Niemcy 2025
18:05 Inga Lindström: Poszukując Ciebie - melodramat Szwecja/Niemcy 2019
20:00 Czekoladowy klub - dramat obycz. Wlk. Brytania 2025, reż. Deborah Hadfield
22:00 Lena Lorenz - serial obycz. Niemcy/Austria 2021

CANAL+ PREMIUM

08:00 **Zwierzaki na ratunek** (**) - komedia Kanada/USA/RPA 2024 (85 min)
09:25 **Niania w Nowym Jorku** (***) - komedia romantyczna USA 2007, reż. Shari Springer Berman, Robert Pulcini (105 min)
11:10 **Listy do Julii** - komedia (***) romantyczna USA 2010, reż. Gary Winick (105 min)
12:55 **Making of Canal+**
13:00 **Ultimatum Bourne'a** (****) - film sensacyjny USA/Niemcy/Francja/Hiszpania 2007 (115 min)
14:55 **Jason Bourne** - film (***) sens. USA/Chiny/Hiszp./Japonia/Isl./Niemcy/Włochy 2016 (120 min)
16:55 **Wstęp do meczu**
17:25 **Piłka nożna: PKO BP Ekstraklasa** (na żywo)
19:35 **Liga+ Extra** (na żywo)
21:30 **Lucky Strike** - dramat (**) wojenny USA 2026, reż. Rod Lurie (110 min)
23:20 **Grindhouse vol. 2**
Planet Terror - horror (**) USA/Meksyk 2007, reż. Robert Rodriguez, wyk. Rose McGowan (105 min)
01:05 **Wcielenie** - horror Wlk. (**) Brytania 2024, reż. Alexander J. Farrell (95 min)

TVN FABUŁA

07:30 Lekarze V (8,9,10)
10:35 Mała wielka stopa - film anim. Belgia/Francja/USA 2017
12:35 Istoty fantastyczne - komedia USA 2024
14:45 Wojna z dziadkiem - komedia USA/Wlk. Brytania/Kanada 2020, reż. Tim Hill
16:50 Superman: Powrót - film s.f. USA 2006
20:00 Chłopaki nie płaczą - komedia Polska 1999, reż. Olaf Lubaszenko
22:00 Weselne przeznaczenie - komedia romantyczna USA/Kanada/Wlk. Brytania 2018

AMC

08:15 Jedz, módl się, kochaj - melodramat USA 2010
11:10 Pan i pani Kiler - komedia sensacyjna USA 2010
13:15 Bibliotekarz – tajemnica włóczni - film przyg. USA/Niemcy 2004, reż. Peter Winther, wyk. Noah Wyle
15:15 Legionista - film sens. USA 1998, reż. Peter MacDonald
17:20 Trudne słówka - komedia romantyczna USA 2004
20:00 Wasabi - komedia sensacyjna Japonia/Francja 2001
22:00 Morderca mistrzów - film sens. Chiny/Hongkong 2014, reż. Teddy Chan

AXN

08:00 Walker: Strażnik Teksasu III - serial krym.
10:00 Rekrut VII (12,13, 14,15,16/18) - serial krym.
14:55 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas II (16,17,18,19,20/23) - serial krym. USA/Kan. 2002
20:00 Dzień Świstaka - komedia USA 1993, reż. Harold Ramis, wyk. Bill Murray
22:15 Duże dzieci - komedia USA 10, reż. Dennis Dugan, wyk. Adam Sandler, Kevin James
00:05 SexiPistols - western Francja/Meksyk/USA 2006

EPIC DRAMA

08:10 Lekarze na start - serial obyczajowy Polska 2017
10:35 Poirot IV (1,2/3) - serial krym. Wlk. Brytania 1992
15:00 Dalgliesh III (3,6/6) - serial krym. Wlk. Bryt. 2024
19:00 Rodzina Hardacre'ów (5,6/6) - serial obyczajowy Wielka Brytania 2024
21:00 Morderstwo w małym mieście II (7) - serial krym.
21:55 Morderstwo to nic trudnego (1/2) - miniserial
22:55 Rodzina Hardacre'ów (5,6/6) - serial obycz.
00:55 Detektyw Murdoch XVIII (6/22) - serial kryminalny

TVN STYLE

11:30 Ostre cięcie (4)
12:30 Love the Look (4) - program rozrywkowy Polska 2026
13:30 Jestem z Polski XVIII (4,6,9/14) - serial dok.
16:35 Teraz one (4) - program rozrywkowy Polska 2026
17:10 Do zobaczenia III (4/10)
17:45 Bitwa o gości (2)
18:45 Kuchenne rewolucje (11, 12) - reality show Polska 23
20:45 Ostre cięcie (4)
21:50 Azja Express (7)
23:35 Kobieta na krańcu świata XVII - cykl reportaży
00:35 No to lecę! (3)

TVN TURBO

10:45 Wojny samochodowe (7)
11:45 Z drugiej ręki (7)
12:30 Jeździć, obserwować
13:15 Duda kontra Szafrański
14:00 Polski supersamochód
14:45 Zawodowi handlarze (7)
15:30 Naprawy nie do naprawy
16:15 Kupione, zrobione, sprzedane (3/10) - serial dok.
17:15 Ciężarówką przez pół świata (7/9) - serial dok.
18:15 Raport końcowy (840)
18:40 Mobilni mechanicy (11)
19:25 Wojny samochodowe
21:25 Zawodowi handlarze (7)
22:10 Kupione, zrobione, sprzedane (3/10) - serial dok.

BBC FIRST

08:50 Emma (4/4) - miniserial
10:00 Rozważna i romantyczna (1,2,3/3) - miniserial
13:25 Morderstwa w Midsomer VII (6,6,7,3/6) - serial krym.
17:45 Z pamiętnika położnej
18:55 Detektyw z Chelsea III (4) - serial kryminalny
19:55 Śmierć pod palmami XIV (2/8) - serial kryminalny
21:00 Pomost (3/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2024
22:20 Line of Duty – Wydział wewnętrzny IV (3,4/6)
00:50 Lynley - serial krym.

FX

08:40 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (11/17) - serial krym. USA/Kanada 2013
09:35 Z Archiwum X IV (9,10,11,12/24) - serial s.f.
13:15 The Hunting Party II (13/13) - serial krym. USA 2026
14:10 Hellboy - film fantasy USA 2004, reż. Guillermo del Toro, wyk. Ron Perlman
16:40 Helikopter w ogniu - dramat wojenny USA/Wlk. Bryt. 2001, reż. Ridley Scott
19:40 Titanic - film katastroficzny USA/Meksyk 1997
23:35 Uliczny wojownik - film sens. USA/Japonia 1994

HGTV

08:00 Uratuj swój ogród (29)
08:55 Nowa Maja w ogrodzie (22, 23, 24, 25) - magazyn
11:05 Polowanie na ogród IV
12:40 Uchwycić dom (1,2/8)
13:40 Letnia chata na lata XIII
15:45 Zgłoś remont (3)
16:45 Weekendowa metamorfoza (7, 8, 1) - reality show
19:45 House Hunters – poszukiwacze domów (8, 9, 10)
21:25 Dorota inspiruje (7, 8)
23:20 Ekstremalnie wymagający kupujący - serial dok.
00:15 Najbrzydszy dom Ameryki VII (4/6) - serial dok.

BBC LIFESTYLE

08:55 Masterchef: Australia
11:00 Mistrzowie szycia
14:20 12 smaków miasta
15:25 Majorka: śródziemnomorskie smaki (3)
15:55 Hotel Savoy (5)
16:55 Stacey Dooley wpada na weekend II - serial dok.
17:55 Najpiękniej ukryte hotele
18:55 Niezwykłe hotele bez tajemnic IV (5) - serial dok.
20:00 Karaiby: raj miliarderów
21:00 Catfish: w miłosnej pułapce - serial dok.
22:00 Mężczyźni do towarzystwa - film dok. Wlk. Bryt. 2023
23:00 Wstydliwe choroby

COMEDY CENTRAL

08:00 Hoży doktorzy (10/24)
08:30 Teoria wielkiego podrywu VIII - serial kom. USA 2015
12:50 Teoria wielkiego podrywu IX (4,5/24) - serial kom.
13:35 Przyjaciele V
18:05 Baranek Shaun - film anim. Wlk. Brytania/F 2015
20:00 Planeta Singli. Osiem Historii (7,6/8) - serial obycz.
22:25 The Office PL II (11/12) - serial kom. Polska 2022
23:00 Comedy Club (5, 6)
00:05 Miasteczko South Park XI - serial animowany

TVP SERIALE

08:20 Na sygnale - serial obyczajowy Polska 2026
08:55 Stawka większa niż życie (7) - serial wojenny
11:10 Czterej pancerni i pies (1,2) - serial woj. Polska 1970
13:35 Ojciec Mateusz (8,9)
15:30 Komisarz Alex XXVI (7)
16:25 Ranczo IV (6/13)
17:30 Czterej pancerni i pies (3,4) - serial wojenny Polska 1970, wyk. Janusz Gajos
19:45 Ojciec Mateusz 35 - serial krym. Polska 2026
22:35 Ranczo IV (7,8/13)
00:35 Rodzinka.pl XIX (5,6) - serial kom. Polska 2026

CANAL+ KUCHNIA

11:40 Klejnoty Morza Śródziemnego - serial dok.
12:30 James Martin: hiszpańska przygoda (9/20)
13:30 Poza Bali (5)
14:40 Jakubiak rozgryza... (21)
14:55 Proste smaki (1)
15:20 Bosacka rusza w Polskę
16:25 Włoska uczta (13,14)
17:30 U sąsiadów w kuchni XVI
18:50 Jakubiak rozgryza Polskę (8) - mag. kulinarny
19:25 Nie bój ryby! (4, 5)
20:15 m jak mięso (8, 9)
21:15 Anthony Bourdain X
23:45 Hongkong od kuchni

CANAL+ DOMO

11:10 Monty Don – ogrody nad Renem (1/3) - serial dok.
12:20 Ucieczka na wieś XXV
14:10 Wielkie projekty X
15:15 Mały metraż w wielkim stylu II (7) - serial dok.
16:15 W mieście czy na wsi
17:10 Projekty marzeń – Nowa Zelandia (8/12)
18:10 Tomasz Pągowski. Remont u ciebie (1) - mag.
18:35 Daleko od miasta XVI
19:05 Ucieczka na wieś XXII
21:00 Wielkie amerykańskie rancza (5,6) - serial dok.
22:10 Pomocy! Kupiliśmy wioskę (7/20) - serial dok.

PLANETE+

13:35 Żywioły w akcji. Ziemia na krawędzi (2) - serial dok.
14:40 Dzikie odmęty
15:50 Premiera: Chroniąc Oceanię - film dok. F 2025
17:00 Cieśniny (2/4)
18:10 Dokąd dzisiaj? IV (93,94)
18:40 Polska z góry. Zamki, dworki, pałace V (2,3)
19:40 Kate Bush z „Wichrowych wzgórz" - film dok.
20:50 Johnny Depp. Wieczny buntownik - film dok.
22:00 Premiera: Śmierć na Cyprze (7) - serial dok.

DISCOVERY CHANNEL

08:00 Być jak da Vinci (7/10)
09:00 Złomowisko PL VI
11:00 Kwatery Hitlera (5/10)
12:00 Bracia Collins biorą się do roboty (12) - program rozrywkowy Polska 2020
13:00 Wyścigi po antyki
14:00 Ocalić dom: Interwencja - reality show USA 2026
16:00 Zawodowcy: drwale II
17:00 Fani czterech kółek
18:00 Od samochodu do domu
19:00 Kroniki policyjne:
20:00 Ocalić dom: Interwencja - reality show
22:00 W oku cyklonu III (8)
23:00 Kroniki policyjne II

TVP HISTORIA

11:55 Machu Picchu - film dok.
13:00 Wyspa Świętej Heleny
14:00 Flesz historii (783)
14:30 Cwał - komedia Polska 1995, reż. Krzysztof Zanussi
16:20 Ex libris - magazyn
17:00 Starożytny Egipt – kroniki imperium (7/8)
18:00 Noce i dnie (4)
19:00 Gry wojenne (6/6)
20:00 Otchłań: powstanie i upadek nazizmu (6/10)
20:55 Polskie 100 lat (20)
21:25 Dom pod Dwoma Orłami
22:25 80 milionów - film przygodowy Polska 2011

HISTORY

13:00 Niewyjaśnione tajemnice świata VII (11/18)
14:00 Tajemnice Dolnego Śląska II (6) - serial dok.
14:25 David Duchovny: archiwum tajemnic II (19)
15:20 Starożytni kosmici XIV
16:10 Największe tajemnice świata VII (7) - serial dok.
17:10 II wojna światowa w kolorze (1,2/6) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
20:00 Tom Hanks: II wojna światowa (17/20) - serial dok.
21:00 Wielka inżynieria z Dolphem Lundgrenem (3/8)
22:00 Absurdy przeszłości II

NATIONAL GEOGRAPHIC

15:00 Egipt: miejsce pełne tajemnic VI (1/9) - serial dok.
16:00 Premiera: Klucz do przepowiedni (9) - serial dok.
16:55 Wielkie konstrukcje III Rzeszy. Wojna z ZSRR (2/3)
17:55 Żelazna kurtyna: życie pod radziecką okupacją (3/3)
19:00 Zaginione skarby Biblii: tajemnice wiary - serial dok.
20:00 UFO: przełomowe śledztwa II (2/6) - serial dok.
20:55 Kataklizmy pogodowe
22:00 Katastrofa w przestworzach XIII (2/11) - serial dok.

FOCUS TV

08:00 Rolnicy. Podlasie VII (50) - serial dok. Polska 2025
09:00 Z klimatem i z pasją (15, 19) - mag. Polska 2020
10:00 Najpiękniejsze domy na wsi (1,2) - serial dok.
12:00 Wojny magazynowe IX (18,19,20,21) - serial dok.
14:00 Gwiazdy lombardu XXV
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (11,12/20)
17:00 Rolnicy. Podlasie VIII (39,40,41,42) - serial dok.
21:00 Podglądacze przyrody (4, 5) - mag. przyrodniczy
22:00 Współczesne niewolnictwo - film dokumentalny

BBC EARTH

08:50 W okowach mrozu VII
09:55 Życie na pustkowiu: powroty - serial dok.
11:00 Ewolucja - serial dok.
12:10 W okowach mrozu VI (9)
13:10 Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem II
14:30 Azja (3,4/7) - serial dok.
16:55 Życie na pustkowiu V
18:50 Szlakiem wulkanów
19:50 Błękitna Planeta II (6/7)
21:00 Ewolucja - serial dok.
22:10 W okowach mrozu II (3/13) - serial dok. USA 2014
23:00 Dlaczego giną wieloryby? - film dokumentalny

POLSAT VIASAT HISTORY

08:15 Przeklęte skarby (4/10)
09:15 Starożytne Pompeje – tajemnice Oplontis (1,2)
11:35 Pompeje: nowe wykopaliska (1,2,3) - serial dok.
15:30 Geografia wojny: II wojna światowa (2,3,4) - serial dokumentalny Australia 2026
19:55 Berlin 1936: olimpiada Hitlera w kolorze - film dok.
21:00 Starożytne Pompeje – tajemnice Oplontis (1,2) - serial dok. Kanada 2026
23:25 Sekretne życie rzymskich cesarzy - film dok.
00:40 Tajne bronie II wojny światowej (1/6) - serial dok.

Od A do Z

BABY DRIVER ★★★★
film krym., USA/Wlk. Brytania 2017, reż. Edgar Wright, wyk. Ansel Elgort, Kevin Spacey, Lily James
23:25 | hbo
Niedosłyszący młody kierowca inspirujący się rytmem słuchanych piosenek jest specjalistą od ucieczek z miejsca precyzyjnie zaplanowanych napadów. Ale każde złamanie reguł może go drogo kosztować.

BATMAN V. SUPERMAN: ŚWIT SPRAWIEDLIWOŚCI ★★
film sens., USA 2016, reż. Zack Snyder, wyk. Ben Affleck, Henry Cavill, Amy Adams
22:40 | tvn
Wewnętrzne porachunki w uniwersum DC Comics. Który z bohaterów, Batman czy Superman, jest bardziej potrzebny? Pytanie retoryczne, ale daje pretekst do współdziałania.

JAŚNIEJSZA OD GWIAZD ★★★
melodramat, Wlk. Brytania/Francja/Australia 2009, reż. Jane Campion, wyk. Abbie Cornish, Ben Whishaw, Kerry Fox
23:50 | tvp kultura
Jane Campion przypomina o sobie subtelną opowieścią o miłości romantycznej, jaka narodziła się między przedwcześnie zmarłym poetą Johnem Keatsem a jego muzą i narzeczoną Fanny Brawne.

KRÓLOWA MARGOT ★★★
film historyczny, Francja/Włochy/Niemcy 1994, reż. Patrice Chéreau, wyk. Isabelle Adjani, Daniel Auteuil, Vincent Perez
20:00 | tvp kultura
Według Dumasa: rozważania wokół rzezi hugenotów w noc św. Bartłomieja poprzedzonej licznymi intrygami Katarzyny Medycejskiej i małżeńskimi perypetiami Henryka Nawarskiego. Imponujące widowisko.

MNIEJSZE ZŁO ★★
dramat obycz., Polska 2009, reż. Janusz Morgenstern, wyk. Lesław Żurek, Anna Romantowska, Janusz Gajos
22:15 | kino polska
Czytając „Cały czas" Janusza Andermana: młody poeta wypływa na fali solidarnościowego zrywu 1980 roku, ale nie waha się sięgać po cudze teksty, by zachować zdobytą wówczas pozycję. Gorzkie.

Krwawe ulice

20:00 | cinemax
★★★★

FOT. PROTON CINE

Jakoby na faktach: w chińskiej społeczności argentyńskiej Mendozy w 2010 roku dochodzi do krwawego konfliktu między dwoma rywalizującymi gangami, skupionymi na haraczach i handlu żywym towarem.

DRAMAT OBYCZAJOWY
ARGENTYNA 2025, REŻ. JUAN MARTÍN HSU. WYK. VICTORIA ALMEIDA, CHIEN MIN LEE, ANDRES ALBERTO TAN HE

MOTOCYKLIŚCI ★★★
dramat krym., USA 2023, reż. Jeff Nichols, wyk. Austin Butler, Jodie Comer, Tom Hardy
21:30 | hbo
Pół wieku temu dziewczyna z Chicago opowiada reporterowi, jak zakochała się w motocykliście, co stało się inspiracją fotograficznego albumu. W tym samym czasie gang motocyklowy przekracza granicę prawa.

OCEAN'S TWELVE: DOGRYWKA ★★
komedia kryminalna, USA 2004, reż. Steven Soderbergh, wyk. George Clooney, Brad Pitt, Matt Damon
23:20 | tvn 7
Sequel przebojowego „Ocean's Eleven: Ryzykowna gra": George Clooney na czele pełnej gwiazd ekipy złodziei rusza na podbój europejskich muzeów. Tak samo nie znaczy to samo, niestety.

PODKRĘĆ MNIE ★★
komedia, USA 2024, reż. Michael Tyburski, wyk. Nick Robinson, Bel Powley, Luke Kirby
21:30 | cinemax
Inspirowane „Matrixem": w niedalekiej przyszłości wszyscy zażywają pigułki, eliminujące emocje. Para zaczyna pomijać dawki, co przynosi nowe doznania, ale i trudne do rozwikłania problemy emocjonalne.

PRAWO DO ZEMSTY ★★
film sens., USA 2019, reż. Daniel Zirilli, wyk. Luke Goss, Dilan Jay, Juju Chan
20:00 | stopklatka
Prawnik wyciąga z więzienia mężczyznę, który próbował pomścić śmierć swojej rodziny i w rezultacie trafił za kraty, a następnie przyłącza się do niego w dziele naprawy wadliwego systemu prawnego.

PROSTA PRZYJAŹŃ ★★★
komedia, Francja 2022, reż. Eric Besnard, wyk. Lambert Wilson, Grégory Gadebois, Marie Gillain
22:55 | tvp 2
Awaria zatrzymuje przebojowego przedsiębiorcę w górach. Pomocy udziela mu mieszkający tam samotnik, całkowite jego przeciwieństwo. Wspólny czas przynosi refleksję: czy każdy żyje życiem, jakiego pragnie?

RUCHOMY CHAOS ★★
film przyg., USA/Kanada 2021, reż. Doug Liman, wyk. Tom Holland, Daisy Ridley, Mads Mikkelsen
21:00 | tvn 7
Najmłodszy członek męskiej społeczności na planecie bez kobiet spotyka astronautkę z rozbitego statku i wraz z nią odkrywa mroczne tajemnice wyprawy sprzed lat w poszukiwaniu nowej Ziemi.

SALLI ★★★
dramat obycz., Tajwan 2023, reż. Chien-Hung Lien, wyk. Esther Liu, Yung-Hsu Tang, Ying-Hung Lee
23:10 | cinemax
Tajwanka, prowadząca kurzą fermę, jedzie do Paryża, na spotkanie z poznanym w internecie marszandem. Wprawdzie internetowa miłość okazuje się fejkiem, ale sama podróż daje kobiecie poczucie niezależności.

TRZEJ MUSZKIETEROWIE ★★
film przyg., USA/Niemcy/Francja/Wlk. Brytania 2011, reż. Paul W.S. Anderson, wyk. Milla Jovovich, Orlando Bloom, Logan Lerman
19:10 | canal+ premium
Dumas czytany na nowo przez Paula W.S. Andersona: z większym dystansem, co nie znaczy, że wbrew duchowi pierwowzoru. Plus ponętna Milla Jovovich jako Milady.

WIERNY OGRODNIK ★★★★
thriller, Wlk. Brytania/Niemcy/Kenia/Francja/USA/Szwajcaria 2005, reż. Fernando Meirelles, wyk. Ralph Fiennes, Rachel Weisz, Hubert Koundé
21:45 | canal+ premium
Czytając Johna Le Carré: brytyjski dyplomata, wyjaśniając okoliczności zamordowania swojej żony (Oscar dla Rachel Weisz!) ujawnia praktyki koncernów farmaceutycznych w krajach Trzeciego Świata.

KONRAD J. ZARĘBSKI

PONIEDZIAŁEK 19.10

TVP1

07:00 Msza święta
07:30 Studio Raban (453)
08:00 Serwis Info, pogoda
08:25 Zaraz wracam (23)
09:00 Ranczo III (8/13)
10:00 Komisarz Alex III (5)
11:00 Ojciec Mateusz XXIII (4)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:35 Rok w ogrodzie extra
12:50 Ssaki (4/6) - serial dok.
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (637)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5990)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38 - serial obycz. Hiszpania 2018
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Felicita** (17) - serial obyczajowy Polska/Włochy 2026
20:55 **Amerykański przyjaciel** - spektakl teatralny Polska 2026
22:05 **Postscriptum** (62)
22:35 **Istota nadziei** - film dok. Niemcy 2026
23:40 **Balans bieli** (145)
00:20 **Oddział Delta (The Delta Force)** *** - film akcji USA/Izrael 1986, reż. Menahem Golan, wyk. Chuck Norris, Lee Marvin (135 min)

TVP2

05:30 M jak miłość
06:20 Rodzina (nie od) święta
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7711) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7711) - mag. Polska 2026
11:45 Okrasa łamie przepisy (430) - mag. kulinarny
12:30 Koło fortuny (2108)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1095)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2109)
16:35 Familiada (3068)
17:20 Panna młoda
18:15 Va banque (1096)
18:50 Jeden z dziesięciu (10) - teleturniej Polska 2026
19:25 Barwy szczęścia
19:55 Domowe patenty

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Kulisy serialu „M jak miłość"** (1682)
20:50 **M jak miłość**
21:50 **Na sygnale**
22:55 **Prosta przyjaźń (Les choses simples)** *** - komedia Francja 22, reż. Eric Besnard (110 min)
00:45 **Davos. Wojna szpiegów** (1/6) - serial krym.
01:45 **Dla niej wszystko (The Next Three Days)** *** - film sens. USA/Francja 2008 (130 min)

POLSAT

05:40 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - mag.
08:20 Trudne sprawy XXIII (10/40) - serial fab.-dok.
09:20 Dlaczego ja? XXI (18,17,19/40) - serial fab.-dok.
12:20 Gliniarze Śląsk (33) - serial krym. Polska 2026
13:20 Gliniarze XVII (53,54)
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (34) - serial fab.-dok. Polska 2026
16:55 Gliniarze Śląsk (34) - serial krym. Polska 2026, wyk. Agnieszka Wagner
18:00 Pierwsza miłość 50 (97) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (1019) - program publicystyczny Polska 2026
19:55 Milionerzy (147)

20:35 **Napad** - dramat obycz. *** Polska 2024, reż. Michał Gazda, wyk. Olaf Lubaszenko, Jędrzej Hycnar, Magdalena Boczarska (145 min)
23:00 **Niezniszczalny (Unbreakable)** ** - thriller USA 2000, reż. M. Night Shyamalan, wyk. Bruce Willis (135 min)
01:15 **Godzilla** - film sensacyjny USA/Japonia ** 1998, reż. Roland Emmerich, wyk. Matthew Broderick (175 min)

TVN

05:10 Zamieszkać na plaży VII (6/14) - serial dok. USA 2020
05:39 Nic straconego
05:40 Uwaga! (7750)
05:55 Ukryta prawda (47/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Zielona Góra – Kuchnia na Górce 29 (8) - reality show
07:45 Dzień Dobry TVN (5810)
11:20 Doradca smaku (29) - mag. kulinarny Polska 2026
11:25 Kuchenne rewolucje 33 (7) - reality show Polska 2026
12:35 Kuchenne rewolucje: Wrocław – American Dream XXIV (12) - reality show
13:40 Ukryta prawda
15:45 Młode gliny II (11) - serial krym. Polska 2026
16:50 Szpital św. Anny IV (36)
17:55 Detektywi VII (36)
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8111) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 **The Floor** (5)
21:30 **Taskmaster** (8)
22:50 **Batman v. Superman: Świt sprawiedliwości (Batman v Superman: Dawn of Justice)** ** - film sens. USA 2016, reż. Zack Snyder, wyk. Ben Affleck (185 min)
01:55 **Mayday** - komedia * Polska 2000, reż. Sam Akina, wyk. Piotr Adamczyk, Adam Woronowicz (140 min)

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami (8,9/23) - serial krym. USA 1984, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XVI - serial sens.
10:00 Zaklinaczka duchów III (10/18) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes (20)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XV - serial obycz.
17:00 Rodzinny interes (21)
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (35,36) - serial obyczajowy Polska 2026
20:00 **Mob Land** - film sens. *** USA/Kanada 2023, reż. Nicholas Maggio, wyk. Shiloh Fernandez, John Travolta, Kevin Dillon, Tia DiMartino (135 min)
22:15 **Komornik (The Debt Collector)** ** - film sensacyjny Wlk. Brytania/USA 2018 (115 min)
00:10 **Osaczony (Hostage)** *** - film akcji USA/Niemcy 2005, reż. Florent-Emilio Siri (135 min)
02:25 **Dzielnica strachu III** (13) - serial krym.

TVN7

05:20 Ten moment (8/20) - serial fabularno-dok.
05:55 Szkoła (25,26,27/72) - serial fab.-dok. Polska 2018
08:45 Ukryta prawda (6,4,5/60) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2010
13:55 Detektywi III (54/60) - serial fab.-dok. Polska 2024
15:00 Szpital św. Anny IV (26) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (20/67)
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (30) - serial fabularno-dok. Polska 2020
19:00 Ukryta prawda (36)
20:00 **Hotel Paradise** (31) - real tv Polska 2026
21:00 **Ruchomy chaos (Chaos Walking)** ** - film przyg. USA/Kanada 2021, reż. Doug Liman, wyk. Tom Holland, Daisy Ridley, Mads Mikkelsen, Demián Bichir (140 min)
23:20 **Ocean's Twelve: Dogrywka (Ocean's Twelve)** ** - kom. krym. USA 2004, reż. Steven Soderbergh (150 min)
01:50 **Mówię Wam** (9) - mag.

MEZZO

11:50 Orkiestra Symfoniczna z Monte Carlo, Kazuki Yamada, Truls Mørk: Saint-Saëns, Franck
13:40 Intermezzo
14:00 Modest Petrowitsch Mussorgski: Borys Godunow - opera Holandia 2025
17:00 Mozart: VI koncert fortepianowy – Christian Zacharias - muzyka klasyczna
17:55 Les grands rivaux en musique: Furtwängler vs Toscanini - muzyka klasyczna
18:45 Filharmonicy Berlińscy, Kirił Gerstein, Kirił Pietrienko: Waldbühne 2022 - muzyka klas.
20:30 Richard Wagner i Żydzi
21:20 Misteria Paschalia 2022
22:55 Igor Stravinsky: Ognisty ptak i Święto wiosny w wykonaniu Malandain Ballet Biarritz - balet Francja 2021
00:05 Phénix - balet F 2022

PULS 2

09:45 Bing (54,55/78)
10:00 Jeżyk i przyjaciele
10:35 Basia II (22)
11:10 Gus. Mały – wielki rycerz (10,11/52) - serial anim.
11:35 Tomek i przyjaciele: Naprzód lokomotywy! 28
12:00 Lwia Straż (9,5/26)
13:00 Nowe przygody Kubusia Puchatka
13:35 Smerfy (11/16)
14:00 Baranek Shaun V
14:35 Marta mówi!
15:00 Miraculous VI
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (10,11/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob
18:00 Pingwiny z Madagaskaru
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (25) - serial obycz.
21:00 Dzielnica strachu IV
23:00 Wstydliwe choroby VII

TV4

07:55 Bogaty dom – biedny dom XI (3) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XII (63,64,65/65) - serial obycz.
11:55 Na ratunek 112 XVI (31,32) - serial fabularno-dok.
12:55 Trudne sprawy XVI - serial fabularno-dok.
16:55 Łowcy skarbów. Kto da więcej (463) - reality show
18:00 Policjantki i policjanci XXV (35,36) - serial obycz.
20:05 Uroczysko VI (29) - serial krym. Polska 2026
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (29)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (29) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni (3) - serial dok. Polska 2018
23:10 Blade Runner 2049 - thriller USA/Kan./Hiszpania 2017, reż. Denis Villeneuve

METRO

07:30 Szpital (16,17,18/68)
10:30 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:30 Szkoła (16/67)
13:30 Bez kompleksów (4)
14:30 Drugie serce - serial obyczajowy Turcja 2025
15:35 Druga szansa (9) - serial obycz. Polska 2016
16:45 The Floor (12, 3)
18:00 Złomowisko PL VI - serial dok. Polska 2018
19:00 Kartoteka VIII (30,1) - serial fabularno-dok.
21:05 Kryminalni IV (3,4) - serial krym. Polska 2006, wyk. Marek Włodarczyk
23:15 Hannibal III (2/13) - serial grozy USA 2015
00:20 Zbrodnie z pierwszych stron gazet IX (11) - serial dok.
01:20 Szpital (61/67)
02:20 Szkoła (23/67)

PONIEDZIAŁEK 19.10

STOPKLATKA

08:45 Robert Makłowicz (118) - mag. kulinarny
09:45 Wojny magazynowe: Kanada II (5,6/12) - serial dok. Kanada 2014, wyk. Ursula Stolf
10:55 Aukcja w ciemno II (20,21/24) - serial dok.
12:00 Katastrofy w przestworzach XI (8,1,7/13) - serial dok. Kanada 2012
15:00 Zajazd. Będzie się działo II (6,7) - serial fab.-dok. Polska 2026
17:00 Katastrofy w przestworzach VII (2/8) - serial dok. Kan. 2009
18:05 Wojny magazynowe: Kanada II (7,8/12)
19:10 Aukcja w ciemno II (22,23/24) - serial dok.
20:00 Prawo do zemsty (Hollow Point) ** - film sens. USA 2019, reż. Daniel Zirilli, wyk. Luke Goss, Dilan Jay (115 min)
21:55 Ekstradycja III (8,9,10/10) - serial sens. Polska 1998, wyk. Marek Kondrat, Janusz Gajos
01:45 Karate po polsku *** - dramat obycz. Polska 82, reż. Wojciech Wójcik, wyk. Michał Anioł, Edward Żentara (125 min)

ALE KINO+

08:10 The Office PL III (1,2/12) - serial komediowy Polska 2023
09:25 Bestia II (1,2/6) - serial obycz. Kanada 2023
11:25 Detektyw Foyle (3/4) - serial kryminalny Wlk. Brytania 2002
13:30 Angels Fall - film obycz. *** USA 2007, reż. Ralph Hemecker, wyk. Heather Locklear, Johnathon Schaech (120 min)
15:30 Monster (Kaibutsu) **** - thriller Japonia 2023, reż. Hirokazu Kore-Eda, wyk. Sakura Andô, Eita Nagayama, Soya Kurokawa (155 min)
18:05 Detektyw Foyle (4/4) - serial kryminalny Wlk. Brytania 2002
20:10 Charlotte Link: Bezwiny (Charlotte Link – Ohne Schuld) ** - film sens. Niemcy 2024, reż. Roland Suso Richter, wyk. Henny Reents, Lucas Gregorowicz, Anna König (115 min)
22:05 Koniec lata (3,4/6)
00:20 Fiber - film krótkom. Polska 2024 (25 min)
00:45 Ciepło - film krótkom. Polska 2023 (15 min)

TVP KULTURA

08:20 Tamte lata, tamte dni
09:00 Blisko, coraz bliżej (2) - serial historyczny
10:30 Statyści - komedia *** Polska 2006, reż. Michał Kwieciński (130 min)
12:40 Podwójne życie paryskich kawiarni
13:50 Kosmos 1999 II (15/24) - serial sensacyjny
14:50 Sherlock Holmes: Ostatni wampir (Sherlock Holmes: The Eligible Bachelor) *** - film kryminalny Wlk. Brytania 1993, reż. Peter Hammond (120 min)
16:50 Blisko, coraz bliżej (3)
18:15 Dobry tytuł (57)
18:55 Rawhide III (28)
20:00 Królowa Margot (La reine Margot) *** - film historyczny F/Włochy/Niemcy 1994, reż. Patrice Chéreau (165 min)
22:45 17. Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego
23:50 Jaśniejsza od gwiazd (Bright Star) *** - melodramat Wlk. Brytania/Francja/Aus. 2009, reż. Jane Campion (130 min)
02:00 Współczesny mężczyzna - film dok.

HBO

09:40 Harry Potter i Książę Półkrwi *** - film fantasy Wlk. Brytania 2009, reż. David Yates (150 min)
12:10 Na planie (42) - mag.
12:35 Noc w zoo - film *** anim. Kanada/Francja/Belgia 2024 (90 min)
14:05 Eddie zwany Orłem *** - film biograficzny Wlk. Brytania/Niemcy/USA 2016, reż. Dexter Fletcher (105 min)
15:50 Le Mans '66 - film biograficzny **** USA 2019, reż. James Mangold (145 min)
18:15 Po prostu uwierz - film ** obycz. USA 2024, reż. Ty Roberts (105 min)
20:00 Droga Anglio (2/4) - miniserial Wlk. Brytania 2026, wyk. Joseph Fiennes, Jodie Whittaker
21:00 Druga młodość (6)
21:30 Motocykliści - dramat *** kryminalny USA 2023, reż. Jeff Nichols, wyk. Austin Butler (115 min)
23:25 Baby driver - film krym. **** USA/Wlk. Brytania 2017, reż. Edgar Wright, wyk. Ansel Elgort (110 min)
01:15 Makbet - dramat *** wojenny Wlk. Brytania/Francja 2015 (110 min)

CANAL+ PREMIUM

08:35 Łapu-Capu (249)
08:50 Ida - dramat obycz. ***** Polska/Dania/F/Wlk. Bryt. 2013, reż. Paweł Pawlikowski (80 min)
10:10 Zmierzch ** - film fantasy USA/Wlk. Brytania 2008 (120 min)
12:10 Benek - komedio-dramat ** Polska/Austria 2007 (100 min)
13:50 Agent szczęścia
15:25 Call me lala - film krótkom. Polska 2024 (25 min)
15:50 Nowa fala - film biograficzny **** Francja/USA 2025 (105 min)
17:35 Skok na milion ** - komedia Francja/Belgia 2025 (90 min)
19:05 Łapu-Capu (250)
19:10 Trzej muszkieterowie ** - film przyg. USA/Niemcy/Francja/Wlk. Brytania 2011, reż. Paul W.S. Anderson (110 min)
21:00 Apollo w ogniu: Apollo Has Fallen (7/8) - serial sens. Francja/Wlk. Brytania/USA 2026
21:45 Wierny ogrodnik **** - thriller Wlk. Brytania/Niemcy/Kenia/F/USA/Szwajc. 2005 (125 min)
23:50 Making of Canal+

KINO POLSKA

07:40 Polska z góry. Nad wodą II (7,8) - serial dok.
08:40 Akademia Pana Kleksa, cz. 1 : Przygoda księcia Mateusza (1) - film dla młodzieży Polska/ZSRR 1983, reż. Krzysztof Gradowski
10:15 Ranking Naj Polskiego Kina - serial dok. Polska 2024
11:40 W zawieszeniu - dramat obyczajowy Polska 1987, reż. Waldemar Krzystek, wyk. Krystyna Janda, Jerzy Radziwiłowicz, Andrzej Łapicki
13:45 Ziemia obiecana - dramat obyczajowy Polska 1975, reż. Andrzej Wajda, wyk. Daniel Olbrychski, Wojciech Pszoniak, Andrzej Seweryn
17:15 Stawka większa niż życie (14,15) - serial wojenny
20:00 Kingsajz - komedia Polska 1988, reż. Juliusz Machulski, wyk. Jacek Chmielnik, Jerzy Stuhr, Katarzyna Figura, Jan Machulski, Grzegorz Heromiński, Joachim Lamża, Maciej Kozłowski, Leonard Pietraszak
22:15 Mniejsze zło - dramat obycz. Polska 2009, reż. Janusz Morgenstern, wyk. Lesław Żurek, Anna Romantowska
00:45 Jezioro Słone - dramat obycz. Polska/Szwecja 2022, reż. Katarzyna Rosłaniec, wyk. Katarzyna Butowtt

POLSAT FILM

07:30 Doktor Martin IV (4/8)
08:30 Przyjaciółki XXIII (11,12)
10:25 Świat według Kiepskich
13:55 Jak poślubić milionera? - komedia romant. Polska 2019
16:05 Jurassic World: Upadłe królestwo - film przyg. USA/Chiny 2018, reż. J.A. Bayona
18:45 Obsesja - thriller USA 2009, reż. Steve Shill
21:00 Na złej drodze - thriller USA 2022, reż. John Patton Ford, wyk. Aubrey Plaza
23:00 Wyścig śmierci (Death Race) - film s.f. USA/Niemcy/Wlk. Brytania 2008

WARNER TV

08:00 Prawo Agaty II (6,7)
09:55 Bajer z Bel-Air V (2,3/25)
10:55 Cudotwórcy II (8,9/10)
11:45 Teraz albo nigdy! III
13:35 Bajer z Bel-Air V (2,3,18,5/25) - serial kom.
15:30 Cudotwórcy II
17:25 Skazani na Shawshank - dramat psychologiczny USA 1994, reż. Frank Darabont
20:15 Rewolwer i melonik - film sensacyjny USA 1998
22:00 Geostorm - film sens. USA 2017, reż. Dean Devlin
00:05 Bez smyczy - komedia romantyczna USA 2011

CINEMAX

13:55 Napięta struna - kom. USA 2025, reż. Isabel Hagen
15:15 Mikado - komedio-dramat Francja 2024
16:50 Dziś wieczorem nie schodzimy na psy - dramat obyczajowy RPA 2024
18:30 Moje słońce - dramat obycz. Japonia/Francja 2024
20:00 Krwawe ulice - dramat obyczajowy Argentyna 2025, reż. Juan Martín Hsu
21:30 Podkręć mnie - kom. USA 2024, reż. Michael Tyburski
23:10 Salli - dramat obycz. Tajw. 2023, reż. Chien-Hung Lien

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi - serial dok.
09:50 Młode gliny (31/50)
10:55 Magda M. (1/15)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (32/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej
17:10 Magia kina (4)
17:35 Seriaale Top 5 (8)
17:45 Sylwester w Nowym Jorku - komedia romantyczna USA 2011, reż. Garry Marshall
20:00 Amnezja - film kryminalny USA/Niemcy 2004
22:15 Polowanie na druhny - komedia romant. USA 2005

FILMBOX+ ONE

09:50 Vera XI - serial krym.
11:50 Zagadki kryminalne nowej panny Fisher II (3/8)
12:50 Morderstwa według Agathy Christie III: Albert Major za dużo mówił (11) - film krym. Francja/Szwajcaria 2016
15:00 Strażnik Teksasu VII (1,2/23) - serial sensacyjny
17:05 Vera XII - serial krym.
18:55 Poirot (6/10)
20:00 Sekretne życie dziewcząt - komedia USA 1999
22:00 Ludzie honoru - dramat USA 1992, reż. Rob Reiner
01:00 3000 mil do Graceland - kom. krym. USA 2001

PARAMOUNT

08:25 Czarodziejki VI (1,2/23)
10:30 Pingwiny z Madagaskaru (22/26) - serial animowany
11:00 Szkoła stewardes - komedia romant. USA 2003
13:00 Czarodziejki VI (3,4/23)
14:55 Moja super eksdziewczyna - film s.f. USA 2006
17:00 Transformers - film s.f. USA 2007, reż. Michael Bay
20:00 Jestem Bogiem - thriller USA 2011, reż. Neil Burger, wyk. Bradley Cooper
22:05 Uśmiechnij się - thriller USA 2022, reż. Parker Finn
00:30 Wściekłe psy - dramat kryminalny USA 1992

ROMANCE TV

08:30 Górski lekarz
09:30 Miłość na Tahiti - komedia romantyczna USA 2023
11:25 Diagnoza Betty
13:20 Rejs ku szczęściu
15:15 Twój idealny rok - kom. romantyczna Niemcy 2024
17:05 Gabinet z widokiem na morze - serial obyczajowy
19:00 Górski lekarz - serial obycz. Niemcy/Austria 2026
20:00 Pomoże tylko modlitwa! - komedia Niemcy 2022, reż. Michael Rowitz, wyk. David Rott
21:55 Gabinet z widokiem na morze - serial obyczajowy
23:50 Górski lekarz

AMC

08:55 Czarnobrody (1) - film przygodowy USA 2006
10:45 Czarnobrody (2) - film przygodowy USA 2006
12:40 Projekt A - film sensacyjny Hongkong 1983
14:50 Serce nie sługa - komedia romantyczna USA 2005
17:00 Transformers - film s.f. USA 2007, reż. Michael Bay
20:00 Przyjaciel gangstera - komedia krym. F/Włochy 03
22:00 Terror III - serial grozy
22:50 Niebezpieczny związek - thriller Kanada/USA 2000
00:50 Krwawa rozgrywka - film akcji Chiny/Hongkong/USA 17

AXN

08:25 Agenci NCIS XI (13/24)
09:25 Castle (8,9/10)
11:20 Rekrut VII (17,18/18)
13:15 Agenci NCIS XI (14,15/24) - serial krym.
15:10 FBI: Most Wanted III
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (7,8/23)
19:05 Castle (10,1/10)
21:05 FBI VI (5/13) - serial sens.
22:00 FBI: Most Wanted V (8/13) - serial krym. USA 2024
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (7,8/23)
00:45 Castle (10/10)

EPIC DRAMA

08:30 Detektyw Murdoch XVIII (12/22) - serial kryminalny
09:25 Wszystkie stworzenia duże i małe V - serial obycz.
10:25 Lekarze na start
11:55 Zatraceni w miłości
12:55 Sherlock i córka (2/8)
13:55 Agenci NCIS XVII (6/20)
14:50 Panna Marple V (3/4)
16:40 Poirot VI (3/4)
19:00 Agenci NCIS XVII (7/20)
19:55 Poirot V (4/8)
21:00 Montmartre (6/8)
22:10 Panna Scarlet VI (3/6) - serial kryminalny
23:15 Poirot V (4/8)
00:30 Agenci NCIS XVII (7/20)

TVN STYLE

11:20 Zgłoś remont (2)
12:20 Ugotowani (5)
13:25 Kuchenne rewolucje (12, 11) - reality show
15:35 Ugotowani (12)
16:40 Teraz one (4)
17:10 Mniej znaczy więcej. Live Better For Less (7)
17:45 Kuchenne rewolucje (13, 1, 2) - reality show
20:50 Jestem z Polski XVIII (4,8/14) - serial dok.
22:50 Hotel Paradise (31)
23:45 EuroPOLKI studentki (7)
00:45 Pojedynek na podróże (1) - program rozrywkowy

TVN TURBO

10:00 Raport Turbo (5090)
10:15 Samochód marzeń (1) - mag. motoryzacyjny
11:15 Wojny samochodowe (9)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować IV
18:00 Raport Turbo (5091)
18:15 Wojny samochodowe (7)
19:15 Kupione, zrobione, sprzedane (3/10) - serial dok.
20:15 Ciężarówką przez pół świata (7/9) - serial dok.
21:15 Zawodowi handlarze (7)
22:00 Raport Turbo (5091)
22:15 Polski supersamochód

BBC FIRST

08:50 Z pamiętnika położnej
10:00 Ojciec Brown VI
12:00 McDonald i Dodds IV
13:55 Zbrodnie Saint-Pierre (1/10) - serial kryminalny
14:50 Powrót do raju II (5/6)
16:00 Tajemnice Brokenwood
18:00 Morderstwa w Midsomer XIII (4/8) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XIV
21:00 Zbrodnie Saint-Pierre II
22:00 Zbrodnie na Szetlandach
23:05 Dobijasz mnie (1/6) - serial krym. Wlk. Bryt. 2026
00:05 Tajemnice Majorki

FX

09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIV (11/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (16,17/25)
11:50 Castle II (7/24)
12:50 Lucyfer II (4/18)
13:45 FBI V (20/23)
14:40 Agenci NCIS (18/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (18,19/25)
17:25 Z Archiwum X IV
19:15 FBI V (21/23)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IX (16,17/17)
22:00 Tulsa King II (1/10)
22:55 Terminal - komedia romantyczna USA 2004

HGTV

08:05 Remontujemy dom na plaży II (8/13) - serial dok.
09:00 Aloha, nowy dom! (5, 6)
11:00 Wymarzony dom za granicą - serial dok.
12:00 Nowe życie w starym domu VI (13,14/14) - serial dok.
14:00 Odlotowy ogród (3)
14:35 Mieszkanie na miarę III
16:30 Polowanie na ogród V
18:10 Uchwycić dom (1,2/8)
19:10 Weekendowa metamorfoza (8) - reality show
20:05 Zgłoś remont (3)
21:05 Dorota was urządzi IV
22:35 Dobrze zrobione w domu

BBC LIFESTYLE

10:00 Bake off: zawodowcy (5)
11:00 Najpiękniej ukryte hotele II (1/6) - serial dok.
12:05 Mistrzowie ceramiki (3)
13:10 Glukozowa Bogini: rewolucja na talerzu (1/2)
14:10 Wielkie brytyjskie wypieki (7) - pr. rozrywkowy
15:20 Mistrzowie szycia (1)
16:30 Zapraszam do stołu
17:40 Masterchef: Australia
18:50 Zapraszam do stołu
19:50 Wielkie brytyjskie wypieki (8) - pr. rozrywkowy
21:00 Najbardziej luksusowe wakacje świata (1/3)
22:00 Kryptomiliarderzy

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół VI (21/24)
08:55 Hoży doktorzy (9,10/24) - serial kom. USA 2001
09:55 Przyjaciele V (14-17/24)
11:55 Teoria wielkiego podrywu
14:30 Dwóch i pół VI
16:30 Przyjaciele V (18-21/24)
18:30 Hoży doktorzy
19:30 Duchy II (15,16/22) - serial kom. USA 2023
20:30 Dwóch i pół (7,12,18,23/24) - serial kom.
22:30 The Office PL II (12/12)
23:05 Comedy Club (7, 8)
00:05 Miasteczko South Park

TVP SERIALE

08:40 Komisarz Alex XI (9)
09:30 Rodzinka.pl VIII (7)
10:00 Klan - telenowela
10:35 Ranczo IV (5/13)
11:30 M jak miłość
12:30 Komisarz Alex XXVI (7)
13:25 Kulisy serialu „Ojciec Mateusz" (21) - felieton
13:35 Ojciec Mateusz (12,13)
15:30 Komisarz Alex XI (10)
16:20 Na sygnale
17:25 Ranczo IV (7,8/13)
19:30 Ojciec Mateusz (1,13/17) - serial krym. Polska 2009
21:30 Ranczo IV (9,10/13)
23:30 Ojciec Mateusz (2/17)
00:25 Na sygnale

CANAL+ KUCHNIA

13:45 Sachie w Nowej Zelandii (3, 4) - mag. kulinarny
14:40 ABC gotowania – kuchnia turecka (9, 10) - magazyn
15:45 Domowa piekarnia Kucharskiego (6) - magazyn
16:10 Kucharskiego pomysł na kuchnię (1) - magazyn
16:40 Jamie: uczta za mniej
18:40 Kuchenny recykling
19:50 Jakubiak rozgryza... (1)
20:20 Klejnoty Morza Śródziemnego - serial dok.
21:15 Anthony Bourdain XI
23:55 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (7)

CANAL+ DOMO

08:00 Dom w miesiąc (2, 3)
09:00 Twój kawałek ogrodu
10:00 Gardeners' World (13)
11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie Projekty: Szwecja V (4/8) - serial dok.
13:05 Najbrzydszy dom na naszej ulicy (2) - reality show
14:05 Liczy się miejsce (7, 8)
15:55 Meblokreacje (4, 5)
16:50 Gardeners' World (16)
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie Projekty V (6/8)
20:00 Daleko od miasta XIII
21:00 Liczy się miejsce (8)
21:55 Wielkie projekty X
22:50 W mieście czy na wsi

PLANETE+

16:55 Świat z góry XIII (5)
17:25 Premiera: Świat z góry XIII (6) - serial dok.
17:55 Dokąd dzisiaj? IV (95)
18:15 Polska z góry. Blokowiska - serial dokumentalny
18:40 Premiera: Polska z góry. Blokowiska (8) - serial dok.
19:10 Mam zamek III (7)
19:40 Związani z ziemią. Dzieje życia na wsi - serial dok.
20:50 Pierwotni, rozumni, kreatywni - film dok.
22:00 Premiera: Halloween – odwieczny mit - serial dok.

DISCOVERY CHANNEL

10:00 Budowa na końcu świata (1/6) - serial dok.
11:00 Klan z Alaski II (9/16)
12:00 Fani czterech kółek
13:00 Dorwać komandosa
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita V (8/11) - serial dok.
15:00 Złomowisko PL X
16:00 Kroniki policyjne
17:00 Od samochodu do domu
18:00 Przystanek Bieszczady
19:00 Nagi instynkt przetrwania III (6,7/11) - serial dok.
21:00 Fani czterech kółekl
22:00 Od samochodu do domu
23:00 Kroniki policyjne II
00:00 Fani czterech kółek X

TVP HISTORIA

10:50 Polskie lato, węgierska jesień - film dok. Polska 2006
11:45 Plaże Europy (4/6)
12:50 Tajemnice szpiegów. Atomowa gra - serial dok.
14:00 Stawka większa niż życie (11/18) - serial wojenny
15:00 Sensacje XX wieku
17:30 Wojenne dziewczyny III
18:25 Ex libris - magazyn
18:55 Kurierka - film dok.
20:00 Sfora - serial krym.
21:05 Zapomniane agentki II wojny światowej (1/6)
22:05 Otchłań: powstanie i upadek nazizmu (6/10)

HISTORY

10:20 Niewyjaśnione tajemnice świata IV (11/11)
11:10 Absurdy przeszłości
12:10 Gwiazdy lombardu XX
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata III (1/10)
14:50 Największe tajemnice świata VI (4/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
16:15 Ranczo kosmitów VII (7)
17:10 Jak Hitler przegrał wojnę
18:10 Największe tajemnice świata VII (13) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
22:00 Największe tajemnice świata VII (7) - serial dok.

NATIONAL GEOGRAPHIC

12:00 Tajemnice wojny: Blitzkrieg (3/3) - serial dok.
13:00 Katastrofa w przestworzach XV (2,3,6/10) - serial dok.
16:00 Klucz do przepowiedni
16:55 Odkopać historię - serial dok. USA 2026
17:55 Hitler: siła dyktatury
19:00 Tajemnice wojny
20:00 Katastrofa w przestworzach XXI (10/10) - serial dok.
21:00 Katastrofa w przestworzach: raport specjalny III
23:00 Katastrofa w przestworzach XV (7/10) - serial dok.

FOCUS TV

10:00 Gwiazdy lombardu XXV
12:00 Broń w hollywoodzkich filmach II (7) - serial dok.
12:30 Niezwykłe megakonstrukcje ZSRR - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii VI
14:00 Okręty wojenne IV - serial dok. Wlk. Bryt. 2023
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (17/20)
16:00 Dorwać tuńczyka VI
18:00 Rolnicy. Podlasie VII
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Słynne ucieczki II wojny światowej - serial dok.
22:00 Prawdziwe zło. Ludzie, którzy stworzyli nazizm (5,6/6)

BBC EARTH

13:30 Siedem światów, jedna planeta: Antarktyka (1/7)
14:35 W okowach mrozu IX (2)
15:30 Życie na pustkowiu: powroty (3/6) - serial dok.
16:25 Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem II
17:35 Siedem światów, jedna planeta: Antarktyka (1/7)
18:40 Lodowe miasto: życie na krawędzi (1/10) - serial dok.
19:45 Fenomeny współczesnego życia III (3/5) - serial dok.
20:55 W okowach mrozu XI
22:55 Dzikie zakątki Ziemi z Simonem Reevem II

POLSAT VIASAT HISTORY

09:00 Geografia wojny: II wojna światowa (4)
10:10 Tajne bronie II wojny światowej (5/6) - serial dok.
11:15 Naziści: korzenie zła
12:15 Geografia wojny: II wojna światowa (2,3,4)
16:40 Wojna światowa: 1914-1945 (1/8) - serial dok.
17:45 Tajne bronie II wojny światowej (6/6) - serial dok.
18:50 Tajemnice mumii
19:50 Przeklęte skarby (3/10)
21:00 Tajemnice machiny wojennej nazistów (2)
22:10 Pompeje: nowe wykopaliska (4) - serial dok.

WTOREK 20.10

Od A do Z

GODZINY STRACHU ★★★
thriller, Wlk. Brytania/Kanada/USA 2007, reż. Mike Barker, wyk. Pierce Brosnan, Maria Bello, Gerard Butler
22:10 | tvp 1
Gdy Neil Randall odwozi żonę na spotkanie z siostrą, z tylnego siedzenia samochodu mierzy do nich nieznajomy mężczyzna. Twierdzi, że porwał ich córkę. Jego celem nie jest jedynie wymuszenie okupu.

KRÓLOWA MARGOT ★★★
film historyczny, Francja/Włochy/Niemcy 1994, reż. Patrice Chéreau, wyk. Isabelle Adjani, Daniel Auteuil, Vincent Perez
23:00 | tvp kultura
Według Dumasa: rozważania wokół rzezi hugenotów w noc św. Bartłomieja poprzedzonej licznymi intrygami Katarzyny Medycejskiej i małżeńskimi perypetiami Henryka Nawarskiego. Imponujące widowisko.

LIGHTHOUSE ★★★★
horror, USA/Kanada 2019, reż. Robert Eggers, wyk. Robert Pattinson, Willem Dafoe, Valeriia Karaman
23:50 | hbo
Na granicy stylowego (zdjęcia!) horroru: Robert Pattison i Willem Dafoe jako dwaj latarnicy z Nowej Anglii pod koniec XIX wieku, skazani na siebie na maleńkiej wysepce wśród wzburzonego morza.

NASZE KRÓLESTWO ★★★★
thriller, Francja 2024, reż. Julien Colonna, wyk. Ghjuvanna Benedetti, Saveriu Santucci
22:40 | ale kino+ hd
Korsyka, połowa lat 90. XX wieku. Nastolatka dołącza do swego ukrywającego się ojca, przywódcy jednej z operujących na wyspie grup przestępczych. To jej oczami widz śledzi rozwój mafijnych porachunków.

NAWIEDZONY ★★
horror, USA/Wlk. Brytania 1999, reż. Jan de Bont, wyk. Liam Neeson, Catherine Zeta-Jones, Owen Wilson
20:00 | stopklatka
Nowa wersja horroru Roberta Wise'a z 1962 r. Grupa ekspertów bada, czy stary dom jest nawiedzony. Plus Liam Neeson i Catherine Zeta-Jones. Jednak oryginał straszy bardziej.

Siedem

22:45 | tvn
★★★★

· FOT. MATERIAŁY PRASOWE

Brad Pitt i Morgan Freeman na tropie psychopaty mordującego z wykazem grzechów głównych w ręku. Miejscami odrażające, ale i fascynujące zarazem. Dla widzów o mocnych nerwach.

THRILLER
USA 1995, REŻ. DAVID FINCHER, WYK. BRAD PITT, MORGAN FREEMAN, GWYNETH PALTROW

NIEUCHWYTNY CEL ★★
film sens., USA 1993, reż. John Woo, wyk. Jean-Claude Van Damme, Yancy Butler, Chuck Pfarrer
22:30 | stopklatka
Hollywoodzki debiut Johna Woo – mistrza kina akcji z Hongkongu: Jean Claude Van Damme spieszy z pomocą kolegom weteranom wykorzystywanym przez tępego sadystę. Szkoda, że Woo dał się pokonać tremie.

OBECNOŚĆ IV: OSTATNIE NAMASZCZENIE ★★★
horror, USA/Wlk. Brytania/Kanada 2025, reż. Michael Chaves, wyk. Patrick Wilson, Vera Farmiga, Mia Tomlinson
21:40 | hbo
Po raz ostatni(?): para badaczy zjawisk paranormalnych spieszy z pomocą nowym lokatorom domostwa, które okazuje się niezamkniętym w wyniku przerwania tajemniczego rytuału portalem złych mocy.

POLOWANIE NA ŁOWCĘ ★★★
thriller, USA/Wlk. Brytania/Niemcy 2013, reż. Scott Walker, wyk. Nicolas Cage, John Cusack, Vanessa Hudgens
20:00 | tv puls
Nicolas Cage jako policjant z Alaski, który ściga seryjnego mordercę młodych kobiet, mając za jedyne wsparcie jedną z jego niedoszłych ofiar – narkomankę, której nikt w nic nie uwierzy. Na faktach.

POWRÓT DO TAMTYCH DNI ★★★★
dramat obycz., Polska 2021, reż. Konrad Aksinowicz, wyk. Maciej Stuhr, Weronika Książkiewicz, Teodor Kozian
23:05 | tvp 2
Przejmujący Maciej Stuhr jako „powracający zza granicy" w latach 90. XX wieku – w istocie alkoholik, którego choroba niszczy rodzinę, a przede wszystkim życie stęsknionego za nim dwunastolatka.

PS KOCHAM CIĘ ★★★
melodramat, USA 2007, reż. Richard LaGravenese, wyk. Hilary Swank, Gerard Butler, Harry Connick Jr.
20:10 | ale kino+ hd
Kiedy młoda wdowa nie potrafi odnaleźć się po nagłej śmierci ukochanego męża, otrzymuje serię wskazówek od zmarłego, które pomagają jej nie tylko oswoić się z sytuacją, ale też rozpocząć nowe życie.

ROZMOWY KONTROLOWANE ★★★★
komedia, Polska 1991, reż. Sylwester Chęciński, wyk. Stanisław Tym, Irena Kwiatkowska, Alina Janowska
20:00 | kino polska
Sylwester Chęciński przejmuje schedę po Stanisławie Barei, by w jego stylu stworzyć dalszy ciąg perypetii peerelowskiego notabla z „Misia" – w śmieszno-strasznych realiach stanu wojennego.

SZYBCY I WŚCIEKLI: HOBBS I SHAW ★★★
film sens., USA 2019, reż. David Leitch, wyk. Dwayne Johnson, Jason Statham, Idris Elba
20:35 | polsat
Oficjalny reboot popularnego cyklu: stróż prawa i bandyta łączą siły, by powstrzymać szaleńca, wcielającego w życie plan przejęcia kontroli nad całym światem. Plus Dwayne Johnson i Jason Statham.

TERMINATOR: GENISYS ★★
film s.f., USA/Kanada 2015, reż. Alan Taylor, wyk. Arnold Schwarzenegger, Jason Clarke, Emilia Clarke
23:15 | tvn 7
Powtórka z rozrywki, czyli „Terminator" od początku w (niby)komediowym nastroju: bez Camerona, Lindy Hamilton i Michaela Biehna, za to z wracającym Schwarzeneggerem. Ale bieżnikowany Arnie to za mało.

WANTED. ŚCIGANI ★★★
film sens., USA/Niemcy 2008, reż. Timur Bekmambetov, wyk. James McAvoy, Angelina Jolie, Thomas Kretschmann
23:20 | polsat
Znowu komiks na dużym ekranie: tajne bractwo zawodowych morderców powołuje w swe szeregi syna jednego z członków. Za kamerą debiutujący w Hollywood Rosjanin Timur Bekmambetov („Straż nocna").

KONRAD J. ZARĘBSKI

TVP1

07:00 Msza święta
07:30 Kościół z bliska (740)
08:00 Serwis Info
08:25 Zaraz wracam (24)
09:00 Ranczo III (9/13)
10:00 Komisarz Alex III (6/13)
11:00 Ojciec Mateusz XXIII (5)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:40 Magazyn rolniczy (813)
12:55 Maluchy z drugiej strony świata (3/6) - serial dok.
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (638)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5991)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Felicita** (18) - serial obycz. Polska/Włochy 26, wyk. Laura Breszka
21:05 **Sekielski wieczorową porą** (42) - magazyn
22:10 **Godziny strachu** ★★★ **(Butterfly on a Wheel)** - thriller Wlk. Brytania/Kanada/USA 2007, reż. Mike Barker, wyk. Pierce Brosnan, Maria Bello (105 min)
23:55 **Zgaga (Heartburn)** ★★★ - komedia USA 1986, reż. Mike Nichols, wyk. Meryl Streep (115 min)

TVP2

05:35 M jak miłość
06:25 Metodyzm a ekologia - reportaż Polska 2026
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7712) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie
11:45 Rosół polski (43)
12:25 Koło fortuny (2109)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1096)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2110)
16:35 Familiada (3069)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1097)
18:50 Jeden z dziesięciu (11) - teleturniej Polska 2026
19:25 Barwy szczęścia
19:55 Domowe patenty

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Kulisy serialu „M jak miłość"** (1683)
20:50 **M jak miłość** - serial obycz. Polska 2026
21:50 **Na sygnale**
22:20 **SOR** (1) - serial lekarski Polska 2026
23:05 **Powrót do tamtych dni** ★★★★ - dramat obycz. PL 2021, reż. Konrad Aksinowicz (120 min)
01:05 **Prosta przyjaźń (Les choses simples)** ★★★ - komedia F 2022 (105 min)

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień
08:20 Trudne sprawy XXIII (11/40) - serial fab.-dok.
09:20 Dlaczego ja? XXI (20,21,22/40) - serial fab.-dok.
12:20 Gliniarze Śląsk (34) - serial krym. Polska 2026
13:20 Gliniarze XVII (55,56) - serial fabularno-dok. Polska 2024, wyk. Arkadiusz Krygier
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (35) - serial fabularno-dok.
16:55 Gliniarze Śląsk (35) - serial krym. Polska 2026, wyk. Agnieszka Wagner
18:00 Pierwsza miłość 50 (98) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport
19:15 Gość „Wydarzeń" (1020) - pr. publicystyczny
19:55 Milionerzy (148)

20:35 **Szybcy i wściekli: Hobbs i Shaw (Fast & Furious Presents: Hobbs & Shaw)** ★★★ - film sensacyjny USA 2019, reż. David Leitch, wyk. Dwayne Johnson, Jason Statham (165 min)
23:20 **Wanted. Ścigani (Wanted)** ★★★ - film sensacyjny USA/Niemcy 2008 (150 min)
01:50 **8 części prawdy (Vantage Point)** ★★★ - film krym. USA 2008, reż. Pete Travis (120 min)

TVN

05:20 Zamieszkać na plaży VII
05:39 Nic straconego
05:40 Uwaga! (8111) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (48/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Podkowa Leśna – Suliko 29 (9)
07:45 Dzień Dobry TVN (5811)
11:20 Doradca smaku (30) - mag. kulinarny Polska 2026
11:25 Kuchenne rewolucje: Warszawa – bar mleczny
12:35 Kuchenne rewolucje: Opole – Caverna Cafe XXIV
13:40 Ukryta prawda (45,46/48) - serial fab.-dok.
15:45 Młode gliny II (12) - serial krym. Polska 2026
16:50 Szpital św. Anny IV (37) - serial obycz. Polska 2026
17:55 Detektywi VII (37)
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8112) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 **The Floor** (6) - teleturniej Polska 2026
21:30 **Kuba Wojewódzki** (8) - talk-show Polska 26
22:45 **Siedem (Se7en)** ★★★★ - thriller USA 1995, reż. David Fincher, wyk. Brad Pitt, Morgan Freeman, Gwyneth Paltrow (155 min)
01:20 **Superwizjer** (1355)
02:00 **Uwaga!** (8112)
02:20 **CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XI**

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami (9,10/23) - serial krym. USA 1984, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XVI (3,2/15)
10:00 Zaklinaczka duchów III (11/18) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV
14:00 Rodzinny interes (21)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XV (14,15) - serial obyczajowy Polska 2024
17:00 Rodzinny interes (22)
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (36,37) - serial obyczajowy Polska 2026
20:00 **Polowanie na łowcę** ★★★ **(The Frozen Ground)** - thriller USA/Wlk. Brytania/Niemcy 2013, reż. Scott Walker, wyk. Nicolas Cage, John Cusack (125 min)
22:05 **Twierdza (The Rock)** ★★★ - film sens. USA 1996, reż. Michael Bay, wyk. Sean Connery (150 min)
00:35 **Trzynasty wojownik** ★★ **(The 13th Warrior)** - film przygodowy USA 1999, reż. John McTiernan (140 min)

TVN7

05:20 Ten moment (9/20) - serial fab.-dok. Polska 2015
05:55 Szkoła (28,29,30/72)
08:45 Ukryta prawda (7,6,7/60) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2010
13:55 Detektywi III (55/60) - serial fabularno-dok.
15:00 Szpital św. Anny IV (27) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (21/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (31) - serial fabularno-dok. Polska 2020
19:00 Ukryta prawda (37)
20:00 **Hotel Paradise** (32) - real tv Polska 2026
21:00 **Na zabójczej ziemi** ★ **(On Deadly Ground)** - film sensacyjny USA 1994, reż. Steven Seagal (135 min)
23:15 **Terminator: Genisys** ★★ - film s.f. USA/Kanada 2015, reż. Alan Taylor, wyk. Arnold Schwarzenegger, Jason Clarke, Emilia Clarke, Jai Courtney (155 min)
01:50 **Hotel Paradise** (31) - real tv Polska 2026

MEZZO

09:50 Intermezzo
10:30 Ludwig van Beethoven: Fidelio - opera Holandia 2024
13:00 Intermezzo
13:30 Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, Krzysztof Urbański: Tormis, Szymanowski, Strawiński
15:00 Koncert Bożonarodzeniowy w Concertgebouw pod batutą Klausa Mäkeli
16:30 Intermezzo
17:00 So What ?! – Friedrich Gulda - film dok. Niemcy 2002
17:55 Il Giardino Armonico, Giovanni Antonini: Haydn, Pory roku - muzyka klasyczna
20:30 Tarik O'Regan: Mata Hari, balet w choreografii Teda Brandsena - balet Hol. 2015
22:20 Klaus Mäkelä, Królewska Orkiestra Concertgebouw: Sibelius, Mozart

PULS 2

09:25 Świnka Peppa II
09:45 Bing (56,57/78)
10:00 Jeżyk i przyjaciele (11)
10:35 Basia II (23,24)
11:10 Gus. Mały – wielki rycerz (11,12/52) - serial anim.
11:35 Tomek i przyjaciele: Naprzód lokomotywy! 28
12:00 Lwia Straż (10,6/26)
13:00 Nowe przygody Kubusia Puchatka
13:35 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun V
14:35 Marta mówi!
15:00 Miraculous VI
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (11,12/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob IX
18:00 Pingwiny z Madagaskaru
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (26) - serial obycz.
21:00 Dzielnica strachu

TV4

07:55 Bogaty dom – biedny dom XI (4) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XIII (1,2,3/65) - serial obycz.
11:55 Na ratunek 112 XVI (33,34) - serial fabularno-dok.
12:55 Trudne sprawy XVI - serial fabularno-dok.
16:55 Łowcy skarbów. Kto da więcej (464) - reality show
18:00 Policjantki i policjanci XXV (36,37) - serial obycz.
20:05 Uroczysko VI (30) - serial krym. Polska 2026
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (30)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (30) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni (4) - serial dok. Polska 2018
23:10 Helikopter w ogniu - dramat woj. USA/Wlk. Bryt. 2001, reż. Ridley Scott

METRO

07:25 Szpital (19,20,21/68)
10:25 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:25 Szkoła (17/67)
13:25 Brzydula - serial obyczajowy Polska 2009
14:35 Drugie serce - serial obyczajowy Turcja 2025
15:35 Druga szansa (10)
16:45 The Floor (13, 4)
18:00 Złomowisko PL VI (7) - serial dok. Polska 2018
19:00 Kartoteka IX (2,3) - serial fab.-dok. Polska 2015
21:05 Kryminalni IV (5,6) - serial krym. Polska 2006
23:15 Hannibal III (3/13) - serial grozy USA 2015
00:20 Zbrodnie z pierwszych stron gazet IX (1) - serial dok.
01:20 Szpital (62/67)
02:20 Szkoła (24/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019

WTOREK 20.10

STOPKLATKA

08:45 Robert Makłowicz (213) - mag. kulinarny
09:45 Wojny magazynowe: Kanada II (7,8/12)
10:55 Aukcja w ciemno II (22,23/24) - serial dokumentalny USA 2013
12:00 Katastrofy w przestworzach XI (9,2,8/13)
15:00 Zajazd. Będzie się działo II (7,8)
17:00 Katastrofy w przestworzach VII (3/8)
18:05 Wojny magazynowe: Kanada II (9,10/12) - serial dok. Kanada 2015
19:10 Aukcja w ciemno II (24,25/24) - serial dok.
20:00 Nawiedzony (The Haunting) ** - horror USA/Wlk. Brytania 1999, reż. Jan de Bont, wyk. Liam Neeson, Catherine Zeta-Jones, Owen Wilson, Lili Taylor (150 min)
22:30 Nieuchwytny cel (Hard Target) ** - film sens. USA 1993, reż. John Woo, wyk. Jean-Claude Van Damme (120 min)
00:30 Ognisty podmuch (Backdraft) *** - film sens. USA 91, reż. Ron Howard, Todd Hallowell, wyk. Kurt Russell (185 min)

KINO POLSKA

07:40 Polska z góry. Nad wodą II (8) - serial dok.
08:05 Zwierzęta Wajraka III (1/10) - serial dok. Polska 2022
08:40 Pan Kleks w kosmosie, cz. 1: Porwanie Agnieszki - film przyg. Polska/Czechosłowacja 88, reż. Krzysztof Gradowski
10:15 Szaleństwa panny Ewy - film dla młodzieży Polska 1984, reż. Kazimierz Tarnas
12:40 Stara baśń. Kiedy słońce było Bogiem - film hist. Polska 2003, reż. Jerzy Hoffman
15:00 1920. Bitwa Warszawska - dramat historyczny Polska 2011, reż. Jerzy Hoffman, wyk. Borys Szyc, Natasza Urbańska
17:20 Stawka większa niż życie (10,11/18) - serial wojenny Polska 1968, wyk. Stanisław Mikulski, Bolesław Płotnicki
20:00 Rozmowy kontrolowane - komedia Polska 1991, reż. Sylwester Chęciński, wyk. Stanisław Tym, Irena Kwiatkowska, Alina Janowska, Krzysztof Kowalewski, Jerzy Bończak, Marian Opania
22:05 Mistyfikacja - thriller Polska 2010, reż. Jacek Koprowicz, wyk. Maciej Stuhr
00:10 Orzeł. Ostatni patrol - dramat historyczny Polska 22, reż. Jacek Bławut, wyk. Tomasz Ziętek, Adam Woronowicz

ALE KINO+

08:25 The Office PL III (3,4/12) - serial kom.
09:35 Bestia II (3,4/6)
11:35 Detektyw Foyle (4/4) - serial kryminalny Wlk. Brytania 2002
13:40 Nora Roberts – Księżyc nad Karoliną (Carolina Moon) ** - thriller USA/Niemcy/Kanada 2006, reż. Stephen Tolkin (120 min)
15:40 Ostatnie wielkie dzieło (The Last Vermeer) *** - dramat historyczny USA/Holandia 2019, reż. Dan Friedkin (145 min)
18:05 Detektyw Foyle II (1/4) - serial kryminalny Wlk. Brytania 2003
20:10 PS Kocham Cię (P.S. I Love You) *** - melodramat USA 2007, reż. Richard LaGravenese, wyk. Hilary Swank, Gerard Butler, Harry Connick Jr. (150 min)
22:40 Nasze królestwo (Le Royaume) **** - thriller Francja 2024, reż. Julien Colonna (135 min)
00:55 Inni ludzie - dramat *** obycz. Polska/Francja 2021, reż. Aleksandra Terpińska (125 min)

POLSAT FILM

08:30 Przyjaciółki XXIV (1,2)
10:25 Świat według Kiepskich (6,10,2,13,20/23) - serial kom.
13:20 Pogromcy duchów: Imperium lodu - komedia USA/Kanada/Wlk. Brytania 2024
15:40 King Kong - film przyg. USA/Nowa Zel./Niemcy 2005
19:30 Jak rozpętałem II wojnę światową: Wśród swoich - komedia Polska 1970
21:00 Wakacyjni przyjaciele - komedia USA 2021
23:05 Mój policjant - dramat obycz. Wlk. Brytania/USA 2022
01:30 Fala zbrodni III

FILMBOX+ ONE

09:50 Vera XII - serial krym.
11:50 Zagadki kryminalne nowej panny Fisher II (4/8)
12:50 Agatha Christie III: Tajemniczy przypadek (12) - film krym. Francja 2016
15:00 Strażnik Teksasu VII
17:05 Vera XII (2/5)
18:55 Poirot: Zagadka na morzu (7/10) - serial krym.
20:00 Suma wszystkich strachów - film sensacyjny USA/Niemcy/Kanada 2002
22:45 Patriota - film akcji USA 1998, reż. Dean Semler
00:40 I stanie się koniec - film sens. USA 99, reż. Peter Hyams

TVP KULTURA

08:20 Porozmawiajmy szczerze (27)
09:00 Blisko, coraz bliżej (3)
10:25 Bodo - musical Polska *** 2016, reż. Michał Kwieciński, wyk. Antoni Królikowski, Tomasz Schuchardt (115 min)
12:20 Jaki jest z bliska - film dok. Polska 2004
13:30 Kosmos 1999 II (16/24)
14:30 Blisko, coraz bliżej (4)
16:00 Rawhide III (29)
17:00 W poszukiwaniu dobrego filmu (54)
17:45 17. Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego (83) - koncert Polska 26
21:15 Wielki wóz (Le grand chariot) *** - dramat obyczajowy Francja/Szwajcaria 2023, reż. Philippe Garrel, wyk. Louis Garrel, Damien Mongin (105 min)
23:00 Królowa Margot (La reine Margot) *** - film historyczny Francja/Włochy/Niemcy 1994, reż. Patrice Chéreau, wyk. Isabelle Adjani, Daniel Auteuil (165 min)
01:45 Oni wszyscy byli w Montreux - serial dok.

WARNER TV

07:50 Prawo Agaty II (8,9)
09:50 Bajer z Bel-Air V
10:50 Cudotwórcy II (10,1/10)
11:40 Teraz albo nigdy! III (11,1)
13:35 Bajer z Bel-Air V (18,5,6,7/26) - serial kom.
15:35 Cudotwórcy II (10,1,2,3/10) - serial kom.
17:20 Akademia policyjna II – Pierwsze zadanie - komedia USA 1985, reż. Jerry Paris
19:05 Seks w wielkim mieście II - komedia USA 2010
22:00 4 Blocks II (2,3/7)
00:15 Geostorm - film sens. USA 2017, reż. Dean Devlin

PARAMOUNT

07:30 Czarodziejki VI (3,4/23)
09:25 Policyjna grupa pościgowa XXII (1/19) - serial dok.
10:30 Pingwiny z Madagaskaru
11:00 Żony ze Stepford - film s.f. USA 2004
13:00 Czarodziejki VI (5,6/23)
15:00 Gnijąca panna młoda - film anim. Wlk. Brytania/USA 2005, reż. Tim Burton
16:50 Transformers: Zemsta Upadłych - film s.f. USA 2009
20:00 Terminal - komedia romantyczna USA 2004
22:55 Transformers: Przebudzenie bestii - film s.f. Kanada 2023, reż. Steven Caple Jr.

HBO

08:55 Po prostu uwierz - film ** obycz. USA 24 (105 min)
10:40 Ulepszeni - film s.f. *** Kanada/Cypr 25 (85 min)
12:05 Spider–Man III *** - film akcji USA 2007, reż. Sam Raimi (135 min)
14:20 Przegląd tygodnia: Wieczór z Johnem Oliverem (26)
15:05 Noc przed świętami w Krainie Czarów *** - film animowany Wlk. Brytania 2024 (85 min)
16:30 Kraina Jane Austen *** - komedia romantyczna Wlk. Brytania/USA 2013, reż. Jerusha Hess (95 min)
18:05 Supergirl - film s.f. ** USA 2026, reż. Craig Gillespie (115 min)
20:00 The Pitt II (14/15) - serial obycz. USA 2026
20:40 Outlander: Krew z krwi II - serial obycz.
21:40 Obecność IV: Ostatnie namaszczenie *** - horror USA/Wlk. Brytania/Kanada 2025 (130 min)
23:50 Lighthouse - horror **** USA/Kanada 2019, reż. Robert Eggers (105 min)
01:35 Piekielne wakacje ** - horror USA/Kanada 2023 (90 min)

CINEMAX

11:00 Duse - film biograficzny Włochy/Francja 2025
13:10 Trzy dni - komedia Holandia/Belgia 2024
14:40 Życie i miłość - dramat obycz. Estonia 2024, reż. Helen Takkin, wyk. Karolin Jürise
16:45 Wallace i Gromit – Klątwa królika - film animowany Wlk. Bryt./USA/F/Irl. 2005
18:10 Whiplash - dramat obyczajowy USA 2014
20:00 Siedmiu wspaniałych - western USA/Australia 2016
22:15 Bez przebaczenia - thriller Irl./Wlk. Bryt./B. 2024

ROMANCE TV

09:30 Käthe i ja (9/10)
11:25 Miłość się nie przedawnia - komedia romant. Niemcy 2019, reż. Sebastian Hilger
13:20 Zabójcza układanka (3)
15:20 Serca pod drzewem oliwnym - komedia romant. USA 2023, reż. John Murlowski
17:05 Gabinet z widokiem na morze - serial obyczajowy
19:00 Górski lekarz
20:00 Rosamunde Pilcher: Pani Szczęście - film obycz. Niemcy 2026, reż. Karola Meeder
21:55 Gabinet z widokiem na morze - serial obyczajowy
23:50 Górski lekarz

CANAL+ PREMIUM

08:00 Każda mała rzecz
09:35 Fuks - komedia sens. *** Polska 1999, reż. Maciej Dutkiewicz (85 min)
11:00 Łapu-Capu (250)
11:05 Peacock - dramat *** obycz. USA 2010, reż. Michael Lander (90 min)
12:35 Moje pieczone kurczaki *** - film obycz. Polska 2002, reż. Iwona Siekierzyńska (65 min)
13:40 Luca: Legenda Ferrari
15:25 Niemożliwe - film **** katas. USA/Hiszpania/Tajlandia 2012 (110 min)
17:15 Piękna łąka kwietna - film krótkometrażowy Polska 2022 (30 min)
17:45 Łapu-Capu (251)
17:50 Chopin, Chopin! *** - dramat obyczajowy Polska 2025 (130 min)
20:00 Piep*zyć Walentynki ** - komedia USA 2026, reż. Mark Gantt, wyk. Virginia Gardner (100 min)
21:40 Mariinka - film dok.
23:15 Sprzątaczka - film *** sens. Wlk. Brytania 2025, reż. Martin Campbell, wyk. Daisy Ridley (100 min)
00:55 Armor - film sens. USA *** 2024, reż. Justin Routt, wyk. Jason Patric (95 min)

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi - serial dok.
09:50 Młode gliny (32/50)
10:55 Magda M. (2)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (33/50) - serial krym. Polska 2026
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej
17:10 Magia kina (7)
17:30 Seriaale kultowe
17:40 Na skraju jutra - film s.f. USA 2014, reż. Doug Liman
20:00 Zabójcy - film sens. F/USA 1995, reż. Richard Donner
22:55 72 godziny - film sensacyjny USA/Francja 2014

AMC

07:40 Przepowiednia końca świata - film s.f. Kanada 2011
09:40 Legionista - film sens. USA 1998, reż. Peter MacDonald
11:45 Projekt A II - komedia sensacyjna Hongkong 1981
13:55 Siedem lat w Tybecie - film biograf. USA/Wlk. Bryt. 1998, reż. Jean-Jacques Annaud
16:45 Bibliotekarz – tajemnica włóczni - film przygodowy USA/Niemcy 2004
18:45 Transformers III - film s.f. USA 2011, reż. Michael Bay, wyk. Shia LaBeouf
22:00 Liberator II - film sens. USA 1995, reż. Geoff Murphy

AXN

08:30 Agenci NCIS XI (15/24) - serial krym. USA 2014
09:30 Castle (10,1/10)
11:25 Rekrut VIII (1,2/18)
13:15 Agenci NCIS XI
15:15 FBI: Most Wanted III
17:10 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (9,10/23)
19:05 Castle II (2,3/24)
21:05 Rekrut V (13/22)
22:00 Rekrut: Feds (13/22)
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (9,10/23)
00:45 Castle II (2/24) - serial kryminalny USA 2009

EPIC DRAMA

08:10 Detektyw Murdoch XVIII
09:10 Wszystkie stworzenia duże i małe V - serial obycz.
10:25 Lekarze na start
11:55 Zatraceni w miłości
12:55 Sherlock i córka (3/8)
13:55 Agenci NCIS XVII (7/20)
14:50 Panna Marple V (4/4)
16:45 Poirot VI (4/4) - serial krym. Wlk. Brytania 1996
19:00 Agenci NCIS XVII (8/20) - serial kryminalny USA 2019
19:55 Poirot V (5/8)
21:00 Hiszpańska księżniczka II (8/8) - serial historyczny
22:15 Domina II (8/8)
23:30 Poirot V (5/8)

TVN STYLE

11:20 Love the Look (4) - program rozrywkowy Polska 2026
12:20 Ugotowani (6)
13:25 Kuchenne rewolucje (1, 14) - reality show
15:35 Ugotowani (1)
16:40 Babski biznes (7/8) - serial dok. Polska 2025
17:40 Kuchenne rewolucje
20:50 Ostre cięcie (4) - reality show Polska 2026
21:50 Jestem z Polski XII
22:50 Hotel Paradise (32)
23:45 EuroPOLKI studentki (8)
00:45 Pojedynek na podróże (2) - program rozrywkowy

TVN TURBO

09:00 Fani czterech kółek XVI
10:00 Raport Turbo (5091)
10:15 Samochód marzeń: Kup i zrób (2) - magazyn
11:15 Wojny samochodowe (1)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować IV
18:00 Raport Turbo (5092)
18:15 Z drugiej ręki (7)
19:00 Duda kontra Szafrański
19:45 Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia II (7/17)
20:15 Wojny samochodowe (7)
21:15 Polski supersamochód
22:00 Raport Turbo (5092)

BBC FIRST

08:55 Z pamiętnika położnej XII (5/8) - serial obycz.
10:05 Ojciec Brown VII (2,3/10)
12:05 Shakespeare i Hathaway prywatni detektywi (1,2/10)
14:05 Zbrodnie Saint-Pierre
14:55 Powrót do raju II (6/6)
16:10 Tajemnice Brokenwood
18:10 Morderstwa w Midsomer XIII (5/8) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XIV (4/8) - serial kryminalny
21:00 Dobijasz mnie (2)
22:00 Tajemnice Majorki
23:00 Detektyw z Chelsea

FX

08:00 Kości III (14/15)
09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIV (12/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (18,19/25)
11:50 Castle II (8/24)
12:50 Lucyfer II (5/18)
13:45 FBI V (21/23)
14:40 Agenci NCIS (19/23) - serial krym. USA 2004
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (20,21/25)
17:25 Z Archiwum X IV
19:15 FBI V (22/23)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IV (1,2/21)
22:00 9-1-1: Nashville (15)

HGTV

09:55 Poszukiwacze domów
11:00 Wymarzony dom za granicą - serial dok.
12:00 Nowe życie w starym domu VII (8,1) - serial dok.
13:55 Odlotowy ogród (4)
14:25 Mieszkanie na miarę III
16:25 Polowanie na ogród VI
18:10 Weekendowa metamorfoza (1) - reality show
19:00 Zgłoś remont (3)
20:00 Dobrze zrobione w domu (5) - mag. Polska 2026
20:10 Dorota inspiruje (1)
21:05 Dorota was urządzi IV
22:35 House Hunters

BBC LIFESTYLE

10:00 Bake off: zawodowcy (6)
11:05 Najpiękniej ukryte hotele
12:05 Mistrzowie ceramiki (4)
13:10 Niezwykłe hotele bez tajemnic IV (6/6) - serial dok.
14:15 Wielkie brytyjskie wypieki (8) - program rozrywkowy
15:25 Mistrzowie szycia (2)
16:35 Zapraszam do stołu
17:40 Masterchef: Australia)
18:50 Zapraszam do stołu
19:50 Wielkie brytyjskie wypieki (9) - pr. rozrywkowy
21:00 Rezydencje na Mauritiusie (1/10) - serial dok.
22:00 Catfish: w miłosnej pułapce - serial dok.

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół VII (1/22)
08:55 Hoży doktorzy
09:55 Przyjaciele V
11:55 Teoria wielkiego podrywu II (9,10,11,12,13,14/23)
14:30 Dwóch i pół VII (2,3,4,5/22) - serial kom.
16:30 Przyjaciele V (22,23, 24,1/24) - serial kom.
18:30 Hoży doktorzy
19:30 The Office PL (9/12)
20:00 Dwóch i pół II (23,24, 6,8/24) - serial kom. USA 2005
21:57 The Office PL III (1,2/12)
23:05 Comedy Club (9, 10)

TVP SERIALE

08:40 Komisarz Alex XI (10)
09:25 Rodzinka.pl VIII (8)
10:00 Klan - telenowela
10:35 Ranczo IV (6/13)
11:25 M jak miłość
12:25 Zaraz wracam (23,24)
13:30 Ojciec Mateusz (13,1) - serial krym. Polska 2009
15:30 Komisarz Alex XI (11)
16:20 Na sygnale - serial obycz.
17:25 Ranczo IV (8,9)
19:30 Ojciec Mateusz (2,1/17) - serial krym. Polska 2009
21:30 Ranczo IV (10,11/13)
23:30 Ojciec Mateusz
00:25 Na dobre i na złe
01:25 Czas honoru (2/13)

CANAL+ KUCHNIA

12:45 Czy na pewno umiesz gotować? (3, 4) - reality show
13:45 Sachie w Nowej Zelandii
14:40 ABC gotowania
15:45 Kucharskiego pomysł na kuchnię (1, 2) - magazyn
16:40 Jamie: uczta za mniej (5)
17:40 Jamie Oliver (5, 6)
18:40 Kuchenny recykling
19:50 Jakubiak rozgryza Tajlandię i Kambodżę (2)
20:15 Bosacka rusza w Polskę
21:15 Anthony Bourdain XI
23:55 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (8)
00:55 m jak mięso (5)

CANAL+ DOMO

08:00 Zbudujemy ten dom
09:00 Twój kawałek ogrodu
10:00 Gardeners' World (14)
11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie Projekty V (5/8)
13:05 Najbrzydszy dom na naszej ulicy (3) - reality show
14:05 Liczy się miejsce (8, 9)
15:55 Przekopiemy Ci ogródek
16:50 Monty Don – brytyjskie ogrody (1/5) - serial dok.
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie Projekty V (7/8)
20:00 Daleko od miasta XIII (9)
21:00 Liczy się miejsce (9)
21:55 Wielkie projekty XI
23:00 Pokochaj lub sprzedaj

PLANETE+

13:30 Sekrety budowniczych piramid II (2/6) - serial dok.
14:40 Zaginione światy (2/4)
15:50 360° – świat bez granic
16:55 Świat z góry XIII (6)
17:25 Premiera: Świat z góry XIII (7) - serial dok.
17:55 Dokąd dzisiaj? IV (96,97)
18:35 Od 0 do 9. Wielka historia liczb - serial dok.
19:40 Związani z ziemią. Dzieje życia na wsi - serial dok.
20:50 Ostatni neandertalczyk
22:00 Psychodeliczna terapia
23:10 USA. Batalia o aborcję

DISCOVERY CHANNEL

10:00 Budowa na końcu świata (3/6) - serial dok. USA 2019
11:00 Klan z Alaski II (10/16)
12:00 Fani czterech kółek XVIII
13:00 Dorwać komandosa
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita V (9/11) - serial dok.
15:00 Złomowisko PL XI
16:00 Gorączka złota XVI
17:00 Kroniki policyjne
18:00 Przystanek Bieszczady
19:00 Nagi instynkt przetrwania III (8,9/11) - serial dok.
21:00 Poszukiwacze przeklętego złota V - serial dok.
22:00 W oku cyklonu III (12)

TVP HISTORIA

11:05 Wyspa Świętej Heleny
12:00 Starożytny Egipt – kroniki imperium - serial dok.
13:00 Zapomniane agentki II wojny światowej (1/6)
14:00 Stawka większa niż życie (12/18) - serial wojenny
15:10 Sensacje XX wieku
17:30 Wojenne dziewczyny III
18:25 Odnaleźć zaginione (21)
19:00 Ostatni Cygan w Oświęcimiu - film dok.
20:00 Sfora (9/9) - serial krym.
21:10 Kroniki Hitlera (8/13)
22:10 Gry wojenne (6/6)
23:10 Sensacje XX wieku

HISTORY

12:10 Gwiazdy lombardu XX
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata IV (3/11)
14:50 Największe tajemnice świata VI (5/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 Jak Hitler przegrał wojnę
18:10 Największe tajemnice świata VII (16) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
21:00 Tom Hanks: II wojna światowa (18/20) - serial dok.
22:00 II wojna światowa w kolorze – przełomowe momenty (3,4/10) - serial dok.
23:55 Jak to wyjaśnić VI (1)

NATIONAL GEOGRAPHIC

10:00 Niszczycielskie żywioły
11:00 Katastrofa w przestworzach: raport specjalny III
13:00 Katastrofa w przestworzach XXIII (2,3,2/10)
16:00 Klucz do przepowiedni
16:55 Odkopać historię
17:55 Hitler: siła dyktatury
19:00 Tajemnice wojny
20:00 Katastrofa w przestworzach XXI (9/10) - serial dok.
21:00 Burzliwa historia Tudorów (3/6) - serial dok.
22:00 Premiera: Potwory: prawda i mity - serial dok.

FOCUS TV

10:00 Gwiazdy lombardu XXV
12:00 Broń w hollywoodzkich filmach II (8) - serial dok.
12:30 Niezwykłe megakonstrukcje ZSRR - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii VI - serial dok. Polska 2016
14:00 Okręty wojenne IV
15:00 Poszukiwacze złota
16:00 Dorwać tuńczyka VI
18:00 Rolnicy. Podlasie VII
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Słynne ucieczki II wojny światowej - serial dok.
22:00 Prawdziwe zło. Ludzie, którzy stworzyli nazizm (3,4/6) - serial dok. Wlk. Bryt. 2020

BBC EARTH

12:30 Lodowe miasto: życie na krawędzi (1/10) - serial dok.
13:30 Siedem światów, jedna planeta: Azja - program dok.
14:35 W okowach mrozu IX (3)
15:35 Życie na pustkowiu: powroty - serial dok.
16:35 Na tropie egipskich grobowców (2) - dokument
17:35 Siedem światów, jedna planeta: Azja - program dok.
18:40 Lodowe miasto: życie na krawędzi (2/10) - serial dok.
19:45 Ewolucja - serial dok.
20:55 W okowach mrozu XI
22:55 Walka z HIV w Ameryce

POLSAT VIASAT HISTORY

08:20 Wojna światowa: 1914-1945 (1/8) - serial dok.
09:30 Tajne bronie II wojny światowej (6/6) - serial dok.
10:35 Naziści: korzenie zła
11:30 Pompeje: nowe wykopaliska (1,2,3,4) - serial dok.
16:40 Wojna światowa: 1914-1945 (2/8) - serial dok.
17:45 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
18:50 Tajemnice mumii
19:50 Przeklęte skarby (4/10)
21:00 Tajemnice machiny wojennej nazistów (3/4)
22:10 Cesarstwo Rzymskie: mity i fakty - serial dok.

Od A do Z

BALLERINA. Z UNIWERSUM JOHNA WICKA ★★★
film sens., USA/Węgry 2025, reż. Len Wiseman, wyk. Ana de Armas, Anjelica Huston, Gabriel Byrne
20:00 | canal+ premium
Ana de Armas jako córka pary płatnych zabójców, należących do różnych syndykatów. Dziewczyna idzie śladami zamordowanych rodziców i ze wsparciem Johna Wicka podejmuje próbę zemsty na ich mordercach.

BRUNET WIECZOROWĄ PORĄ ★★★
komedia, Polska 1976, reż. Stanisław Bareja, wyk. Krzysztof Kowalewski, Bożena Dykiel, Mirosława Krajewska
22:35 | kino polska
Sensacyjna intryga Barei i ukrytego pod pseudonimem Stanisława Tyma obnaża paradoksy polskiej rzeczywistości dekady sukcesu. Ciągle śmieszy.

CICHE MIEJSCE: DZIEŃ PIERWSZY ★★★
thriller, USA 2024, reż. Michael Sarnoski, wyk. Lupita Nyong'o, Joseph Quinn, Alex Wolff
23:35 | hbo
W obliczu inwazji obcych, kiedy jedyną gwarancją przetrwania jest zachowanie ciszy, pani z chorobą nowotworową chciałaby odwiedzić nowojorską pizzerię, dokąd przed laty zabierał ją ojciec.

DZIEWCZYNY BĘDĄ DZIEWCZYNAMI ★★★★
dramat obycz., Indie/Francja 2024, reż. Shuchi Talati, wyk. Preeti Panigrahi, Kani Kusruti, Kesav Binoy Kiron
22:50 | cinemax
Nagradzana w Berlinie i na Sundance opowieść o nastolatce spod stóp Himalajów, która odkrywa swoją kobiecość. Radość z dojrzewania próbuje zgasić jej matka, która sama podobnych uczuć nie zaznała.

GENERAŁ NIL ★★★★
film biograficzny, Polska 2009, reż. Ryszard Bugajski, wyk. Olgierd Łukaszewicz, Alicja Jachiewicz
21:15 | tvp kultura
Losy generała Augusta Emila Fieldorfa, w czasie wojny dowódcy Dywersji AK, po jej zakończeniu w wyniku działań komunistów skazanego na śmierć. Wybitna kreacja Olgierda Łukaszewicza.

Zaułek koszmarów

23:05 | polsat film
★★★★

· FOT. MATERIAŁY PRASOWE

W czasach Wielkiego Kryzysu wędrowny kuglarz uczy się manipulowania swoją widownią, ale posuwa się o krok za daleko. Efekt w ujęciu Guillerma del Toro: cztery nominacje do Oscara (w tym film roku).

THRILLER
USA/MEKSYK/KANADA 2021, REŻ. GUILLERMO DEL TORO, WYK. BRADLEY COOPER, CATE BLANCHETT, TONI COLLETTE

MIŚ ★★★★
komedia, Polska 1981, reż. Stanisław Bareja, wyk. Stanisław Tym, Barbara Burska, Christine Paul-Podlasky
20:00 | kino polska
Polska schyłku gierkowskich lat 70. XX wieku w obiektywie Stanisława Barei według scenariusza Stanisława Tyma. Gryząca ironia, ale prawdziwe aż do bólu. Wręcz obiekt kultu – wstyd nie znać.

NIE MÓW ZŁA ★★★
horror, USA/Chorwacja/Kanada 2024, reż. James Watkins, wyk. James McAvoy, Mackenzie Davis, Aisling Franciosi
20:45 | hbo
Z duńskiego na hollywoodzki: rodzina przyjmuje zaproszenie od świeżych znajomych do domu na odludziu. Początkowo miła atmosfera gęstnieje, a na jaw wychodzą krwawe skłonności gospodarzy.

NIEZNAJOMI Z POCIĄGU ★★★★★
thriller, USA 1951, reż. Alfred Hitchcock, wyk. Farley Granger, Ruth Roman, Robert Walker
22:00 | warner tv
Wielki Hitchcock czyta Patricię Highsmith w ujęciu scenarzysty Raymonda Chandlera: przysługa za przysługę – śmierć za śmierć. Arcydzieło gatunku dla konesera, dla każdego – kawał kina chwytającego za gardło.

OBCE NIEBO ★★★
dramat obycz., Polska/Szwecja 2015, reż. Dariusz Gajewski, wyk. Agnieszka Grochowska, Bartłomiej Topa, Barbara Kubiak
21:00 | tvn 7
Nagrodzona w Gdyni Agnieszka Grochowska i Bartłomiej Topa jako polscy rodzice w Szwecji – pomówieni przez córkę o przemoc domową, co skrzętnie wykorzystuje nadgorliwa pracownica opieki społecznej.

OCEAN STRACHU ★★★
thriller, USA 2003, reż. Chris Kentis, wyk. Blanchard Ryan, Daniel Travis, Saul Stein
23:05 | tvn
Na faktach: para płetwonurków przypadkowo pozostawiona sama sobie na karaibskiej rafie, gdzie aż roi się od rekinów. Kino skromne, ale niezwykle intensywne.

SMASHING MACHINE ★★
film biograficzny, USA 2025, reż. Benny Safdie, wyk. Dwayne Johnson, Emily Blunt, Ryan Bader
23:50 | canal+ premium
Dwayne Johnson wciela się w Marka Kerra – dziś niemal zapomnianego, choć nadal wpływowego zawodnika MMA – by opowiedzieć o jego sukcesach i porażkach w życiu zawodowym i osobistym. Można sobie darować.

STAŻYŚCI ★★★
komedia, USA 2013, reż. Shawn Levy, wyk. Vince Vaughn, Owen Wilson, Rose Byrne
23:20 | tvn 7
Dwóch czterdziestolatków niepotrzebnych bankrutującej firmie szuka pracy i trafia na staż do Google'a. Korporacja, która zawładnęła umysłami milionów ludzi od środka: bezcenne.

TESS ★★★★
melodramat, Francja/Wlk. Brytania 1979, reż. Roman Polański, wyk. Nastassja Kinski, Peter Firth, Leigh Lawson
20:00 | cinemax
Roman Polański czyta Thomasa Hardy'ego: przygnębiająca historia młodej kobiety zmuszonej przez despotycznego ojca do szukania swego miejsca wśród wyższej klasy. Oscary, Cezary i Nastassja Kinski.

WYMIERZYĆ SPRAWIEDLIWOŚĆ ★★
film sens., USA 2021, reż. Christian Sesma, wyk. Paul Sloan, Richard Dreyfuss, Taryn Manning
21:00 | tv puls 2
Twardziel, były żołnierz oddziałów specjalnych, szuka uprowadzonej córki i w rezultacie trafia na piętrową aferę korupcyjną z udziałem mafii i lokalnych polityków. No i czas na łubu-du.

KONRAD J. ZARĘBSKI

ŚRODA 21.10

TVP1

07:00 Msza święta
07:30 Rodzina (nie od) święta
08:00 Serwis Info
08:20 Zaraz wracam (25)
09:00 Ranczo III (10/13)
10:00 Komisarz Alex III (7/13)
11:00 Ojciec Mateusz XXIII (6)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:40 Magazyn rolniczy (796)
12:55 Maluchy z drugiej strony świata (4/6) - serial dok.
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (639)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5992)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Felicita** (19) - serial obycz. PL/Włochy 26
20:55 **Piłka nożna: Liga Mistrzów UEFA:** Bayern Monachium – Arsenal FC (na żywo)
23:05 **Komputery kontra przestępczość**
00:10 **Excentrycy, czyli po słonecznej stronie ulicy** - komedia Polska 2015 (120 min)
02:10 **Morderstwa w Figeac** - film kryminalny Francja 2022, reż. Olivier Barma (100 min)

TVP2

05:35 M jak miłość
06:25 Mozaika żydowska (26)
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7713) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie (7713) - mag. Polska 2026
11:45 Gwiazdorska kuchnia Ani (53) - mag. kulinarny
12:30 Koło fortuny (2110)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1097)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic (503) - telenowela
15:50 Domowe patenty
16:00 Koło fortuny (2111)
16:35 Familiada (3071)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1098)
18:50 Jeden z dziesięciu (12)
19:25 Barwy szczęścia

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Przepis dnia**
20:50 **Na dobre i na złe**
21:50 **Na sygnale**
22:20 **Magazyn Ekspresu Reporterów**
23:20 **Ciasteczko dla księcia (The Royal Bake Off)** - komedia romantyczna Kanada/USA 2023, reż. Bruno Hernandez, Damián Romay (100 min)
01:00 **Peaky Blinders III** - serial gangsterski

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje - program reklamowy
06:00 Nowy dzień - mag. informacyjny Polska 2026
08:20 Trudne sprawy XXIII (12/40) - serial fab.-dok. PL 2022, wyk. Piotr Dobosz
09:20 Dlaczego ja? XXI (23,24,25/40) - serial fabularno-dok. Polska 2019
12:20 Gliniarze Śląsk (35) - serial krym. Polska 2026, wyk. Agnieszka Wagner
13:20 Gliniarze XVII (57,58)
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (36)
16:55 Gliniarze Śląsk (36)
18:00 Pierwsza miłość 50 (99) - serial obycz. Polska 2026
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń"
19:55 Milionerzy (149)

20:30 **Kabaret K2. Jedziemy po bandzie** (5) - kabaret i satyra
22:00 **Futro z misia** - komedia Polska 2019, reż. Kacper Anuszewski, Michał Milowicz, wyk. Olaf Lubaszenko, Michał Milowicz (130 min)
00:10 **Ted II** - komedia USA 2015, reż. Seth MacFarlane, wyk. Mark Wahlberg, Seth MacFarlane, Amanda Seyfried (150 min)
02:40 **Nasz nowy dom** (332)

TVN

05:30 Nic straconego
05:40 Uwaga! (8112) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (49/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Rawicz – Głodny Polak 29 (10)
07:45 Dzień Dobry TVN (5812) - magazyn Polska 2026
11:20 Doradca smaku (31) - mag. kulinarny Polska 2026
11:25 Kuchenne rewolucje: Górki Wielkie – Dziupla u Wuja XXVII (4) - reality show
12:35 Kuchenne rewolucje
13:40 Ukryta prawda (47,48/48) - serial fabularno-dokumentalny Polska 2024
15:45 Młode gliny II (13) - serial krym. Polska 2026
16:50 Szpital św. Anny IV (38)
17:55 Detektywi VII (38)
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8113) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 **The Floor** (7) - teleturniej Polska 2026
21:30 **Top Model** (8) - reality show Polska 2026
23:15 **Ocean strachu (Open Water)** - thriller USA 2003, reż. Chris Kentis, wyk. Blanchard Ryan, Daniel Travis (90 min)
00:45 **Nowa Szelągowska** (4) - reality show
01:55 **Uwaga!** (8113)
02:15 **CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XI**

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami (10,11/23) - serial krym. USA 1984, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XVI (2,14/15)
10:00 Zaklinaczka duchów III (12/18) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes (22)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XV - serial obycz.
17:00 Rodzinny interes (23) - serial obycz. Polska 2019
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX - serial obycz.
20:00 **Zbrodnie pamięci (Knox Goes Away)** - film sens. USA 2023, reż. Michael Keaton, wyk. Michael Keaton, Al Pacino (155 min)
22:35 **Morderca bez pamięci (Wake Up)** - film sens. USA 2019, reż. Aleksandr Chernyaev, Fedor Lyass (105 min)
00:20 **Detektyw Knight: Odkupienie (Detective Knight: Redemption)** - film sensacyjny USA 2022 (125 min)

TVN7

05:20 Ten moment (10/20) - serial fabularno-dok.
05:55 Szkoła (31,32,33/72) - serial fabularno-dok.
08:45 Ukryta prawda (8,8,9/60) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fabularno-dok.
13:55 Detektywi III (56/60) - serial fabularno-dok.
15:00 Szpital św. Anny IV (28) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (22/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (32) - serial fab.-dok.
19:00 Ukryta prawda (38)
20:00 **Hotel Paradise** (33) - real tv Polska 2026
21:00 **Obce niebo** - dramat obycz. Polska/Szwecja 2015, reż. Dariusz Gajewski, wyk. Agnieszka Grochowska, Bartłomiej Topa, Barbara Kubiak, Ewa Fröling, Tanja Lorentzon (140 min)
23:20 **Stażyści (The Internship)** - komedia USA 2013, reż. Shawn Levy, wyk. Vince Vaughn (155 min)
01:55 **Hotel Paradise**

MEZZO

12:10 John Coltrane – Comblain La Tour Jazz Festival 1965
13:00 Les grands rivaux en musique: Furtwängler vs Toscanini - muzyka klasyczna
13:50 Filharmonicy Berlińscy, Kirił Gerstein, Kirił Pietrienko: Waldbühne 2022 - muz. klas.
15:20 Orkiestra Filharmonii Narodowej, Krzysztof Urbański: Mozart, Górecki - muzyka klas.
16:55 Steinway & Sons
17:30 Martin Donner, Claudio Monteverdi: Poppea // Poppea - balet Niemcy 2017
18:45 Alena Baeva, Królewska Orkiestra Filharmonii w Liège, Lionel Bringuier: Mendelssohn, Beethoven - muzyka klas.
20:30 Georg Friedrich Händel: Tamerlano - opera F 2026
22:00 Konkurs im. George'a Enescu - muzyka klasyczna

PULS 2

10:00 Jeżyk i przyjaciele
10:35 Basia II (25,26)
11:10 Gus (12,13/52)
11:35 Tomek i przyjaciele 28
12:00 Lwia Straż (11,7/26)
13:00 Nowe przygody Kubusia Puchatka
13:35 Smerfy - serial anim.
14:00 Baranek Shaun V
14:35 Marta mówi!
15:00 Miraculous VI
16:00 Patryk Rozgwiazda
17:00 SpongeBob IX
18:00 Pingwiny z Madagaskaru
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (27) - serial obycz.
21:00 Wymierzyć sprawiedliwość - film sens. USA 2021
22:50 Solomon Kane: Pogromca zła - film fantasy Wlk. Bryt./Czechy/F 2009
00:50 Lombard - serial obycz.

TV4

07:00 Strażnik Teksasu V (4/25) - serial sens. USA 1997
07:55 Bogaty dom – biedny dom XI (5) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XIII (4,5,6/65) - serial obycz.
11:55 Na ratunek 112 XVI (35,36) - serial fabularno-dok.
12:55 Trudne sprawy XVI
16:55 Łowcy skarbów. Kto da więcej (465) - reality show
18:00 Policjantki i policjanci XXV (37,38) - serial obycz.
20:05 Uroczysko VI (31)
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (31)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (31) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni (5) - serial dok. Polska 2018
23:10 Hellboy - film fantasy USA 04, reż. Guillermo del Toro
01:50 Love Island V (34)

METRO

07:25 Szpital (22,23,24/68) - serial fabularno-dok.
10:25 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:25 Szkoła (18/67)
13:25 Brzydula - serial obycz.
14:35 Drugie serce - serial obyczajowy Turcja 2025
15:35 Druga szansa (11)
16:45 The Floor (14, 5)
18:00 Złomowisko PL VI (8) - serial dok. Polska 2018
19:00 Kartoteka IX (4,5) - serial fabularno-dok.
21:05 Kryminalni IV (7,8) - serial krym. Polska 2006
23:15 Hannibal III (4/13) - serial grozy USA 2015
00:20 Zbrodnie z pierwszych stron gazet IX (6) - serial dok.
01:20 Szpital (63/67)
02:20 Szkoła (25/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019

ŚRODA 21.10

STOPKLATKA

08:50 Robert Makłowicz (214) - mag. kulinarny
09:45 Wojny magazynowe: Kanada II (9,10/12)
10:55 Aukcja w ciemno II (24,25/24) - serial dok.
12:00 Katastrofy w przestworzach XI (10,3,9/13) - serial dok.
15:00 Zajazd. Będzie się działo II (8,9) - serial fabularno-dok.
17:00 Katastrofy w przestworzach VII (4/8)
18:05 Wojny magazynowe: Kanada II (11,12/12) - serial dok. Kanada 2015
19:10 Aukcja w ciemno II (26,1/24) - serial dok.
20:00 Mścicielka (The Assignment) ** - thriller Francja/Kanada/USA 2016, reż. Walter Hill, wyk. Michelle Rodriguez, Tony Shalhoub (120 min)
22:00 Underworld: Ewolucja (Underworld: Evolution) ** - film sens. USA/Kanada 2006, reż. Len Wiseman (130 min)
00:10 Carrie ** - horror USA 2013, reż. Kimberly Peirce, wyk. Chloë Grace Moretz, Julianne Moore, Gabriella Wilde (145 min)

KINO POLSKA

07:30 Polska Kronika Filmowa 20B/71 - reportaż Polska 1971
07:45 Zwierzęta Wajraka III (1,2/10) - serial dok. Polska 22
08:45 Pan Kleks w kosmosie, cz. 2: Misja Voltana - film przyg. Polska/Czechosłowacja 88, reż. Krzysztof Gradowski, wyk. Piotr Fronczewski
10:00 Wagary - film krótkometrażowy Polska 2024
10:45 Widzisz? - film krótkometrażowy Polska 2025
11:05 Szumy i fonie - film krótkom. Polska 2024
11:35 Potop Redivivus - film historyczny Polska 1974/2014, reż. Jerzy Hoffman, wyk. Daniel Olbrychski, Małgorzata Braunek, Tadeusz Łomnicki
15:35 Pieczone gołąbki - komedia Polska 1966
17:40 Stawka większa niż życie (11,17/18) - serial wojenny Polska 1968, wyk. Stanisław Mikulski, Leszek Herdegen
20:00 Miś - komedia Polska 1981, reż. Stanisław Bareja, wyk. Stanisław Tym, Barbara Burska, Krzysztof Kowalewski
22:35 Brunet wieczorową porą - komedia Polska 1976
00:40 Przepraszam, czy tu biją? - film sens. Polska 1976, reż. Marek Piwowski, wyk. Jerzy Kulej, Jan Szczepański

ALE KINO+

08:15 The Office PL III (5,6/12) - serial komediowy Polska 2023
09:20 Bestia II (5,6/6) - serial obycz. Kanada 2023
11:15 Detektyw Foyle II (1/4) - serial kryminalny Wlk. Brytania 2003
13:25 Stan gry (State of Play) *** - thriller USA/Wlk. Brytania/Francja 2009, reż. Kevin Macdonald, wyk. Russell Crowe, Ben Affleck (150 min)
15:55 Stan wyjątkowy (Výjimečný stav) ** - komedia Czechy 2024, reż. Jan Hřebejk, wyk. Jaroslav Plesl, Borek Slezácek (130 min)
18:05 Detektyw Foyle: Jeden z nielicznych II (2/4) - serial krym. Wlk. Brytania 2003
20:10 Koniec lata (5,6/6) - serial obyczajowy Szwecja 2023, wyk. Julia Ragnarsson, Erik Enge
22:25 Oddział dla zuchwałych II (5,6/6) - miniserial Wlk. Brytania 2025, wyk. Jack O'Connell, Connor Swindells
00:55 Black Sands II (5,6/8) - serial kryminalny

POLSAT FILM

08:25 Przyjaciółki XXIV (3,4) - serial obycz. Polska 2024
10:25 Świat według Kiepskich
13:50 Jurassic World: Upadłe królestwo - film przyg. USA/Chiny 2018, reż. J.A. Bayona
16:20 Obsesja - thriller USA 2009, reż. Steve Shill
18:45 Ghost Rider - film sensacyjny USA/Australia 2007
21:00 Wyścig śmierci (Death Race) - film s.f. USA/Niemcy/Wlk. Brytania 2008
23:05 Zaułek koszmarów - thriller USA/Meksyk/Kanada 2021, reż. Guillermo del Toro

FILMBOX+ ONE

09:50 Vera XII (2/5)
11:50 Zagadki kryminalne nowej panny Fisher II (5/8)
12:55 Morderstwa według Agathy Christie III: Morderstwo w lustrze (13) - film krym. Francja/Szwajcaria 2017
15:00 Strażnik Teksasu VII (5,6/23) - serial sensacyjny
17:05 Vera XII (3/5)
18:55 Poirot: Niewiarygodna kradzież (8/10) - serial krym.
20:00 Świat w ogniu - thriller USA/Wlk. Brytania/Portugalia/Kanada/Bułgaria 2019
22:40 Osadzony - film sens. USA 1989, reż. John Flynn

TVP KULTURA

08:25 Tamte lata, tamte dni
09:00 Blisko, coraz bliżej (4)
10:30 Młyn i krzyż - dramat ***** historyczny Polska/Szwecja 2010 (105 min)
12:15 Oni wszyscy byli w Montreux (3/3)
13:30 Czterdziestolatek (3)
14:35 Blisko, coraz bliżej (5) - serial historyczny
16:05 Rawhide III (30/30)
17:05 Kolekcja (13) - mag.
17:20 Informacje kulturalne
17:45 17. Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego (84) - koncert Polska 26
21:15 Generał Nil - film **** biograficzny Polska 2009, reż. Ryszard Bugajski, wyk. Olgierd Łukaszewicz (130 min)
23:25 17. Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego (85) - koncert Polska 26
23:35 Amy Winehouse — Live at the Porchester Hall - koncert Wlk. Brytania 2007
00:40 Wielki wóz (Le grand chariot) ** - dramat obyczajowy Francja/Szwajcaria 2023, reż. Philippe Garrel (100 min)

WARNER TV

08:20 Prawo Agaty II (10,11)
10:20 Bajer z Bel-Air V (6,7/25)
11:15 Cudotwórcy III (2,3/10)
12:05 Teraz albo nigdy! IV (1,2)
14:00 Bajer z Bel-Air V
15:55 Cudotwórcy III (2,3,4,5/10) - serial kom.
17:45 Superman III - film fantasy USA/Wlk. Brytania 1983
20:20 Akademia policyjna III – Ponowne szkolenie - komedia USA/Kanada 1986
22:00 Nieznajomi z pociągu - thriller USA 1951
00:05 Batman Forever - film fantasy USA/Wlk. Bryt. 1995

PARAMOUNT

07:30 Czarodziejki VI (5,6/23)
09:20 Policyjna grupa pościgowa XXII (2/19) - serial dok.
10:25 Tomb Raider - film przyg. Wlk. Brytania/USA 2018
13:00 Czarodziejki VI (7,8/23)
14:55 Jumper - film s.f. USA/Kanada 2008, reż. Doug Liman
16:50 Transformers III - film s.f. USA 2011, reż. Michael Bay
20:00 Ostatnie wakacje - kom. USA 2006, reż. Wayne Wang
22:25 Poziom mistrza - film sensacyjny USA/Australia/Wielka Brytania 2020
00:10 Suburra - dramat krym. Włochy/Francja 2015

HBO

09:20 Supergirl - film s.f. ** USA 2026, reż. Craig Gillespie, wyk. Milly Alcock (95 min)
10:55 The Social Network **** - dramat obycz. USA 2010, reż. David Fincher, wyk. Jesse Eisenberg, Rooney Mara, Bryan Barter (120 min)
12:55 Uncharted - film przyg. *** USA/Hiszpania 2022, reż. Ruben Fleischer, wyk. Tom Holland (115 min)
14:50 Diuna - film s.f. USA/**** Kanada 2021, reż. Denis Villeneuve (150 min)
17:20 Diuna: Część druga **** - film przyg. USA/Kanada 2024, reż. Denis Villeneuve (160 min)
20:00 Odwilż III (6) - serial obycz. Polska 2025
20:45 Nie mów zła - horror *** USA/Chorwacja/Kanada 2024 (110 min)
22:35 Droga Anglio (2/4)
23:35 Ciche miejsce: Dzień pierwszy *** - thriller USA 2024, reż. Michael Sarnoski, wyk. Lupita Nyong'o (100 min)
01:15 Pillion - komedia Wlk. *** Brytania/Irl. 2025, reż. Harry Lighton (105 min)

CINEMAX

12:10 Uwolnić kury - film anim. Słowacja/Czechy 2024
12:30 Siedmiu wspaniałych - western USA/Australia 2016
14:45 Francuski minister - komedia F/USA/Sen. 2013
16:40 Dziki diament - dramat obyczajowy Francja 2024
18:25 Norah - dramat obyczajowy Arabia Saudyjska 2023
20:00 Tess - melodramat Francja/Wlk. Brytania 1979, reż. Roman Polański
22:50 Dziewczyny będą dziewczynami - dramat obyczajowy Indie/Francja 2024

ROMANCE TV

09:40 Lilly Schönauer: Miłość ma skrzydła - film obyczajowy Niemcy/Austria 2006
11:30 Lost w Fusecie - film kryminał Niemcy 2022
15:20 Rosamunde Pilcher: Długa droga do szczęścia - film obyczajowy Niemcy 2000
17:05 Gabinet z widokiem na morze - serial obycz.
19:00 Górski lekarz (9)
20:00 Szkoła nad morzem: Pod jednym dachem - dramat obyczajowy Niemcy 2025
21:55 Gabinet z widokiem na morze - serial obycz.
23:50 Górski lekarz (9)

CANAL+ PREMIUM

09:20 Masz ci los! - komedia *** Polska 23, reż. Mateusz Głowacki (90 min)
10:50 Kiedy nadchodzi jesień *** - dramat obycz. Francja 2024, reż. François Ozon (100 min)
12:30 LARP. Miłość, trolle i inne questy *** - komedia Polska 2025, reż. Kordian Kądziela, wyk. Filip Zaręba, Martyna Byczkowska (95 min)
14:05 Łapu-Capu (251)
14:10 Fukushima - film dok.
15:40 Ocaleni - thriller USA/** Kanada 2008, reż. Rodrigo García (90 min)
17:10 Łapu-Capu (252)
17:15 Wicked - musical USA/*** Wlk. Bryt./Kanada 2024, reż. Jon M. Chu, wyk. Cynthia Erivo (165 min)
20:00 Ballerina. Z uniwersum Johna Wicka *** - film sensacyjny USA/Węgry 2025 (120 min)
22:00 Eksperyment: Odsiadka (5, 6)
23:50 Smashing Machine ** - film biograficzny USA 2025 (120 min)
01:50 David Bowie: ostatni akt - film dokumentalny Wlk. Brytania 2025

TVN FABUŁA

07:45 Detektywi - serial dok.
09:50 Młode gliny (33/50)
10:55 Magda M. (3/15)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (34/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej
17:10 Seriaale: Rozmowy (1)
17:55 Wojna z dziadkiem - komedia USA/Wlk. Brytania/Kanada 2020, reż. Tim Hill
20:00 After 4. Bez siebie nie przetrwamy - melodramat USA 2022, reż. Castille Landon
22:10 After 5. Na zawsze - dramat obycz. USA 2023

AMC

09:15 Tajemnica Stonehenge - film s.f. Kanada 2010
11:10 Serce nie sługa - komedia romantyczna USA 2005
13:20 Trudne słówka - komedia romantyczna USA 2004
15:55 Wasabi - komedia sensacyjna Japonia/Francja 2001
17:55 Flirt z czterdziestką - komedia romant. USA/Kanada 2008, reż. Mikael Salomon
19:55 Bibliotekarz II – Tajemnice kopalni Króla Salomona - film przyg. USA 2006
22:00 Martwa rzeka - thriller Australia 2007, reż. Andrew Traucki, David Nerlich

AXN

08:25 Agenci NCIS XI (17/24)
09:25 Castle II (2,3/24)
11:15 Rekrut VIII (3,4/18)
13:10 Agenci NCIS XI
15:05 FBI: Most Wanted III (7,8/22) - serial kryminalny
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (11,12/23)
19:05 Castle II (4,5/24) - serial kryminalny USA 2009
21:05 Walker: Strażnik Teksasu III (9,10/18) - serial krym.
22:55 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (11,12/23)
00:45 Castle II (4/24)

EPIC DRAMA

08:30 Detektyw Murdoch XVIII
09:25 Wszystkie stworzenia duże i małe VI - serial obycz.
10:35 Lekarze na start
12:05 Zatraceni w miłości
13:10 Sherlock i córka (4/8)
14:00 Agenci NCIS XVII (8/20)
14:55 Panna Marple VI (1/3)
16:55 Poirot VII (1/2) - serial krym. Wlk. Brytania 2000
19:00 Agenci NCIS XVII (9/20)
19:55 Poirot V (6/8)
21:00 Panna Scarlet VI (4/6)
22:05 Montmartre (6/8)
23:15 Poirot V (6/8) - serial krym. Wlk. Brytania 1993
00:25 Agenci NCIS XVII (9/20)

TVN STYLE

11:20 Teraz one (4, 3)
12:25 Ugotowani (7)
13:25 Kuchenne rewolucje (4, 3) - reality show
15:35 Ugotowani (2)
16:40 Babski biznes (8/8)
17:40 Kuchenne rewolucje (6, 7, 8) - reality show
20:50 Bitwa o gości (2)
21:50 Jestem z Polski XI (4/12)
22:50 Hotel Paradise (33) - real tv Polska 2026
23:45 EuroPOLKI studentki (9) - lifestyle Polska 2024
00:45 Pojedynek na podróże (3) - program rozrywkowy

TVN TURBO

08:00 Wszystko co naj...
09:00 Fani czterech kółek XVI
10:00 Raport Turbo (5092)
10:15 Samochód marzeń: Kup i zrób (3) - magazyn
11:15 Wojny samochodowe (3)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować IV
18:00 Raport Turbo (5093)
18:15 Zawodowi handlarze (7)
19:00 Naprawy nie do naprawy
19:45 Co tu się odjechało? (3)
20:15 Jeździć, obserwować VIII
21:00 Wojny samochodowe (7)
22:00 Raport Turbo (5093)

BBC FIRST

09:00 Z pamiętnika położnej
10:10 Ojciec Brown VII (4,5/10)
12:05 Shakespeare i Hathaway: prywatni detektywi
14:00 Zbrodnie Saint-Pierre
14:55 Śmierć z dala od palm
16:00 Tajemnice Brokenwood
18:00 Morderstwa w Midsomer XIII (6/8) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XIV
21:00 Detektyw z Chelsea IV
22:00 Dobijasz mnie (2)
22:55 Line of Duty – Wydział wewnętrzny IV (3,4/6)
01:25 Tajemnice Brokenwood

FX

08:00 Kości IV (1/26)
09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIV (13/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (20,21/25)
11:50 Castle II (9/24)
12:50 Lucyfer II (6/18)
13:45 FBI V (22/23)
14:40 Agenci NCIS (20/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (22,23/25)
17:25 Z Archiwum X IV
19:15 FBI V (23/23)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IV (3,4/21)
22:00 Matlock II (10/16)
22:55 xXx - film sens. USA 02

HGTV

10:50 Wymarzony dom za granicą - serial dok.
11:55 Nowe życie w starym domu V (2,3/16) - serial dok.
13:50 Odlotowy ogród (5)
14:25 Mieszkanie na miarę IV
16:30 Polowanie na ogród VI
18:10 Dobrze zrobione w domu (5) - magazyn
18:20 Zgłoś remont (3)
19:15 Weekendowa metamorfoza (2) - reality show
20:15 Dorota inspiruje (2)
21:10 Dorota was urządzi IV
22:40 House Hunters
00:45 Poszukiwacze domów

BBC LIFESTYLE

10:00 Bake off: zawodowcy (7)
11:05 Najpiękniej ukryte hotele II (3/6) - serial dok.
12:05 Mistrzowie ceramiki (5)
13:05 Rezydencje na Mauritiusie (1/10) - serial dok.
14:10 Wielkie brytyjskie wypieki (9) - pr. rozrywkowy
15:20 Mistrzowie szycia (3)
16:30 Zapraszam do stołu
17:40 Masterchef: Australia
19:10 Zapraszam do stołu (17)
19:50 Wielkie brytyjskie wypieki (10) - pr. rozrywkowy
21:00 Bake off: zawodowcy (3)
22:00 Luksusowe koleje Szkocji z Alanem Cummingiem

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół VII (5/22)
08:55 Hoży doktorzy
09:55 Przyjaciele V (22,23, 24,1/24) - serial kom.
11:55 Teoria wielkiego podrywu II (15,16,17,18,19,20/23)
14:30 Dwóch i pół VII (6,7,8,9/22) - serial kom.
16:30 Przyjaciele VI (2,3, 4,5/25) - serial komediowy
18:30 Hoży doktorzy
19:30 The Office PL (10/12)
20:00 Dwóch i pół III
21:57 The Office PL III (3,4/12)
23:05 Comedy Club (11, 13)

TVP SERIALE

08:35 Komisarz Alex XI (11)
09:30 Rodzinka.pl VIII (9)
10:00 Klan - telenowela
10:35 Ranczo IV (7/13)
11:25 Na dobre i na złe
12:30 Zaraz wracam (25,26)
13:35 Ojciec Mateusz (1,2/17) - serial krym. Polska 2009
15:35 Komisarz Alex XI (12)
16:25 Na sygnale
17:30 Ranczo IV (9,10/13)
19:35 Ojciec Mateusz (2) - serial krym. Polska 2009
21:30 Ranczo IV (11,12/13)
23:30 Ojciec Mateusz
00:30 Czas niedokonany (6) - serial obycz. Polska 2024

CANAL+ KUCHNIA

11:40 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (4)
12:45 Czy na pewno umiesz gotować? (5, 6) - reality show
13:45 Sachie w Nowej Zelandii
14:45 ABC gotowania
15:45 Kucharskiego pomysł na kuchnię (2, 3) - magazyn
16:40 Jamie: uczta za mniej (6)
17:45 Jamie Oliver (7, 8)
18:40 Kuchenny recykling (3)
19:50 Jakubiak rozgryza Tajlandię i Kambodżę (3)
20:20 Jamie Oliver (4/4)
21:15 Anthony Bourdain XI
23:55 Mistrzowie przekąsek

CANAL+ DOMO

08:00 Kupione i co dalej? (7, 8)
09:00 Twój kawałek ogrodu
10:00 Gardeners' World (15)
11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie Projekty V (6/8)
13:05 Najbrzydszy dom na naszej ulicy (4) - reality show
14:05 Liczy się miejsce (9, 10)
15:55 Pogotowie remontowe Wieśka (10, 11) - magazyn
16:50 Monty Don – brytyjskie ogrody (2/5) - serial dok.
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie Projekty V (8/8)
20:00 Daleko od miasta XIV
21:00 Liczy się miejsce (10)
22:00 Tomasz Pągowski (2)

PLANETE+

13:35 Sekrety budowniczych piramid II (3/6) - serial dok.
14:40 Zaginione światy (3/4)
15:45 360° – świat bez granic
16:55 Świat z góry XIII (7)
17:25 Premiera: Świat z góry XIII (8) - serial dok.
17:55 Dokąd dzisiaj? IV (98,99)
18:35 Od 0 do 9. Wielka historia liczb - serial dok. F 2025
19:40 Związani z ziemią. Dzieje życia na wsi - serial dok.
20:45 Japonia czasu wojny
22:00 Premiera: Czas dobrej śmierci (3) - serial dok.

DISCOVERY CHANNEL

08:00 Zoom na architekturę VI
09:00 Gorączka złota: złoty szlak - serial dok. USA 2024
10:00 Budowa na końcu świata
11:00 Klan z Alaski II (11/16)
12:00 Fani czterech kółek XVIII
13:00 Dorwać komandosa
14:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita V (10/11) - serial dok.
15:00 Złomowisko PL XI
16:00 Gorączka złota XVI
17:00 Kroniki policyjne
18:00 Przystanek Bieszczady
19:00 Złomowisko PL VI
22:00 Artemis II: Powrót na Księżyc - film dokumentalny
00:00 Fani czterech kółek X

TVP HISTORIA

10:20 Film dokumentalny
11:00 Ostatni Cygan w Oświęcimiu - film dok.
12:00 Wszystkie kolory świata
13:00 Kroniki Hitlera (8/13)
14:00 Stawka większa niż życie - serial wojenny
15:00 Sensacje XX wieku
17:30 Wojenne dziewczyny III
18:20 Fake czy historia?
19:05 Czarne tulipany
20:00 Fałszerze. Powrót sfory
20:55 Bałtycki łańcuch, protest, który zmienił bieg historii
22:00 Ostatni szpieg: Nowy światowy ład (2) - film dok.

HISTORY

10:20 Niewyjaśnione tajemnice świata III (12/22)
11:10 Wielka inżynieria z Dolphem Lundgrenem (3/8)
12:10 Gwiazdy lombardu XXIV
13:05 Starożytni kosmici XIV
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata III (3/10) - serial dok.
14:50 Największe tajemnice świata VI (16/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 Jak Hitler przegrał wojnę
18:10 Największe tajemnice świata VII (17) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
21:00 David Duchovny II (20)
22:00 Ranczo kosmitów VII (8)

NATIONAL GEOGRAPHIC

12:00 Egipt: miejsce pełne tajemnic V - serial dok.
13:00 Złapać przemytnika II
15:00 Katastrofa w przestworzach XXV (9) - serial dok.
16:00 Klucz do przepowiedni (5) - serial dok. Kanada 2025
16:55 Pompeje: podróż w czasie z Tomem Hiddlestonem
17:55 Hitler: siła dyktatury
19:00 Tajemnice wojny
20:00 Katastrofa w przestworzach XXI (7/10) - serial dok.
20:55 Maszyny wagi ciężkiej IV
23:05 Uwaga, katastrofa!

FOCUS TV

10:00 Gwiazdy lombardu XXV
12:00 Broń w hollywoodzkich filmach (1/8) - serial dok.
12:30 Niezwykłe megakonstrukcje ZSRR - serial dok.
13:00 Poszukiwacze historii
14:00 Okręty wojenne IV (5)
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII - serial dok.
16:00 Dorwać tuńczyka VI (12/12) - serial dok. USA 2017
18:00 Rolnicy. Podlasie VII
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Słynne ucieczki II wojny światowej - serial dok.
22:00 Prawdziwe zło. Ludzie, którzy stworzyli nazizm (2,1/6)

BBC EARTH

13:35 Siedem światów, jedna planeta: Ameryka Południowa
14:40 W okowach mrozu IX
15:40 Życie na pustkowiu: powroty - serial dok.
16:40 Wielkie archeologiczne odkrycia II (4) - serial dok.
17:40 Siedem światów, jedna planeta: Ameryka Południowa
18:45 Lodowe miasto: życie na krawędzi (3/10) - serial dok.
19:45 Lucy Worsley i zagadki historii: rewolucja amerykańska
20:55 W okowach mrozu XI
22:55 Juliusz Cezar: narodziny dyktatora (1/3) - serial dok.

POLSAT VIASAT HISTORY

08:55 Wojna światowa: 1914-1945 (2/8) - serial dok.
10:00 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
11:05 Naziści: korzenie zła
12:00 Cesarstwo Rzymskie: mity i fakty - serial dok.
16:40 Wojna światowa: 1914-1945 (3/8) - serial dok.
17:45 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
18:50 Tajemnice mumii
19:50 Przeklęte skarby (5/10)
21:00 Tajemnice machiny wojennej nazistów (4)
22:10 Cesarstwo Rzymskie: mity i fakty - serial dok.

CZWARTEK 22.10

Od A do Z

BRUDNA SPRAWIEDLIWOŚĆ ★★
film sens., USA 2021, reż. Edward Drake, wyk. Devon Sawa, Bruce Willis, Luke Wilson
20:00 | **tv puls**
Były więzień, wrabiany w seryjne morderstwo czterech gwiazdek filmowych, podejmuje prywatne śledztwo w asyście dwóch detektywów (jednym z nich jest Bruce Willis) i wpada na trop koszmarnej intrygi.

DROGA DO VERMIGLIO ★★★
dramat obycz., Włochy/Francja/Belgia 2024, reż. Maura Delpero, wyk. Tommaso Ragno, Giuseppe De Domenico
20:10 | **ale kino+ hd**
Nagrodzona w Wenecji opowieść o życiu w alpejskiej wiosce pod koniec wojny. Kiedy zjawia się dezerter, zostaje przyjęty przez rodzinę nauczyciela, co gwałtownie odmieni życie rodziny i całej wsi.

JAK ZDOBYTO DZIKI ZACHÓD ★★★★
western, USA 1962, reż. Henry Hathaway, John Ford, George Marshall, wyk. Karl Malden, James Stewart, John Wayne
22:00 | **warner tv**
Monumentalna epopeja motywów, schematów i rytuałów z domieszką zmitologizowanej historii i paradą gwiazd. Parada mistrzów po obu stronach kamery. Dla miłośników gatunku – lektura obowiązkowa.

JARHEAD – ŻOŁNIERZ PIECHOTY MORSKIEJ ★★★
dramat wojenny, USA/Wlk. Brytania/Niemcy 2005, reż. Sam Mendes, wyk. Jake Gyllenhaal, Peter Sarsgaard, Jamie Foxx
23:55 | **canal+ premium**
Wojna w Zatoce (1991) widziana oczami młodego żołnierza, który w piaskach pustyni wyrasta z rekruta na weterana. Plus refleksja na temat każdej wojny. Sugestywne i bez werbunkowego charakteru.

KOMORNICY ★★
film akcji, USA 2020, reż. Jesse V. Johnson, wyk. Scott Adkins, Louis Mandylor, Vladimir Kulich
23:50 | **tv puls**
Para zajmująca się windykacją gangsterskich długów zostaje wezwana do Las Vegas, by wymusić pieniądze od jednego z właścicieli kasyn. Tam zaś czeka żądny zemsty narkotykowy baron. No to łubu-du!

Wolność po włosku

20:00 | hbo
★★★

· FOT. GUTEK FILM

Valeria Golino jako Goliarda Sapienza – włoska aktorka i pisarka, autorka dwóch powieści opisujących jej więzienne doświadczenia z lat 80. XX wieku i proces emancypacji poznanych tam współosadzonych.

FILM BIOGRAFICZNY
WŁOCHY/FRANCJA 2025, REŻ. MARIO MARTONE. WYK. VALERIA GOLINO, MATILDA DE ANGELIS, ELODIE

LOKATORKA ★★
dramat krym., Polska 2021, reż. Michał Otłowski, wyk. Irena Melcer, Sławomira Łozińska, Barbara Jonak
20:00 | **kino polska**
Obraz dzikiej prywatyzacji w Warszawie z początku XXI wieku: przejmowania tysięcy lokali komunalnych z lokatorami. Plus nagrodzona w Gdyni Sławomira Łozińska w roli inspirowanej losem Jolanty Brzeskiej.

M JAK MABEL ★★★
dramat obycz., Wlk. Brytania/Singapur/USA 2025, reż. Philippa Lowthorpe, wyk. Claire Foy, Brendan Gleeson, Lindsay Duncan
21:50 | **cinemax**
Po nagłej śmierci ojca, dzieląca jego pasję obserwacji ptaków kobieta koncentruje się na profesjonalnym trenowaniu sokoła w nadziei, że obcowanie z ptakiem ukoi jej ból. Plus dwie nagrody Emmy.

OCEAN'S THIRTEEN ★★★
komedia kryminalna, USA 2007, reż. Steven Soderbergh, wyk. George Clooney, Brad Pitt, Matt Damon
21:00 | **tvn 7**
Steven Soberbergh idzie za ciosem, każąc George'owi Clooney-owi wraz z przyjaciółmi zrobić kolejny skok na kasyno, tym razem należące do Ala Pacino. Eskapizm w stanie czystym.

OJCOSTWO ★★★
komedia, USA 2021, reż. Paul Weitz, wyk. Kevin Hart, Alfre Woodard, Lil Rel Howery
22:55 | **polsat**
Żona umiera przy porodzie córeczki, mąż zostaje samotnym ojcem, co okazuje się piekielnie trudnym wyzwaniem, ale jeśli właściwie dobrać priorytety - do pokonania, a do tego niosącym mnóstwo satysfakcji.

RÓŻYCZKA ★★★
dramat obycz., Polska 2010, reż. Jan Kidawa-Błoński, wyk. Andrzej Seweryn, Magdalena Boczarska, Robert Więckiewicz
22:30 | **kino polska**
Miłosny trójkąt na politycznym tle Warszawy drugiej połowy lat 60. ubiegłego stulecia: młoda kobieta między wolnomyślicielem i ubekiem. Grand Prix w Gdyni i nagroda za reżyserię w Moskwie.

SKANDALISTA LARRY FLYNT ★★★★
film biograficzny, USA 1996, reż. Miloš Forman, wyk. Woody Harrelson, Courtney Love, Edward Norton
23:10 | **tvp kultura**
Milos Forman o istocie amerykańskiej demokracji: pokrętna biografia „króla pornografii", Larry'ego Flynta, który walcząc o wolność wypowiedzi dotarł aż do Sądu Najwyższego USA. Pouczające.

ZAWÓD: SZPIEG ★★★
film sens., USA/Wlk. Brytania/Niemcy/Japonia/Francja 2001, reż. Tony Scott, wyk. Robert Redford, Brad Pitt, Catherine McCormack
20:00 | **canal+ premium**
Robert Redford bierze odwet na CIA za „Trzy dni kondora": jako odchodzący na emeryturę as wywiadu organizuje akcję mającą na celu wyciągnięcie z chińskiego więzienia swego ucznia i przyjaciela.

ZION ★★★
film sens., Francja/Belgia 2025, reż. Nelson Foix, wyk. Sloan Decombes, Philippe Calodat, Cédric Valier "Zebrist"
23:50 | **cinemax**
Francuska Gwadelupa: młody lekkoduch decyduje się na podjęcie współpracy z miejscową mafią, gdy na chwilę przed pierwszym zleceniem znajduje niemowlę na swoich schodach. Jakiego wyboru dokona?

ŹRÓDŁO NADZIEI ★★★
dramat wojenny, Australia/USA 2014, reż. Russell Crowe, wyk. Russell Crowe, Jai Courtney, Isabel Lucas
22:35 | **ale kino+ hd**
Russell Crowe debiutuje jako reżyser, opowiadając o zdeterminowanym australijskim farmerze, który po I wojnie wyrusza do Europy, by odnaleźć trzech synów zaginionych w sławnej bitwie o Gallipoli.

KONRAD J. ZARĘBSKI

CZWARTEK 22.10

TVP1

07:00 Msza święta
07:30 Pełnia wiary (125)
08:00 Serwis Info
08:25 Zaraz wracam (26)
09:00 Ranczo III (11/13)
10:05 Komisarz Alex III (8/13)
11:00 Ojciec Mateusz XXIII (7)
12:00 Serwis Info - magazyn
12:10 Agrobiznes - magazyn
12:35 To się opłaca (239)
12:55 Maluchy z drugiej strony świata (5/6)
14:00 Splątane losy
15:00 Serwis Info
15:10 Reporterzy (640)
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:00 Dziedzictwo
17:00 Teleexpress
17:25 Jaka to melodia? (5993)
18:05 Klan - telenowela
18:40 Akacjowa 38
19:30 19.30 - wiadomości
19:55 Pytanie dnia, pogoda

20:30 **Ojciec Mateusz 35** (11) - serial kryminalny Polska 2026
21:25 **Sprawa dla reportera** (1598) - cykl reportaży
22:30 **Czas niedokonany** (7) - serial obyczajowy Polska 2024, wyk. Weronika Książkiewicz
23:25 **Gra z Cieniem II** (7) - serial kryminalny
00:25 **Godziny strachu** ★★★ **(Butterfly on a Wheel)** - thriller Wlk. Brytania/Kanada/USA 2007, reż. Mike Barker (100 min)

TVP2

05:30 M jak miłość
06:20 Operacja zdrowie (89)
06:55 Barwy szczęścia
07:30 Pytanie na śniadanie – pobudka (7714) - mag.
07:55 Pytanie na śniadanie
11:45 Jedzenie ma znaczenie, nauka na talerzu
12:25 Koło fortuny (2111)
13:15 Panna młoda
14:05 Va banque (1098)
14:35 Na sygnale
15:05 La Promesa – pałac tajemnic - telenowela
16:00 Koło fortuny (2112)
16:35 Familiada (3072)
17:20 Panna młoda - serial obyczajowy Turcja 2024
18:15 Va banque (1099)
18:50 Jeden z dziesięciu (13) - teleturniej Polska 2026
19:25 Barwy szczęścia
19:55 Domowe patenty

20:05 **Barwy szczęścia** - serial obycz. Polska 2026
20:40 **Postaw na milion** (397) - teleturniej
21:40 **Super Gary. Gotuj z Bosacką!** (11)
22:15 **Program rozrywkowy**
22:45 **Europa da się lubić – nowe pokolenie** (7)
23:45 **Serial fabularny**
00:30 **Powrót do tamtych dni** ★★★★ - dramat obycz. Polska 2021, reż. Konrad Aksinowicz, wyk. Maciej Stuhr (115 min)
02:25 **Rodzinka.pl XIX** (6)

POLSAT

05:25 Telezakupy TV Okazje
06:00 Nowy dzień - magazyn
08:20 Trudne sprawy XXIII (13/40) - serial fab.-dok.
09:20 Dlaczego ja? XXI (26,27,28/40) - serial fab.-dok.
12:20 Gliniarze Śląsk (36) - serial krym. Polska 2026
13:25 Gliniarze XVII (59,60) - serial fabularno-dok.
15:30 Wydarzenia
15:55 Gliniarze XXI (37) - serial fab.-dok. Polska 2026, wyk. Aleksander Mackiewicz
16:55 Gliniarze Śląsk (37) - serial krym. Polska 2026
18:00 Pierwsza miłość 50 (100) - serial obyczajowy
18:50 Wydarzenia, sport, pogoda - wiadomości
19:15 Gość „Wydarzeń" (1022) - program publicyst.
19:55 Milionerzy (150)

20:30 **Nasz nowy dom** (380) - reality show
21:40 **Zdrada** (8) - serial krym. Polska 2023, wyk. Anna Karczmarczyk, Paweł Małaszyński, Dawid Ogrodnik
22:55 **Ojcostwo (Fatherhood)** ★★★ - komedia USA 2021, reż. Paul Weitz, wyk. Kevin Hart, Alfre Woodard (135 min)
01:10 **Wstrząs (Concussion)** ★★★ - dramat obycz. Wlk. Brytania/Australia/USA 2015 (165 min)

TVN

05:35 Nic straconego
05:40 Uwaga! (8113) - mag. reporterów Polska 2026
05:55 Ukryta prawda (50/60)
06:50 Kuchenne rewolucje: Warszawa – Bistro Rozmaryn 29 (11) - reality show
07:45 Dzień Dobry TVN (5813)
11:20 Doradca smaku (32)
11:25 Kuchenne rewolucje: Gdańsk – „Mio Gastro" XXVII
12:35 Kuchenne rewolucje: Szczecin – „Cafe Elegancko"
13:40 Ukryta prawda (1,2/17) - serial fabularno-dok.
15:45 Młode gliny II (14) - serial krym. Polska 2026
16:50 Szpital św. Anny IV (39) - serial obycz. Polska 2026, wyk. Jolanta Fraszyńska
17:55 Detektywi VII (39)
19:00 Fakty, sport, pogoda
19:55 Uwaga! (8114) - mag.

20:15 **Na Wspólnej** - serial obycz. Polska 2026
20:50 **The Floor** (8) - teleturniej Polska 2026
21:30 **Kuchenne rewolucje: Łódź – Pomodoro 33** (8) - reality show
22:40 **Bridget Jones – W pogoni za rozumem (Bridget Jones: The Edge of Reason)** ★★ - komedia romantyczna Wlk. Brytania/Francja/USA 2004 (125 min)
00:45 **Zbliżenie. Mówię Wam podcast**

TV PULS

06:00 Policjanci z Miami (11,12/23) - serial krym. USA 1984, wyk. Don Johnson
08:00 Kobra – oddział specjalny XVI (14,6/14)
10:00 Zaklinaczka duchów III (13/18) - serial fantasy
11:00 Kotka - serial obycz.
12:00 Nie igraj z aniołem - telenowela Meksyk 2009
13:00 Wspaniałe stulecie IV - serial obycz. Turcja 2014
14:00 Rodzinny interes (23)
15:00 Lombard. Życie pod zastaw XV (18,19)
17:00 Rodzinny interes (24) - serial obycz. Polska 2019
18:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX - serial obycz.
20:00 **Brudna sprawiedliwość (Gasoline Alley)** ★★ - film sens. USA 2021, reż. Edward Drake, wyk. Devon Sawa (120 min)
22:00 **Detektyw Knight: Dzień Niepodległości (Detective Knight: Independence)** ★ - film sens. USA 2023, reż. Edward Drake (110 min)
23:50 **Komornicy (The Debt Collector 2)** ★★ - film akcji USA 2020 (130 min)
02:00 **Dzielnica strachu III** (16) - serial krym.

TVN7

05:20 Ten moment (11/20) - serial fabularno-dok.
05:55 Szkoła (34,35,36/72) - serial fab.-dok. Polska 2018
08:45 Ukryta prawda (9,10,11/60) - serial fab.-dok.
11:50 W-11 Wydział Śledczy - serial fab.-dok. Polska 2011
13:55 Detektywi III (57/60) - serial fabularno-dok.
15:00 Szpital św. Anny IV (29) - serial obycz. Polska 2026
16:00 Szpital (23/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
17:00 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
18:00 Rozwód. Walka o wszystko (33) - serial fab.-dok.
19:00 Ukryta prawda (39)
20:00 **Hotel Paradise** (34) - real tv Polska 2026
21:00 **Ocean's Thirteen** ★★★ - komedia kryminalna USA 2007, reż. Steven Soderbergh, wyk. George Clooney, Brad Pitt, Matt Damon (155 min)
23:35 **Taskmaster** (8) - program rozrywkowy
00:40 **Transformers III** ★★ **(Transformers: Dark of the Moon)** - film s.f. USA 2011, reż. Michael Bay, wyk. Shia LaBeouf, Josh Duhamel (185 min)

MEZZO

12:40 Królewska Orkiestra Concertgebouw, Manfred Honeck: Bruckner
14:05 Intermezzo
14:30 Felix Mendelssohn-Bartholdy, G. Ligeti: Sen nocy letniej - balet Niemcy 2021
16:30 Intermezzo
16:45 Królewska Orkiestra Concertgebouw, J. DiDonato, A. Pappano: Heggie, Berlioz
18:20 Orkiestra Paryska, Khatia Buniatishvili, Klaus Mäkelä: Falla, Tchaïkovski, Debussy, Ravel - muzyka klas.
20:30 John Scofield's Long Days Quartet – Casa del Jazz Summertime 2025, Rzym
21:50 Philippe Mouratoglou Trio – Studio de l'Ermitage
22:55 Freddie Hubbard Quintet – Berliner Jazztage 1977 - koncert Niemcy 1977

PULS 2

10:00 Jeżyk i przyjaciele (12)
10:35 Basia (1,2)
11:10 Gus. Mały (13,14/52)
11:35 Tomek i przyjaciele 28
12:00 Lwia Straż (12,8/26)
13:00 Nowe przygody Kubusia Puchatka - serial anim.
13:35 Smerfy (15/28)
14:00 Baranek Shaun V
14:35 Marta mówi!
15:00 Miraculous VI (24)
16:00 Patryk Rozgwiazda Show (13,14/26) - serial anim.
17:00 SpongeBob IX
18:00 Pingwiny z Madagaskaru
19:00 Kacze opowieści
20:00 Lombard. Życie pod zastaw XIX (28) - serial obycz.
21:00 Proceder - film biograficzny Polska 2019
00:00 303: Bitwa o Anglię - dramat wojenny Wielka Brytania/Polska 2018

TV4

07:55 Bogaty dom – biedny dom XI (6) - serial dok.
08:55 Policjantki i policjanci XIII (7,8,9/65) - serial obycz.
11:55 Na ratunek 112 XVI (37,38) - serial fabularno-dok.
12:55 Trudne sprawy XVI
16:55 Łowcy skarbów. Kto da więcej (466) - reality show
18:00 Policjantki i policjanci XXV (38,39) - serial obycz.
20:05 Uroczysko VI (32) - serial krym. Polska 2026
20:40 Sprawiedliwi – wydział kryminalny XXI (32)
21:40 Sprawiedliwi. Trójmiasto IV (32) - serial krym.
22:45 Opowiem ci o zbrodni: Igor Brejdygant – Sasquatch (6) - serial dok. Polska 2018
23:10 Agenci - film sens. USA 2013, reż. Baltasar Kormákur
01:30 Love Island V (35)

METRO

07:25 Szpital (25,26,27/68)
10:25 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial fab.-dok.
12:25 Szkoła (19/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019
13:25 Brzydula - serial obycz.
14:35 Drugie serce - serial obyczajowy Turcja 2025
15:35 Druga szansa (12) - serial obycz. Polska 2016
16:45 The Floor (15, 6)
18:00 Złomowisko PL VI - serial dok. Polska 2018
19:00 Kartoteka IX (6,7) - serial fab.-dok. Polska 2015
21:05 Kryminalni IV (9,10) - serial krym. Polska 2006
23:20 Kuba Wojewódzki (8)
00:30 Zbrodnie z pierwszych stron gazet IX (7) - serial dok.
01:30 Szpital (64/67)
02:30 Szkoła (26/67) - serial fabularno-dok. Polska 2019

CZWARTEK 22.10

STOPKLATKA

08:45 Robert Makłowicz (162) - mag. kulinarny
09:45 Wojny magazynowe: Kanada II (11,12/12)
11:00 Aukcja w ciemno II (26,1/24) - serial dok.
12:00 Katastrofy w przestworzach XI (11,4,10/13) - serial dok.
15:00 Zajazd. Będzie się działo II (9,10) - serial fabularno-dok.
17:00 Katastrofy w przestworzach VII (5/8)
18:05 Wojny magazynowe: Kanada II (1,2/12) - serial dok. Kanada 2015
19:10 Aukcja w ciemno III (2,3/26) - serial dokumentalny USA 2013
20:00 Kodeks sprawiedliwego (Code of Honor) ** - film sens. USA 2016, reż. Michael Winnick, wyk. Steven Seagal, Craig Sheffer (145 min)
22:25 Ognisty podmuch (Backdraft) *** - film sens. USA 1991, reż. Ron Howard, Todd Hallowell, wyk. Kurt Russell (175 min)
01:20 Noce i dnie - dramat **** obycz. Polska 1975, reż. Jerzy Antczak, wyk. Jerzy Bińczycki (125 min)

ALE KINO+

08:25 The Office PL III (7,8/12) - serial komediowy Polska 2023
09:35 Bestia III (1,2/6) - serial obycz. Kanada 2025
11:30 Detektyw Foyle II (2/4) - serial kryminalny
13:40 PS Kocham Cię (P.S. I Love You) *** - melodramat USA 2007, reż. Richard LaGravenese, wyk. Hilary Swank, Gerard Butler (150 min)
16:10 Charlotte Link: Bez winy (Charlotte Link – Ohne Schuld) ** - film sens. Niemcy 2024, reż. Roland Suso Richter, wyk. Henny Reents, Lucas Gregorowicz, Anna König (115 min)
18:05 Detektyw Foyle II (3/4)
20:10 Droga do Vermiglio (Vermiglio) *** - dramat obycz. Włochy/Francja/Belgia 2024, reż. Maura Delpero (145 min)
22:35 Źródło nadziei (The Water Diviner) *** - dramat wojenny Australia/USA 2014 (135 min)
00:50 Chleb i sól - dramat **** obycz. Polska 2022, reż. Damian Kocur, wyk. Tymoteusz Bies (125 min)

TVP KULTURA

08:15 17. Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego
08:30 Dzień z życia artysty
09:00 Blisko, coraz bliżej (5)
10:35 Pułkownik Kwiatkowski **** - komediodramat Polska 1995, reż. Kazimierz Kutz, wyk. Marek Kondrat, Renata Dancewicz (150 min)
13:05 Czterdziestolatek (4) - serial kom. Polska 1975
14:05 Blisko, coraz bliżej (6) - serial historyczny Polska 1982, wyk. Tadeusz Szaniecki
15:45 Rawhide IV (1) - western USA 1961
16:45 Kulturalni (41)
17:45 17. Międzynarodowy Konkurs Skrzypcowy im. H. Wieniawskiego (86) - koncert Polska 26
23:10 Skandalista Larry Flynt (The People vs. Larry Flynt) - film biograficzny USA 1996, reż. Miloš Forman, wyk. Woody Harrelson, Courtney Love (135 min)
01:25 Generał Nil - film **** biograficzny Polska 2009, reż. Ryszard Bugajski (130 min)

HBO

08:30 Diuna: Część druga **** - film przygodowy USA/Kanada 2024, reż. Denis Villeneuve (160 min)
11:10 Boska Sarah *** **Bernhardt** - film biograficzny Francja/Belgia 2024, reż. Guillaume Nicloux (95 min)
12:45 Leonardo. Odkrywca *** - film anim. Irlandia/F/USA/Iran 2023, reż. Jim Capobianco, Pierre-Luc Granjon (100 min)
14:25 Mój mistrz - komedia *** Włochy 2025, reż. Andrea Di Stefano (120 min)
16:25 Anakonda - horror ** USA 2025, reż. Tom Gormican, wyk. Paul Rudd, Jack Black (95 min)
18:00 Agentka - komedia kryminalna *** USA 2015, reż. Paul Feig (120 min)
20:00 Wolność po włosku *** - film biograficzny Włochy/Francja 2025, reż. Mario Martone, wyk. Valeria Golino (120 min)
22:00 Syrena: Głosy Shelley Beattie - film dok.
23:30 Morderstwa w Austin
00:30 Kac Vegas w Bangkoku ** - komedia USA 2011, reż. Todd Phillips (100 min)

CANAL+ PREMIUM

08:45 Wszyscy Święci ** - dramat obyczajowy Polska 2002 (80 min)
10:05 Łapu-Capu (252)
10:10 Imagine Dragons: Live at the Hollywood Bowl
12:20 Miss mokrego podkoszulka ** - komedia Polska 2002 (60 min)
13:20 Maria Callas. Nieznane lata
15:05 Pod gwiaździstym niebem ** - komedia romant. USA 2025 (100 min)
16:45 Hollywood Buzz (21)
17:15 Balony - film krótkom. Polska 2024 (30 min)
17:45 Łapu-Capu (253)
17:50 Saga »Zmierzch« – Księżyc w nowiu ** - melodramat USA 2009, reż. Chris Weitz (130 min)
20:00 Zawód: szpieg *** - film sens. USA/Wlk. Brytania/Niemcy/Japonia/Francja 2001 (125 min)
22:05 Samotnik - film sens. ** USA/Wlk. Bryt. 2026, reż. Ric Roman Waugh, wyk. Jason Statham (110 min)
23:55 Jarhead – Żołnierz piechoty morskiej *** - dramat wojenny USA/Wlk. Brytania/Niemcy 2005 (120 min)

KINO POLSKA

07:30 Polska Kronika Filmowa 35B/73 - reportaż Polska 1973
07:45 Zwierzęta Wajraka III (2,3/10) - serial dok.
08:45 Książę - film krótkometrażowy Polska 2021
08:55 W pustyni i w puszczy - film przyg. Polska 2001
11:15 Komedia małżeńska - komedia Polska 1993, reż. Roman Załuski
13:35 Historie miłosne - dramat obycz. Polska 1997, reż. Jerzy Stuhr, wyk. Jerzy Stuhr
15:30 Tam i z powrotem - film sensacyjny Polska 2001
17:40 Stawka większa niż życie (17/18) - serial wojenny
18:50 Czterej pancerni i pies: Załoga (1) - serial woj. Polska 1966, wyk. Roman Wilhelmi
20:00 Lokatorka - dramat krym. Polska 2021, reż. Michał Otłowski, wyk. Irena Melcer, Sławomira Łozińska, Barbara Jonak, Krzysztof Stroiński
22:30 Różyczka - dramat obyczajowy Polska 2010, reż. Jan Kidawa-Błoński, wyk. Andrzej Seweryn, Magdalena Boczarska, Robert Więckiewicz, Jacek Braciak
00:55 Mistrz - film biograficzny Polska 2020, reż. Maciej Barczewski, wyk. Piotr Głowacki, Jan Szydłowski

POLSAT FILM

08:30 Przyjaciółki XXIV (5,6)
10:25 Świat według Kiepskich (20,1,5,26/23) - serial kom.
13:05 King Kong - film przyg. USA/Nowa Zelandia/Niemcy 2005, reż. Peter Jackson
17:00 Jak rozpętałem II wojnę światową: Wśród swoich - komedia Polska 1970
18:40 Spadkobiercy - komediodramat USA 2011
21:00 Mój policjant - dramat obycz. Wlk. Brytania/USA 2022
23:15 Samarytanin - film s.f. USA 2022, reż. Julius Avery
01:25 Ślad II (20/36)

WARNER TV

07:50 Prawo Agaty II (12,13)
09:50 Bajer z Bel-Air V
10:45 Cudotwórcy III (4,5/10)
11:35 Teraz albo nigdy! IV (2,3)
13:30 Bajer z Bel-Air V (8,9,10,11/25) - serial kom.
15:30 Cudotwórcy III
17:15 Invictus: Niepokonany - dramat hist. USA 2009
19:55 Miłość jak narkotyk - komedia romantyczna USA 1997, reż. Griffin Dunne
22:00 Jak zdobyto Dziki Zachód - western USA 1962
01:05 Nieznajomi z pociągu - thriller USA 1951

CINEMAX

12:00 Tess - melodramat Francja/Wlk. Brytania 1979
14:50 Wybór pianisty - dramat obycz. Francja 2024
16:35 Młode serca - dramat obycz. Belgia/Holandia 2024
18:15 Zima w Sokcho - dramat obyczajowy Francja/Korea Południowa 2024
20:00 Prawo ulicy (7,8/13)
21:50 M jak Mabel - dramat obycz. Wlk. Bryt./Singapur/USA 2025, reż. Philippa Lowthorpe
23:50 Zion - film sens. Francja /Belgia 25, reż. Nelson Foix
01:35 Prawo ulicy (7/13)

TVN FABUŁA

09:50 Młode gliny (34/50)
10:55 Magda M. (4/15)
11:55 Zapukaj do moich drzwi
13:55 Młode gliny (35/50)
14:55 Detektywi - serial dok.
16:05 Na Wspólnej
17:10 Superbohaterowie (2)
17:50 Istoty fantastyczne - komedia USA 2024
20:00 Superman: Powrót - film s.f. USA 2006
23:10 Nostalgia anioła - thriller USA/Wlk. Brytania/Nowa Zel. 2009, reż. Peter Jackson
01:50 Szeregowiec Ryan - film wojenny USA 1998

FILMBOX+ ONE

09:50 Vera XII - serial krym.
11:50 Zagadki kryminalne nowej panny Fisher II (6/8) - serial krym. Australia 2021
12:50 Morderstwa według Agathy Christie III: Mężczyzna w brązowym garniturze (14) - film krym. F/Szwajcaria 2017, reż. Rodolphe Tissot
15:00 Strażnik Teksasu VII
17:05 Vera XII (4/5)
18:55 Poirot (9/10) - serial krym. Wlk. Brytania 1989
20:00 Zbuntowana - film sens. USA/Kanada 2015
22:30 Zaginiona dziewczyna - thriller USA 2014

PARAMOUNT

10:30 Pingwiny z Madagaskaru (24/26) - serial anim. USA 2010
10:55 Przyznaj się, Fletch - komedia krym. USA 2022
13:00 Czarodziejki VI (9,10/23)
14:55 Pełzaki w Paryżu - film anim. Niemcy/USA/Tajwan/Wlk. Brytania/Kanada/Korea Południowa/Japonia 2000
16:30 Transformers: Wiek zagłady - film s.f. USA/Chiny 2014, reż. Michael Bay
20:00 Żywioł. Deepwater Horizon - film sens. USA/Hongkong/Chiny 2016
22:10 Jestem Bogiem - thriller USA 2011, reż. Neil Burger

ROMANCE TV

11:25 Rosamunde Pilcher: Ścieżki miłości - romans Austria/Niemcy 2004
13:20 Rosamunde Pilcher: Pralinki na śniadanie - film obyczajowy Niemcy 2019
15:15 Szkoła nad morzem: Więzy rodzinne - dramat obyczajowy Niemcy 2023
17:05 Gabinet z widokiem na morze - serial obycz.
19:00 Górski lekarz (5)
20:00 Inga Lindström: Weekend w Söderholm - film obyczajowy Niemcy 2007
21:55 Gabinet z widokiem na morze (29) - serial obycz.

AMC

08:45 Nie moje życie - thriller Kanada/USA 2006
10:40 Przyjaciel gangstera - komedia krym. F/Wł. 2003
12:35 Jedz, módl się, kochaj - melodramat USA 2010
15:25 Przypadkowy mąż - komedia USA/Irlandia 2008
17:20 Nasza niania jest agentem - komedia USA 2010
19:15 Moneyball - film biograf. USA 2011, reż. Bennett Miller
22:00 Resident Evil: Witajcie w Raccoon City - horror USA/Kanada/Niemcy 2021
00:05 Dom na końcu ulicy - thriller USA/Kanada 2012

AXN

08:25 Agenci NCIS XI (9/24)
09:25 Castle (4,5/10)
11:20 Rekrut VII (13,14/18)
13:10 Agenci NCIS XI (10,11/24) - serial krym.
15:10 FBI: Most Wanted II (14,15/15) - serial krym.
17:05 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (3,4/23)
19:05 Castle (6,7/10)
21:05 Agenci NCIS XX (3,4/22) - serial krym. USA 2022
23:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas X (3,4/23)
00:45 Castle (6/10)

EPIC DRAMA

08:30 Detektyw Murdoch XVIII
09:30 Wszystkie stworzenia duże i małe VI - serial obycz.
10:30 Lekarze na start
11:55 Zatraceni w miłości
13:00 Sherlock i córka (5/8)
13:55 Agenci NCIS XVII (9/20)
14:50 Panna Marple VI (2/3)
16:50 Poirot VII (2/2)
18:55 Agenci NCIS XVII (10/20) - serial krym. USA 2019
19:55 Poirot V (7/8) - serial krym. Wlk. Brytania 1993
21:00 Detektyw Murdoch XIX
21:55 Agenci NCIS XVII (17/20)
22:50 Poirot V (7/8)
23:55 Agenci NCIS XVII (10/20)

TVN STYLE

11:20 Poukładani (1)
12:20 Ugotowani (8)
13:25 Kuchenne rewolucje (7, 6) - reality show
15:35 Ugotowani (3)
16:40 Babski biznes II (1/8)
17:40 Kuchenne rewolucje (9, 10, 11) - reality show
20:50 Zgłoś remont (2)
21:50 Jestem z Polski VII (9/15) - serial dok. Polska 2021
22:50 Hotel Paradise (34)
23:45 EuroPOLKI studentki (10) - lifestyle Polska 2024
00:45 Pojedynek na podróże (4) - program rozrywkowy

TVN TURBO

10:00 Raport Turbo (5093)
10:15 Samochód marzeń
11:15 Wojny samochodowe (5)
12:15 Naprawy nie do naprawy
13:00 Zawodowi handlarze
14:30 Wojny samochodowe
16:30 Jeździć, obserwować IV
18:00 Raport Turbo (5094)
18:15 Duda kontra Szafrański
19:00 Ciężarówką przez pół świata (7/9) - serial dok.
20:00 Co tu się odjechało? (3)
20:30 Uwaga! Oszust: Ściema z ogłoszenia II (7/17)
21:00 Kupione, zrobione, sprzedane (3/10) - serial dok.
22:00 Raport Turbo (5094)

BBC FIRST

08:55 Z pamiętnika położnej
10:05 Ojciec Brown VII (6,7/10)
12:05 Shakespeare i Hathaway
13:55 Zbrodnie Saint-Pierre
14:55 Śmierć z dala od palm
16:00 Tajemnice Brokenwood
18:00 Morderstwa w Midsomer XIII (7/8) - serial krym.
19:55 Śmierć pod palmami XIV (6/8) - serial kryminalny Wielka Brytania/Francja 2025
21:00 Line of Duty IV (5,6/6)
23:30 Po powodzi II (3/6)
00:30 Koroner II (4/10)
01:25 Stłamszeni (3/6)

FX

09:00 CSI: Kryminalne zagadki Las Vegas XIV (14/22)
10:00 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (22,23/25)
11:50 Castle II (10/24)
12:50 Lucyfer II (7/18)
13:45 FBI V (23/23)
14:40 Agenci NCIS (21/23)
15:35 CSI: Kryminalne zagadki Miami VII (24,25/25)
17:25 Z Archiwum X IV
19:15 FBI VI (1/13)
20:10 CSI: Kryminalne zagadki Nowego Jorku IV (5,6/21)
22:00 Zakłamanie
23:10 Karmazynowy przypływ - film sensacyjny USA 1995

HGTV

10:00 Ekstremalnie wymagający kupujący - serial dok.
10:55 Wymarzony dom za granicą - serial dok. USA 2025
11:55 Nowe życie w starym domu V (4,8) - serial dok.
13:55 Odlotowy ogród (6)
14:25 Dobrze zrobione w domu (5) - mag. Polska 2026
14:35 Mieszkanie na miarę IV
16:35 Polowanie na ogród VI
18:20 Weekendowa metamorfoza (3, 4) - reality show
20:05 Dorota was urządzi V
21:35 Poukładani (1)
22:35 House Hunters

BBC LIFESTYLE

10:05 Zapraszam do stołu (17)
10:35 Bake off: zawodowcy (8)
11:40 Najpiękniej ukryte hotele II (4/6) - serial dok.
12:40 Mistrzowie ceramiki (6)
13:45 Bake off: zawodowcy (3)
14:50 Wielkie brytyjskie wypieki (10) - pr. rozrywkowy
15:55 Mistrzowie szycia (4)
17:05 Zapraszam do stołu (18)
17:40 Masterchef: Australia
19:45 Wielkie australijskie wypieki VI (1) - serial dok.
21:00 Cena idealnego ciała z Olivią Attwood III (2)
22:00 W 80 kilo dookoła świata (5) - serial dok.

COMEDY CENTRAL

08:25 Dwóch i pół VII (9/22)
08:55 Hoży doktorzy
09:55 Przyjaciele VI (2,3,4,5/25) - serial kom.
11:55 Teoria wielkiego podrywu II - serial kom.
14:30 Dwóch i pół VII (10,11, 12,13/22) - serial kom.
16:30 Przyjaciele VI (6,7, 8,9/25) - serial kom. USA 1999
18:30 Hoży doktorzy
19:30 The Office PL (11/12)
20:00 Dwóch i pół IV
21:57 The Office PL III (5,6/12)
23:05 Comedy Club (14, 15)

TVP SERIALE

08:30 Komisarz Alex XI (12)
09:20 Rodzinka.pl VIII (10)
09:55 Klan - telenowela
10:25 Ranczo IV (8)
11:20 Ojciec Mateusz 35 (10)
12:15 Felicita (16,17)
13:30 Ojciec Mateusz (2/17)
15:25 Komisarz Alex XI (13) - serial krym. Polska 2018
16:15 Na sygnale - serial obycz.
17:25 Ranczo IV (10,11/13)
19:30 Ojciec Mateusz
20:30 Komisarz Alex XXVI (7) - serial krym. Polska 2026
21:30 Ranczo IV (12,13/13) - serial kom. Polska 2009
23:30 Ojciec Mateusz

CANAL+ KUCHNIA

11:40 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (5)
12:45 Czy na pewno umiesz gotować? (7, 8) - reality show
13:40 Sachie w Nowej Zelandii
14:45 ABC gotowania
15:45 Kucharskiego pomysł na kuchnię (3, 4) - magazyn
16:45 Jamie Oliver (1, 2, 9, 10)
18:40 Kuchenny recykling
19:50 Jakubiak rozgryza Tajlandię i Kambodżę (4)
20:20 Poza Bali (4) - serial dok.
21:20 Anthony Bourdain XI
23:55 Mistrzowie przekąsek w akcji – Nowa Zelandia (2)

CANAL+ DOMO

09:00 Twój kawałek ogrodu
10:00 Gardeners' World (16)
11:10 Ucieczka na wieś XXIII
12:10 Wielkie Projekty V (7/8)
13:05 Najbrzydszy dom na naszej ulicy (5) - reality show
14:05 Liczy się miejsce (10, 11)
15:55 Tomasz Pągowski. Remont u ciebie (1, 2) - mag.
16:50 Monty Don – brytyjskie ogrody (3/5) - serial dok.
18:00 Ucieczka na wieś XXIII
19:00 Wielkie projekty XXI
20:00 Daleko od miasta XIV
21:00 Liczy się miejsce (11)
22:00 Monty Don – ogrody nad Renem (2/3) - serial dok.

PLANETE+

10:20 Dokąd dzisiaj?
11:20 Wiatr. Niewidzialna siła
12:30 Niezwykłe podróże koleją V (3/5) - serial dok.
13:40 Sekrety budowniczych piramid II (4/6) - serial dok.
14:45 Zaginione światy (4/4)
15:50 360° – świat bez granic
16:55 Świat z góry XIII (8,1)
18:00 Dokąd dzisiaj?
18:35 Od 0 do 9. Wielka historia liczb - serial dokumentalny
19:40 Związani z ziemią
20:50 Las - dramat obycz.
22:30 Ścisk. Jak zabija panika

DISCOVERY CHANNEL

08:00 Zoom na architekturę VI
09:00 Gorączka złota: złoty szlak (2) - serial dok.
10:00 Budowa na końcu świata
11:00 Klan z Alaski II (12/16)
12:00 Fani czterech kółek XVIII
13:00 Nagi instynkt przetrwania: Elita V (11/11) - serial dok.
15:00 Złomowisko PL XI
16:00 Gorączka złota XVI
17:00 Kroniki policyjne
18:00 Przystanek Bieszczady
19:00 Nagi instynkt przetrwania II (1,2/32) - serial dok.
21:00 Ocalić dom: Interwencja
23:00 Poszukiwacze przeklętego złota V - serial dok.

TVP HISTORIA

11:55 Muzeum na miarę faraonów - film dok. Francja 2020
12:55 Bałtycki łańcuch, protest, który zmienił bieg historii
14:00 Stawka większa niż życie (14) - serial wojenny
15:05 Sensacje XX wieku
17:30 Wojenne dziewczyny III
18:40 Droga do morza
19:30 Flesz historii (784)
20:00 Fałszerze. Powrót sfory
20:50 Zapomniane karty historii (2/4) - serial dok.
21:55 Dla nas wojna nie skończyła się w 1945 - reportaż
23:00 Sensacje XX wieku

HISTORY

11:10 David Duchovny: archiwum tajemnic II (20)
12:10 Gwiazdy lombardu XXIV
13:05 Starożytni kosmici XVII
14:00 Niewyjaśnione tajemnice świata III (4/10)
14:50 Największe tajemnice świata VI (7/20) - serial dok.
15:45 Gwiazdy lombardu XIII
17:10 Jak Hitler przegrał wojnę
18:10 Największe tajemnice świata VII (18) - serial dok.
19:05 Starożytni kosmici XII
21:00 Jak to wyjaśnić VI (2)
22:00 Wojny magazynowe: W Riverside nie ma rzeki! XVII
23:00 Gwiazdy lombardu XXV

NATIONAL GEOGRAPHIC

10:55 Maszyny wagi ciężkiej IV
13:00 Grecja: miejsce pełne tajemnic (2,3/6) - serial dok.
15:00 Katastrofa w przestworzach XXV (10) - serial dok.
15:55 Klucz do przepowiedni
16:50 Pompeje: podróż w czasie z Tomem Hiddlestonem
17:50 Stalin kontra Trocki
18:55 Utracone bomby zimnej wojny - serial dok. F 2018
20:00 Katastrofa w przestworzach XXI (8/10) - serial dok.
21:00 Premiera: Superfabryki
22:00 Megametro (3/4)

FOCUS TV

08:00 Był sobie kosmos (1/26)
08:55 Wehikuł czasu
09:00 Starożytni kosmici XI
10:00 Gwiazdy lombardu XXII
12:00 Broń w hollywoodzkich filmach (2/8) - serial dok.
12:30 Niezwykłe megakonstrukcje ZSRR (4/10)
13:00 Poszukiwacze historii
14:00 Okręty wojenne IV (6)
15:00 Poszukiwacze złota w Australii VIII (20/20)
16:00 Dorwać tuńczyka VII
18:00 Rolnicy. Podlasie VII
20:00 Galileo - pr. popularn.
21:00 Poszukiwacze historii IX
23:00 Ostatni spisek Stalina

BBC EARTH

12:30 Lodowe miasto: życie na krawędzi (3/10) - serial dok.
13:30 Siedem światów, jedna planeta: Australia (4/7)
14:35 W okowach mrozu IX
15:35 Życie na pustkowiu
16:35 Fenomeny współczesnego życia III (3/5) - serial dok.
17:40 Siedem światów, jedna planeta: Australia (4/7)
18:40 Lodowe miasto: życie na krawędzi - serial dok.
19:45 Planeta zmian II (1/2)
20:55 W okowach mrozu XI (1)
22:55 Cała prawda o zdrowiu psychicznym - film dok.

POLSAT VIASAT HISTORY

09:00 Wojna światowa (3/8)
10:00 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
11:05 Naziści: korzenie zła
12:00 Starożytne superbudowle IV - serial dok.
16:40 Wojna światowa: 1914-1945 (4/8) - serial dok.
17:45 Geografia wojny: II wojna światowa - serial dok.
18:50 Tajemnice mumii (4/8) - serial dok. USA 2019
19:50 Przeklęte skarby (6/10)
21:00 Tajne bazy nazistów IV (1/6) - serial dok. Kanada 2025
22:10 Cesarstwo Rzymskie: mity i fakty - serial dok.

szyfropanorama

pomoc domowa	śmieć	… Penn, aktor („Rzeka tajemnic”)	naczynie na wodę / traw – wiosną		tyran, autokrata	zgrubienie kości koni		mecz towarzyski		zajęcie z pługiem	Adrian, detektyw / rośnie w torbie		kierdel lub wataha	zgłębnik		zabór obcego terytorium		ułańska czapka
								pas zżętej trawy						zieleń na Saharze				
jeden z orłów Górskiego						odosobnienie z powodu epidemii												… Lipnicka
skromny płaszcz zimowy / np. roszada		14	10	18	5	7	9		13	14				ściana skrzypiec / kawa ze Skawiny				
			18	16	13		1	16	2	6	8	może udzielać komunii						
sztywna czapka wojskowa		przewodnictwo			14	7	5		6	2	11	5			leczy guzy złośliwe		procenty od kapitału	
				cynfolia na batoniku	4	państwo i rzeka w Afryce	6	2	8	18	13	coś z białego mięsa						
okrągły kołnierz sprzed wieków						na skroniach rabina	2					8	13	14				
szybkość pracy	bajkopisarz z Frygii		dźwięk uciszania		paź, giermek		14	17	15	9	10	3			7			po Bliźnięta
					suwak			10	18	13	opera Straussa	1	14	10	9	12		
brak postępu							sąsiad Walijczyka i Szkota							pojemność kartonu z mlekiem				
					z pistoletu maszynowego						z ogarami							
styl w sztuce średniowiecznej		kreskowe na opakowaniach					„… Wallenrod”							zwyczaj witania wiosny				

Tu wpisz litery z pól oznaczonych cyframi

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18

Rozwiązanie krzyżówki

8	14	13	6	2	5	11	13
12	3	1	7	2			

Rozrywka w „Wyborczej”

Codzienna porcja łamigłówek od poniedziałku do soboty na ostatniej stronie „Gazety Wyborczej”

JAK ROZWIĄZAĆ SZYFROPANORAMĘ?

Część „panoramiczną” należy rozwiązać jak zwykłą krzyżówkę panoramiczną. Przy okazji część liter z wpisywanych haseł wypełni niektóre pola zaznaczone kolorem, czyli te należące do szyfrokrzyżówki. W niej każdej liczbie odpowiada inna litera. „Rozkodowane” litery można wpisywać do pustych pól pod diagramem (pola 1-18).

Aby odczytać hasło trzeba przepisać je do właściwych kratek w polu „rozwiązanie krzyżówki”.

Rozwiązanie z wydania 9 października: TELESKOP WEBBA

APLIKACJA WYBORCZEJ

Jeszcze więcej rozrywki w aplikacji i na ostatniej stronie „Gazety Wyborczej”

wyborcza

PROSTO Z POLSKI

TYGODNIK

Piątek, 16 października 2026 | Redaktor prowadzący **Leszek Frelich** wyborcza.pl

Winiarze: Nowelizacja ustawy nas zabije

Co czeka polskie winnice?

Winiarze sprzeciwiają się planowanym zmianom w ustawie o wychowaniu w trzeźwości. Boją się, że nowe przepisy wykasują z kalendarzy lokalnych świąt Winobranie czy Dni Otwartych Piwnic. – To koniec enoturystyki w Polsce – mówią po roku negocjacji z posłami.

Maja Sałwacka

– Dojdzie do absurdów – przewiduje wicemarszałek województwa lubuskiego Grzegorz Potęga. – Do Zielonej Góry przyjechała ekipa Netfliksa, kręci sceny z winobraniowego miasteczka winiarskiego. Przyjechali do Lubuskiego, bo jednym z naszych głównych produktów turystycznych jest właśnie enoturystyka i wszystko, co się z tym wiąże. I co, za chwilę tego nie będzie? – zastanawia się wicemarszałek. Przypomina, że w Niemczech nikt nie zakazuje promowania Oktoberfest. – Nie wiem, dlaczego mamy być gorsi od Czechów czy Niemców, dlaczego mamy mieć trudniej w mówieniu o pięknym święcie winobrania, o festiwalach winnic i piwnic – dodaje.

„Nie jesteśmy fabryką. Z każdą butelką sprzedajemy tajemnicę"

W Zaborze, gdzie rośnie największa polska winnica samorządowa w kraju, zebrali się winiarze z całego pasa zachodniej Polski. Razem z samorządowcami przygotowali apel do parlamentarzystów. Nie zgadzają się z treścią nowelizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

Winiarze obawiają się, że proponowane rozwiązania uderzą przede wszystkim w niewielkich, regionalnych producentów. Szczególne znaczenie ma dla nich zmiana przepisów dotyczących reklamy i promocji alkoholu. Sprzedaż lokalnego wina opiera się na sięganiu do tradycji, historii regionów, enoturystyce. – Opowieści, którą ustawodawcy traktują na równi z komercyjną promocją alkoholowych gigantów. My bez mówienia o historii, powstaniu każdej butelki, nie istniejemy. Nie jesteśmy fabryką, w której można wyprodukować butelkę w milczeniu. My z tą butelką sprzedajemy tajemnicę – tłumaczą winiarze.

Katarzyna Żelazna, prezes Izby Gospodarczej Lubuskich Winnic, nie kwestionuje potrzeby zmiany przepisów antyalkoholowej ustawy, tylko sposób, w jaki ustawodawca chce to zrobić. – Obecne prawo jest niedopracowane. Jednak zamiast dopasować ustawę sprzed 44 lat do XXI wieku, ustawodawcy chcą całkowicie zakazać reklamy w miejscu sprzedaży. To w praktyce ograniczy funkcjonowanie winiarstwa i winiarzy na festynach, festiwalach i jarmarkach – mówi Żelazna.

W Polsce jest zarejestrowanych 800 plantatorów, w tym 600 producentów wina. To około 1,2 tys. hektarów winnic. Zmiany dotyczą więc szerokiej grupy winiarzy i ich rodzin. Najwięcej, bo 170, to winiarze z Lubuskiego.

• **Enoturystyka i winiarstwo to duża gałąź promująca Lubuskie. Dla Zielonej Góry zmiany przepisów mogą oznaczać zmianę tożsamości** FOT. WŁADYSŁAW CZULAK / AGENCJA WYBORCZA.PL

– Nadrabiamy stracone dziesięciolecia i chcemy robić wszystko, by nasze winiarstwo się rozwijało. Nowe przepisy mogą to zaprzepaścić – mówi Tytus Fokszan z Winnicy Pod Winną Górą, przewodniczący Rady Izby Gospodarczej Lubuskich Winnic.

Winiarze: Nie chcemy promować alkoholu. Chcemy móc pracować

Marta Goluda-Suchodolska z Winnicy Queen of Wine, wiceprezes Izby Gospodarczej Lubuskich Winnic, rozdziela kwestię reklamy alkoholu od możliwości prowadzenia działalności przez małych producentów.

– Nie chcemy promować alkoholu. Chcemy tylko spokojnie wykonywać swoją pracę. Zakaz doprowadzi do zaniku turystyki w naszych regionach i powolnego zanikania winiarstwa w Polsce – ostrzega. Jej zdaniem zakaz reklamy może mieć konsekwencje wykraczające poza samą sprzedaż wina. – Jeżeli zakaz reklamy zostanie wprowadzony, w całej Polsce około 5 tysięcy winiarzy z rodzinami straci pracę. Co się stanie z winnicami? – pyta Goluda-Suchodolska.

Winiarze chcą, by nowela ustawy nie ograniczała ich, by nadal mogli oznaczać swoje stoiska nazwą winnicy i własnym logo. – Nie możemy być numerkiem na domku. Jesteśmy konkretnym producentem – mówi Żelazna. Drugi postulat dotyczy dostosowania polskich przepisów do regulacji Unii Europejskiej. – Komisja Europejska wprost napisała do Ministerstwa Spraw Zagranicznych, że proponowany projekt ustawy jest sprzeczny z dyrektywami unijnymi. Jeżeli więc opracowujemy zmiany do ustawy, która budzi tak szerokie emocje społeczne i polityczne, przygotujmy je prawidłowo, w konsultacjach, szeroko uwzględniając wszystkie racje – mówi prezes. Zaznacza, że rozumie intencje ustawodawcy. – O zdrowie trzeba dbać i należy ograniczać spożycie alkoholu, ale nie ograniczajmy funkcjonowania przedsiębiorców i winiarzy – tłumaczy.

W Polsce jest zarejestrowanych 800 plantatorów, w tym 600 producentów wina. To około 1,2 tys. hektarów winnic

Dla Zielonej Góry winiarstwo to kwestia tożsamości

Winiarzy wspierają samorządowcy. Enoturystyka i winiarstwo to duża gałąź promująca Lubuskie. Dla Zielonej Góry zmiany przepisów mogą oznaczać zmianę tożsamości. – Winobranie, święto miasta, to marka rozpoznawalna nie tylko w Polsce, ale także na świecie. Ustawa związuje nam ręce, nie będziemy mogli ich organizować w dotychczasowej formule – mówi Marcin Pabierowski, prezydent Zielonej Góry. Zagrożone są także cykliczne imprezy, którymi zachwyca się Robert Makłowicz, w których miasto otwiera winiarskie poniemieckie piwnice. Pabierowski chce obejść ustawę, wprowadzając zapis, by samorządy dostały autonomię. – Mogły przygotować uchwałę o organizowaniu okolicznościowych świąt – mówi Pabierowski. Miasto ma już własną uchwałę, w której wprowadza nocną prohibicję, ale jest tak skonstruowana, by nie uderzać w winiarzy i restauratorów. – I to samo chcę przełożyć na prawo w Sejmie. To apel Koalicji Obywatelskiej, radnych oraz mój jako prezydenta miasta do posłów, aby nie wylewali dziecka z kąpielą, aby Zielona Góra mogła organizować Winobranie i święta winiarskie – mówi prezydent.

Ustawa antyalkoholowa czy antywiniarska?

Robert Kornalewicz, radny Zielonej Góry, adwokat, uważa, że wszystko rozbija się o nowe niefortunne definicje słów zapisane w noweli ustawy.

– W efekcie nie będzie można umieszczać etykiet, logotypów nie tylko produktów regionalnych, ale również nazw winnic. Konsekwencje mogą być absurdalne – ocenia radny. – Wszystkie budki winiarskie, które są wystawiane na deptaku, mamy zakrywać czarnymi płachtami? To trąci trochę komizmem – mówi i dodaje, że problem nie kończy się tylko na wyglądzie stoisk. Ograniczenie możliwości oznaczania i promowania produktów może zniechęcić winiarzy do udziału w wydarzeniach. – Winobranie będzie puste – tłumaczy.

Spory problem może mieć lubuski marszałek. Będzie musiał zamknąć Lubuskie Centrum Winiarstwa, które od dekady przyciąga turystów, winiarzy amatorów, którzy także się tu szkolą. Bo jak mówić turystom o winiarstwie, skoro nie można zachęcać do produkcji i sprzedaży wina?

Klub poselski Polskiego Stronnictwa Ludowego we współpracy z winiarzami z całej Polski zgłosił projekt ustawy uwzględniający postulaty środowiska winiarskiego. Maciej Krystowski, prezes Wielkopolskiego Stowarzyszenia Winiarzy uczestniczy w pracach od samego początku. – Byliśmy na niemal wszystkich spotkaniach nadzwyczajnej podkomisji do spraw przeciwdziałania alkoholizmowi. Usłyszeliśmy publicznie zapewnienia ze wszystkich stron, że mamy się nie obawiać, ponieważ nasze racje są zrozumiałe i ten projekt nie będzie wymierzony w polskich winiarzy – mówi. Po wakacjach okazało się, że poprawki zgłaszane przez winiarzy zostały odrzucone. Choć winiarze wyraźnie wskazywali, by przepisy uwzględniały specyfikę niewielkich, regionalnych producentów oraz wydarzeń, które są częścią lokalnych tradycji.

– Prosimy jedynie o to, by uwzględnić nasze racje. By winiarstwo miało szansę przetrwać – mówi Krystowski. ●

eprasa.pl b79a8729a1

„Poszukiwacze skarbów" chodzą po dnie Zalewu Solińskiego

Nowy trend w Bieszczadach

W wielu miejscach Zalewu Solińskiego wody nie ma, można więc spacerować tam, gdzie od lat nie było to możliwe.

Agata Kulczycka

• **Dawne wsie są przykryte 6-8-metrową warstwą mułu** FOT. PATRYK OGORZAŁEK / AGENCJA WYBORCZA.PL

Ostatni weekend spędziłem z rodziną i znajomymi w Bieszczadach. Była piękna pogoda, sporo turystów. Kilka razy przejeżdżałem nad zalewem i za każdym razem widziałem grupki osób spacerujących po dnie wyschniętego zbiornika – mówi Patryk z Rzeszowa.

Wody jest znacznie mniej niż zwykle z powodu suszy, ale i celowego działania człowieka. Co sekundę wpływa do zalewu metr sześcienny wody na sekundę, za to odpływa aż siedem i pół metra. Wszystko po to, by utrzymać życie biologiczne w Sanie i utrzymać niezbędny poziom w ujęciach wody dla miast leżących nad tą rzeką: Sanoka, Dynowa, Przemyśla, Jarosławia czy Niska.

SPACERY ZAMIAST PŁYWANIA

Ale ta dysproporcja między wodą odpływającą a dopływającą w wielu miejscach odsłoniła dno. Dlatego spacery po Zalewie Solińskim stały się nową atrakcją turystyczną.

Zdjęcia i filmy ze spacerowiczami zaczęły się pojawiać w internecie. Jeden z nich zatytułowany „Poszukiwacze skarbów nad Soliną" pokazuje wyschnięte połacie zalewu, na terenie Wołkowyi. Stoją tam zaparkowane samochody, rowery, w oddali widać łódki unieruchomione w mule. Spacerują grupki turystów, wjeżdżają motocykliści.

– To miejsce stało się nową atrakcją turystyczną. Wszyscy wyruszyli z łopatami, wykrywaczami metalu. Szukają złota, skarbów, tajemnic po dawnej zalanej wsi – mówi z przymrużeniem oka autor filmu. Bo rzeczywiście spacerowiczów widać, ale nie widać w ich rękach ani łopat, ani wykrywaczy metali. – Jeżeli jesteście w okolicach Wołkowyi, Zalewu Solińskiego przyjeżdżajcie tutaj – zachęca dalej i kusi: – Całe grono ludzi udało się tutaj w piękną złotą bieszczadzką jesień, żeby na dnie jeziora na terenie dawnej wsi Wołkowyja poszukiwać skarbów i znajdują jak widać.

Jeden z jego filmów o wyschniętej Solinie i poszukiwaniach skarbów, jak viral rozprzestrzenia się w internecie. Wrzucony w niedzielę, we wtorek po południu na Facebooku i Tik Toku miał ponad 1,4 mln wyświetleń.

Na dnie jeziora są pozostałości po wsiach, ale też przedmioty, które zgubił ktoś, kto płynął po zalewie łódką. Są też dużo starsze stanowiska archeologiczne z epoki żelaza, brązu. Tereny te zostały zalane i nigdy nie było tam badań archeologicznych

SŁAWOMIR WOREK
prezes Stowarzyszenia Eksploracyjno-Historycznego „Galicja"

Jego autorem jest Jerzy Kaleta z kanału Plan B Las, istniejącego ledwie od miesiąca. – Mój tata pochodzi z tej części Wołkowyi, która została zalana. Był w szkole podstawowej, kiedy całą rodzinę wysiedlono – opowiada.

On sam mieszka nadal na Podkarpaciu i przyjeżdża do rodziców, którzy zostali w okolicy Wołkowyi. Był u nich też w ostatni weekend.

– Wiele osób mówi, żeby nie pokazywać wyschniętego zalewu, bo to odstraszy turystów. A ja uważam, że ten problem można przekuć w sukces. Spacer wyschniętym dnem jeziora, które zwykle jest zalane wodą o tej porze roku, to nowa okresowa atrakcja turystyczna, która może zachęcić do przyjazdu w Bieszczady jeszcze więcej ludzi. To widok rzadki, który nie zdarza się co roku – przekonuje Jerzy Kaleta.

Tak niskiego poziomu wody, jak w tym roku, nie pamięta, choć nad Soliną jest regularnie przy okazji wizyt u rodziców. – Latem tu była jeszcze woda, można tu było pływać rowerami wodnymi. W oddali widać było jachty. A teraz rośnie trawa, muł jest spękany. Jest też miejsce po dawnym kościele w Wołkowyi, który wybudowany został na wzniesieniu. Ale nawet to miejsce zwykle jest zalane wodą – opowiada.

CO SIĘ KRYJE POD WARSTWĄ MUŁU?

Zalew Soliński powstał w 1967 roku. Ma 22 km kw. i 60 metrów głębokości przy zaporze.

Za rok minie 60 lat od dnia, kiedy woda zalała wysiedlone wcześniej wsie: historyczną część Soliny, Teleśnicę Sanną, Horodek, Sokole, Chrewt oraz dużą część Wołkowyi. Na dnie zostały fundamenty domów, stajni i stodół, piwnice, kapliczki, ale też pozostawione przez dawnych mieszkańców przedmioty codziennego użytku. To działa na wyobraźnię, zwłaszcza teraz kiedy linia brzegowa się cofnęła i odsłoniła dno. Jeszcze latem był tam muł, trudno było wejść. Teraz muł wysechł, dno bardziej przypomina step, można więc urządzać spacery.

Ale czy rzeczywiście poszukiwawcze wykorzystują okazję, aby szukać śladów dawnych wsi na odsłoniętym dnie jeziora? – Nikt tu nie chodzi z wykrywaczem metalu. Wyschnięte dno przyciąga turystów, którzy sobie tu spacerują. Dla nich to atrakcja, ale poszukiwań tu nikt nie prowadzi – zapewnia sołtys Wołkowyi Bogusław Paszko.

Co innego mówi Jerzy Kaleta: – Kolega z pomocą wykrywacza metalu znalazł tam złoty łańcuszek. Nie jest jedyną osobą, która prowadzi tu poszukiwania.

Na dowód przesyła zdjęcie z poszukiwań udostępnione przez znajomego.

Sławomir Worek, prezes Stowarzyszenia Eksploracyjno-Historycznego „Galicja", największej na Podkarpaciu grupy, która prowadzi poszukiwania skarbów ukrytych w ziemi, nie ma wątpliwości, że okolice Zalewu Solińskiego to potencjalnie bardzo ciekawe miejsce do poszukiwań.

– Bieszczady to historia I i II wojny światowej, były tu prowadzone działania wojenne, można natrafić na coś niebezpiecznego. Na dnie jeziora są pozostałości po wsiach, ale też przedmioty, które zgubił ktoś, kto płynął po zalewie łódką. Są też dużo starsze stanowiska archeologiczne z epoki żelaza, brązu. Tereny te zostały zalane i nigdy nie było tam badań archeologicznych. Nie wiemy więc, co tam jest dokładnie – dodaje.

Jego grupa poszukiwań na dnie jeziora nie prowadzi. – Bo robimy to tylko i wyłącznie tam, gdzie mamy zgodę właściciela gruntu i konserwatora zabytków. Dokumentujemy takie poszukiwania, a to co znajdziemy, przekazujemy do muzeów. Znalezione przez nas przedmioty z różnych czasów: epoki brązu, przedwojenne, powojenne są w wielu muzeach i w naszej izbie pamięci w Baligrodzie. Nigdy też nie słyszałem, by któraś z legalnie działających grup dostała pozwolenie na ten zbiornik – mówi Sławomir Worek.

TO PRZESTĘPSTWO

Teraz także do krośnieńskiej delegatury Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nikt nie zgłosił zamiaru prowadzenia poszukiwań na dnie Zalewu Solińskiego. Jeśli więc ktoś pojawi się w tej okolicy z wykrywaczem metalu, będzie to nielegalne. Teren zalanych wsi może zostać potraktowany jako stanowisko archeologiczne. Prowadzenie w takich miejscach prac, bez wymaganych zgłoszeń i pozwoleń, jest przestępstwem.

Miejscowi nie eksplorują dna jeziora nie tylko dlatego, że to przestępstwo.

– Dawne wsie są przykryte 6-8-metrową warstwą mułu, znalezienie tu czegoś jest praktycznie niemożliwe. Poza tym grzebanie w mule jest niebezpieczne. Przez lata do zalewu spuszczane były ścieki z całej okolicy. Kilka razy kąpiele w jeziorze były zakazywane, bo woda była skażona. Poszukiwacze narażają się na zakażenie salmonellą, bakteriami coli czy gronkowcem – wylicza Lucyna Beata Pściuk, przewodniczka bieszczadzka.

Miniony sezon nie był szczególnie udany w Bieszczadach, właściciele hoteli i pensjonatów, liczą, że sobie odbiją podczas złotej polskiej jesieni. Jerzy Kaleta chce swoim filmikiem im w tym pomóc. Już udało mu się skupić uwagę wielu internautów. Tylko czy poszukiwacze skarbów nie potraktują filmu zbyt poważnie i nie zaczną zjeżdżać nad Solinę z wykrywaczami metalu?

– Pewnie mogą się zdarzyć pojedyncze przypadki. Ktoś kto korzysta z wykrywacza, zna przepisy i wie, co grozi za nielegalne poszukiwania. Ryzyko jest duże, a potencjalna nagroda mała – mówi Jerzy Kaleta. ●

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY
34456009

NEWSLETTERY WYBORCZEJ

Wszystkie piszą ludzie, nie maszyny
Nasi najlepsi redaktorzy.
Możesz wybrać z bogatej oferty ponad **40** różnych newsletterów.

Zapisz się na:
wyborcza.pl/newsletery

wyborcza.pl

1 RP

eprasa.pl b79a8729a1

Sołtyska spod Opola musi bronić Ukraińców przed atakami nastolatków

Grożą, że spalą auta i domy

We wsi Górki pod Opolem grupa nastolatków wyzywa Ukraińców, na ich podwórka wrzuca petardy. W obronie staje sołtyska.

Piotr Zapotoczny

• **Justyna Szmechta** FOT. PIOTR ZAPOTOCZNY

Do niepokojących zdarzeń we wsi Górki koło Opola (gmina Prószków) dochodzi od dłuższego czasu. W cichej dotąd miejscowości grupa kilkunastu nastolatków zaczęła terroryzować mieszkańców, a w szczególności rodziny i pracowników pochodzących z Ukrainy.

NASTOLETNI AGRESORZY

Jak mówi sołtyska wsi Justyna Szmechta, sprawcy ataków to nie tylko pociechy mieszkańców samych Górek. To także młodzież z okolicznych miejscowości.

– Wszyscy się znamy, swoich mieszkańców jestem w stanie rozpoznać nawet po głosie. Ale to jest skrzyknięta grupa z kilku wiosek – z Winowa, Złotnik, Chrząszczyc. Chodzą do jednej szkoły, spotykają się i umawiają na takie akcje – mówi sołtyska.

Justyna Szmechta podkreśla, że sama ma (już pełnoletnie) dzieci. Dobrze więc zna problemy, z jakimi rodzice borykają się w czasie ich dorastania.

– Zawsze staram się ich bronić, mówię, że mają prawo do swojej młodości. No, ale takich wybryków to już dawno nie było. Granica została przekroczona – zaznacza.

Kilka dni temu na profilu, który prowadzi, zamieściła nagranie z monitoringu. Widać na nim zaparkowany pod domem samochód, przed którym wybucha petarda, najprawdopodobniej hukowa. W rolnictwie czy sadownictwie są one stosowane do odstraszania dzikich zwierząt. Co ważne, mogą je kupować i używać tylko osoby pełnoletnie – sprzedaż niepełnoletnim jest przestępstwem.

„Biję na ALARM, czy naprawdę musi dojść do tragedii? Pozwalamy Wam dzieciaki na bardzo dużo, ale wszystko ma swoje granice!" – napisała sołtyska.

W rozmowie z „Wyborczą" mówi: – Ja tu staram się stać w obronie tych ludzi, którzy u nas mieszkają, a są z różnych rejonów świata, bo nas Polaków też jest wszędzie dużo. Uważam, że nie zawsze zachowujemy się idealnie, ale powinniśmy jednak promować dobre postawy, a nie złe. Tylko czy te moje wpisy mają wpływ na rodziców, bo to od nich w dużej mierze zależy, co te dzieci robią – zastanawia się Justyna Szmechta.

> *Staram się stać w obronie tych, którzy u nas mieszkają, a są z różnych rejonów świata, bo nas Polaków też jest wszędzie dużo*
>
> **JUSTYNA SZMECHTA**
> sołtyska wsi Górki

HISTORIA SOŁTYSKI

– W mojej rodzinie, szczególnie babcia zawsze wpajała mi szacunek dla innych osób, bez względu na to, czy są grube, chude, chore, czy innej narodowości. Sama pochodziła z Wołynia. Była świadkiem Rzezi wołyńskiej, podczas której zaszlachtowano mojego pradziadka. Potem, jeszcze w czasie wojny trafiła na roboty przymusowe do hitlerowskich Niemiec. Nigdy jednak nie miała w sobie nienawiści do drugiego człowieka, zawsze mówiła, że musimy budować mosty między ludźmi, a nie robić podziały. I ja z takim przesłaniem idę przez życie – zaznacza Justyna Szmechta.

Po wojnie jej rodzina osiadła pod Brzegiem na Opolszczyźnie, potem rodzice znaleźli pracę pod Opolem. W Górkach znalazła się przez męża, którego rodzina mieszka tu od pokoleń. Na miejscu nauczyła się śląskiej gwary i życia w poniemieckiej wiosce, wśród niemieckiej społeczności. Z czasem zjednała sobie sympatię wsi i dekadę temu wybrano ją na sołtyskę. Potem założyła stowarzyszenie animujące lokalną społeczność i dbając o tradycję. Kilka lat temu wieś zdobyła drugie miejsce w ogólnopolskim konkursie „Fundusz sołecki – najlepsza inicjatywa" za remont budynku świetlicy wiejskiej, w który zaangażowali się wszyscy mieszkańcy.

Gdy w 2022 r. wybuchła wojna w Ukrainie w tej samej świetlicy nocowały ukraińskie rodziny uciekające przed rosyjskimi bombami. W domu Justyny Szmechty też wówczas zamieszkali Ukraińcy.

– Lubię nucić z sobie jedną z piosenek Zbigniewa Wodeckiego, w której śpiewa „Nauczmy się wreszcie żyć obok siebie/ Kłopotów moc każdy ma/ O których nikt oprócz niego nic nie wie/ Dzielmy się chlebem i troską/ Niech już nikt nie będzie sam/ Ziemia jest globalną wioską/ Tym bardziej więc się uda nam – recytuje Justyna Szmechta.

ŻYJĄ W STRACHU

Jak mówi sołtyska, agresja słowna młodych w Górkach i ich ataki na tle narodowościowym nasiliły się podczas ostatniego lokalnego festynu. Grupa chłopców w wieku od 12 do 14 lat przyszła pod dom zajmowany przez ukraińskich pracowników.

– Zastraszali panów z Ukrainy, że im auta wypalą, że im dom spalą, krzycząc, że mają się stąd wynosić – relacjonuje w rozmowie z „Wyborczą" sołtyska Górek.

Jak dodaje, interweniowała na miejscu osobiście: – Musiałam chłopaków postraszyć policją, wtedy się rozeszli. Ale ci panowie byli w strachu, po prostu bali się spać. Przyjdzie do głowy dzieciakowi rzucić coś przez okno i co wtedy?

Ofiarami nagonki padają nie tylko pracownicy budowlani, ale też rodziny z małymi dziećmi mieszkające w wiosce od lat.

– To bardzo pracowici, spokojni ludzie. Znoszą nasze hałasy, festyny, żyją skromnie i nikomu nie wchodzą w drogę. A dzieciaki krzyczą „won do siebie" – mówi sołtyska. – Oni się boją. Nie wiedzieli, co mają robić. Uznali, że nie dadzą się sprowokować. Zachowali więcej klasy niż te dzieciaki.

SERIA CHULIGAŃSKICH WYBRYKÓW

Słowne utarczki szybko przerodziły się w niebezpieczne zachowania chuligańskie. Młodzież zaczęła rzucać petardami na teren prywatnych posesji oraz na drogi.

Nagranie z monitoringu, które sołtyska zamieściła w sieci, dotyczyło posesji należącej do polskiej rodziny, w sąsiedztwie której mieszka nauczyciel z lokalnej szkoły. Jedna z mieszkanek wsi pisze: „Wybuch był bardzo głośny i niepokojący, już od dawna chłopcy szaleją na osiedlu i wydaje im się, że są bezkarni, ale każdy przed domem ma kamerę i widać twarze, kaski, słychać rozmowy – potwierdzam, że ich zachowanie wymaga zarówno poniesienia konsekwencji, jak i uświadomienia zła, które czynią".

– Prawdopodobnie to była próba zemsty na nauczycielu, tylko dzieciaki trafiły nie w to podwórko, co trzeba. Mamy więcej sygnałów, ale nie wszystko jest nagrane. Petardy rzucają pod auta, zaraz dojdzie do tragedii, ktoś straci zdrowie albo spali się samochód – ostrzega Justyna Szmechta.

Jak dodaje, to nie pierwszy raz, kiedy ta sama grupa dzieciaków daje się we znaki lokalnej społeczności. Kilka miesięcy temu w podobny sposób zniszczono nowo wybudowane toalety przy miejscowym kościele. Koszt naprawy musieli pokryć parafianie.

SKĄD TYLE NIENAWIŚCI?

Skąd u uczniów szkół podstawowych agresja i niechęć do obcokrajowców? Zdaniem sołtyski dzieci chłoną negatywne wzorce z otoczenia.

– To się nie wzięło znikąd. Te dzieci słuchają w domu, co mówią dorośli, oglądają sieć, gdzie mowy nienawiści i narracji antyuchodźczej jest coraz więcej. Potem przenoszą to na ulicę. Do tego dochodzi poczucie bezkarności i brak reakcji ze strony rodziców, którzy wolą udawać, że ich dziecko na pewno niczego złego nie zrobiło – podsumowuje Justyna Szmechta.

Podkreśla, że sprawa wybryków oraz gróźb kierowanych pod adresem ukraińskich mieszkańców została zgłoszona na policję.

Zapytaliśmy Komendę Miejską Policji w Opolu, jakie działania zostały podjęte w tej sprawie. Wciąż czekamy na odpowiedź.

– Obecny wzrost nastrojów ksenofobicznych wśród dzieci i młodzieży wynika w dużej mierze z ich powszechnego dostępu do mediów społecznościowych, takich jak TikTok czy Instagram, gdzie algorytmy promują treści kontrowersyjne i nienawistne. Problem ten potęguje postawa klasy politycznej, wykorzystującej uprzedzenia do zbierania kapitału politycznego, a także brak wystarczającej kontroli rodzicielskiej nad tym, jak młodzież spędza czas i jakich treści słucha w domu – komentuje Damian Wutke, prezes Stowarzyszenia „Otwarta Rzeczpospolita". – W sieci częściej i łatwiej można zobaczyć rzecz kontrowersyjną, nienawistną, niż coś zachęcającego czy wzywającego do szacunku. To się przebija dużo trudniej – dodaje.

Wskazuje też na brak systemowych działań w szkolnictwie: – Jest recepta, o której organizacje pozarządowe mówią od 30 lat. W Polsce nie było i dalej nie ma edukacji antydyskryminacyjnej. Edukacja to rzecz najważniejsza: edukowanie najmłodszych o tym, że różnorodność jest wartością i że każdemu należy się szacunek – uważa prezes stowarzyszenia.

Jego zdaniem obok edukacji, kluczowa pozostaje też postawa wobec bieżących aktów dyskryminacji: – Przeciwdziałanie ksenofobii wymaga nie tylko działań systemowych, ale przede wszystkim indywidualnej odwagi cywilnej i aktywnej, sprzeciwiającej się postawy w codziennym życiu. Przykładem godnym najwyższego uznania jest postawa pani sołtys, która nie wahała się stanąć w obronie atakowanych Ukraińców, mimo że sprzeciwienie się agresji w mniejszych społecznościach wiąże się z ryzykiem powrotnej fali hejtu. Milczenie i brak reakcji na krzywdę są w rzeczywistości cichym przyzwoleniem na zło. Przywołam słowa Marka Edelmana: „Jak odwracasz głowę, kiedy widzisz zło, stajesz się za nie współodpowiedzialny". Dlatego potrzeba stanowczej reakcji na wszelkie przejawy dyskryminacji w domu, pracy czy szkole. ●

eprasa.pl b79a8729a1

Bezpieczeństwo

Samorządowcy boją się paraliżu

W razie konfliktu zbrojnego województwo podlaskie ma pełnić funkcję strategicznego korytarza tranzytowego dla cywilów uciekających z krajów bałtyckich. – Nikt z nami o tym nie rozmawiał – podnoszą samorządowcy.

Maciej Chołodowski

Fakt, że Podlaskie dla ludności uciekającej z Litwy, Łotwy i Estonii w przypadku ewentualnego wybuchu konfliktu zbrojnego ma stanowić korytarz tranzytowy, minister spraw wewnętrznych i administracji Marcin Kierwiński potwierdził podczas spotkania w Suwałkach i Budzisku z litewskim ministrem spraw wewnętrznych Martynasem Katelynasem.

PLAN EWAKUACJI WYMAGA ZAKTUALIZOWANIA

Rozmowy ministrów dotyczyły przede wszystkim bezpieczeństwa oraz sytuacji na granicy. Odbyły się po ubiegłotygodniowych polsko-litewskich ćwiczeniach mobilizacyjnych.

– Krajowy plan ewakuacji, który mamy przygotowany, wymaga po tych ćwiczeniach aktualizacji. Mamy ciekawe wnioski w kwestii m.in. ujednolicenia czy przejść granicznych. Na wypadek jakiegokolwiek kryzysu Litwa jest też naturalna drogą dla krajów bałtyckich do przemieszczania się w kierunku Unii Europejskiej i na to też musimy być przygotowani – mówił Kierwiński.

Minister Katelynas dodawał, że gdyby zagrożenie osiągnęło poziom skłaniający ludzi do przemieszczania się w głąb Europy, Estończycy, Łotysze i Litwini korzystaliby ze wspólnego korytarza: – Geografii nie da się zmienić. Jest, jaka jest. W konsekwencji Przesmyk Suwalski stałby się trasą, którą przemieszczałoby się milion lub więcej osób. Dlatego też współpraca między państwami bałtyckimi a Polską w dziedzinie obrony cywilnej i bezpieczeństwa jest kluczowa. Wymaga wzmocnienia i działania w tym kierunku są już podejmowane.

Już wcześniej przedstawiciele MSWiA i litewskich władz podnosili, że korytarz tranzytowy na Podlasiu na wypadek konieczności przyjęcia fali uchodźców z Litwy, Łotwy i Estonii (w sumie około 6 mln mieszkańców) ma stanowić plan awaryjny. Wiadomo było, że w takiej sytuacji mają być wykorzystane główne szlaki komunikacyjne w podlaskim regionie, takie jak droga ekspresowa S61 (Via Baltica), S19 (Via Carpatia) czy trasa S8. Przy tym 17 września minister Kierwiński podkreślił, że w Polsce przygotowywanie planów ewakuacyjnych przez samorządy jest standardowym działaniem. Na ich podstawie tworzone są plany wojewódzkie i krajowy plan ewakuacji.

Także na początku drugiej połowy września wicewojewoda podlaski Paweł Krutul przekazał, że region ten posiada już plany dotyczące masowej ewakuacji własnych mieszkańców, ale, jak zaznaczał, przygotowanie infrastruktury i procedur umożliwiających tranzyt ludności z państw bałtyckich jest jednak nowym zadaniem. – To nowe, ale bardzo duże, wręcz gigantyczne wyzwanie – stwierdził. Jak mówił, MSWiA oczekuje możliwie szybkiego przygotowania województwa na taki scenariusz.

ZAANGAŻOWANIE MIESZKAŃCÓW ZNACZNE

Poprosiliśmy wojewodę podlaskiego Jacka Brzozowskiego (przedstawiciela rządu w terenie) o szczegóły dotyczące planu powstania strategicznego korytarza tranzytowego dla cywilów uciekających z Litwy, Łotwy i Estonii w odniesieniu do województwa podlaskiego. W odpowiedzi jego rzeczniczka – Inga Januszko-Manaches oświadczyła: – Kwestie dotyczące założeń i planów ewakuacji są koordynowane na poziomie krajowym przez MSWiA.

Premier Donald Tusk zapowiedział, że na Program Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej w latach 2027-2031 ma zostać przeznaczonych z budżetu państwa 102 mld zł. Z tego około 30 mld zł będzie do dyspozycji regionów

Wyjaśniła, że plany ewakuacji ludności z Litwy w „części przewiduje przemieszczenie się mieszkańców na terytorium RP". Poinformowała, że wszystkie miejsca przekraczania granicy z Polską znajdują się na terenie województwa podlaskiego, a w przypadku uruchomienia planu, Podlaskie będzie także „miejscem pierwszego przyjęcia uchodźców". Wspomina:

– Każdy proces tworzenia planów ewakuacji związany jest z wyznaczeniem kierunków i dróg ewakuacji. Dla ujednolicenia procedur należy określić konkretne miejsca przekraczania granicy oraz szlaki ewakuacyjne po obu stronach granicy, co w chwili obecnej jest przedmiotem rozmów pomiędzy Litwą a Polską.

Na pytanie, w jakim stopniu ewakuacja mieszkańców Litwy, Estonii i Łotwy miałaby wpływ na życie codzienne mieszkańców Podlaskiego, rzeczniczka wojewody konkretnie nie odpowiada, ale nie kryje: – Wszystko zależy od rozwoju sytuacji, skali ewakuacji oraz sytuacji międzynarodowej. Plany zarządzania kryzysowego obejmują procedury działań w przypadku masowego napływu cudzoziemców na terytorium Polski. W przypadku takiego zdarzenia jest oczywiste, że zaangażowanie służb państwowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców będzie znaczne.

Jakie skutki plan ewakuacji mieszkańców Litwy, Łotwy i Estonii przewiduje w odniesieniu do podlaskich dróg i czy w związku z nim planowane jest dostosowanie dróg do ewakuacyjnego wariantu? Na to pytanie Inga Januszko-Manaches odpowiada: – Kierunki i szlaki ewakuacyjne są przedmiotem ustaleń pomiędzy Litwą a Polską. Wszelkie ewentualne dostosowanie dróg będzie realizowane po decyzjach organów centralnych.

Z naszych informacji wynika, że Podlaski Urząd Wojewódzki czeka w sprawie tego korytarza na pierwsze „spotkanie organizacyjne" z przedstawicielami MSWiA. Ma odbyć się jeszcze w październiku. W jego trakcie mają zostać przedstawione odpowiednie rządowe wytyczne.

SAMORZĄDY NIE SĄ PRZYGOTOWANE

Podlaskim samorządowcom szczegółowych informacji o takim podlaskim korytarzu tranzytowym nikt jak dotąd nie przedstawił. – Nikt ze mną na ten temat nie rozmawiał, niczego nie uzgadniał, nie informował, o nic nie pytał. O ile wiem – także z innymi samorządowcami z Suwalszczyzny. O korytarzu wiem tylko tyle, ile usłyszałem w mediach. Nie wiem, jaka może być skala uciekających, ale na żadną w tej chwili nie jesteśmy przygotowani – mówi w rozmowie z „Wyborczą" Robert Bagiński, wójt gminy Giby w powiecie sejneńskim, samorządowiec od 25 lat.

Gmina Giby graniczy z Litwą i Białorusią. Położona jest w rejonie Przesmyku Suwalskiego, a jedna z jej miejscowości (Stanowisko) w pobliżu trójstyku: Polska, Litwa, Białoruś. Można spodziewać się, że ewentualne fale uciekających przed wojennymi działaniami na Litwie, Łotwie czy w Estonii mogą przetoczyć się w pierwszej kolejności właśnie przez tę gminę.

Wójt Bagiński zwraca uwagę, że sieć dróg w jego gminie na taką ewentualność nie jest przygotowana. Pyta: – Jeśli fale uchodźców miałyby przetaczać

się krajówką czy ekspresówką, to którędy mieliby się przemieszczać nasi mieszkańcy? I podnosi:

– Rozumiem, że pewne kwestie w tej sprawie muszą być tajne, ale jakiekolwiek pojęcie o tym, jak taki korytarz miałby wyglądać, powinniśmy mieć, żeby zorganizować życie naszym mieszkańcom.

Przypuszcza: – Jeśli w tej chwili ruszyłyby fale uciekających np. z Litwy, na terenie naszej gminy nastąpiłby paraliż komunikacyjny. Nie mamy na taki wypadek żadnych planów choćby dotyczących objazdów. Oczywiście, gdyby taka sytuacja nastąpiła, jako samorządowcy jakoś sobie poradzimy, bo wiemy, które drogi jakie obciążenie mogą wytrzymać, gdzie są drogowe skróty itp.

Zwraca przy tym uwagę, że obecnie trwają rozmowy na temat przyspieszenia przebudowy i modernizacji drogi krajowej nr 16 – na odcinku od Augustowa do granicy z Litwą w Ogrodnikach, powiązanej z planowaną budową obwodnicy Augustowa. Chodzi o podniesienie nośności tej trasy do standardu 11,5 tony na oś oraz poszerzenie jezdni do minimum 7 metrów, co umożliwi tranzyt ciężkich wozów (powyżej 7,5 tony) i spełni wymogi obronności. – Na ten moment prace na tej drodze trwają, ale nie jest ona przygotowana na jakiś większy ruch – zauważa wójt Gib.

„POWAŻNE WYZWANIE"

Z kolei Piotr Siniakowicz, burmistrz Siemiatycz, miasta położonego w południowo-wschodniej części Podlaskiego, odnosi się do planu stworzenia korytarza tranzytowego przez podlaski region dla uciekających ze wschodnich krajów nadbałtyckich: – Sytuacja w Ukrainie pokazała, że z dnia na dzień możemy być gotowi, jeśli chodzi o ułatwianie transportu czy przyjmowanie uciekających. Jako samo-

eprasa.pl b79a8729a1

rządowcy w obecnej sytuacji geopolitycznej musimy być elastyczni, przygotowani na każdy wariant.

Wtóruje mu starosta powiatu białostockiego, Jan Perkowski (część gmin tego powiatu położona jest przy granicy z Białorusią): – Na pewno, na ewentualność masowego tranzytu przez Podlaskie obywateli Litwy, Łotwy czy Estonii, musimy być przygotowani.

Dodaje: – Jeśli chodzi o naszych obywateli, mamy plany ewentualnej ewakuacji, ale nie w odniesieniu do tego, co robić, jeśli staniemy się obszarem tranzytowym dla uciekających z tamtych państw. Jeśli tam nastąpi ewakuacja, nie wiadomo, czy nie będzie musiała nastąpić i u nas.

Podejrzewa, że w przypadku ewakuacji ludności z Litwy, Łotwy czy Estonii jej trasa będzie wyznaczona na zachód Polski, w kierunku Warszawy, przez Suwalszczyznę, z ominięciem tej części Podlaskiego, która – jak powiat białostocki graniczący z Białorusią – położona jest na południu regionu:

– Na pewno możliwa ewakuacja setek tysięcy ludzi, a nawet może milionów, zza wschodniej granicy dla wszystkich podlaskich samorządów jest poważnym wyzwaniem. Musimy być gotowi na różne scenariusze, trzeba zabezpieczyć ludzi i trasy do przemieszczania się także transportów wojskowych.

Zauważa: – Na razie trudno jest mówić o szczegółach, jeśli nie znamy konkretnych planów szczebla centralnego. Na pewno jednak nie może dojść do paraliżu.

• Rozmowy ministrów dotyczące bezpieczeństwa oraz sytuacji na granicy odbyły się po ubiegłotygodniowych polsko-litewskich ćwiczeniach mobilizacyjnych

FOT. AGNIESZKA SADOWSKA / AGENCJA WYBORCZA.PL

Już wcześniej przedstawiciele MSWiA i litewskich władz podnosili, że korytarz tranzytowy na Podlasiu na wypadek konieczności przyjęcia fali uchodźców z Litwy, Łotwy i Estonii ma stanowić plan awaryjny. W takiej sytuacji mają być wykorzystane główne szlaki komunikacyjne w podlaskim regionie, takie jak droga ekspresowa S61 (Via Baltica), S19 (Via Carpatia) czy trasa S8

POLSKA JEDNYM Z GŁÓWNYCH KIERUNKÓW

Litewskie władze zakładają, że sposób oraz kolejność ewakuacji będą uzależnione przede wszystkim od miejsca wystąpienia zagrożenia i jego skali. Mieszkańcy posiadający własne samochody będą mogli korzystać z wyznaczonych tras, natomiast za transport osób, które nie będą mogły opuścić zagrożonego obszaru samodzielnie, mają odpowiadać samorządy. Plan przewiduje również odrębne rozwiązania dla osób wymagających szczególnej opieki, w tym seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz osób objętych opieką domową.

Z liczącego ponad 600 tysięcy mieszkańców Wilna łącznie przewidziano trzy główne kierunki ewakuacji. Poza trasą prowadzącą w stronę Polski mieszkańcy mogą być kierowani na północ, w stronę Poniewieża i Szawli, oraz na zachód – w kierunku Kowna i Kłajpedy. Państwowy plan ewakuacji ludności Litwy zatwierdzono w lipcu 2026 roku. Według litewskiego MSW około 75 proc. mieszkańców tego kraju mogłoby ewakuować się samodzielnie. Za organizację transportu pozostałych osób, które nie mają takiej możliwości lub wymagają dodatkowej pomocy, mają odpowiadać tamtejsze samorządy.

Przed ostatnim posiedzeniem rządu premier Donald Tusk zapowiedział, że na Program Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej w latach 2027-2031 ma zostać przeznaczonych z budżetu państwa 102 mld zł. Z tego około 30 mld zł będzie do dyspozycji regionów poprzez wojewodów. Wśród priorytetów programu jest m.in. wznoszenie budowli ochronnych, zakup sprzętu i tworzenie bazy ratowniczej, tworzenie zdolności zapewnienia ciągłości dostaw wody i energii czy miejsc gromadzenia zapasów na wypadek sytuacji krytycznych. Finansowane będzie także bezpieczeństwo teleinformatyczne i bezpieczna łączność państwowa.

Program ten stanowi kontynuację działań podejmowanych w latach 2025-2026, w których na ochronę ludności rząd przeznaczył blisko 34 mld zł. – Jestem przekonany, że już w trakcie realizowania tych projektów wszyscy Polacy będą mieli poczucie, że stajemy się z miesiąca na miesiąc miejscem bezpieczniejszym, nawet w sytuacjach krytycznych – stwierdził premier. ●

wyborcza.pl

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ

• Wejdź: Wyborcza.pl

ZAPISZ SIĘ NA CODZIENNY NEWSLETTER

• Wyborcza.pl/newslettery

OGŁOSZENIE

Opole/34456769

REKLAMA

ORGANIZATOR wyborcza.pl

PARTNER GŁÓWNY WYDARZENIA Łukasiewicz Sieć Badawcza

PARTNERZY UNIWERSYTET OPOLSKI, OPOLE, HiK OPOLE, ZAKŁAD KOMUNALNY OPOLE

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita Polska

Dofinansowane przez Unię Europejską

Projekt Doradztwa Energetycznego

1 RP

eprasa.pl b79a8729a1

Spór o Górki Czechowskie trafia do Brukseli

Chomiki europejskie kontra deweloper

Obrońcy lubelskich Górek Czechowskich szukają pomocy w Parlamencie Europejskim. Ostrzegają, że zabudowa zniszczy cenne siedliska zwierząt i roślin. Deweloper zapewnia, że większość terenu pozostanie zielona.

Kamil Kulig

• **Górki Czechowskie to obszar naturalnych wzniesień i wąwozów w północnej części Lublina na Czechowie, obejmujący ok. 150 ha. Od początku XXI w. trwa publiczna debata, czy obszar Górek ma pozostać niezabudowany** FOT. JAKUB ORZECHOWSKI / AGENCJA WYBORCZA.PL

Na Górki Czechowskie wchodzimy od ulicy Franciszki Arnsztajnowej w lubelskiej dzielnicy Czechów. – Niech pan spojrzy, jaka szeroka ścieżka! Prowadzi aż do lasku. Po co ją psuć, budować alejkę i stawiać latarnie? – pyta Magdalena Nosek. Spaceruje tędy niemal codziennie. – Jest tu pięknie. Płakać mi się chce, gdy pomyślę, że na tych łąkach powstaną bloki.

Maria Pudelska wychowała się w sąsiedztwie Górek. – Pamiętam, jak pasły się tutaj krowy. Nie było jeszcze tylu wielkich drzew, dominowała roślinność stepowa. To taka miniatura Wyżyny Lubelskiej, w samym środku miasta – opowiada. Jej zdaniem Górki powinny pozostać dzikim terenem zielonym. – Wystarczyłoby zadbać o przyrodę, która już tu jest. Nie potrzebujemy kolejnego urządzonego parku.

Anna Szpyra patrzy na plany zabudowy z jeszcze innej perspektywy. – Mam rozedmę płuc i codziennie walczę o życie. Już teraz dokucza nam smog, szczególnie zimą. A co będzie, gdy na Górkach zamieszkają kolejne tysiące ludzi? Przybędzie samochodów, korków i spalin. Jak mamy tu oddychać? – pyta.

TEREN PAMIĘCI I EKOLOGII

Magdalena Nosek mieszka niedaleko Górek Czechowskich, ponad 100-hektarowego terenu z sześcioma wierzchowinami i licznymi wąwozami. Zna niemal każdy jego zakątek i historię. Opowiada, jak w 1916 roku właściciele przekazali ten teren Legionom Piłsudskiego, a później powstał tu poligon wojskowy, który funkcjonował do 2000 roku. Podczas II wojny światowej Niemcy, a po wojnie komuniści dokonywali na Górkach egzekucji. Szczątki ofiar odnaleziono podczas ekshumacji prowadzonych przez Instytut Pamięci Narodowej. Magdalena jako dziecko przychodziła tu z klasą zapalać znicze.

W ostatnich latach sama oprowadzała po Górkach młodzież. Pokazywała cenne murawy i opowiadała o chronionych gatunkach, m.in. chomiku europejskim i motylu czerwończyku nieparku. Na tym terenie występuje też ponad 80 gatunków ptaków.

– Organizowaliśmy sprzątanie Górek, wyrywaliśmy nawłoć, urządzaliśmy spacery z poezją i zajęcia dla dzieci. Była muzyka, śpiew, kolega grał na bębenku – wspomina Maria Pudelska. – Robiliśmy też tabliczki z hasłami w imieniu mamy chomikowej: „Wyprowadzam tu dzieci, nie zostawiajcie tu śmieci!". Wieszaliśmy je na drzewach.

„GÓRKI TO ZIELONE PŁUCA LUBLINA"

Dzisiaj jednak panie skupiają się na walce w obronie przed zabudową zielonych płuc Lublina. Przed rokiem, głosami radnych prezydenta Krzysztofa Żuka (Koalicja Obywatelska), uchwalono Zintegrowany Plan Inwestycyjny dla Górek Czechowskich, pozwalając na ich zabudowę przez właściciela terenu, lubelską spółkę TBV. Przegłosowali to pomimo protestów mieszkańców, którzy pod ratuszem skandowali: „Włodarze betoniarze, gorliwie tracicie twarze", „Chcemy oddychać", „Górki dla chomika", „Jakie ptaki, jakie drzewa? Deweloper wam zaśpiewa!"

Magdalena Nosek: – Nie mówimy, że w Lublinie nie mają powstawać bloki. Ale przecież terenów pod budowę jest u nas po kokardę. A mieszkań mamy nadpodaż. Gdybyśmy nie mieli się gdzie budować, to rozumiem, ale terenów jest mnóstwo! A deweloper, kupując Górki, wiedział, że to obszar zielony, przewidziany w miejskich planach pod rezerwat, nie pod zabudowę. Prof. Fijałkowski, pomysłodawca i pierwszy dyrektor Ogrodu Botanicznego, jeszcze w roku 1997 przedstawił projekt połączenia górek z ogrodem i urządzenia tu wielkiego arboretum, służącego celom naukowym, ekologicznym i rekreacyjnym. To było jego oczko w głowie – wspomina z nostalgią pani Magdalena.

– Podobnie widział sprawę zasłużony dla Lublina urbanista Romuald Dylewski, któremu miasto postawiło niedawno pomnik – w jego wizji Górki miały pozostać terenem absolutnie wolnym od jakiejkolwiek zabudowy. Uważał, że to kluczowe dla klimatu i gospodarki powietrznej miasta. Podobnego zdania są i dzisiaj klimatolodzy.

UMOWA Z MIASTEM

Na mocy umowy z inwestorem miasto ma otrzymać 75 hektarów parku z alejkami, placami zabaw i wybiegami dla psów, a także działki pod szkołę czy dom kultury. Pierwsze pozwolenie na budowę inwestor otrzymał w lipcu tego roku. Docelowo chce zabudować cztery z sześciu wierzchowin górek.

– Park, nawet naturalistyczny, nie ocali przyrody górek. Presja budowy, a potem bezpośrednie sąsiedztwo wielotysięcznego osiedla, ludzi, ich psów i kotów, placów zabaw, parkingów, utwardzone alejki, hałas, nocne oświetlenie zabójcze dla wielu organizmów – wszystko to skutecznie przetrzebi górkową faunę i florę. Nie ma szans, by się ostały – uważa Irena Kołodziej, która w imieniu Stowarzyszenia Obrony Górek Czechowskich złożyła petycję do Parlamentu Europejskiego z prośbą o interwencję.

Od 22 września petycję podpisało ponad 1,7 tys. osób. Sprawie zabudowy górek przyjrzy się Komisja Petycji Parlamentu Europejskiego, złożona z 35 europosłów. Przewodniczy jej deputowany z Polski Bogdan Rzońca z Prawa i Sprawiedliwości.

– Prosimy europosłów o zbadanie, czy plany zabudowy Górek nie naruszają unijnych przepisów chroniących siedliska rzadkich gatunków. Inaczej będzie tu wkrótce jak na siedlisku Orfeusz, gdzie koparki rozjeżdżają nory chomików europejskich, gatunku krytycznie zagrożonego wyginięciem. Ich obecność na Górkach potwierdziły inwentaryzacje przyrodnicze z 2016 i 2019 roku – mówi Irena Kołodziej.

NAUKOWCY OSTRZEGALI

Spór o Górki Czechowskie trwa od lat. W 2019 roku odbyło się w tej sprawie referendum lokalne. Większość głosujących sprzeciwiła się zabudowie tego terenu, ale referendum było nieważne z powodu niskiej frekwencji. Europejskie Centrum Rabiniczne apelowało o uznanie tego miejsca za cmentarz żydowski, wskazując, że mogą tam spoczywać setki ofiar Holokaustu. Instytut

eprasa.pl b79a8729a1

Pamięci Narodowej odnalazł tam szczątki ofiar egzekucji z czasów II wojny światowej.

Na zlecenie lubelskiego magistratu w 2018 i 2019 roku zespół naukowców pod kierownictwem prof. Mariana Harasimiuka przeprowadził obserwacje, w czasie których potwierdził obecność 64 nor chomika europejskiego na Górkach Czechowskich oraz w dwóch wąwozach Lipnik i Zimne Doły. Najwięcej nor odkryto wówczas na północno-wschodnim obszarze górek (okolice sklepu Lidl przy ul. Koncertowej).

„Brak działań ochronnych przyczyni się do przekształcania siedlisk, co doprowadzi do stopniowego spadku liczebności chomika europejskiego, aż do całkowitego wycofania się tego gatunku ze wskazanego terenu" – napisali naukowcy. Dodali, że wprowadzenie tam zabudowy będzie wymagało uzyskania odstępstwa od zakazów wobec chronionych gatunków roślin i zwierząt.

Na tym terenie żyje też chroniony gatunek motyla czerwończyk nieparek, i pięć innych będących na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Występuje tu niewielka żaba grzebiuszka ziemna, która jest ściśle chroniona, oraz częściowo chroniona jaszczurka zwinka.

PREZES TBV: TO KORZYSTNE ROZWIĄZANIE

Wojciech Dzioba, prezes TBV, podkreśla, że teren 105 hektarów na Górkach Czechowskich spółka kupiła w 2016 roku, kiedy obowiązywał miejscowy plan zagospodarowania z 2005 roku.

– Już wtedy część tego obszaru była przeznaczona pod różnego rodzaju inwestycje, a nie pod tereny zielone. Gdy przejęliśmy teren, zrezygnowaliśmy z wcześniejszych pomysłów rozszerzania zabudowy kosztem zieleni i zawnioskowaliśmy jedynie o zmianę funkcji terenów inwestycyjnych na mieszkaniowo-usługowe – twierdzi.

Dodaje, że dziś obowiązuje Zintegrowany Plan Inwestycyjny, uchwalony po ponad roku procedur i konsultacji społecznych. – Na jego podstawie zobowiązaliśmy się przekazać miastu za symboliczną złotówkę 75 hektarów terenu, czyli około 75 proc. całego obszaru Górek Czechowskich. Dodatkowo wybudujemy park wraz ze ścieżkami, placami zabaw, boiskami i pełną infrastrukturą, przekażemy działkę pod szkołę oraz wykonamy inwestycje drogowe, w tym przebudowę skrzyżowania przy ul. Poligonowej. Wszystkie te koszty poniesie spółka TBV bez udziału środków miejskich – zapowiada.

– Park będzie otwarty dla wszystkich mieszkańców i nie będzie można go grodzić. Chcemy, aby powstała przestrzeń rekreacyjna na miarę jednej z wizytówek Lublina. A o historii będą przypominać tablice pamięci – twierdzi.

Zapewnia, że nie zamierza odbierać ludziom dostępu do zieleni. – Przeciwnie, chcemy uporządkować i udostępnić teren, który dziś jest w dużej mierze trudno dostępny. Uważamy, że ten projekt stanowi rozsądny kompromis pomiędzy rozwojem miasta a zachowaniem terenów zielonych – dodaje.

I przypomina wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 2023 roku: przy planowaniu zagospodarowania Górek Czechowskich miasto prawidłowo wyważyło interes publiczny i prywatny.

„NIE ZAMIERZAMY NISZCZYĆ CENNYCH TERENÓW"

Prezes TBV zapewnia, że wszystkie prace będą prowadzone zgodnie z obowiązującymi przepisami i pod nadzorem przyrodniczym. – Nie zamierzamy niszczyć cennych przyrodniczo obszarów. Jeżeli na terenie inwestycji będą znajdować się nory chomika, będziemy je mogli przenieść w inne miejsca. W 2025 roku zleciliśmy inwentaryzację, z której wynika, że siedlisk jest o wiele mniej niż w latach 2018-2019, być może wpływ na to ma mniejszy dostęp do pokarmu. Na terenie górek nie ma już zbóż, które kiedyś były uprawiane przez rolnika – mówi prezes TBV.

Dodaje, że dysponuje badaniami na temat kanału napowietrzającego. Miały one pokazać, że większym problemem w tym względzie jest pobliski wiadukt, a ośmiokondygnacyjne bloki nie będą miały wpływu na przepływ powietrza.

– Jeśli chodzi o zabudowę mieszkaniową, mamy już wymagane decyzje administracyjne, jednak termin rozpoczęcia budowy uzależniamy od sytuacji rynkowej. Natomiast niezależnie od tych decyzji będziemy realizować zobowiązania wynikające z umowy urbanistycznej. Jeszcze w tym roku chcemy rozpocząć budowę pierwszych elementów parku, a do końca czerwca przyszłego roku mają powstać m.in. plac zabaw, boisko, parking i pierwsze odcinki ścieżek – zapowiada prezes TBV.

Sprawa Górek Czechowskich jest też przedmiotem sporu sądowego. Stowarzyszenie Obrony Górek Czechowskich przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Lublinie domaga się unieważnienia w całości uchwały o Zintegrowanym Planie Inwestycyjnym dla Górek Czechowskich, argumentując, że podczas procedury planistycznej doszło do szeregu naruszeń prawa. Sprawa jest odroczona, bo sąd zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym, czy stowarzyszenie ma prawo zaskarżać decyzje władz miasta.

Nie mówimy, że w Lublinie nie mają powstawać bloki. Ale przecież terenów pod budowę jest u nas po kokardę. A mieszkań mamy nadpodaż

MAGDALENA NOSEK

CHOMIKI, MURAWY I WĄWOZY POD OCHRONĄ

Joanna Stryczewska z biura prasowego prezydenta Lublina zapewnia, że plan zagospodarowania Górek Czechowskich przewiduje dodatkową ochronę cennych gatunków roślin i zwierząt, w tym chomika europejskiego. Z zabudowy wyłączono m.in. dwie wierzchowiny, suche doliny oraz południową strefę leśną. Zachowane mają zostać także naturalne jary, wąwozy i cenne murawy. W części planowanego parku wyznaczono obszar, który ma być ostoją chronionych gatunków.

Jak informuje Joanna Stryczewska, spółka TBV złożyła osiem wniosków o pozwolenie na budowę. Dotąd otrzymała zgodę na dwa budynki wielorodzinne z lokalami usługowymi, garażem podziemnym i infrastrukturą towarzyszącą. Jeden wniosek odrzucono z powodu braków w dokumentacji, pozostałe są rozpatrywane.

Urzędniczka podkreśla, że pozwolenie wydano zgodnie z obowiązującymi przepisami. Przypomina też, że sąd administracyjny prawomocnie odrzucił dwie z trzech skarg na plan zagospodarowania Górek Czechowskich. W trzeciej sprawie zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości UE o rozstrzygnięcie, czy organizacja społeczna ma prawo zaskarżyć uchwałę. Zdaniem magistratu nie podważa to legalności wydanego pozwolenia na budowę.

Stryczewska podkreśla, że każdy projekt zagospodarowania terenu oraz projekt architektoniczno-budowlany dołączony przez inwestora do wniosku o pozwolenie na budowę na terenie Górek Czechowskich jest sprawdzany pod kątem tego, czy planowana inwestycja może kolidować z występowaniem gatunków chronionych i naruszać obowiązujące w stosunku do nich zakazy. Kontrola przestrzegania przepisów dotyczących ochrony przyrody, w tym ochrony gatunkowej, na etapie realizacji inwestycji należy natomiast do RDOŚ.

REKLAMA

Szczecin/34454407

EDEKA center Schwedt
ODER-CENTER
ZAKUPY W SCHWEDT

Oferta obowiązuje od 19 do 24.10.2026 lub do wyczerpania zapasów.

Lindt kalendarz adwentowy
1 kg = 54,59 €
opak. 183 g
Zawiera 2 bony zakupowe do EDEKI na kwotę nawet do 250 €
SUPER CENA 9.99

Kinder czekoladki lub Bueno Mini
1 kg = 16,58/18,43 €
opak. 120/108 g
-28% 1.99

Pierniczki Bahlsen Akora
różne rodzaje
1 kg = 8,60 €
opak. 150 g
-43% 1.29

Żelki Haribo
różne rodzaje
1 kg = 4,40/4,13/3,77 €
opak. 150/160/175 g
-44% 0.66

Czekolada Milka
różne rodzaje
1 kg = 11,65/11,00 €
opak. 85/90 g
-50% 0.99

Windel kalendarz adwentowy
różne rodzaje
1 kg = 26,53 €
opak. 75 g
SUPER CENA 1.99

Milka kalendarz adwentowy
różne rodzaje
1 kg = 55,44 €
opak. 90 g
SUPER CENA 4.99

Haribo kalendarz adwentowy
różne rodzaje
1 kg = 33,30 €
opak. 300 g
SUPER CENA 9.99

Wszystkie ceny w euro.

EDEKA center • Landgrabenpark 1 • 16303 Schwedt/Oder • godziny otwarcia: pon. – sob. 8:00 – 20:00

Wydawca: Dritte EDEKA-Markt Minden-Hannover GmbH, Wittelsbacherallee 61, 32427 Minden

1 RP

eprasa.pl b79a8729a1

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY | Rzeczpospolita Polska | Sfinansowane przez Unię Europejską NextGenerationEU

Nowoczesne i energooszczędne placówki oświatowe w Chełmie

Szkoła Podstawowa nr 7, II Liceum Ogólnokształcące oraz Przedszkole Miejskie nr 12 zostaną poddane kompleksowej modernizacji energetycznej.

Projekt pn. „Poprawa efektywności energetycznej budynków Szkoły Podstawowej nr 7, II Liceum Ogólnokształcącego oraz Przedszkola Miejskiego nr 12 w Chełmie" łączy poprawę efektywności energetycznej budynków z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii i rozwiązaniami, które pozwolą lepiej gospodarować energią.

Na realizację inwestycji przeznaczono **13 977 131,68 zł**, z czego **11 365 774,95 zł** stanowi **dofinansowanie**. Projekt realizowany jest w ramach **Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności**, priorytet „Zielona energia i zmniejszenie energochłonności – część grantowa", działanie B1.1.3 „Termomodernizacja instytucji edukacyjnych".

Cieplejsze i bardziej komfortowe budynki

Zaplanowane prace obejmą przede wszystkim docieplenie budynków, modernizację systemów ogrzewania i wymianę oświetlenia na energooszczędne. Wprowadzone zostaną także rozwiązania pozwalające lepiej dostosować zużycie energii do rzeczywistych potrzeb placówek.

Na dachach budynków pojawią się instalacje fotowoltaiczne, a wyprodukowana energia będzie mogła być magazynowana i wykorzystywana w późniejszym czasie.

O ekologii poprzez doświadczenie

Ważną częścią przedsięwzięcia będzie edukacja związana z energią i środowiskiem. W szkołach i przedszkolu pojawią się urządzenia wykorzystujące energię słoneczną oraz rozwiązania pozwalające obserwować jakość powietrza i poziom CO_2.

Zaplanowano również warsztaty, prelekcje i konkursy plastyczne. Dzięki temu tematy związane z OZE i oszczędzaniem energii będą mogły być poznawane nie tylko podczas zajęć, ale także poprzez praktyczne doświadczenia.

Efekty inwestycji

Modernizacja trzech placówek ma ograniczyć zużycie energii i związane z nim koszty, a także poprawić warunki korzystania z budynków. Ważnym elementem projektu będzie również edukacja ekologiczna, dzięki której dzieci i młodzież będą mogły poznawać odnawialne źródła energii i zasady racjonalnego gospodarowania energią w praktyce.

Lublin/34455876

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY | Rzeczpospolita Polska | Sfinansowane przez Unię Europejską NextGenerationEU

Modernizacja placówek i edukacja ekologiczna – inwestycje w Chełmie

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3, Szkoła Podstawowa nr 5 oraz Przedszkole Miejskie nr 10 to kolejne chełmskie placówki, które zostaną poddane modernizacji energetycznej.

Projekt pn." Poprawa efektywności energetycznej budynków Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3, Szkoły Podstawowej nr 5 oraz Przedszkola Miejskiego nr 10 w Chełmie" łączy poprawę stanu technicznego budynków z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz działaniami angażującymi uczniów i społeczność placówek.

Na przedsięwzięcie przeznaczono **14 537 211,69 zł**, z czego **11 822 742,03 zł** stanowi **dofinansowanie** w ramach **Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności**.

Zmiany w budynkach

Zakres inwestycji obejmuje termomodernizację obiektów, modernizację instalacji grzewczych i oświetlenia oraz zastosowanie rozwiązań pozwalających lepiej gospodarować energią.

W **Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 3** dodatkowo zastosowana zostanie pompa ciepła. Wszystkie trzy placówki otrzymają instalacje fotowoltaiczne oraz magazyny energii.

Ekologia poza klasą

Istotną częścią projektu będą działania edukacyjne, które połączą wiedzę o odnawialnych źródłach energii z aktywnością uczniów. Oprócz warsztatów i szkoleń zaplanowano happening promujący OZE, ekologiczne biegi i marsze na orientację.

Wspólne nasadzenia drzew i krzewów zaangażują uczniów, nauczycieli oraz społeczność placówek. Z kolei sensory monitorujące jakość powietrza pozwolą na bieżąco obserwować wybrane parametry środowiska.Uczniowie będą mogli korzystać również z urządzeń wykorzystujących energię słoneczną.

Więcej niż termomodernizacja

Przedsięwzięcie łączy modernizację infrastruktury z praktyczną edukacją ekologiczną. Nowe rozwiązania energetyczne będą mogły stać się częścią codziennego funkcjonowania placówek, a zaplanowane działania pozwolą uczniom zdobywać wiedzę poprzez doświadczenie i aktywność.

Efektem inwestycji mają być bardziej energooszczędne budynki, ograniczenie zużycia energii oraz rozwijanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży.

Lublin/34455891

eprasa.pl b79a8729a1

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY | Rzeczpospolita Polska | Sfinansowane przez Unię Europejską NextGenerationEU

Modernizacja energetyczna chełmskich szkół i przedszkola

Szkoła Podstawowa nr 8, Szkoła Podstawowa nr 1 oraz Przedszkole Miejskie nr 13 w Chełmie zostaną objęte szerokim zakresem prac poprawiających efektywność energetyczną.

Projekt pn. „Poprawa efektywności energetycznej budynków Szkoły Podstawowej nr 8, Szkoły Podstawowej nr 1 oraz Przedszkola Miejskiego nr 13 w Chełmie" zakłada modernizację budynków, unowocześnienie instalacji oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.
Na realizację przedsięwzięcia przeznaczono **24 739 486,63 zł,** z czego **20 114 712,72 zł** stanowi **dofinansowanie** z **Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.**

Nowe rozwiązania w trzech placówkach

W ramach inwestycji prowadzone będą prace związane z termomodernizacją budynków, modernizacją ogrzewania oraz wymianą oświetlenia na energooszczędne. Zastosowane zostaną także rozwiązania pozwalające lepiej dostosowywać zużycie energii do rzeczywistych potrzeb placówek.

Na terenie szkół i przedszkola powstaną instalacje fotowoltaiczne oraz magazyny energii. Dzięki temu część energii będzie mogła być wytwarzana na miejscu i wykorzystywana również w późniejszym czasie.

Energia jako część edukacji

Projekt przewiduje również działania edukacyjne dotyczące odnawialnych źródeł energii i świadomego korzystania z energii. Uczniowie, nauczyciele i rodzice będą mogli uczestniczyć w warsztatach i prelekcjach poświęconych tej tematyce.

W placówkach pojawią się urządzenia wykorzystujące energię słoneczną oraz sprzęt pozwalający poprzez aktywność fizyczną wytwarzać energię elektryczną. Zaplanowano także monitoring jakości powietrza i stężenia CO_2 oraz konkursy i inne działania angażujące społeczność placówek.

Inwestycja z myślą o codziennym użytkowaniu

Modernizacja ma ograniczyć zapotrzebowanie budynków na energię, zmniejszyć emisję CO_2 oraz koszty ich funkcjonowania. Jednocześnie wprowadzone rozwiązania stworzą uczniom możliwość obserwowania i poznawania nowoczesnych technologii energetycznych w miejscu, w którym na co dzień uczą się i spędzają czas.

Lublin/34455868

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY | Rzeczpospolita Polska | Sfinansowane przez Unię Europejską NextGenerationEU

Energooszczędne szkoły i przedszkole dzięki inwestycjom w OZE

Szkoła Podstawowa nr 4, I Liceum Ogólnokształcące oraz Przedszkole Miejskie nr 6 w Chełmie zostaną zmodernizowane z myślą o ograniczeniu zużycia energii i zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Projekt pn. „Poprawa efektywności energetycznej budynków Szkoły Podstawowej nr 4, I Liceum Ogólnokształcącego oraz Przedszkola Miejskiego nr 6 w Chełmie" obejmuje zarówno poprawę parametrów budynków, jak i unowocześnienie ich instalacji.

Wartość inwestycji wynosi **13 803 637,39 zł**, z czego **11 225 199,52 zł** stanowi dofinansowanie w ramach **Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności**.

Pompa ciepła i energia ze słońca

Jednym z charakterystycznych elementów projektu będzie zastosowanie **pompy ciepła w Szkole Podstawowej nr 4**. W placówkach zaplanowano również instalacje fotowoltaiczne, a I Liceum Ogólnokształcące i Przedszkole Miejskie nr 6 zostaną dodatkowo wyposażone w magazyny energii.

Modernizacja obejmie także systemy ogrzewania, przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz oświetlenie.

Inteligentniejsze zarządzanie budynkami

W placówkach zastosowane zostaną rozwiązania automatyki pozwalające lepiej kontrolować temperaturę i zużycie energii. Energooszczędne oświetlenie oraz systemy zarządzania budynkami pozwolą ograniczać niepotrzebne zużycie energii przy zachowaniu komfortu użytkowników.

Nauka o energii w praktyce

Projekt będzie miał również wymiar edukacyjny. Zaplanowano zajęcia i warsztaty dotyczące odnawialnych źródeł energii, a uczniowie będą mogli poznawać nowe technologie poprzez praktyczne doświadczenia.

W placówkach pojawią się urządzenia wykorzystujące energię słoneczną oraz sprzęt pozwalający wytwarzać energię elektryczną podczas aktywności fizycznej. Przewidziano również rozwiązania służące monitorowaniu jakości powietrza i stężenia CO_2 oraz działania angażujące społeczność szkolną.

Efekty inwestycji

Modernizacja ma przynieść mniejsze zużycie energii i ograniczenie emisji CO_2, a także poprawić efektywność funkcjonowania budynków. Jednocześnie zastosowane rozwiązania będą dla uczniów konkretnym przykładem tego, jak nowoczesne technologie mogą być wykorzystywane w praktyce.

Lublin/34455881

eprasa.pl b79a8729a1

INFORMACJA

Na podstawie art. 35 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r. poz. 399 i poz. 912) Urząd Miejski w Brodnicy, Wydział Gospodarki Nieruchomościami i Geodezji, uprzejmie informuje, że na tablicy informacyjnej w siedzibie Urzędu Miejskiego został wywieszony – na okres od dnia 16.10.2026 r. do dnia 06.11.2026 r. – wykaz nieruchomości położonych przy ul. Nad Drwęcą, ul. Ustronie, ul. Tylnej i ul. Gen. Władysława Sikorskiego, przeznaczonych do dzierżawy.

Bydgoszcz-Toruń/34457018

BURMISTRZ OLSZTYNKA

zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2026 r., poz. 399 z późn. zm.) informuje, że w siedzibie Urzędu Miejskiego w Olsztynku, ul. Ratusz 1, 11-015 Olsztynek oraz w BIP (bip.olsztynek.pl) od 16 października 2026 r. do 6 listopada 2026 r. zostały podane do publicznej wiadomości

wykazy nieruchomości przeznaczone do sprzedaży i dzierżawy.

Bliższe informacje można uzyskać w Urzędzie Miejskim w Olsztynku pok. nr 16 (tel. 89 519 54 85)

Olsztyn/34457024

INOFAMA S.A. W RESTRUKTURYZACJI

INOFAMA ROK ZAŁ. 1880

ZATRUDNI:

SPAWACZA

Miejsce pracy: INOFAMA S.A. w restrukturyzacji, Inowrocław

Zakres obowiązków:

- Spawanie elementów ze stali czarnej (metodą MIG /MAG-135).
- Praca na podstawie rysunku technicznego.
- Przygotowanie i dopasowanie materiał u do spawania.
- Kontrola jakości wykonanych spoin.

Wymagania:

- Aktualne uprawnienia spawalnicze.
- Umiejętność czytania rysunku technicznego.
- Doświadczenie w pracy na podobnym stanowisku.
- Sumienność, dokł adność i zaangażowanie.

Oferujemy:

- Stabilne zatrudnienie na podstawie umowy o pracę.
- Atrakcyjne i terminowe wynagrodzenie.
- Pracę w firmie o ugruntowanej pozycji na rynku.
- Możliwość rozwoju zawodowego i podnoszenia kwalifikacji.

Osoby zainteresowane prosimy o kontakt telefoniczny pod numerem 52 353 32 23 lub przesł anie CV na adres e-mail: sekretariat@inofama.eu bądź osobiste zł ożenie dokumentów w siedzibie firmy przy ul. Metalowców 7 w Inowrocł awiu.

Prosimy o doł ączenie klauzuli RODO dotyczącej przetwarzania danych osobowych na potrzeby rekrutacji.

Bydgoszcz-Toruń/34457102

AGENCJA MIENIA WOJSKOWEGO

WYKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ

Dyrektor Oddziału Regionalnego Agencji Mienia Wojskowego w Szczecinie

Dyrektor Oddziału Regionalnego Agencji Mienia Wojskowego w Szczecinie, działając zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 399 ze zm.) informuje, że na tablicy ogłoszeń w siedzibie Oddziału przy ul. Potulickiej 2/ul. Księcia Sambora 4, zostały wywieszone wykazy lokali mieszkalnych przeznaczonych do sprzedaży w drodze bezprzetargowej na rzecz najemcy:

– lokalu mieszkalnego położonego w Międzyzdrojach przy ul. Ustronie Leśne 1A/9 o pow. użytkowej 63,54 m^2 wraz z pomieszczeniem przynależnym (piwnicą) o pow. 9,55 m^2 i udziałem wynoszącym 201/10000 w częściach wspólnych budynku i w działce nr 183/3 o pow. 0,4725 ha, obr. 0021, Międzyzdroje 21, KW SZ1W/00012874/9;

– lokalu mieszkalnego położonego w Międzyzdrojach przy ul. Marii Dąbrowskiej 2/11 o pow. użytkowej 28,69 m^2 wraz z pomieszczeniem przynależnym (piwnicą) o pow. 3,10 m^2 i udziałem wynoszącym 475/10000 w częściach wspólnych budynku i w działce nr 265/9 o pow. 0,1033 ha, obr. 0021, Międzyzdroje 21, KW SZ1W/00034115/1.

Wszelkie informacje można uzyskać pod nr tel. (91) 447 2020 lub 447 2022.

Oddział Regionalny w Szczecinie • ul. Potulicka 2, 70-952 Szczecin, skr. poczt. 1100
Sekretariat: tel. 91 447-20-00, Kancelaria: tel. 91 447-21-10, faks 91 447-20-01
e-mail: szczecin@amw.com.pl • www.amw.com.pl

WYKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ YKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ YKAZ WYKAZ WYKAZ WYKAZ

Szczecin/34457011

Wojewoda Zachodniopomorski

AP-4.7820.354.2026.DO(20) Szczecin, 13 października 2026 r.

OBWIESZCZENIE

Zgodnie z art. 11f ust. 3 ustawy z 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2024 r., poz. 311 tj.) zawiadamia się, że na wniosek z 17.06.2026 r. (uzupełniony 24.07.2026 r.) Pana Łukasza Szawaryńskiego występującego w imieniu Województwa Zachodniopomorskiego, Wojewoda Zachodniopomorski 13.10.2026 r. wydał decyzję nr 17/2026 o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej pn.: „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 106 na odcinku Stargard – Kicko polegająca na budowie drogi dla pieszych i rowerów".

Działki objęte inwestycją przeznaczone w całości lub w części pod pas drogowy:
Powiat stargardzki, Gmina miasto Stargard, obręb: 0004 M. Stargard
dz. nr: 61/1, 60, 57/2, 56/1, 56/2, 38/1;
Powiat stargardzki, Gmina Stargard, obręb: 0005 Grabowo
dz. nr: 40/6, 40/9, 40/14, 40/33, 40/34, 41/1, 41/3, 41/4, 58/3, 58/5, 58/7, 58/8, 58/17, 59/2, 60/2, 60/3, 77/4, 83/4, 85/4, 144/1, 167/2, 169/3, 169/7, 196/3, 198/4, 198/5, 198/6, 199/1, 199/3, 199/4, 200, 201/1, 201/2, 201/6, 202/6, 202/9, 202/23, 203/1, 204/1, 204/8, 206, 210, 239, 248/1, 248/5, 248/6, 248/8, 251/2, 251/3, 251/5, 214/1;
Powiat stargardzki, Gmina Stargard, obręb: 0007 Klępino
dz. nr: 458;
Powiat stargardzki, Gmina Stargard, obręb: 0008 Kiczarowo
dz. nr: 260, 292;
Powiat stargardzki, Gmina Stargard, obręb: 0015 Małkocin
dz. nr: 233, 232/25, 232/33, 232/34, 233;
Powiat stargardzki, Gmina Stara Dąbrowa, obręb: 0004 Kicko
dz. nr: 78/7, 308/90, 308/108, 308/113, 308/114, 663/1, 663/2, 668/2, 668/12, 668/13, 307;

Działki z ograniczonym sposobem korzystania dla obowiązku budowy/przebudowy sieci uzbrojenia terenu i/lub obowiązku budowy/przebudowy urządzeń wodnych lub urządzeń melioracji wodnych szczegółowych i/lub obowiązku budowy/przebudowy innych dróg publicznych i/lub obowiązku budowy/przebudowy zjazdów i/lub obowiązku budowy tymczasowych obiektów budowlanych i/lub obowiązku rozbiórki istniejących obiektów budowlanych nieprzewidzianych do dalszego użytkowania oraz tymczasowych obiektów budowlanych:
Powiat stargardzki, Gmina miasto Stargard, obręb: 0004 M. Stargard
dz. nr: 62/2, 61/2, 39;
Powiat stargardzki, Gmina Stargard, obręb: 0005 Grabowo
dz. nr: 216, 167/2, 220, 144/1, 83/4, 235/2, 233/1, 41/1;
Powiat stargardzki, Gmina Stargard, obręb: 0015 Małkocin
dz. nr: 232/33;
Powiat stargardzki, Gmina Stara Dąbrowa, obręb: 0004 Kicko
dz. nr: 663/2, 75, 16, 1/8, 308/69;

Jednocześnie informuję, że zgodnie z art. 10 ustawy z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2025 r., poz. 1691 t.j.) zawiadamia się, że z zebranymi materiałami dotyczącymi tego postępowania można zapoznać się w Wydziale Architektury i Gospodarki Przestrzennej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie.

Zapoznanie się przez strony postępowania z zebranymi dokumentami dotyczącymi prowadzonego postępowania może nastąpić w formie podania na piśmie, jak również za pośrednictwem platformy eDoręczenia. Zgodnie z art. 63 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego podania wniesione na adres poczty elektronicznej organu administracji publicznej pozostawia się bez rozpoznania.

W przypadku gdy realizacja prawa czynnego udziału stron w postępowaniu za pośrednictwem ww. środków nie będzie możliwa, zapoznanie się z zebranymi dokumentami dotyczącymi postępowania może nastąpić na miejscu, tj. w Zachodniopomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Szczecinie (ul. Wały Chrobrego 4) od wtorku do czwartku, w godzinach od 8.00 do 12.00 po wcześniejszym uzgodnieniu telefonicznym daty wizyty. Dane do kontaktu: (91) 43-03-476.
Wskazuje się 31.10.2026 r. jako rozpoczęcie biegu terminu do wniesienia odwołania od decyzji. Odwołanie od decyzji Wojewody wnosi się w terminie 14 dni od 21.10.2026 r. do Ministra Finansów i Gospodarki, za pośrednictwem Wojewody Zachodniopomorskiego, Wały Chrobrego 4, 70-502 Szczecin.
Zgodnie z art. 11g ust. 1a ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych odwołanie strony od decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej zawiera zarzuty odnoszące się do tej decyzji, określa istotę i zakres żądania będącego przedmiotem odwołania oraz wskazuje dowody uzasadniające to żądanie.
Zgodnie z art. 49 § 2 Kpa wskazuje się 16.10.2026 r. jako dzień, w którym nastąpiło publiczne obwieszczenie. Zawiadomienie uważa się za dokonane po upływie czternastu dni od dnia, w którym nastąpiło publiczne obwieszczenie.

Szczecin/34456968

GAZETA wyborcza **DLA FIRM, URZĘDÓW I INSTYTUCJI**

- **Przetargi,** licytacje, zamówienia publiczne
- **Ogłoszenia** sądowe i rekrutacyjne
- **Nekrologi,** kondolencje, wspomnienia

KONTAKT: **kontakt_komunikaty@wyborcza.pl, tel. 507 094 232**
nekrologi@wyborcza.pl, tel. 22 555 55 55

Komunikaty.pl nekrologi.wyborcza.pl

eprasa.pl b79a8729a1

PREZYDENT MIASTA TORUNIA 16 października 2026 r.

OGŁOSZENIE

Na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 2÷5 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2026 r. poz. 670, z późn. zm.)

informuję

o możliwości zapoznania się w siedzibie Miejskiej Pracowni Urbanistycznej przy ul. Grudziądzkiej 126B (III p. pok. 317) **z projektem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Mokre Przedmieście – Olbrachta" dla obszaru położonego w rejonie ulic: Chrobrego, Batorego i Kościuszki w Toruniu, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko** oraz wymaganymi przez przepisy załącznikami i stanowiskami innych organów.

Zainteresowani mogą składać uwagi i wnioski w terminie do dnia **19.11.2026 r.** w formie, o której mowa w art. 40 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w tym na piśmie na adres Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Toruniu: ul. Grudziądzka 126B, 87-100 Toruń lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej na adres: mpu@mpu-torun.pl.

Organem właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków jest Prezydent Miasta Torunia.

Prezydent Miasta Torunia
Paweł Gulewski

Realizując obowiązek wynikający z art. 13 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016 r., str. 1, z późn. zm.) zawiadamiam, że pełna informacja nt. przetwarzania danych osobowych znajduje się na stronie internetowej http://bip.mpu-torun.pl/ w zakładce „Inspektor Ochrony Danych Osobowych" oraz w siedzibie Administratora – Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Toruniu, ul. Grudziądzka 126B, 87-100 Toruń, tel. 56 61 22 210, e-mail: mpu@mpu-torun.pl

Bydgoszcz-Toruń/34457031

OBWIESZCZENIE

Sąd Rejonowy w Olsztynie, V Wydział Gospodarczy, w postępowaniu upadłościowym „Arna" Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w Warszawie **(sygn. akt V GUp 54/16)** podaje do publicznej wiadomości, iż postanowieniem z dnia 07.10.2026 roku postanowił: **stwierdzić zakończenie postępowania upadłościowego „Arna" Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w Warszawie**
Od postanowienia przysługuje zażalenie. Zażalenie wnosi się do Sądu Okręgowego w Olsztynie za pośrednictwem Sądu Rejonowego w Olsztynie, w nieprzekraczalnym terminie 7 dni od dnia ogłoszenia i obwieszczenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Opłata za zażalenie wynosi 200 zł.

Olsztyn/34456544

Znak: PPGN.6850.5.2026 Mikołajki, 2026 r. 10.15

Burmistrz Miasta Mikołajki

na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (t.j Dz. U. z 2026r., poz. 399 ze zm.) informuje, że na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy w Mikołajkach ul. Kolejowa 7, 11-730 Mikołajki wywieszono wykaz nieruchomości gruntowych stanowiących własność Gminy Mikołajki, przeznaczonych do użyczenia.

Wykaz dotyczy części nieruchomości gruntowej oznaczonej nr geod. 348/17 położonej w Mikołajkach, obręb geod. Mikołajki z przeznaczeniem pod miejsce gromadzenia odpadów stałych – ustawienie śmietników.

Powierzchnia użyczenia ok. 31 m².

Olsztyn/34456852

WYCIĄG Z OGŁOSZENIA O PRZETARGU

Prezydent Miasta Skarżyska-Kamiennej

ogłasza **przetarg ustny nieograniczony** na sprzedaż prawa własności niezabudowanej nieruchomości gruntowej oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków miasta Skarżysko-Kamienna jako działka nr **1/68** (arkusz mapy nr 74, obręb 0005 Młodzawy), o powierzchni 0,2707 ha, położonej w Skarżysku-Kamiennej przy ul. Legionów.
Dla nieruchomości w Sądzie Rejonowym w Skarżysku-Kamiennej w V Wydziale Ksiąg Wieczystych urządzona została księga wieczysta Nr KI1R/00012749/1.
Cena wywoławcza nieruchomości w przetargu wynosi: **291 300,00 zł** (słownie: dwieście dziewięćdziesiąt jeden tysięcy trzysta złotych 00/100).
Wadium: 30 000,00 zł (słownie: trzydzieści tysięcy złotych 00/100).
Otwarcie przetargu nastąpi w dniu **20 listopada 2026 r. o godz. 09.00** w siedzibie Urzędu Miasta w Skarżysku-Kamiennej przy ul. Sikorskiego 18, sala konferencyjna (nr 201) II piętro.
Pełna treść ogłoszenia o przetargu jest dostępna na stronach internetowych: www.bip.skarzysko.pl www.um.skarzysko.pl, oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miasta w Skarżysku-Kamiennej przy ul. Sikorskiego 18.
Dodatkowe informacje odnośnie przetargu można uzyskać w siedzibie Urzędu Miasta w Skarżysku-Kamiennej przy ul. Sikorskiego 18, Wydział Gospodarki Nieruchomościami pok. nr 023, tel. (41) 25-20-179.

Kielce/34457144

BURMISTRZ MIASTA RYPIN OGŁASZA

II nieograniczony, publiczny przetarg ustny na sprzedaż lokalu użytkowego nr 3 stanowiącego własność Gminy Miasta Rypin, położonego na parterze budynku wielorodzinnego przy ul. Kościuszki 7/9 w Rypinie

Przedmiotem przetargu jest sprzedaż lokalu użytkowego nr 3 o powierzchni użytkowej 100,53 m², położonego na parterze budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Kościuszki 7/9 w Rypinie, z równoczesną sprzedażą udziału wielkości 130/1537 części we własności budynku tj. urządzeniach i częściach, które nie służą do użytku wyłącznie jednemu właścicielowi lokalu oraz udziału wielkości 130/1537 części w nieruchomości gruntowej na której znajduje się przedmiotowy budynek ozn. nr geod. 375/1 o powierzchni 0,0765 ha, zapisanej w KW Nr WL1Y/00015568/3 urządzonej w Sądzie Rejonowym w Rypinie.

Do przedmiotowego lokalu przynależy piwnica o powierzchni użytkowej 29,84 m².

Przedmiotowy lokal obecnie stanowi przedmiot najmu na podstawie umowy zawartej na czas oznaczony z datą pewną do dnia 31 grudnia 2027 roku.

Cena wywoławcza: 300.000 zł (słownie: trzysta tysięcy złotych).

Do ceny nabycia zostanie doliczona opłata za wykup udziału w nieruchomości gruntowej w wysokości: 2.929 zł (słownie: dwa tysiące dziewięćset dwadzieścia dziewięć złotych).

Przetarg odbędzie się w dniu **18 listopada 2026 roku o godz. 10.00** w sali posiedzeń Urzędu Miejskiego w Rypinie ul. Warszawska 40.

Warunkiem uczestnictwa w przetargu jest wpłacenie najpóźniej do dnia **13 listopada 2026r**. na konto Urzędu w BGŻ O/Rypin Nr 84 2030 0045 1110 0000 0245 8610 wadium w gotówce (pieniądzu) w wysokości **30.000 zł (słownie: trzydzieści tysięcy złotych).**

Pełna treść ogłoszenia o przetargu została wywieszona na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta Rypin ul. Warszawska 40 oraz na stronie internetowej Urzędu www.rypin.eu oraz w Biuletynie Informacji Publicznej www.bip.rypin.eu.

Bliższych informacji w sprawie przetargu udziela Wydział Nieruchomości i Środowiska Urzędu Miasta Rypin, ul. Warszawska 40, pok. 108, telefon: 54 280 96 27.

Burmistrz Miasta Rypin
Paweł Grzybowski

Bydgoszcz-Toruń/34457039

STAROSTA KIELECKI
Znak: B-IV.6740.2.29.2025.ED

OBWIESZCZENIE

Na podstawie art. 11f ust. 3 i 4 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 311) oraz art. 49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1691),

STAROSTA KIELECKI

zawiadamia o wydaniu Zarządowi Powiatu Kieleckiego reprezentowanemu przez Dyrektora Powiatowego Zarządu Dróg w Kielcach z siedzibą: ul. Wrzosowa 44, 25-211 Kielce działającego przez pełnomocnika Panią Małgorzatę Traczyk, decyzji nr 24/2026 z dnia 13.10.2026 r., znak: B-IV.6740.2.29.2025.ED, o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej polegającej na rozbudowie drogi powiatowej nr 1359T na odcinku od km 0+986 do 1+202,41 w Bieleckich Młynach oraz na odcinku od km 1+867 do 1+925 w Łabędziowie, na terenie gminy Morawica, w powiecie kieleckim. **Zakres planowanej inwestycji będzie obejmował:** budowę drogi dla pieszych o szerokości 1,8 m, poszerzenie jezdni do 5,5 m, przebudowę zjazdów, przebudowę nawierzchni drogi, budowę odwodnienia w postaci rowu chłonnego, budowę wylotów do rowu, chłonnego, drogowego z odprowadzeniem do rzeki, częściową likwidację rowu i przebudowę rowu w Bieleckich Młynach, budowę kanału deszczowego wraz z przykanalikami i studniami, przebudowę gazociągu zlokalizowanego w jezdni, przebudowę wodociągu kolidującego z projektowanym rowem chłonnym, frezowanie istniejącej nawierzchni, demontaż barier energochłonnych, wycięcie 3 szt. drzew kolidujących z drogą dla pieszych.

Przedmiotowe postępowanie w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej obejmuje nieruchomości położone w gminie Morawica, jednostka ewidencyjna 260412_5 Morawica – obszar wiejski, w powiecie kieleckim, oznaczone w ewidencji gruntów i budynków numerami działek, znajdujące się:
– **w liniach rozgraniczających teren, przeznaczone pod planowaną inwestycję drogową**:
jednostka ewidencyjna 260412_5 Morawica, obręb 0013 Łabędziów, numery ewidencyjne działek: **46/1, 61/1,** 24 (**24/1**, 24/2);
jednostka ewidencyjna 260412_5 Morawica, obręb 0001 Bieleckie Młyny, numery ewidencyjne działek: **87, 130/15, 130/7, 85/3,** 85/8 (85/14, **85/15**), 130/12, (**130/16**, 130/17), 130/13 (**130/18**, 130/19), 130/14 (**130/20**, 130/21), **85/9;**
Wyjaśniam, że w odniesieniu do nieruchomości, które podlegają podziałowi – przed nawiasem podano numer działki przed podziałem, w nawiasie numery działek po podziale, wytłuszczonym drukiem podane są działki przeznaczone pod pas drogowy.

Informuję, że w myśl art. 18 ust. 1e pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 311) w przypadku, w którym dotychczasowy właściciel lub użytkownik wieczysty nieruchomości objętej decyzją o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej wyda tę nieruchomość niezwłocznie, lecz nie później niż w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej stanie się ostateczna – wysokość odszkodowania powiększa się o kwotę równą 5% wartości nieruchomości lub wartości prawa użytkowania wieczystego.

Powyższa informacja dotyczy nieruchomości przeznaczonych pod pas drogowy.

Strony z treścią decyzji mogą zapoznać się w Wydziale Budownictwa Starostwa Powiatowego w Kielcach, ul. Wrzosowa 44, 25 – 211 Kielce (pokój nr 33, nr tel. 41 200-12-79), od poniedziałku do piątku z wyłączeniem środy.

Zapoznanie z decyzją nie jest obowiązkowe.

Od decyzji służy odwołanie do Wojewody Świętokrzyskiego za pośrednictwem Starosty Kieleckiego, w terminie 14 dni od dnia zawiadomienia stron o jej wydaniu. Odwołanie strony od decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej powinno zawierać zarzuty odnoszące się do tej decyzji, określać istotę i zakres żądania będącego przedmiotem odwołania oraz wskazywać dowody uzasadniające to żądanie – art. 11g ust. 1a ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych. Zgodnie z art. 11f ust. 3 ww. ustawy, w związku z art. 49 Kpa, zawiadomienie stron postępowania uważa się za dokonane po upływie czternastu dni od dnia publicznego ogłoszenia.

Starosta Kielecki

Kielce/34457095

eprasa.pl b79a8729a1

OGŁOSZENIE WŁASNE WYDAWCY

W sprzedaży!

SPONSOR WYDANIA

MÖLLER'S OMEGA-3

żyć lepiej
psychologia codziennie

Więcej o psychologii czytaj na **wysokieobcasy.pl/zyclepiej**

eprasa.pl b79a8729a1